

శ్రీ వేంకటేశాయ నమః

శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రే
వాసాభికారః
(మహర్షి భృగు ప్రణీతమ్)

శ్రీ వైఖానస దివ్యసిద్ధాంత వివర్ధినీ సభ పండితైః పరిష్కృతః
శ్రీమాన్ దీవి వెంకట రామాచార్యులు, గుంటూరు
శ్రీమాన్ నల్లూరు విఖనస భట్టాచార్యులు, నల్లూరు

ప్రచురణ :

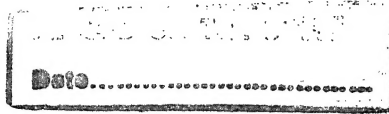
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి

1999

VĀSĀDHIKĀRAM

By

Maharshi BHRUGU

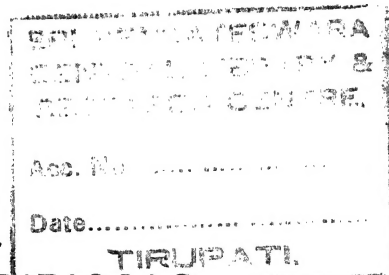

T.T.D. Religious Publications Series No. 512

T.T.D. First Edition 1999

Copies : 1000

PRICE : RS. 60-00

Published by:

Sri. I.V. SUBBARAO I.A.S.

Executive Officer

T.T. Devasthanams

TIRUPATI

Printed at :

VANI PRESS

VIJAYAWADA - 520 002.

ముందుమాట

“వాసాధికారః” - అనే ఈ సంస్కృత గ్రంథం ఇంతవరకు ముద్రితం కాలేదు. ఇందులో 54 అధ్యాయాలున్నాయి. ఈ గ్రంథ రచయిత భృగుమహర్షి. వీరు వైఖానస సూత్రకారులగు శ్రీ మద్విఖానోమునీంద్రులవారి నలువురు శిష్యుల్లో ఒకరు.

ఈ వైఖానస ఆగమ గ్రంథంలో దేవాలయాల్లో నిర్వహించే విగ్రహ ప్రతిష్ఠా విధానం, భగవంతుని ఆరాధన క్రమం, వేర్వేరు ఉత్సవాలు, ప్రాయశ్చిత్తాలు మొదలయిన వివిధ విషయాలు క్రమంగా చక్కగా విశదీకరింపబడి ఉన్నాయి.

ఈ గ్రంథకర్తయైన భృగుమహర్షి ‘అధికారము’ అనే పేరుతో సంస్కృతంలో అనేక గ్రంథాలను రచించారు. వాటిలో ‘ఖిలాధికారము’, ‘క్రియాధికారము’, ‘ప్రకీర్ణాధికారము’, ‘యజ్ఞాధికారము’ మున్నగు వాటిని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం వారు ఇంతకు పూర్వం ప్రచురించి వున్నారు. ఆ వరుసలో ఇది మతో ప్రచురణ.

అమూల్యమైన ఈ గ్రంథం యొక్క వ్రాత పతులను నల్లారు, గుంటూరు-మున్నగు చోటులందలి శ్రీ వైఖానస ఆగమ పండితుల నుండి సేకరించి, శుద్ధ ప్రతి తయారుచేసి, ప్రచురించడంలో సహకరించిన శ్రీ మాడంబాకం కృష్ణస్వామి శ్రీనివాస భట్టాచార్యులు (తి.తి.దే. ఆస్థాన పండితులు) గారికి శ్రీ వైఖానస దివ్య సిద్ధాంత వివర్ధిని నభ, తిరుమల వారికి కృతజ్ఞతలు.

యం.కె.ఆర్. ఖనాయక్

తిరుపతి

25-11-97

కార్యనిర్వహణాధికారి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం

హరిః ఓమ్

ప్రస్తావన

వాసాధికారము అను నీ గ్రంథము భృగుమహర్షి ప్రణీతము. భృగు మహర్షి గ్రంథములు పదమూడుగా చెప్పబడుచున్నవి. అందులో ఖిలాధికారము, క్రియాధికారము, ప్రకీర్ణాధికారము, యజ్ఞాధికారము అను నాలుగు పుస్తకములు లోగడ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం వారు ప్రచురించినారు. ఇది ఆ వరుసలో అయిదవ గ్రంథము. వాసాధికారము ఇంతవరకు ముద్రణ కాలేదు. వ్రాత ప్రతిగానే వున్నది. అది మొట్టమొదటిసారిగా ఇప్పుడు ముద్రించబడుచున్నది.

వాసాధికారములోగల విశేషములను ఈ గ్రంథ పీఠికలో వివరించబడినవే ముఖ్యముగా ఈ గ్రంథములో ప్రాణాయామము, నాడీ చక్రము, న్యాసత్రయము, విగ్రహ స్వరూపము, విగ్రహప్రతిష్ఠా, విష్వక్సేనారాధన, శ్రీస్వామివారి నిత్యార్చనలు వివరముగా గలవు. వివిధ ఉత్సవములు, పుష్పయాగ, వసంతోత్సవ, డోలోత్సవ, పవిత్రోత్సవములు జరిపించు వివరములు, శ్రీస్వామివారి స్తుతన (తిరుమంజనములు) ఇతర గ్రంథముల కంటె ఎక్కువ వివరములతో యున్నవి. ఈ గ్రంథము చాల ఉపయోగపడగలదు.

వ్రాత ప్రతులను సేకరించి గ్రంథముద్రణకు కృషి చేసిన శ్రీ దీవి విఖనసాచార్యులుగారు, తిరుమల వారికి శ్రీ వైఖానస దివ్యసిద్ధాంత వివర్ధినీ సభకు, గ్రంథమును శ్రమతో పరిష్కరించిన పండితులు శ్రీ దీవి వెంకట రామచార్యులుగారు, గుంటూరు, మరియు శ్రీ నల్లూరు విఖనసభట్టాచార్యులుగారు, నల్లూరు వారలకు అశీస్సులు.

ఆర్ష గ్రంథములు అచ్చువేయుటలో శ్రద్ధ వహించిన శ్రీ యమ్. కె. ఆర్. వినాయకగారు (మాజీ కార్యనిర్వహణాధికారి) మరియు శ్రీ ఐ. వి. సుబ్బారావుగారు, ఐ.ఎ.యస్., ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసరు, టి.టి.డి. వారికి, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన ధర్మకర్తల మండలికి, శ్రీ యన్. యస్. శ్రీరామమూర్తి, ఎడిటరుగారికి నా నమస్సుమాంజలులు. కలియుగ దైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారు వీరందరికి ఆయురారోగ్య ఐశ్వర్యములు ప్రసాదించవలెనని ప్రార్థించుచున్నాను.

బుధజన విధేయుడు

మాడంబాకం కృష్ణస్వామి శ్రీనివాస భట్టాచార్య

తిరుమల,

ఆస్థాన పండితులు,

10-1-99

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం

శ్రీ శ్రీనివాసాయనమః
శ్రీమద్విఖనసగురవేనమః
భృగుప్రోక్త వాసా ౭ధికార

పీఠికా

వైఖానసము - సంసారమందు తాపత్రయముతో బాధపడు మానవులకు శ్రీమహా విష్ణువు యొక్క సమారాధనమే అమృతత్వము కల్పించును. ఈ సమారాధనమునే భగవదారాధన అని అందురు. ఈ భగవదారాధనము అఖిల ప్రమాణములకు రాజవీధి సమానము. ఈ ప్రమాణములందు వేదము సార్వభౌమ సదృశము. వేద ప్రతిపాదితము గనుక భగవదారాధన వైదికము. సృష్ట్యాదియందు సర్వజనులకు ప్రామాణికముగా సౌమ్యముగా నుండుటకు శ్రీమన్నారాయణుడు విఖనస మహర్షిని ఆవిర్భవింప చేసెను. ఆవిఖనస మహర్షిచే ప్రతిపాదించబడిన భగవదారాధన రూపమైన మార్గమే వైఖానసము ఇది వైదికము. సౌమ్యము. ఇహపర సౌఖ్యసాధకము.

వైదికము-ఆగమము ఈ రెండును ఒకటిగాదు. వైదికము వేదమంత్ర ప్రయోగము. విఖనస మహర్షితనశిష్యులైన భృగ్వత్రి కశ్యప మరీచిమునులకు అనుగ్రహించిన శాస్త్రమును ఆగమమందురు. అందులకే వైఖానసము నిగమము మరియు ఆగమము. భృగ్యాదిమునులు విఖనసమహర్షి అనుగ్రహించిన భగవదారాధనమును అధికార-తంత్ర-కాండ-పటలాత్మకముగా నిర్వచించిన విధానమే ఆగమము. దీనినే శ్రీభగవద్భాగవతము శ్రీ శాస్త్రము అనిగూడ అందురు.

“వైఖానసేన సూత్రేణ నిషేకాది క్రియా నివృత్తైః

బ్రాహ్మణైః క్రియమాణం యత్తత్సృష్ట్యం వైదికం మతమ్”

విఖనసమహర్షిచే రచింపబడిన కల్పసూత్రమందలి నిషేకాది సంస్కారములచే పునీతులైన వారిచే చేయబడు భగవదారాధానమే సౌమ్యము మరియు వైదికము. ఈ భగవదారాధకులే వైఖానసులు. ఈ ఆరాధన ఇహ పర సాధకము.

ఈ వైఖానసము ఏకాయనీశాఖగా నిర్వచింపబడినది. వేదవిభాగమునకు పూర్వము వేదము ఒకే రాసిగా నుంచుటచే “ఋగూది” భేదము చెందలేదు. అనాడు వేదమునకు “యజుః” అను పేరుగలదు.

“వేదానాం వ్యసనాత్పూర్వం ప్రాగ్రూపం మిళితంతుయత్

తాంతు వైఖానసీంశాఖాం ఇతివేద విదేవిదుః”

ఈ వైఖానసమునకే “ఔఖేయ”మని మరియుక నామధేయము గలదు. “ఉఖా” అనగా బ్రహ్మదేవునియొక్క హృదయము, అందుండి ఆవిర్భవించిన సిద్ధాంత పరిణామమే “ఔఖేయము”. ఇట్లు ఫరిశీలించగా సర్వసమర్పనా సిద్ధాంతములకు ఇది ఆదిభూతము.

విఖననుడు భగవదారాధన నిమిత్తము తొమ్మిది మంది మహర్షులలో నల్వరను శిష్యులుగా స్వీకరించి వారికి సార్థకోటి గ్రంథాత్మకమైన శ్రీశాస్త్రమును బోధించిరి. భృగువు-అతి-కశ్యప-మరీచి అను ఈ నల్వరు విఖననుని శిష్యులు. ఈ నల్వరు మానవుల సౌలభ్యము కొరకు శ్రీశాస్త్రమును చాతుర్లక్ష గ్రంథముగా సంగ్రహించి అనుగ్రహించిరి.

భృగువు : ఈ మహర్షి బ్రహ్మమానస పుత్రుడు. మహర్షులలో భృగుమహర్షి భగవదంశ సంజాతుడు. “మహర్షిణాం భృగురహమ్” ఇది గీతయందలి భగవద్వాక్యము. ఈ వాక్యము భృగుమహర్షి ప్రాచీనత్వమును తెలుపుచున్నది. లక్ష్మీదేవి ఈ మహర్షికి సంకల్పతనయయై శ్రీమన్నారాయణునకు నెత్యానపాయని అయినది. శ్రీమన్నారాయణుని సమూర్తారాధన సమగ్రతను లోకకళ్యాణార్థము అధికార రూపముగా ఈ మహర్షి అనుగ్రహించినాడు. ఈ భృగుమహర్షి దేవాయతనమందు గర్భాలయ దక్షిణభిత్తి పార్శ్వమున పూజలందుకొనుచున్నాడు. మరియు గరుడ పురాణమున, బ్రహ్మయొక్క ఆదేశముచే విఖననుని నల్వరి శిష్యుల సిద్ధాంతములననుసరించి భారతదేశమున నాల్గు ప్రదేశములందు అర్చనాది కైంకర్యములు జరుగుచున్నవి.

“ఆదేశాత్ బ్రహ్మణో విష్ణుం శ్రీనివాసే ౨త్తిరర్చయేత్

కాశ్యపో విష్ణుధిష్ఠానే శుభక్షేత్రే భృగుర్ముని :

మరీచిర్మందరే విష్ణు మర్చయామాస కేశవమ్ ॥”

విఖననుని ఆదేశముచే నల్వరు మహర్షులు నాల్గు పుణ్యక్షేత్రములందు తమ అర్చనా సిద్ధాంతములను ప్రవేశపెట్టిరి. వారి శిష్యప్రశిష్యులు దేశమంతయు భగవదారాధనరూపమైన సిద్ధాంతమును ప్రవేశపెట్టిరి. అందు భృగువు శుభక్షేత్రమున, అతి శ్రీశ్రీనివాసక్షేత్రమున (తిరుపతి), కశ్యపుడు విష్ణు ధిష్ఠానక్షేత్రమున, మరీచి మందరమున ఆరాధన చేసినట్లు తెలియుచున్నది. శ్రీ శ్రీనివాస క్షేత్రము (తిరుమల-తిరుపతి) తప్ప తక్కిన క్షేత్రముల వివరము తెలియుట లేదు. ఈ మహర్షుల మూలపీఠము. నైమిశారణ్యము.

భృగువు గ్రంథములలో మిక్కిలి ప్రామాణ్యము వహించినది వాసాధికారము - ఇందు విగ్రహప్రతిష్ఠ - ఉత్సవము - అర్చన - ప్రాయశ్చితము - ఫలము. ఈ విషయములు విపులముగా స్పష్టముగా వివరింపబడినవి. చక్కని ఉపమానములు, శ్లేషలు శబ్ద నిర్వచనములు కలవు. రచన ధ్వని సూచకముగా సాగినది. ఉదాహరణ. “పుష్పేనస్థే ఫలంనాస్తి తస్మాత్తృకళ నిష్కళే” వాసాధికార - దీక్షిత - ప్రతిష్ఠ - ప్రాయశ్చిత్తాది శబ్దములకు చక్కని నిర్వచనములు చెప్పబడినవి. ఆయా అధ్యాయములందు పై విషయములు పేర్కొనబడినవి. కొన్ని క్రియల ప్రయోగసరళి అనుక్రమణికవలె నడచినది. ఉదా ॥

“పవిత్రోత్సవము” కొన్ని క్రొత్త విషయములు చెప్పబడినవి. ఉదా : “విష్ణుశ్చేనుని జన్మవృత్తాంతము” శిల్ప శాస్త్రము ఎంతో విపులముగా ఈయబడినది. “ఇతి శాస్త్రస్య నిశ్చయః” ఇతి పూర్వజ శాసనమ్” ఈ వాక్యములు తరుచుగా ప్రయోగింప బడినవి. “నేను చెప్పినట్లే” చేయవలయును, అన్యథా చేయరాదు. అని నిష్కర్షగా చెప్పబడినది. ఈ గ్రంథమున ఏబదిమూడు అధ్యాయములు గలవు.

“భగవదారాధనమే ఉత్తమ బ్రహ్మవిద్య”

పరమపదము చేరుటయే ఫలము. ఇది గ్రంథసారాంశము.

అధ్యాయములందలి విషయ వైశిష్ట్యము : ఏబది మూడు అధ్యాయములందలి విషయములలో కొన్ని మాత్రమే స్థాలీపులక న్యాయముగా వివరింపబడినవి. మూడు అరువది సంవత్సరముల నుండి పానాధికార గ్రంథముద్రణ ప్రయత్నములు సాగి ఆగినవి. నేటికి శ్రీశ్రీనివాసుని అనుగ్రహము వలన టి.టి.డి. వారి సంపూర్ణ సహకారముతో, ప్రాచీనగ్రంథ సముద్ధరణమే ప్రధానముగా భావించి అహరహము శ్రమించుచున్న శ్రీమాన్ దీవి విఖనసాహాయ్యుల వారి కృషితో ఈ గ్రంథరాజము వెలువడుట ముదావహము. గ్రంథ గౌరవముతో విషయ వైశిష్ట్యమును అవలోకింపగోరుచున్నాము.

★ ప్రథమో ౭ అధ్యాయము - శ్రీవైఖానసభగవద్భాస్త్ర వైభవమును తెలిపెడి ఆర్షములు ప్రశస్త్ర రూపముగనే అనుగ్రహింపబడినవి. బ్రహ్మమానస పుత్రుడును మహత్తపోనిష్ఠా గరిష్ఠుడును, సర్వశాస్త్ర విశారదుడును భగవదారాధనా విషయ సంపూర్ణతా విశిష్టుడును అగు భృగుమహర్షిని లోకకల్యాణార్థముగా ఋషులు ప్రశ్నింతురు. వారి ప్రశ్నలకు భృగువు సమాధానములను వివరించి విపులముగా తెల్పును.

ప్రశ్న - ఏ దేవతను ఏ విధముగా పూజించవలయును. అందువలన ఫలమేమిటి?

ఇది ప్రశ్న.

“వైదికోక్తేన మార్గేణ మంత్రైర్వేదోక్తవన్మయా

సమాహితమనాభూత్వా అర్చయేద్విష్ణు - మవ్యయమ్

తస్యవిష్ణో పదంగచ్ఛేత్కర్తవ్యమితి నిశ్చయః”

ఇది భృగువు సమాధానము. ఇది శ్రీశాస్త్ర పిండికృత ఫలాంశము.

ఆలయనిర్మాణ స్థలము, స్థిత-అసీన-శయానముగా బింబ ప్రతిష్ఠ చేప్పబడినది. పశ్చిమము పల్లముగా గలది బ్రహ్మ క్షేత్రము. దక్షిణము పల్లముగా గలది ఝద్రక్షేత్రముగా తెలుప బడినది.

సామృతకము - హారకము - బింబములకు ముందుగా తరుణాలయమందు అవిచ్ఛిన్నముగా అర్చనాదికములు గావింపబడి పిమ్మట ప్రధాన ఆలయమున ప్రతిష్ఠింపబడి అర్చించుట సామృతకము. తరుణాలయము లేకుండగా ప్రధాన ఆలయముననే ప్రతిష్ఠ అర్చనాదులు జరుగుట హారకము. ఇది ద్వితీయ పక్షము. ఆలయమున స్వామియందు న్యాసాదులుగావించి హృదయ పద్మమున పరమాత్మను ధ్యానించుట అంతర్యాగము. ప్రతిష్ఠిత బింబమును యధావిధిగా అర్చించుట బహిర్యాగము.

గృహబింబార్చన స్వార్థము. ఆలయార్చన పరార్థము. దేవాలయార్చనవలన గ్రామవాసులందరికి నిత్యాగ్నిహోత్ర ఫలము లభించును. వైఖానస సూత్రము ననుసరించి నిషేకాది సంస్కార సమన్వితుడు అగు గృహస్థుకాని బ్రహ్మచారిగాని ఆలయార్చన చేయవచ్చును. వైఖానసార్చన సామ్యమైనది. వేదవిహితము. వైదికము. భోగములను

కాక్షించువారు రుక్మిణీ సత్యభామా గరుడ సమేత శ్రీ కృష్ణుని అర్పించవలయును. పరాక్రమము విజయముకోరు వారు హనుమత్సీతారామ లక్ష్మణ భరత శతృఘ్నులను అర్పించవలయును. ఇట్టి విశేషములు ఈ అధ్యాయమున గలవు.

★ ద్వితీయ అధ్యాయము : కర్షణ - బీజావాపము - గోగణ నివేదనలు వివరింపబడినవి. గ్రామవాస్తు వీరి పురాతంత్రము నందువలె ఆచరించవలయును. చెప్పబడని విషయములు కశ్యప మహర్షి విధమును ఆచరించమని తెలుపబడెను.

★ తృతీయ అధ్యాయము : ఇందు ఆద్యేష్టికా క్రమము నుండి ఆలయ మండపాదుల నిర్మాణ విధముగలదు. ఆలయ ప్రారంభమునకు మాఘమార్గశీర్షములు నిషేధింపబడెను. శిల్పవాస్తు శాస్త్ర మర్యాదలు వివరముగా నున్నవి. శిలా లక్షణములు గలవు. ప్రాసాద కుడ్య గోపురములకు నవుంసక శిలలు స్త్రీ మూర్తులకు స్త్రీ శిలలు విష్ణాది పురుషమూర్తులకు పురుషశిలలు చెప్పబడినవి. పంచ షడ్వ్యాహముల వివరణ గలదు. విష్ణాదిగా పంచమూర్తులు. యజ్ఞమూర్తితో కలసినవి షడ్వ్యాహములు. పంచవ్యూహములు నరనారాయణులు వరాహ నారసింహమూర్తులు నవవ్యూహములు. ఈ వ్యూహములను ప్రతిష్ఠించి పూజించిన పాకయజ్ఞ హవిర్యజ్ఞ సోమయజ్ఞాది మహాయజ్ఞముల ఫలము లభించును. సర్వశాస్త్రకరము ఐహిక ఆయుష్మిక ఫలము లభించునని తెలుపబడినది.

ప్రతిపద ఆశోచము : ఇది విశేషము. మన్తము మొదట “సూతక” మంత్రమధ్యమున ‘పూతక’ మంత్రాంతమున ప్రేతకము అనునవి కలవు. వానిని తెలిసికొని మంత్రములను పఠించవలయును. ఈసంకేతములు మంత్రశాస్త్ర యోగశాస్త్ర సంబంధములు. “మన్తాదౌ పాశబీజంచ (అం) మన్తాన్తే అంకుశబీజకం (క్రోం) మన్తమధ్యే మాయాబీజం (హిం)” ఇట్లు మంత్రశాస్త్రమున పూతక సూతక ప్రేతకములు వివరింపబడినవి. మన్తాంతమున మన్తాదిన సూతక ప్రేతక బీజములను వదలి మంత్రమధ్యమున పూతకబీజముంచి మంత్రము జపించవలయును.

అకాశాది సృష్టిక్రమము గలదు : పద్మము - చక్రము - శంఖము - గద - వీనితో విష్ణువును పూజించిన అభివృద్ధి కలుగును. గదా పద్మములు లేకుండగా స్థాపించిన వృద్ధి కలుగదు. ఈ అధ్యాయమున శిల్పము అద్భుతముగా వివరింపబడినది.

‘మన్త్రేణ క్షీయతే పాపం తద్భావం జ్ఞానదీపకమ్

సంకల్పేనైవ దీక్షాభ్యాం పర్యాయేజైవ చోచ్యతే”

మన్తము వలన పాపము నశించును. జ్ఞానము వృద్ధియగును. సంకల్పము-దీక్ష అను పదములు పర్యాయ పదములు. పుణ్యాహ - ప్రతిసరబంధములు. వివరింపబడినవి. పుణ్యాహమున కృణుష్వపాజ సూక్తము, అగ్నిశ్శుచిః, అనుమంత్రములు పఠింపమని యున్నది. “దేవాగ్రేతు సమాసీనః పుణ్యాహమపి వాచయేత్” దేవుని ఎదుట కూర్చుండి యే పుణ్యాహము చేయవలయును. స్వామి ఎదుట నిలబడియే తైలోద్వర్తనము చేయ వలయును.

వాసాధికార శబ్ద నిర్వచనము :

“అల్పగ్రన్థంచ బహ్వర్థముక్తం సంక్షేపతోమయా

వాసావాసద్వయంప్రాక్తమాఖ్యం వాసాధికారకమ్”

వస్త్రము సమర్పించుట అనగా వస్త్రయుగ్మము సమర్పించుటే. గ్రంథము అల్పముగా చెప్పినను అధికముగా చెప్పినట్లు భావించవలయును. గదా పద్యములుగల విష్ణువుని పూజించిన అభివృద్ధి కలుగునని గ్రహించవలయును.

★ చతుర్థో ౭ధ్యాయము : హాత్రము పిమ్మట సర్వదేవార్చన పరిషద్దేవతలు వివరింపబడినవి. నిత్యానసాయనులైన అనంతగరుడ విష్ణుకృనులను తప్పక ప్రతిష్ఠించ వలయును. “అనపాయం వినాయత్ర దేవేశాన వసేద్బుధః” గరుడుని దేవాభిముఖముగా ప్రతిష్ఠించవలయును.

★ పంచమో ౭ధ్యాయము : భక్తజన ప్రతిష్ఠ ఇందు గలదు. భక్తజన బింబరూప - ప్రమాణ - ప్రతిష్ఠలు తెలుపబడినవి. డెబ్బది యొక్క భక్తులు పేర్కొనబడిరి. అందు సురలు రాక్షసులు భూతగరుడనాగకిన్నరులు యక్ష విద్యాధరులు సిద్ధులు ఋషులు మానవులు గలరు. భక్తబింబ ప్రతిష్ఠవలన ఫలము - గ్రామము లందు సుఖ శాంతులు వర్ధిల్లెను పంటలు విరివిగా పండును. కుటుంబములన్నియు ఇహ సౌఖ్యముల నంది విష్ణుసాయుజ్యము పొందును.

★ షడ్వో ౭ధ్యాయము - అంకురార్పణము వివరింపబడినది. పాలికా కుంభ శరావ ములకు బ్రహ్మవిష్ణు ఈశానులు అధిదేవతలుగా చెప్పబడిరి. క్షుద్ర-భద్ర-అంకురార్పణముల వివరము గలదు.

★ సప్తమో ౭ధ్యాయము - విష్ణుప్రతిష్ఠా విధానము అనుక్రమణికవలె విపులముగా వివరింపబడినది.

“ప్రతిష్ఠా స్థాపనంచేతి ద్వివిధంచేతి పర్యయా”

ప్రతిష్ఠా స్థాపనములు సమానార్థకములు.

ప్రతిష్ఠాశబ్ద నిర్వచనము -

“ప్రతిబుధ్యా ప్రతిష్ఠా చేత్రతి క్షేతుచ్యతే బుధైః”

నిశ్చలమైన బుద్ధితో ప్రతిష్ఠ చేయుటయే ప్రతిష్ఠ అందురు. బింబముల దృష్టి - ఊర్ధ్వదృష్టి వలన భయము ‘అధో’ దృష్టివలన ధనక్షయము కటాక్ష దృష్టివలన మరణము కలుగును. కనుక సమదృష్టియే ఉండవలయును. అధివాసకాలములు తెలుపుచు ముహూర్తకాలమైనను అధివాస చేయమని చెప్పబడివేది.

మహాబేరముల ధీపయము - మహాబేరములను ప్రతిష్ఠించిన పిమ్మటే నయనోన్మీలనము చేయవలయును. అధివాసములందు ప్రోక్షణ చేయవలయును. దర్పణ స్నానము చేయించవలయును. వర్ణయుక్త బింబములకు గూడ దర్పణస్నానము చెప్పబడినది. బల్యుత్పవ స్నాన బేరములకు పంచగవ్య క్షీరాధివాసములు వదలి జలాధివాసము మాత్రము చేయవలయునని విశేషముగా చెప్పబడినది.

★ **అష్టమో ౭ ధ్యాయము**- ఇందు ప్రతిష్ఠా క్రియా క్రమము అగ్నిమధన వివరింపబడినది.

“హోమం దివానకుర్వీత స్థాపనం నచ రాత్రిమి” మహాశాంతి హోమములు రాత్రులందును బింబస్థాపన పగటియందు మాత్రమే చేయవలయును. వివర్యయమైన రాజారాష్ట్ర గ్రామములకు వినాశనముకలుగును. యజ్ఞములు ద్వివిధములు. జ్యోతిష్ఠామాదులు, దేవయజనము. ఇందు దేవయజనమే శ్రేష్ఠమని చెప్పబడినది. యజమాని నశించినను దేవప్రతిష్ఠ స్థిరముగా నుండును. దేవయజ దినమువలన దేశమంతయు సుభిక్షముగా నుండును.

★ **నవమో ౭ ధ్యాయము**-కౌతుక బంధన, వంచాగ్నిప్రణయనములు వివరింపబడినవి.

★ **దశమో ౭ ధ్యాయము** - శయనాధివాసము కుంభపూజ ప్రాణాయామక్రమము నాడీచక్రక్షణము వివరముగా గలవు.

★ **ఏకాదశో ౭ ధ్యాయము** : ప్రవర విషయము గలదు. రాజులకు మంత్రులకు ఇతరులకు వారి ప్రవరలు లేక కాశ్యపప్రవర, గ్రామ యజమానియైన వశిష్ఠ ప్రవర లేక కాశ్యపప్రవర, వైశ్యులు మొదలగు వారలకు గౌతమ ప్రవర, బ్రాహ్మణులకు వారి ప్రవరే చెప్పమని ఉన్నది.

★ **ద్వాదశో ౭ ధ్యాయము**-దారుబేర పరిత్యాగము తెలుపబడినది. కళలు కుంభమందా వాహన చేసిన పిమ్మట దారుబేరమును దహించుట - భూమియందు పూడ్చుట జలమునందు విడుచుట మొదలగునవి చేయవలయును సర్వదైవత్య హోమాంతమున విష్ణుసూక్త-మిన్దాహుతి ఆశ్రావితాదులను త్రిరావృత్తముగా హోమము చెప్పబడినది.

★ **త్రయోదశో ౭ ధ్యాయము** : కుండములందు ప్రధానహోమములు వివరింపబడినవి. క్రియాహీనము మంత్రహీనము ఎంతమాత్రము జరుగరాదు. అట్లు జరిగిన, ధనము తేజస్సు అయువు నశించును. పారమాత్మిక మంత్రములన్నియు క్రమముగా పేర్కొనబడెను. అష్టాశీతిహోమము విశేషముగా వివరింపబడినది. మంత్ర ప్రారంభమున మంత్రాంతమున వ్యాహృతులు కొందరు చెప్పిరట. ప్రతిమంత్ర హోమ ప్రారంభమున చివర ఆ మంత్ర దేవతను స్మరించుచు హోమము చేయవలయును. అష్టాశీతి “విష్ణవే” మొదలగు పదిమంత్రములహోమమున దేవదేవుని స్మరించవలయును. “నారాయణాది” పదకొండు మంత్రముల యందు దేవునికి నమస్కరించవలయును. “పుణ్య నారాణాయ” మొదలగు పదిమంత్రములందు స్వామిశి ధ్యానించవలయును “బాలాయ” అను రెండు మంత్రముల హోమమందు కేశవుని స్మరించవలయును “సత్యాయ” అను పది మంత్రముల యందు జనార్దనుని స్మరించవలయును. ‘పురుషాయ’ మొదలగు పది మంత్రములందు జగద్గురువగు దేవదేవుని స్మరించవలయును. “విష్ణుంక్రీడాత్మనే” అనే పదిహేడు మంత్రములందు

అచ్యుతుని తలంచవలయును. “పుణ్యాయ” మొదలగు పదునెనిమిది మంత్రములందు స్వామిని స్మరించుచు హోమము చేయవలయును.

“ఉక్తం విఖనసా ఏవమష్టాశీతి క్రమంస్మృతమ్”

ఇట్లు ఎనుబది ఎనిమిది మంత్రములు వివరింపబడినవి. స్విష్టకృత్తులు గార్హపత్య ఆవసత్థ్య ఆవహనీయ అన్వాహరములందు వేరు వేరుగా చేయవలయును. సభ్య పొండరీకములందు చేయరాదు.

★ చతుర్థశో ౭ ధ్యాయము : వసోర్ధారాహోమము వివరింపబడినది. సభ్యాగ్నియందు విష్ణ్వది పంచసూక్తములు ఏకాక్షర సూక్తము విష్ణుగాయత్రి అను ఈ ఏడు సూక్తములతో అవిచ్ఛిన్నమైన ఆజ్యధారతో నాల్గు లేక ఒక ఆవృత్తముగా హోమము చేయుటయే వసోర్ధారాహోమమని చెప్పబడినది.

★ వంచదశో ౭ ధ్యాయము : ఆవాహనక్రమము వివరింపబడినది. అర్చకస్వాములకు భూమి కల్పనము తెలుపబడినది. భూమి కల్పించుట “సర్వశాస్త్రేణ నిశ్చయః” అని చెప్పబడినది.

★ షోడశో ౭ ధ్యాయము - ఇందు శ్రీ భూదేవతామూర్తులకు పృథక్రతిష్ఠ కలదు. స్వామివారి వివాహక్రమము వివరింపబడినది. యజమానుల ఇంటియందు స్వామివారి కల్యాణ ఉత్సవము చేసినచో హవిర్వివేదన చేయరాదు. కల్యాణ ఉత్సవము వలన ఇహపరసౌఖ్యములు కలుగును.

★ సప్తదశో ౭ ధ్యాయము : దశావతారమూర్తులలో మత్స్యకూర్మ వర్ణన ప్రతిష్ఠాదులు విపులముగా నున్నవి. ప్రతిమూర్తి ప్రతిష్ఠకు విశేష ఫలము చెప్పబడినది. పరమార్థము సాయుజ్యము.

★ అష్టదశో ౭ ధ్యాయము - ఇందు వరాహ ప్రతిష్ఠ ఫలము కలదు.

★ ఏకోనవింశో ౭ ధ్యాయము : వామన త్రివిక్రమ మూర్తుల ప్రతిష్ఠ ఫలము కలదు.

★ వింశో ౭ ధ్యాయము - ఇందు పరశురామ - పరివార సహిత శ్రీరామ ప్రతిష్ఠలు గలవు. గుణత్రయముననుసరించి త్రిభంగిమముగా శ్రీరామ ప్రతిష్ఠ చెప్పబడినది. శ్రీకృష్ణ రూపములు అసంఖ్యాకములు.

“కృష్ణ రూపం అసంఖ్యాకం సంఖ్యావక్తుం నశక్యతే

★ ఏకవింశో ౭ ధ్యాయము - కృష్ణ పరివార ప్రతిష్ఠ చెప్పబడినది కల్మిరూపము అశ్వముఖము నరాకృతిగా తెల్పబడినది చతుర్భుజములు కలవు. జ్ఞానముద్రతో దేవీరహితముగా బౌద్ధ స్వరూపము చెప్పబడినది.

★ ద్వావింశో ౭ ధ్యాయము : కృష్ణాష్టమి - జయంతిగా చెప్పబడినది. సింహమాసమున బహుళ అష్టమినాడు రోహిణి యున్నను లేకున్నను జయంతి చెప్పబడినది. రోహిణితో గూడిన అష్టమే కృష్ణాష్టమి అశ్వపాదులు తెల్పిరి.

★ **త్రయోవింశో ౭ధ్యాయము** - విష్వక్సేనుని అవతార కథ విపులముగా తెల్పుబడినది. ఇతర ఆర్థములందు కాన వచ్చుటలేదు. విష్ణుక్సేనుని ప్రసాదము స్వీకరించరాదు. గోవులకు పెట్టవలయును. లేనిచో అగ్నియందుంచ వలయును. భక్తులు ప్రసాదము స్వీకరించ వచ్చునని కొందరు తెలుపుచున్నారు. అర్చనా ఫలము కోర్కెలు నెరవేరును సాయుజ్యము లభించును. జయాసూత్రవతుల సహితము అర్చన చెప్పబడినది. ఆలయమున దేవీరహితముగాను స్థిత-ఆసీనముగనే ఉండవలయును.

విహంగారాధనము - పత్నీసహితము - గరుడ ప్రతిష్ఠ అర్చనలు తెలుపబడినవి.

సుకీర్తి రుద్రమ అనువారు గరుడుని భార్యలు

★ **చతుర్వింశో ౭ధ్యాయము** - పత్నుల సహితముగా అనంతను ప్రతిష్ఠ అర్చన వివరింపబడినవి. జయ, పుష్టిక అను వారలు భార్యలు. అర్చనా ఫలము. కుష్ఠ అపస్మారాది భయంకర వ్యాధులు తగ్గును. నష్ట సంతానము తొలగి సంతానము కలుగును. ఆదివారాదులందు పూజించిన కామ్యములు నెరవేరును. క్రమముగా విష్వక్సేన గరుడ అనంత ప్రతిష్ఠ అర్చన ఫలములు వివరింపబడినవి.

ప్రదక్షిణ క్రమము విపులముగా ఈ గ్రంథమున వివరింపబడినది విష్ణు ప్రదక్షిణములు యుగ్యముగాగాని అయుగ్యముగాగాని చేయవచ్చును. ఇది విశేషము. పుణ్యతీర్థ సేవనముకన్న యజ్ఞఫలముకన్న ప్రదక్షిణ ఫలము అధికము. ప్రత్యక్ష ఫలదాయకము. ప్రదక్షిణలు మూడు రకములు. కామ్యము, పాష్టికము, శాన్తికము. ఇందు పాష్టిక ప్రదక్షిణము పుత్ర ప్రదము.

ప్రదక్షిణ కాలములు - కామ్యము మధ్యాహ్నకాలమున, శాన్తికము ప్రాతఃకాలమున, పాష్టికము సాయంకాలము, చేయవలయును. ఇట్టి విశేషములు ప్రదక్షిణములగూర్చి ఈ అధ్యాయము వివరించినది.

★ **పంచ వింశో ౭ధ్యాయము** - భగవదారాధన క్రమము వివరముగా వివరింపబడినది.

★ **షడ్వింశో ౭ధ్యాయము** - శ్రీ భూసూక్తములతో శ్రీ భూదేవతా మూర్తులకు అర్చన చేసిన కలుగు ఫలము తెల్పుబడినది.

“ధనధాన్యాది వృద్ధిం చ పుత్రపౌత్రాది వృద్ధిదమ్

కళత్రం దాసభృత్యా పశుభూమ్యాదివృద్ధిదమ్”

ప్రత్యేకముగా భూసూక్తము జపించిన “సన్యక్షేత్రాభివృద్ధి దమ్” అని చెప్పబడినది.

విగ్రహము - భోగము - ఉపచారము అనునవి పర్యాయ-పదములుగా పేర్కొనబడినవి.

★ **సప్తవింశో ౭ధ్యాయము** - బలిపాత్రలక్షణము బలి విధానము తెల్పుబడినది. నిత్యము సాయంకాలమున పుష్పబలి చెప్పబడినది. “సాయం పుష్పబలింకుర్యాత్” అర్చనాంగ ఉపకరణాలకు దేవతాహ్వనము చెప్పబడినది. ఉదా: గుడమునకు విఘ్నేశుడు అధిదేవత.

★ అష్టావింశో ఽధ్యాయము - బలిబేర లక్షణము కలదు. బలిబేరము ఆసీనముగాను దేవీరహితముగాను ఉండవలయును.

★ ఏకోన త్రింశో ఽధ్యాయము : సంధ్యారక్ష దీప లక్షణము సమర్పణ కాలము ఫలము తెలుపబడినది. ఫలము సాయుజ్యప్రాప్తి.

★ త్రింశో ఽధ్యాయము - షడంగన్యాస ఏకాక్షర న్యాస అచోస్తన్యాసములు తెలుపబడినవి.

★ ఏకత్రింశో ఽధ్యాయము - చక్రార్చన వివరింపబడినది. ఈ అర్చన రెండు రకములు “మూర్తించామూర్తి మేవచ” ఉత్పవ త్రివిధము, ధ్వజారోహణము గరుడ ప్రసాద భక్షణము అవరోహణము పేర్కొనబడెను.

★ గరుడ ప్రసాద భక్షణ ఫలము - స్త్రీయశ్చాహాయ పుత్రార్థం వివాహార్థం తదైవచ, పుత్రార్థ మృతపుత్రీవా రోగీ శతృజయార్థినః ॥ శతృజయము సంతానము వివాహము. రోగనివారణ కోరువారు శుంతానము నశించుచున్నవారు, ప్రసాదము భక్షించవలయును.

★ ధ్యాత్రింశో ఽధ్యాయము - పుష్పయాగోత్పవ రథయాత్రలు గలవు.

★ త్రయస్త్రింశో ఽధ్యాయము - ఇందు బలిక్రమము వసంత డోలోత్పవములు వివరింపబడినవి. ఇందు ధ్వజముల వివరమున్నది. 1) మాతృధ్వజము, 2) హంసధ్వజము, 3) వృషధ్వజము, 4) వీశధ్వజము, ఔదధ్వజము - ఇవి ధ్వజములు.

★ చతుస్త్రింశో ఽధ్యాయము - ఉత్తమ మధ్యమ అధమ స్తుపనలు, స్తుపన చేయవలసిన కాలము తెల్పబడినది. అనుక్రమణికవలె ఈ ప్రయోగము సాగినది.

పంచత్రింశో ఽధ్యాయము - నవవిధస్తుపనలు, క్షుద్రభద్రస్తుపనలు తెలుపబడినవి.

★ షట్త్రింశో ఽధ్యాయము - ఏకాక్షర సూక్తము ప్రధానముగా మంత్రాభిషేకము చెప్పబడినది. స్తుపన, బలి, ఉత్పవ, బేరములకు చేయవలయును. బలిబేరాదులు లేనిచో ధృవమూర్తికే స్తుపన చేయవలయును.

★ సప్తత్రింశో ఽధ్యాయము - శుద్ధస్తుపన విధము వర్ణింపబడినది. “భక్తి యుక్తస్య యా పూజా అధమాప్యత్రమాభవేత్, భక్తిహీనాచ యాపూజా ఉత్తమా అపినశ్యతి” ॥ అందువలన భక్తితో చేయవలయును.

★ అష్టత్రింశో ఽధ్యాయము - పవిత్రోత్పవము పవిత్రారోపణ క్రమము ఉక్తమాసములు వర్జనీయమాసములు వివరింపబడినవి.

★ ఏకోన చత్వారింశో ఽధ్యాయము - ఇందు పవిత్రములకు అధివాసములు విశేష ఆరాధనలు గలవు.

★ చత్వారింశో ఽధ్యాయము - కౌతుకాది బింబములకు పవిత్రారోపణము తెలుపబడినది. సూత్రము పవిత్రము సమానార్థకముగా పేర్కొనబడెను. స్వామి ధరించిన పవిత్రములు ధరించినచో కోర్కెలు నెరవేరును. శరీరగత పాపము తొలగును. ఈ ఉత్పవమున ఆశౌచ విషయమిట్లున్నది. అంకురార్పణ జరిగిన పిమ్మట ఆశౌచము సంభవించిన

మార్గనము చేతనే ఆశోచము తొలగును. సంవత్సరమంతయు జరుగు పూజా క్రమమున విపర్యాసము జరిగిన పవిత్రోత్సవము వలన దోషము తొలగిపోవును.

★ **ఏకచత్యారింశో ౭ధ్యాయము** - ఇందు ప్రసాద వినియోగ క్రమము గలదు. ప్రసాద భక్షణ ఫలము. సర్వయజ్ఞ ఫలం లబ్ధ్వా సర్వపాపం వ్యపోహతి” అని చెప్పబడినది వేదవిదులు భక్తులు విష్ణుదేవుని ప్రసాదమును స్వీకరించిన పవిత్రులగుదురు. శ్రీ భూదేవతామూర్తుల ప్రసాదమును స్త్రీలకు ఇవ్వవలయును. ఇది విశేషము.

దమనోత్సవము - వనదేవతలకు బలిఇచ్చి వసంతుని ఆవాహనము చేసి విష్ణుసూక్తము పఠించుచు దమనము గ్రహించి స్వామిని పూజించవలయును.

★ **ద్విచత్యారింశో ౭ధ్యాయము** - పునర్వసూత్సవము. మాఘశుద్ధ ద్వాదశి పునర్వసూ నక్షత్రమున సీతారామలక్ష్మణులకు చేయు ఉత్సవమును “జయ” అని అందురు. ఈ పునర్వసూత్సవము పుత్ర ప్రదము “అపుత్రః పుత్రమాప్నోతి సర్వవృద్ధి కరంభవేత్” ఉత్సవములు మూడు విధములు. తీర్థోత్సవము, శాస్త్రుత్సవము, భక్తుత్సవము, తీర్థోత్సవము మధ్యాహ్న కాలమున, శాస్త్రుత్సవము పూర్వాహ్నమున భక్తుత్సవము అపరాహ్నమున చేయవలయునని చెప్పబడినది.

★ **త్రిచత్యారింశో ౭ధ్యాయము** - ప్రాయశ్చిత్తము వివరింపబడినది.

★ **చతుశ్చత్యారింశో ౭ధ్యాయము** - భూగుప్త ఉద్యత బింబ ప్రాయశ్చిత్తము తెల్పబడినది. అరాజకము యుద్ధములు మొదలగునవి సంభవించినపుడు సువర్ణ రజతాది బింబముల నుండి కళలు తీసి భూమిలో భద్రపరచవలయును. ఉపద్రవములు తొలగిన పిమ్మట ప్రాయశ్చిత్తము గావించి ప్రతిష్ఠించవలయును.

వంద సంవత్సరముల వరకు ప్రాయశ్చిత్తము చెప్పబడినది. వేయి సంవత్సరము గడచినచో బింబము నశించును. “శతాబ్దాది సహస్రాంతం ఏవమేవత్తు కారయేత్ సహస్రాబ్దే వ్యతీతేతు బేరనాశో నసంశయః” ప్రాయశ్చిత్తము కన్న పునఃప్రతిష్ఠ శ్రేష్ఠము.” ప్రతిష్ఠాయాం పరంనాస్తి ప్రాయశ్చిత్తం ద్విజోత్తమ”

★ **ప్రాయశ్చిత్త శబ్ద నిర్వచనము** - “ప్రాయః పాపసమూహస్య చిత్తం తన్నాశకారణమ్ తద్విధానక్రమో యత్ప్రత్యాయశ్చిత్త విధింపరమ్” పాప సమూహములు నశించుటయే ప్రాయశ్చిత్తము.

★ **పంచ చత్యారింశో ౭ధ్యాయము** - పునఃస్థాపన ఆవశ్యకత తద్విధానము తెల్పబడినది.

★ **షట్చత్యారింశో ౭ధ్యాయము** - నిత్యార్చనా, ప్రాయశ్చిత్తము విపులముగా తెలుపబడినది.

★ **సప్తచత్యారింశో ౭ధ్యాయము** - క్రియా విపర్యాసములకు అనగా ఒక క్రియకు మరియొకటి చేయుట జరిగిన ప్రాయశ్చిత్తము చెప్పబడినది. కొన్ని ఉపచారములు విపర్యాసమైన లఘుదోషము. వీటికి ప్రాయశ్చిత్తములు చెప్పబడినవి.

★ అష్ట చత్వారింశో ఽధ్యాయము - తంత్ర సంకర ప్రాయశ్చిత్తము. వైదికము అవైదికము అని రెండు విధములు. వైదికమున వైఖానసము మొదటిది బోధాయనము రెండవది. వైదికముగా ప్రతిష్ఠ చేసినచోట అవైదికములతో పూజ చేయరాదు తూర్పు ఆగ్నేయ నైర్ఋతి దిక్కులందే బాలాలయ కల్పన చేయవలయును.

★ ఏకోనపంచాశో ఽధ్యాయము - స్వామిని తాకుటకు వీలులేని పాషండాదులు తాకినచో కాలనియమము లేకయే సంప్రాక్షణ చేయవలయును.

★ పంచాశో ఽధ్యాయము - ధృవబేర ప్రాయశ్చిత్తము ప్రత్యేకముగా చెప్పబడినది. ధృవబేరమునకు అంగములు ఉపాంగములు మహాంగములు ప్రత్యంగములు చెప్పబడినవి. కిరీటము శిరము కంఠము మొదలగునవి మహాంగములు. వాసిక కర్ణములు మొ॥నవి. ఉపాంగములు, శిరశ్చక్రము గదా మొ॥నవి అంగములు. నఖ-రోమములు-బ్రహ్మసూత్రము ఆభరణవస్త్రాదులు ప్రత్యంగములు. మహాంగములు భిన్నమైన ఆ బేరమున 'గోవాలరజ్జు భిర్భధ్వ' - వీటితో బంధించి నీటియందు వదలవలయును. తక్కినవానికి కూడ ప్రాయశ్చిత్తము చెప్పబడినది. ఇక్కడ, ఒక విశేషము చెప్పబడినది. ధృవబేరములందు స్త్రీ విగ్రహములు నష్టమై పురుష బేరమున్నచో క్రొత్త స్త్రీ మూర్తులను ప్రతిష్ఠించి పాణిగ్రహణము చేయవచ్చును. స్త్రీ విగ్రహములుండి క్రొత్త పురుష విగ్రహ ప్రతిష్ఠ జరిగిన పాణిగ్రహణము చేయరాదు. ఇందు వైదిక సాంప్రదాయము ధ్వనిరూపముగా సూచింపబడినది.

★ ఏకపంచాశో ఽధ్యాయము - జీర్ణబేర స్వరూపము ప్రాయశ్చిత్తము వివరింపబడినది.

★ ద్విపంచాశో ఽధ్యాయము - జీర్ణబేర స్వరూపము వివరింపబడినది.

★ త్రిపంచాశో ఽధ్యాయము - ఉత్సవ ప్రాయశ్చిత్తము తెలుపబడినది.

ఇట్లు ఈ వాసాధికారము ఏబది మూడు అధ్యాయములతో నిండియున్నది. ఈ గ్రంథమున అనేకానేక విషయములు చెప్పబడినవి. "వాసాధికారము" వ్రాత ప్రతులను ఆరింటిని పరిశీలించి ఈ ప్రతిని రూపొందించితిమి. అధిక పాఠములు చూపబడినవి. అక్కడక్కడ గ్రంథము నష్టమైనది. దానిని అట్లే ఉంచితిమి. మాకందిన వ్రాతప్రతుల వివరము.

- 1) శ్రీ వైఖానస దివ్య సిద్ధాంత వివర్ధినీ సభ, తిరుమల
- 2) 'అగమప్రవర' శ్రీమాన్ దీవి కృష్ణస్వామి అయ్యంగార్, నల్లూరు
- 3) శ్రీమాన్ నారాయణం లక్ష్మీనృసింహాచార్యులుగారు, ఉల్లిపాలెం.
- 4) శ్రీమాన్ పండిత పరాంకుశం వెంకట కృష్ణమాచార్యులుగారు, పెనుగంచిప్రోలు.
- 5) శ్రీమాన్ పండిత దీవి గోపాలాచార్యులగారు, వేకనూరు.

6) శ్రీ బృందావనం శ్రీనివాసాచార్యులు, గూడవల్లి

ఆ యా సంస్థలకు ఆ పండిత వర్కులకు మా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొనుచున్నాము.

వైఖానస ఆర్షగ్రంథ సముద్ధరణ ముద్రణ ప్రచారము ధ్యేయముగా తలంచి ఆరోగ్యమును కూడ లెక్కింపక అహరహము శ్రమించుచు, పండితులను ప్రోత్సహించి అచిరకాలమున సుమారు అరువది గ్రంథముల ప్రచురణకు కారకులును శిల్పశాస్త్ర జ్యోతిష ప్రవీణులును శ్రీవిఖనస ఆశ్రమ శ్రీవైఖానస దివ్య సిద్ధాంత వివర్ధనీ సభా - కార్యనిర్వహణ దక్షులును అగు శ్రీమాన్ దీవి విఖనసాచార్యులవారికి (రిటైర్డ్ ఇంజనీర్ T.T.D.) మా హృదయపూర్వక అభినందన శతములు. వీరి ప్రోత్సాహమే ఈ గ్రంథ పరిశీలనకు మమ్ములను పురికొల్పినది. బ్రహ్మాండనాయకుడైన శ్రీ వెంకటేశ్వరస్వామి వీరికి ఆయురారోగ్య భోగభాగ్యములను ప్రసాదించుగాక. వీరు రూపకల్పన చేసిన అనేక ప్రణాళికలు సఫలీకృతమగుగాక.

వైఖానస ఆగమ చూడామణి శ్రీ శ్రీనివాస పదారవింద సేవాతత్పురుషు ప్రాచీనగ్రంథ సముద్ధరణైక దీక్షితుడును అగు శ్రీమాన్ మాడంబాకం కృష్ణస్వామి శ్రీనివాస భట్టాచార్యులవారికిని ఈ గ్రంథ ముద్రణ గావించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన కార్యనిర్వహణాధికార్లకు, పాలకవర్గమునకును మరియు అధికార బృందమునకును కృతజ్ఞతా పూర్వక అభినందన శతములు తెలుపుకొనుచున్నాము. అనేకానేక గ్రంథముల అందముగా ముద్రించి సంఘసేవ చేయుచున్న శ్రీవాణీ ప్రెస్ (విజయవాడ) వారికి అభినందనలు తెలుపుచున్నాము.

ఇట్లు

బుధజన విధేయులు

'సాహిత్య విద్యాప్రవీణ' ఖాషాప్రవీణ

పండిత దీవి వెంకట రామాచార్యులు

(విశ్రాంత సంస్కృత ఉపన్యాసకులు, గుంటూరు)

"ఆగమ వ్రతర" "ఖాషాప్రవీణ"

నల్లూరు విఖనస భట్టాచార్యులు

(విశ్రాంత ఆంధ్రోపాధ్యాయులు, నల్లూరు)

భృగుస్తోత్ర
వాసాధి ౭కారే

విషయసూచికా

ప్రథమో ౭ధ్యాయః

ఋషిప్రశ్నోత్తరమ్

భగవద్విగ్రహ నివాసస్థానాని

విష్ణుక్షేత్ర లక్షణమ్

భూపరీక్షా లక్షణమ్

గోళ్యాది స్వరఫలమ్

రుద్రబ్రహ్మాది క్షేత్ర నిర్ణయః

విగ్రహభేదాః

విమానభేదాః

సామృత క్రమః

హారక క్రమః

అమూర్తారాధన క్రమః

సమూర్తారాధన క్రమః

అంతర్యాగ క్రమః

బహిర్యాగ క్రమః

సకల నిష్కళభేదః

ఆచార్య లక్షణమ్

శిష్య లక్షణమ్

వైఖానస శ్రీశాస్త్ర సంఖ్యా

యజనం ద్వివిధమ్

నవషట్పుంచ మూర్తీక్రమః

భోగార్థి శ్రీకృష్ణస్య స్థాపనమ్

ద్వితీయో ౭ధ్యాయః

కర్షణమ్

అనడు లక్షణమ్

పుటే

1

2

3

3

3

3

4

4

5

5

5

5

5

6

7

7

8

9

10

11

11

12

12

బీజావాపనమ్

గోగణ నివేదనమ్

తృతీయో ౭ధ్యాయః

అద్యేష్టకాక్రమః

ఉక్తమాస తిథి వారనక్షత్రాదయః

విమాన నిర్మాణమ్

ప్రాసాద లక్షణమ్

మండప లక్షణమ్

స్తంభ స్థాపనమ్

ఋత్విజః

ద్వారాది స్థాపనమ్

కవాట స్థాపనమ్

శిలా లక్షణమ్

శిలాసంగ్రహణమ్

ఆయాది పరీక్షణమ్

ధృవచేర ప్రమాణమ్

విగ్రహ లక్షణమ్

ఉత్తమ దశతాలేన మానక్రమః

పవిత్రీ హరిణ్యోః లక్షణమ్

వ్యూహ విభాగ క్రమః

పంచవ్యూహ క్రమః

షడ్వ్యూహ క్రమః

ఊర్ధ్వతలే యజ్ఞమూర్తి ప్రతిష్ఠా

నవవ్యూహ క్రమః

వ్యూహత్రయ క్రమః

13

13

14

14

15

15

16

16

17

18

18

19

20

21

22

23

23

24

25

25

25

26

26

26

వ్యూహస్యాసక్రమః	27	నిత్యవైమిత్తికయోః పూర్వాపర విచారః	36
మన్తాణాం త్రివిధ ఆశౌచాని	27	దైవిక పుణ్యాహమ్	36
ఆచార్య లక్షణమ్	27	ప్రతిసర బంధనమ్	37
సృష్టిక్రమః	27	దేవాగ్రేతిష్ఠన్నేవ కర్మకర్తవ్యమ్	37
పంచాగ్నిః	28	ఋత్విక్ లక్షణమ్	37
పిండోత్పత్తిః	29	వాసాధికారశబ్ద నిర్వచనమ్	38
స్త్రీ నపుంసక భేదః	29	చతుర్థో ౭ ధ్యాయః	
ఆచార్య శిష్యాది లక్షణమ్	30	సర్వదేవార్చనమ్	38
దీక్షావిధిః	30	పంచమో ౭ ధ్యాయః	
మన్త్రపదేశః	30	భక్తజన ప్రతిష్ఠా	41
దీక్షితశబ్ద నిర్వచనమ్	30	ఏకసప్తతి భక్తజన లక్షణమ్	41
విష్ణుగాయత్రీ క్రమః	31	భక్తజన లక్షణమ్	42
ఋషిన్యాసాది క్రమః	31	భక్తజన ప్రమాణమ్	42
జంగమాది న్యాసక్రమః	32	భక్తబింబ ప్రతిష్ఠావిధిః	42
పృథివ్యాది గుణః	32	షష్ఠో ౭ ధ్యాయః	
పంచభూతస్థానమ్	33	అంకురార్పణ క్రమమ్	45
పంచభూత బీజాని	33	పాలికాకుంభశరావలక్షణమ్	45
జప్తపంచకమ్	33	అధి దేవాః	46
స్నానద్వివిధమ్	34	భద్రాంకురార్పణమ్	46
ద్రవ్య త్రివిధః - ప్రయోజనః	34	క్షుద్రాంకురార్పణమ్	46
ఆభరణ త్రివిధమ్	34	తత్త దధి దేవతాహ్వానమ్	47
గురుశాస్త్రయోగ్గుమానత్వమ్	34	పాలికాక్షీనాం లక్షణమ్	48
పంచమహావాద్యాః	34	అంశురార్పణ ధాన్యాని	48
ధ్యాన ద్వివిధమ్	34	శత్రుదధి దేవానా మష్టాపచారాః	48
అన్తర్యాగమ్ - బహిర్యాగమ్	34	అంకురారాధనమ్	49
ఆహూతం ద్వివిధమ్	35	బీజావాపనమ్	49
షట్కాలార్చనమ్	35	సప్తమో ౭ ధ్యాయః	
అర్ఘ్యం చతుర్విధమ్	35	విష్ణుప్రతిష్ఠా స్థాపనాభేదాః	50
ఆచమనకాలాః	35	ప్రతిష్ఠా శబ్ద నిర్వచనమ్	50

ఋత్విక్ లక్షణమ్	50	జలాధివాసః	64
వర్షనీయాచార్య లక్షణమ్	50	ప్రభూత బలిక్రమః	65
ద్రవ్య సంగ్రహణమ్	51	సవవిధాధివాసక్రమః	66
తోరణాద్యలంకారాణి	51	అధివాస కాలనిర్ణయః	66
అష్టమంగళాని	52	మహాబేర విషయః	66
సృక్ష్ణవాది లక్షణమ్	52	నయనోన్మీలనమ్	67
జుహూః	52	అధివాసశ్చ	67
ఉపజుహూః	52	వర్ణయుక్త బేరంచేద్విశేషః	67
దర్శ్య	53	అష్టమో ౭ధ్యాయః	
దర్శమాలా	53	క్రియాణాంక్రమః	68
మంధదండః	53	స్థాపనం దివైవకర్తవ్యమ్	68
అరణి	53	యజనం ద్వివిధమ్	68
ఊర్ధ్వపట్టి	53	పంచాగ్నినాం పంచబేర కల్పనమ్	69
ఆజ్య లక్షణమ్	54	శ్రీవైఖానస శాస్త్రస్య తంత్రదోష రాహిత్యమ్	69
సమిత్పరిధ్యాదీని శ్రీసూత్రోక్తవదితి	54	అగ్నిమధనమ్	69
యాగశాలా లక్షణమ్	54	కుండస్యోత్తరే సంభారాహరణమ్	70
సభ్యాది అగ్నికుణ్డక్రమః	55	పంచపాత్ర విశేషః	70
కుండలక్షణమ్	55	జలాహరణమ్	70
స్నానగర్తః	57	తన్తువేష్టనమ్	70
నయనోన్మీలనమ్	57	పరిస్తరణ కూర్పాది దర్శనసంఖ్యా	70
సమస్త కాక్షిమోచనమ్	57	కుంభనిక్షేపణ దర్శననిర్ణయః	70
పీఠే రతన్యాసాః	59	సప్తమో ౭ధ్యాయః	
పీఠ సంఘట్టనమ్	62	జలాధివాసస్థిత దేవోద్ధరణమ్	71
దృష్టి లక్షణమ్ తత్ఫలవిచారః -		కౌతుక బంధనమ్	71
దేవ్యాదీనాం వీక్షణమ్	62	దీక్షాకరణమ్	71
అధివాస త్రయః	62	పంచాగ్ని ప్రణయనమ్	72
పశ్చాగ్రవ్యాధివాసః	62	కుండేషు దేవతాహ్వనమ్	72
అధివాసహోమః	63	దశమో ౭ధ్యాయః	
క్షీరాధివాసః	64	శయనాస్తరణమ్	73

కుంభపూజాక్రమః	73	అష్టాశిః	91
వాయుధారణక్రమవిశేషః	76	గార్హపత్యాదిమ స్విస్తకృతీ	92
ప్రాణాయామఫలః	76	చతుర్ముఖ వేదాధ్యయనమ్	92
రేచకపూరక కుంభకాది క్రమేణ		చతుర్దశో ౭ ధ్యాయః	
ప్రాణాయామ ప్రయోగః	77	సభ్యస్థధాన పూర్వక వస్తారాహోమః	93
నాడీచక్ర లక్షణమ్	77	శయనాధివాస స్థిత దేవప్రబోధః	93
న్యాసత్రయ లక్షణమ్	79	గర్భాగారే పీఠకల్పనమ్	93
ఏకాదశో ౭ ధ్యాయః		రత్నన్యాసావబే దుకూలాచ్ఛాదనమ్	94
హోత్రమ్	80	ఆచార్యాదీనాం దక్షిణాదానమ్	94
మూర్త్యావాహనమ్	81	దేవ్యాదినాసహ దేవస్యాలయ ప్రవేశనమ్	94
ద్వాదశో ౭ ధ్యాయః		స్థాపనమ్	94
బాలాలయస్థిత దారుబేర పరిత్యాగః	81	ఉత్సవాది బేరాణాం స్థాన నిర్ణయః	95
శయ్యావేదిస్థిత సర్వదేవతారాధనమ్	82	సూక్తాది పఠనమ్	95
సభ్యే ప్రధానహోమః	83	బేరన్యాసః	96
సహస్రప్రసూతి హోమః	83	వ్యాహృతి త్రయ న్యాసక్రమః	96
వ్యాహృతిన్యాసః	83	అక్షరత్రయ న్యాసః	96
సర్వదైవతమ్	83	ప్రణవాక్షర ప్రాధాన్యమ్	96
రౌద్రమన్త్ర హోమాస్తే ప్రక్షాళన		ప్రణవాక్షర విచారః	97
పూర్వకమాచమనమ్	85	శ్రీకారలకార న్యాసక్రమః	
త్రయోదశో ౭ ధ్యాయః		(శ్రీ మహీదేవ్యాః న్యాసక్రమః)	97
ఆహవనీయే ప్రధానహోమః	87	పరివార దేవతానాం తత్త్వజాక్షరన్యాసః	98
అన్వాహర్యే	87	పంచదశో ౭ ధ్యాయః	
గార్హపత్యే	88	కుంభస్పర్శనే ఏకాక్షర సూక్తజపః	98
అవసత్థ్యే	88	బింబేష్వావాహనః	99
యథాక్త ద్రవ్యహీనే	88	దేవ్యాదీనామావాహనః	99
మన్తహీనే	88	కౌత్లుకాది బేరేష్వావాహనమ్	99
పౌండరీక ప్రధానహోమః	88	అర్చకాదీనాం భూమి భోగక్రమః	100
మహాశాంతి హోమః	89	లోహశిలారిమ దానశాసనమ్	100
పారమాత్మికమ్	89		

షోడశోఽధ్యాయః

శ్రీ భూమ్యోః పృథక్ప్రతిష్ఠాక్రమః	101
దేవ్యోర్వివాహక్రమమ్	102
మధుపర్కదానమ్	102
గోత్రప్రవర నిర్ణయమ్	103
దేవదేవ్యోర్వివాహే గృహేకృతేనతి	103

సప్తదశోఽధ్యాయః

అవతార ప్రతిష్ఠా	104
శ్రీమత్స్వ స్వరూపమ్	104
తత్ప్రతిష్ఠా	105
శ్రీకూర్మరూపమ్	105
తత్ప్రతిష్ఠా	106

అష్టదశోఽధ్యాయః

శ్రీవరాహ స్వరూపమ్	107
ఋగాది వేదపురుష స్వరూపమ్	107
తత్ప్రతిష్ఠా	108

ఏకోనవింశోఽధ్యాయః

నారసింహ స్వరూపమ్	108
తత్ప్రతిష్ఠా	108
వామన స్వరూపమ్	109
చిత్రవామనః	109
త్రివిక్రమః	110
అష్టభుజః	110
చతుర్భుజః	110
ద్విభుజః	110
త్రివిక్రమ పరివారః	110
తత్ప్రతిష్ఠాక్రమః	111

వింశోఽధ్యాయః

పరశురామస్య స్వరూపమ్	112
---------------------	-----

తత్ప్రతిష్ఠా 112

శ్రీరామః తత్ప్రమాణమ్	112
యజమాన హస్తేన బింబనిర్మాణమ్	113
సీతాలక్ష్మణ హనుమద్భరత శతృఘ్నాః	113
శ్రీరామ స్వరూపమ్	114
త్రిభంగ స్థానాని	114
గుణత్రయేన త్రిభంగిత్వమ్	114
సీతా	116
లక్ష్మణభరత శతృఘ్నాః	116
హనుమాన్	116
సుగ్రీవాదయః	116
నిరాయుధ శ్రీరామః	116
తత్ప్రతిష్ఠా	117
శ్రీకృష్ణస్య భేదాః	119

ఏకవింశోఽధ్యాయః

శ్రీబలరామ స్వరూపమ్	119
తత్ప్రతిష్ఠా	120
శ్రీకృష్ణస్య స్వరూపమ్	121
శ్రీకృష్ణ పరివార స్వరూపమ్	122
తత్ప్రతిష్ఠా	123
శ్రీ కల్కిస్వరూపమ్	123
శ్రీబౌద్ధ స్వరూపమ్	124
తత్ప్రతిష్ఠా	124

ద్వావింశోఽధ్యాయః

జయస్త్రీ నిర్ణయః	125
జయన్యుత్పవ క్రమః	125
చతుర్మూర్తి విధిక్రమః	127

త్రయోవింశోఽధ్యాయః

విష్వక్సేన అవతారకథనమ్	128
-----------------------	-----

విష్వక్సేన రూపమ్	130	సహస్ర ధారాపాత్రమ్	142
విష్వక్సేనారాధనమ్ - పత్నీసహితమ్	130	నీరాజనకుంభమ్	142
విహంగారాధనమ్ - పత్నీసహితమ్	132	మధుపర్కమ్	143
చతుర్వింశో ౨ ధ్యాయః		కుడుపాది ప్రమాణమ్	143
శేషస్యార్చనమ్	134	హవిః ప్రమాణమ్	143
అనన్తస్య స్వరూపమ్ పత్నీసహితమ్	134	వర్జనీయ శాకాని	143
అనన్త మన్తౌద్ధారః	135	అపూపాః	143
ప్రదక్షిణ క్రమః	137	పానీయమ్	144
ఫలవిశేషేణ త్రివిధభేదాః	137	ముఖవాసమ్	144
గమనే విశేషః - జప్యమన్త్రాః	138	నిర్మాల్లేయ విష్వక్సేన పూజనమ్	144
తత్ఫల విశేషాః	139	ఉక్తద్రవ్యాలాభే కర్తవ్యమ్	144
ప్రదక్షిణే కాలవిశేషాః	139	అక్షత స్వరూపమ్	145
అష్టాంగ వందనమ్	139	గంగోదక తులస్యాదిషు -	
అర్ఘ్య ద్రవ్యాణి	139	పర్యుషితాభావః	145
తదర్థ ప్రమాణమ్	139	పంచపాత్రా సాదనమ్	145
దేవస్య దక్షిణహస్తే దాపనీయ		పంచశుద్ధయః	145
ద్రవ్యాణి	140	వినియోగిత ద్రవ్యస్య	
పాద్యద్రవ్యాణి	140	నపునఃకరణమ్	145
స్వాగతమ్ - అనుమానమ్	140	ప్రతికర్మసు వినియోగ ద్రవ్యాణి	146
పాదుకా లక్షణమ్	140	మన్త్రాసనస్య త్రయోదశోపచారాః	146
దర్శణమ్	140	స్నానాసనస్య షష్టింశదుపచారాః	146
దస్తశుద్ధిః	140	అలంకారాసనే అష్టావింశదుపచారాః	146
ఆచమన ద్రవ్యాణి	140	భోజ్యాసనస్య షోడశోపచారాః	147
తాంబూలమ్	141	యాత్రాసనే పంచోపచారాః	147
అంగోద్వర్తన ద్రవ్యాణి	141	పర్యంకాసనమ్	147
వస్త్రోత్తరీయ యజ్ఞసూత్ర పవిత్రాది లక్షణమ్	141	ద్వాత్రింశ దుపచారాః	147
అష్టగంధాః	142	దేవస్య శ్రావ్యోపచారాః	148
ధూపద్రవ్యాణి	142	నృత్యోపచారాః	148
దీపద్రవ్యాణి	142	పూజేంద్రియోపచారాః	148

దేవస్య దక్షిణహస్తే దాపనీయోపచారా:	148	అనుమానమ్	153
త్వగ్నియోపచారా:	149	పాదవేద్యాది మార్జనమ్	154
అభ్యంతరోపచారా:	149	నిర్మాత్యైర్విష్యక్తేనారాధనమ్	154
బాహ్యభ్యంతరోపచారా:	149	భగవదారాధనార్థం	
స్పృశ్యోపచారా:	149	ద్రవ్యసంగ్రహణమ్	154
శ్రావ్యోపచారా:	149	ప్రణిధిపాత్రమ్	155
అనపాయిన స్త్రయోదశోపచారా:	149	ద్రవ్యేషు ప్రోక్షణమ్	155
అష్టోపచారా:	150	అర్చనాకాలే వీక్షితుమయోగ్యా:	155
షడుపచారా:	150	తిరస్కరణీ	155
ఏకోపచార:	150	ధృవస్య పుష్పన్యాసక్రమ:	155
పాద్యమ్ - ఆచమనమ్	150	స్థానక ఆసీన శయానస్య	
త్రివిధార్ఘ్యమ్	150	పుష్పన్యాసభేద:	156
పంచవింశో ౭ ధ్యాయ:		కౌతుకస్య పుష్పన్యాస:	156
భగవదారాధన క్రమ:	151	గర్భాలయస్థ దేవా:	156
బ్రహ్మచారి యోగ్యత్వమ్	151	శిష్యేణ ద్వారదేవార్చనమ్	156
ప్రదక్షిణ క్రమ:	151	వ్యాహృతీన్యాస:	157
యన్త్రికాగ్రహణమ్	151	ధ్యానక్రమ:	157
కవాటోద్ఘాటనమ్	151	ధ్యానమ్	157
దేవప్రబోధనమ్	151	కౌతుకాదిష్వావాహనమ్	158
జలాహరణమ్	152	మంత్రాసనమ్	158
ఆలయప్రవేశ:	152	దంతకాష్ఠమ్ - తత్ప్రమాణమ్	158
తత్తీర్థ నిక్షేప్య ద్రవ్యాణి	152	స్నానాసనమ్	159
జలాభిమన్త్రణమ్	152	సహస్ర ధారాస్థపనమ్	160
ఆలయ ప్రోక్షణమ్	152	అలంకారాసనమ్	161
పాత్రశోధనమ్	152	అష్టాయుధ - అష్టదిక్పాలార్చనమ్	161
పుండ్ర ధారణమ్	152	మాత్రాదానమ్	162
ఆసన లక్షణమ్	152	సన్ధ్యారక్ష కుంభదీప:	162
న్యాసక్రమ:	153	భోజ్యాసనమ్	163
ఋషిచ్చన్దాయ:	153	దేవ్యాదీనాం నివేదనమ్	163

నిత్యహోమః	164	మధ్యాహ్నవర్జనీయ ఉపచారాః	175
బలిదాన లక్షణమ్	164	సాయాహ్న వర్జనీయోపచారాః	175
యాత్రాసనమ్	164	భోగోపమస్త్రే అనుక్తేసతి	
ద్వారాగ్రే బలికర్తవ్యమ్	165	కర్తవ్యమస్త్రాః	176
కవాటబంధనమ్	165	అచమనకాలాః	176
మధ్యాహ్నార్చనమ్	165	సప్తవింశో ౭ ధ్యాయః	
రాత్ర్యర్చనమ్	166	బలిపాత్ర లక్షణమ్	176
అర్థయామార్చనమ్	166	తద్దేవతాహ్వనమ్	177
అస్త్యవేశార్చనమ్	166	బలిపాత్రోద్ధరణమ్	177
ప్రాదుర్భావార్చనమ్	166	ఆలయేబలిస్థానమ్	177
కేవల ధృవార్చనమ్	166	బలిహరణమ్	177
పంచమూర్త్యర్చనమ్	166	దిగధిదేవాన్నతి	
చతుర్మూర్త్యర్చనాక్రమః	167	అష్టోపచారయుత బలిప్రదానమ్	178
షడ్వింశో ౭ ధ్యాయః		బహు ప్రాకారాంతరే కర్తవ్యమ్	178
శ్రీదేవ్యర్చనమ్	168	ఏకకాలే బలి కర్తవ్యమితి	179
మహీదేవ్యర్చనమ్	169	అర్చనాంగోపకరణ దేవతాహ్వనమ్	179
ద్వారదేవార్చనాక్రమః	170	గ్రాహ్యపుష్ప నిర్ణయః	180
ద్వారపాలార్చనమ్	171	త్రివిధ పూజాకాలః	182
ప్రాకారాధిదేవాః	171	తత్తత్కాలోపయుక్త పుష్పాణి	182
ద్వితీయ ప్రాకార	172	వర్జనీయ పుష్పాణి	182
తృతీయ	172	అష్టావింశో ౭ ధ్యాయః	
చతుర్థ	172	బలిబేరలక్షణమ్	183
పంచమప్రాకార దేవాః	172	దేవీరహితమేవ	184
భూతపీఠమ్	172	ద్రవ్యసంచయః	184
మన్త్రాసనోపభోగాః	173	వర్జనీయ పదార్థాః	185
స్నానాసనోపభోగాః	173	ఉపయుక్త శాకాని	185
అలంకారాసనోపభోగాః	174	పచనోపయుక్త పాత్రాణి	185
భోజ్యాసనోపభోగాః	174	మహాహవిః	186
యాత్రాసనోపభోగాః	174	కుడుపాది ద్రుమాణమ్	186

దేవ్యాదీనాం హవిః ప్రమాణమ్	186	ధ్వజపట లక్షణమ్	196
షడ్విధా హవిర్వేదాః	186	పటమధ్యే గరుడ ప్రమాణమ్	196
పాయస మౌద్గిక కృసర లక్షణమ్	186	గరుడ లక్షణమ్	197
గౌళ్యం యావకం శుద్ధాన్నమ్	186	ధ్వజపట ప్రమాణమ్	197
తండుల క్షాళనమ్	187	దండ లక్షణమ్	198
హవిష్పాక విధిః	187	ధ్వజోన్నత ప్రమాణమ్	198
అంతరస్థి - నిరస్థి -		గ్రాహ్య వృక్షాః	198
బహిరస్థి నిరూపణమ్	187	వర్షనీయ వృక్షాః	198
మాషాది ప్రమాణమ్	187	ధ్వజపట ప్రతిష్ఠా	198
పచనాలయ స్థానమ్	188	గరుడస్య ముద్గాన్న నివేదనమ్	200
మేన్ద్రేణ హవిః పాత్రాణాం		తత్ప్రసాదేన సర్వాభీష్ట సిద్ధిః	200
పుండ్రధారణమ్	188	భేరీతాడనమ్	200
ఘట్యాః ప్రోక్షణమ్	188	గరుడ విష్ణు బ్రహ్మది తాళకమ్	200
హవిః పాత్రాసాదనమ్	188	ముద్గాన్నయుక్త బలిహరణమ్	201
ఏకోనత్రింశో ఽధ్యాయః		దిక్పాలాన్ ప్రతి అష్టాపదారేణ	
సన్ధ్యారక్ష లక్షణమ్	189	బలికర్తవ్యమ్	201
సమర్పణ కాలాః	189	దిక్పాలక రాగతాళాః	202
తత్పాత్రేనిక్షేప్య ద్రవ్యాణి	189	బలిశేషం అక్షహస్తే దాతవ్యమ్	202
తదధి దేవతాహ్వనమ్	190	ధ్వజస్థాపనమ్	203
తత్సమర్పణమ్	190	భేర్యుపయుక్త దారుక్రమః	203
నీరాజనమ్	190	భేరీమానమ్	204
తత్పాత్రలక్షణమ్	191	వాదక లక్షణమ్	204
త్రింశో ఽధ్యాయః		భేర్యధోభాగే ధాన్యవేది లక్షణమ్	204
షడంగ న్యాసః	192	భేరీతాడనమ్	205
ఏకాక్షర న్యాసః	193	ధ్వజయస్థి ప్రమాణమ్	205
అచోస్త న్యాసః	193	రజ్జు ప్రమాణమ్	205
ఏకత్రింశో ఽధ్యాయః		దర్భమాలా	205
చక్రలక్షణమ్	194	ధ్వజారోహణమ్	206
అహ్నిక నిర్ణయః	196	గరుడఏక్షణ ఫలమ్	206

మృత్యుంగ్రహణమ్	206	లక్షణమ్	236
చూర్ణోత్పవః	214	రత్నీదక జప్యోదక సర్వోషధ్యుదక	
అవబృధః	215	తత్తత్ ప్రమాణమ్	236
చతుర్విక్షువేదాధ్యయనమ్	215	కషాయ పంచతీర్థ ప్రమాణమ్	237
స్వస్థానే స్థాపనమ్	216	వనోషధి ద్రవ్యాణి	237
మౌనబలిః	216	హరిద్ర సర్వగంధ తత్తద్వస్తు	
స్నానమ్	217	ప్రమాణమ్	237
ధ్వజారోహణమ్	218	మూలగన్ధాః	238
ధృవబేరే కుంభారోపణమ్	217	ధాతవః	239
ద్వాత్రింశో ౭ధ్యాయః		శరావ కుమ్భ కరకాదిలక్షణమ్	238
శ్రీపుష్పయాగః - తత్కారణమ్	218	శయనాస్తరణమ్	239
ప్రాతః కృత్యమ్	218	స్నపనాలయక్రమః	239
పదకల్పనమ్	218	స్నపనవేది ప్రమాణమ్	239
పుష్పయాగః	219	పదభాగ నిర్ణయః	239
త్రయస్రింశో ౭ధ్యాయః		తత్తత్పదే ద్రవ్య విన్యాసః	239
బలిక్రమవిధిః	223	ప్రాద్ధ్రవ్యమ్	241
గ్రామనగర పట్టణాదిమ		అనుద్రవ్యాణి	241
బలిక్రమవిధిః	223	స్నానశృణ్వే దేవస్థాపనమ్	242
వసంతోత్పవః	228	జయార్ధ్యర్చనమ్	243
దోలోత్పవః	230	తత్తద్ద్రవ్యాది దేవతాహ్వనమ్	243
చతుస్త్రింశో ౭ధ్యాయః		పంచాత్రింశో ౭ధ్యాయః	
స్నపన విధిః	234	నవవిధ స్నపన లక్షణమ్	244
అష్టమృత్తికాః	235	క్షుద్రమ్	244
అష్టపర్వతాః	235	భద్రస్నపనమ్	245
అష్టమంగళాని	235	అశక్తశ్చేత్ ఏకకలశ స్నపనమ్	246
పంచగవ్య లక్షణమ్	235	షట్త్రింశో ౭ధ్యాయః	
అన్యాని ప్రధాన ద్రవ్యాణి	236	మన్తాభిషేచనమ్	247
మధులక్షణమ్	236	స్నపన ప్రయోగక్రమః	247
కుశచన్దన అక్షత ఫలోదకాదీనాం		స్నానే అష్టాపచారాః	248

స్తువనే బేరవిశేష:	249	ప్రధానహోమ:	262
సప్తత్రింశో ఽధ్యాయ:		చత్వారింశో ఽధ్యాయ:	
శుద్ధస్తుపన విధి:	250	కౌతుకోత్పన స్తుపన	
శుద్ధస్తుపనమ్	250	బలిబేరాదీనాం పవిత్రారోపణమ్	262
అభ్యంగస్నాన వర్జనీయ తిథయః	251	పవిత్రోత్పనస్య ఆహ్నిక నియమః	265
అష్టత్రింశో ఽధ్యాయ:		పవిత్రధారణ ఫలమ్	266
పవిత్రోత్పన:	252	ఆశోచ విషయః	266
పవిత్రారోపణ క్రమః	252	ఏకచత్వారింశో ఽధ్యాయ:	
మాసనిర్ణయః	253	ప్రసాద వినియోగక్రమః	268
వర్జనీయ మాసాః	253	దమనోత్పనః	269
తత్తద్దేవతా ప్రయుక్త తిథయః	253	ద్విచత్వారింశో ఽధ్యాయ:	
ద్రవ్యసంగ్రహణమ్	254	పునర్వసూత్పనః	270
పవిత్రోపయుక్త సూత్రాణాం		తీర్థోత్పన శాంతుత్పన	
నిర్మాణంచ	254	భక్తుత్పన భేదాః	270
ఉత్తమ మధ్యమాధమ సూత్రాణి	255	తీర్థోత్పన క్రమః	271
గ్రన్థినిర్మాణమ్	256	శాస్త్రుత్పనః	272
ఏకోనచత్వారింశో ఽధ్యాయ:		భక్తుత్పనమ్	272
పవిత్రాధివాసః	257	త్రిచత్వారింశో ఽధ్యాయ:	
పవిత్రాణాం అధివాసక్రమః	257	ప్రాయశ్చిత్త విధిః	273
వర్ణోపయుక్త ద్రవ్యాణి	257	కర్షణాది ప్రాయశ్చిత్తమ్	273
సూత్రాణాం కౌతుకబద్ధనమ్	259	ప్రతిష్ఠానిష్ఠుతిః	274
ధాన్యాధివాసః	259	పునస్థాపనమ్	275
సూత్రస్పర్శ పూర్వక జప్యమన్త్రాః	259	చతుశ్చత్వారింశో ఽధ్యాయ:	
అవరణ దేవతాహ్వానమ్	259	భూగోస్తోద్భుతబింబ	
అష్టదేవతాహ్వానమ్	260	ప్రాయశ్చిత్తమ్	280
ప్రధానహోమః	260	పంచచత్వారింశో ఽధ్యాయ:	
విశేష ఆరాధనమ్	261	ప్రతిష్ఠా ప్రాయశ్చిత్తమ్ పునఃప్రతిష్ఠా	285

పునఃస్థాపనమ్	287	ఏకోనపఞ్చాశో ౭ధ్యాయః	
షట్పత్వారింశో ౭ధ్యాయః		భక్తాదీనా మస్మశ్యస్పర్శనే	
నిత్యార్చన ప్రాయశ్చిత్తమ్	291	సంప్రొక్షణ విధిః	307
అర్చకాదీనాం స్నానహీనే	291	పఞ్చాశో ౭ధ్యాయః	
హర్య ప్రదక్షిణహీనే	291	ధృవబేరస్య నిష్కృతిః	309
నిత్యనైమిత్తికస్య పూర్వాపర విచారః	292	ఏకపఞ్చాశో ౭ధ్యాయః	
ఋషిచ్ఛందాది స్మరణహీనే	292	జీర్ణబేర స్వరూపమ్	312
సప్తచత్వారింశో ౭ధ్యాయః		ద్విపఞ్చాశో ౭ధ్యాయః	
క్రియావిపర్యాయ ప్రాయశ్చిత్తమ్	299	కర్షణాది పునఃక్రియాః	314
గ్రామమధ్యే శవేసతి	302	జీర్ణాలయోద్ధరణ విధిః	314
అష్టచత్వారింశో ౭ధ్యాయః		త్రిపఞ్చాశో ౭ధ్యాయః	
తద్రసంకర నిష్కృతిః	304	ఉత్సవనిష్కృతిః	316

శ్రీకృష్ణ (అంబరం)

(విభవసాగరం)

(కామలం) (మోక్షం)

హరిః ఓం

శ్రీశ్రీనివాసాయనమః

శ్రీవిఖనస మహాగురవేనమః

శ్రీవైఖానస భగవద్భాస్త్రే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాభికారః

ప్రథమో ౭ ధ్యాయః

శ్రౌత స్మారాదికం కర్మ నిఖిలం యేన సూత్రితమ్

తస్మై నమస్త వేదార్థ విదే విఖనసే నమః ॥

ఋషి ప్రశ్నోత్తరమ్

ఆశ్రమే సమ్యగాసీనం బ్రహ్మపుత్రం తపస్వినమ్ ।

సర్వదేవస్య వేత్తారం సర్వశాస్త్రార్థకోవిదమ్ ॥

సుప్రసన్నం మునిం శాంతమభిగమ్య ప్రణమ్యచ ॥

★ ఋషయాయాచుః ★

భగవన్ కేనమార్గేణ కందేవం పూజయంతివై ।

కాన్లోకాంశ్చ గమిషన్తి శ్రోతుంకౌతుహలం ప్రభో ॥

★ భృగురువాచ ★

ఏతచ్ఛృణ్వంతు మునయః ప్రోక్తం చైవాథవైమయా ।

వైదికోక్తేనమార్గేణ మంత్రైర్వేదోక్త వన్తయా ।

సమాహితమనాభూత్వా అర్చయేద్విష్ణు మవ్యయమ్ ॥

తస్యవిష్ణోః పద్మంగచ్ఛే త్కర్తవ్యమితి నిశ్చయః ॥

★ ఋషయ ఊచుః ★

కిమత్రాలయ దేశేతు భూమింకింతు పరీక్షణమ్

కింరూపం తస్యధామ్నశ్చ కింవాచైవాస్య లక్షణమ్

ప్రాకారం గోపురం కింతు కిమత్ర స్థాపనక్రమమ్ ॥

వ్యూహాశ్రయం కథంకింతు తస్యభేదం కథంతువా

కిం తస్యార్చనం నిత్యం ఉత్సవంతుకథం తునః

సామృతం చేత్క థంకుర్యా ధారకంతు తథైవచ

అమూర్తం కిం సమూర్తంతు ఆత్మార్థం కిం పరార్థకమ్

అంతర్యాగంతు కింప్రోక్షం బహిర్యాగం యథాక్రమమ్
తదైవ నిష్కలం కింతు సకళంచైవ కింపునః ।

౯

తథాభిగమనం కింతు ఉపధానం కథం పునః
ఇజ్యాచైవ కథం ప్రోక్షం స్వాధ్యాయంతు కథంక్రమాత్

౧౦

యోగక్రమస్తథా కింతు కిమత్రాగ్నేయ సౌమ్యకమ్
కిమత్ర సమయే భేదో దీక్షాచైవ కుతస్తథా ।

౧౧

కథనం సక్రమా ద్ద్యేయం కర్షణాంతం కుతస్తథా
కిమత్ర పంచమూర్తంతు బేరస్యైకం కథంతువా ॥

౧౨

దేవ్యోశ్చ సహితం కింతు తస్యరూపం కథంతువా
దేవీభ్యాం రహితస్థానం కథంత్యాసనకం కథమ్ ॥

౧౩

శయనంతు కథంప్రోక్షం పరివారక్రమం తథా
తదైవ జ్ఞాన యోగంతు క్రియా శయ్యాత్మకం కథమ్ ॥

౧౪

తత్సర్వం శ్రోతుమిచ్ఛామో వదత్వం వదతాం వర
★ భగవద్విగ్రహ నివాస స్థానాని ★

★ భృగురువాచ ★

ఏతత్సర్వం సమాఖ్యాతం శృణుధ్వంచ యథాక్రమమ్

౧౫

గ్రామేచ నగరేవాథ పట్టణే ఖర్వటే ఽపివా
దణ్ణకే కుటికేవాపి రాజధాన్యా మధాపివా ॥

౧౬

• అరణ్యే శైలమూలేవా పర్వతాగ్రే తదైవచ
నద్యాస్తీరే ఽబ్ధితీరేవా అన్యత్రోద్యాన కేపి ఽవా ॥

౧౭

ఏతేష్వాలయ దేశేషు యథార్థం తత్రకారయేత్
అథవా రహితేతత్రకారయేద్దేశికోత్తమః ॥

౧౮

• గ్రామాగ్రహారయోర్మధ్యే దేవీయుక్తో నిషణ్ణకమ్
స్థితంవా తత్రకుర్వీత శయనం నైవకారయేత్

౧౯

వారుణాది మహాశాసు శయానం స్థితమేవవా
ఆసీనంవాత్రకుర్వీత దేవీయుక్తంతుకారయేత్

౨౦

అథవా రహితం తత్రకారయేద్దేశికోత్తమః

విదిక్తు తద్వదా సీనం స్థితంవా శయనం తువా ।

౨౧

దేవీయుక్తం ప్రకుర్వీత భోగం తదుభయంబుధః
నదీసముద్ర పార్శ్వేషు శయానం స్థానమేవవా ।

౨౨

దీవీభ్యాంసహితం తత్ర విరహోద్యుభయంతథా
నగరేపట్టణేచైవ రాజధాన్యాం విశేషతః ॥

౨౩

స్థితంవా చాసనం తత్ర యోగమార్గంతుకారయేత్
అరణ్యే కుటికేచైవ ఖర్వబేదండకే ౭పివా ॥

౨౪

ఆసీనంవా స్థితంవాపి వీరమార్గేణకారయేత్
ఏవమాల యదేశంతు సర్వత్ర పరికల్పయేత్

౨౫

తదూర్ధ్వే వక్తృతేచైవ మయాప్రాక్తం విచక్షణః
సంక్షేపేణ ప్రయోక్తవ్యం లక్షణస్య వసుంధరాకుం ॥

౨౬

★ విష్ణుక్షేత్ర లక్షణమ్ ★

క్షీరయుక్తంచ తద్వృక్షం తులసీభిఃకు శైరపి
సరసఃపద్మయుక్తంతు దక్షిణావర్తతే జలమ్ ॥

౨౭

పీతం శ్వేత నిభాంభూమిం ఉదక్రాక్రవణేతథా
ఏవం లక్షణసంయుక్తం విష్ణుక్షేత్రం ప్రకీర్తితమ్ ॥

౨౮

★ భూపరీక్షా లక్షణమ్ ★

తద్భూమే ర్వలయంభాత్వా తస్మద్భిఃపూరయేత్ప్రమాత్
అధికంచేన్మహావృద్ధిః న్యూనేవృద్ధిక్తయంభవేత్ ॥

౨౯

★ ఔశ్యాదిస్వరఫలమ్ ★

గౌళీచ వాయుసోవాపి దక్షిణే సుస్వరం యది
మహతీంవృద్ధిమాప్నోతి దేవదేవరతిర్భవేత్ ॥

౩౦

స్ఫుగాల లాంగలాభ్యాంతు పశ్చిమేయది వృద్ధిదమ్
అన్యైశ్చ విపరీతంచే త్తత్రభూమింవినా క్వచిత్ ॥

౩౧

తత్రగుల్మలతాదీని శల్యలోష్ఠతృణాదిషు
ఏతత్సర్వం వ్యపౌహ్యైవ నిమోన్నత సమీకృతమ్ ॥

౩౨

★ రుద్రబ్రహ్మాదిక్షేత్ర నిర్ణయః ★

ప్రవణం పశ్చిమంయత్ర తత్రరక్త నిభంక్రమాత్
బ్రహ్మక్షేత్ర మితిప్రాక్తం రుద్రక్షేత్రమిహోచ్యతే

౩౩

ప్రవణం దక్షిణాకృష్టం రుద్రక్షేత్రముదాహృతమ్
ఏవంభూమిం పరీక్ష్యైవ విపరీతం నకారయేత్ ॥

3౪

★ విగ్రహభేదాః ★

చతుర్భుజం చతుర్దస్తం శంఖచక్రగదాధరమ్
దక్షిణే వరదంచేతి కటకం వామకేతథా ॥

3౫

అథవానవ్య హస్తేన అభయం పరికీర్తితమ్
అన్యేన వామహస్తంచ వరదం కటకంతథా ॥

3౬

కట్యావలంబితంవాధ కృత్వాచైవ విచక్షణమ్ ॥
హస్తవిన్యాస భేదేన దేవమేవం ప్రకీర్తితమ్ ॥

3౭

అథకామోదకీ పద్మం కృత్వాతద్దేశికోత్తమః
అథకేచి ద్వదన్ తస్మిన్ దక్షిణాధః కథాదిషు

3౮

పద్మం శఙ్ఖం తథాచక్రం ధారయన్ గదయాసహ
ఏవంరూపాణ్య సంఖ్యాకం యథేష్టం రూప మాహతేత్ ॥

3౯

లబ్ధరూపం గృహీత్వైవ తస్యపంచాదిమూర్తకమ్
తస్యభేరస్య పరితః కల్పయేత్పురుషాదికాన్ ॥

౪౦

అధ్యగ్నేశైల మూలేవా దైవికేషు నిరాయుధమ్
ఏవం రూపం సుసంప్రాక్తం ధామరూపం ప్రవక్ష్యతే ॥

౪౧

★ విమానభేదాః ★

వేసరం ద్రావిడంచైవ నాగరంచ త్రిధాభవేత్
విగ్రహస్య చభేదేన నిత్యపూజాక్రమంతథా ॥

౪౨

ప్రత్యేకం ద్విత్రిభేదేనద్వయాధిక మితిస్మృతమ్
ప్రాకారగోపురంచైవ మణ్ణపాదీన్ తథైవచ ॥

౪౩

రూపంతు పాదకేశాది పూర్వమేవ ప్రచోదితమ్
స్థాపనం చోత్సవం చైవ నిత్యపూజా క్రమం తథా ॥

౪౪

విగ్రహస్యచ భేదంచ ప్రదక్షిణ విధిక్రమమ్
సూత్రం చారోపణం చైవ దమనారోపణం తథా ॥

౪౫

అపరేతన్మయా ప్రోక్తం శృణుధ్వంమునిసత్తమాః

అథవక్త్రే విశేషేణ సామ్యతాహరక క్రమమ్ ॥

౪౬

★ సామ్యతక్రమః ★

నిత్యార్చన మవిచ్ఛిన్నం వర్తతే తరుణాలయే

పశ్చాన్మూలాలయే స్థావ్య సామ్యతంతు తదుచ్యతే ॥

౪౭

★ హరక క్రమమ్ ★

పూర్వం మూలాలయే స్థావ్య తరుణాలయహీనకమ్

ఏవంహర కంప్రోక్తం తత్ ద్వితీయం పరిచక్షతే ॥

౪౮

★ అమూర్తారాధన క్రమః ★

సవితు స్తుగ్నిహృన్మధ్యే స్థణ్ణితే సలిలే ౭పివా

దేవస్థానం చ సంకల్ప్య ధ్యాత్వానిత్యం సమర్చయేత్ ॥

౪౯

తస్యరూపం ప్రతిష్ఠాప్య వాస్తవంగాలయ పూజనమ్

ఏవం త్వమూర్తి పూజేతి సమూర్తం వక్త్యతేమయా ॥

౫౦

★ సమూర్తారాధన క్రమః ★

తామ్రేణాథ సువర్ణేన రజతేవాదారుణా తథా

శిలామృదావాకుర్వీత రూపం తత్రైవ కారయేత్

౫౧

తస్యరూపం ప్రతిష్ఠాప్య వాస్తవంగాలయ పూజనమ్

ఏవం సమూర్త మిత్యుక్తం పరార్థమితి కథ్యతే ॥

౫౨

★ పరార్థ ఆత్మార్థ భేదః ★

స్వగృహేదేవమానీయ స్థాపయిత్వార్చయేద్బుధః ।

నిత్యం సకృద్ద్వికాలంవా ఆత్మార్థం యజనం స్మృతమ్ ॥

౫౩

★ అంతర్యాగ క్రమః ★

అంతర్యాగ క్రమం వక్త్రే శ్రుణుధ్వం ద్విజసత్తమాః

అరుణోదయకాలేతు-ఉత్థాయచ విచక్షణః ॥

౫౪

నిద్రాంహిత్యా మహావిష్ణోః స్తోత్రం జప్త్వాసమాహితః

ప్రాజుఘ్నోదజుఘ్నోగమ్య బహిశ్శోధన మాచరేత్ ॥

౫౫

మృదాగాత్ర విశుద్ధ్యర్థం విధినాశౌచ మాచరేత్

స్నానంకృత్వా యథాన్యాయ్యం దంతధావన పూర్వకమ్ ॥

౫౬

- జిహ్వాయాః శోధనం కుర్యాత్ యథావిధి సమాచరేత్
నిత్యకర్మ తతః కృత్వా సూత్రోక్తేన విధానతః ॥ ౫౭
- దేవస్యమందిరంప్రాప్య నిత్యపూజోక్త మార్గతః
చందనాదీన్ సమాదాయ ఊర్ధ్వపుణ్డాణి ధారయేత్ ॥ ౫౮
- కేశవాదీన్ న్యసిత్వాతు ధారయేత్తు విచక్షణః
కారయే చ్చైవ శుద్ధాత్మా కరన్యాసాదికం క్రమాత్ ॥ ౫౯
- దేహన్యాసం తతః కుర్యా దంగన్యాసమతః పరమ్
పంచాంగం వా షడంగం వా అష్టాంగం వాధికార యేత్ ॥ ౬౦
- దేవపార్శ్వే సుఖాసీనః ప్రాజ్ఞుఖ ఉదజ్ఞుఖోవా
అధవాచాత్ర తిష్ఠన్వా ఆత్మసూక్తం జపేద్బుధః ॥ ౬౧
- ప్రాణాయామం తతఃకుర్యా ద్రేచ పూరకకుంభకైః
హృన్మధ్యే కమలం ధ్యాత్వా ధృశైష్ఠాడశభిర్గుతమ్ ॥ ౬౨
- కళాక్షర సమాయుక్తం కర్ణికాం ప్రకృతిం స్మరేత్
అధవాష్టదశైస్స్పృత్వా ద్విద్విశ్చైవాక్షరం న్యసేత్ ॥ ౬౩
- తన్మధ్యేకల్పయేద్విద్వాన్ రవిసోమాగ్నిమండలమ్
తన్మధ్యే సకళం ధ్యాత్వా విష్ణుం ప్రణవ రూపిణమ్ ॥ ౬౪
- ఆదిబీజం స్మరేచ్ఛైవ అకారం తస్యచ స్థితః
సబ్రహ్మేతి శృతిం చైవ సర్వదేవమయం హరిమ్ ॥ ౬౫
- తన్మధ్యేదీపవద్ధ్యాత్వా సాక్షాత్ప్రణవరూపకమ్
ప్రబోధ్యత్వర్హస్యే వంచ కేశవాదీని భేదతః
ఏతైర్భేదైస్సమఖ్యాతం తత్త్వమేకం ప్రచక్షతే ॥ ౬౬
- ప్రతిరూపమితి గ్రాహ్యం తత్త్వమేకం కుతస్తథా
కిరీటహార వలయై రంగుళ్యాది విభేదతః ॥ ౬౭
- ఏతద్రూపస్య భేదేతు రూపమేకం ప్రకీర్తితమ్
తస్మాత్తద్వత్త దైకంతు నగ్రాహ్యం ద్విజనత్తమాః ॥ ౬౮
- ★ బహిర్యాగ క్రమః ★
అంతర్యాగ మిదం ప్రోక్తమ్, బహిర్యాగంచ కథ్యతే
సర్వావయవ సంపూర్ణం, దేవమానీ యబుద్ధిమాన్ ॥ ౬౯

తస్యదేవస్య హృదయే, ఆదిబీజం న్యసేత్ప్రమాత్
ఏవం న్యాసం ప్రతిష్ఠేతి, ప్రోక్తమేతద్విజర్షిభిః ॥

౭౦

తద్దేవం పూజయేన్నిత్యం, బహిర్యాగ మితిస్మృతమ్
అవ్యయస్యాది రూపస్య, పరంబ్రహ్మేతి కథ్యతే ॥

౭౧

★ సకలనిష్కళ భేదః ★

నిష్కళం సకళం చేతి, సమూర్తారాధనం ద్విధా
సర్వపాదస్తు సందేహో, పూర్వపక్షేతు నిష్కళమ్ ॥

౭౨

సకళం నిష్కళం బ్రహ్మ ఇతిశాస్త్రస్య నిర్ణయః
నిష్కళం పూర్వమేవస్యా, త్పశ్యాత్సకలముచ్యతే ॥

౭౩

పశ్చాదావాహనో ద్వాసౌ, దేవం ప్రతిసమాచరేత్
ధృవబేరం యదిస్యాత్తు చోభయం తత్రనాచరేత్ ॥

౭౪

అధవావాహనోద్వాసౌ, నిత్యే నైమిత్తికేచన
తయోరత్రైవ కృత్వాతు, జంగమే పరికీర్తితమ్ ॥

౭౫

సకలం నిష్కళంతూక్వా, దేహం సకలముచ్యతే ॥
నిష్కళాత్సకళంజాతం సర్వత్ర పరిదృశ్యతే ॥

౭౬

పుష్పనష్టే ఫలం నాస్తి, తస్మాత్సకళ నిష్కళే
ఏతద్భేదమితిం ప్రోక్తం, గుహ్యంమే తదుదాహృతమ్ ॥

౭౭

అచార్య లక్షణమ్

తదూర్ధ్వే వక్త్రమాణేన, శృణో త్యాచార్య లక్షణమ్ ।
సూత్రోక్తేన విధానేన, నిషేకాదిక్రి యాన్వితః ॥

౭౮

సంస్కారైస్సంస్కృతం విప్రం, యోనిశుద్ధమరోగిణం
బ్రహ్మవాదేన మస్త్రజ్ఞ మాశ్రమస్థం జితేంద్రియమ్ ॥

౭౯

జగదుత్పత్తిః సంసర్వం తత్పూర్వేషుచ కోవిదమ్
శాస్త్రజ్ఞంచ స్థిత ప్రజ్ఞం శ్రద్ధాస్థిక్య యుతంపరమ్ ॥

౮౦

ప్రతిష్ఠాకర్మకుశలం ఊహాపాహనిరూపకమ్
సాగ్నికం చకులీనంచ, విషయేష్వ ప్రతిష్ఠితమ్ ॥

౮౧

స్వశాస్త్రేచైవ విద్వాంసం, నిత్యస్వాధ్యాయ తత్పరమ్
పతన్మ పత్యాగ్ని సంయుక్తం, తథా చైవో దితోఽభితమ్ ॥ ౮౨

సుగంధస్యాంగ సంయుక్తం, జ్ఞానం తస్యోత్కలం శృతమ్
సువృత్తం శీలసంపన్నం పూర్ణ పుష్టాంగ సంయుతమ్ ॥ ౮౩

నిష్కళం సకళం తస్య ధ్యానయుక్తం చ నిష్కళమ్
పారంపర్య క్రమాయాతం గురువర్యోపదేశితమ్ ॥ ౮౪

మన్త కల్పవిశేషజ్ఞం వైఖానసమిమం శుచిమ్
అనన్యదేవతా భక్తం వైష్ణవం విష్ణుభక్తిదమ్ ॥ ౮౫

ఆచార్యం వరయేత్పూర్వం, భూపరీక్షాదికర్మసు
ఏతైర్లక్షణ సంయుక్తం, స్వాచార్యస్య సమీపతః ॥ ౮౬

శిష్యోగత్వా ప్రణమ్యైవ, మభిగమ్య పురస్థితః
శాస్త్రస్యకృత్సం సంశ్రోతుం, దీక్షా పూర్వోపదానకమ్ ॥ ౮౭

కారయే త్సమ్యక్ శుద్ధాత్మా, నిత్యం విధివదర్శనం
ఏవంతు యజనం స్మత్వా, స్వాధ్యాయస్యక్రమం శృణు ॥ ౮౮

సర్వవేదార్థ వేత్తారం, సూత్ర స్వాధ్యాయనం సహ
క్రమాద్ర్య తంచరే త్తత్ర, తథాచైవ వినర్జనమ్ ॥ ౮౯

ఏవం క్రమేణ కర్తవ్యమ్, తదేవాధ్యాయన క్రమమ్
తథైవ పంచవింశద్భిః స్వరూపస్థితమేవచ ॥ ౯౦

★ శిష్య లక్షణమ్ ★

ఆత్మతత్త్వ స్థితిం స్మత్వా తథాయోగక్రమం విదుః
శిష్యస్య లక్షణం వక్ష్యే శృణుధ్వంతు యథాక్రమమ్ ॥ ౯౧

ధాతు పాఠ బలిక్షేత్ర మన్తత్రాన్తర్థ సాధకః (?)
అన్యత్ర నిరపేక్షశ్చ కృతసిద్ధిమపేక్షకః ॥ ౯౨

సంసారభయ భీతాత్మా ముక్తిమార్గాభిలాషితః
అధూర్దోమతిమాన్ శాస్త్రశాంతోక్తి స్థావరత్వతః ॥ ౯౩

అనన్య దేవతా భక్తః, ప్రేక్షణార్థే ప్రియంవదః
జితక్రోధస్సత్వభాషీ మిధ్యావిషయ వర్జితః ॥ ౯౪

ఉపచార క్షమశ్శౌచః, భవ్యరూపీ క్షమాపరః

శరీరమర్థ ప్రాణౌచ సద్గురుభ్యో నివేదయేత్ ॥

౯౫

కర్మణా మనసా వాచా, గురూణాం భక్తి తత్పరః

మాతృర్యాన్మత నిర్ముక్తో నాభ్యంతర పరీక్షకః ॥

౯౬

(విష్ణు తత్వాభి కాంక్షీచశిష్యోఽయం కులదీపకః)

ఏవం భూతగుణం శిష్యం, సుపరీ క్ష్యచయత్నతః

అచార్యశిక్షయేత్పూర్వం సదాచారస్య మార్గతః ॥

౯౭

శిష్యం భక్తి సమోపేతం అశిష్యం శిక్షయేద్గురుః

శిష్యేనచ కృతంపాపం గురోర్భవతి నిశ్చయః ॥

౯౮

ఏవం శిష్యగుణం ప్రోక్తం, మార్గోఽయం భేదఉచ్యతే

అత ఉార్థ్యం ప్రవక్ష్యామి, వైదికంత దుదాహృతమ్ ॥

౯౯

★ వైఖానస శ్రీశాస్త్ర సంఖ్యా! ★

మార్గం చతుర్విధం ప్రోక్తం, మయాచైవ మరీచినా ।

అత్రేయం కాశ్యపేయంచ, మార్గం తత్ర చతుష్టయమ్ ॥

౧౦౦

గ్రంథసంఖ్యా విశేషేణ, ప్రతిమార్గం ప్రచక్షతే

సూత్రం విఖనస్థాప్రోక్తం పురాచైవ సువిస్తరమ్ ॥

౧౦౧

హరేః పూజా విధానంత త్తదుక్తం వేదమార్గతః

మానాధికరణాద్వాదీ, న్యక్త్యతేచ యథాక్రమమ్

ఖిలం ఖిక్రియాధికారంచ, పురాతంత్రం తథైవ చ ॥

౧౦౨

వాసాధికరణం జ్ఞేయం, చిత్రాధికరణం తథా

మానాధికరణం చైవ, ప్రకీర్ణాధి కరణంచ

౧౦౩

నిరుక్త మధికారం చ, అర్చనస్యాధి కారకమ్

యజ్ఞాధికరణం చైవ, వర్ణాధికరణం తథా ॥

౧౦౪

ప్రతిగృహ్యాధికారంచ, మయాప్రోక్తాశ్చ సంహితాః

వితైశ్చైవ చతుష్షష్టి, గ్రంథ సంఖ్యాక్రమం విదుః ॥

౧౦౫

ప్రథమస్యాత్తరం తంత్రం, విష్ణుతంత్రమతః పరం

అత్రేయస్తు తథాపూర్వం, తంత్రం చైవ చతుష్టయమ్ ॥ (?)

౧౦౬

అష్టాశీతి సహస్రంతు, గ్రన్థసంఖ్యా తదుచ్యతే
సనాతనం కాశ్యపంచ, సత్యకాణ్డమతః పరమ్ ॥

౧౦౭

తర్కశ్చ జ్ఞానకాండంచ, పంచకాండమితి స్మృతమ్
చతుష్కోడశ సాహస్రం, గ్రన్థసంఖ్యాతుకాశ్యపమ్ ॥

౧౦౮

జయాశ్చ సంహితాశ్చైవ, అనన్దాఖ్యమతః పరమ్
సంజ్ఞాన సంహితాశ్చైవ విజీతాఖ్యమతః పరమ్
వీరాఖ్యం విజయం చైవ, సత్యాఖ్యంచ తతః పరమ్ ॥

౧౦౯

జ్ఞానస్య సంహితాశ్చైవ, లక్ష్మగ్రన్థస్తు చాంగిరాః
ఏతైస్తు నవ వింశద్భిః సంహితా క్రమముచ్యతే ॥

౧౧౦

తేనైవ ఋషిణాప్రోక్తం, సూత్రే తద్వివిధం స్మృతమ్
తయోర్భేదం పృథగ్వక్త్యే, పూర్వం శుద్ధం తథోచ్యతే ॥

౧౧౧

చత్వారింశత్తు సంస్కారై, ర్నిషేకాదీన్యథాక్రమమ్
స్వగృహే దేవమానీయ, పూజయే ద్విష్ణుమవ్యయమ్ ॥

౧౧౨

అతస్త్రితమనాభూత్వా, నిత్యహోమ పరాయణః
పరార్థం నైవకుర్వీత, ఏతచ్ఛందశతి స్మృతమ్ ॥

౧౧౩

గ్రామ స్యవాసిన స్ఫుర్వే, మాన్యంచాగ్ని హోత్రకమ్
అనాహితాగ్ని విప్రాణాం, అగ్నిహోత్ర ఫలం లభేత్ ॥

౧౧౪

అహితాగ్నిమ సర్వేషు, న్యూనాధిక్యాది పూరకమ్
అతిరిక్తం నైవకుర్యాత్, శృతిరాహద్విజోత్తమాః ॥

౧౧౫

తస్మాత్పూర్వప్రయత్నేన గ్రామమధ్యాలయార్చనమ్
అధవాపశ్చిమేతత్ర, కల్పయిత్వార్చయేద్దుభయః ॥

౧౧౬

శ్రౌతపద్వీక్ష్యతే విద్వాన్, కాశ్యపేయోక్తవక్రమాత్
★ యజనం ద్వివిధమ్ ★

ఆత్మార్థం యజతేయత్ర, పరార్థంతత్రనాచరేత్ ॥

౧౧౭

పరార్థం యజతేయత్ర, ఆత్మార్థంత్యర్చయేద్దుభయః
సర్వశాంతికరంచైవ, సర్వపుష్కర్థమేవచ ॥

౧౧౮

సర్వాశుభవినాశార్థం, చతుర్వర్ణస్యభేదకమ్

ఆర్చనం పూజనం చైవ, శాంతికం పౌష్టికం తథా ॥

౧౧౯

- బలుత్సవాదినాయుక్తం పరివారైస్సమావృతమ్
ధాత్రాదిభూత పర్యంతం సప్తత్యేకోత్తరంపుధక్ ॥ ౧౨౦
- వాహనాయుధవర్ణంతు, పరిషట్కంసమర్చయేత్
ఏతైస్సర్వైశ్చ సంపూర్ణం, షట్కాలంచైవ పూజయేత్ ॥ ౧౨౧
- అగ్నిహోత్రాదినాహోమే, కించిన్నూనాధికం యది
తత్తద్దోషస్య శాంత్యర్థం, విష్ణుర్చన ముదాహృతమ్ ॥ ౧౨౩
- వైఖానసేన సూత్రేణ నిషేకాది క్రియాన్వితః
గృహస్థో బ్రహ్మచారీవా, భక్త్యైవార్చనమారభేత్ ॥ ౧౨౩
- శాస్త్రస్యకృత్యంచాధిక్యం, నిత్యం విధివదర్శనమ్
తేనైవతత్రప్రకారేణ, నిత్య పూజాంసమాచరేత్ ॥ ౧౨౪
- తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన, వైదికాఖ్యం సమాచరేత్
ఏవంక్రమేణ సంప్రాక్తం, సూత్రమేవమితిస్మృతమ్ ॥ ౧౨౫
- ★ నవషట్పంచ మూర్తిక్రమః ★
నవమూర్తైర్నవపూహం, షణ్మూర్తే రూపాషష్టకం
నవషట్పంచ మూర్త్యాభ్యే, పూహంచేతిచ సర్వధా ॥ ౧౨౬
- నవషడ్వ్యాహమిత్యుక్తం, తత్రభేదం నవత్వతే
అధవాచైక మూర్తింవా, స్థాపయిత్వా సమాహితః ॥ ౧౨౭
- ★ భోగార్థీ శ్రీకృష్ణ స్యస్థాపనమ్ ★
లీలాయష్టిధరంకృష్ణం, వేణునాసహితం విభుమ్
రుక్మిణీ సత్యభామాభ్యాం, తార్కయుక్తంయథాక్రమమ్ ॥ ౧౨౮
- భోగార్థీ స్థాపయేన్నిత్యం, విధినాసమ్యగర్చయేత్ ॥ ౧౨౯
- ★ వీరార్థీ విజయార్థీచరామస్య స్థాపనమ్ ★
వీరార్థీ విజయార్థీవా, స్థాపయేదర్చయేత్కమాత్
రామంచ లక్ష్మణంచైవ, శత్రుఘ్నం భరతంతథా ॥ ౧౩౦
- సీతాంచవాయుసూనుంచ, సంకల్ప్య విధినార్చయేత్
పురుషనూక్త విధానేన, కర్షణాదిమ కర్మసు ॥ (?) ౧౩౧
- తేనైవతత్రప్రతిష్ఠాచ తత్రమేణార్చనేకృతే
వైఖానస విధానేన, పూజయిత్వాన దోషకృత్ ॥ ౧౩౨

వైఖానస విధానేన కర్షణాదిక్రియాన్వితమ్
తేనైవతత్ప్రకారేణ నిత్యపూజాంసమాచరేత్ ॥

౧౩౩

పురుషసూక్త విధానేన చార్చయిత్వానదోషకృత్ (?)
ఏతద్విధిద్వయం సౌమ్యం వేదవిద్భిరనుష్ఠితమ్ ॥

౧౩౪

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం వాసాధికారే

ఋషిప్రశ్నోత్తరంనామ ప్రథమోఽధ్యాయః

ద్వితీయోఽధ్యాయః

కర్షణమ్

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి, కర్షణాదీన్యథాక్రమమ్
కర్షణస్య దినాత్పూర్వం, అంకురం తత్రచార్చయేత్ ॥

౧

హలం తత్ర ప్రయోగంచ యుగరజ్జుర్విశేషతః
యథార్థం శిల్పశాస్త్రోక్తం, ఆహారేత ప్రయత్నతః

౨

★ అనడుహ లక్షణమ్ ★

శ్వేతరక్త వృషాభ్యాంతుబంధయేద్దేశికోత్తమః

రుద్రమన్యం తతోజస్త్వా త్రయంబక మితిబ్రువన్ ॥

౩

బంధయిత్వా వృషౌతత్ర, యుగాగ్రాభ్యాంతు యోజయేత్

మిశ్రవర్ణం తథాకృష్ణం, బాలంవృద్ధంతు రోగిణమ్ ॥

౪

కణ్ఠేశ్వంగే తథాపుచ్ఛం, హీనాంగాదీని వర్జయేత్

త్వాంఖనామీతి ఉచ్చార్య, పూర్వాంతంచోత్తరాంతకమ్ ॥

౫

కర్షయిత్వాతు మస్త్రజ్ఞః, ద్వాదశావర్తకారయేత్

సర్వత్రకృష్ట భూమ్యాంతు, బీజాన్ సర్వత్రవాపయేత్ ॥

౬

కంకుముద్గ యవాశ్చేతి గోధూమ చణకానపి

మసూర సర్వపాశ్చైవ షష్టికాదీనిచా హరేత్ ॥

౭

★ బీజావాపనమ్ ★

జలసేకం తతః పూర్వం, వారుణం మస్త్రముచ్చరన్
పశ్చాద్బీజాన్ సమాదాయ, సోమంరాజానముచ్చరన్
బీజాన్ సర్వత్ర సంవాప్య, విష్ణుసూక్తం సముచ్చరన్
జలసేకం తతఃకృత్వా, రక్షాం సర్వత్రకారయేత్ ॥

౮

౯

సస్యేషు సర్వగుప్తేషు పుష్టిమచ యథావిధి
శుభలగ్నౌ శుభరేచ, శాంతం తత్ర సమర్చయేత్ ॥

౧౦

దక్షిణే చక్రమభ్యర్చ్య పూర్వేతత్రఖగాధిపమ్
గోదాన సూక్త ముచ్చార్చ్య, గోగణానామధార్పయేత్

౧౧

ప్రాగస్తంచోత్తరాంతంవా సర్వసస్యం ప్రదాపయేత్
అథవాకారయేద్విద్వాన్పలలాదీని చాస్తరేత్ ॥

౧౨

★ గోగణ నివేదనమ్ ★

గోగణేభ్యశ్చ దత్త్వాతు, అన్యేషాంసర్వమాచరేత్
యజమాన గృహేదేవమభ్యర్చ్యచ నివేదయేత్ ॥

౧౩

వేదిశ్చకల్పనంచైవ, శధాదేవ బలిక్రమమ్
సంకల్ప్య భూమి భాగంచ, తథైవాచార్యకల్పనమ్ ॥

౧౪

పరిచారక సంఖ్యాతు, తథైవార్చక సంఖ్యయా
నృత్తగాయక వాద్యాదీన్ పూర్వమేవప్రచోదయేత్ ॥

౧౫

★ శంకుస్థాపనమ్ ★

శంకుమత్రైవ సంస్థాప్య, ఛాయాత్ర పరివీక్షయేత్
దిక్పరిచ్ఛేదనం చైవ, గ్రామాదీన్వాస్తునిర్ణయమ్ ॥

౧౬

పూర్వముద్ధారకం చైవ విత్తస్య ఫలితంబుధైః
గుహ సర్వేశవిఘ్నేశాన్ జ్యేష్ఠాందుర్గాం తథైవచ ॥

౧౭

దివాకర సరస్వతోః, మాతృర్భూతాంస్తథైవచ
ఉమాశ్రీః బ్రహ్మరుద్రశ్చ, స్థానం తత్రైవ నిర్ణయమ్ ॥

౧౮

పూర్వం మయాతథాప్రాక్తం, పురాతం తోక్తవచ్చరేత్
అన్యైరనుక్తం యత్పూర్వం, కాశ్యేపేనోక్తవచ్చరేత్ ॥

౧౯

ఇతి వాసాధికారే కర్షణాది విధిర్నామ ద్వితీయో ౭ధ్యాయః

తృతీయో ౭ధ్యాయః

★ అద్యేష్టకాక్రమమ్ ★

ఆతఃపూర్వంప్రవక్త్యామి, ప్రథమస్యేష్టకాక్రమమ్
ఉత్తరేచాయనేచైవ, దక్షిణేచ తథైవచ ॥

౧

★ ఉక్తమాన తిథి వారనక్షత్రాదయః ★

వర్జయేన్మాఘమాసంచ, మార్గశిర్షం తథైవచ
ద్వావేవమాసౌ సంవర్ష్యై, అన్యమాసాన్ ప్రగృహ్యచ ॥

౨

యథేష్టమాసం సంగృహ్య, శితేపక్షేశుభేదినే
నృపస్య యజమానస్య చానుకూల్య శుభేదినే ।
శిలాభిరిష్టకాభిర్వా, యథావిభవవిస్తరమ్ ..

౩

త్రీణ్యుత్తరాణి రోహిణ్యాం హస్త స్వాతీపునర్వసు
శ్రవణం వారుణంచైవ మైత్రం సౌమ్యంత ధైవచ ॥

౪

యుగ్మాశ్చ తిథయస్సర్వాః, ప్రశస్తావిషువర్జితాః
గురుభార్గవ చరెద్రజ్ఞ, వారాస్సమ్యగుదాహృతాః ॥

౫

చరరాసిం విస్మజ్జ్యైవ, స్థిరరాశిం సమాచరేత్

★ భూమి ఖననమ్ ★

తాంభూమి మవటం ఖాత్వా, మేదిన్యాదీన్నముచ్చరన్ ॥

౬

జలాంతంవా శిలాంతంవా, ఖనిత్యాదేశికోత్తమః
వాలుకాభిః ప్రపూర్ణైవ, జలైర్ముక్తం శనైఃక్రమాత్ ॥

౭

సమీకృత్వాతు తద్భూమిం యావత్ప్రీమాస్త నిర్ణయమ్
హస్తపాదేన సంఘట్య దృఢంకృత్వాప్రయత్నతః ॥

౮

షడంగు శోన్నతంచైవ, హస్తమాత్రాయతంత్రమాత్
తదర్థంవిస్తృతంచైవ, యుగాభ్యాం తత్సమాహరేత్ ॥

౯

తృతీయో ౨ ధ్యాయః

ఇష్టకాదీని సంగృహ్య, ప్రతిష్ఠాక్ష విధానతః

పంచాగ్నిం పరికల్ప్యైవ, త్రేతాగ్నిం వాధకారయేత్ ॥ ౧౦

ఆపూరాదీని సర్వాణి, వాస్తుహోమాధివాసనమ్

ఏతైస్సర్వక్రియాశ్చైవ, ఆత్రేయోక్తవదాచరేత్ ॥ ౧౧

యత్రద్వారం ప్రకుర్వీత, తస్యదక్షిణపార్శ్వతః

ఏవం స్వరూపంధ్యాత్వాచ, చతుర్వేదాన్ సముచ్చరన్ ॥ ౧౨

పూర్వాదిచోత్తరాంతంచ, స్థాపయిత్వాతుతచ్ఛిలాః

యథావిధీష్టకైత్ర, స్థాపయేద్దేశికోత్తమః ॥ ౧౩

పశ్చాచ్ఛిల్పిం సమాహూయ, దృఢీకృత్యప్రయత్నతః

★ విమాన నిర్మాణమ్ ★

తదూర్ధ్వే కల్పయేద్విద్వాన్, విమానం పరికల్పయేత్ ॥ ౧౪

ఉపానజగతీచైవ, కుముదంతు తదైవచ

కంధరం పట్టికాంచైవ, ఊర్ధ్వవేదిస్తుకారయేత్ ॥ ౧౫

మూలంతు జానుకంయోజ్య, పదమూలాదిభిర్యుతమ్

లప్తనం కుమ్భ కుండీచ, ఫలకౌవీరఘంటికా ॥ ౧౬

బోధికోత్తరవాజీన మంబుజంతుకపోతకమ్

నలినాంత రితం చైవ ప్రతిముఖ్యస్సవేదికాః ॥ ౧౭

గృహోత్తరంతువాజినాం హంసమాలాభిరావృతమ్

శిఖరం కరణంచైవ పద్మంకదళికంతథా ॥ ౧౮

ఉపవేదిస్తథా కృత్వా లసనంకుంభ కంధరం

తత్రైవ పాలికా యుక్తంత ధాచైవతుకుట్యులమ్ ॥ ౧౯

ఏతైర్యుక్తాంగసహితం, విమానం పరి కల్పయేత్

పద్మర్గంతు చతుర్వర్గం, భేదయుక్తాద్యలంకృతమ్ ॥ ౨౦

★ ప్రాసాదలక్షణమ్ ★

ఏకాది ద్వాదశతలై శ్శీభాయుక్తా ద్యలంకృతమ్

జాతిశ్చంద వికల్పంచ, త్రిజాతీనాంతు భాగశః ॥ ౨౧

- కల్పసూక్త స్యభేదస్య, విన్యాసం సప్త భాగశః
భద్రోప భద్రసహితం సచ్చిత్రాలలితంతథా ॥ ౨౨
- మానమానాంగ సంయుక్తం, కర్ణస్య పరివృత్తకమ్
ఖండహర్మ్యవరద్భిశ్చ, మధ్యపంజర హస్తకమ్ ॥ ౨౩
- సతుండం వృత్తస్థుటితం, స్తమ్భసౌష్ఠ్యేః సమావృతమ్
కదంబ పంజరైర్యుక్తం, కుంభ కుంభలతా నివృతమ్ ॥ ౨౪
- స్తంభతోరణ సంయుక్తం, శోభాయుక్తమలంకృతమ్
చతురావరణంయుక్తం భేదయుక్తమనాకృతమ్ ॥ ౨౫
- చతురష్టాశ్రయంవృత్తం మిశ్రభేదస్తుకారయేత్
స్థానకం చాసనంచైవ, శయానం తత్రిభేదకమ్ ॥ ౨౬
- గుణత్రయ ప్రమాణస్య, విభాగానధకారయేత్
దేవస్వరూపయుక్తంతు, పుంస్త్రీచైవ నపుంసకమ్ ॥ ౨౭
- ఏతానిజాతి భేదాని, విష్ణురుద్ర ప్రజాపతీన్
ఏవంతు తత్తద్దేవస్య, ప్రాసాదస్యచలక్షణమ్ ॥ ౨౮
- ★ మండపలక్షణమ్ ★
- అధవక్త్యే విశేషేణ, మండపాదీన్యథాక్రమమ్
అస్థానం స్థాన నృత్యంతు, స్తుపనం ముఖమండపమ్ ॥ ౨౯
- అన్యానిమండపాదీని, పూర్వమేవప్రచోదితమ్
స్వస్తికం గోముఖాఖ్యంతు, మహాపద్మంతు పద్మకమ్ ॥ ౩౦
- పాదబంధంతతః కుర్యాత్ప్రతిబంధంత దైవచ
సర్వతోబద్రకంచైవ, దిశాస్వస్తికమేవచ ॥ ౩౧
- ఏవమాదీన్యధిష్ఠాన, ముపపీఠం తదైవచ
ఏతైస్తు లక్షణంచైవ, విస్తృతం దీర్ఘమేవవా ॥ ౩౨
- ఉచితాదీని సర్వత్ర, పూర్వమేవ ప్రచోదితమ్
- ★ స్తంభస్థాపనమ్ ★
- అత ఉర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి, స్తంభస్య స్థాపనంక్రమమ్ ॥ ౩౩
- యథోక్త విధినాపూర్వం, అంకురాన్తత్రవాపయేత్

★ ఋత్విజః ★

పూర్వేద్యురేవ పూర్వాష్టే, ఋత్విజాన్ వరయేత్క్రమాత్ ॥ 3౪

పోదశ ద్వాదశాష్టేవా, చత్వారోవరయేద్బుధః
గర్భాలయాది సర్వత్ర, మణ్ణపాదీన్ పృథక్ పృథక్ 3౫

తాసాంవా శాలిమాహృత్య, వేదినాస్తరణంచరేత్ (?)
యూపస్తమ్భాద్యధాయామః, యావత్ స్తంభస్య చాయామమ్ 3౬

విస్తృతం హస్తమాత్రేణ, పృథక్వాస్తుసు కారయేత్
తస్యైవచోత్తరేకుర్యా, ద్వాస్తుహోమం సుహూయతామ్ 3౭

పంచగవ్యైస్సమభ్యుక్త్య, పుణ్యాహంతత్రకారయేత్
కలశైశ్చతుర్దశేస్తాప్య, ప్రత్యేకం దేశికోత్తమః ॥ 3౮

స్తంభేషుప్రాక్యతత్కాలే, అర్హ్యస్తం తత్రచార్చయేత్
దేవ స్వరూపం ధ్యాత్వాతు నవవస్త్రేణ వేష్టయేత్ ॥ 3౯

పశ్చాత్పభ్యం పరిస్తీర్య, హుత్వాతద్దేశికోత్తమః
చతుర్వేదాదిమమనైస్తు హుత్వామన్త్రాన్ పృథక్పృథక్ ॥ ౪౦

అష్టోత్తర శతంవాధ, అష్టావింశతిమేవచ
విష్వశ్చేనంచగరుడం, వైష్ణవం రౌద్రమేవచ ॥ ౪౧

బ్రాహ్మమైద్రంచవాయవ్యం, వారుణంపాంచభౌతికమ్
ప్రత్యేకంతు సకృద్భుత్వా, కాంస్యపాత్రేవిశేషతః ॥ ౪౨

బీజాన్ సర్వాన్ సమాహృత్య, అర్చయిత్వాధిదైవతమ్
నవరత్నయుతం తత్ర, కుర్యాత్తదధివాసయేత్ ॥ ౪౩

రాత్రిశేషం నయేత్స్నాత్వా, రత్నధాన్యాదినాచరేత్
నవవస్త్రేణ సంచ్ఛాద్య సుధయా పరిపూరయేత్ ॥ ౪౪

ముహూర్తేనమనుప్రాప్తే, స్తంభానుద్భృత్యబుద్ధిమాన్
ప్రదక్షిణక్రమేణైవ, ఆగ్నేయాదీన్యధాక్రమమ్ ॥ ౪౫

మధ్యేప్రధాన వేద్యాఖ్యం, ముహూర్తేస్తంభముత్తమమ్
దక్షిణాద్యుత్తరాంతంతు, పూర్వాస్తం పశ్చిమాదికమ్ ॥ ౪౬

★ ద్వారాదిస్థాపనమ్: ★

ఏవమేవప్రకారేణ, ద్వారంతత్రప్రతిష్ఠితమ్

భూరసీత్యాదినాజప్త్వా, స్థాపయేద్దేశికోత్తమః ॥

౪౭

అవక్రం సుస్థితంచైవ, శిల్పినాకారయేద్దుభయః

సర్వవాద్యసమాయుక్తం, పుణ్యాహమ పిచాచరేత్ ॥

౪౮

యథోక్తమాచార్యాదిభ్యో, సోదకం దక్షిణాందదేత్

మహాహవిః ప్రభూతంవా దేవేశాయనివేదయేత్ ॥

౫౯

పశ్చాద్ధూర్వేతు సంప్రాక్తం, కవాటస్థాపనక్రమమ్

★ కవాటస్థాపనమ్ ★

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి, కవాట స్థాపన క్రమమ్ ॥

౫౦

కవాటం భూషణంనామ్నా, దండంవలయసంజ్ఞకమ్

ద్రవ్యంలక్షణ భేదేన, పూర్వమేవప్రచోదితమ్ ॥

౫౧

తద్భాస్రాక్ష ప్రకారేణ, కారయేచ్ఛిల్పినాబుధః

కారయిత్వా యథాన్యాయం, సర్వలక్షణసంయుతమ్

౫౨

సువర్ణం రజతంవాధ, తామ్రమాయసమేవవా

దారవం వాప్రకుర్వీత, యథాశక్త్యనుసారతః

౫౩

సుముహూర్తే సునక్షత్రే, కవాటం, స్థాపయేద్దుభయః

దక్షిణేవాసమాసీయ ద్వారపార్శ్వేనిధాయచ ॥

౫౪

స్థాపనేనప్రకలకై రుపస్నాన సమన్వితైః

పుష్పైర్గంధైశ్చ మాల్యైశ్చ నవవస్త్రైరలంకృతమ్ ॥

౫౫

కవాటే దక్షిణేధాత్రే, విధాత్రేత్యుత్తరేవిదుః

తన్మూర్తిమన్తైరభ్యర్చ, కౌతుకంబన్ధయేద్దుభయః

౫౬

నవవస్త్రాణిసంచ్ఛాద్య, ధాన్యోపరిచశాయయేత్

కుంభోద్వేసంప్రగృహ్యైవ, పూజాపూర్వవదాచరేత్ ॥

౫౭

తత్కవాటస్యపార్శ్వేతు, హోమకర్మ సమాచరేత్

ఆఘారం విధివద్ధత్వా, తత్తన్మూర్తింయజేద్దుభయః ॥

౫౮

ద్వావాపుధివ్యోర్యస్యాశ్చి, తస్మిన్సోధ్యత్యగత్యపి

ఆజ్యేనజుహుయాదగ్నౌ, దక్షిణేచోత్తరేపిచ ॥

౫౯

- యఏష బిభ్రాదిత్యత్ర, యోనోభిరక్షణత్యపి
ఏవం వింశతిమావర్త్య, వైష్ణవంచజుహోతివై ॥ ౬౦
- అజ్యాహుతిం తతోహుత్వా, అస్తహోమంసమాచరేత్
తస్యతస్యశిరోభాగే, న్యసేత్కుంభాసమాహితః ॥ ౬౧
- ప్రభాతే విధినాస్మాత్వా, దేవాగారంప్రవిశ్యచ
నమస్కుత్వానుమాన్వేష, పూజాంకృత్వావిశేషతః ॥ ౬౨
- ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే, స్థాపనారంభమాచరేత్
సర్వవాద్యసమాయుక్తం, సర్వాలంకారసంయుతమ్ ॥ ౬౩
- ధృవసూక్తం సముచ్చార్య, తత్తన్మంత్రంజపేద్దుభః
స్థావయిత్వా కవాటేద్వే, కుంభాచ్ఛక్తిం న్యసేద్దుభః ॥ ౬౪
- దక్షిణస్య కవాటస్య, న్యసేద్ద్వి జాక్షరం పరమ్
సర్వంచైవాక్షరంవ్యస్య, వేదాదీన్ష్టోషయేత్క్రమాత్ ॥ ౬౫
- అన్యద్వామకవాటేతు, న్యసిత్వాదేశికోత్తమః
పతంగస్యాక్షరంవ్యస్య, వేదాదీన్ష్టోషయేత్పుధక్ ॥ ౬౬
- అర్చయిత్వా యథాన్యాయం, హవిస్సమ్యజ్ఞీ వేదయేత్
ఆచార్య దక్షిణాందద్యాత్, శిల్పినంతత్రప్రాజయేత్ ॥ ౬౭
- ఏవంయః కురుతేభక్త్యా, సమస్త దురితాపహమ్
సర్వలోకస్యరక్షార్థం, స్థానదేశం నృపస్యచ ॥ ౬౮
- యజమానస్య వంశస్య, ధాన్యకోశాభివృద్ధిదమ్
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన, భక్తియుక్తేనకారయేత్ ॥ ౬౯
- ★ శిలాలక్షణమ్ ★
- అత ఉర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి, శిలాసంగ్రహాలక్షణమ్
భూమిజాగిరిజాచైవ, వారిజాచత్రిధాభవేత్ ॥ ౭౦
- ఉర్ధ్వభాగం ముఖంప్రాక్తం, అన్యైశ్చైవాపరేస్పృతమ్
స్త్రీపుంసపుంసకంచైవ, జ్ఞాత్వాచైవత్రి ధాభవేత్ ॥ ౭౧
- ప్రాసాదకుడ్య ప్రాకార, గోపురం మణ్డపాదికమ్
సపుంసకేనసర్వేషాం, కుర్యాదితివినిశ్చయః ॥ ౭౨

ప్రభాపీఠస్యదేవ్యాదీన్, కారయేచ్ఛిలయాస్త్రియా
విష్ణురూపాది పుంరూపం, పుంశిలేనైవకారయేత్ ॥ 23

అన్యోన్యసంకరేయత్ర, మహాన్దోషోభవేత్తతః
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన, యదోక్తం తత్రకారయేత్ ॥ 24

ఉన్నతంతు శిరోభాగ మన్యత్పాదమితిసప్తతమ్
మృదుంచలాఘవంచైవ, లఘుశబ్దవివర్జితమ్ ॥ 25

గ్రన్థియుక్తంచవేణుంచ, చిరాగర్థాదిసంయుతమ్
స్ఫుటితోధికమూర్తిస్తు, వక్రజాతిశ్చవర్జయేత్ ॥ 26

కళంకరేఖాబిందుశ్చ, మండూకకృకలాసయోః
ఖద్యోతకోటరాయుక్తం, మణ్డలంయదిసంభవేత్ ॥ 27

అపిపాంసుజలైర్ముక్తం, సర్వంత్యక్వా విచక్షణః
సుస్పిగ్ధంతరుణంచైవ, ఘోషయుక్తానిచాహరేత్ ॥ 28

★ శిలాసంగ్రహణమ్ ★

పశ్చాద్భైవ విశేషేణ, శిలాసంగ్రహణక్రమమ్
దశతాలక్రమంచైవ, ప్రభామూర్ధ్ని విభాగశః ॥ 29

మరీచోక్త ప్రకారేణ, సర్వంకృత్వాతుబుద్ధిమాన్
యజమానానుకూలరే, సుముహూర్తే శుభేదినే ॥ 30

పూజయేద్దేవ దేవేశం, శాంతంచైవాన పాయినమ్
ఖగాధిపమధావాహ్య స్థణ్ణిలోపరిధార్చయేత్ ॥ 31

బ్రాహ్మణాన్భజయేత్తత్ర, కృత్వాతద్దేశికోత్తమః
ముహూర్తే సమసుప్రాప్తే, దేవదేవం ప్రణమ్యచ ॥ 32

భూపరీక్షోక్త మార్గేణ, నిమిత్తం సంపరీక్షయేత్
శాన్తిహోమంచకృత్వాతు, శిల్పిభిన్నార్థమాచరేత్ ॥ 33

విష్ణున్వారంక్ష ఇత్కుక్వా, ఆచార్యశ్చాగ్రతోవ్రజేత్
వనే ల్లదినద్యాస్తీరేవా, సంలక్ష్యమతిమాన్మమాత్ ॥ 34

త్వాంఖనామీతిచోచ్ఛార్య, పరితస్తత్ర ఖానయేత్
శిలాన్త మవతాదూర్ధ్వే, గృహీత్వామస్త్రవిత్తమః ॥

హుళికాడనం చైవ, శిలాపార్శ్వే ఽధివాసయేత్

తస్యకుణ్డంప్రకుర్వేత్, స్థణ్డంలంవాత్రకారయేత్

౮౬

మూలహోమాంగహోమౌచ, హుత్వాసూత్రోక్తమార్గతః

పంచభిఃకలశైః స్థాప్య, స్థాపయిత్వా యథాక్రమమ్ ॥

౮౭

మృగ్గం ధాక్షత పుష్పంతు, కుశతోయాస్తమాచరేత్

ఏవంక్రమేణదేవీభ్యాం పృథక్చైవ సమాచరేత్ ॥

౮౮

శిలాపార్శ్వేబలిందత్వా, వనరాజాయతేత్సతః

భూత యక్ష పిశాచానాం, నాగానాంచయథాదిశి

౮౯

తన్నామ పూర్వయత్నేన, బలిందత్వాప్రయత్నతః ॥

౯౦

పశ్చాత్తాడనిగృహ్యన్తు, హోళికాయోజయేత్కమాత్

విష్ణుసూక్తం సముచ్చార్య, శిలాంతతైవతాడయేత్ ॥

౯౧

పశ్చాత్తక్షకమాహూయ, సర్వంభిత్వాసమాహితః

తాంశిలాం యస్త్ర మారోప్య, నీత్వా గ్రామప్రదక్షిణమ్ ॥

౯౨

పశ్చాద్యస్త్రం వ్యసోహ్యైవ, నిధాయైవచమణ్డపే

ఊర్ధ్వమానాదికం సర్వం, మానోన్మాన క్రమంతథా ॥

౯౩

దశతాలక్రమంచైవ, ప్రభామూర్ధ్ని విభాగశః

మరీచోక్తప్రకారేణ, సర్వం కృత్వాతుబుద్ధిమాన్ ॥

౯౪

అధవాకార యేద్విద్వాన్, ఆత్రేయోక్తక్రమంచరేత్

పరీక్షాది శుభంచైవ, షట్పుభంతత్రకారయేత్ ॥

౯౫

★ ఆయాదిపరీక్షణమ్ ★

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి, ఆయాదీనాంశుభంబుధాః

పృథగ్వక్త్యే విశేషేణ, శృణుధ్వంశాస్త్రచోదితమ్ ॥

౯౬

ఊర్ధ్వమానం వినిశ్చిత్య, ధృవబేరం విశేషతః

హస్తంచైకాదశానాన్తు, ఏకాదీనాంయథాక్రమమ్

యథావత్తానుసారేణ, యజమానస్యచేచ్ఛయా ॥

౯౭

మహాబేరాకృతింస్థాప్య మన్యద్వేరమధాపివా

ఊర్ధ్వమానాంగులంప్రాక్తం, గణయేద్దేశికోత్తమః ॥

అయంచాధవ్యయంచైవ, యోనిఃఋక్షస్తువారకమ్
అంశంరాశించ పక్షంతు, క్రమాద్వక్ష్యేమయాశృణు ॥

FF

తద్భేదాంగుళి సత్యంచ, మహితంఖ్యాతివర్ణయేత్
బాస్కరస్త్వవహృత్వాతు, తద్భేషంచాయముచ్యతే ॥

౧౦౦

తన్నిశ్చేషంయదిస్యాత్తు, తస్యాయంపుష్కలంభవేత్
తదంగుళం నవైర్గుణ్య, నాదీంహృత్వా సమాహితః ॥

౧౦౧

తచ్ఛేషాన్ వ్యయంస్పృత్వా, పునశ్చైవ త్రిగుణ్యతే
దిక్షంఖ్యా భూతశేషంచ, యోనింజ్ఞాత్వాసమాహితః ॥

౧౦౨

పునశ్చైవాహినాగుణ్యం, సప్తవింశతిభిఃపూతమ్
తచ్ఛేషం జన్మఋక్షస్తు, తచ్చనందాఖ్యగుణ్యతే ॥

౧౦౩

సప్తభిర్నృతశేషంతు, భాన్వాదీన్వారముచ్యతే
తస్యభూతాఖ్యభిర్గుణ్యం, పక్షశ్చైవాహతస్తదా ॥

౧౦౪

తస్యశేషం సితైః పక్షైః, దశమ్యాంతు ప్రగృహ్యచ
తస్యపంచేన్ద్రియైర్గుణ్యం, ద్వాదశైర్నృతశేషకం ॥

౧౦౫

రాశింతచ్ఛేషమిత్యాహు, రిప్వపరీతం నకారయేత్
కౌతుకం బలిబేరంచ, స్తుపనంచోత్సవంవృథక్ ॥

౧౦౬

ధృవబేరానుకూల్యంచే త్వర్వసంపత్సమ్పద్ధిధమ్
విపరీతానుకూల్యంచే న్నాచరేదితిశాసనమ్ ॥

౧౦౭

★ ధృవబేర ప్రమాణమ్ ★

హస్తమానే ధృవేబేరే, తదర్థంచోత్సవంస్పృతమ్
ధృవబేరసమంవాథ, ఔత్సవంచేతికేవన ॥

౧౦౮

హస్తమానాదికంస్పృత్వా, ధృవోయత్ర ప్రతిష్ఠితః
తస్మైవకౌతుకాదీని, కృత్వాతద్దేశికత్తమః ॥

౧౦౯

కశ్యపాద్వైర్యథాప్రాక్తం, తత్ప్రమేజైవకారయేత్

★ మధూచ్ఛిష్టక్రియా ★

మధూచ్ఛిష్టక్రియాదీనాం, సర్వమేవప్రచోదితమ్ ॥

౧౧౦

శిరః కంఠేతుబాహుభ్యాం, తతఃకక్ష్యాంఘ్రిపాదయోః

★ విగ్రహ లక్షణమ్ ★

జాన్వూరు కూర్పరంచైవ, శిరశ్చక్రాంబరంతథా ॥

౧౧౧

కర్ణనాసాంగుళించైవ, మకుటాది సుభాషణమ్
ఊరుకుక్తుంచమేఢంచ, సాంగోపాంగమహాంగకమ్ ॥

౧౧౨

ప్రత్యంగమానషడ్భిశ్చ, పీఠపద్మాయుథానిచ
ప్రభాశక్తి ప్రభాచైవ, కృత్వాచైవాత్రివాక్యవత్ ॥

౧౧౩

అథవాదేవదేవ్యైచ, లక్షణం వక్ష్యతేప్పథక్
మానం ప్రమాణమున్మానం, లంబమానోపమానకమ్ ॥

౧౧౪

పంచమాన సమాయుక్తం, కర్తవ్యంబేరముచ్యతే
ప్రతిమాయామమానంయత్, తన్మానమితి ఇష్యతే ॥

౧౧౫

తత్ప్రతివర్గమానంయత్ప్రమాణమితికధ్యతే
తథావృత్తంతు తన్మాన మున్మానమితి గణ్యతే ॥

౧౧౬

దేహేతు లాంఛితం సూత్రం, లంబమానమితి స్ఫుటమ్ ॥
నిమ్నోన్నతంచయద్యస్మిన్, ఉపమానమిహోచ్యతే

౧౧౭

★ ఉత్తమదశతాలేన మానక్రమః ★

ఉత్తమందశతాలేన, మానఘిత్యభిధీయతే ॥

ఉష్ణీషమంగుళంప్రాక్తం, కేశమానంకళాభవేత్

౧౧౮

కేశాంతం దక్ష సూత్రాంతం, తస్మాద్ధానావసానకమ్ ॥

ఘ్రాణాగ్రాద్ధనుపర్యంతం, భాగమేకమితీరితమ్

౧౧౯

భాగంగ్రీవాయతంతస్మాత్గ్రీవామూలాత్సనాంతరమ్

స్తనాది నాభిపర్యంతం, నాభిమేఢ్రాంతరంముఖమ్

౧౨౦

మేఢ్రమూలాత్తు జాన్వంతం, ద్విముఖంచోరుమా యతమ్

జానుదేశేతు భాగం స్యాత్, జంఘాయత్యోరుతత్సమం ॥

౧౨౧

చరణంతుభవేద్భాగం, ఏవంమానమిస్ఫుటమ్

గుల్ఫజానుగళోష్ణీషం, త్యక్త్వాన్యేషు వివర్ధయేత్ ॥

౧౨౨

శేషం సమంయథానిత్యన్యనేతత్తైవకారయేత్

మేఢ్రమూర్ధ్వమధఃకాయం, సమంతుశుభలక్షణమ్

౧౨౩

- హీనాధికమధోత్పేదం, సర్వేషామశుభం భవేత్ ॥
మానమేనం సముద్దిష్టం, ప్రమాణ మితిచోచ్యతే ॥ ౧౨౪
- ద్వాదశాంగుల విస్తారం, ముఖం పూర్వం ప్రకీర్తితమ్
ఉష్ణీషాత్పుష్టకేశాన్తం, ద్వాదశాంగులమీరితమ్ ॥ ౧౨౫
- ఉష్ణీషాత్పూర్వ కేశాన్తం, ఏకైకస్తునవాంగుళమ్
కర్ణయోరంతరంపూర్వం, వింశన్మాత్రం విధీయతే ॥ ౧౨౬
- (కర్ణయోరంతరంపుష్టే సార్థద్వాదశమాత్రకమ్)
- నాసాగ్రాత్పర్ణ పర్యంతం ద్వాదశాంగుల మీరితమ్ ॥
కర్ణయోరంతరే పృష్ఠే, సార్థద్వాదశమాత్రకమ్ ॥ ౧౨౭
- గోళకం కర్ణవిస్తారం, ఆయామం ద్విగుణంభవేత్ ॥
కర్ణకోత్రాయతం తారం, మాత్రం మధ్యాంగుళం విదుః ॥ ౧౨౮
- ఉక్షేపంకర్ణ పాట్యంతం, తత్సమంకర్ణపట్టికమ్ ॥
మాత్రార్థకర్ణ పాలీస్యా, దంగుళం కర్ణనాళకమ్ ॥ ౧౨౯
- శ్రీకారాకృతివత్కర్ణం, బన్ధవచ్చాళి చూళికమ్
అర్థమానాంగులస్యాసా వర్ణమాత్రాంగులాన్వితౌ ॥ ౧౩౦
- భాగావలంబితౌపూర్వైః పరనాశాప్రకీర్తితౌ
ఉపాంగే కర్ణమూలాంతం, సప్తమాత్రంప్రకీర్తితమ్ ॥ ౧౩౧
- స్వయంగోళకనేత్ర స్థాయామంషడ్యవవిస్తృతమ్
మధ్యేపంచయవంతారం, జ్యోతిర్యవప్రమాణకం ॥ ౧౩౨
- దృష్టిర్యుక్ ప్రమాణంచ, కరవీర యతోభవేత్ ॥
- శ్వేతం కృష్ణంతథారక్తం, త్రివిధంచక్షుసన్నిభమ్
మత్స్యచాపౌత్పలాకారం, త్రివిధంచక్షుసన్నిభమ్ ॥ ౧౩౩
- నవభిః పక్షురోమాణి, భ్రమరాంజనసన్నిభమ్
భూచక్షు సూత్రయోర్యద్యే, ద్వయాశంగోళకోన్నతమ్ ॥ ౧౩౪
- ఏవందేవం ప్రకుర్వీత, దేవ్యైచైవాపరేశ్వరు
- ★ పవిత్రీ హరిణ్యైః లక్షణమ్ ★
- పవిత్రీ హరిణీభ్యాస్తు, లక్షణస్తుపృథగ్విధమ్ ॥ ౧౩౫

పదమేకం స్థితం కుర్యా, ధృస్తే పదోత్పలానిచ
వామపాదం సమాకుంచ్య, ఇతరం సుస్థితంభవేత్ ॥

౧౩౬

శాన్యంతం దక్షిణేహస్తే, గోవాలాకృతివద్బుధః
పద్మమన్యత్కరే నిత్యం, రుక్మవర్ణం శ్రియోభవేత్ ॥

౧౩౭

ఏవమేవంక్రమేణైవ, వామపాదంతు సుస్థితమ్
కుంచితం దక్షిణంపాదం, కారయిత్వాసమాహితః ॥

౧౩౮

హస్తేదక్షిణతశ్చైవ, ధృతోత్పల సమాయుతమ్
అన్యత్ప్రసారితంచైవ, శ్యామవర్ణ నిభస్తథా ॥

౧౩౯

ఏవందేవ్యాచకృత్వాతు, దేవం వీక్త్యేవకారయేత్
క్షర్ణంతం దేవదేవస్య, బాహ్యస్తంవాథకారయేత్ ॥

౧౪౦

అన్యేషాంచైవ సర్వస్సు, శిల్పశాస్త్రైక్తవచ్చరేత్
యస్యధర్మస్యయఃకర్తా, తత్తత్కర్మ సమారభేత్ ॥

౧౪౧

అన్యథాచేన్మహాదోషః, తత్కర్తానాశయేద్భువమ్
ఆచార్యస్యార్చకస్త్వైవ, తత్స్థానంతస్యనాశయేత్ ॥

౧౪౨

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన, ధృవేచాయాదినా చరేత్

★ వ్యూహవిభాగక్రమః ★

అతఃపరం ప్రవక్త్యామి, వ్యూహంతత్రత్రిధాభవేత్ ॥

౧౪౩

తమేకనే మిమిత్సుక్వా, త్రైవాకారమిస్త్పతమ్ ॥

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన, త్రయవ్యూహేనకారయేత్

౧౪౪

ప్రత్యేకంతు ప్రశంసంతి, శృతింకృత్వాద్విజోత్తమాః

★ పంచవ్యూహక్రమః ★

బ్రహ్మయజ్ఞాద పంచైతే, దినంప్రతిరనుస్థితమ్

౧౪౫

తథాప్రాణాగ్నిహోత్రేణ, యథాప్రతికృతేదినే ॥

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన, పంచవ్యూహో ౭ర్చయేత్క్రమాత్

౧౪౬

★ షడ్వ్యూహక్రమః ★

షడగ్నిశృతిరిత్యుక్తా, షడంగంవేదచోదితమ్

షట్కూలాదభివృద్ధ్యర్థం, షడ్వ్యూహం పూజయేద్బుధః

౧౪౭

విమానం ద్వితలంకుర్యా, త్తలేమూలే విశేషతః

విష్ణ్వాది పంచమూర్తీస్తు, స్థాపయేద్దేశికోత్తమః ॥

౧౪౮

తలస్యోర్ధ్వే విశేషేణ, యజ్ఞమూర్తిం ప్రతిష్ఠితమ్

చతుర్భుజంచతుర్వస్తం, దక్షిణాధః కరాదిషు ॥

౧౪౯

కటకం సృక్ష్మవంచైవ, వరదం సుస్థితం భవేత్

అన్యంచ విపరీతంవా, కారయేదితిశచన ॥

౧౫౦

★ ఊర్ధ్వత్యలే యజ్ఞమూర్తి ప్రతిష్ఠా ★

నిషణ్ణ శయనేతత్ర, అధవాకారయేద్బుధః

యజ్ఞంయజ్ఞ పురుషం, చ యజ్ఞనారాయణంవరమ్ ॥

౧౫౧

పరమాత్మానమేవాత్ర, పంచధాపరికల్పయేత్

పంచలోకేషు పంచాగ్నిః, పంచధాగ్నిరితి శృతిః ॥

౧౫౨

తస్మాత్సర్వపయత్నేన, స్థాపయిత్వాసమర్చయేత్ ॥

యజ్ఞమూర్తిస్తు పంచైతే, రసవ్యూహాక్రమంబుధః

పాకయజ్ఞఫలంలబ్ధ్వా, హవిర్యజ్ఞఫలం తథా ॥

౧౫౩

సోమయజ్ఞఫలావాప్తి, ర్నవవ్యూహార్చనేకృతే

సర్వకామ్య ఫలావాప్తిః సర్వయజ్ఞ ఫలంలభేత్ ॥

౧౫౪

సర్వశాంతికరంచైవ, సర్వపుష్ట్యభివృద్ధిదమ్

ఐహికాముష్మికంచైవ, దదాతీతి నసంశయః ॥

౧౫౫

★ నవవ్యూహాక్రమః ★

నరనారాయణాభ్యాంతు, వారాహంనారసింహకమ్

విష్ణ్వాది పంచకైర్ముక్తం, నవవ్యూహంసమాచరేత్

౧౫౬

తస్యైవస్థాపనంకృత్వా, అంగిరోక్తవదాచరేత్

★ వ్యూహాత్రయక్రమః ★

యథావృద్ధి త్రయం కుర్యాత్, తథావ్యూహాత్రయేకృతే ॥

౧౫౭

ఏవంకర్తుమశక్తశ్చేత్, సర్వవ్యూహ ఫలప్రదమ్

యథోక్తసర్వసిద్ధిస్తు, ధృవబేరంశిలామయమ్ ॥

౧౫౮

బ్రహ్మస్థానే ప్రతిష్ఠాప్య, త్రయవ్యూహం స్మరేద్బుధః

విశేషంచాత్రవక్త్యామి, శృణుధ్వం మునిసత్తమాః ॥

౧౫౯

★ పూహేన్యాస క్రమః ★

నవపూహాన్తు సంస్మత్వా, ద్విపూహం సంస్మతిక్రమాత్
షడ్పూహంతు తథాస్మత్వా, సృష్టిన్యాసం సమాచరేత్ ॥

౧౬౦

ఏవంన్యాసత్రయం కుర్యాత్, త్రికాలచ సమాచరేత్

★ మున్రాణాం త్రివిధ ఆశోచాని ★

మన్రాదౌమస్త్ర మధ్యేచ, మన్రాన్తేతు తదైవచ

౧౬౧

పూత (తె) కాలేతు సంన్యస్య, సూతకం ప్రేతకం వినా ॥

సూర్యచంద్రస్యన్యాసేతు, న్యసిత్వామస్త్రపారగః

౧౬౨

తయోర్న్యాసస్యహీనేతు, జపిత్వా నిష్ఫలంభవేత్ ।

మన్రావసానే మృతకం, మన్రాదౌ సూతకైరపి

౧౬౩

దోషానస్యాత్పూతకాలే, తత్రదోషంచసంన్యసేత్ ॥

మన్రావసానే మృతకం, మన్రాద్యే సూతకంభవేత్

౧౬౪

ఉభయోరపి దోషఃస్యాత్, పూతకాలేతుసంన్యసేత్

పూర్వం పూహం సమీక్యైవ, పశ్చాత్థావనమాచరేత్ ॥

౧౬౫

ఏవం క్రమేణ కర్తవ్యం, సర్వశాస్త్రస్య నిశ్చయః

తపోజ్ఞానకృతం కర్మ సర్వం భవతి నిష్ఫలమ్ ॥

౧౬౬

తస్మాత్పూర్వ ప్రయత్నేన, శాస్త్రం సర్వంసమీక్ష్యచ

విధిజ్ఞైర్విధివత్థాప్య, విధినాసమ్యగర్చయేత్ ॥

౧౬౭

★ అచార్య లక్షణమ్ ★

ఏవం సంకుచితేనోక్తం, శృణుష్వాచార్య లక్షణమ్ ॥

అధకృత్వా విశేషేణ, పృథక్కుంచ విధంస్మృతమ్

౧౬౮

★ సృష్టిక్రమః ★

సృష్టిక్రమేణకర్తవ్యం, సర్వశాస్త్రార్థ దర్శనమ్ ॥

ఆకాశాజ్జాయతేవాయు స్థువాయోర్జాయతే ౭నలః ॥

౧౬౯

వహ్నినాజాయతేతోయం, తత్తోయాజ్జాయతేఞశా

ఏవం క్రమేణ యజ్ఞాతస్తజ్ఞాతంపంచమూర్తికమ్ ॥

౧౭౦

ఆహూతోద్వాసనాదీని, విష్ణుమూర్తిం సమాచరేత్

యథాక్రమేణ పురుషాదీన్కర్తవ్యం శాస్త్రమోదితమ్ ॥

౧౭౧

బీజస్థితించ నేమిఃస్యాత్, పురుషస్యాగ్రతస్థితః

దక్షిణేనత్యమూర్తిస్తు, స్పష్టిబీజావన్దకమ్ ॥

౧౭౨

శంఖంతుమూర్తి (ముక్తి) బీజేన, తథాచైవ పరే ఽచ్యుతమ్

గదాసంహార బీజేన, ఉత్తరేచానిరుద్ధకమ్ ॥

౧౭౩

ఏవంసంస్థాప్య తన్మద్యే స్థాపయిత్వాదిమూర్తికమ్

తస్మాత్పుర్యప్రయత్నేన పద్మం చక్రాంబుజంతథా ॥

౧౭౪

కౌమోదకీయుతందేవం స్థాపయిత్వాతువృద్ధిదమ్

గదాపద్మం వినాదేవం స్థాపయిత్వాత్వ వృద్ధిదమ్

౧౭౫

తస్మాత్పుర్య ప్రయత్నేన ఉపాన్వాస్థాపయేద్బుధః

విష్ణుంచ పురుషం సత్య మచ్యుతంచా నిరుద్ధకమ్ ॥

౧౭౬

తదైవపంచధావహ్నిం శుద్ధిం చైవతు పంచకమ్

కాలం పంచవిధంజ్ఞేయ మభిగమ్యాది పంచకమ్ ॥

౧౭౭

ఆసనం పంచధాప్రాక్తం పృథివ్యాదీని పంచకమ్

శబ్దశ్చైతానిపంచైతే, త్రోత్రాద్యాదిసు పంచకమ్ ॥

౧౭౮

ప్రాణాపానాది పంచైతే పృథగ్వక్తేమయాశ్శుణు

విష్ణుంచాన్తమయంప్రాక్తం ప్రాణః పురుష ఉచ్యతే ॥

౧౭౯

సత్యంమనోమయం విద్యా ద్విజ్ఞానస్యాచ్యుతం తథా

అనందస్యానిరుద్ధంచ పంచమూర్తితికేచన ॥

౧౮౦

తస్మాచ్ఛైవాదిమూర్తించ బ్రాహ్మయేతబలిక్రమమ్

బ్రహ్మగ్నిం పంచధాస్పష్టా పంచలోకేషు కల్పయేత్ ॥

౧౮౧

★ పంచాగ్నిః ★

గార్హపత్యాహవనీయౌ అన్వాహర్యావసత్త్యకమ్

సభ్యాగ్నిఃపంచధావహ్ని పంచమూర్త్యధిదైవతమ్ ॥

౧౮౨

దేహశుద్ధి తథాస్థానం పాత్ర శుద్ధ్యాత్మ శుద్ధికమ్

బేరశుద్ధిస్తు పంచైతే, పంచధాశుద్ధిరుచ్యతే ॥

౧౮౩

ప్రాతఃకాలే ఽభిగమన ముపాదానం తతఃపరమ్

మధ్యాహ్నాజ్యం ప్రకుర్వీత స్వాధ్యాయంచాపరాహ్ణికే ॥

౧౮౪

యోగం సాయాహ్నకాలేతు పంచకాలముదాహృతమ్
పూర్వం మున్త్రాసనంకుర్యాత్పూనాసనమతః పరమ్ ॥

౧౮౫

తృతీయంచాప్యలంకారం భజ్యాసన చతుష్టయమ్
యాత్రాసనంచ పంచైతే అసనం పంచధాభవేత్ ॥

౧౮౬

ప్రథమం పృథివీశ్చేయం జలంచాత్ర ద్వితీయకమ్
తేజోమయం తృతీయంస్యా చ్చతుర్థం వాయురేవచ

౧౮౭

అకాశశ్చాత్ర పంచైతే పృథివ్యాదీని పంచధా +
శబ్దంచ పుర్వనంచైవ రూపంచైవరసంతథా ॥

౧౮౮

గంధంచైవాత్ర పంచైతే జ్ఞాత్వాచైవ విచ(ల)క్షణః
శ్రోత్రంచత్వక్ దాక్షేయం నేత్రం జిహ్వతథైవచ ॥

౧౮౯

ఘ్రాణంచైవాత్ర పంచైతే స్పృత్వాచైవద్విజోత్తమః
ప్రాణంచైవాప్యపానంచ వ్యానోదాన సమానతః ॥

౧౯౦

ఏవంపంచ విధం స్పృత్వా విశేషేణైవబుద్ధిమాన్
కామంక్రోధంచ లోభంచ మోహంచైవ మదస్తథా ॥

౧౯౧

మాత్సర్యం భర్తృనంచైవ సప్తైతే తద్యథాక్రమమ్

★ పిండోత్పత్తిః ★

శుక్లాత్సంజాయతే కామం మజ్జాత్క్రోధంచ జాయతే
అస్థినా జాయతే లోభం మేదసశ్చ మదస్తథా ॥

౧౯౨

మాంసాత్మోహం ప్రజాయేత అస్మజశ్చతుమత్సరః
శుక్లం జాతశ్చ విజ్ఞేయం పాదహస్త ప్రకీర్తితః ॥

౧౯౩

వాయుశ్శుబ్ద మితిత్యుక్త్వా ఉపగుహ్యంచఉచ్యతే
ఊరుచైవోపపన్దస్తు సర్వే ప్రాణ్యాది పంచకమ్ ॥

౧౯౪

★ స్త్రీపుంసపుంసక భేదః ★

లింగ యోగేన యోనేశ్చ సంజాతః శుక్లరేతసమ్
తయోశుక్లస్య వృద్ధిశ్చే జ్ఞాయతే పురుషాకృతిః ॥

౧౯౫

తథాశోణిత ప్రవృద్ధిస్స్యా న్నారీ సంజాయతేక్రమాత్
తయోరత్ర సమం విద్యా జ్ఞాయతే ౭త్ర నపుంసకః

౧౯౬

ఏవంక్రమేణ సంజాతం కృత్సుం శాస్త్రేణచోదితమ్

★ అచార్య శిష్యాది లక్షణమ్ ★

పూర్వోక్త గుణ సంపన్నా నుక్తదోష వివర్జితాన్ ॥

౧౯౭

అననుజ్ఞాప్య పూర్వం తైరనుక్తం నైవకారయేత్,
చతుస్త్రి ద్విత ఏకంవా శిష్యంవృత్వాప్రణమ్యచ ॥

౧౯౮

★ దీక్షావిధిః ★

సలుప్తకేశశ్చ శ్రూణి స్నాత్వావస్తైరలంకృతః

తద్దినే చాపరాహ్ణాతు సోపవాస వ్రతంచరేత్ ॥

౧౯౯

తతోపవాసం శిష్యంతు ప్రోక్షయి త్వాతుమస్త్రవిత్,
ఆపోహిరణ్య వర్ణాద్వైః స్నానకర్మ నమాచరేత్ ॥

౨౦౦

అణోరణీయేత్యభ్యుక్త్య గురుః శిష్యంసమాహరేత్,
తత్కృతార్జిత పాపంవై, విముచ్యతి నసంశయః ॥

౨౦౧

సఃపత్నీ సహితం గత్వా ధ్యాత్వాదేవం ప్రణమ్యచ,
విమానార్చన కల్పక్షభగవత్ప్రతిపాదితమ్ ॥

౨౦౨

తద్గాయత్రీ మస్త్రం శృణ్వన్ సాంగమనైర్మహాగురుః
శ్రద్ధాభక్తిం పురోధాయ నిశాయాం సంవిశేద్బుధః ॥

౨౦౩

ప్రభాతే స్నాప్యతం శిష్యం నవవస్త్రోత్తరీయకైః

★ మస్త్రోపదేశః ★

తజ్జలంచాఘమర్షణ కృత్వాతత్పురతః క్రమాత్ ॥

౨౦౪

ప్రాణాయామం తతఃకృత్వా సహస్రంవాశతైరపి
అష్టసంఖ్యాక్రమేణైవ కృత్వాపాపం వ్యపోహ్యచ॥

౨౦౫

★ దీక్షితశబ్ద నిర్వచనమ్ ★

మస్త్రేణక్షీయ్యతేపాపం తద్ధృవంజ్ఞాన దీపకమ్
దీయ్యతేక్షీయ్యతేచైవ తస్మాద్దీక్షిత సంజ్ఞకమ్ ॥

౨౦౬

కాశ్యపేనమయాప్రాక్తం దీక్షామేతత్ప్రకీర్తితమ్
సంకల్పేనైవ దీక్షాభ్యాం పర్యాయేనైవచోచ్యతే

౨౦౭

★ విష్ణుగాయత్రీ క్రమః ★

తదూర్ధ్వే వక్త్రమాణస్య విష్ణుగాయత్రీచోద్ధరన్
వరం విష్ణుర్వరేణ్యుక్వా భగ్గోమాయాచధీమహి ॥

౨౦౮

ధియోయోనతుఇత్యుక్వా అంతేనైవ ప్రచోదయాత్

★ ఋషిన్యాసాది క్రమః ★

ఏవం ముస్తస్య ఋషిస్తు నారాయణ ఇతిస్మృతః ॥

౨౦౯

పరమాత్మాధిదైవత్యం ఛంద స్త్రిష్ఠ ప్విచక్షణః

తస్యఓంకారబీజంచ అకారశ్శక్తి రుచ్యతే ॥

౨౧౦

స్వయమేవతు పంచాంగం తథాచైవ కరే న్యసేత్

ఏతైస్తు విష్ణుగాయత్రీం గురుజైవ ప్రబోధయేత్ ॥

౨౧౧

నలిఖేచ్ఛ పతేన్మన్తం స్వయమేవ నకల్పయేత్ ॥

౨౧౨

కైశ్చిత్తత్ర విశేషేణ విష్ణుగాయత్రీరుచ్యతే

నారాయణస్య గాయత్రీం నారాయణాయవిద్మహే ॥

౨౧౩

తత్పురుషేతి గాయత్రీ తత్పురుషాయచోచ్యతే

ఏవం త్రిధాతు గ్రాయత్రీం తత్తత్కర్మ సుయోజయేత్ ॥

౨౧౪

స్థావరం స్థావరే స్థావ్య విశేషేణ సమస్త్ర విత్

మూలహర్మాది నాంమధ్యే సూత్రస్యాక్త పదేప్పథక్ ॥

౨౧౫

జ్ఞాత్వావైస్థాపయేత్త్రీణి నిషణ్ణేశయనే ౭థవా,

స్థానకం నాత్రకుర్వీత పృథక్తస్య పదేక్రమాత్ ॥

౨౧౬

కూర్మ ఆధార శక్త్యాద్యైః కల్పయేద్దేశికోత్తమః,

గురూపదేశబోధ్యవ్యమక్షరాణాంతు సంలిఖేత్ ॥

౨౧౭

ఆదిబీజం సువర్ణాభం ప్రణవైరపివేష్టయేత్

మాషమాత్రప్రమాణేన నిమ్మమత్రైవలేఖయేత్ ॥

౨౧౮

దక్షిణోత్తర పార్శ్వేతు దేవ్యోర్బీజం సమాలిఖేత్,

ప్రణవైః పృథక్సంవేష్ట్య నాదంవాత్రపృథక్కుథక్ ॥

౨౧౯

ప్లుతందీర్ఘం తథాహ్రస్వం ప్లుతాంతేనేతిచబ్ధవన్,

ఊర్ధ్వేరత్నాని సంన్యస్య పశ్చాద్వేదిస్తతోపరి ॥

౨౨౦

ఏవంక్రమేణ సంకల్ప్య ఉక్తవత్స్థాపయేద్బుధః,
హౌత్రాంతే సర్వదేవానాం అకారాద్యదిహాక్షరమ్ -

౨౨౦

బీజాక్షరంతుసన్యస్య దేవనామాని సంపుటమ్
ప్రత్యేకం బిందుయుక్తంతు న్యసిత్వామస్త్ర విత్తమః ॥

౨౨౧

సహస్రాహుతిరస్తేతు న్యసిత్వాసువరాదిషు
ఏవంధ్యాత్వా లిఖేద్యత్ర తత్రసన్నిహితోహరిః ॥

౨౨౩

విపరీతాచరే ద్విద్వాన్ నిష్ఫలంత్యతిశాసనమ్
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన ఆలోడ్యైవతుకారయేత్ ॥

౨౨౪

★ జంగమాదిన్యాసక్రమః ★

న్యాసంసర్వత్ర కుర్వీత జంగమాద్యదినాచరేత్,
ఏవమేవ క్రమేణైవ సర్వశాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥

౨౨౫

★ పృథివ్యాది గుణః ॥ ★

విశేషోవక్త్యతేవిద్వాన్ పృథివ్యాదిగుణంపుధక్

పృథివ్యాతిరిక్తేతిఖనిత్రాత్తేన వాత్రయమ్ ॥ (?)

౨౨౬

పీతం శ్వేతం తథాకృష్ణం సర్వస్యాధార కల్పితమ్
మహద్యస్తం పరేణ్వాదీన్ ధారయేత్పుధివీ - క్రమాత్ ॥ (?)

౨౨౭

రాశిచైవ నిభం విద్యా తేచిచ్ఛైవద్విజోత్తమాః
సికతం తామ్రజేద్యశ్యే పరమాణ్వాది భక్తితే ॥

౨౨౮

తథాజల సమూహోఽత్ర దృశ్యతేమాత్ర దృష్టిషు,
లోచనేజ్ఞాన సంవీక్య తరంగాద్యణు మాక్రమాత్ ॥

౨౨౯

పుథక్పుథక్సమీక్ష్యేవ జలేభిన్నం ప్రదృశ్యతే,
మహావర్త ఘృతాఘృత్య దృశ్యేతే ప్రాణివత్క్రమాత్ ॥

౨౩౦

తప్తహాటక సంకాశం తేజోరూపం ప్రకాశ్యతే,
ఏకత్ర జ్వలితేష్టయ ప్రకారేవిశ్వమవ్యయమ్

౨౩౧

మరుద్రూపం సమాలోఢ్య ధూమవత్తత్ప్రకాశతే
దివ్యాలోచనే వీక్య సర్వవ్యాప్యనిలంస్మృతమ్ ॥

౨౩౨

సర్వప్రాణిహితం తేన వాయురూపముదీరయన్
ఆకాశమవ్యయంజ్ఞేయం సర్వవ్యాప్యైవ ఉద్దిశేత్ ॥

౨౩౩

ఘటాద్యాదిమ చాంతస్థం దర్పణే ప్రతిదృశ్యతే,
శుద్ధస్పటిక పాషాణై ర్జానారూపస్య దృశ్యతే ॥

౨౩౪

తథాసర్వస్య భూతాస్తే ప్రకాశేనైవ తిష్ఠతి

★ పంచభూత స్థానమ్ ★

ఏవంపంచమహాభూతం పృథక్సంకుచితంశృణు ॥

౨౩౫

నాసాగ్రాది లలాటాస్త మకాశస్థాన ముచ్యతే ॥

తద్గళాది తునాస్యంతం వాయుస్థానమితీరితమ్ ॥

౨౩౬

తన్నాభ్యాది గళాంతస్తు జ్ఞాత్వాతేజోమయంబుధః

తతోనాభ్యాది ఉర్వంతం స్థానమాపఃక్రమం తథా ॥

౨౩౭

అన్యత్పుష్పివీ స్థానం క్రమేణైవతు విన్యసేత్,

వేదాంగమే తన్వ్యాసే ౭త్ర, సదాసన్నిహితోహరిః ॥

౨౩౮

★ పంచభూత బీజాని ★

లకారం పృథివీబీజం వకారం జలబీజకమ్

యాన్తంతేజోమయం విద్యాన్మాన్తం వాయురితిస్మృతమ్

౨౩౯

సాన్తమాకాశ బీజంచ పృథివ్యా దీని విన్యసేత్

ప్రత్యక్షంతు ప్రపూజ్యైవ తారస్యైవాక్షరేణతు ॥

౨౪౦

మూర్ఖాది సర్వేష్వంగేషు న్యసిత్వామాత్మకాక్షరం

యథాదేవం తథాదేహి, న్యాసకర్మ సమాచరేత్ ॥

౨౪౧

ఏకాక్షరాక్షరం న్యన్య సంక్షేపేణశృణుద్విజ,

ముహూర్తేసమనుప్రాప్తే బీజమేకంతు విన్యసేత్ ॥

౨౪౨

సంపుటికృత్యమతిమాన్ స్మృత్వాచైవోక్తమాచరేత్

ప్రాస్వధీర్ఘప్లుతోచ్చార్యంప్రత్యేకంచాక్షరంక్రమాత్

౨౪౩

★ జప్తపంచకమ్ ★

యజమానస్తు పూర్వంస్యాద్గురుశ్చైవాప్యనన్తరమ్ ॥

అర్చకస్తు తృతీయఃస్యా చ్చతుర్థః పరిచారకః ॥

౨౪౪

బ్రహ్మతత్వంచ పంచైతే జప్త పంచకమీరితమ్
యజనం ద్వివిధమ్
యజనం ద్వివిధంజ్ఞేయం నిత్యం నైమిత్తికంస్మృతమ్

౨౪౫

★ స్నానం ద్వివిధమ్ ★

స్నానంతద్వివిధం ప్రోక్తం స్నానం చాభ్యుక్తణంతథా
అరూపే వర్ణయుక్తేచ అభ్యుక్తణమథాచరేత్ ||

౨౪౬

స్వరూపేప్రతిమాదీనాం స్నానంచైవాత్రకారయేత్

స్నానం త్రిషవణంకుర్యా ద్వర్ణహీనే సమాచరేత్

౨౪౭

వర్ణయుక్తం ధృవేకుర్యాద్ధవిరంతంచ పూజయేత్

★ ద్రవ్యత్రివిధమ్-ప్రయోజనమ్ ★

ద్రవ్యం తత్త్రి విధం స్మృత్వా పూజార్థంతు నివేదకమ్

౨౪౮

హోమార్థమేకం త్రివిధం కల్పయేద్దేశికోత్తమః

వస్త్రమాభరణంచైవ ద్వివిధం పరికీర్తితమ్ ||

౨౪౯

★ అభరణ త్రివిధమ్ ★

భూషణం త్రివిధంవిద్యా ధేమంరత్నంచ మౌక్తికమ్

పాత్రంబహువిధంజ్ఞేయం తథాచైవ త్రిపాదికా

౨౫౦

గురుశాస్త్రయోగ్యమానత్యమ్ ★

ఘోస్త్రనాథం గురుం శాస్త్రం సమత్వనానుభావయేత్

అన్యత్పరిచ్ఛదాదీని వివిధైర్బహుధాభవేత్.

౨౫౧

★ పంచమహావాద్యాః ★

వాద్యంచైవ ఘనంచైవ సుషిరంతస్త్రమేవచ

గేయంచైవ సమాయుక్త మిత్యేతే పంచమంమహత్ ||

౨౫౨

★ ధ్యానద్వివిధమ్ ★

ధ్యానంచద్వివిధం స్మృత్వా నిష్కలంనకలం ద్విజ

ద్వివిధంచార్చనం వివిధాదమూర్తంచ సమూర్తకమ్ |

౨౫౩

అమూర్తం హోమపూజేతి సమూర్తం ప్రతిమాదిషు

★ అన్తర్యాగమ్ బహిర్యాగమ్ ★

అంతర్యాగం బహిర్యాగం పునస్త ద్వివిధంభవేత్.

౨౫౪

★ ఆహుతంద్వివిధమ్ ★

ఆహుతం ద్వివిధంజ్ఞేయం ధృవేస్యాత్కృతకాదిషు
చతుశ్చైవ వోపచారం స్యాద్భావ్యాంబాభ్యం తరంతథా ॥ ౨౫౫

స్పృశ్యంబాస్పృశ్యకం చేతి విగ్రహంతు చతుష్టయమ్
శతమష్టాధికం వింశద్భృగం చైవోత్తమోత్తమమ్ ॥ ౨౫౬

భౌగైర్వాత్రింశక్తైర్త్యా ఉత్తమం త్వితికేచన
అసంఖ్యాతోక్తభాగేన భాగాన్వక్తుమశక్యతే ॥ ౨౫౭

★ షట్కాలార్చనమ్ ★

పూజాకాలాస్తు షట్కృత్తాః ప్రత్యూషాదీనిచోచ్యతే
ప్రత్యూషః ప్రాతఃకాలశ్చ మధ్యాహ్నం చాపరాహ్ణకమ్ ॥ ౨౫౮

సాయంచైవార్ధ రాత్రంచ పూజాకాలంతుషడ్విధమ్
ప్రత్యూషః ప్రాతఃకాలేచ సాయం మధ్యాహ్నయోస్తథా
అర్ధయామేం ౭త్య వేళాయాం పూజాకాలంతు కేచన ॥ ౨౫౯

కృత్స్నంశాస్త్రమధీయాత దీక్షయేత్కాశ్యపాక్షవత్ ।
పశ్చాత్పరార్ధం యఃకుర్యాద్భూపరీక్షాదికారయేత్ ॥ ౨౬౦

★ దీక్షాపూర్వకమేవ పరార్ధ యజనమ్ ★

నదీక్షేత గురుర్విద్వాన్ యథాశాస్త్రేణ సశ్శతః
తేనైవాతకృతంకర్మ వికర్మేవతునిశ్చయః ॥ ౨౬౧

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన విధినాసమ్యగర్చయేత్

★ అర్ఘ్యం చతుర్విధమ్ ★

అర్ఘ్యంచతుర్విధం విద్యాద్వక్ష్యతేచయథాక్రమమ్ ॥ ౨౬౨

ఆహుతాంతేతు ప్రథమం స్నానాసనగతేతథా
స్నానాన్తేతు తృతీయం స్యాద్ధీపాంతేతు చతుర్థకమ్ ॥ ౨౬౩

పూర్వస్యార్ఘ్య ద్వయం స్పృశ్య మపరంతస్పిరీక్షణమ్ ॥
ఏవంచతుష్ట యమర్ఘ్యం సర్వశాస్త్రేణచోదితమ్ ॥ ౨౬౪

★ అచమనకాలాః ★

మధుపర్కంపావిస్తత్ర సర్వంభక్ష్యంనివేదయేత్
సాధ్యాన్తేచతథార్ఘ్యాన్తే మధుపర్కాంతయోరపి ॥ ౨౬౫

స్నానాన్తే ప్లాతవస్త్రాన్తే ముఖప్రక్షాళనేతదా ॥

హవిరాదినివేద్యాన్తే దద్యాదాచమనంపుధక్

౨౬౬

పరార్థే స్థావరాదీనాం నివీక్షేదైవ సంస్పృశేత్

ప్రమాదాత్సర్వనే దేవం ప్రోక్షయిత్వా సమర్చయేత్

౨౬౭

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన దీక్షితేనేవకారయేత్

★ నిత్యనైమిత్తికయోః పూర్వాపరవిచారః ★

స్నానాదిపూజపర్యంతం పూజాప్రతివిచక్షణః

౨౬౮

ఆపోహిరణ్యపవమానైఃప్రోక్షయిత్వాసమర్చయేత్ ।

నైమిత్తికేభవేన్నిత్యం పూర్వం నిత్యం సమాచరేత్ ॥

౨౬౯

★ దైవిక పుణ్యాహమ్ ★

పుణ్యాహం దేవకార్యేషు వాచయేత్తు విశేషతః

దేవస్య ప్రముఖేప్రోక్ష్య మణ్డలం వాత్రకారయేత్

౨౭౦

తణ్డలైః పూరితం పాత్రం త్రిపాదస్యా పరిన్యసేత్

గంధంచాక్షత దూర్వాంశ్చ తాంబూలం తన్మృభిస్సహ

౨౭౧

కరకంకూర్ప యుక్తంతు జలపూర్ణం నిధాపయేత్

ఋత్విజోవరయే తృశ్చా త్పంచసప్తనవాదిషు ॥

౨౭౨

సాక్షతం దర్శయుగ్మన్తు హస్తే హస్తే ప్రదీయతాయ్

ఆచార్యస్య గ్రతోవాచ్య కర్మణః పుణ్యముచ్చరన్ ॥

౨౭౩

ప్రతివాచకముచ్చార్య కర్మణః పుణ్యముచ్చరన్

పునరాచార్య ఉచ్చార్య కర్మణే స్వస్తిచోచ్చరన్ ॥

౨౭౪

ప్రతివాచక ఇత్యుక్త్వా స్వస్తికర్మణ ఇత్యతః

ఆచార్యః పునరిత్యుక్త్వా కర్మఋద్ధింతతోచ్చరన్ ॥

౨౭౫

తథైవ ప్రతివాచోక్తం కర్మఋద్ధ్యంతముచ్చరన్

స్వయమాచార్యః పుణ్యాహం తత్కాలే కాలముచ్చరన్ ॥

౨౭౬

వాచ్యతాంశాన్తిరస్త్వితి పుష్టిరస్త్వితిచోచ్చరన్

శివంకర్మాన్వీతిత్యుక్త్వా ద్రియతాంతం ప్రజాపతిః ॥

౨౭౭

హిరణ్యపవనోచోక్త్వా విష్ణుసూక్తమతః పరమ్

కృణుష్వపాజ ఇత్యుక్త్వా అగ్నిశ్శుచింతతోచ్చరన్

౨౭౮

అథవావాచ్య ధర్మాత్మా విశేషేణైవకారయేత్ ॥

ఉక్తవద్ధృష యేద్విద్వా స్సర్వ దేవాదివర్జితమ్ ॥

౨౭౯

హిరణ్యపవమానాస్తమాపోహిష్టామయోభువః

★ ప్రతిసరబంధనమ్ ★

స్వస్తిసూక్తం సముచ్చార్య హేమసూత్రంసమస్తయేత్ ॥

౨౮౦

తస్తునాత్రైవచాహృత్య స్వస్తిదావిశచోచ్చరన్

దేవస్య దక్షిణే హస్తే బన్ధయేద్దేశికోత్తమః

౨౮౧

శ్రియేజాతేతి మన్తేణ మేదిసీతి సముచ్చరన్

దేవ్యోస్తు వామహస్తేచ బన్ధయేత్ప్రతిసరం క్రమాత్

౨౮౨

అప్పురస్వితిచోచ్చార్య గంధాద్వ్యైః పుణ్యమాచరేత్,

గన్ధద్వా రేతిమన్తేణ తథా దేవ్యైవకారయేత్ ॥

౨౮౩

దూర్వాక్షతం సమాదాయ దేవమూర్ధ్ని నివేశ్యచ

నిత్యపూజోక్తమార్గేణ కృత్వాతత్ర విచక్షణః ॥

౨౮౪

దేవాగ్రేతు సమాసీనః పుణ్యాహమపివాచయేత్

★ దేవాగ్రేతిష్ఠన్నేవ కర్మకర్తవ్యమ్ ★

సతిష్ఠేద్దేవ తాగ్రేచ తైలాంగోద్వర్తనాదిషు ॥

౨౮౫

సతిష్ఠేద్వాచ్య పుణ్యాహం దేవదేవస్యకర్మణి ॥

మయాచైవాత్రి నాప్రోక్త మధ్యాయేతంత్రసంగ్రహే ॥

౨౮౬

గదాపద్మయుతం దేవం సర్వత్రస్థాపయే ద్విజః

పూర్వముక్తం మయాచాత్ర గదాపద్మం వినాకృతమ్ ॥

౨౮౭

తందేవం విధినాస్థాప్య అర్చయిత్వాచరేత్క్రమాత్ ॥

విపరీతంనకుర్వీత సర్వశాస్త్రశ్య నిశ్చయః ॥

౨౮౮

సూత్రోక్తేనైవమార్గేణ పుణ్యాహమపివాచయేత్

ఫలకేవాధ పీఠేవా స్థలేవాత్రయధోచితమ్

౨౮౯

★ ఋత్విక్ లక్షణమ్ ★

నాసాపుటాభ్యాంసంవీక్య ఆసనేస్వస్తిబన్ధనే ॥

ఏకజాన్వాసనాద్విద్వాన్కారయేదితికచన్ ॥

౨౯౦

బద్ధకేశశ్శిఖీవాధశ్చ యీ దీక్షాం సమాచరేత్ ॥

★ వాసాధికార శబ్ద నిర్వచనమ్ ★

అల్పగ్రస్తంచ బహ్వర్థముక్తం సంక్షేపతోమయా ॥

౨౯౦

వాసోవాసద్వయంప్రోక్తమాఖ్యం వాసాధికారకమ్

బహునాత్ర కిముక్తేన శృణుద్వం మునిసత్తమాః ॥

౨౯౧

(ఏవం సర్వం క్రమంప్రోక్తమాలోఽప్యైవార్చయేత్త్రమాత్)

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం వాసాధికారే

పుణ్యాహది విధిర్నామ తృతీయోఽధ్యాయః

అధచతుర్థోఽధ్యాయః

సర్వదేవార్చనమ్

అధవక్త్య విశేషేణ సర్వదేవార్చనక్రమమ్

హోత్రాస్తే సర్వదేవానాం నామాద్యేవంపుథక్కుథక్

౧

విష్ణుం శ్రియం మహీం పూర్వం పృథక్పూజాన్తమాహ్వయేత్

అన్యోన్యపురుషాందీంశ్చ సప్తత్యేకోత్తరం భవేత్ ॥

౨

బ్రహ్మణం శంకరంచైవ మార్కండేయంమయానహ ॥

ఏతాన్దేవాన్సమభ్యర్చ్య మూలద్వారేతు అర్చయేత్ ॥

౩

ధాతారః చ విధాతారం భువంగంచపతంగకమ్

పతిరం వరుణంచైవ ప్రతిద్వారాధిదైవతమ్ ॥

౪

ఇన్ద్రంచాగ్నిం యమంచైవ నిరరుతిం వరుణంతథా

వాయుంకుబేర మిశానా మాశాన్తాది యథాక్రమమ్ ॥

౫

గరుడం దివాకరం చన్ద్రమంగారం బుధమేవచ

వాచస్పతించ శుక్రంచ మన్దం గంగాధరం తథా ॥

౬

స్కందంతత్పరుషంధాత్రీం, జ్యేష్ఠాంచైవ మహీధరమ్

కుమారం కుంఠినీం దుర్గాం గ్రన్ధినీం కృచ్ఛిణీంతథా ॥

౭

కుణ్ఠినీం వికారిణీంచ దదృణీంచ తదైవచ

ఇన్ద్రియస్య వికారిణీం మాంచైవచ మరీచినమ్ ॥

౮

- పులస్త్యం పులహంచైవ క్రతుమత్రం వశిష్ఠకమ్
గవిష్ఠంసమీరణంచ ఆహురణ్యం పవిత్రకమ్ ॥ ౯
- హరిణీంచ తతస్సిద్ధిం శ్రియంన్యక్షంతదైవచ
వివస్వన్మిత్రకంచైవ క్షత్తారంహవిరక్షకమ్ ॥ ౧౦
- బ్రహ్మణమనిలంచైవ గణేశంచైవ షణ్ముఖమ్
వైష్ణవీమిన్ద్రీయ వికారిణీం వారాహీంకాళినీంతథా ॥ (?) ౧౧
- పుష్పేశంబలిపాలించ విష్వక్సేనంతదైవచ
కపిలంతుమ్మగవ్యాధం శర్వంభవపినాకినౌ ॥ ౧౨
- హవనం ఈశ్వరంస్థాణుం కాపాలీంనిర్ముత్యంయమమ్
అజాపకపదంచైవ అహిర్బుద్ధియుతం పునః ॥ ౧౩
- ధాతారమర్యమ మిత్రం వరుణంచ భగం తథా
ఇన్ద్రంవివస్వపర్జన్యం ఆర్ద్రేణ్యం త్వష్టారమేవచ ॥ ౧౪
- విష్ణుం జఘన్యజం ధృవం ధాతారం శివమేవచ
ఆపోఽనిలం చానలంచ ప్రత్యూషంతు తదైవచ ॥ ౧౫
- ప్రసహంతు తపస్సత్యం దస్రంచమణికం తథా ॥
సన్ధ్యాంచ తాపనం సిద్ధిం కిష్కిన్దం తీర్థమేవచ ॥ ౧౬
- విఘ్నేశంనాగరాజంచ చక్రం శంఖందివాకరమ్ ॥
చన్ద్రం ధనపతించైవ యమరాజంగుహంతథా ॥ ౧౭
- చన్ద్రంప్రచన్ద్రంశ్రీభూతం గరుడం చక్రం ధ్వజంతథా ॥
శంఖంయూధాధిపంచైవ అక్షహస్తారమేవచ ॥ ౧౮
- పురుషాద్య క్షహస్తారం ప్రత్యేకం మూర్తిభేదకమ్ ॥
కాశ్యపాద్యాదినాప్రోక్తం పరిషత్కుం సమాహ్వయేత్ ॥ ౧౯
- చతురః పంచ షట్సప్త నామభేదం సముచ్చరన్ ॥
చతుర్వర్గ సమృద్ధ్యర్థం చతుర్వేదసమృద్ధిదమే
ధర్మాది మోక్షసిద్ధ్యర్థం చతురాశ్రమ సిద్ధిదమ్ ॥ ౨౦
- శాస్త్ర్యం పౌష్టికార్థం చాతుర్వర్గసమృద్ధిదమ్
పూర్వమావాహనంకుర్యా జ్ఞప్తాకారమతః పరమ్ ॥ ౨౧

స్వాహాకారంతృతీయంస్యా త్సృత్వాతద్దేశికోత్తమః

పృథగ్దేశం ప్రకల్ప్యైవ అంగిరోక్తవిధానతః ॥

౨౨

అథవాఏకమూర్తింవా కల్పయిత్వా విచక్షణః

తస్యాలయం పృథక్చైవ మూలపాదాస్తమాయతమ్

౨౩

అనపాయంవినాయత్ర దేవేశం నైవకారయేత్

త్రిహస్తాయత విస్తారం మణ్డపాకార ఉచ్యతే

౨౪

అథవా శిఖరం తత్ర కారయేదితికేచన

తస్యపాదసమంద్వారం కవాటంసహకల్పయేత్ ॥

౨౫

పౌవర్ణాయుధసంయుక్తం పరిషత్కృతమాయుతం

అథవా కల్పయే ద్విద్వాన్ పీఠంతత్ర ప్రకల్పయేత్

౨౬

వృత్తం పద్మదళాకారం చతురశ్రం ద్వివేదికమ్ ॥

ఏవంపృథక్ప్రకల్ప్యైవ చార్చయేద్దేశికోత్తమః

౨౭

యస్యాందిశినిరీక్షం స్యాత్తత్రద్వారం ప్రకల్పయేత్ ॥

ద్వారస్యవామపార్శ్వేతు విష్వక్సేనం ప్రకల్పయేత్

౨౮

భూతద్వయం తథాత్వార్థం తథాచైవామితం పునః ॥

చక్రం శంఖారవిదంచ అర్యష్టేత్యనపాయినః

౨౯

★ ఏతైర్దశభిర గ్రైవ శాస్త్రమేకస్తువామతః ★

సోమేశానయోర్యధ్యే నిత్యంశాస్త్రం ప్రకల్పయేత్ ॥

౩౦

వీశంప్రతిముఖంకుర్యాద న్యత్సర్వం విపర్యయమ్

ఏతేషామన పాయినాం కల్పయేద్దేశికోత్తమః

౩౧

అనపాయం వినాయత్ర దేవేశోనవసేద్యుధః ॥

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన దేవాగ్రేకల్పయేద్విద్వాన్

౩౨

ఏవంక్రమేణ కర్తవ్యం విపరీతం నకారయేత్ ॥

ఇతిశ్రీవైఖానసేభ్యగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే సర్వదేవార్చన పరిష్కర్షద్విరాజోనామ చతుర్థోఽధ్యాయః

పంచమో ౭ధ్యాయః భక్తజనప్రతిష్ఠా

అతఃపరం ప్రవక్త్యామి భక్తానాంస్థాపనంపరమ్

★ ఏకసప్తతి భక్తజన స్వరూపమ్ ★

ఏకసప్తతి భక్తానాం తత్తద్రూపం విధీయతే ॥

౧

ప్రథమావరణేవాపి ద్వితీయావరణేపివా

ప్రాకారభిత్తి పార్శ్వేతు దక్షిణాద్యుత్తరాంతకమ్ ॥

౨

ప్రాఙ్ముఖాంతైవ సంస్థాప్య తత్తన్నామాది పూజయేత్

పూర్వోక్తనైవమార్గేణ ప్రతిష్ఠావిధినైవహి ॥

౩

ప్రహ్లాదోనారదశ్చైవ పుణ్డరీకః పరాశరః

వ్యాసశ్చ శౌనకశ్చైవ శుకబ్రహ్మతద్దైవచ ॥

౪

వసిష్ఠశ్చ హరిశ్చన్ద్రో మార్కండేయస్తద్దైవచ

ఈశానశ్చైవహనుమా న్పార్వతీనన్దికేశ్వరః ॥

౫

సుగ్రీవశ్చాంగ దశ్చైవ జటాయుర్జాంబవాంస్తథా

రుక్మాంగదశ్చ భీష్మశ్చ త్రిజటాచ విభీషణః

౬

ధర్మభీమార్జునాశ్చాపి నకులస్సహదేవకః

ద్రౌపదీకున్తి దేవీచ వాల్మీకిశ్చమునిస్తథా ॥

౭

సనాతనశ్చసనక స్సనకస్సనత్పుత్రస్సనస్తనః

వైఖానసోమరీచ్యత్రీః కాశ్యపాభ్యగురేవచ ॥

౮

సూర్యబృహస్పతిశ్చన్ద్ర శ్శుక్రశ్చశనిరేవచ

దిలీపశ్చ దశరథో రఘురాజస్తద్దైవచ ॥

౯

వసుదేవోనన్దగోపా యశోదాదేవకీతథా

విదురో ౭నన్దగరుడోవిష్వక్సేనో వినాయకః ॥

౧౦

దుర్గాచపణ్ణుఖశ్చైవ, జనకోభోజవివచ విశ్వామిత్రో గుహశ్చేతి, నలరాజస్తద్దైవచ ॥

౧౧

శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గ ఖడ్గాశ్చైవ మహాబలః కార్తవీర్యజామదగ్ని రేకసప్తతికాస్తథా ॥

౧౨

★ భక్తజన లక్షణమ్

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి భక్తానాం లక్షణంపరమ్

అనురా రాక్షసా భూతా గరుడానాగకిన్నరాః ॥

౧౩

యక్షవిద్యాదరాస్పిద్ధా ఋషయోమానవాస్తథా,

బ్రాహ్మణాః క్షత్రియావైశ్యా శూద్రాశ్చైవాన్యజాతయః ॥

౧౪

విష్ణుభక్తినమాయుక్తై స్తచ్చిహ్నై స్తత్పరాయణైః

తద్భక్తైరర్చనీయాస్స్య రైహికాముష్మికాప్తయే ॥

౧౫

ఆలయాభ్యస్తరేకుర్యా దేవపార్శ్వమనోరమే,

ప్రథమావరణేచైవ్యద్గిత్రియావరణే ౨ధవా ॥

౧౬

మణ్డపంవాధకూటంవావిమానంవా, విశేషతః,

పూర్వోక్తేన విధానేన శిల్పినాకుశలేనతు ॥

౧౭

★ భక్తజన ప్రమాణమ్ ★

సౌఖ్యం రాజతంతామ్రం శైలజన్తువిశేషతః,

సచిత్రంవార్ధచిత్రంవా చిత్రాభాన మధాపివా ॥

౧౮

ఆయాదిషట్చుభంజ్ఞాత్వా యజమానశుభావహమ్

అష్టతాలేనమానేన మానుషానస్తుకారయేత్ ॥

౧౯

కేశబన్దాది బన్ధంచ కేవలం కున్తలన్తువా,

సర్వాభరణసంయుక్తం మునివేష మధాపివా ॥

౨౦

యథాసౌందర్యసంయుక్తం సర్వావయవశోభితమ్

అంజలింధ్యానమావిశ్య తత్తదాకృతిమేవవా ॥

౨౧

ప్రభాపీఠంశిరశ్చక్రం కారయేదితికేచన,

★ భక్తఖంబ ప్రతిష్ఠావిధిః ★

అత ఉర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి స్థాపనారంభముత్తమమ్ ॥

౨౨

ఉత్తరాయణ కాలేవా దక్షిణేవాత్వరాన్వితః,

పూర్వోక్తమాసనక్షత్రే పూర్వవక్షేపిశేషతః ॥

౨౩

స్థిరరాశిం ప్రగృహ్యైవ శుభయోగే శుభోదయే

తస్మాత్త ద్దీపసాత్పూర్వమంకురానర్పయేత్కమాత్

౨౪

తృతీయే దివసేకుర్యాచ్ఛిల్పినాచాక్షిమోచనమ్,
పూర్వోక్తలక్షణోపేత మాచార్యంవరయేద్బుధః ॥

౨౫

ప్రముఖేదక్షిణేవాపి ఉత్తరేవామనోరమే ।
మణ్డపంవాధకూటంవా ప్రపాంవాపి విధానతః ॥

౨౬

జౌపాసనాగ్నికుణ్డేతు పూర్వమామూరమాచరేత్,
అంగహోమంచకృత్వాతు పాశ్చాభౌతికసంయుతమ్ ॥

౨౭

నయనోన్మీలనంకృత్వా పుణ్యాహంవాచయేత్తతః,
నద్యాంవాధ తటాకేవా, ప్లధవాధకటాహకే ॥

౨౮

తస్మిన్తలేఽధివాస్యైవ ఘోరశుద్ధ్యర్థమేవతు,
పూర్వోక్త లక్షణైర్ముక్తాం యాగశాలాంప్రవిశ్యచ ॥

౨౯

వితానేనసమాచ్ఛాద్య దర్శమాలాదిభిర్యుతామ్
క్రముకైఃపూర్ణ కుంభాద్యై స్సర్వాలంకారశోభితామ్ ॥

౩౦

తన్మధ్యేమణ్డపంకృత్వా బిమ్బస్వార్థ ప్రమాణతః,
ప్రాచ్యామాహవనీయన్తు శ్వభ్రం పూర్వవదాచరేత్ ॥

౩౧

ఉత్తరేవాస్తుహోమంచ పూర్వోక్తేన విధానతః,
పర్యగ్నించ తతఃకృత్వా ప్రోక్షణంచ సమాచరేత్ ॥

౩౨

అఘారం పూర్వవత్కృత్వా వైష్ణవేన సమాయుతమ్
అధివాసగతంబేరం యాగశాలాంప్రవేశయేత్ ॥

౩౩

పూర్వోక్తేన విధానేన కుమ్భపూజాం సమాచరేత్
యత్తత్రాపం తథాధ్యాయేత్ కుమ్భమధ్యేవిశేషతః ॥

౩౪

వస్త్రమాల్యైరలంకృత్య అర్చయేదప్తవిగ్రహైః
పుణ్యాహంవాచయేత్తత్ర బద్వాప్రతిసరం తతః ॥

౩౫

పశ్చాభిఃకలశైస్సాన్మిష్య బింబం యత్నేన శోధయేత్
పశ్చావస్త్రైస్సమాచ్ఛాద్య స్థాపయేత్కుంభ సంయుతమ్ ॥

౩౬

శయనేశాయ యేద్దేవం యతోద్వారం తతః శిరః
ఉత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా దిక్పాలనర్చయేద్బుధః ॥

౩౭

అగ్నింతం పరిషిద్వైవ మూలహోమంచహూయతామ్
అష్టాశీతిం తతోహుత్వా మహావ్యాహృతి సంయుతమ్ ॥

3౮

అష్టాక్షరేణ మన్తేణ శతమష్టాధికం యజేత్
తత్తన్నూర్జించహుత్వాతు రాత్రిశేషం నయేత్త్రమాత్ ॥

3౯

పునః ప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నాత్వాస్నాన విధానతః,
శయానందేవముత్థాప్య ప్రణమ్యైవానుమాన్యచ ॥

౪౦

పుష్పమాల్యైరలంకృత్య పూజయేదష్టవిగ్రహైః
అస్తహోమం తతోహుత్వా గర్భాగారం ప్రవేశయేత్ ॥

౪౧

పంచరత్నం సువర్ణంవా పీఠేతత్ర వినిక్షిపేత్
సువర్ణంచ పశుంతేభ్యో గురవేదక్షిణాం దదేత్ ॥

౪౨

ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే యజమానయుతోగురుః
బేరంకుమ్భం సమాదాయ ఆలయంచ ప్రదక్షిణమ్ ॥

౪౩

గర్భాలయం ప్రవిశ్యైవ పీఠే సంస్థాపయేద్గురుః
ఆత్యసూక్తంచ జప్త్యైవ హృదిబీజాక్షరంన్యసేత్ ॥

౪౪

బీజాక్షరో విశేషేణ తత్తన్నామాది రక్షరమ్
తద్బీజం ప్రణవైర్వేష్ట్య తద్రూపం మనసాస్మరేత్ ॥

౪౫

మూలమస్త్రం సముచ్చార్య మూర్తిమస్త్రంచ యోజయేత్
అనుక్త స్పర్శమస్త్రాణి మూర్తిమన్తేణ కారయేత్ ॥

౪౬

ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా విష్ణుభక్త స్యస్థాపనమ్
గ్రామశాన్తికరంచాపి సస్యాన్వామభివృద్ధిదమ్ ॥

౪౭

ఇహలోకే సుఖంభుక్త్వా చపత్రీపుత్రసంయుతః
సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా విష్ణో స్నాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥

౪౮

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్తాయాం

వాసాధికారే భక్తజన ప్రతిష్ఠా విధిర్నామ పంచమో ౨ధ్యాయః

౪౯

షష్ఠో ఽధ్యాయః అంకురార్పణమ్

★ అంకురార్పణక్రమమ్ ★

అతఃసూర్యం ప్రవక్ష్యామి కృత్వాదైవాంకురార్పణమ్

స్థాపనా దివసాత్పూర్వం పంచమేనప్తమేహ్నివా॥

౧

చష్టద్వయే ఽన్యదోషాది న్యదితత్ర విశేషతః,

యథార్థంవాదసద్యస్తు చార్పయిత్వా, విచక్షణః ॥

౨

★ పాలికా కుంభశరావ లక్షణమ్ ★

అంకురాద్యర్థమాదాయ త్రివిధంతత్రపాలికాః

శరావం కుంభకం చైవ పాలికాచత్రిధాభవేత్ ॥

౩

లక్షణస్తుప్పథగ్యక్త్యే శృణుధ్వంతస్యవైద్విజాః,

తామ్రజం, రాజతంరౌక్మం కృత్వాచైవతు, పాలికాః ॥

౪

తామ్రజాద్రాజతంశ్రేష్ఠం రాజతాద్రౌక్మముత్తమమ్

ఏవంకర్తుమశక్తో ఽపి మృణ్మయంవాపికారయేత్ ॥

౫

మానాంగులేనమానేన దణ్ణమష్టాదశాశ్శాలమ్

షడంగుళస్తుతన్నాహం గర్తయుక్తస్తుకారయేత్ ॥

౬

పాలికాముఖవిస్తారం భ్రామయే ఽస్థాంగులంవిదుః

తదర్థం, పాదవిస్తారం తత్పద్మాగ్రకమోష్ఠకమ్ ॥

౭

అథవా, షోడశాంగుల్యం భ్రామయేత్పాలికాముఖమ్

విస్తారైక, త్రిభాగైకం వర్తితం, బిలముచ్యతే ॥

౮

ఘటికాన్కారయేద్విద్వాన్సంచద్వారసమన్వితమ్

తస్యదణ్ణోన్నతంకృత్వా పూర్వదణ్ణార్థముచ్యతే ॥

౯

కేచిత్తస్యైవదణ్ణస్తు చతురఙ్గుళమున్నతమ్

ఘటికా, ఘటక విస్తారమష్టాంగులముదాహృతమ్ ॥

౧౦

ఏవం క్రమేణ, కర్తవ్యం ఘటికాన్కారయేద్దుధః

శరావదణ్ణస్యాయామం షడశ్శళమితిస్మృతమ్ ॥

౧౧

అధవాష్టాంగుళంతత్ర పాదస్యోచ్చయముచ్యతే
శరావముఖ విస్తారమష్టా జ్ఞలముదాహృతమ్ ॥

౧౨

తదర్థం పాదవిస్తారంయథాశోభం తథాచరేత్
పాలికాఘటికాదీని సమ్యగ్దగ్ధం మృదాకృతమ్ ॥

౧౩

కుర్యాదేకత్ర కార్యేతు పునఃకర్మ నవిద్యతే
నాహస్యపాలికాదీనాం విస్తారార్థేన వర్ధితమ్ ॥

౧౪

భేదం, భేదంచ, దీనంచ సుషిరం, కాచహీనకమ్
వర్జయేత్తత్ప్రయత్నేన కృత్వాతచ్ఛాస్త్రపారగః ॥

౧౫

★ అధిదేవాః ★

విరించి విష్ణురీశానం పాలికాద్యధిదైవతమ్

★ భద్రాంకురార్పణమ్ ★

అంకురం, ద్వివిధంప్రాక్షం భద్రంక్షుద్రంద్విధాభవేత్ ॥

౧౬

ప్రతిష్ఠాచోత్సవం చైవ దేవ్యోర్వైవాహికక్రియా
ఏవమాదీని, భద్రాఖ్యం జ్ఞాత్వాచైవవిచక్షణః ॥

౧౭

★ క్షుద్రాంకురార్పణమ్ ★

విష్ణు పంచ దినేవాధ ఆయనే విమవేతథా

అన్యచ్ఛుభానికార్యాణి క్షుద్రాఖ్యంచ, భవేత్స్మృతమ్ ॥

౧౮

పాలికాదీన్రసంగృహ్య త్రిధాచైవ పృథక్పృథక్
కళాప్రద్యోతనాఖ్యంతు వసుర్వేదాఖ్యమాహరేత్ ॥

౧౯

ఆలయాశ్రముఖేచైవ ఉత్తరేవా, యధార్హకమ్
గోమయేనోపలిప్తైవ పైష్ఠ్యాభూమిమలంకృతమ్ ॥

౨౦

తన్మధ్యేకల్పయేత్సూత్రం పదభాగం పృథక్పరేత్
పూర్వాంతముత్తరాంతస్తు షట్సూత్రంచ, ప్రసార్యచ ॥

౨౧

ఏవంకృత్వాతు, కోష్ఠం పంచవింశతి, సంఖ్యయా
మధ్యేబ్రహ్మపదంత్యేకం పరితో ౭ష్ఠాని, లేఖయేత్ ॥

౨౨

పూర్వంతు దక్షిణంచైవ పశ్చిమంచోత్తరాదిశమ్
ప్రత్యేకం తద్వ్యుపో హ్యైకం ద్వారార్థంతు, విచక్షణః

౨౩

తచ్చేషద్వాదశేకోష్ఠే ఆగ్నేయాది, విదిక్ష్ణితమ్
షడ్వ్రణం, ప్రహిమాదాయ తదూర్ధ్వచాస్తరేత్ బుధః ॥

౨౪

★ తత్తదధిదేవతాహ్వానమ్ ★

తన్మధ్యే, బ్రహ్మణః పీఠం త్రివేది, సహితంక్రమాత్
షడంశలోన్నతంవాపి యథాలాభాన్నోతన్నవా ॥

౨౫

అథతాలోన్నతం పీఠం త్రివేది, సహితంపునః
పూర్వద్వారోత్తరే శేషం దక్షిణే వక్రతుణ్ణకమ్ ॥

౨౬

దక్షిణేద్వారపార్శ్వేతు వీశచక్రాచవిన్యసేత్
తథాపక్షీశ, భూతేశౌ పశ్చిమద్వారపాలకౌ ॥

౨౭

ఉత్తరద్వారపార్శ్వేతు శఙ్ఖశాస్తైచ, కల్పయేత్
బ్రహ్మణఃపరితోఽష్టైచ జయాదీన్కల్పయేత్కమాత్ ॥

౨౮

పశ్చిమేతాల విస్తారం త్రివేది సహితం క్రమాత్
షడంశలోన్నతంపీఠం పృథక్సేవ ప్రకల్పయేత్ ॥

౨౯

తద్బాహ్యకల్పయేద్విద్వాన్ప్రాగాదీనాం, యథాక్రమం
షడంశలంతు విస్తారం పీఠం ప్రతి, సమాచరేత్ ॥

30

బ్రహ్మణశ్చాకృతిం వక్త్రే శృణుధ్వం, ద్విజసత్తమాః
రుక్మవర్ణం, సుఖాసీనం పద్మస్యోపరి సంస్థితమ్ ॥

3౧

చతుర్భుజం చతుర్వక్త్రం దక్షిణాధః కరాదిషు
అభయం కలశం, ధృత్వాసపద్మం, కటకాన్వితమ్ ॥

3౨

కిరీట, భూషణైర్వక్త్రం కటకాంశుళి సంయుతమ్
సావిత్రి సహితం నిత్యం పీఠోపరి సమాహితమ్ ॥

33

ఏవంధ్యాత్వా సమాహ్వాన్య అర్చయేదష్ట విగ్రహైః
బ్రహ్మాదీని విశోకాస్త మర్చయేచ్ఛ క్రమేణవై ॥

3౪

ఉర్ధ్వే కూర్చాన్వి నిక్షిప్య ధ్యాత్వోపరిసమాహితః
బ్రహ్మజజ్ఞేతి మన్త్రేణ విరించావాహనాదికమ్ ॥

3౫

నివేద్యాన్నంచ సంపూజ్య తధైవాన్యాంశ్చ దైవతాన్
అర్చయిత్వా విశేషేణ సోదకస్తు, బలింక్షిపేత్ ॥

3౬

★ పాలికాదీనామలంకారమ్ ★

పాలికాదీన్మగ్నమైవ శుచీవోహవ్యచోచ్ఛరన్
ప్రక్షాళ్య. పాలికాదీని అలంకృత్య, ప్రయత్నతః ॥

32

సదూర్వాశ్వత్థముకుతై స్తంతూనా పరివేష్టయేత్
ఓష్ఠపాద ప్రదేశాభ్యాం శ్వేతవస్త్రై రలంకృతమ్ ॥

3౮

తస్యచ్ఛిద్రం పిదాయైవ దర్శాద్యాదితృణేనచ
తామ్బూదా పూరయేద్విద్యా న్నద్వేద్యోపరి విన్యసేత్ ॥

3౯

ఈశానాది క్రమేణైవ విధాయాచార్య శిష్యకౌ
ఇదం విష్ణుర్విచక్రేతి తత్రకార్యం సమాచరేత్ ॥

౪౦

అణోరణీయ్యానిత్యుక్త్వా ప్రోక్షయేత్సర్వపాలికాన్

★ అంకురార్పణ ధాన్యాని ★

కంకుముద్గాయవాశ్చైవ తిలసర్వపసంయుతమ్ ॥

౪౧

మసూరచణకాదీని పూర్వోక్తే నైవచాహరేత్
మృత్పాత్రేషు వినిక్షిప్య విష్ణుగాయత్రీ ముచ్ఛరన్ ॥

౪౨

జలేన, పరిషేకంచ యేతేశతమితిబ్రువన్
నిత్యపూజావసానేతు దేవేశం, సమ్యగర్చయేత్ ॥

౪౩

ద్రోణైర్ద్రోణార్థ కైర్వాపి యథాశక్తిని వేదయేత్
తామ్బూల సహితం తత్ర దేవేశస్య నివేదయేత్ ॥

౪౪

పశ్చాచ్ఛేషం సమాదాయ విప్రైర్నృక్ష జనైరపి
దత్త్వా యథో చితంతత్ర పశ్చాత్కర్మ సమాచరేత్ ॥

౪౫

★ తత్రదధిదే వానామష్టాప చారాః । ★

మేడిన్యాది చతుర్భిశ్చపశాన్యాది, యథాక్రమమ్
అవాహనాసనం చైవ అర్ఘ్యం పాద్యంత ధైవచ ॥

౪౬

పుష్పం గంధం తథాధూపం దీపదానాన్త మర్చయేత్
నైవేద్యం నైవకుర్వీత అన్యత్సర్వం సమాచరేత్ ॥

౪౭

పశ్చాద్వాదకమాహూయ ప్రోక్షయిత్వా, విచక్షణః
శన్నోదేవీరితీత్యుక్త్వా తేనకర్మ సమాచరేత్ ॥

౪౮

శృంగభ్యాం రుక్మశంఖాభ్యాం, కాహళాద్యాది పూర్వకమ్
ఘోషయేత్సర్వ వాద్యంతు ఆత్మసంశుద్ధ మానసః ॥

౪౯

శ్రోత్రియాంశ్చ, సమాహరాయ పుణ్యాహమపి, వాచయేత్
పశ్చాద్భిజాన్రగ్భవైవ కాంస్యపాత్రే సమాహితః ॥

౫౦

★ అంకురాధనమ్ ★

ఉర్ధ్వేకూర్చం వినిక్షిప్య సోమందాజానముచ్చరన్
సోమంతత్రైవ చావాహ్య అర్చయిత్వాష్ట విగ్రహైః ॥

౫౧

★ బీజావాపనమ్ ★

ఆచార్య హస్తాదాదాయ విష్ణుసూక్తం సముచ్చరన్
పాలికోపరి సంవాప్య ప్రత్యేకం దేశికోత్తమః ॥

౫౨

అపాతైశ్చనవైర్వస్త్రైః ప్రత్యేకం తత్ర చాహరేత్
పాలికాపాదమావేష్ట్య విష్ణుస్త్వాం రక్షముచ్చరన్ ॥

౫౩

పశ్చాత్తీయం సమాదాయ వారుణంమస్త్ర ముచ్చరన్
సర్వత్రసేచనం కృత్వా భక్తానన్యాని చాహరేత్ ॥

౫౪

ఏకాహం ద్వ్యహంతత్ర యావదఙ్కుర సంభవమ్
తత్రార్కరణ్ణ పత్రాణి గృహీత్వోర్ధ్వే సమర్చయేత్ ॥

౫౫

మూర్ధేష్ఠకాః శిలాస్తత్ర నిధాయైవ ద్విజోత్తమః
గుప్తేదేశే సమావేశ్య రక్షాంతత్రైవకారయేత్ ॥

౫౬

ఏవం కర్తు మశక్తశ్చే దత్రిణోక్త క్రమాచ్చరేత్ ॥

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్తాయం సంహితాయాం వాసాధికారే

అంకురార్చణ విధిర్నామ షష్ఠాఽధ్యాయః

అథసప్తమో ౭ ధ్యాయః

★ విష్ణు ప్రతిష్ఠాస్థాపనా భేదాః ★

అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్త్యామి విష్ణోశ్చస్థాపన క్రమమ్
ప్రతిష్ఠా స్థాపనంచేతి ద్వివిధం చేతి పర్యయా ॥

౧

ప్రతిష్ఠాఖ్యం విశేషణ ప్రాక్తం తత్రైవమేశ్వణు
సర్వకర్మ పరందేవం సకలీకృత పూర్వకమ్ ॥

౨

★ ప్రతిష్ఠా శబ్దనిర్వచనమ్ ★

ప్రతి బుద్ధ్యా ప్రతిష్ఠాచే త్రప్రతి ష్టేత్యుచ్యతే బుద్ధైః
తేనైవ ద్వివిధం ప్రాక్తం సహైవ వృధగేనవా ॥

౩

సమూర్తాన్యాలయేభిమ్మే నిత్యం విధివదర్శనమ్
ఐహికాముష్మికం చైవ దదాతీతిన సంశయః ॥

౪

★ ఋత్విక్ లక్షణమ్ । ★

ఆరమ్భ, దివసాత్పూర్వం యజమానోముదాన్వితః
పూర్వోక్త గుణసంపన్న మాచార్యం వరేయేద్భుధః ॥

౫

★ వర్గసియాచార్యలక్షణమ్ ★

పత్యు పత్యాది రహితం కాళదంత విహీనకమ్
దుష్పథజ్ఞం వపుర్హీనం వ్యాఘ్రాక్షన్తు తదైవచ
(దుర్గన్ధాస్యయుతం తథా)

౬

బధిరోన్మాదినం చైవ కుష్టాపస్మార కైర్యుతమ్
బిదాలాక్షం వక్రదంతం కపిలాక్షో గ్రవీక్షణమ్ ॥

౭

రక్తకేశీచ పుష్పాక్ష మజం చాస్తమితో మితం (?)

(కృష్ణరూపాతి వృద్ధంచ నచలాంగాంగహీనకమ్ ॥)

౮

(దంశినం విదళినం చ వక్రాంగాదియుతం తథా)

స్త్రీ లిఖనామ పూర్వంతు విరజో వీక్షమాయుతం (?)

శిపివిష్టంచ పండంచ చణ్డాలంగురునిష్ఠకమ్ ॥

౯

ఏవం గుణంచ, సంత్యజ్య లక్షణోక్తంతు ఆహ్వయేత్

కర్మేదమ్మే కురుష్యేతి యాచేదాచార్య మాదరాత్ ॥

౧౦

పునస్పృత్యా, విధానేన దస్తదావన పూర్వకమ్

నిత్యకర్మ సమాప్తైవ సూక్తానధ్యయనం చరేత్ ॥

౧౧

యథోక్తదివ సాత్పూర్వ మంకురం తత్రచార్పయేత్
అఙ్కురార్పణ కాదూర్ధ్వ మారమ్భుదివసాదథః ॥

౧౨

కూష్మాణ్ణ హోమమబ్జాగ్నౌ కారయేద్గురురత్వరః
శుద్ధదన్త నఖశ్చైవ ధృతవస్త్రోత్తరీయకః ॥

త్రిషవణ స్నానపూర్వంతు హవిష్యా శీజితేన్ద్రియః
ఏవం క్రమాచ్ఛరేద్విద్వా నృత్విగ్నిస్సార్థమాచరేత్ ॥

ఏవంకృత్వా విశేషజ్ఞం కాయశుద్ధ్యర్థమాచరేత్

★ ద్రవ్య సంగ్రహణమ్ ★

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి ద్రవ్యాణాం సంగ్రహక్రమమ్ ॥

అరణిం సృక్ష్మవం చైవ జుహూంచోప భృతంతథా
అష్టమఙ్గళ దర్శ్యచ తోరణాన్చియథాక్రమమ్ ॥

౧౬

★ తోరణాద్య లంకారాదీ ★

న్యగ్రోధప్లక్ష చాశ్వత్థః పితృవృక్ష యుతంతథా
తోరణార్థం సమాహృత్య లక్షణం వక్త్యతేమయా ॥

౧౭

పాదాయామ సమంవాపి విస్తృతంతత్త్రి హస్తకమ్
తన్మధ్యే ౭రత్విమాత్రేణ పూర్ణకుమ్భాకృతీకృతమ్ ॥

౧౮

దర్పణాకారవచ్చైవ పద్మస్సముకుళాకృతిః
శఙ్ఖ చక్రాకృతించైవ శూలాకార మథాపివా ॥

౧౯

తార్కరూపాకృంతించైవ వాయుసూన్వాకృతి స్తథా
ఏవస్తతోరణంకుర్యా త్ర్యమాద్వేదస్య సంఖ్యయా ॥

౨౦

అథవాపఞ్చ హస్తంచ త్రిహస్తం దీర్ఘమేవవా
తదర్థం విస్తృతం చైవ తోరణానిచకారయేత్ ॥

౨౧

అలంకారా స్తోరణాశ్చ గ్రామాదిషు విశేషతః
వేణుం వాక్రముకంవాపి సమాహృత్య ప్రయత్నతః ॥

౨౨

పూర్వోక్తేన క్రమేణైవ యథాశోభన్త ధాచరేత్
అన్యైశ్చక్రీర వృక్షైశ్చ తోరణా న్యేవకారయేత్ ॥

౨౩

తోరణాద్యలంకారేచ కించిద్దీనే నదోషభాక్
అథాష్టమఙ్గళాదీని ద్వితాలాయామమేవచ ॥

ప్రాదేశ విస్తృతం చైవ షడంగుల మధాపివా
ఘనంచ చతురంగుళ్యం ధ్వ్యంగుళం వాపికారయేత్ ॥

తస్యమధ్యే లిఖేద్విద్వాః స్రూపం తస్య పృథక్పృథక్:

★ అష్టమంగళాని ★

ఆవర్తం శఙ్ఖభేర్యౌచ మత్స్యయుగ్మాంకు శంతథా ॥

౨౬

పూర్వకుమ్భంచ ఆదర్శం శ్రీవత్సాదీని లేఖయేత్

★ సృక్స్నువాది లక్షణం ★

సృవదణ్ణస్య చాయామం ద్విః ప్రాదేశ సమన్వితమ్ ॥

౨౭

నా హం ద్దణ్ణస్య చాయామం అనుపూర్వ్య క్రమాత్పూశమ్

తదగ్రేబిల్వ ఫలకా ప్రాదేశం నాహముచ్యతే ॥

౨౮

ద్వియంగుళం తస్యచాస్యం నిమ్నమాషద్వయం క్రమాత్
ఏవంసృవంచ కుర్వీత కారయేద్దేశికోత్తమః ॥

౨౯

★ జుహూ ★

జుహుదణ్ణస్య చాయామం చతుర్వింశతికాఙ్గుళమ్

నాహంతదర్శమిత్యుక్తం పద్మస్యముకుళోపమమ్ ॥

30

షడఙ్గులంతు తస్మాగ్రం నాహంతస్య విచక్షణః

యుగాఙ్గుళాగ్ర విస్తార మష్టాంగుళమ ధాయతమ్ ॥

3౧

శేపం త్రియ శ్రమిత్యుక్తం విస్తృతోన్నత మఙ్గుళమ్

మధ్యేగర్తాను పూర్వ్యేణ జుహ్వశ్చైవ క్రమం విదుః ॥

3౨

★ ఉపజుహూ ★

ఉపజుహ్వ యతం పశ్చా ద్యమ ద్వయముదాహృతమ్

తదర్థం నాహ మిత్యుక్తం మూలాదగ్రం తదర్థకమ్ ॥

33

అనుపూర్వ్యా త్పూశందణ్ణం గళాన్తమితి సంజ్ఞితమ్

ఊర్ధ్వం ప్రాదేశ మాయామం చతురశ్రం షడఙ్గుళమ్ ॥

3౪

తదర్థం విస్మృతం కుర్యా చ్ఛేషమగ్రం త్రియశ్రకమ్

ఉన్నతం చాఙ్గుళార్థంస్యా ద్ధిత్యుచ్చయ మితిస్మృతమ్ ॥

3౫

ఓష్ఠమేకాఙ్గుళం జ్ఞాత్వా తన్మధ్యే నిమ్నమాచరేత్

పూర్వచన్ద్రాకృతిం కృత్వా ప్రాదేశం తస్య నాహకమ్ ॥

3౬

నిమ్నంచతుర్యవాగాథ మగ్రాన్తంతు క్రమాద్బుధః

★ దర్శి ! ★

అథ దర్వాశ్చ చాయామం చతుర్వింశతికాఙ్కుళమ్ ॥

32

షడంగుళంస్యా ద్విస్తారం పాదంపఞ్చాఙ్కుళం భవేత్
శేషం త్రయోదశాంగుళ్యం దణ్ణమిత్కుచ్యతే బుధైః ॥

3౮

★ దర్పమాలా । ★

దర్పరజ్ఞ క్రమం వక్ష్యే యుగ్మందర్పన్తు యోజయేత్
పూర్వం ప్రతి విశేషణ లంబమానం ద్వితాళకమ్ ॥

3౯

ఏవంతు దర్పమాలాంచ కృత్వాతద్దేశికోత్తమః

★ మంధదండమ్ । ★

శమీఖదిరబిల్వానాం సారం, సంగృహ్య, బుద్ధిమాన్ ॥

౪౦

ద్వితాళ మాత్రమాయామం షోడశాశ్రం సమన్తతః
ఏకాంగుళ శిఖాయుక్తం మూలాదగ్రన్తు, బన్ధయేత్ ॥

౪౧

తామ్రమాయసపటైర్వా బన్ధయిత్వా విచక్షణః
తన్మూలే సుషిరంకృత్వా గోళకంతత్ప్రమాణకమ్ ॥

౪౨

ఏవన్తు, మన్దదణ్ణంస్యా త్కృత్వాతచ్ఛాస్త్ర పారగః

★ అరణి ★

శమీజాతంచఅశ్వత్థ మరణ్యార్థం ప్రగృహ్యచ ॥

౪౩

త్వగాదీనాంవ్యసాహ్యైవ శోషయిత్వా విచక్షణః
షడఙ్కుళన్తు విస్తారం గోళకం తద్దంసంభవేత్ ॥

౪౪

ఏవంతు ఫలకాంకృత్వా దీర్ఘం తస్యద్వితాలకమ్

★ ఊర్ధ్వపట్టి ★

తధైవోషధిపట్టించ కృత్వాతద్దేశికోత్తమః ॥

౪౫

ఫలకాగ్రద్వయం కుర్యా త్రాదేశం నాహముచ్యతే

ఏవంకృత్వాత్వరణ్యోశ్చ శిల్పినాసర్వమాచరేత్ ॥

౪౬

హీనాధిక్యం నకుర్యేత్ పాత్రమేతస్యలక్షణమ్

★ వస్త్రలక్షణమ్ ★

ద్వాదశాష్టనిభైర్నస్తై స్థాయితముచ్యతే ॥

౪౭

దశసప్తాయతం కుర్యా దధవాకార యేద్బుధః
త్రిచతుః పఞ్చతాలంవా విస్తృతం వస్త్రముచ్యతే ॥

౪౮

★ అజ్య లక్షణమ్ । ★

హోమార్థం గవ్యమాదాయ కపిలాద్యంగవామసి
అజస్యమాహిషంత్యక్వా పక్షాతీతస్తువర్జయేత్ ॥

౪౯

అన్యదేవస్య లేఖ్యాది గవాస్త్ర విశేషతః (?)
ప్రతిలోహంత్య జాతిశ్చ గవ్యాద్యాదీని వర్జయేత్ ॥

౫౦

★ సమిత్పరిధ్యాదీని శ్రీసూత్రోక్తవదితి । ★

సమిత్పరిధికూర్చంచ పరిస్తరణమేవచ
అజ్యస్థాల్కు పవత్రస్తు సూత్రోక్తవిధినాహరేత్ ॥

౫౧

★ యాగశాలాంచ లక్షణమ్ ★

అథవక్త్యే విశేషేణ యాగశాలాంచ లక్షణమ్
షోడశస్తమ్భ సంయుక్తం గుణపక్షి యుతంతథా ॥

౫౨

విస్తృతాయామ ముద్దిష్టం సమంతత్ర ప్రకల్పయేత్
ప్రముఖే తత్రసోపానం ప్రతిద్వారం ప్రకల్పయేత్ ॥

౫౩

ఉచ్చ్రయం తత్కపోతాంతం పాలికాంతం సముచ్యతే
ప్రాసాదాద్దణ్ణమానేన దీర్ఘం నిశ్చిత్యయత్నతః ॥

౫౪

ప్రపాంవాతత్ర కుర్వీత కూటంవావర్షవారణమ్
ఏవం సంకల్ప్య తన్మధ్యే నిమోన్నత వివర్జితమ్ ॥

౫౫

తృణశల్యాన్యపోహ్యైవ భూమింతత్ర ప్రకల్పయేత్
స్తమ్భాంతరం ప్రకుర్వీత చతుర్హస్తాంతరం క్రమాత్ ॥

౫౬

ఏవం సంకల్ప్య తన్మధ్యే సూత్రస్య పదమాచరేత్
పూర్వాప్రముత్తరాంతంచ వాయుసూత్రం ప్రసారయేత్ ॥

౫౭

ఏవం కృతేతు తత్కృష్ట మేకాశీతిస్తు సంఖ్యయా
మధ్యే నవపదం విష్ణోశ్చయ్యాస్థానం ప్రకల్పయేత్ ॥

౫౮

తస్యవేద్యాస్తు పరితః సర్వదేవార్చనార్థకమ్
తద్భూతః పూర్వభాగేతు సభ్యకుణ్డం ప్రకల్పయేత్ ॥

౫౯

★ సభ్యాది అగ్నికుంభక్షమః ★

సభ్యస్య పూర్వభాగేత్వా వహనీయం ప్రకల్పయేత్

౬౦

సభ్యస్య దక్షిణేభాగే పౌండరీకం, ప్రకల్పయేత్ ॥

వేద్యాస్తు దక్షిణే కుర్యాదన్వాహార్యం ప్రకల్పయేత్

౬౧

నైర్ఋత్యాం దేవతాస్థానం కల్పయేత విచక్షణః ॥

వేద్యాస్తు పశ్చిమేభాగే గార్హపత్యం ప్రకల్పయేత్

౬౨

వాయవ్యే సంచయస్థానం కల్పయేద్దేశికోత్తమః ॥

వేద్యాస్తు చోత్తరేభాగే ఆవసత్థ్యం ప్రకల్పయేత్

౬౩

ఈశాన్యే స్వపనశ్వభ్రం కల్పయేత విచక్షణః ॥

ఏవమేవ క్రమేణైవ యాగశాలాది లక్షణమ్

★ కుండ లక్షణమ్ ★

౬౪

అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి సభ్యాదీనాం పృథక్పృథక్ ॥

సభ్యస్య పౌర్ణరీకస్య మేఖలాత్రయముచ్యతే

౬౫

అన్యత్పర్వేషుకుణ్డేషు మేఖలాద్వయముచ్యతే ॥

సభ్యస్యాహవనీయస్య చతురశ్రం ప్రకల్పయేత్

౬౬

పద్మస్యగార్హపత్యస్య వృత్తమేతదుదాహృతమ్ ॥

అవసత్థ్యస్యకుండస్య త్రయశ్రంతుసముచ్యతే

౬౭

ద్వితాలస్యాప్రభయంకుర్యా చ్చయ్యావేదిం ప్రకల్పయేత్ ॥

బింబస్యార్థ ప్రమాణేన కారయేదితికేవల

౬౮

శయనార్దక్షిణేవాధ సభ్యకుంభం ప్రకల్పయేత్ ॥

వస్వంగుళం చతుఃపున్ను ఊర్ధ్వవేదిం చతుర్దిశమ్

౬౯

వేదాఙ్గుళంతు విస్తారం ద్వ్యఙ్గుళోన్నతమేవచ ॥

అధోవేద్యాస్తు పరిత శ్చతురంగుళ సమ్మితమ్

౭౦

తద్విస్తారోన్నతం చైవ కుంభమాహవనీయకమ్ ॥

షడఙ్గులస్తు తన్మధ్యే నిష్ఠుంతస్య ప్రమాణకమ్

౭౧

ఔపాసనాగ్ని కుంభంచ తత్క్రమేణైవ కారయేత్ ॥

తద్ద్వ్యఙ్గులోర్ధ్వ కర్తవ్యం యుగసంఖ్యాయవైర్యుతమ్

౭౨

త్రింశదంగుళ సూత్రేణ భ్రామయిత్వా విచక్షణః ॥

వ్యపోహ్యోవోత్తరేతత్ర వృత్తార్థస్య ప్రకల్పయేత్
ధనురాకృతివత్సృత్వా ద్వివేది సహితం క్రమాత్ ॥

23

యుగాఙ్గు లోన్నతం ప్రోక్తం విస్తారస్తు తదైవచ
ఏతైస్తు చాన్వాహార్యస్య కల్పయిత్వా సమాహితః ॥

24

తద్యన్నిమ్నస్తు మధ్యేచ వస్వంగుల మితిస్మృతమ్
నవద్యయాంగులం భ్రాత్వా వజ్రబీజాకృతి కృతమ్ ॥

25

గార్హపత్యస్య విజ్ఞేయం ద్విమేఖల మితిస్మృతమ్
విస్తారం చోన్నతం చైవ పురుషాదీని సంఖ్యయా ॥

26

అన్వాహార్యోక్త వన్నిమ్నం కృత్వాగ్నోగార్హపత్యకే
వస్వంగులం రసఘ్నంతు ఏతైష్షడ్భిర్య వైర్యుతమ్ ॥

27

రుజాత్వేకం తదూర్ధ్వేతు త్రికోణా కృతిరుచ్యతే
దక్షిణాద్యుత్తరాస్తాది పూర్వాగ్రంతు ప్రకల్పయేత్ ॥

28

ద్వివేది సహితం కుర్యాదన్వాహార్యోక్త వత్సృతమ్
గార్హపత్యోక్తవన్నిమ్నం మధ్యేతస్య విచక్షణః ॥

29

ఏవం కృత్వాతు శుద్ధాత్మా ఆవసత్త్వం ప్రకల్పయేత్
వేదాఙ్గులం రసఘ్నంతు ఊర్ధ్వే దించతుర్దిశమ్ ॥

౩౦

త్రిమేఖలస్య సభ్యస్య ద్వాదశాఙ్గులమున్నతమ్
మధ్యవేద్యాస్తు విస్తారం విష్ణ్వదిత్యాఙ్గులం భవేత్ ॥

౩౧

అన్యద్విమేఖలం ప్రోక్తం పురుషాదీని సంఖ్యయా
విస్తారస్యోన్నతం కుర్యా త్సభ్యమేవం, ప్రకల్పయేత్ ॥

౩౨

మధ్యేగర్తం ప్రకుర్యేత్ ద్వాదశాఙ్గులముచ్యతే
మధ్యేవంచాఙ్గులంవేదివిస్తారా దితికేచన ॥

౩౩

కుణ్డమధ్యే చతుర్ద్వింశత్యంగులాం తమితి స్మృతమ్
కుణ్డం శ్రామణకం చైవ కల్పయేత్సభ్యవద్భుధః ॥

౩౪

అహవనీ యోక్తవద్వేద్విమేఖల మితిస్మృతమ్
శయ్యావేద్యాస్తు చాగ్నేయాం పౌణ్డరీకం ప్రకల్పయేత్ ॥

౩౫

ధృత్యంగులిభి రధ్యర్థే భ్రమీకృత్య ప్రయత్నతః
సమవృత్తం తదూర్ధ్వంతు ఏకాఙ్గులము దాహృతమ్ ॥

౩౬

అధోవేద్యాస్తు విస్తారంషడఙ్గుళమితి స్మృతమ్
వేదాఙ్గులోన్నతం ప్రోక్తం కళాఖ్యంతద్వైర్యుతమ్ ॥
మధ్యవేద్యాస్తు, విస్తార మున్నతం, యుగసంఖ్యయా
ఊర్ధ్వ వేద్యాస్తు, విస్తారం యుగాఙ్గుల మితిస్మృతమ్ ॥
ఉన్నతంచ, ద్విగోళంస్యాత్కారయేద్దేశికోత్తమః
మధ్యేనిమ్నరచ కర్తవ్యం సభ్యస్యైవాగ్నికుణ్డవత్ ॥

౮౭

౮౮

౮౯

★ స్నానగర్తమ్ ★

శ్వభ్రం కృత్వాతదైశాన్యే ద్విమేఖల మితిస్మృతమ్
మేఖలోన్నత విస్తారం యుగాఙ్గుల మితిస్మృతమ్ ॥

౯౦

ఉత్తరేజల మార్గంతుకారయేత్తు సమాహితః
త్రిమహస్తస్య విస్తారం విస్తారద్వి గుణాయతమ్ ॥

౯౦

ఏవం శ్వభ్రం ప్రకుర్వీత ఇతిశాస్త్రస్యచోదితమ్
శల్యభస్మతుషాంగర లోష్ఠాదీనిచవర్ణయేత్ ॥

౯౨

మృదాచవాలుకాభిర్వా పృథక్కుణ్డాన్ర కల్పయేత్

★ నయనోన్మీలనమ్ ★

అధవక్ష్యే విశేషేణ నయనోన్మీలన క్రమమ్ ॥

౯౩

ఉక్తక్రియావ సానేతు బేరమాదాయ చాత్వరః
గౌతమీయోక్త మార్గేణ శిల్పినాచాక్షిమోచనమ్ ॥

౯౪

అలయాత్ప్రముఖేకు ర్యాద్దక్షిణే వాగ్నికోణకే
ఈశాన్యాం వాప్రకుర్వీత కారయేద్ద్యాగమష్టిరమ్ ॥

౯౫

ప్రోక్ష్యపలిష్కతత్పశ్చాత్ప్రెష్ట్యా భూమిరలంకృతమ్
దేవస్య ప్రముఖేకుర్యా ధ్ధాన్యరాశ్యాదినాహరేత్ ॥

౯౬

హైమశృంగాం రౌప్యఖురాం కాంస్యదోహనకైర్యుతామ్
సవత్సాంగాం సుసంస్థాప్య వస్త్రయుగ్మయుతాం క్రమాత్ ॥

౯౭

★ సమస్తకాక్షి మోచనమ్ ★

ఆజ్యం మధుదధిక్షీరం తిలతణ్ణుల మేవచ
పృథక్పాత్రప్రపూర్తైవ గృహీత్వాత్ర నిధాయచ ॥

౯౮

హూళికాంతాడనీం చైవ రౌప్యేజైవ కృతాంహరేత్
హైమేనకృత సూచిభ్యాం రాజతైర్వాపి చాహరేత్ ॥

౯౯

- వాస్తుహోమాఙ్గహోమార్థం స్థణ్ణీలం కల్పయేత్పుధక్
ఆఘారం విధివత్కృత్వా పరిషిచ్యవపావకమ్ ॥ ౧౦౦
- వాస్తుహోమం కృతం పూర్వం పర్యగ్నిం చాత్రకారయేత్
ప్రోక్ష యిత్వాతుమన్తజ్ఞః పునశ్చైవాక్తిమోచనమ్ ॥ ౧౦౧
- దేవస్యాభిముఖే చైవ ప్రచ్ఛన్న పటమాస్తరేత్
ఉత్తరాభిముఖోభూత్వా దేవశుద్ధించ కారయేత్ ॥ ౧౦౨
- శిల్పి స్పర్శ విశుద్ధ్యర్థంప్రోక్షయేద్దేశికోత్తమః
హరాళికాన్తాడనీం పశ్చాద్ధృహీత్వా మన్తపూర్వకమ్ ॥ ౧౦౩
- విష్ణుస్త్వాం రక్ష ఇత్యుక్త్వా స్వస్తిసూక్తం సముచ్చరన్
పటస్య చాంతద్దేవస్య మూర్ధ్నాదీన్నర్మ యేద్భుధః ॥ ౧౦౪
- విష్ణుగాయత్రిముచ్చార్య తేనకర్మ సమాచరేత్
దేవీభ్యాం సహితంకుర్యా త్తత్తన్నత్రం జపేత్పుశన్ ॥ ౧౦౫
- పశ్చాత్పాత్రస్తు సూచించ గృహీత్వాచాక్తిమోచనమ్
షణ్ముణ్ణలాని సంస్మత్వా అధిదేవ పురస్కరమ్ ॥ ౧౦౬
- మహాభూతం పరాత్మేతి దైవమేతత్కృమం విదుః
పక్తృంచ రక్తవర్ణంచ శ్వేతం కృష్ణంచతేజసమ్ ॥ ౧౦౭
- ఏతైస్తుమణ్ణలంధ్యాత్వా ధృఢీకృత్వాత్వరః క్రమాత్
అర్కంచ రాహుసారాణాం హిత్వాతస్యోదయం బుధః ॥ ౧౦౮
- ద్విలోచనే సునక్షత్రే కృత్వాచైవాక్తిమోచనమ్
ఏకాక్ష్యామంధకే చైవ నకుర్యాదితిశాసనమ్ ॥ ౧౦౯
- పురుషసూక్తం జపిత్వైవ దక్షిణే నయనేన్యసేత్
తదైవ, వామనైత్రస్తు సూక్తమేకాక్షరం, జపేత్ ॥ ౧౧౦
- హిరణ్యవర్ణా మిత్యుక్త్వా పవిత్రీం చాక్తిమోచనమ్
భూసూక్తంచ తతోజప్త్వా పౌష్టించైవా క్తిమోచనమ్ ॥ ౧౧౧
- దేవస్యాంగం స్మృశన్హుత్వా మౌళిమాలాది పూర్వకమ్
తథాదేవ్యోచ హుత్వాతు దధ్యృ స్వాహేతివా పృథక్ ॥ ౧౧౨
- విమానంచ నవంచైవ స్తూప్యాదీనియ జేత్క్రమాత్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ ధాతాదించ సుహూయతామ్ ॥ ౧౧౩

స్విష్టాకారం తతోహుత్వా గవ్యాదీన్స్పృక్షయేద్గురుః
గోదానసూక్ష్మ ముచ్చార్య గవాదీనిస్సు శేత్రమాత్ ॥ ౧౧౪

పశ్చాత్పటం విస్మజ్జైవ గవాద్యాదీ న్నదర్శయేత్
గవాద్యా దీనిద్రవ్యాణి ఆచార్యాయ ప్రదీయతామ్ ॥ ౧౧౫

కృత్యాచైవాక్తిమోచంచ అధివాస త్రయాత్పరం (త్రయంపరం)
మస్త్రేణప్రోక్షయేన్నేత్రే శయనే శాయయేద్ధరిమ్ ॥ ౧౧౬

ఆవాహ్యకృతమస్త్రజ్ఞః కారయేదితికేచన
నవకౌతుకబిమ్బది తథాన్యత్ర విశేషతః ॥ ౧౧౭

★ పీఠసంఘాతమ్ ★

పూర్వోక్తేనైవ మార్గేణ బేరాదీన్స్పృక్షయేద్బుధః
పీఠంబేరంచ సంఘట్య నవరత్నాని విన్యసేత్ ॥ ౧౧౮

రత్నాని ధాతుబీజాని సువర్ణంతత్ర చార్పయేత్
పీఠమధ్యే విశేషేణ నవభాగం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౧౯

ధాన్యవేద్యో పరిస్థాప్య బ్రహ్మాదీన్నమ్య గర్భయేత్
పుష్పాన్యసోహ్య తత్పశ్చ ద్యుభిః ప్రవద్యేతిచోచ్చరన్ ॥ ౧౨౦

★ పీఠరత్నన్యాసాని । ★

దేవమాదాయ తత్పశ్చ త్పీఠమధ్యే నిధాయచ
విష్ణోర్బుకాది మస్త్రేణ మధ్యసూత్రే ప్రసార్య చ ॥ ౧౨౧

పూర్వాస్తముత్తరాస్తస్త సూత్రాం సంక్రమ్య సర్వచ
తమేకనేమి మిత్యుక్త్వా గజంత త్రైవనిక్షిపేత్ ॥ ౧౨౨

శతధార మితిమస్త్రేణ తార్క్ష్యరూపం ప్రతిష్ఠితమ్
బ్రహ్మాదేవాని తీత్యుక్త్వా బ్రహ్మరత్నం సునిక్షిపేత్ ॥ ౧౨౩

ఇన్ద్రం ప్రణవస్తమిత్యుక్త్వా వజ్రరత్నంతు నిక్షిపేత్
అగ్నావగ్ని రిత్యుక్త్వా మౌక్తికం తత్రనిక్షిపేత్ ॥ ౧౨౪

యమోదాధార ఇత్యుక్త్వా వైడూర్యం తత్రనిక్షిపేత్
వసవః ప్రథమోచ్చార్య శంఖజం తత్రనిక్షిపేత్ ॥ ౧౨౫

యేతేశతేతి మస్త్రేణ స్పాటికం తత్ర నిక్షిపేత్
మరుతః పరమాత్మేతి పుష్పకం తత్ర చార్పయేత్ ॥ ౧౨౬

సోమగం రాజానమిత్యుక్వా చన్ద్రకాన్తమణింక్షిపేత్

ఈశానస్పర్శ ఇత్యుక్వా నీలరత్నంతు నిక్షిపేత్ ॥

౧౨౭

పునశ్చవాసు కీర్త్యాది క్రమాత్థానం ప్రకల్పయేత్

ఈశానేన్ద్రయోర్మధ్యే వాసుకింతత్ర పూజయేత్ ॥

౧౨౮

శన్నో నిధత్తామిత్యుక్వా అర్చయేదమృతాశ్మకమ్

ఇన్ద్ర పావకయోర్మధ్యే పాద్యస్థానం ప్రకల్పయేత్ ॥

౧౩౯

ధాతాధాతృణా మిత్యుక్వా లోహితాశ్మమణిం క్షిపేత్

యమపావక యోర్మధ్యే విశ్వేదేవస్యకల్పయేత్ ॥

౧౩౦

విశ్వేదేవస్యచోచ్చార్య ఉత్పలాఖ్య మణింక్షిపేత్

యమ నైఋతయోర్మధ్యే సిద్ధస్థానం ప్రకల్పయేత్ ॥

౧౩౧

అధిబ్రహ్మతి మన్తేణ ప్రవాళం తత్ర నిక్షిపేత్

వరుణ నైఋత యోర్మధ్యే గర్భర్వేభ్యః ప్రకల్పయేత్ ॥

౧౩౨

ఇమామూర్ధస్య మిత్యుక్వా మనశ్శిలాంతత్ర చార్పయేత్

వారుణానిల యోర్మధ్యే స్థానంతస్యాప్సరస్యతు ॥

౧౩౩

అప్సరస్విత మన్తేణ శుక్తిజంతత్ర నిక్షిపేత్

వాయవ్య సోమయోర్మధ్యే నాగస్థానం ప్రకల్పయేత్ ॥

౧౩౪

యంకాద్రవేతి మన్తేణ విమలంచమణిం న్యసేత్

సోమ ఈశాన యోర్మధ్యే భూతస్థానం ప్రకల్పయేత్ ॥

౧౩౫

తత్త్రిణ్యేషేతిమన్తేణ కురువిన్దమణిం క్షిపేత్

బ్రహ్మాదీశాన పర్యంతం క్షిప్వాధాతూన్యధాక్రమమ్ ॥

౧౩౬

సోవర్ణం గైరికంచైవ హరితాళం మనశ్శిలాం

తదైవా జ్ఞానం శ్యామం కాశీసంపారదం పునః ॥

౧౩౭

గోరోచనంచ సౌరాష్ట్రం ఏతేధా తూన్యసేత్క్రమాత్

తదూర్ధ్వే సర్వబీజాని గర్భయుక్తంతు నిక్షిపేత్ ॥

౧౩౮

షష్ఠి కాన్వీ హీనైన్ద్రేతు కుకుభమాషాత్వాగ్నేయే

యామ్యేచ ఘృద్ధగోధూమౌ తిలం నైఋత ఏవచ ॥

- వారుణ్యాస్తుయ వైస్సర్వైర్నీవారైశ్చ ప్రియంగుభిః
వాయుస్థానేతు సన్యస్య ముద్గగోధూమ ధాన్యకౌ ౧౪౦
- సోమస్థానేతు గోధూమాః సర్వబీజాస్తినేత్రకే
తదైవ సర్వబీజాంశ్చ బ్రహ్మ స్థానేతు సన్యసేత్ ॥ ౧౪౧
- బ్రహ్మదీ శానపర్యంతం సర్వబీజాన్వ్యసేత్కమాత్
ఏవం క్రమేణసర్వత్ర ధాతుబీజాని నిక్షిపేత్ ॥ ౧౪౨
- పూర్వోక్తేనైవ మన్తేణ స్థానం ప్రతినముచ్చరన్
పశ్చాత్సర్వత్ర నిర్వాప్య మన్తద్రవ్య మిహోచ్యతే ॥ ౧౪౩
- భూయాత్మవృత్త్యాఇత్యుక్త్వా నమస్సులోమి కధ్యతే
సవీకోభూదిత్యుచ్చార్య దేవస్య త్వేత్య ఛోచ్చరన్ ॥ ౧౪౪
- అతోదేవాదిషణ్మునైః క్త్వామేకామితిచోచ్చరన్
తన్మాయశేతి మన్తేణ బ్రహ్మదేవా ఇతిబ్రువన్ ॥ ౧౪౫
- భూమాననోగ్రమన్తేణ తన్మాయశ ఇతిబ్రువన్
ప్రజాపతిః ప్రథమేత్యుక్త్వా విష్ణుగాయత్రి ముచ్చరన్ ॥ ౧౪౬
- ఉదుత్యం చిత్రమిత్యుక్త్వా ఇదం విష్ణు రితిబ్రువన్
శ్రీవత్సం పూర్ణకుమ్భంచ భేరీమాదర్శనం తథా ॥ ౧౪౭
- మత్య్మ యుగ్మాజుశే చైవ శఙ్ఖమావర్త కైర్యుతమ్
గదాం శక్తిం శరంచైవ శార్ఙ్గం ఘటకమేవచ ॥ ౧౪౮
- కూర్మరూపంచ సంన్యస్య ఉక్తమన్త్రాను పూర్వకమ్
జుహూ ముపభృతం చైవ సృక్ష్మవంతత్ర చార్పయేత్ ॥ ౧౪౯
- హేమేన బ్రాహ్మణార్థాయ న్యసిత్వాదేశికోత్తమః
నృపరాష్ట్ర సమ్యర్థార్థం హయనాగరథ ధ్వజమ్ ॥ ౧౫౦
- క్షిప్వాతత్రైవ మన్తజ్ఞో విష్ణుగాయత్రి ముచ్చరన్
తులారూపంచ నిక్షిప్య వైశ్యానామభిన్నద్ధయే ॥ ౧౫౧
- ఇదం విష్ణురితిప్రాచ్య తత్తద్రవ్యం క్షిపేద్దుధః
యుగంహలం ప్రతోదంచ నిక్షిపే చ్ఛుద్ధ్రవ్యద్ధయే ॥ ౧౫౨

రాస్యేనైవ కృతం సర్వం విష్ణుగాయత్రి ముచ్చరన్
ఏవమేవ క్రమేణైవ రత్నన్యాసక్రమం విదుః ॥

౧౫౩

★ పీఠసంఘట్టనమ్ ★

పశ్చాద్దేవం సముద్భుత్య పీఠస్యాపరి విన్యసేత్
విష్ణుసూక్తం సముచార్య శిల్పినా సహకార యేత్ ॥

౧౫౪

★ దృష్టి లక్షణమ్ తత్ఫల విచారమ్ దేవ్యాదీనాం వీక్షణమ్ ★

ఊర్వాధ త్రైవ సంవీక్య భయం తస్య ధనక్షయం
కటాక్షే మరణంచాత్ర సమదృష్టిః శుభం భవేత్ ॥

౧౫౫

కించి దైశాన్యమాశ్రిత్య పూర్వద్వారస్య దేవతాః
దక్షిణాభిముఖేదేవీ కించిన్నైఋతమాశ్రితే ॥

౧౫౬

తదైవ పశ్చిమేకుర్యా త్కించిద్వాయ వ్యమీక్రితమ్
ఉత్తరాభిముఖేదేవీ కించిదైశాన్య మీక్షణమ్ ॥

౧౫౭

ఏవం సంవీక్య మతిమాన్ సన్తాడ్యైవ, ధృఢీకృతమ్
ధృవజేరోక్త, వత్సృత్వా కౌతుకాద్యక్తిమోచనమ్ ॥

౧౫౮

పశ్చాత్తదధి వాసాదీన్ కృత్వాతస్మత్త పారగః

★ అధివాసత్రయమ్ ★

అథవక్త్యేచిశేషేణ త్రిధాచైవాధి వాసనమ్ ॥

౧౫౯

పశ్చాగవ్యంతు పూర్వం స్యాత్ క్షీరం చైవాప్యనస్తరం
జలేనాప్య ధివాసంచ త్రిధా చైవ ప్రచోదితమ్ ॥

౧౬౦

★ పశ్చాగవ్యాధివాసమ్ ★

గోమూత్రం గోమయంక్షీరం దధిసర్పిఃజలైర్యుతమ్
శుక్రమసీతి మస్త్రేణ దధిక్రావణ్ణేత్యుచ్చరన్ ॥

౧౬౧

అప్యాయ స్వేత్యధోచ్చార్య గన్ధద్వారేతి సోచ్చరన్
గాయత్రియా క్రమేణైవ గోమూత్రాదీ నియోజయేత్ ॥

౧౬౨

జలం కుంభైః ప్రపూర్వైవ ధాన్యోపరిచ విన్యసేత్
ప్రముఖేచోత్తరే చైవ ద్రుమద్రోణీం ప్రకల్పయేత్ ॥

౧౬౩

బిమ్బధ్యధ్వ ప్రమాణేన బింబదఘ్నవత్తైర్గుతమ్
గర్తం చైవాత్రకుర్వీత సంశోద్యైవ విచక్షణః ॥

౧౬౪

బిల్వంచ తులసీపద్మ ఉత్పలాద్యాది నిక్షిపేత్
వితానాద్యైరంలకృత్య సాధితాదీని సూరయేత్ ॥

౧౬౫

వసోః పవిత్రముచార్య ఉక్షద్రవ్యం ప్రపూరయేత్
తస్యావటస్య రక్షార్థం నీలలోహిత మర్చయేత్ ॥

౧౬౬

పశ్చివస్రాణి చాస్తీర్య తన్మధ్యేవావటాన్తరే
అవటస్య పశ్చిమేతు స్థండిలం పరికల్పయేత్ ॥

౧౬౭

మహానసాగ్నిమాదాయ విధినాఘోరమాచరేత్
అవటస్యాత్తరేకుర్యా ద్దేవమానీయ చాత్స్వరః ॥

౧౬౮

సప్తభిః కలశైస్సౌవ్య దీపాన్తం సమ్యగర్చయేత్
సూత్రోక్తేన విధానేన పుణ్యాహమ పివాచయేత్ ॥

౧౬౯

సవవస్త్రేణ సంచ్ఛాద్య చిత్రకక్ష్యాదినాకృతమ్
పశ్చాద్దీపం సమానీయ విష్ణుసూక్తం సముచ్చరన్ ॥

౧౭౦

ప్రాక్చిరస్తత్రశయన మనస్త స్యోపరిస్మరేత్
ఉత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా పశ్చాద్ధోమం సమాచరేత్ ॥

౧౭౧

★ అధివాసహోమమ్ ★

ప్రజ్వాల్యాగ్నిం పరిస్తీర్య వ్యాహృత్యాదీని పూర్వకమ్
విష్ణవే విశ్వేశాయ జనార్దనాయాచలాయచ ॥

౧౭౨

అవ్యక్తా యాచలాయాపి దేవేభ్యశ్చ సుహూయతామ్
దేవేభ్యో మహాభూతేభ్యో ౭ వ్యక్తేభ్యశ్చ సుహూయతామ్ ॥

౧౭౩

నాగేభ్యో లోకపాలేభ్యో వ్యాహృత్యన్తం సుహూయతామ్
వైష్ణవం బ్రాహ్మంరౌద్రంచ ప్రాజాపత్యం సవారుణమ్ ॥

౧౭౪

వైష్ణుంచ గారుడం చైవ శాన్తం దిగ్దేవతం పునః
స్విష్టాకారం తతోహుత్వా నిత్యకర్మ సమాచరేత్ ॥

౧౭౫

అగ్నిం విస్మజ్యతత్కాలే బలింతత్రైవ నిక్షిపేత్
మౌద్గికాన్తం సమాదాయ చోత్పవక్త విధానతః ॥

౧౭౬

బలిం దద్యాత్తు మస్త్రజ్ఞో రాత్రిశేషం నయేత్క్రమాత్
స్నాత్వాదేవం సముద్భుత పూర్వవత్కల శోదకైః ॥

౧౭౭

స్నాత్వాదేవ మలఙ్కృత్య దీపాన్తం తత్రచార్చయేత్
పశ్చాదస్యావటం శోధ్య ఆహతంవస్త్రమర్చయేత్ ॥

౧౭౮

★ క్షీరాధివాసమ్ ★

శన్నో దేవీరభీతుక్వా క్షీరేణాపూర్యబుద్ధిమాన్
అధర్వాణం సమభ్యర్చ్య అధి దైవమితి స్మృతమ్ ॥

౧౭౯

నంద్యావర్త ద్వయంచైవ తులసీ ఫలపఙ్కజమ్
అన్యైశ్చ పుణ్య పుష్పైశ్చ క్షీరే చైవ్రాత్ర నిక్షిపేత్ ॥

౧౮౦

క్షీరం క్షీరోదధిస్మత్వా దేవేశంతత్ర శాయయేత్
పూర్వోక్తేన విధానేన బలిహోమాది నాచరేత్ ॥

౧౮౧

రాత్రిం వ్యపాహ్యతత్పశ్చాద్దేవ ముద్భుత్య పూర్వవత్
కలశై స్తత్ర సంస్థాప్య అలంకృత్యార్చయేత్క్రమాత్ ॥

౧౮౨

★ జలాధివాసమ్ ★

నదీ సరిద్ధదం చైవ తటాకేవాధికారయేత్
సముద్రేవాధివాస్త్యైవ ఇతిపూర్వజ శాసనమ్ ॥

౧౮౩

ప్రపాంచైవాత్రకుర్వీత వితానాద్వైరలఙ్కృతమ్
తత్క్షీరే దేవమానీయ పావకంతత్ర కల్పయేత్ ॥

౧౮౪

వైష్ణవంచ తతోహుత్వా పాయసం సఘ్నతైర్యుతమ్
ఉదుత్యం మస్త్రముచార్య హుత్వాతద్దేశికోత్తమః ॥

౧౮౫

యోగీశ్వరాయ మన్తేణ శేషపర్యఙ్కశాయినే
శబ్దబ్రహ్మాతిమన్తేణ సముద్రేభ్యస్త దైవచ ॥

౧౮౬

పర్వతేభ్యశ్చ దేవేభ్యో ఋషిభ్యశ్చతదైవచ
పితృభ్యశ్చైవ నాగేభ్యః సర్వభూతేభ్య ఏవచ
ఏతైర్మనైస్సముచార్య హుత్వాతచ్ఛాస్త్రపారగః ॥

౧౮౭

ఇదమాపశ్చివేతుక్వా తజ్జలంచాభిమస్తయేత్
పుణ్యాహమపి సంవాచ్య బ్రహ్మహోషణ పూర్వకమ్ ॥

౧౮౮

పుణ్యతీర్థం శివం పుణ్యం - దేవావాసమితి స్మృతమ్
ఏతైర్మూర్తిభిరావాహ్య అర్ఘ్యాస్తం చైవచార్చయేత్ ॥

౧౮౯

పశ్చాత్తత్పంచవస్త్రాణి చాస్తరేన్నస్త్ర పారగః
దేవేశం సమలబ్ధుత్వ అర్చయిత్వా సమాహితః ॥

౧౯౦

విష్ణు సూక్తం సముచ్చార్య వైష్ణవం సూక్తముచ్చరన్
జలేదేవం సమానీయ ప్రాక్షీరస్తత్ర శాయయేత్ ॥

౧౯౧

దేవస్య పరితోఽభ్యర్చ్య పురుషాదీన్యథాక్రమమ్
న్యక్షం వివస్వానభ్యర్చ్య మిత్రం చైవ మహీధరమ్ ॥

౧౯౨

ధర్మం జ్ఞానంచ వైరాగ్యం ఐశ్వర్యం ప్రథమేన్యసేత్
తద్బహిశ్చైవచాభ్యర్చ్య చక్రం శఙ్ఖం తదైవచ ॥

౧౯౩

గదా పద్మయుతం చైవ ఖడ్గం ముసలమేవచ
ధనుశ్చవనమాలాంచ ద్వితీయావరణేర్చయేత్ ॥

౧౯౪

తద్బహిశ్చైవ చేన్ద్రాదీ నర్చయిత్వాస్త్ర విగ్రహైః
దేవస్య పరితోభ్యర్చ్య శేషంతత్రైవ చార్చయేత్ ॥

౧౯౫

విప్రైశ్చర్ష జనైర్భక్షే రన్యైర్వాపి జనైరపి
తత్కాలేఽభ్యుక్షణం యత్తత్సర్వ పాపం వ్యపాహతి ॥

౧౯౬

ఇష్టాన్కామానవాప్నోతి సాయుజ్యం పదమశ్చుతే
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన తజ్జలేనైవ మార్గయేత్ ॥

౧౯౭

నిత్యకర్మ సమాప్తైవ పశ్చాదగ్నిం పరిస్తరేత్
ధాతాదిపశ్చ వారుణ్యం మూలహోమం సుహరాయతామ్ ॥

౧౯౮

స్విష్టాకారంచ హుత్వైవ తమగ్నిం సంవ్యపాహ్యచ
తద్రాత్రైవ సమాసాద్య బలిం సర్వత్రచార్చయేత్ ॥

౧౯౯

ఉత్సవోక్త క్రమేణైవ రాజవీధ్యాదినాచరేత్
మహావీధీషు వీధీషు నాచరేత్తత్ర నిర్గమే ॥

౨౦౦

★ ప్రభూత బలిక్రమవిధిః ★

చైత్యస్థానే ప్రపాయాంచ సర్వదేవాలయాగ్రతః
గోవాసేచ, సభాస్థానే ప్రాజ్ఞస్యాధ గృహం ప్రతి ॥

౨౦౧

ఏవం స్థానబలిం దత్వా రాత్రిశేషం నయేత్క్రమాత్

★ నవవిధాధి వాసక్రమః ★

ప్రత్యేకమదివాస్యైవ త్ర్యహం చోత్తమోత్తమమ్ ॥

౨౦౨

ద్వియహం చైవాధివాస్య ఉత్తమేమధ్యమం భవేత్

ఏకాహంచాధివాస్యైవ ఉత్తమాధమ మీరితమ్ ॥

౨౦౩

ద్వియహంచాధి వాస్యైవ మధ్యమస్యోత్తమం భవేత్

ఏకాహమధివాస్యైవ మధ్యమే మధ్యమం భవేత్ ॥

౨౦౪

దినార్థంచాధి వాస్యైవ మధ్యమోత్తమ ముచ్యతే

తదర్థంచాధి వాస్యైవ మధ్యమేమధ్యమం భవేత్ ॥

౨౦౫

తదర్థం చాధివాస్యైవ జ్ఞాత్వాచేన్మధ్యమాధమమ్

దశనాద్యధి వాసంచ అథమోత్తమ మీరితమ్ ॥

౨౦౬

తదర్థం చాధివాస్యైవ అథమేమధ్యమం భవేత్

త్రినాడికాధివాసంచ అథమాధమ సంజ్ఞితమ్ ॥

౨౦౭

ఏవంతునవథా ప్రోక్తం సర్వశాస్త్రక్రమం విదుః

★ అధివాస కాలవిర్ణయః ★

ముహూర్తంచాధి వాస్యైవ ఇతికాలస్య నిశ్చయః ॥

౨౦౮

అథవాకారయే ద్విద్వాన్మన్త వచ్చాక్షిమోచనమ్

జలాధివాసనాత్పశ్చ త్కారయేత్తద్విచక్షణః ॥

౨౦౯

★ మహాబేర విషయమ్ ★

మహాబేరం యదిస్యాత్తు విశేషం చాత్రవక్త్యతే

గర్భాగారం ప్రవిశ్యాథ సూత్రస్యపద మాచరేత్ ॥

౨౧౦

పూర్వాస్తముత్తరాంతంచ-పశ్చాత్సూత్రం ప్రసార్యచ

షోడశంతు పదం కల్ప్య విపరీతం నకారయేత్ ॥

౨౧౧

మధ్యే చతుష్పదం గ్రాహ్య మూర్ధ్వపీఠం ప్రకల్పయేత్

ఉక్త రత్నాని సన్న్యస్య బేరమదాయ చాత్వరః ॥

౨౧౨

స్వస్తి సూక్తం సముచ్చార్య సర్వవాద్యాని ఘోషయేత్

యస్తేదేవం సమారోప్యక వైర్భీత్వా సమాహతః ॥

౨౧౩

పీఠమధ్యే సుసంస్థాప్య భూరసీత్యాది ముచ్చరన్
సుస్థితం వాపిదేవేశం శిల్పిభిస్సార్థమాచరేత్ ॥ ౨౧౪

శిల్పశాస్త్రోక్త మార్గేణచాష్టబన్ధం, ప్రకల్పయేత్
★ నయనోన్మీలనమ్ ★
పూర్వోక్తేన క్రమేణైవ కృత్వాచైవాక్షిమోచనమ్ ॥ ౨౧౫

సువర్ణసూచీమదాయ దృఢీకృత్వా పరంక్రమాత్
గవాద్యాదీని ద్భుజ్యైవ దేవమానమ్య మున్నవిత్ ॥ ౨౧౬

★ అధివాసశ్చ । ★
పఞ్చగవ్యం ప్రగృహ్యైవ ప్రోక్షయిత్వా విచక్షణః
నసాః పవిత్రమిత్కుక్వా తత్రకార్యం సమాచరేత్ ॥ ౨౧౭

పశ్చాత్తీరం సమాదాయ ప్రోక్షయిత్వా సమాహితః
శన్నదేవీరితిత్కుక్వా తేనకర్మ సమాచరేత్ ॥ ౨౧౮

అథాదర్శం ప్రగృహ్యైవ దేవస్యాగ్రే నిధాయ చ
దేవస్య త్వేతిమస్త్రేణ, తత్రకార్యం సమాచరేత్ ॥ ౨౧౯

తద్దర్శణం సమారాధ్య ప్రోక్ష్యశేషాభిషేచనమ్
దిపాస్త్రమర్చయే ద్విద్వాన్ జలేనాప్యధివాసయేత్ ॥ ౨౨౦

★ వర్ణయుక్త బేరంచే ద్విశేషః ★
వర్ణయుక్తం ధృవంచేరం వర్ణహీన మథాపివా
దర్శణం దర్శయిత్వైవ విధినాచాధి వాసయేత్ ॥ ౨౨౧

విష్ణాది పఞ్చమూర్తీనాం దేవ్యైవ సహితం పునః
బలిబేరోత్సవౌ చైవ స్నాపనంచ త్రిథాభవేత్ ॥ ౨౨౨

సహైవ దేవ్యాస్సంస్థాప్య విధినాచాక్షిమోచనమ్
పీఠం సఘ్నుట్యమతిమాన్ ప్రత్యేకం తత్రకారయేత్ ॥ ౨౨౩

గవ్యాది దర్శనం తత్ర ద్రవ్యం తత్ర విశేషతః
పఞ్చగవ్యాధివాసంచ క్షీరంతస్యాధి వాసనమ్ ॥ ౨౨౪

ఏతద్ద్యయం, వినాతత్ర జలేనాప్యధి వాసయేత్
రామంచ, లక్ష్మణం చైవ వాయుసూనుంత దైవచ ॥ ౨౨౫

సీతాయుక్తం యదిస్యాచ్చే త్సూర్వోక్తే నైవకారయేత్
కృష్ణంచ రుక్మిణీం చైవ సత్యభామాంఖగాధిపమ్ ॥

౨౨౬

అధివాసాక్షిమోచంచ బలిబేరోక్త వచ్చరేత్
పృథక్పతిష్ఠా కర్తవ్యం సర్వంతత్ర పృథగ్భవేత్ ॥

౨౨౭

ఇతి శ్రీవైభావసే భృగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయాం వాసాధికారే
రత్నన్యాసాక్షిమోచనాధివాస విధిర్నామ సప్తమో ౭ ధ్యాయః

అష్టమో ౭ ధ్యాయః క్రియాక్రమమ్

అధవక్త్యే విశేషేణ సర్వమస్త్ర క్రియాక్రమమ్
హోమందివా నకుర్వీత స్థాపనంనచరాత్రిమ ॥

౧

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన రాత్రౌహోమం సమాచరేత్
★ స్థాపనం దివైవ కర్తవ్యమ్ ★

దివైవస్థాపనంతత్ర కారయేద్గురురత్వరః ॥

౨

విపరీతంచరేద్విద్వాన్ తద్రామ యజమానయోః
రాజారాస్థాదికం సర్వం వినశ్యతినసంశయః ॥

౩

★ యజనం ద్వివిధమ్ ★

ద్వివిధం యజనంప్రోక్తం దేవస్యైవ నృణామపి
జ్యోతిష్టామం కృతం యత్ర స్వర్గకామఫలప్రదమ్ ॥

౪

యజమానస్యపత్నిభ్యాం వియోగే స్వయమేవవా
యజ్ఞేష్వితేషు సర్వత్ర దేవయాగోవిశిష్యతే ॥

౫

యజమానస్యాభావేపి శాశ్వతంభువితిస్థతి
సర్వకామ్యప్రదంచైవ సర్వాశుభవివాశనమ్ ॥

౬

భుక్తిముక్తిప్రదం చైవ సర్వసంపత్కరాన్వితమ్
చాతుర్వర్ణ్య సమృద్ధ్యర్థం చతుర్వేదస్యబృంహణమ్ ॥

౭

అనాహితాగ్నివిప్రాణామగ్నిహోత్రఫలప్రదమ్
అహితాగ్నిక విప్రాణాం ప్రాయశ్చిత్తార్థహేతుకమ్ ॥

౮

★ పంచాగ్నీనాం పంచ బేర కల్పనమ్ ★

గార్హపత్యంధ్యవంబేరం అన్వాహార్యోత్పవంస్పృతమ్
జ్ఞాత్వాచాహవనీయస్య బలిబేరంప్రచక్షతే ॥

౯

అథవాధ్యవబేరస్యకౌతుకస్యోత్పవంత్రిధా

గార్హపత్యాహవనీయం స్యాదన్వాహార్యంతథోచ్యతే ॥

౧౦

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన ప్రతిష్ఠాప్యాలయార్చనమ్

మయాంగి రాత్రిణాచైవ కాశ్యపేనచతుర్విధమ్ ॥

౧౧

కర్షణాది ప్రతిష్ఠాస్త మన్వోన్యం నైవకారయేత్

సూత్రస్యైవ ప్రకారేణ నిషేకాద్యాది సంస్కృతమ్

౧౨

శ్రౌతస్మార్తేషు చాన్యేషు సూత్రక్షేనైవ కారయేత్

తథాదేవస్య యజనే ప్రతిష్ఠాయాంన సంకరమ్ ॥

౧౩

అన్యధాపికృతంచేత్తు సాంకర్యమితినిశ్చయమ్

★ శ్రీనైఖాన శాస్త్రస్య తంత్రదోష రాహిత్యమ్ ★

అత్రిరప్యేవముక్త్యాతు మయాచైవాత్రచోదితమ్ ॥

౧౪

ఏతేషు ద్వివిధంప్రోక్షం నాచరేత్తత్ర సంకరమ్

అథవాసంకరం ప్రోక్షం కశ్చిచ్ఛైవ ముదాహృతమ్ ॥

౧౫

కర్షణాద్యాది శయాస్త మన్వోన్యం సంకరం యది

దోషంనైవాత్రకుర్వీత జ్ఞాత్వాచైవ విచక్షణః ॥

౧౬

అంగిరాకాశ్యపీయాభ్యాం ప్రోక్షమేవ ముదాహృతమ్

★ అగ్నిమథనమ్ ★

యాగశాలామలంకృత్య పూర్వేక్షేన విధానతః ॥

౧౭

గోమయే నోపలిప్యేవ పైష్ఠ్యాభూమిమలంకృతమ్

అరణిమాదాయతత్కాలే ధాన్యస్యోపరివిన్యసేత్ ॥

౧౮

విష్ణుంచ పావకంచైవ ధరిత్రీంచార్చయేత్కమాత్

దణ్డాగ్రమూలేసంయోజ్య వట్టికాభ్యాం విశేషతః ॥

౧౯

రజ్జుందణ్డేచ సంయోజ్య సప్తవంచత్రయఃక్రమాత్

వాసుకింతత్రచాభ్యర్చ్య తత్తన్మన్తముదీరయన్ ॥

౨౦

దణ్ణమూలస్య పరితః పట్టికోపరివిన్యసేత్.

కోరేననానిసంయోజ్య తుపాతూలాదివర్జితమ్ ॥

౨౦

యావదగ్ని సముత్పన్నం తావజ్జప్తాసమాహితః

వైశ్వానరంచసూక్తంచ శనైర్జప్త్యాసమాహితః ॥

౨౧

మథితాగ్నిం సమాదాయ శరావేతత్రనిక్తపేత్

ఘృతప్రతీక ఇత్యుక్త్యా ప్రజ్వాల్యాగ్నిం ప్రణమ్యచ ॥

౨౩

★ కుండస్యోత్తరే సంభారాహరణమ్ ★

సమిత్పరిధికూర్చంచ పాత్రపుష్పాక్షతైర్యుతమ్

సృక్ష్ణవాద్యాదినాయుక్తం చరుణాజ్యాదినాసహ ॥

౨౪

కుణ్ఠం ప్రతివిశేషేణ తస్యైవోత్తరతఃస్థితః

★ పంచపాత్రవిశేషః ★

జుష్టికారద్వయంపాత్రం బ్రహ్మసామౌతదైవచ ॥

౨౫

అజ్యార్థంచైవ ముద్దిష్టం పంచపాత్రంవృధక్చరేత్

★ జలాహరణమ్ ★

కుమ్భంచకరకంచైవ కలశాదీన్విశోధయేత్ ॥

౨౬

శుద్ధతాయం సమాదాయ శుచీవాహవ్యముచ్చరన్

★ తన్తువేష్టనమ్ ★

త్రిగుణీకృతసూత్రాణి ఏకంవాతత్రవేష్టయేత్ ॥

౨౭

అజ్కుళ్యంతర మావేష్ట్య యవాస్తరమదాపివా

మాషాస్తరస్తు సంవేష్ట్య కేచిత్తత్రాపివేష్టయేత్ ॥

౨౮

★ పరిస్తరణకూర్పాది దర్శనంఖ్యా ★

పరిస్తరణకూర్పాదీస్తర్పైః, పజ్పదశైఃక్రమాత్

కుమ్భస్యకలశార్థంచ సప్తపజ్పదశః క్రమాత్ ॥

౨౯

★ కుంభవిక్షేపణ దర్శనార్థయః ★

కుమ్భస్యకలశార్థంచ సప్తపజ్పాత్రయస్తదా

దర్శద్వయంనాకుర్వీత ఇతిశాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥

౩౦

మణ్డపం మణ్డలంకుర్యా ల్లాజైరశ్వత్థపత్రకైః

దైత్యప్రేత పిశాచాది నివృత్త్యర్థం సమాస్తరేత్ ॥

౩౧

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే క్రియాక్రమాగ్ని మధనక్రమంనామఅష్టమోఽధ్యాయః

నవమో ౭ధ్యాయ:

★ జలాధివాసస్థిత దేవేద్ధరణమ్ ★

అతఃకూర్ష్వంప్రవక్ష్యామి నిశికర్మక్రమంబుధాః

ప్రదోషకాలేధర్మాత్మా జలస్థం దేవముద్ధరేత్ ॥

౧

స్నానద్రవ్యాణిచాహృత్య దేవాస్సంశోధ్యమస్త్రవిత్

క్షౌమపట్టాది నాచ్ఛాద్య మణిముక్తాదిహేమకైః ॥

౨

కుణ్డలాశ్లాద హారాదీన్యధార్హం బన్ధయేత్త్రమాత్

వివిధైఃపుష్పమాలాద్యైః దర్శనీయమలంకృతమ్

౩

యానమారోప్యతత్కాలే గ్రామాదేశప్రదక్షిణమ్

స్వస్తిసూక్తంసముచ్చార్య తోయధారాపురస్పరమ్ ॥

౪

శ్వభ్రస్యపశ్చిమేదేవా స్థాపయేద్దేశికోత్తమః

శ్వభ్రస్య పూర్వభాగేతు దణ్ణవత్పంక్తిమాస్తరేత్ ॥

౫

చతుర్దశైశ్చకలశై స్యపయిత్యార్హయేత్త్రమాత్

దేవాస్సర్వత్రసంస్థాప్య దీపాస్తంచ సమర్చయేత్ ॥

౬

సర్వదేవాయదిస్యాచ్ఛే చ్ఛ్వభ్రస్యపరితఃక్రమాత్

ఏకోత్తర శతంస్థాప్య శుద్ధతోయేనమస్త్రవిత్ ॥

౭

ద్వాదశైఃపఞ్చగవ్యాది శ్చాచరేదితిశాసనమ్

నైర్ఋతే విష్ణురంన్యస్య నయేద్దేవంసమాహితః ॥

౮

స్వస్తిసూక్తంసముచ్చార్య స్థాపయేదత్స్వరంబుధః

పాద్యమాచమనందత్వా దేవదేవంప్రణమ్యచ ॥

౯

★ కౌతుకబస్త్తనమ్ ★

తణ్డూలైఃపూర్ణపాత్రేచ గృహీత్వాత్రవిశేషతః

సౌవర్ణం రాజతంవాపి కృతంసూత్రస్తునిక్షిపేత్ ॥

౧౦

అధవాతస్తుమాహృత్య న్యసిత్వాదేశికోత్తమః

తామ్బూలసహితంపాత్రం దేవస్యాగ్రేప్రతిష్ఠితమ్ ॥

౧౧

★ దీక్షాకరణమ్ ★

ఋత్విజోవరయేత్పశ్చా త్పూత్రోక్తేనవిధానతః

పుణ్యాహంవాచ్యతత్కాలే స్వస్తిసూక్తంసముచ్చరన్ ॥

౧౨

దేవస్యదక్షిణేహస్తే సూత్రమాదాయబన్ధయేత్
స్వస్తిదాఇతిమన్తేణ తత్రకార్యంసమాచరేత్ ॥

౧౩

దేవ్యశ్చతత్తన్మన్తేణ వామహస్తేచబన్ధయేత్
చన్దనాదిసుగన్ధైశ్చ లలాటేఘోర్ధ్వపుణ్ణకమ్ ॥

౧౪

తద్విప్రాసేతిమన్తేణ తత్రకార్యంసమాచరేత్
అధవాకారమేద్విద్వా స్ఫస్మనాపుణ్ణమాచరేత్ ॥

౧౫

త్రయాయుషేతిమన్తేణ తత్రకార్యంసమాచరేత్
మథితాగ్నిం సమాదాయ గార్హపత్యేప్రతిష్ఠితమ్ ॥

౧౬

ఆఘారం విధవత్కృత్వా వైష్ణవాన్తంసమాచరేత్
★ పంచాగ్ని ప్రణయనమ్ ★

ఏషాగ్నిస్సర్వహోమానాం నిధాయాఘారపూర్వకమ్ ॥

౧౭

తతశ్చా హవనీయార్థం ప్రగృహ్యగ్నింనిధాయచ
తతోన్వాహార్యకుణ్డేతు అగ్నిమాదాయమస్తవిత్ ॥

౧౮

పశ్చాత్పభ్యేతు సంస్థాప్య అవసధ్యేతతఃపరమ్
పద్మకుణ్డేతుసంస్థాప్య పూర్వపద్దేశికోత్తమః ॥

౧౯

సూత్రోక్తేన విధానేన సర్వమాఘారమాచరేత్
గార్హపత్యాది కుణ్డేషు దేవానావాహయేత్కృమాత్ ॥

౨౦

★ కుండేషుదేవతాహ్వనమ్ ★

విశేషమత్రవక్త్యామి శృణుధ్యమ్మపినత్తమాః

గార్హపత్యస్యయజ్ఞస్య యజ్ఞదైవతముచ్ఛరేత్ ॥

౨౧

ఓం భూః పురుష మిత్కుక్వా అచ్యుతంతస్యచాహ్వయేత్
ఏతైస్తు గార్హపత్యస్య దేవమావాహనక్రమమ్

౨౨

తతోన్వాహార్య మిత్కుక్వా యజ్ఞదైవతముచ్ఛరన్

ఓంభువః పురుష ముచ్ఛార్య సత్యమావాహయేత్కృమాత్

౨౩

ఏతత్తుచాన్వాహార్యస్య దేవమావాహనక్రమమ్

ఆహవనీయమావాహ్య యజ్ఞదైవతమిత్కపి ॥

౨౪

ఓంసువఃపురుషమిత్కుక్వా పురుషమావాహయేత్కృమాత్
ఏవంక్రమేణకర్తవ్యం కుణ్ణమావహనీయకే ॥

౨౫

- అవసత్థ్యాహ్వయేత్పశ్చ ద్యజ్జదైవంతతః పరమ్
ఓం మహాః పురుషమిత్యక్వా నిరుద్ధాన్తమాహ్వయేత్ ౨౬
- ఏవంక్రమేణ చావాహ్య అవసథ్యస్యకుణ్ణకే
సభ్యకుణ్ణం విశేషేణ తన్నామాద్యాదిపూర్వకమ్ ॥ ౨౭
- యజ్జదైవత మిత్యక్వా జనః పురషమావహేత్
విష్ణుదేవం సమావాహ్య సభ్యకుణ్ణక్రమం విదుః ॥ ౨౮
- పౌణ్డరీకే విశేషేణ తస్యనామాదిచాహ్వయేత్
యజ్జదైవతముచ్చార్య ఓంతపఃపురుషాయచ ॥ ౨౯
- వాసుదేవం తమావాహ్య పౌణ్డరీకే విశేషతః
ఓం సత్యం పురుషంచేతి నారాయణమధోత్తరే ॥ ౩౦
- ఔపాసన యజ్జస్యతు యజ్జదైవతమిత్యపి
శ్రావణకం తథావాహ్య యజ్జదేవాన్తమాహ్వయేత్ ॥ ౩౧
- ఏవమేవ క్రమేణైవ జుష్టాకారం పృథక్పరేత్
స్వాహాకారంతతఃకుర్యాత్పర్యకుణ్ణంపృథక్పథక్ ॥ ౩౨
- ఏవమేవ క్రమంప్రొక్తం సర్వశాస్త్రేణ నిశ్చయః

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే సర్వహోమానామాఘార విశేషానామ నవమో ౭ధ్యాయః

దశమో ౭ధ్యాయః

★ శయనాస్తరణమ్ ★

- అతఃసూర్యం ప్రవక్ష్యామి శయనాస్తరణక్రమమ్
వేదింసంప్రొక్త్యమస్త్రజ్ఞః ఆశాస్త్రితినముచ్చరన్ ॥ ౧
- పశ్చాన్తరైరలంకృత్య అణ్ణజాదీనిచాస్తరేత్
అణ్ణజంముణ్ణజంచైవ రోమజంవామజన్తధా ॥ ౨
- చర్మజం చాత్రపంచైతే పృథగ్వక్త్రేమయాశృణు
అణ్ణజం పక్షిపించశ్చ కార్పాసంముణ్ణజంభవేత్ ॥ ౩

అవికాద్యాదిరోమజ్ఞ కృతంకమ్మళమేవచ
కౌశేయాదికృతంసర్వం వామజంపరిక్షీర్తితమ్ ॥

౪

కృష్ణవ్యాఘ్రాదిచర్మణ కృతంచర్మజముచ్యతే ॥
ఏవంద్రవ్యంతు సంగ్రాహ్య ఉపర్యుపరిచాస్తరేత్ ॥

౫

ఏవంకర్మమశక్తశ్చే తృజ్జువస్త్రాణిచాస్తరేత్
తస్యాధస్తాశ్చైకర్తవ్యం వ్రీహీనాస్తరణం చరేత్ ॥

౬

షడ్ధోణంచ తదర్థంవా చాస్తరేద్దేశికోత్తమః
శిరోపదానం కర్తవ్యం మూర్ధాంతం చసమర్చయేత్ ॥

౭

దేవదేవ్యో సమానీయ దిగ్ధ్వరస్తుతతశ్శిరః
శయనేశాయయేద్విద్యాన్యద్వైష్ణవమితిబ్రువన్ ॥

౮

దేవ్యాదిభ్యస్తదాకుర్యా తత్తత్సుక్తం జపేత్కృమాత్
ఉత్తరాచ్ఛాదనంకుర్యా ధళాంతంతత్రనిక్షిపేత్ ॥

౯

జలాధివాసమార్గేణ దేవస్యపరితో ౨ర్చయేత్

★ కుంభపూజాక్రమః ★

అత ఉద్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి కుమ్భపూజాక్రమంబుధాః

౧౦

అశర్కస్యఫలాకారం సమ్యగ్ధర్మం మృదాకృతమ్

ఖణ్డ స్ఫుటితకాళాదీ స్వర్ణయిత్వావిచక్షణః ॥

౧౧

ద్వాత్రింశత్ప్రస్థ సంపూర్ణం ఘటమాదాయచాదరాత్

ఇన్ద్రం నరోన ఇత్యుక్త్వా స్వస్తిదావిశోచ్ఛరన్ ॥

౧౨

తన్ననాపరిసంవేష్ట్య యవాన్తరమనుక్రమాత్

ప్రావక్షీణ్యక్రమేణైవ తత్రకార్యంసమాచరేత్ ॥

౧౩

శుచీవోహవ్యఇత్యుక్త్వా కుమ్భప్రక్షాళనంచరేత్

సౌవర్ణం రాజతంవాపి తామ్రేణాధకృతంఘటమ్ ॥

౧౪

ఆచరేత్పర్వశాస్త్రాక్షం పూర్వమేవప్రచోదితమ్

తస్మాన్మధ్వుటమాదాయ ధూపయిత్వావిచక్షణః

౧౫

గుగ్గులుం శ్వేతసామ్రాణి కర్పూరంచన్దనంఘృతమ్

భస్మమేకం యుగంలోహం యమంషట్పుష్పవాసరమ్ ॥

౧౬

- ఏతైర్ద్యవైశ్చ సంధూప్య ఇమేధూపేతిచబృవన్
నధ్యాంతోయం సమాదాయ ఉత్పాతే నైవకారయేత్ ॥ ౧౭
- ధారాసుసప్త ఇత్యుక్త్వా తత్రకార్యంసమాచరేత్
తస్యకణ్ఠంసమావేష్ట్య వస్త్రయుగ్మేనవేష్టయేత్ ॥ ౧౮
- తేజోవత్స్యావ ఇత్యుక్త్వా తేనకర్మసమాచరేత్
ఏలాతక్మల కర్మూరైరుశీరం, గన్ధసాక్షతమ్ ॥ ౧౯
- అన్యధగ్గస్తయుతంపుష్పం వాసయిత్వాసమాహితః
సువర్ణరత్నధాతూనాం న్యసిత్వామస్త్రవిత్తమః ॥ ౨౦
- విష్ణుగాయత్రిముచ్చార్య ప్రతిద్రవ్యంచనిక్షిపేత్
గోవాలంచకుశందర్భ కృతంకూర్చన్నిదాయచ ॥ ౨౧
- అథవా కేవలందర్భ కృతంకూర్చం వినిక్షిపేత్
ఇదమాపశ్శివేత్యుక్త్వా తజ్జలంచాభిమస్త్రయేత్ ॥ ౨౨
- దేవస్య దక్షిణేపార్శ్వే కుమ్భంతత్రనివేశయేత్
ఆచార్యం సమలంకృత్య వస్త్రాభరణకుణ్డలైః ॥ ౨౩
- గన్ధస్రగ్వేష్టసంచైవ ముఖస్యోష్ఠీషబన్ధనమ్
వస్త్రోత్తరీయ్యాన్ధాదీనథవా, ధారయేద్విజః ॥ ౨౪
- కుమ్భస్యదక్షిణేపార్శ్వే ప్రాజ్ఞుభో ౭దజ్ఞుభోపివా
స్పస్తికాసనవ మాస్థాయ ఋజుకాయస్సమాహితః ॥ ౨౫
- లలాటాదిద్వాదశస్థానే కేశవాదీన్ప్రణమ్యచ
అకారాద్యక్షరం సర్వం న్యసిత్వా సర్వసన్నిమ ॥ ౨౬
- అంగుష్ఠాది కనిష్ఠాస్తం కరన్యాయం సమాచరేత్
బాహుమూలేతుసన్న్యస్య శఙ్ఖచక్రోన్యసేద్బుధః ॥ ౨౭
- సూర్యసామాన్యసన్నేత్రే హృదిబిజాక్షరంన్యసేత్
హృచ్చిరసి శిఖాచైవ కవచాస్త్రాదిపశ్చాకమ్ ॥ ౨౮
- ఏతన్న్యాసక్రమంచైవ నిత్యపూజోక్తవచ్చరేత్
పశ్చాత్కుంభస్తుసంస్పృశ్యక్రమాత్పూర్వాదికంజపేత్ ॥ ౨౯
- శ్రీభూసూక్తం తతోజప్త్యా సహస్రం శీర్షముచ్చరన్
వైష్ణవంతుతతోజప్త్యా ధ్యాయేత్సమ్యక్సమాహితః ॥ ౩౦

వాయుధారణ మావిశ్య నిశ్చలం సమ్యగాచరేత్
ప్రాణాయామంతతఃకృత్వా రేచపూరకకు మ్భకైః ॥ 30

★ వాయుధారణక్రమ విశేషః ★

ఏతత్ఫల క్రమం వక్ష్యే త్రిధాచైవపృథగ్విధమ్
తత్రైవరేచకంపూర్వం సర్వపాపస్యదాహయేత్ ॥ 31

పశ్చాత్తుపూరకంకృత్వా అమృతాప్యాయకంక్రమాత్
తృతీయ కుమ్భకంవిన్ధ్యా దమృతత్త్వంచసంస్మరేత్ ॥ 32

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన రేచకాద్యాదికారయేత్
దివాసోమస్యనాధాద్యై ధ్యాయేత్సమ్యక్సమాహితః ॥ 33

తత్కుంభస్య జలేస్మత్త్వా వారుణంమణ్డలంబుధః
అర్ధచంద్రాకృతింస్మత్త్వా తత్రబీజాక్షరంస్మరేత్ ॥ 34

తమోంకారేణ సంవేష్య బిందుయుక్తం సునిశ్చలమ్
ఆదిత్యమణ్డలాన్తస్థం దేవంతత్రైవచాహ్వాయేత్ ॥ 35

నిత్యపూజోక్తమార్గేణ సకలంతత్రసంస్మరేత్
ఆదిబీజం సువర్ణాభం ప్రణవేనైవవేష్టయేత్ ॥ 36

పశ్చాద్దేవం సమభ్యర్చ్య అర్ఘ్యాన్తం చైవపూజయేత్
విశేషమత్ర వక్ష్యామి వాయుధారణమేవచ ॥ 37

అత్రైవాద్యమయాప్రాక్తం విజ్ఞాప్యైవ విచక్షణః
దేవస్యపురతసీనో రేచపూరకకుమ్భకైః ॥ 38

ప్రాణాయామై ర్వ్యపోహ్యైవం ఆత్మానం శోధయేత్సునః
అధవాఘ్నైమునయః ప్రాణాయామస్తుధారయేత్ ॥ 39

అహోరాత్ర కృతంపాపం తక్షణాదేవసశ్యతి
కర్మణా మనసావాచా రాత్రోచకృతమేవచ ॥ 40

★ ప్రాణాయామఫలమ్ ★

తిష్ఠ నై పూర్యసన్ధ్యాయాం ప్రాణాయామైర్వ్యపోహ్యతు
కర్మణా మనసా వాచా యదహఃకృతమేనసః ॥ 41

ఆసీనః పశ్చిమాసన్ధ్యాం ప్రాణాయామైర్వ్యపోహ్యతు
ప్రాణాయామైర్వ్యపోహన్తి ఆత్మానంశోధయేత్సునః ॥ 42

జ్ఞానాజ్ఞాన కృతం పాపం తక్షణాదేవ నశ్యతి
పాపమానైశ్చసున్నానంయః కుర్యాదఘమర్హణమ్ ॥

౪౪

అధాశ్వమేధక్రతుభి స్ఫుర్వపాపప్రణోదనః
హవిష్యభుక్పూతాసమ్యక్ప్రాణాయామాస్తు షోడశ ॥

౪౫

భ్రూణహాపాపకర్మాణః పునస్త్యహరహః కృతాః
నచతీవ్రేణతపసా నస్వాధ్యాయేనచేజ్యయా ॥

౪౬

“అపక్రమఫలంసమ్యక్ప్రాణాయామైర్వధాభవేత్
తస్మాత్పాపకర్షణంరేచపూరక కుమ్భకైః

౪౭

★ రేచకపూరక కుంభకాది క్రమేణ ప్రాణాయామప్రయోగః ★

క్రియతేయత్తద్దవ్యాణా మశుచిత్వాపనోదనాత్ అగ్నిఃకల్పితః తథాప్రాణాయామాః,
పాప కర్షకాః, తత్రరేచకాత్పాపస్య దాహః క్రియతే. పూరకాత్తదాఽమృతాప్యాయకమ్,
కుమ్భకాదమృతత్వం మయాస్ఫుటమ్, తస్మాత్సూర్యంరేచయేత్, పశ్చాత్పూరక కుమ్భకౌ,
తత్రశరీరస్థస్యవాయోః పాపయుక్తస్యరేచకాత్, పాపకర్షణాతస్మాద్భవేత్, తస్మాదనంతర
మతశ్శరీరపాపస్థమ్, వాయుంపాప సమన్వితం ఏవంధ్యాత్వా విషాపేనసహ, వాయు
సమన్వితమ్, ఇదయాపింగళయానాడ్యా, బహిర్విష్కా మసూర్యమణ్ణలమ్, పింగళయోనిం
ప్రశమయ్య సూర్యసోమోష్ఠాణాపిచదేహస్థం, సర్వకల్మషందహేత్, పూరకకాలేవ్య మృత
స్థావనం చిన్తయేత్, చన్ద్రమణ్ణ లాదమృతం వాయునాసహ, ఇడాఖ్యానాడ్యాన్తఃపూరయేత్,
తతోఽమృత వాసితత్వమ్, శరీరస్యకుమ్భక కాలే చిన్తయేత్, ద్విజశ్చేత్కుంభకకాలే గాయత్రీమ్
ప్రణవాన్వితామ్ సవ్యాహృతికామ్ సశిరస్కామ్ త్రిఃకృత్వాపతేత్

శ్లో॥ మూలమస్త్రం జపేత్తత్ర తస్మాదేవం ప్రజాపతేః

ప్రాణాయామే న ఆత్మానం దేవంబిమ్బంచశోధయేత్ ॥

★ నాడిపక. లక్షణమ్ ★

దేవమాహవయేత్తత్ర, పూర్వనాడి చక్రస్యమధ్యే ధ్యాయేత్, ప్రణవం సప్రాణానాం,
నాభికన్ధం భవేద్యదా, కుముదోత్పలయోర్మూల, నాళకందమాశ్రమం తథైవచ,
నాభిఃనాళాశ్రయస్థానమ్, తస్మాన్నాభే రేవతస్యాః, తదానాడయస్థానమిత్యుక్తమ్.

శ్లో॥ ద్విసప్తతి సహస్రంచ నాడయః పరికీర్తితాః,

తిర్యగూర్ధ్వ మధశ్చాపి దేహంసంవ్యాప్యతిష్ఠతి ॥

ఆగ్నేయాశ్చసౌమ్యాశ్చ, సౌమ్యాగ్నేయా ఇతి త్రిధా నాభేః ఊర్ధ్వముఖాస్సర్వే ఆగ్నేయా
అధోముఖాః సౌమ్యాస్తిర్యగ్గతాః, సౌమ్యాగ్నేయా ఇతిసప్తతా । అథవా, మూలమస్త్రం వా
సర్వంజపేయుః, తస్మాదేవంభూతః, ప్రాణాయామైరాత్మానమ్, దేహం బింబంచ శోధయిత్వైవ,

దేవ మావాహయేత్, తత్రపూర్వ నాడీచక్రం ధ్యాయేత్ 'సప్రణవః । నాడీవానాడ్యాధికంభవేత్, యథాకుముదోత్పలయోః మూలనాళకస్తమా శ్రయన్తి ' తదైవ నాభిమ్ । నాడీభిర్నాడినామృత్యు, యోతఃస్థానం తస్మాన్నాభిరేవచ ' తస్యస్థానాద యః త్యుత్తరమ్ । సప్తతి సహస్రధారయః పరిక్షీర్తితాః । తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చ దేహేవ్యవస్థితాః । అగ్నేయాః సౌమ్యాః ఆగ్నేయ సౌమ్యాః, ఇతిత్రిధా । భిన్నా ఊర్ధ్వముఖాస్సర్వా అగ్నేయాః అధోముఖాసౌమ్యాః ' తిర్యగూర్ధ్వగతా సౌమ్యాగ్నేయాః । శతద్వయ మష్టోత్తరమ్ । పష్టి శ్చప్రతిదిశం స్థితాశః । నాసాన్తాదశనాడయః । ప్రధానాః స్థాననామాని । నామవక్త్యన్తే । ఇడాపింగళా సుషుమ్నా । గాన్ధారి హస్తి జిహ్వ । సుయశాపూషా స్వలంబుసా । కుహూ శక్తి నీ చేతి । ఇడా సుషుమ్నై పిఞ్గళయా సహోర్ధ్వముఖే నాసాపుటే స్థితే । వర్ణం శుక్లరక్త । గాన్ధారి హస్తిజిహ్వ పూషాసహితే । అధోముఖే వస్తిదేశం సమాశ్రిత్యస్థితే । వర్ణతః పీతకృష్ణే । అలంబుసాసుయశే స్థితే । దక్షిణతః వర్ణతోబభృ శ్యామే । శంఖినీ కుహూశ్చ వామపార్శ్వే । సమాశ్రితేంజనారుణే । ఏవంస్వదేహే నాడీచక్రం ధ్యాత్వా ॥ ప్రాణాదీంశ్చింతయేత్, వాయుతశ్చ దశప్రాక్తా । యధాసంఖ్యా క్రమేణ । ప్రాణా పానవ్యానోదాన సమాన నాగకూర్మ కృకర దేవదత్త ధనంజయ ఇతి । ప్రాణాదశ । తత్రప్రాణాపానౌ రాజమణి ప్రభౌ । అపానకూర్మా విష్ణుగోప ప్రభౌ । సమానకృకరౌ శ్యామవర్ణౌ । వ్యాసధనంజయా ఫేనవర్ణౌ । ఉదాన దేవదత్తే కింజల్క సదృశప్రభౌ । తాన్దశవాయునాడ్యోవహన్తి తత్రక్రమేణ వక్త్యతే । ఇడాప్రాణం వహతి । తథా ౭పానంగాంధారి । సమానష్టలంబు సా । కుహూవ్యానమ్ । సుషుమ్నా దానమ్ । పింగళానాగమ్ । హస్తిజిహ్వదేవదత్తం పూషాకూర్మం సుయశా కృకరం శంఖినీ ధనంజయ మితి । క్రమేణ నాడ్యోవాయూన్యహన్తి । ఏతేషాం దశానాం మధ్యే హృత్పద్మం తిష్ఠతి । తత్రేడాసుషుమ్నయోః క్రమేణ చరతి । ఇడా చాన్ద్రమసీనాడీ । పింగళా సూర్యనాడీ । ఇడానామ నాసాపుటే స్థితా పింగళా దక్షిణనాసాపు టేస్థితా । అయనేద్వే సంక్రాంతీ విషువే చాత్ర భవన్తి । ప్రాణేడాయాంవర్తతే । తదాదక్షిణాయనంభవేత్ పింగళాయాన్తదోత్తరాయణమ్ । తస్మాన్నాసాపుట్యాం హరన్ । యధావాయుః ప్రయాంత్యకాలే సకాలం సంక్రాన్తి యుక్తమ్ యస్మిన్ముఖాభ్యాం పుటాభ్యాం సమంయాతి । కాలం విషువం వదన్తి । అయనే దక్షిణే స్నానాది జలకర్మకుర్యాత్ । సంక్రాత్యాం దానకర్మాణియేనకుర్యాత్ । విషువే యజ్ఞకర్మాణి యేన కుర్యాత్ । ఏవం నాడీకాల ఉక్తః । కంద మధ్యోక్త మిడాయాన్తి విధః । తేప్రత్యే కంత్రి విధా భిన్నా । తత్రషడంసాత్రి కర్మందమ్ । మన్దా ద్విగుణమ్ । మధ్యమా ద్విగుణముక్తమ్ । తత్రరేచకపూరక కుమ్భకాన్ కుర్యాత్ । ఇడాయాంవాయుః పూర్వతే । పింగళాయాం కుమ్భతే । సుషుమ్నాయారేచతే । వామేనాంగుష్ఠేన దక్షిణనాసాపుటం పిథాయ । వామనాసాపుటేన పూరయేత్ । కుమ్భకం కేవలం కుర్యాత్ । తతోనాసాపుటమ్ । వామదక్షిణేనాంగుష్ఠేన పిథాయ । దక్షిణపుటేన - రేచయేత్ । మాత్రావశేన మాత్రాతిక్రమేణ । మరుద్విషమత్వం కురుతే । యధాక్రమం విపర్యాసేచ । విషమం కురుతే । తస్మాన్మాత్రాజ్ఞాతవ్యా

తస్యాలక్షణ ముచ్యతే : సదృతం నవిశంబంచ జానుంకృత్వా ప్రదక్షిణమ్ అంగుళస్సౌటనం కుర్యాన్మూతా తత్త్రి మాత్రయా ॥

పూర్వమిద యా పూర్వతే । ద్వితీయాత్మతీయాభ్యామ్ । పింగళయాపూర్వతే । చతుర్థయా సుషుమ్నా పూర్వతే । పంచమ్యా గాన్ధారీ పూర్వతే । షష్ఠిసప్తమీభ్యాం పూషాపూర్వతే । అష్టమ్యాహస్తజిహ్వ । నవమ్యా లంబుసా । దశమ్యా సుయశా । ఏకాదశ్యా శంఖినీ । ద్వాదశ్యా కుహూరితి । క్రమేణ పూర్వతే । కుమ్భకేన కర్మణాస్తంభితా । ఏతే వాయవః । క్రమాద్విగుణ మాత్రా । చక్రం సర్వత్ర భ్రమతి । చక్రభ్రమణవేగేన నాభిదేశే । హుతాశనోద్ధితోన్మిదహేతి । దోషాన్సర్వాన్సరీరగాన్ । తత్రపవ్నిమూరుతైః । శోధయిత్వా నాడ్య శ్చుద్ధిమాయాన్తి । కుమ్భకమాత్రా మతీత్య రేచకం కుర్యాత్ । తత్రద్వాభ్యాం మాత్రాభ్యాం । కుహూర్వాయునా ముచ్యతే । తృతీయ్యచతుర్థాభ్యాంచ । సినివాలీ ముచ్యతే । పంచమీ షష్ఠ్యాభ్యాంతు సుయశ్చ । సప్తమా ఽష్టమీభ్యామలంబుసా । నవమీదశమీభ్యాం హస్తజిహ్వ । ఏకాదశీ ద్వాదశీత్రయోదశీ తచర్దశీ మాత్రాభిః పూషా ముచ్యతే । పంచదశ్యా ఇళా ముచ్యతే । ఏవం క్రమేణోత్తరాభిర్మాత్రాభిః పింగళా ముచ్యతే । శేషాభ్యాం సుషుమ్నా ముచ్యతే । నాడ్యః నాభిస్థితాః । ప్రాణాదయో వాయవః । పూరకే క్షోభమాయాన్తి । కుమ్భకేభ్రమన్తి । రేచకేతుభ్రూలయా ఉచ్యన్తే నాగకూర్మకృకరదేవదత్త ధనంజయః పంచానాయవః । పూరకకాలేజితాః । క్రమేణ ప్రాణాదిషు లయం యాన్తి । కుమ్భకకాలే అపాన పూర్వకాశ్చత్వారో వాయవః । ప్రాణఏవలయం యాన్తి । తత్తాన్తః కరణ చతుష్టయేన్ద్రి యాణ్యపి । ప్రాణయేవ సమాయాన్తి । తత్రపూరకే సర్వాసుసస్థిషు । వాయునాపూరితాసు । హృత్పద్యమష్టదశ మూర్ధ్వనాళమదోముఖం । ఏకాసముపయాస్యత్ర । కుంభకకాలే । హృదయపద్మం ఏకాస్యోర్ధ్వముఖంభవేత్ । తస్మిన్ హృదయపద్మే । వికసితేష్ట పత్రకర్ణికేస్థితే । కర్ణికాద్యు పర్వష్టకాఖ్యమ్ । పింగళృతిష్ఠతి దేవంధ్యాయేత్ । తన్మధ్యే తద్ధ్యున ప్రకృతిశ్చ । ప్రాణాన్తః కరణ చతుష్టయశ్చక్రయో భూషణాశ్చ, ప్రకృత్యాశ్రమ క్రమేణ బహిస్థిష్ఠన్తి । ప్రకృతిరేతేషామాశ్రయ భూతాభవతి । ప్రకృతిమధిష్ఠాయ పురుషస్థిష్ఠతి । పురుషాధ పురుషస్సదా విష్ణు శ్శాశ్వతోనారాయణః । సదాత్మానం సంకోచ యాన్నాస్తి । అణోరణీయాన త్యంత శాలిహూకాగ్రస్య పింజరస్తస్యేశ్వర స్యైశ్వర్యావే తచ్చక్రం ప్రవర్తతే । సఏతైస్త త్తైత్రం వహతి పూజయతి । ఏవంధ్యాయేత్ । ఏవంరేచక కుమ్భక పూరకైః । ప్రాణాయామైరాత్మానం విశోధ్య । మన్తన్యాసంకారయేత్ ।

న్యాసత్రయక్రమమ్

పశ్చాదక్షరన్యాసమ్ । తస్యాదిమన్తేచ బింబేచ । బిమ్బువశాదేవ న్యాసంకుర్యాత్ । తత్రాయంక్రమః । స్థితేస్థితిన్యాసం కుర్యాత్ । ఆసీనే సృష్టిన్యాససమ్ । శయనే సంహృతిన్యాసమ్ । అధవాప్రాతసృష్టిన్యాసమ్ । మాధ్యాహ్నే స్థితిన్యాసమ్ । అపరేసంహృతిన్యాసమ్ । ఇతిశేచితే । అన్యత్సర్వత్ర స్థానకాసన, శయానకే తృతీయానామ్ స్థితిన్యాసం కుర్యాదితిశేషః ।

ఏవంక్రమేణాత్మనో వాయూన్విచింతయేత్ | తత్ర పూరకాది త్రయమాత్మనికుర్యాత్ | ఏవంపూరక
కుమ్భకకాలేకుర్యాత్ | పూర్వవత్పూరక కుమ్భకౌక్యతే | హృత్పద్మంధ్యాత్వో పర్యష్టకాఖ్యం
ఏచింత్య | మస్తన్యాసంకృత్వా | ప్రతిమారూపం ధ్యాత్వా | తత్రరక్షాం విధాయ | బహిర్విధాయ
| మూలస్థానం ప్రవిశ్య విశ్వదేవమావాహయేత్ ||

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్తాయాం సంహితాయాం వాసాధికారే
కుమ్భధ్యాన వాయుధారణ న్యాసత్రయక్రమ భేదోనామ దశమో ౭ ధ్యాయః

ఏకాదశో ౭ ధ్యాయః

★ హాత్రమ్ ★

- అతఃకూర్మ్యంప్రవక్ష్యామి హాత్రకల్పమతః పరమ్
పూర్వోక్తగుణసంపన్నం హోతారంత్రత్రచాహ్వాయేత్ || ౧
- పాదోప్రక్షాళ్య చాచమ్య కూర్చయుక్తం సమాహితః
సంభూష్య పుష్పగన్ధద్యైః కుణ్డలాద్యంశుశ్రీయకైః || ౨
- సభ్యస్యపూర్వ భాగేతు పశ్చిమాభిముఖస్థితః
సభ్యాధ్వర్యుం సమీక్ష్యైవ ప్రణవంపూర్వముచ్చరన్ || ౩
- హోతరేహివదేత్యుక్త్వా తూర్ద్వేహోతారముచ్చరన్
అధ్వర్యోదేవతేత్యుక్త్వా పాదోప్రక్షాళ్యచాచమేత్ || ౪
- పూర్వవత్తత్ర సంస్మత్స్వా ఓంనమఃప్రవక్షే బృవన్
హోతశ్చనామ శర్మాణం సంయోజ్యైవ సముచ్చరన్ || ౫
- భూతేభవిష్యతీత్యుక్త్వా హుంకారస్యతుపూర్వకమ్
భూర్భువస్సువరిత్యుక్త్వా వ్రాజ్ముఖశ్చ ప్రదక్షిణమ్ ||
- తతోధ్వర్యస్తదోంకారం ధృవాగ్నోసమిధంక్షిపేత్
హోతాగ్నయేసమిధ్యస్తే యజమాన ప్రవరంస్మృతమ్ || ౬
- తస్మైవ ప్రవరం పత్య విపరీతంనకారయేత్
రాజావారాజ పత్నీవా అమాత్యస్యాన్యజాతిషు || ౭

తస్యైవ ప్రవరం తత్ర కాశ్యపప్రవరంవదేత్ గ్రామస్తు యజమానశ్చే ద్వశిష్ఠ ప్రవరం వదేత్	౯
అథవా కాశ్యపంతత్ర ప్రవరస్తు సముచ్చరేత్ వైశ్యాదన్యత్ర జాతించ యజమానో భవేద్ద్యది	౧౦
తస్యైవప్రవరం బ్రూయా ద్గోతమ ప్రవరం వదేత్ బ్రాహ్మణో యజమానశ్చ తస్యైవప్రవరందేత్	౧౧
అథవాకారయేద్విద్వా నధాతో త్రైవకాశ్యపమ్ ఏతైస్తత్ప్రవరంయోజ్య మితిసర్వత్ర నిశ్చితః	౧౨
ఆయాతుభగవానస్తం పశ్చిమాభిముఖస్థితః ★ మూర్త్యావాహనమ్ ★	
విష్ణ్వైద్యని రుద్ధాస్తంచ సర్వమూర్తీన్నమాహ్వాయేత్	౧౩
దేవాదిమునిశర్వాస్తం దక్షిణప్రణిధౌజలే ధాత్రాదిభూతపర్వస్తం ఉత్తరప్రణిధౌజలే	౧౪
ఆవాహనక్రమేణైవ జుష్టాకారక్రమంవిదుః జుష్టాకారక్రమేణైవ అవసత్థ్యేజుహోతివై	౧౫
ఏవమేవక్రమేణైవ హోత్రం సర్వత్రకారయేత్ తరుణాలయబిమ్బస్య వినియోగక్రమంశృణు	౧౬

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే హోత్రకల్పవిశేషానామ ఏకాదశోఽధ్యాయః

ద్వాదశోఽధ్యాయః

★ బాలాలయస్థిత దారు బేర సరిత్యాగః ★ బాలాలయస్య బింబంచ దారుణాదిక్రమంయది	౧
తస్యబేరం సమాదాయ అగ్నినాదాహయేద్బుధః అథవాఖానయేద్విద్వా స్థలేచైవవిశేషతః	౨

కైశ్చిదుక్తం విశేషేణ జలేనైవ వినిక్తసేత్
సౌవర్ణ మణిరత్నంచ రాజతం తామ్రమేవవా ॥

ఏతద్భవ్య కృతం బేరం యదితత్రవిశేషతః
తస్యశక్తింసమాదాయ ఉక్తకుమ్భేషుసన్యసేత్ ॥

తద్బేరం చ సమాదాయ లక్షణంతత్సమీక్యతే

★ శయ్యావేదిస్థిత సర్వదేవతారాధనమ్ ★

కౌతుకాద్యాదినాకల్ప్య విధినాస్థాప్యచార్చయేత్ ॥

శయ్యావేద్యాస్తుపరితః సర్వదేవాన్సమర్చయేత్
ఐశాన్యాదిక్రమేణైవ బల్యస్తమితిపూజయేత్ ॥

అథవాకారయేద్విద్వాన్ర్హాస్తంచసమర్చయేత్
శబ్దరం బలిరక్తంచ రవిశ్చక్రస్సరస్వతీ ॥

పవిత్రీం శౌలూషికంచ పావకం పశ్చిమాముఖాన్
భౌమంగుహంచదుర్గాంచ యమంమన్దంచవైతతః ॥

రోహిణ్యస్సప్తభిర్యుక్తం సప్తమాత్మ్యాస్సమర్చయేత్
ఉత్తరాభిముఖాన్యర్చ్య ఆగ్నేయాదీనికారయేత్ ॥

పశ్చిమేనైరుతాద్యాది మహాకాళ్యాదినార్చయేత్
విష్ణుంచ వరుణంచైవ బుధంజ్యేష్ఠాంతధైవచ ॥

పుష్పరక్తక వాయూచ ప్రాజ్ఞుఖాంశ్చ సమర్చయేత్
వాయవ్యాదీశ పర్యస్తం దక్షిణాభిముఖాన్త్రమాత్ ॥

శుక్రంచభార్గవాదీంశ్చ సప్తచక్షుషయస్తథా
భాగీరథీం కుబేరంచ ఇన్ద్రభూతాన్సమర్చయేత్ ॥

ద్వారేద్వారాధిదైవత్యం ధాత్రాదీన్సమ్యగర్చయేత్
విమానం పరితోభ్యర్చ్య న్యక్షాదీనర్చయేత్త్రమాత్ ॥

అనపాయినమభ్యర్చ్య దేవస్యాగ్రేనిధాయచ

భూతద్వయంతథాతార్క్యం తథాచైవామితంపునః ॥

చక్రం, శఙ్ఖారవిన్దేచ అర్హాస్తంచ సమర్చయేత్

ఏవంక్రమేణ చాభ్యర్చ్య సర్వశాస్త్రేణ నిశ్చయః ॥

అధవక్ష్యే విశేషేణ సభ్యాదీంశ్చాపిహూయతే
సహస్రాహుతి పూర్వంస్యా త్పద్మాగ్న్యంతం పృథక్కుణు ॥

౧౬

★ సఖ్యేప్రధాన హోమః ★

సభ్యాగ్నించ పరిస్తీర్య ప్రాణాయామాదిపూర్వకమ్

★ సహస్రాహుతిహోమః ★

స్వస్తిచైవేతిహుత్వాతు తథాచైవప్రజాపతేః ॥

౧౭

అగ్నిర్దీమతయేత్యుక్త్వా అదిత్యేభ్యస్తదైవచ

విశ్వేదేవేభ్యహుత్వాతు మరుద్గణేభ్యవేనివచ ॥

౧౮

భూరగ్నయే భువోవాయు స్సువరాదిత్యభూర్భువః

దశక్షతశోహుత్వా సహస్రాహుతిరుచ్యతే ॥

౧౯

★ వ్యాహృతిత్రయన్యాసః ★

ఏవంహుత్వా పఠేద్విద్వాన్సువర్భువర్భూరితిచ

బింబస్య మూర్ధ్నిపాదాంతం న్యసిత్వాదేశికోత్తమః ॥

౨౦

అకారాదిక్షకారాంతం న్యసిత్వాసర్వసన్నిమ

లలాటాదిమ సర్వేషు వృషణాస్తన్ను విన్యసేత్ ॥

౨౧

న్యసిత్వైవం క్రమేణైవ విశేషమితికథ్యతే

★ సర్వదైవత్యమ్ ★

అధవక్ష్యే విశేషేణ సర్వదేవ క్రమంపరమ్ ॥

౨౨

దేవదేవం ప్రణమ్యైవ సభ్యాగ్నేస్తు పరిస్తరేత్

సర్వదైవత్య మస్త్రాంస్తు హుత్వాతద్దేశికోత్తమః ॥

౨౩

చిరాయుషం యమితుక్త్వా పుణ్యోఽఘేతిసముచ్చరన్

ద్వైమనైమార్కండేయాయపద్మాపిత్రేభ్యగవేచ

౨౪

ఇమోద్వైమనైభ్యగవే ధ్యాత్వాచైవసుహూయతామ్

బ్రహ్మజంహిరణ్యగర్భే బ్రాహ్మంచేతిద్వయంసప్తతమ్ ॥

౨౫

రుద్రమన్యంత్ర్యంబకౌద్వత్త్ర్యంబకాయేతిచోచ్చరన్

ద్వావాపృథివీస్వాహేతి ధాత్రాధిద్వారదైవతమ్ ॥

౨౬

యస్యాత్రియోవా ఇతుక్త్వా విధాతేద్వారదైవతమ్

తస్మిషోధృత్యమస్త్రస్తు భువంగం తత్రహూయతే ॥

౨౭

- యవిషభిభ్రేత్యుచ్చార్య పతంగంతత్రహూయతే
 వితత్యవిశ్వమిత్తుక్ష్వా పతిరంచైవహూయతే ॥ ౨౮
- యోనోభిరక్త ఇత్తుక్ష్వా వరుణంతత్రహూయతే
 మణికాయమునీష్టేతి సన్ధ్యాయైఇతిచబృవన్ ॥ ౨౯
- సన్ధ్యాంచ తాపసా యేతి తాపసం విఖనసంచ (?)
 వైఖానసాయాచ్యుతేతి కిష్కిన్ధాయేతి చక్రమాత్ ॥ 30
- తీర్థాయచేతితీర్థాయ ద్వారపాలాన్ హునేత్త్రమాత్
 త్రాతారమిష్టమిత్యాద్యై మన్తైరింద్రంయ జేత్త్రమాత్ ॥ 3౧
- అగ్నిరూర్ధేతిమన్తేణ అయమగ్నిరితిబృవన్
 ఏవం మన్త ద్వయం హుత్వా పావకం పరివర్యతే ॥ 3౨
- యమోదాధారఇత్యాది యామ్యంతత్రైవహూయతామ్
 వసవః ప్రథమేత్తుక్ష్వా సహస్రాక్ష ఇతిబృవన్ ॥ 33
- ద్వయోర్నిబుతి దైవత్యం హుత్వాతత్రసమాహితః
 యేతేశత మిత్యాదివారుణం చైవతుహూయతామ్ ॥ 3౪
- మరుతః పరమాత్మేతి మరుతోగణఇత్యపి
 ఏవంమన్తద్వయంహుత్వా వాయుదైవత్యముచ్యతే ॥ 3౫
- మిశ్రవాససఃకౌబేరం కుబేరంచాత్రహూయతామ్
 ఈశానస్సర్వలోకానా మీశఈశేతిచోచ్చరన్ ॥ 3౬
- ఏవమీశానదైవత్యం యజనంతత్రకారయేత్
 ఉదుత్యం చిత్రమిత్తుక్ష్వా భాస్కరస్య విశేషతః ॥ 3౭
- అవ్యైరనేకమన్తేణ అనువాకేనచోచ్చరన్
 మమాగ్నేవర్చమన్తేణ అహమగ్నే ౭గ్నిమన్తవిత్ ॥ 3౮
- అగ్నాఅయాహి వీతేతి భౌమస్యైవత్రయోయజేత్
 ప్రభుర్దేవేతి మన్తేణ గ్రహాధిపతిముచ్చరన్ ॥ 3౯
- అసితం చైవ హుత్వాతు కారయేద్దేశికోత్తమః
 బృహస్పతేత్యాదిహుత్వా భార్గస్సత్యంప్రచక్షతే ॥ ౪౦
- శ్రవిష్ఠజోయ ఉచ్చార్య తద్విష్ణోః పరమంపదమ్
 తద్విప్రాస ఇతిప్రాచ్య బుధస్యైవచహోమయేత్ ॥ ౪౧

ప్రజాపతేనత్వదుచ్చార్య సుభూః స్వయమితిబృవన్
శుక్రస్యైవ యజేత్పశ్చ భూభామినీతిఉచ్యతే ॥

౪౨

ఇష్టగామినీత్యుచ్చార్య గంగాయైవ జుహోతివై
సోమయాస్తేతిమన్తేణ యాతేధామానిచోచ్చరన్ ॥

౪౩

ఏతదిందుద్వ యంహుత్వారుద్రమన్యంత్ర్యంబకమ్
★ రౌద్రమస్త్రహోమహస్త ప్రక్షాళన పూర్వకమాచమనమ్ ★
త్రిణేత్రంచైవ హుత్వాతు హస్తం ప్రక్షాళ్య చాచమేత్ ॥

౪౪

జగద్భువం యజేచ్ఛైవ జగద్భువణతీరయన్
సుబ్రహ్మణ్యో బృహస్పతే సుబ్రహ్మణ్యోరుద్రభువః ॥

౪౫

జగద్భువస్సుబ్రహ్మణ్యో జగద్భువోయోయజచ్చ
ఏతానిరససంఖ్యాని షణ్ముఖస్యైవహూయతామ్ ॥

౪౬

అతోదేవాదిమన్తేణ ఇదంవిష్కరితిబృవన్
ఏవంమన్తద్వ యంహుత్వా పురుషస్యాధిదైవతమ్ ॥

౪౭

యాబ్రహ్మచారిణ్యుచ్చార్య సాచారుజన్మముచ్చరన్
మహాకాశ్యైవహుత్వాతు తేనైవాత్రయజేత్కమాత్ ॥

౪౮

ఏషామరాణాం యామ్యేతి జ్యేష్ఠాంచైవయజేత్కమాత్
షడ్భిశ్చ జాతవేదేతి దోగ్ధమన్తం యజేత్కమాత్ ॥

౪౯

నన్దిన్యామూలఇత్యుక్త్వా ఆపోవివేశచోచ్చరన్
శాఖిన్యైవం యజేచ్ఛైవ తేనమన్తముదీరయన్ ॥

౫౦

శాఖాభూతేతిమన్తేణ, దేవీప్రవాహినీతథా
వేగిన్యైవతతో హుత్వా తత్రమన్తం సమీరయేత్ ॥

౫౧

బీసినీ భూతమన్తేణ విద్యుతా యేతిచోచ్చరన్
శాఖిన్యైవంయజేత్తత్ర జపిత్వామన్తవిత్తమః ॥

౫౨

గణావాణీతి మన్తేణ విద్వాన్మేతినముచ్చరన్
జారాశ్చైవ యజేత్పశ్యా దుక్తమన్తేణకారయేత్ ॥

౫౩

మాతాహ్యమేయ మన్తేణ ఆయామహంచేత్యుచ్చరన్
దా మిన్యాశ్చైవ దైవత్యం జుహూయాద్దేశికోత్తమః ॥

౫౪

- యయాసత ప్రసవ్యేతి దదృణ్యా పరిక్రీర్తితా ॥
యాభ్యోహితప్తముచ్చార్క యామానసామిత్కుచ్చరన్ ॥ ౫౫
- ఏవంచైవతు హుత్వాతు రోహణీగణముచ్యతే
యతస్వమాసీదస్మాఇత్యేతామన్త్రైభుగోరపి ॥ ౫౬
- కస్యాంగిరావిస్మావయతి ఘన్త ద్వయంచాంగిరాః
వ్యావర్ధతే సస్మారేతి పులహాయసుహూయతామ్ ॥ ౫౭
- యఏషాదాన ఆనన్దః పులస్తాయజుహోతిచ
ప్రప్రాయశోయే నిష్కంత క్రతవేతుతథాయజేత్ ॥ ౫౮
- యోనోవశిష్ట ఇత్యుక్వా తథానస్తాత్రమాయవై
వసిష్టస్య యజేత్తత్ర యఆనసూయేతిబృవన్ ॥ ౫౯
- యఏషదిగ్భ్య ఇత్యుక్వా అత్రించైవ సుహూయతామ్
సఏకోభూవిత్కుక్వా యస్తైష్ఠభుమితిబృవన్ ॥ ౬౦
- ఏతాన్యాకాశదైవత్యం జ్ఞాత్వాచైవ విచక్రణః
ప్రక్రమ్యాయోమాతరిశ్వా వాయోశ్చైవజుహోతిచ ॥ ౬౧
- వృషాకపిఓజోభిమానీ పావకస్యచహూయతే
ఆపోవిశ్వేతి చాతుర్యం జలంతస్యాధిదైవతమ్ ॥ ౬౨
- తయాదిత్యా తత్రీణ్యేషా పృథివ్యాశ్చజుహోతివై
పావకాన మహో అర్హ ఇతిసారస్వతంయజేత్ ॥ ౬౩
- శగంసానియచ్ఛ, ద్భూయేతివవిశ్రీంచసుహూయతామ్
యఉత్తమోగ్నః పథేతి జుహూయాన్యక్రదైవతమ్ ॥ ౬౪
- యమర్పయన్తియస్సంహ వివస్వతేచ హూయతామ్
ఋచామధీనీతాం ధృతిమిత్ర స్సైవజుహోతివై ॥ ౬౫
- యేనేష్ఠేచ సమూహ్యేతి మహీధరం తుహూయతామ్
చరుంపచేద్య చ్ఛుల్యాంచహవిరక్షకముచ్యతే ॥ ౬౬
- చతుర్ముఖీయాలోకేత బ్రాహ్మణ్యైచయధాక్రమమ్
తథాత్రిణేత్రీ చిహ్నేతి గణేశ్వర్యై జుహోతివై ॥ (రుద్రాణ్యై) ౬౭
- జ్వాలామాలాబాలాన్తరీ షణ్ముఖ్యైవసుహూయతామ్
యుగే యుగే సర్వంరమా వైష్ణవ్యైచ జుహోతివై ॥ ౬౮

కల్పేష్వంతే ష్వితీత్సుక్వా వారాహైవ జుహోతివై
సాసర్యమాలాధరీతి ఇంద్రాణ్యైవ జుహోతివై ॥

౬౯

చణ్డీహరీ మోహీతిచ ఏవం కాల్యైజుహోతివై
ధాతాస్యవిశ్వం, పుల్లేతి జుహుయాత్పుష్పరక్షకమ్ ॥

౭౦

విశ్వాన్పలీతి సౌర్యేతి బలిరక్షకహుయతామ్
ఆగ్నేయోఽప్రైషామఇతి విష్వక్సేనం యజేద్బుధః ॥

౭౧

శతధారం కదాపీతి జుహుయాత్తార్కదైవతమ్
ధర్మౌఖమా యోగస్థరంజుహుయాద్వైష్ణుదైవతమ్ ॥

౭౨

యమర్పయన్తి శన్నని శేషదైవం జుహోతివై
భూమానన్తోన్యోనేతి జుహుయాత్తత్రనేమినే ॥

౭౩

ఆసాగ్ర ఓజ ఇత్యాది ధ్వజంతత్రైవహుయతామ్
తన్మాయశోస్మాదుపాస్యేతిశఖాయయజేద్బుధః ॥

౭౪

భూతానాం భూతభూతేతి మహాభూతం యజేద్బుధః
అక్షహస్తేయే భూతేతి పావకోర్మునం చయజేత్ ॥

౭౫

ఏతాన్సర్వాంశ్చ దేవానాం మన్తైహుత్వా యథాక్రమమ్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ తథామిన్ద్రాహుతీహుతమ్ ॥

౭౬

అశ్రావితాదీనస్తేషు త్రిరావృత్యక్రమాద్యజేత్
ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం వాసాధికారే

సర్వదైవత్యంనామ ద్వాదశో ౭ధ్యాయః

త్రయోదశో ౭ధ్యాయః

★ అహవనీయే ప్రధానహోమః ★

అత ఉర్ధ్వం, ప్రవక్ష్యామ్యా హవనీయాదిషుక్రమమ్
యజేత్పురుషసూక్తన్తు, షోడశావర్త్య కారయేత్ ॥

౧

సకృజ్జయాదీన్స్తత్వాతు కేచిదాహవనీయకే

★ అన్వాహర్యే ★

అన్వాహర్యస్య, కుణ్డేతు విష్ణుసూక్తం, సుహుయతామ్ ॥

౨

బ్రాహ్మస్తువ్యాహతిఃశ్చైవ, జయాదీన్స్తుహుయాత్క్రమాత్

★ గార్హపత్యే ★

వైష్ణవాంశ్చ జయాదీంశ్చ జుహుయుద్ధార్హపత్యకే ||

3

అధవాష్టాక్షరంమస్త్రం ద్వాదశాక్షరసంయుతమ్

వైష్ణవం, విష్ణుగాయత్రీం జుహుయాదితి, కేచన ||

౪

★ ఆవసత్యే ★

ఆవసత్యే విశేషణ వైష్ణవంరుద్రసంయుతమ్

ఆధవా, కారయేద్విద్వా న్నూక్షమేకాక్షరాదికమ్ ||

౫

విష్ణాదిచాక్షహస్తాస్తు సర్వమూర్తీ స్సహూతామ్

అహవనీయోక్త మంత్ర సంఖ్యామావర్త్యహూతామ్ ||

౬

విపరీతంచరేద్విద్వా న్విసశ్యతి నసంశయః

★ యథోక్తద్రవ్యహీనే ★

యథోక్త ద్రవ్యహీనేతు గ్రామస్వయజమానయోః ||

౭

ద్రవ్యహీనేతతోద్దిశ్య క్రియాహీనే, విశేషతః

★ మస్త్రహీనే ★

తత్రైవ పుణ్యహానిస్యా న్మస్త్రహీనేవిశేషతః ||

౮

ఋత్విక్చైవ గురుశ్చైవ యజమానోన్యపస్తధా

ఏతానాయుఃక్షయంజ్ఞాత్వా తస్మాత్సంపూర్ణమాచరేత్ ||

౯

అజ్ఞానాదర్థలోభాద్వా మోహాద్వావైరికారణాత్

అర్థతేజో, వివాశంచ అల్పాయుశ్చ, భవేన్నరః ||

౧౦

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నైవ యథోక్త విధినాచరేత్

★ పౌండరీక ప్రధానహోమః ★

అధవక్ష్యే, విశేషణ పౌండరీకాగ్ని కుణ్డకే ||

౧౧

మస్త్రద్రవ్య క్రియాదీనాం సర్వంకృత్వా విచక్షణః

సేతం రక్తంవా పద్మంచ లబ్ధమానీయచాదరాత్ ||

౧౨

కాపిలేన ఘృతాఘృత్యసేతం రక్తమధాపివా

అబ్జాగ్నిస్తు పరిస్తీర్య ప్రజ్వాల్యైవ విచక్షణః ||

౧౩

అధవాచరుణాజ్యేన పారుషేన సమన్వితమ్

★ మహాశాన్తి హోమః ★

రుద్రసూక్తం తతోహుత్వా సూక్తం గోదానకైర్యుతమ్

అత్యసూక్తం యజేచ్చైవ వైష్ణవం సూక్త మేవచ॥

౧౫

ఏవంసూక్తం సకృద్ధుత్వా మహాశాన్తి రిహోచ్యతే

అధవాచేద్విశేషేణ హోతవ్యం మన్తపారగాః ॥

౧౬

అపూపసక్తులాజైశ్చ తిలచూరైశ్చసైవహతు

అజ్యేనాఘ్నత్య మన్తజ్ఞః ప్రత్యగ్నించజాహోతివై ॥

౧౭

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ పారుషేన సమన్వితమ్

మహాశాన్తి రితిత్యుక్త్వా సమన్త దురితాపహమ్ ॥

౧౮

పారమాత్మిక మబ్జాగ్నౌ జాహుయాత్తదనుక్రమాత్

కాపిలేన ఘృతాఘ్నత్య శ్వేతపద్మ యుతంక్రమాత్ ॥

౧౯

ప్రత్యేకం విష్ణుగాయత్ర్యా అష్టోత్తర శతంయజేత్

★ పారమాత్మికమ్ ★

అధవాజాహుయాత్తత్ర బిల్వపత్రం ఘృతాఘ్నతమ్ ॥

౨౦

విష్ణుస్సర్వేషాముచ్చార్య సుసూక్ష్మ జ్యోతిముచ్చరన్

ఈశోయస్మేతి చోచ్చార్య రాయామీశం తతఃపరమ్ ॥

౨౧

యోబ్రహ్మ శబ్ద ముచ్చార్య యోవాత్రిమూర్తిరుచ్చరన్

యద్వాక్పతం సముచ్చార్య కఃకోశంతు తతఃపరమ్ ॥

౨౨

యంయజ్ఞేతి మన్తేణ యోవాగ విష్ణుఉచ్చరన్

యోవావాయురితిత్యుక్త్వా త్వమగ్నేత్రిగుణోవరః ॥

౨౩

త్వంజీవన్త్యమన్తేణ భూమేర్వితన్యన్నుచ్చరన్

మనన్త్యంభాత్వాత్వంబుద్ధిర్యస్సృక్త్వాన్యన్యవాభయాత్ ॥

౨౪

యంత్యాం సర్వపాలనేతి యన్త్యం కామోసముచ్చరన్

అఙ్గాదఙ్గాత్ప్రమన్తేణ యోమోహయ సమాపయేత్ ॥

౨౫

యోద్వాదశాత్మా ఇత్యుక్త్వా యోబ్రహ్మ బ్రహ్మవిదేతి

సారస్వతోవామన్తేణ యోవాపరం సముచ్చరన్ ॥

౨౬

యోదోషశ్చతురశ్చేతి యస్యైతావాయధాక్రమమ్
వాకోవా అనుద్వావేతే యోవాఅయుర్యజేత్త్రమాత్ ॥ ౨౭

యోవాతేజేతిమన్త్రేణ సహసంపాసముచ్చరన్
యోవాసహస్రం స్వాతిగాసత్వం సత్యసముచ్చరన్ ॥ ౨౮

సత్యస్సత్వం పుణ్యమితి సత్యజ్యోతిరితీరయన్
కామిముమాచ ఉచ్చార్య ఆరిణీవాతతః పరమ్ ॥ ౨౯

తత్సత్వవేమన్త్రేణ యజేద్విష్ణుంసమన్తతః
తద్భూర్భూభూమన్త్రేణ ఆపోవాఅప ఉచ్చరన్ ॥ ౩౦

త్రయీవాకామ మిత్యక్వా ద్వైవాముఖ్యఇతిబ్రువన్
సఏకైకస్స ఇత్యక్వా స్వయమాదిరితిబ్రువన్ ॥ ౩౧

యస్స్వయంస్పష్ట మిత్యక్వా స్వాజసాసర్వముచ్చరన్
క్త్వామేకామితి మన్త్రేణ యఃకున్దేతి సముచ్చరన్ ॥ ౩౨

యోవాపృథాంచ మన్త్రేణ యాంగాముశస్తిముచ్చరన్
ప్రజాపతేనత్వే త్యక్వా యోధూర్ధ్వమితిరయన్ ॥ ౩౩

యోవావ్య హింసీత్యుచ్చార్య తపోనిధిమితిరయన్
యోవాన్యసింహ ఇత్యక్వా రయిఃకకుత్సస్సముచ్చరేత్ ॥ ౩౪

రాకామహేతిమన్త్రేణ వేదాహమితిచోచ్చరన్
దిగ్దేషాయస్యఉచ్చార్య పద్మాస్యేతి సముచ్చరన్ ॥ ౩౫

యఃపుణ్యరీక ఇత్యక్వా రయీణాం పతిముచ్చరన్
రాయాం పతత ఇత్యక్వా యత్సారభూతమిత్యత ॥ ౩౬

ఫలోవాఏవ ఉచ్చార్యధూర్ణోపహసనమాహితః
విశ్వం భిభర్షీ త్యక్వాతు సోవాస్వరూపముచ్చరన్ ॥ ౩౭

భూర్భువంవేతి మన్త్రేణ దాక్షాయణ్యాం యజేద్బుధః
ఆశాస్సమస్తా ఇత్యక్వా యోజజ్ఞమమితిరయన్ ॥ ౩౮

యోవాదశానాం హుత్వాతు చత్వారోదోషముచ్చరన్
ఉచ్చార్యాణోరణీయానితి బ్రువన్ ॥ ౩౯

ష్ఠ ఇత్యక్వా భ్జోజుషంతం సముచ్చరన్
కృగుప్తాం హుత్వాతు యంచింతంచ సుహూయతామ్ ॥ ౪౦

పుణ్యాంచ పుణ్య ఇత్యుక్త్వా సోనోభూతో సముచ్చరన్
సత్వేవ నిత్యమిత్యుక్త్వా యాగావాయుస్తధైవచ ॥ ౪౦

సరోత్తమర్షోతిరితిః సత్వానిర్భిణ్ణమేవచ
యస్యేచ్ఛాలోకేవేతిచ యోవేదాదిస్సమాహితః ॥ ౪౧

యోవావ్యక్తమితిత్యుక్త్వా యోవాభూతే సముచ్చరన్
సత్యస్సత్యస్థ ఇత్యుక్త్వా ఋతంసత్యం సమాచరేత్ ॥ ౪౨

అంరాజిమస్తమిత్యుక్త్వా మామాత్మేతి సముచ్చరన్
ఏవం క్రమేణ, జుహూయాద్దేవ దేవమనుస్మరన్ ॥ ౪౩

పారమిత్మిక మిత్యుక్తం సర్వశాస్త్రేణ నిశ్చయః
అపరేచక్యతే విద్వానప్రాశీతిక్రమం విదుః ॥ ౪౪

★ అష్టాశీతి ★

అధవక్త్ర్యే విశేషేణ అష్టాశీతి క్రమం త్వహమ్
ఆద్యస్తం ప్రతి మన్తేణ స్మృత్వా దేవం ద్విజోత్తమాః ॥ ౪౫

ఆదావస్తే సకృద్ధుత్వా వ్యాహృతీరితి కేచన
విష్టవే, విష్టవేస్వస్తిదాయ, విష్టవే సర్వస్థరాయచ ॥ ౪౬

విష్టవే సర్వగో స్త్రేచ, విష్టవే సర్వాత్మనేపిచ,
విష్టవే సర్వదేవాత్మనే విష్టవే సర్వవేదాత్మనే ॥ ౪౭

విష్టవే సర్వమునీనామాత్మనే విష్టవేయోగసన్ధారణాయ, విష్టవే సర్వప్రతిష్ఠాయచ, ఏతైశ్చదశభిర్ధుత్వా దేవదేవ మనుస్మరన్, నారాయణాయ నారాయణాత్మనే, నారాయణాయ సర్వదేవాత్మనే, నారాయణాయేంద్రరూపోయ, నారాయణాయ సంయమనాధిపతయే, నారాయణాయ సమ్యోగపతయే, నారాయణాయ సర్వతృప్తిప్రదాయ, నారాయణాయానంతాత్మనే, నారాయణాయ బ్రహ్మేశాత్మనే, నారాయణాయ ప్రజాపతయే, నారాయణాయానన్తశయనాయ, ఏవమేకాదశైర్ధుత్వా దేవమానమ్య మన్త్రవిత్, పుణ్యనారాయణాయ, పుణ్యనారాయణాయ త్రిదశాధి పతయే, పుణ్యనారాయణాయ వటాక్షవాసినే ॥ పుణ్యనారాయణాయ పాదార్చిషే, పుణ్యనారాయణాయ బాలరూపిణే, పుణ్యనారాయణాయ మాయారూపిణే, పుణ్యనారాయణాయ ప్రబోధినే, పుణ్యనారాయణాయ సర్వాధిష్ఠానాయ, పుణ్యనారాయణాయ సర్వప్రహరణాయ, పుణ్యనారాయణాయ మూర్ఖిస్థానాయ, ఏవం దశభిర్మన్తైర్ధుత్వా॥ సమ్యగ్ధ్యాన పరాయణః, బాలాయ, బాలాయవటపత్రశాయినే “ఏవం మన్తద్వయం హుత్వా, కేశవం మనసాస్మరన్ సత్యాయసత్యనిష్ఠాయ, సత్యాత్మనేసత్య

నిత్యాయ, సర్వేత్వగ్ంహి సత్వేసత్వం ప్రతిష్ఠాయ, సత్యాయ సర్వలోక ప్రవర్తినే, సత్యాత్మ దేవాయ, సత్యమోదాయ, సత్యసోపానకాయ, త్వంహి సత్యాత్మప్లుత్య నిష్టాద్భవాయ, ఏతైశ్చదశభిర్న్య త్వాసృత్వా దేవం జనార్దనమ్, పురుషాయ, పురుషసంస్తుతాయ, పురుషసమధీతాయ, పురుషనిష్ఠాయ, పురుషాత్మనే, పురుష పురుషాయ, పురుషాయ జగన్మిత్రాయ, పురుషాయ జగదాధారాయ, పురుషాయ జగత్ప్రవర్తినే, పురుషాయ జగద్ధేతవే, ఏవంహుత్వా దశభిశ్చైవ సృత్వాదేవం జగద్గురుమ్॥ విష్ణు క్రీడాత్మనే, భూమిసంక్రీడాత్మనే, జగన్మోదాయ, జగద్ధితాయ, నిఖుర్యపాయ, కాయ, కస్మై, కతమస్మై సర్వస్మై, విష్ణవే, విష్ణవే మస్త్ర సందృహణాయ, ధృవరూపిణే, సంవృతాత్మనే, సంప్రీతికరాయ, సర్వశుభప్రదాయ, అశుభనాశాయ, శుభసంబర్హణాయ “ఏవంసప్త దశైర్మ నై రమ్యతం మనసాస్మరేత్,” పుణ్యాయ, పుణ్యాయ బలోర్హితాయ, పుణ్యాయ జయ సమృద్ధాయ, పుణ్యాయ కామానస్త జననాయ పుణ్యాయ సర్వానందాయ, పుణ్యాయ సమృద్ధాయ, పుణ్యాయ శ్రీనిదానాయ, పుణ్యాయ బ్రహ్మసప్తహణాయ, పుణ్యాయ వరస్థాయ, పుణ్యాయ లోకసమ్భావనాయ, పుణ్యాయాద్భుతాయ, పుణ్యాయానాదినిధనాయ, పుణ్యాయామితమహిమే, పుణ్యాయాత్మస్తహితాయ, పుణ్యాయ సర్వప్రతిష్ఠాయ, పుణ్యాయ సర్వలోక ప్రతిష్ఠాయ, పుణ్యాయ సర్వలోక శుభావహాయ, పుణ్యాయ సర్వాత్మనే ఏవమష్టాదశైర్మనైర్బహు యాద్దేశికోత్తమః ॥

౪౯

ఉక్తం విఖనసా ఏవమష్టాశీతిక్రమం స్మృతమ్

★ గార్హపత్యాదిమన్యిష్టకృత్ ★

గార్హపత్యావసత్వ్యాశ్చాహవనీయాది ఏవచ ॥

౫౦

అన్వాహార్యాగ్ని కుణ్డేవ స్విష్టాకారంపుధగ్యజేత్ ॥

సభ్యంశ్చ పౌణ్డరీకంచ స్విష్టాకారంవినాచరేత్ ॥

౫౧

★ వతురిక్షువేదాధ్యయనమ్ ★

ఋగ్వేదం పూర్వభాగేతు దక్షిణేతు యజుస్తథా

సామస్తు పశ్చిమేభాగే అధర్వస్తూత్తరే క్రమాత్ ॥

౫౨

ఏవమధ్యయనం ప్రోక్తం ఋచాంప్రాచీరితి శృతిః

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన ఋగ్వేదాదిక్రమంచరేత్ ॥

౫౩

విపరీతంచరేచ్చైవ నిష్ఫలం తదుదాహృతమ్ ॥

ఏవమధ్యయనం కుర్యాత్సర్వశాస్త్రేణ నిశ్చయః

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్తాయాం సంహితాయాం వాసాధికారే పారమాత్మికం

ఆష్టాశీతిక్రమోనామ త్రయోదశోఽధ్యాయః

చతుర్థశ్ ౭ ధ్యాయః

★ సభ్యప్రధానపూర్వకవసోర్ధాహోమమ్ ★

పశ్చాత్సభ్యం పరిస్తీర్య వసోర్ధాంసమాచరేత్
సృవంగృహీత్వా హస్తేన పూర్వోక్తాజ్యం ప్రగృహ్యచ ॥

౧

సృవేణస్రావయే ద్విద్వానవిచ్ఛిన్నం సమాచరేత్
విష్ణుసూక్తం సముచ్చార్య పురుషసూక్త మతఃపరమ్ ॥

౨

శ్రీసూక్తం భూమిదైవత్యం అతోదేవాది వైష్ణవమ్
ఏకాక్షరాది సూక్తంచ విష్ణుగాయత్రియాయుతమ్ ॥

౩

ఏతైశ్చ సప్తభి స్సూక్తైశ్చతురావర్త్య హూయతామ్
ఏవంకర్తు మశక్తశ్చే త్సకృద్వా తత్రకారయేత్ ॥

౪

ఏవమేవ క్రమేణైవ రాత్రిశేషం వ్యపోహ్యచ

★ శయనాధివాస స్థిత దేవప్రబోధమ్ ★

తతఃప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నాత్వాసూత్రోక్తవత్ప్రమాత్ ॥

౫

నిత్యకర్మసమాప్తైవ ప్రజేద్దేవస్య మద్ధిరమ్
చాదౌప్రక్షాళ్యచాచమ్య దేవముత్థాప్యమంద్రవిత్ ॥

౬

పూర్వ వస్త్రం విస్మృజ్యైవ పునరన్యం సమాచరేత్ ।

ఉత్పవోక్తేన మార్గేణ సర్వాలంకారమాచరేత్ ॥

౭

★ గర్భాగారేపీఠకల్పనమ్ ★

పశ్చాదాలయమావిశ్య సూత్రేణపదమాచరేత్

పూర్వాంతముత్తరాంతంచ షట్సుత్రంచ ప్రసార్యచ ॥

౮

మధ్యపదే విశేషేణ పీఠం సమ్యక్ప్రకల్పయేత్

ఉక్తబీజం స్థలేన్యన్య బిన్దుం ప్రణవసంపుటమ్ ॥

౯

ఊర్ధ్వపీఠం ప్రకల్ప్యైవ శిల్ప శాస్త్రోక్తమార్గతః

వృత్తంవా చతురశ్రంవా పద్మాకారమధాపివా ॥

౧౦

అన్యద్భద్రాకృతింవైవ చైనతేయయుతంపునః

తదూర్ధ్వకల్పయేద్విద్వాన్తవ భాగం విభాగశః ॥

౧౧

★ రత్నన్యాసాపటేదుకూలాచ్ఛాదనమ్ ★

పూర్వోక్తేనక్రమేణైవ రత్నం సమ్యక్ప్రకల్పయేత్
సుధయా పరిపూర్ణైవ క్షౌమేణాచ్ఛాదయేత్సునః ॥

౧౨

తత్కాలే యజమానోఽపి ఆచార్యాదీన్ప్రణమ్యచ

★ ఆచార్యాదీనాం దక్షిణాదానమ్ ★

వస్త్రోత్తరీయా భరణైరలం కృత్య ప్రయత్నతః ॥

౧౩

సోదకం దక్షిణాం దద్యాద్విపరీతం నకారయేత్

ఏకవింశతి నిష్కున్తుగురవే దక్షిణాం దదేత్ ॥

౧౪

ప్రత్యేకం స్థాపకాదీనాం నిష్కుమేకాదశందదేత్

సభ్యాధ్వర్యోర్విశేషేణ తథాహోత్పనమాయుతమ్ ॥

౧౫

పౌణ్డిరీకస్యచాధ్వర్యోః ప్రత్యేకం పఞ్చనిష్కుకమ్

అన్యదాహవనీయాద్యధ్వర్యుణాంచ చతుష్టయమ్ ॥

౧౬

ప్రత్యేకం రుద్రనేత్రాఖ్యం నిష్కుందత్వా సమాహితః

పరిషద్ధామే చాధ్వర్యో రనేషాన్తు పృథక్పరేత్ ॥

౧౭

నిష్కుంపాదాధికం దత్వా సంపూర్ణమితిపద్యతే

యజనం దక్షిణాహీనం నిష్కులందే శికోత్తమః ॥

౧౮

శుక్వాధ్వర్యుష్టులాభేతు ఏకాధ్వర్యైవకారయేత్

★ దేవ్యాదినాసహదేవ మాలయ ప్రవేశమ్ ★

ముహూర్తే సమనుప్రాప్తే వాదకాద్యాదినాహ్వయేత్ ॥

౧౯

యాత్రాసనోక్త మార్గేణ సర్వాలంకార సంయుతమ్

తోయధారాసమాయుక్తం స్వస్తి సూక్తం సముచ్చరన్ ॥

౨౦

కుమ్భమూదాయచాచార్యో వ్రజేయుస్తదనుక్రమాత్

పశ్చాత్థాపకాద్ధేవం దేవ్యేచసన్నయేత్ బుధః ॥

౨౧

ప్రదక్షిణం శనైర్గత్వా దేవాగారం ప్రవిశ్యచ

దేవస్య దక్షిణేపార్శ్వే ధాన్యపీఠం ప్రకల్పయేత్ ॥

౨౨

★ స్థాపనమ్ ★

పూర్వోక్త క్రమేణైవ స్థాపయిత్వా సురక్షయేత్

తస్యదక్షిణ పార్శ్వేతు శ్రీదేవీంస్థాపయేద్బుధః ॥

౨౩

- తస్యైవవామపార్శ్వేతు మహీంచ ప్రతిష్ఠాపయేత్
పవిత్రీ హరిణీభ్యాన్తు సహైవాదాయచాదరాత్ ॥ ౨౪
- అథవా లబ్ధరూపాన్తు స్థాపయిత్వానమర్చయేత్
★ ఉత్పవాదిబేరాణాం స్థాన నిర్ణయః ★
దేవస్య దక్షిణేభాగే ఔత్సవన్తు సమాప్తరేత్ ॥ ౨౫
- అథవా వామపార్శ్వేతు స్థాపయిత్వా విచక్షణః
స్థాపనం బలిబేరంచ దక్షిణే చోత్తరే తథా ॥ ౨౬
- ఏవంస్థానం సమీక్యైవ సౌకర్యార్థంసమాచరేత్
ఆసీనంవా శయానంవా స్థాపనంయది సంభవేత్ ॥ ౨౭
- అంగిరేణోక్త మార్గేణ కల్పయేద్దేశికోత్తమః
తత్తన్మచ్చైణ సంస్థాప్య సూక్తం స్మృచ్ఛ్వా జపేద్గురుః ॥ ౨౮
- తత్తత్పాదం స్మృతోభూత్వా సమ్యగ్ధ్యానపరాయణః
★ సూక్తాదివరణమ్ ★
విష్ణుసూక్తంతు జప్తైవ పురుషసూక్తం చోచ్చరేత్ ౨౯
- ధృవంచ వైష్ణవం జప్త్వా దేవీభ్యాన్తు తథాపృథక్
పూరకం కుమ్భకంచైవ రేచకశ్చ శరీరిణామ్ ॥ ౩౦
- క్రమాదారోహణంచైవ స్తమ్భనంచావరోహణమ్
పూరకాద్యాస్త్రయఃకాలం సృష్టిస్థితి లయాత్మకమ్ ॥ ౩౧
- సూతకం ప్రేతకంచైవ పూతకంచ త్రికాలికా
నార్భయేదహ్ని రాత్రౌచ బాహ్యభ్యంతరయోర్వారిమ్ ॥ ౩౨
- సంధ్యాయామర్చయేత్ప్రాజ్ఞ సూతకంప్రేతకం వినా
సూతకేప్రేతకే కాలే పూజాభవతినిష్ఫలా ॥ ౩౩
- సూతకే ప్రేతకంయాతి ప్రేతకే సూతకం వ్రజేత్
తస్మాత్పూర్వ ప్రయత్నేన పూతకహరిమర్చయేత్ ॥ ౩౪
- ఏవందేవార్చనాకాలం జ్ఞాత్వాసర్వం సమాచరేత్ ౩౫

★ బేరన్యాసః ★

బేరన్యాసం ప్రవక్ష్యామి శృణుధ్వం శాస్త్రచోదితమ్ ।
మూర్ధాది పాదపర్యంతం న్యాసంకృత్వా విచక్షణః

3౬

★ వ్యాహృతి త్రయన్యాస క్రమః ★

ఆచార్యస్సకలం ధ్యాత్వా సుదృఢం విన్యసేద్బుధః ॥
సువర్చ్య వర్చూరిత్యాది చాక్షరాణాం విశేషతః

3౭

ఋషిచ్ఛన్దోధి దేవాంశ్చ క్రమాద్వక్ష్యే విశేషతః ॥
సువరితి సువర్లకం భువర్లకం భువస్తదా

3౮

భూలోకం భూరితిప్రోక్షం తస్మాల్లోకత్రయాత్మకాః ॥
బిమ్బస్య హృదయే సమ్యజ్సన్యసేద్బీజాక్షరం పరమ్ ॥

3౯

★ అక్షరత్రయన్యాసః ★

తదక్షరంతు శుద్ధాత్మా ప్రణవైర్వేష్ట్య మస్త్రవిత్
అకారస్య ఋషిః బ్రహ్మ గాయత్రిఛన్దఉచ్యతే ॥

౪౦

పరబ్రహ్మచ తద్దేవః పరమాత్మేతికథ్యతే
రుక్మాభం పరమంబీజం సర్వకారణ కారణమ్ ॥

౪౧

తరుణార్క సహస్రాభం బ్రహ్మశాఖ్యాం నమస్సుతమ్
పద్మాసనస్థం దీర్ఘాక్షం శ్రీపత్నాలంకృతోరసమ్ ॥

౪౨

శఙ్ఖచక్రధరం సౌమ్యం సర్వాభరణ భూషితమ్

★ ప్రణవాక్షర ప్రాధాన్యమ్ ★

ఓం మిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ ప్రణవం పరిపత్యతే ॥

౪౩

దేవాస్సప్రణవంయాన్తి తస్మాత్ప్రణవ ఉచ్యతే
ఓంకారాదుద్భవోబ్రహ్మ అస్తర్యామీ జగత్ప్రభుః ॥

౪౪

ప్రణవస్య ఋషిర్బ్రహ్మ ఛన్దోగాయత్రిరుచ్యతే
పరమాత్మా చతుర్వేదో గోత్రమాధర్వణం చయత్ ॥

౪౫

భూరగ్వాత్మక ఇత్యుక్త్వా భువః ప్రాణాత్మనే త్యపి
సువస్సూర్యాత్మనేత్యుక్త్వా బ్రహ్మాత్మాభూర్భు వస్సువః ।

౪౬

సత్యాత్మనే ౭స్త్రియతదా పశ్చాంతగానిచభద్రతః
అక్షరాణాంతు వక్ష్యామి దేవవర్ధాన్యనేకశః ॥

౪౭

★ ప్రణవాక్షర విచారః ★

అకారం పృథివీ జ్ఞేయం పీతవర్ణేన సంయుతమ్
అన్తరిక్షముకారస్తు విద్యుద్వర్ణ మిహోచ్యతే ॥

౪౮

మకారస్సువరితి ఖ్యాతా శుక్లవర్ణేన వర్ణకమ్
తస్యప్రకృతి లీనస్య యః పరస్సమహేశ్వరః ॥

౪౯

అకారస్య మకారస్య బ్రహ్మణః పరికల్పితమ్
బీజమెంకార వృక్షస్య వటస్యమణి కాయకా ॥

౫౦

శక్తిరస్య త్సమాఖ్యాతా అకారద్విత యాన్వితా
గాయత్రీచ తథానుష్టుబ్జగతీచ యథాక్రమమ్ ॥

౫౧

స్వరస్యోంకార వృక్షస్య త్రిష్టుభ్గాయ త్రిరుచ్యతే
అనాదీ బీజమవ్యక్తం అనన్తాక్షర మచ్యుతః ॥

౫౨

అమృతశ్చావ్య యస్తస్మాదకారో విష్ణురుచ్యతే
ఉత్తమోత్తమ మూర్ధ్వస్థ ముభయోశ్చ తతః పరమ్ ॥

౫౩

జగతశ్శతత స్తస్మాదుకారో విధిరుచ్యతే
మిధ్యే సర్వస్య జగతో జగన్మధ్యేచ యస్సదా ॥

౫౪

మహతః పరమోమార్గో మకారః పరమేశ్వరః
ఏతానర్ధాన్సమాహృత్య మునిభిః పరదర్శిభిః ॥

౫౫

ప్రణవస్తస్య ఋషిభిః ప్రజాపతి రిహోచ్యతే
దేవం బ్రహ్మధిపం పీతం గోత్రంచాధార్వణం హియత్ ॥

౫౬

ఛన్దశ్చ దేవీగాయత్రీ రిత్యేవం మనసాస్మరన్
ఏత న్న్యాసమిదం శృత్వా మయా చైవ శృణుష్వవై ॥

౫౭

★ శ్రీకారలకార న్యాసక్రమః (శ్రీ మహిదేవ్యాః న్యాసక్రమః) ★

శ్రీకారం రుక్మవర్ణస్తు మంకణో ఋషిరుచ్యతే
ఛన్దో గాయత్రీ రుద్రిష్టా దేవతా శ్రీరుదాహృతా ॥

౫౮

ఈకారం బీజమిత్కుక్తం శక్తిర్నిన్దురితి స్మృతమ్
లకారం శుక్లవర్ణంతు విశ్వామిత్ర ఋషిస్మృతః ॥

౫౯

ఛన్ద శ్చానుష్టుబిత్కుక్తోదేవతా హరిణీ స్మృతా
పఠేత్త్యేకార బీజస్తు నాదంశక్తి రుదాహృతమ్ ॥

౬౦

★ పరివార దేవతానాం తత్తద్బీజాక్షర న్యాసః ★

పర్వేషాం పరివారాణాం హృదయేత్వక్షరం న్యసేత్
ఉక్తబీజాక్షరం వాధ తన్నామాధ్యక్షరస్తువా ॥

౬౧

మార్కణ్డేయం మకారంచ భృకారంచ భృగోస్తథా
మకారం బ్రహ్మణో స్తద్వదుకారం శంకరస్యతు ॥

౬౨

ఇంద్ర స్యతు హకారంవా రకారం పావకస్యతు
యకారం యమదైవత్యం పకారం నైర్ఋతేస్తథా ॥

౬౩

వకారం వా యకారాంవా వరుణస్య తదైవచ
వాయోర్యకారం రాకారం కుబేరేస్య తదైవచ ॥

౬౪

వికారం విష్వక్సేనస్య శకారం శఙ్కరస్యతు
రూకారం వా ఖకారంవా భాస్కరస్య విశేషతః ॥

౬౫

గకారం గరుడస్యాధ చకారం చక్రదైవతమ్
ఛకారంచ ధ్వజస్యాక్షరం శకారం శఙ్ఖ దైవతమ్ ॥

౬౬

భూకారం భూతదైవత్యం స్మృత్వా బీజాక్షరం న్యసేత్
బీజాక్షరో విశేషేణ యన్యదేవస్యనోచ్యతే ॥

౬౭

తస్య బీజాక్షరం ప్రోక్తం తస్యనామాది చాక్షరమ్
యద్దేవస్యచ యద్వర్ణం తద్వర్ణం తస్యచాక్షరమ్ ॥

౬౮

ఏవం క్రమేణ సంప్రోక్తం శృణుధ్యమ్మపి సత్తమాః

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే స్థాపన విధాన స్మరణబీజాక్షర న్యాసంనామ చతుర్దశో ౭ధ్యాయః

అథ పంచదశో ౭ధ్యాయః

★ కుమ్భస్పర్శనే ఏకాక్షర సూక్తజపమ్ । ★

అథవక్త్ర్యే విశేషేణ దేవతావాహన క్రమమ్
ఏకాక్షరాదినా జప్త్వా శక్తికుమ్భం స్మృశన్సేత్ ॥

౧

★ అక్షరన్యాసమ్ । ★

బింబస్యాఙ్గస్య కృత్యేతు న్యసిత్వా మంద్రవిత్తమః
అకారాదిక్షకారాంతం న్యసిత్వా సర్వసన్నిధిమ్ ॥

౨

కూర్చేనాదాయ తద్భక్త్యా ధ్యానయుక్తం సునిశ్చలమ్
ఇదం విష్ణురితీ త్యక్త్వా ఆయాతు భగవానితి ॥

3

★ బింబేష్ఠ్యా వాహనమ్ । ★

కూర్చేనాదాయ తద్భక్తిం ధృవబేర స్యమూర్ధని
ఆవాహయేత్తు తద్భక్తిం పశ్చిమూర్తి క్రమేణవై ॥

౪

అథవాఽచార్య హస్తేన తోయపుష్పాదినా హ్యయేత్
అచలే దేవదేవేశం తద్వ్యాప్తం తిష్ఠతి శ్రుతిః॥

౫

★ దేవ్యాదీనా మావాహనమ్ । ★

సబ్రహ్మ సశివశ్చేతి ప్రణమ్యై వానుమన్యతే
పశ్చాద్దేవ్యో సమావాహ్య సమస్కూర్యాత్ప్రయత్నతః ॥

౬

శ్రియేజాతేతి మన్త్రేణ శ్రియమావాహయేద్బుధః
మేదినీతిచ మన్త్రేణ హరిణీం సమ్యగ్వాహయేత్ ॥

౭

★ కౌతుకాది బేరేష్ఠ్యా వాహనమ్ । ★

కౌతుకం చోత్సవం చైవ స్పృహనంచ తదైవచ
ధృవబేరా త్సమావాహ్య దీపాద్దీపమివ క్రమాత్ ॥

౮

ప్రణిధి ముద్భుత్య తత్కాలే కూర్చేనావాహయేద్బుధః
కౌతుకస్యచ దేవ్యాదీ నుత్సవస్య విశేషతః ॥

౯

సమ్యక్సూర్యవదాహృత్య చోక్తమస్త్రం సముచ్చరేత్
యథాగార్హ పత్య స్వాదాహవ నీయాదిషుక్రమాత్ ॥

౧౦

అగ్నిం ప్రణీయ హుత్వాతు తథాచైవ ధృవస్యతు
కౌతుకాదీ స్సమావాహ్య విధినా సమ్యగర్చయేత్ ॥

౧౧

ద్విధాచావాహనం ప్రోక్తం అచలేత తద్రాచలే
అచలే నిష్కళం ప్రోక్తం చలంతస్య ధృవాదిషు ॥

౧౨

పూర్వంతు నిష్కళం ధ్యాత్వా ధృవేచా వాహయేత్తతః
అథవాచే ద్విశేషేణ ఆపరా యాత్ర విధింస్మృతమ్ ॥

౧౩

అచలం ధృవబేరంచ చలంత శైవజంగమమ్
పూర్వం ధృవాదావాహ్య తస్మాదావాహయేచ్ఛలే ॥

౧౪

నవధామార్గ మాలక్ష్మ యథేచ్ఛం కర్తురిచ్ఛయా
నిత్యం విధివదభ్యర్చ్య యథారూపం ప్రకల్పయేత్ ॥

౧౫

★ అర్చకాదీనాం భూమిభోగ క్రమః । ★

భూమి భోగక్రమం చైవ తథావై చార్చకాదిషు
వాదకాన్ దేవదాస్యాదీన్ సృత్తగేయాన్ వినిర్దిశేత్ ॥

౧౬

సర్వమాచార్య హస్తేతు దత్తమేకం నసంశయః
ఏవం క్రమేణ తత్సర్వం సర్వశాస్త్రేణ నిశ్చయః॥

౧౭

★ లోహశిలాదిషు దాన శాసనమ్ । ★

శిలాయాం లేఖయేచ్ఛైవ తామ్రపత్రేతు లేఖయేత్
విపరీతం నకుర్వీత విధినా పరికల్పయేత్ ॥

౧౮

★ యాగద్రవ్యం ఆచార్య ప్రతిగ్రహమ్ । ★

యాగోపయుక్త ద్రవ్యాణి సర్వమాదాయ బుద్ధిమాన్
ఆచార్యాయ ప్రదాతవ్యం దత్వోదక పురస్కరమ్ ॥

౧౯

అన్యథా యజమానస్య నిష్ప్రలంత్రితి శాసనమ్
అథవా యజమానస్య కారయేద త్రిణోక్తవత్ ॥

౨౦

ఏవం యః కురుతే భక్త్యా ఐహికాముష్మిక ప్రదమ్
స్వపుత్ర దారకక్షేత్రం మిత్రంచ కులమేవచ ॥

౨౧

పశుపుత్ర వాహనాది వృద్ధ్యర్థం విశేషతః
సువర్ణరత్న ధాన్యాది సర్వస్యైవ ప్రవృద్ధయే ॥

౨౨

సర్వాశుభ వినాశంచ సర్వాభీష్ట ప్రవృద్ధిదమ్
అన్తే విమాన మారుహ్య తద్విష్ణోః పరమం పదమ్ ॥

౨౩

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగు ప్రాక్రాయం సంహితాయాం వాసాధికారే

ఆవాహన క్రమం నామ పంచదశోఽధ్యాయః

పోడశో ఽధ్యాయః

★ శ్రీ భూమ్యోః పృథక్త్ర తిష్ఠాక్రమః । ★

అత ఉర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి శ్రీభూమ్యోః స్థాపనక్రమమ్

దేవ్యర్కానంచ భేదంచ మధూచ్చిష్టక్రమం తథా ॥

౧

లోహస్రావాదికం కర్మ రత్నన్యాస క్రమం తథా

పీఠ సంఘట్టనం చైవ నయనోన్మీలన క్రమమ్ ॥

౨

పశ్చిగవ్యాధి వాసాదీన్ శయనే ఽప్యధి వాసనమ్

కుణ్ఠస్య లక్షణంచైవ తథా ద్రవ్యస్య సంగ్రహమ్ ॥

౩

ఏవమాదీని సర్వస్య పూర్వమేవ ప్రచోదితమ్

విశేషమత్ర వక్ష్యామి శ్రుణుధ్వం శాస్త్రచోదితమ్ ॥

౪

శయనాత్పూర్వ భాగేతు సభ్యమేకం ప్రకల్పయేత్

ఆ ఘారం విధివత్సత్వా హోత్రం తత్రైవ శంసయేత్ ॥

౫

దేవీభ్యాంమూర్తి రావాహ్య మునిభ్యాంచ జయాదిషు

జుష్టాకారం జుహుయాత్కారయే ద్దేశికోత్తమః ॥

౬

ప్రతిష్ఠాక్రమేజైవ కుమ్భమేకం ప్రపూరయేత్

అథవా తత్పు ధక్కుమ్భం పూజయిత్వా సమాహితః ॥

౭

ధృవ దేవం యది స్యాత్తు కుమ్భం తత్రైవ పూజయేత్

సూర్యమణ్డల మధ్యస్థం దేవమావాహయేద్ద్విజః ॥

౮

అథవా ఘటద్వయం గ్రాహ్యం పూజయేచ్ఛాస్త్ర నిశ్చయః

దుర్గా సారస్వతం సూక్తం శ్రీసూక్త సహితం క్రమాత్ ॥

౯

ద్వాదశావర్త్య హుత్వాతు పవిత్రం చైవ కారయేత్

సారస్వతంచ శ్రీసూక్తం భూసూక్త సహితం క్రమాత్ ॥

౧౦

ఏవమష్టభి రాహుత్య హరిణ్యా శ్చాత్రహరాయతే

తాత్రిశేషం వ్యపోహ్యైవ స్నానాద్వాదీని కారయేత్ ॥

౧౧

ప్రతిష్ఠాక్రమేజైవ కుమ్భం దేవ్యేశ్వ సన్నయేత్

ఉత్తస్థానే నివేద్యైవ తత్తన్నన్ద్ర ముదీరయన్ ॥

౧౨

తత్తత్పాదం పృథక్కుశ్య తత్తత్పూజం జపేద్బుధః

ముహూర్తే సమను ప్రాప్తే ఉత్తన్యాస క్రమంచరేత్ ॥

౧౩

పశ్చాదావాహనం కృత్వా విధినాసమ్యగర్చయేత్
అథవక్ష్యే విశేషేణ దేవ్యో ద్వైవాహిక క్రమమ్ ॥

౧౪

★ దేవ్యేర్దివాహ క్రమమ్ । ★

దేవం దేవ్యా సహస్థాప్య వివాహం నైవకారయేత్
వివాహం తత్రకర్తవ్యం కారయేదితి కేచన ॥

౧౫

పూర్వేచ దేవ దేవేశం సంస్థాప్య విధినా బుధః
పశ్చాద్దేవ్యా సహస్థాప్య క్రమాద్వైవాహికం చరేత్ ॥

౧౬

యాగశాలా మలంకృత్య పూర్వోక్తేన విధానతః
కుణ్ణమౌపాసనం కృత్వా తయోర్మద్యేతు కారయేత్ ॥

౧౭

శుద్ధస్నానోక్త మార్గేణ దేవేశం స్నాపయేద్బుధః
ఉత్సవోక్త క్రమేజైవ దేవేశం సమలం కృతమ్ ॥

౧౮

దేవీభ్యాం సమలకృత్య ఆస్థానే విష్టరే న్యసేత్
ఊర్ధ్వేవస్త్రం సమాస్తీర్య దేవం దేవ్యోసమానయేత్ ॥

౧౯

విష్టరోపరి సన్న్యస్య విధినా సమ్యగర్చయేత్
ఆఘారం విధివత్సృత్వా సర్వవాద్యాది ఘోషయేత్ ॥

౨౦

ఆచార్యం సమలం కృత్య యజమానో ముదాన్వితః
గ్రామస్య యజమానస్య కల్పయేద్వాగ మన్విరమ్ ॥

౨౧

అగ్నేః పశ్చిమతః కల్ప్య తల్ప మత్రైవ కల్పయేత్
దేవ దేవ్యా సమానీయ తల్పస్సోపరి వన్యసేత్ ॥

౨౨

దేవీద్వయ యుతం కల్ప్య ఏకంవాపిచ కారయేత్
పాద్య మాచమనం దత్వా పశ్చాత్కర్మ సమాచరేత్ ॥

౨౩

అథవా వస్త్రద్వయం ఛన్నం విష్టరం తత్రవిన్యసేత్
న్యవవత్సృజ యిత్యైవ ఉక్తభాగం దదేద్బుధః ॥

౨౪

★ మధుపర్కదానమ్ । ★

ప్రాజ్ఞుఖన్దేవ మాసాద్య తస్య దక్షిణ పార్శ్వతః
ఉత్తరాభి మఖస్తిష్ఠన్ మధుపర్కం ప్రదాపయేత్ ॥

౨౫

యన్మధునో మధవ్యేతి దద్యాదాచమనం పునః
ఆత్మసూక్తం తతోజప్త్యా సూక్తమేకాక్షరం బుధః ॥

౨౬

దేవ దేవం ప్రణమ్యైవ స్వాగతం చ సమాచరేత్
సూత్రోక్తే నైవ మార్గేణ కృత్వా వైవాహిక క్రమమ్ ॥

౨౭

దేవం దేవ్యోచ సంవీక్య ప్రసుగ్మవైతి చోచ్ఛరన్
అట్రాత్మస్మృతి మస్త్రేణ దేవం దేవ్యో పరస్పరమ్ ॥

౨౮

పశ్చాత్తద్యజ మానస్తు దేవ్యోదత్త్వాతు సోదకమ్
దేవ్యో ప్రదాతా తత్కాలే నామగోత్ర పురస్పరమ్ ॥

౨౯

పావ(ర్ష)కం సంపరి త్యైవ త్రయోవాథ సకృత్కమాత్
★ గోత్ర ప్రవర విధయమ్ । ★

అతిగోత్రాశ్చ మహ్యాశ్చ గోత్రం ప్రవదేచ్ఛియమ్ ॥

30

నదేవం భరద్వాజేన ప్రోక్తోదశ పురస్పరమ్
శ్రియః ప్రదాన కాలేతు భృగుంవా భింవాచిన్తయేత్ ॥

3౧

మహ్యః ప్రదానే సంస్మత్వా దాతాచైవ ప్రజాపతిమ్
సంచిన్త్య దత్త్వా తన్నామ్నా దేవదక్షిణ హస్తకే ॥

3౨

ప్రధానామాహుతిం పశ్చాల్లాజ హోమం యజేత్కమాత్
దేవం దేవ్యోస్సహదాయ పరీత్నాగ్నిం విధానతః ॥

33

స్మృశస్మశ్మస్మ తత్రైవ దేవం దేవ్యోచ కారయేత్
తథా సప్తపదాక్రాన్తం దేవదేవ్యోచ కారయేత్ ॥

3౪

అభైవాగ్నిం పరీత్యాశుపదాక్రాన్తస్తు సప్తకమ్
అశ్మ స్పర్శనం చైవ ఆచార్యేణైవ కారయేత్ ॥

3౫

స్తామానారోపయే త్పశ్చా ద్విధినా సమ్యగాచరేత్
ధృవ సందర్శనాద్వాది నాచరేదితి శాసనమ్ ॥

3౬

అన్యత్పర్వం సమంకుర్యా త్సూత్రోక్త విధినాచరేత్
అథవాకారయే ద్విద్వా న్యజమాన గృహేకృతే ॥

3౭

★ దేవ దేవ్యోర్వివాహే యజమాన గృహేకృతే సతి । ★
వివాహం కురుతేతత్ర పక్వాదీని నివేదయేత్

హవిరత్ర నివేద్యంచ నకుర్యాద్దేశికోత్తమః ॥

3౮

యానఘోహవ్య తత్పశ్చాదుత్సవోక్త విధానతః
గ్రామం ప్రదక్షిణీ కృత్య అస్థానే స్థాపయేద్బుధః ॥

౩౯

శుద్ధస్నానోక్త మార్గేణ దేవదేవ్యో సహసనే స్నానాననోక్త మార్గేణ స్నాపయిత్వా విచక్షణః ॥	౪౦
నిత్యపూజోక్త మార్గేణ ముఖవాసాంత మర్చయేత్ ఉపలాల్యచ భక్తానాం సన్మానం చాను పూర్వకమ్ ॥	౪౧
దేవ దేవ్యో సహదాయ జీవస్థానే నివేశయేత్ పాదో పుష్పాంజలిం దత్త్వా స్తుత్యాదేవం ప్రణమ్యచ ॥	౪౨
ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా ఐహికాముత్ర సిద్ధయే ఏవం క్రమేణ కర్తవ్యం విపరీతం నకారయేత్ ॥	౪౩

శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రాక్రాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే శ్రీభూమ్యోః ప్రతిష్ఠా వివాహ విధిర్నామ షోడశోఽధ్యాయః

సప్తదశోఽధ్యాయః

★ అవతార ప్రతిష్ఠా ★

అథవక్త్ర్యే విశేషేణ మత్యాదీనాం యథాక్రమమ్ రూపం స్థానం ప్రతిష్ఠాచ రూపేణైవ యథాక్రమమ్ ॥	౧
అల్పగ్రన్థంచ బహుగ్రన్థం శృణుధ్వం, మునిసత్తమాః పూర్వోక్త గుణసంపన్నం శిల్పినంచ సమాహ్వయేత్ ॥	౨
ఆయాదీని శుభం వీక్య ఆనుకూల్య దినేకృతమ్ దారుకేష్ఠ శిలావాధ గృహీత్వాభాస సార్థకమ్ ॥	౩
రూపంకృత్వా యథాన్యాయం మత్యాదీని యథాక్రమాత్ మత్స్యఃకుర్మో వరాహశ్చ నారసింహోఽధవామనః ॥	౪
రామోరామశ్చ రామశ్చ కృష్ణః కల్కితే దశ అథవా బుద్ధయుక్తంవా కృష్ణేన సహకారయేత్ ॥	౫
శ్రీ మత్స్యస్య రూపమ్ । దేవస్య మత్స్యరూపస్య లక్షణం వక్త్యతే మయా గ్రామ్యాదీనిచ సర్వత్ర మధ్యమే పశ్యమేపివా ॥	౬

- దీర్ఘశాలాం త్రికూటంవా సర్వయత్నేన కారయేత్
హస్తివృష్ట విమానంతు కుమ్భకార మధాపివా ॥ ౭
- ఏవం విమానం సంకల్ప్య దక్షిణే ఇష్టకైర్యుతమ్
ఉక్తధృవస్య మానస్య ధృవబేరంతు మత్స్యకమ్ ॥ ౮
- ద్వితాలోన్తు తమం కుర్యాన్మానమేవ ముదాహృతమ్
నాసాగ్ర పుచ్చపర్యంతం అష్టావింశతి మాత్రకమ్ ॥ ౯
- నాసామా త్రాస్తరం మాత్రశ్చతుస్కన్ధో ద్విమాత్రకమ్
తస్మాత్పుచ్చ మూలాంతం చతుష్కం హస్తికూటవత్ ॥ ౧౦
- షణ్మాత్రం శీర్షకే తారా ముదరం నవమాత్రకమ్ ॥ ౧౧
- పుచ్చములం చతుర్మాత్రం పుచ్చంతత్రైవ యోజయేత్
పుచ్చార్ధంతు ద్వితాలం స్యాద్ద్విమాత్రా ద్యర్ధమాత్రకమ్ ॥ ౧౨
- పక్ష స్యాయామ విస్తారం కుర్యాత్తద్వత్రికో బుధః
ఏవం మత్స్యం ధృవంబేరం కారయిత్వాపరం క్రమాత్ ॥ ౧౩
- అవతారాణాంచ సర్వేషాం కౌతుకంతు చతుర్బుజమ్
పూర్వోక్త విధినాలక్య కౌతుకం తత్రకారయేత్ ॥ ౧౪
- ★ తత్రుతిష్ఠా । ★
- విశేషమత్ర పక్ష్యామి అజ్ఞకుణ్డం ప్రధానకమ్
హౌత్రమన్త్రాన్ ప్రశంసైవ విశేషోదేవ మాహ్వాయే ॥ ౧౫
- మత్స్యంచ జలజం చైవ భద్రం శ్రీడా త్మకం త్వితి
ఏవమాదీని సర్వంచ అన్యత్సూర్య వదాచరేత్ ॥ ౧౬
- జుష్టాకారం తతః కృత్వా మస్త్రమత్ర విశేషతః
యస్వయం స్పష్ట మిత్యక్వా అష్టాత్తర శతంయజేత్ ॥ ౧౭
- పూర్వోక్తే నైవ మార్గేణ సంస్థాప్య విధినార్చయేత్
ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా సర్వకామార్థ సిద్ధమే ॥ ౧౮
- సుఖానిహ బహున్కుక్వా అస్తే సాయుజ్యమాప్నుయాత్
★ శ్రీకూర్మరూపమ్ । ★
- కూర్మరూపం మయావక్త్య లక్షణాదీని కారయేత్ ॥ ౧౯

గ్రామాది వాస్తుమధ్యేతు పర్వతాగ్రే విశేషతః
నదీతీరే ౭ భివేలాయాం ఇన్ద్రాద్యా అష్ట దిక్కుచ ॥ ౨౦

సంద్యావర్తేచ వృత్తాయాం కుమ్భాకారే తదైవచ
ఫేలాకారంచ సంకల్ప్య విమానం తత్రకారయేత్ ॥ ౨౧

ద్వారాభిముఖ మాసీనం కూర్మరూపంతు కారయేత్
కృత్వా సర్వంచ పూర్వోక్తం మానం రూపంచ కల్పయేత్ ॥ ౨౨

ఉత్తమం చైక తాలేన మానమేవం విధీయతే
శిరోమానం ద్విమాత్రస్తు కంఠస్యైకాఙ్గుళం భవేత్ ॥ ౨౩

హృదయం తత్త్రిమాత్రం స్వాత్తతత్త్వం జాతి మధ్యమమ్
షష్ఠం త్రిమాత్రముక్తంవై కోష్ఠబాహుతలం తథా ॥ ౨౪

ఏకైక మఙ్గులం ప్రోక్తం పాదమానం తదైవచ
తద్విస్తార సమాయామం శేషరూపం విశేషతః ॥ ౨౫

ఏవమేవం ధృవంకృత్వా కౌతుకఞ్చ చతుర్భుజమ్
కృత్వా విధానమేవంతు పూర్వవత్పాప యేద్గురు : ॥ ౨౬

★ తత్రుతిష్ఠా : ★

విశేషంచాత్ర వక్ష్యామి గార్హపత్యే విశేషతః
హౌత్రమత్ర ప్రశంసన్తి విశేషం మూర్తిరుచ్యతే ॥ ౨౭

ఆకూబరం జలంచేతి కూర్మం కచ్చప మిత్యపి
సర్వమావాహ్య పూర్వోక్తం నిరూప్యాఙ్గాహు తిర్యజేత్ ॥ ౨౮

రాయామీశేతి మన్తేణ అష్టాధిక శతం యజేత్
సర్వాగ్నిషుచ హుత్వాన్య త్పూర్వోక్తే నైవకారయేత్ ॥ ౨౯

ఉక్తవత్పాపయే ద్విద్వాన్విధినా సమ్యగర్చయేత్
ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా జ్ఞానైశ్చర్యం లభేన్నరః ॥ ౩౦

ఇష్టాన్నర్వా నవాప్నోతి విష్ణులోకం సగచ్ఛతి -

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రాక్రాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే మత్స్య కూర్మ వ్రతిష్ఠా విధిర్నామ సప్తదశో ౭ ధ్యాయః

అష్టాదశోఽధ్యాయః

★ శ్రీ వరాహ స్వరూపమ్ ★

అతః ఊర్ధ్వం వరాహస్య లక్షణం స్థాపనాక్రమమ్
సర్వతో భద్రకం చైవ చతుష్కూట విమానకే ॥

౧

పర్వతాకృతికే వాపి విమానం చాత్రకల్పయేత్
ఉత్తమానం ధృవంబేరం వారాహం తత్రకల్పయేత్ ॥

౨

మధ్యమం దశతాలేన మానోన్మానన్తు కారయేత్
అర్థార్థాయత, ముద్దిష్ట మానాసాముఖ మస్యచై॥

౩

దంష్ట్రమేకన్తు తత్రైవ దక్షిణే సముదాహృతమ్
సకర్ణ శఙ్ఖసంయుక్తా వీరమజ్జుర పూరితమ్ ॥

౪

ఉక్తాదన్యంతు తత్పర్యం పూర్వోక్తేన విధానతః
ముఖమానంస ముద్దిష్టం షోడశాఙ్గుళ మానతః ॥

౫

మధ్యం నాసాసమం కుర్యాదూర్ధ్వా ధశ్చ సమంచతత్
ముఖంనాభ్యాశ్చ పార్శ్వేతు దేవీప్రేక్ష్యం సమాచరేత్ ॥

౬

దక్షిణే చారుపార్శ్విం చ తామాహృత్యాభిలాషికమ్
సంప్రేక్షమాణే దేవేశే దేవీముద మవాప్నుయాత్ ॥

౭

మహావిష్ణోర్వరాహస్య గరుడో భుజవాహనః
ఘోత్యాన పాయినం చైవ నిర్మాల్యాభరణోచ్యతే ॥ ?

౮

★ ఋగాది వేదపురుష స్వరూపమ్ ★

ఋతేన వాహనాన్యత్ర చత్వారః పరికీర్తితాః

శ్వేతపర్వన్తు ఋగ్వేదం యజుర్వేదన్తు వీతకమ్ ॥

౯

బాలార్కస్య నిభం సామం రక్తవర్ణం త్వధర్వణమ్
ద్విభుజో ఋగ్వజుశ్చైవ మౌళీ వీతావృ రైర్ముతమ్ ॥

౧౦

చతుర్ముఖంచ సామస్యాద్ధ్యాత్వా తద్దేశికోత్తమః
ద్విభుజం చాప్య ధర్మాణం దక్షిణాద్యుత్తరాంతకమ్ ॥

౧౧

యథాక్రమేణ సంస్థాప్య చతుర్వేద విధింక్రమాత్
నిర్మాల్యాభరణ యుక్తం పుళిన్దం చైవ కారయేత్ ॥

౧౨

మకుటాభరణ సంయుక్తం తప్తకాఞ్చన సన్నిభమ్
విధినా కారయేత్సమ్యక్కేతుకం తత్రకారయేత్ ॥

౧౩

యథోక్తం విధినాస్థాప్య విశేషం చాత్ర వక్ష్యతే
సభ్యే హోత్రం ప్రశంసైవ మూర్తీరావాహ యేత్త్రమాత్ ॥

౧౪

★ తత్రుతిష్ఠా । ★

వారాహం వరదం చైవ భూమిసన్ధారణం త్వీతి
వజ్రదంష్ట్రణమిత్యక్వా పరివారంచ పూర్వవత్ ॥

౧౫

ఋగ్వేదంచ యజుర్వేదం సామాధర్వణ మేవచ
ఏతద్వైతార్థ్య మావాహ్య పుశ్చిందంసు ప్రసన్నకమ్ ॥

౧౬

తపోముఖ్యంచ పుణ్యంచ నిర్వాప్యగ్నిం సమాచరేత్
ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా యజమానో ముదాన్వితః ॥

౧౭

జ్ఞానైశ్వర్యంచ సంప్రాప్య విష్ణులోక మవాప్నుయాత్

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయాం వాసాధికారే

వరాహమూర్తి స్థావనం నామ అష్టాదశోఽధ్యాయః

ఏకోన వింశోఽధ్యాయః

★ నారసింహ స్వరూపమ్ । ★

అథవక్ష్యే విశేషేణ నారసింహ విధిక్రమమ్
త్రికూటే మణ్డపేవాపి హర్మ్యకే పర్వతాకృతే ॥

౧

నృసింహ ధృవబేరస్య ధృవబేరోక్త వచ్చరేత్
మధ్యమం దశతాలేన మానోన్మానాదికం భవేత్ ॥

౨

శిరోమానం త్రిమాత్రస్తు నేత్రాస్తం రసమాత్రకమ్
అనుక్తం చైవ యత్పర్వం శిల్పశాస్త్రోక్త వచ్చరేత్ ॥

౩

★ తత్రుతిష్ఠా । ★

అత్రైవ కౌతుకం కుర్యాచ్చతుర్ముజ మధాపివా
విశేషమత్ర వక్ష్యామి ప్రధానం పద్మకుణ్డకే ॥

౪

పూర్వపద్ధత్ర ముచ్చార్యమూర్తిమన్తరే వాహ్మయేత్
సారసంహం తపోనాథం మహావిష్ణుం మహాబలమ్ ॥

౫

అనన్త బలమిత్తుక్వా అన్యత్పూర్వ వదాచరేత్
నిర్వాపంచతు కర్తవ్యం స్వాహాకారస్తు కారయేత్ ॥

౬

యోవాన్మసంహ ఇత్తుక్వా యజేదన్త శతాధికమ్
స్థాపనాద్యర్చనం సర్వం పూర్వోక్తే నైవ కారయేత్ ॥

౭

★ వామన స్వరూపమ్ ★

అతః పరమిదం వక్ష్యే వామనస్య హరేర్విధమ్
సోమం భన్తం త్రికూటంవా విమానం దీర్ఘశాలకమ్-॥

౮

రాజధాన్యాం నగర్యాంవా గ్రామే చైవాగ్రహారకే
విమానే దక్షిణే పార్శ్వే కల్పయేద్వామనా కృతిమ్ ॥

౯

నవతాలేన మానేన కారయిత్వా సలక్షణమ్
ఊర్వాధశ్చ సమంకుర్యాదాయామం ముఖముచ్యతే ॥

౧౦

గోళకం గళమానం స్యాదానాభే స్సమ్మితం ముఖమ్
మేధ్రాన్మూలాంగులం పఞ్చాఊరుం తంముఖ సమ్మితమ్ ॥

౧౧

జానుప్రదేశే కర్తవ్యం గోళకం చాంగుళార్థకమ్
ముఖాయామంచ జంఘేతు తారాన్తశ్చరణం భవేత్ ॥ ?

౧౨

పాదం త్ర్యంగుళం తత్ర అత్యర్థం గుల్ఫమజ్ఞుళమ్
ఉష్ణిషార్థాంగుళం విద్యాత్పంచ తాళస్తు వామనమ్ ॥

౧౩

★ చిత్రవామనః ★

ద్వియంగులాధికం ప్రోక్షం వామనం చిత్రవామనమ్
ముఖాయామం తదర్థస్స్యోత్ బాహూద్వేమణిబన్ధయోః ॥

౧౪

తదూర్ధ్వే ముఖబన్ధేచ సద్వియంగుళ ముచ్యతే
దశాజ్ఞుళేన మానేన కారయేద్దేశికోత్తమః ॥

౧౫

నాహం తదుక్తవత్సత్త్వా స్పృత్వా సర్వాంగుళం భవేత్
బ్రహ్మవేష సమాయుక్తం జటినం బ్రహ్మచారిణమ్ ॥

౧౬

కృష్ణాజినధరం శాన్తమూర్తిం సర్వవిభూషితమ్
వేదాధ్యయన శీలంచ హస్తే పుస్తకధారిణమ్ ॥

౧౭

ధారిణం ఛత్రహస్తంచ తిష్ఠంతం మానుషం పదమ్

★ త్రివిక్రమ : । ★

స్థాపయేత్తత్ర లోకేశం త్రివిక్రమంచ దైవికే ॥

౧౮

ఉక్తమానం ధృవేచైవ ధృవబేరం త్రివిక్రమమ్
మానోన్మాన ప్రమాణాది ఉత్తమం దశతాశకమ్ ॥

౧౯

★ అష్టభుజ : । ★

చతుర్భుజం ద్విభుజం వా తతశ్చాష్ట భుజేనవా
హస్తే దక్షిణపార్శ్వేతు గదాచక్రాని శక్తిధృత్ ॥

౨౦

తదైవ వామపార్శ్వేతు శఙ్ఖంశార్ఙ్గం శరంపునః
భేటకం చాయుధాఙ్గేతు సవ్యహస్తే విచక్రణః ॥

౨౧

వామేనోద్భుత పాదేన దక్షిణాధః ప్రసారితమ్
ఉక్తం సూచీ తథాకుర్యాద్ధస్తం పూర్వవిధానతః ॥

౨౨

ఉద్భుత్య వామపాదస్తు సుస్థి తేనచ దక్షిణమ్
అతివేగ సమాయుక్తం భూషితం సర్వభూషణైః ॥

౨౩

★ చతుర్భుజ : । ★

ఏవం భుజాష్టకం ప్రాక్తం చతుర్భుజ మధోచ్యతే
దక్షిణంహి జలాదానం పూర్వవదితరం భవేత్ ॥

౨౪

కరాభ్యాంచ తుద్యాభ్యాంచ శఙ్ఖచక్రధరావపి
ద్విభుజం చాత్ర వక్త్రేత శృణుధ్వం శాస్త్రబోధితమ్ ॥

౨౫

★ ద్విభుజ : । ★

భుజస్తు దక్షిణం చైవ పాదం జలపరం భవేత్
వామేనోద్భుత పాదేన ప్రసారితేతరం భవేత్ ॥

౨౬

ద్విభుజం భూతికామీస్యాద్రాజ్య కామీ చతుర్భుజమ్
భుజమష్టస్తు విజయీ సర్వకామం సుఖిలభేత్ ॥

౨౭

సమతిత్రయ లోకస్య ఉద్భుతశ్చైవ పాదయోః ?
బ్రహ్మలోకం సమాసాద్య బ్రహ్మణః పురతోద్భుతమ్ ॥

౨౮

★ త్రివిక్రమ పరివారమ్ । ★

పాదప్రక్షాళన పరం విధాత్రా పరమేష్ఠినా
ప్రక్షాళనా త్పరిభ్రష్టా గంగాద్యైః శ్రోతరూపిణీ ॥

౨౯

దైత్యే భ్రమమానేనస ముచితం శ్యామరూపిణమ్
జాన్మువం భ్రమమాణస్తు వల్లరీతాడనం చరేత్ ॥ 30

లోకపాలాంశ్చ కర్తవ్యం ప్రాంజలీ కృతమాచరేత్
ముష్టి ప్రహరణం వామేశుక్రం దానం విచోదితమ్ ॥ 31

ప్రహరన్తం గరుత్మన్తం కరేజైవతు దక్షిణే
దక్షిణేవా మనస్యైవ జలదానపరం బలిమ్ ॥ 32

హేమవర్షం ప్రకల్ప్యైవ సర్వభూషణ కైర్యుతమ్
ప్రవాళాభాన్తు దేవీంచ దక్షిణేచ సులోచనామ్ ॥ 33

మహాహర్ష సమాయుక్తం మహాబలి కరేణచ
కరముద్భుత్య పాణిభ్యాం ధారయా దానతత్పరః ॥ 34

కనకాభం పూజకం కృత్వా శఙ్ఖాభం శంఖురం భవేత్
భృగుంచ మార్కంశ్చేయంచ విధినా కారయేద్భుధః ॥ 35

★ తత్ప్రతిష్ఠా శ్రమః । ★

కౌతుకస్యాక్త మార్గేణ కృత్వా చైవ చతుర్భుజమ్
ప్రతిష్ఠాక్త శ్రమేజైవ సర్వం కృత్వా సమాచరేత్ ॥ 36

విశేషమస్త్రం వక్ష్యామి శృణుధ్వం మునిసత్తమాః
అన్వాహర్యే ప్రథానాగ్ని హోత్రం తత్ర ప్రశంసయేత్ ॥ 37

త్రివిక్రమం త్రిలోకేశం. లోకాధార మితిబ్రువన్
వైకుంఠమితి చావాహ్య వామనస్తు తథాహ్వయేత్ ॥ 38

వామనం వరదం చైవ కాశ్యపాత్మజ మిత్యపి
అదితిప్రియ మిత్యేవ మావాహన మధాచరేత్ ॥ 39

కనకాభం మునిముఖ్యం వసవంచ దయాపరమ్
శంఖులంచ మునించేతి సత్యధర్మం తపోనిధిమ్ ॥ 40

పుణ్యంచ జాంబవం చైవ సుఖదం వైవిరోచనమ్
త్రిలోకాలోక నీలాభం విరజం జాన్మువన్వీతి ॥ 41

అన్యత్పార్షదం సర్వం జుష్టాకారాదినా చరేత్
యోవాత్రిమూర్తి ముచ్చార్ష్య అష్టోత్తరశతం యజేత్ ॥ 42

పూర్వవత్పాప యిత్యాతు నిత్యం విధివదర్శయేత్
ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా ఐహికాముత్ర సిద్ధయే ॥

౪౩

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రాక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే వామన త్రివిక్రమ స్థాపన విధిర్నామ ఏకోన వింశో ఽధ్యాయః

వింశో ఽధ్యాయః

★ పరశురామస్య స్వరూపమ్ । ★

అథః పరశురామస్య లక్షణం స్థాపనా క్రమమ్
గ్రామాద్వాహ్యే వివిక్తేవా మహాదిక్షస్థ కేపివా ॥

౧

నదీతీరే లబ్ధి పార్శ్వేవా పుణ్యక్షేత్రే మనోరమే
శ్రీ ప్రతిష్ఠిత కేచైవ అంగనాకార కే లభవా ॥

౨

మధ్యమం దశతాలేన సవింశతి శతాబ్జశమ్
ద్విభుజం రక్తవర్ణంచ శ్వేతామృత యుతం పునః ॥

౩

పరశుం దక్షిణే హస్తే ధృత్వాచైవ విచక్షణః
వామముద్ధిస్య హస్తేన జటామకుట శోభితమ్ ॥

౪

ఉపవీతా భరణైర్యుక్తం స్థానకం తత్రకారయేత్
తద్రూపం కౌతుకం వింద్యాదధ వాచేచ్ఛతుర్ముజమ్ ॥

౫

★ తత్రుతిష్ఠా । ★

విశేష మత్ర వక్ష్యామి అన్వాహర్య విశేషతః
హౌత్రం చోక్త వద్ధౌష్యం మూర్తిం తత్రైవ చాహ్వయేత్ ॥

౬

రామం ఋషిసుతం విష్ణుం పరశుపాణిం సమాహ్వయేత్
అన్యత్సర్వం సమానేతి నిర్వాపం తత్రకారయేత్ ॥

౭

విష్ణుర్వరిష్ఠే త్యుచ్చార్చ్య శతమష్టాధికం యజేత్
ఉక్తవత్సాపనం చైవ విధినా సమ్యగర్చయేత్ ॥

౮

ఉత్పవాదీని సర్వంచ విష్ణోరీవ సమాచరేత్

★ శ్రీరామం తత్రమాణమ్ । ★

అథవక్ష్యే విశేషేణ రామం దాశరథిం ప్రతి ॥

౯

స్థాపనా లక్షణం చైవ శృణుధ్వమ్మపి సత్రమాః
పుణ్యార్ధే విజయార్ధేచ వీర్యార్ధేచ విశేషతః ॥ ౧౦

మూటాకారాంగనాకారం ఫేళాకారం చతుస్సుటమ్
స్వప్తికన్తు విమానంచ కృత్వాచైవ విచక్షణః ॥ ౧౧

పట్టణే ఖర్వటేవాపి గ్రామేవా నగరేపివా
సేనానివేశనం చైవ పశ్చిమేతు ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౨

గ్రామబాహ్యేచ నైర్మత్యాం వాయవ్యాదిమ చక్రమాత్
అన్యన్మనోరమే చైవ నదీతీరే ౭ల్లి పార్శ్వతః ॥ ౧౩

పుణ్యక్షేత్రేచ కర్తవ్యం రాఘవస్య మహాత్మనః
పూర్వోక్తేన విధానేన ధృవకౌతుక సంయుతమ్ ॥ ౧౪

రామం తద్భవబేరన్తు సీతాలక్ష్మణ సంయుతమ్
ధృవబేరోక్త మార్గేణ ధృవంతత్ర ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౫

సమంవా పాదహీనంవా గర్భాగారస్య విస్తృతమ్
తస్యార్థంవా ప్రకర్తవ్యం హర్ష్యం భానూప్రప్రయస్తథా ॥ ౧౬

ధ్వారస్య శుద్ధ శ్చాధ్యర్థం పాదహీనం సమన్తువా
ఏకవంచ దశాధిక్యం మానం మానాఙ్గుళం భవేత్ ॥ ౧౭

సప్తాష్టాఙ్గుళ మానేన ద్విద్విరఙ్గుళ వర్ధనాత్
మానేన యజమానస్య హస్తకేనైవ కారయేత్ ॥ ౧౮

★ యజమాన హస్తేన బింబనిర్మాణమ్ । ★
యజమాన సమంవాపి కారయేల్లక్షణా నిష్ఠితమ్
మానోన్మాన ప్రమాణంతు మధ్యమం దశతాళకమ్ ॥ ౧౯

★ సీతాలక్ష్మణ హనుమద్భరత శత్రుఘ్నాః । ★
రామస్య దక్షిణేపార్శ్వే సీతా హనుహత్సమాయుతమ్
కక్షబాహు సమంవాపి నవతాలేన మానతః ॥ ౨౦

లక్ష్మణంతు తథావామే మౌళికర్ణ సమాయుతమ్
హన్వన్తం వాస్య సీమాన్తం దశతాలాధ మేనచ ॥ ౨౧

శత్రుఘ్నం భరతం చాపి కారయేచ్ఛాపి తత్సమమ్
అన్యాంశ్చ దేవగన్ధర్వాన్ కారయేదుక్త మార్గతః ॥ ౨౨

★ శ్రీరామ స్వరూపమ్ ★

భూషితాభరణం సర్వం రాఘవం స్థానకం చరేత్
మౌళించ మకుటం వింద్యా తృత్రం మకర భూషితమ్ ॥

౨౩

హారం శ్రీవత్సకం కృత్వా కిరీటం వాధకారయేత్
బ్రహ్మసూత్రస్తు శ్రీవత్సం కౌస్తుభస్తు సమాచరేత్ ॥

౨౪

నానావస్త్రం సమాచ్ఛాద్యం శ్యామం దూర్వానిభం భవేత్

★ త్రిభంగ స్థానాని । ★

త్రిభంగ్యాంగ యుతం భర్తుస్థాన కంయుక్త మార్గతః ॥

౨౫

వామపాదం సమాకుఞ్చ దక్షిణం సుస్థితం భవేత్
కనిష్ఠ కాఙ్కీత స్థానే ఛాంగుష్ఠ స్థితమాచరేత్ ॥

౨౬

గాత్రం చైవ తథావక్త్రే కటియస్త్రి దశాభవేత్
భంగత్వాత్రిమ చస్థానే త్రిభంగిత్య విధానతః ॥

౨౭

వక్రస్తు దక్షిణే భాగే మధ్యభాగంతు వామతః
కంఠం దక్షిణతో భాగే త్రిభంగం తదుదాహృతమ్ ॥

౨౮

త్రివిధం త్రిభంజ మితి స్థానకాసన లోహితమ్
సమభంజం త్రిభంజంచ అభంజంచ తథోచ్యతే ॥

౨౯

★ గుణత్రయేన త్రిభంగిత్యమ్ ★

తామసం సాత్వికం చైవ రాజసంతు త్రిధాభవేత్
తామసం వైశ్యశూద్రాణాం రాజ్ఞాం రాజసముచ్యతే ॥

౩౦

బ్రాహ్మణం సాత్వికం చైవ ఇతి శాస్త్రస్య నిశ్చయః
ఏతత్త్రి భాగ్నాన్మాత్రాస్య ప్రచతుః పఞ్చమాత్రకమ్ ॥

౩౧

పాదాఙ్గుష్ఠాంతరం ప్రోక్తం పశ్చ్యేరుద్రార్క మాత్రకైః
తత్తద్గుణాంశకాం శస్తు పార్శ్వార్కంతర మీరితమ్ ॥

౩౨

వామే ధనుర్ధరం చైవ దక్షిణే సాయకోత్తమమ్
సూత్రమేథ్ర సమం బాణం కటకం హస్తమాచరేత్ ॥

౩౩

అఙ్గుళార్కాంతరం ప్రోక్తం ఊరుమూలం తథాగ్రయోః

తద్దైవోక్తం పురస్తాచ్చ కటిసూత్ర సమస్తువా ॥

౩౪

సమం వా నాభి సూత్రస్తు తాలాగ్రం తద్విధానతః

ఉదరే బాహుమధ్యేవా చోదరం పఞ్చ సూత్రకమ్ ॥

3౫

నీ వృత్త కూర్పయోశ్శోణి త్రిమాత్రం సముదాహృతమ్

సకర్ణ ముఖ హస్తేన శ్రోత్రాగ్రం సమముచ్యతే ॥

3౬

జగత్యంగుళ నిర్ఘృతం తాలాగ్రం కర్ణయోజయేత్

పురస్తాత్కర్ణ యోర్ధస్తం ద్వాదశాఙ్గుళ సూత్రయోః ॥

3౭

మధ్యేచోష్ఠీష చోచ్చంవామూర్ధాంతం వా విధానతః

మధ్యే మౌళిస్తు చోద్ధారేనివృత్తేషు ముఖద్వయోః ॥

3౮

పాదసూత్ర క్రమం వక్ష్యే స్థానకస్య త్రిభజ్జికా

వామపార్శ్వే లలాటేవా భూపార్శ్వే ౭క్తి శితాంతరే ॥

3౯

నాసావామ పుటేచైవ వామపాదగతః తథా

వామపార్శ్వేచ హృదయే నాభివామే తదైవచ ॥

౪౦

పార్శ్వేవామాంఘ్రివామోరు గుల్ఫ పార్శ్వే ప్రలమ్బయేత్

వామపార్శ్వం కకుత్స్థార్ఘ్యం కటిశ్చా శీర్ష పార్శ్వయోః ॥

౪౧

కటివామం తథా చోరుపార్శ్వే దక్షిణ జంఘయోః

పార్శ్వ సూత్రస్తు సంప్రాక్తం పృష్ఠసూత్రం ప్రవక్ష్యతే ॥

౪౨

స్కన్ధ చూచుక మధ్యేతు దక్షిణే కర్ణ పార్శ్వతః

ఊరుమధ్యే ప్రదేశిన్యా లంబయేద్దే శికోత్తమః ॥

౪౩

వామకర్ణస్య పార్శ్వేతు కక్ష కట్యూరు బాహుకే

గుణాఙ్గులంతుకటకాం పాదయోశ్చ కనిష్ఠికా ॥

౪౪

అభణ్ణ సూత్ర మిత్కుక్తం సమభణ్ణంతు చోచ్యతే

వామే లలాటే మూర్ధ్ని వావామేవామ నేత్రకే ॥

౪౫

వామనాసా పుటేచైవ సమీక్ష్యాచచవిక్షణః

హనౌ దదాశ్చపార్శ్వేతు వామేచస్తన పీఠికే ॥

౪౬

అవక్ర సూత్రం సంఘ్నాద్య వామే నాభిస్త దైవచ

వామోరు మధ్యమూలేతు లమ్బయేత్పార్శ్వ పార్శ్వతః ॥

౪౭

పూర్వవత్పూర్వ సూత్రం స్యాదభిజ్ఞ మితిచోచ్యతే
ఉద్దిష్ట మిహపూర్వం స్యాత్సవ పీఠస్య వామకే ॥ ౪౮

ఉరునాభి తథావామే మధ్య పార్శ్వం నైకే తథా
ఉద్దిష్ట మధ్య సూత్రం తుపార్వ సూత్ర మధోచ్యతే ॥ ౪౯

కణ్ఠే దక్షిణ పార్శ్వేతు కక్షకట్యూరు బాహ్యకే
త్రియజ్ఞుల నాళికాద్బాహ్యం పాదయోశ్చ కనిష్ఠికే ॥ ౫౦

కర్ణయోఃపార్శ్వకౌ వామే స్కన్ధే చైవతు వర్ణయేత్
చూచుకాగ్రే తథాజాను ప్రాదేశం పాదపార్శ్వతః ॥ ౫౧

★ సీతా ★

జానకీం సమభిజ్ఞేన పార్శ్వక్రాంత వరస్థితాం
ప్రసారితే దక్షహస్తే సపుష్పం వామహస్తకే ॥ ౫౨

ప్రకృష్టపుబంధురాం వాధ దేవ్యశ్రీ మణ్మనోపమామ్
చిత్రాశ్లేం రుక్మవర్ణాంతు శ్యామవస్త్రావ శోభితామ్ ॥ ౫౩

★ లక్ష్మణ భరత శతృఘ్నాః ★

లక్ష్మణం సమభిజ్ఞేన తప్తకాఞ్చిన సన్నిభమ్
సవ్యహస్తే ధరన్ చాపంబాణ మన్య త్వరే భవేత్ ॥ ౫౪

భరతం శ్యామవర్ణేన శతృఘ్నస్త్వర్ణ వర్ణకమ్
లక్ష్మణస్యా ధవామేతు స్థితౌబాణధనుర్ధరౌ ॥ ౫౫

ముక్త యజ్ఞోపవీతస్సన్నే శబన్ధ యుతౌతువా

★ హనుమన్తమ్ ★

హనుమాన్ని జ్ఞళాభన్తం వారా విజ్ఞాపనే పరమ్ ॥ ౫౬

కరణ దక్షిణేవాస్యం పుష్పంచాన్యేన వాసనమ్
సీతాదేవ్యాశ్చ వామేచ దీనమూర్ధ్వాననం స్థితమ్ ॥ ౫౭

★ సుగ్రీవాదయః ★

సుగ్రీవాది హరీశ్చర్వా స్మృత్వా ప్రాశ్చలి సుస్థితాన్
ఏవం సాయుధ మార్గస్తు వక్ష్యే తత్ర నిరాయుధమ్ ॥ ౫౮

★ నిరాయుధం శ్రీరామమ్ ★

రామం దేవీ సమాయుక్తం మృగేన్ద్రాసన సంస్థితమ్ః
ప్రసార్య దక్షిణం పాద మితరం చైవ కుశ్చీతమ్ ॥ ౫౯

దక్షిణాభయ హస్తంతం వామం కటక ముచ్చలే
దేవస్య దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం ప్రహసితాననామి ॥

౬౦

దక్షిణం చోరు మాశ్రిత్య సుపుష్పం వామకే తథా
వామపాదం సమాకుఞ్చ్య దక్షిణం ప్రసారితమ్ ॥

౬౧

సింహాసనా దధోవామే సుస్థితం ప్రాజ్ఞలీకృతమ్
భరతం లక్ష్మణం చైవ శత్రుఘ్నం తదైవచ ॥

౬౨

సింహాసనా దధస్తాత్తు సమాసీన మధాపివా
హనుమాన్ప్రాంజలి త్తైవ స్థితానేవతు కారయేత్ ॥

౬౩

కౌతుకం స్థితం కుర్యా దాసీనం వాధకారయేత్
సాయుధే సాయుధం తద్వచ్చతుర్బుజ మధాపివా ॥

౬౪

★ తత్ర తిష్ఠా ★

ఉక్తమార్గేణ కర్తవ్యం కౌతుకం తత్రకారయేత్
ప్రతిష్ఠాక్త క్రమేనైవ స్థాపయేద్దేశికోత్తమః ॥

౬౫

విశేషం చాత్ర వక్ష్యామి శృణుధ్వం శాస్త్రచోదితమ్
కుమ్భమేకం ప్రపూజ్యైవ తస్మిన్వ్యాన త్రయంచరేత్ ॥

౬౬

తల్పమేకం పరిస్తీర్య దేవం దేవీంచ శాయయేత్
తద్వేద్యాం లక్ష్మణస్యాపి పృథక్ప్రవాధివాసయేత్ ॥

౬౭

శత్రుఘ్నం భరతం చైవ శయనంచ పృథక్చరేత్
వేద్యామన్య త్రధాకృత్వా వాయుసూనుంచ తల్పయేత్ ॥

౬౮

దక్షిణాగ్నే ప్రధానస్య హౌత్రం తత్ర ప్రశంసతి
రామం దాశరథిం వీరం కాకుత్స్థమితి చాహ్వాయేత్ ॥

౬౯

సీతామయోనిజాం లక్ష్మీం వైదీహీమితి చక్రమాత్
రామానుజంచ సౌమిత్రిం లక్ష్మణం లక్ష్మీవర్ధనమ్ ॥

౭౦

భరతం రామప్రియం చేతి కైకేయీ సుతమేవచ
సువృత్తమితి చాహ్వా భరతస్య విశేషతః ॥

౭౧

శత్రుఘ్నం సుమనస్కంచ లక్ష్మణానుజ మేవచ
దశరథాత్మజం చేతి శత్రుఘ్నంచ సమాహ్వాయేత్ ॥

౭౨

- కపిరాజం హనూమంతం శబ్దరాశిం మహామతిమ్
ఇత్యేత దుక్ష్వా చావాహ్య పరివారానితి క్రమాత్ ॥ 23
- జుష్టాకారాది సర్వంచ పూర్వవత్కా రయేద్భుధః
రాయామీశేతి మన్తేణ శతమష్టాత్తరం యజేత్ ॥ 24
- హరిరేవభవేద్రామో తస్మాత్పూర్వం హరేరివ
ప్రతిష్ఠా చోత్సవంచైవ సతతం నిత్యపూజనమ్ ॥ 25
- పూర్వోక్తేన విధానేన సర్వంసంపూర్ణ మాచరేత్
అధవక్త్యే విశేషేణ మూర్తిభేదం యథాక్రమమ్ ॥ 26
- మూర్తిభేద స్తథామూర్తి భేదం చాథ ప్రవక్త్యతే
అన్యత్పూర్వోక్త విధినాకార యేద్దేశకోత్తమః ॥ 27
- స్వప్రధానం మయాప్రాక్తం వక్త్యామ్యథా ప్రధానకమ్
అలయే గర్భగోహేతు స్థాపితేతు చతుర్భుజమ్ ॥ 28
- బేరం కౌతుక సంయుక్తే విధినాచార్చనా కృతే
పశ్చాద్విమాన శోభార్థముత్స వార్ధన్తు యత్సతః ॥ 29
- వీర్యార్థం విజాయార్థంచ శత్రుపక్ష క్షయాయచ
లోహం శుద్ధం సమాహృత్య యజమానః స్వశక్తితః ॥ 30
- ధృవబేర స్యమానం యచ్ఛతుర్థాంశం విభజ్యచ
ఏకాభాగం వ్యపోహ్యైవ త్రిభాగంచోత్తమంభవేత్
ద్విభాగం మధ్యమం ప్రాక్తం ఏకభాగస్త థాధమమ్ ॥ 31
- కౌతుకస్యోక్త మానంవా మానం మాత్రాఙ్ముఖేనవా
త్రయోదశాంగుళం తిర్మక్ద్వియం గుళవివర్ధనాత్ ॥ 32
- ఏకోన త్రింశదఙ్గుళ్యే నవధాచేతి కేచన
విధినా కారయేద్రామం సీతాలక్ష్మణ సంయుతమ్ ॥ 33
- విమానార్దక్షిణే పార్శ్వే ప్రధమావరణే తథా
ప్రతిష్ఠాప్యార్చనం యన్తు వరం ప్రాధాన్యముచ్యతే ॥ 34
- అవతారై ర్విశేషేణ స్వప్రధానం తదుత్తమమ్
కృత్వా వరప్రదానేతు మధ్యమా దేశకోత్తమః ॥ 35

★ శ్రీకృష్ణస్య భేదాః । ★

వామపార్శ్వే తథాకృష్ణం దేవీభ్యాంచ సమన్వితమ్
నవనీత నటంచైవ తథా కాళీయ మర్దనమ్ ॥

౮౬

పార్థపారథి రూపంచ విశ్వరూప మధాపివా
వేణుంచాధర యోగంచ హస్తాభ్యాం క్రీడయన్ప్రమాత్ ॥

౮౭

సుస్థితం వామపాదంచ దక్షిణేనైవ బన్ధయేత్
అధవా చతుర్బుజం కృష్ణం వేణుంచాధర యోజితమ్ ॥

౮౮

ధారయేచ్ఛక్ర శఙ్ఖాభ్యాం భజే పార్శ్వే యథాక్రమమ్
నవనీతాది కృష్ణస్య దేవీభ్యాం సహితం క్రమాత్ ॥

౮౯

అధవా రహితం తత్ర కారయే దితి కేచన
అన్యాని కృష్ణరూపాణి యజమానేచ్ఛయా పునః ॥

౯౦

కృష్ణరూపం అసంఖ్యాకం సంఖ్యావక్తుంనశక్యతే
దేవానాంచ ఋషీణాంచ వక్తుంనైవావతారకమ్ ॥

౯౧

స్వేచ్ఛార్పూపం చ కృత్వాతు తద్రూపేతు సమర్థయేత్
ప్రతిష్ఠాప్యా ర్థయేద్భక్త్యా సర్వత్రైవహితాయచ ॥

౯౨

ఏవం యః కురుతే భక్త్యా సర్వాన్మామానవాప్పుయాత్
సభుక్త్యా చైహికాస్పర్శ్యాన్సం ప్రాప్యైవ తతఃపరమ్ ॥

౯౩

విష్ణులోకం నమాసాద్య విష్ణువన్మౌ దతేచిరమ్

ఇతి శ్రీ నైఖానసే భృగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే శ్రీరామ వరీవార ప్రతిష్ఠా మూర్తి భేదోనామ వింశోఽధ్యాయః

ఏక వింశోఽధ్యాయః

★ శ్రీ బలరామ ప్యరూపమ్ । ★

అధవక్ష్ట్యే విశేషేణ బలభద్రస్య లక్షణమ్

రామం తృతీయ మిత్కుక్తం యదుశ్రేష్ఠం మహాబలమ్ ॥

౧

- ఇహలోక హితార్థాయ భూభార హరణాయ చ
వసుదేవ సుతోభూత్వా సర్వాన్లోకా నపాలయత్ ॥ ౨
- రామం యదువరం చైవ కృత్వాభక్తి పురస్కరమ్
పశ్చిమే చోత్తరే చైవ దక్షిణేవా యధార్హకే ॥ ౩
- హస్తిపృష్ఠే విమానే చ సోమఛన్ద్ర మధాపివా
గ్రామాగ్రహర యోర్వాపి నగర్యాం పత్రనే పివా ॥ ౪
- ఖర్వటే రాజధాన్యాంచ సేనాసంవేశినీం తథా
బహుబేర క్రమేచైవ కృష్ణస్యార్ధాసనే తథా ॥ ౫
- ఏకబేర విధానంవా శ్వేతవర్ణం భుజద్వయమ్
దశతాలేన మానేన కృత్వాయాపం సమాహితః ॥ ౬
- ముసలం దక్షిణేహస్తే ధారిణం వామకే హలమ్
శ్రోణీసూత్ర సమేనైవ ముష్టినా ముసలం ధృతమ్ ॥ ౭
- సూత్రబాహు సమంకుర్యాద్ధలం వామే తదైవచ
మార్గస్తు సాయుధం ప్రోక్తం వక్ష్యేచైవ నిరాయుధమ్ ॥ ౮
- మృగరాజాసనా సీనం దేవీయుక్తం విశేషతః
వామపాదం సమాకుశ్చ్య దక్షిణం సంప్రసార్యచ ॥ ౯
- దక్షిణే ౭భయ హస్తేన వామమూరౌ సమంభవేత్
కుర్యాత్తదైవ పత్నీంచ నీలోత్పల దళప్రభామ్ ॥ ౧౦
- దక్షిణే కమలంహస్తే వామమూరౌచ విన్యసేత్
రేవతీంచ సమాసీనాం సర్వాభరణ భూషితామ్ ॥ ౧౧
- దేవం దేవీయుతం తత్ర కారయేత్తు విచక్షణః
పూర్వపత్నైశ్చ కం కల్ప్య ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్ ॥ ౧౨
- ★ తత్రుతిష్ఠా । ★
- విశేషంచాత్ర వక్ష్యామి అగ్నావాహవ నీయకే
హూత్రమత్ర పశంసన్తి విధినావాహయే త్పుధీః ॥ ౧౩
- రామం యదువరం విష్ణుం హలాయుధ మితీక్రమాత్
ఇన్దిరాం రేవతీం చైవ లక్ష్మీం రామప్రియామితి ॥ ౧౪

ఏవం చావహనం తత్ర సభ్యాగ్ని సవమాచరేత్
అగ్నిరాహవ నీయాదీ స్సేచిదత్ర ప్రకల్పయేత్ ॥

౧౫

ఏవం విధానే కర్తవ్యం యఃకుర్యాద్భక్తి సంయుతః
సర్వకామ ఫలంభుక్వా విష్ణోః పదమవాప్నుయాత్ ॥

౧౬

★ శ్రీకృష్ణ న్యరూపమ్ । ★

అతః పరమిదం వక్ష్యే కృష్ణస్య స్థాపనావిధిమ్
సర్వాన్కామాన్య దీచ్ఛేత్తు గ్రామాదీనాం సమర్పయేత్ ॥

౧౭

తన్మధ్యే పశ్చిమే కుర్యాదుత్తరే దక్షిణే ఽథవా
నైరుత్యాం వాయుదేశేవా ఆరామేచ వనాశ్రమే ॥

౧౮

సదీతరే ఽల్లి పార్శ్వేవా గ్రామాద్వాహ్యే మనోరమే
సరిత్తటాక తీరేవా కృష్ణస్థాపిత మస్థిరమ్ ॥

౧౯

సర్వతో భద్రకం చైవ సంద్యావర్త మధాపివా
స్వస్తికం భద్రకం చైవ పర్వతాకృతి రేవవా ॥

౨౦

కుమ్భాకారే త్రికూటాఖ్యే విమానేష్య న్యకేష్యపి
యధావిత్తాను సారేణ కర్షణాద్వాది కారయేత్ ॥

౨౧

కృష్ణస్య ధృవజేరస్తు దేవ్యోశ్చ సహితం క్రమాత్
ఉక్త ధృవస్యమానేన కుర్యాత్కృష్ణం విధానతః ॥

౨౨

మానోన్మాన ప్రమాణాని మధ్యమం దశతాలకమ్
రాఘవేన సమంకృష్టం విశేషంచా త్రవక్యతే ॥

౨౩

లీలాయస్థి ధరందేవం వామేనా సజ్జ కూర్పరమ్
హిక్మాసూత్రా దధోవామే కూర్పరం స్యాద్దశాబ్జలమ్ ॥

౨౪

సఖీన్యా కారయేద్విద్వా న్యస్వత్రియవ యాబ్జలమ్
యస్థి హస్తంతు దక్షిణ్యం నాభిసూత్రా దధోన్నతిమ్ ॥

౨౫

మాత్రపశ్చ చతుస్త్రిణి విధానం సహ తాలకమ్ః
సమభిజ్ఞేన సంయుక్తం గుణరాజ సమున్నతమ్ ॥

౨౬

- అర్థం జానుసు పుష్టాంశం క్రిడారస సమన్వితమ్
నాసాగ్ర సూత్రయేల్లంబ మాస్యేహన్వోస్తు మధ్యమమ్ ॥ ౨౭
- మాత్రాద్దక్షిణతో హిక్కా తదర్థం హృదయం భవేత్
మేధంత న్నాభిమధ్యేవా వామపార్శ్వే ద్విమాత్రకమ్ ॥ ౨౮
- అస్తరేవా మపార్శ్వాత్ పాదసూత్రేణ బుద్ధిమాన్
సర్వభూషణ సంయుక్తం సూత్రంబ్రహ్మ సమన్వితమ్ ॥ ౨౯
- రక్తామ్బర ధరంచైవ శ్యామలం కమలేక్షణమ్
మకుటే కుస్తలైరుక్తం రుక్మవర్ణం సమాహితమ్ ॥ ౩౦
- ★ శ్రీకృష్ణ పరివార స్వరూపమ్ । ★
- రుక్మిణీం దక్షిణే కుర్యాత్పృథ్వ భామాన్తు వామతః
వామేవామకరే ధృత్వా ఉత్పల్లం చారవిన్దకమ్ ॥ ౩౧
- అన్యత్తద్వి పరీతంవా సభృత్వత్పల పద్మకే
రుక్మిణీం రుక్మవర్ణాభాం శ్యామాభాం సత్యభామినిమ్ ॥ ౩౨
- పసుదేవం దేవకీంచ పురతో దక్షిణేకృతే
యశోదానన్ద గోపంచ దేవేశం వీక్ష్వ సుస్థితాన్ ॥ ౩౩
- సామ్న ప్రద్యుమ్నకౌ వామే కల్పయేద్దేశికోత్తమః
గోపీమన్య త్తథా కుర్యాద్దామం సుమనసం తథా ॥ ౩౪
- కృష్ణస్య కర్ణనాభ్యన్తం సమన్తం హనుమాన్యకమ్
కక్షబాహు సమంవాధ కారయేద్మక్తితః క్రమాత్ ॥ ౩౫
- నవతాలేన మానేన సర్వభూషణ భూషితమ్
దేవకీం పసుదేవశ్చ రుక్మవర్ణేన కారయేత్ ॥ ౩౬
- యశోదాం గౌరవర్ణాభాం కర్చురం నన్దగోపకమ్
ప్రద్యుమ్నం - శ్యామ వర్ణంచ సాంబం కాలామ్బుద ప్రభమ్ ॥ ౩౭
- దామం రక్తనిభం కుర్యాద్గౌరం సుమనసం తథా
పూర్వోక్తేనైవ కృత్వాతు మానోన్మాన ప్రమాణతః ॥ ౩౮
- పునఃస్థాపన మార్గేణ ఉక్తవత్స్థాప యేత్క్రమాత్
విశేషం చాత్ర సంప్రాక్తం శృణుధ్వం శాస్త్రబోధితమ్ ॥ ౩౯
- ప్రధానం చావసత్థ్యాగ్నౌ హోత్రమత్ర ప్రశంసయేత్
అథవా పౌణ్డరీకాగ్నౌ హోత్రమత్రైవ కారయేత్ ॥ ౪౦

★ తత్త్రితిష్ఠా ★

కృష్ణ మావాహయా మీతి పుణ్యం నారాయణం తతః
వటపత్ర శాయినం చేతి త్రిదశాధి పమిత్యపి ||

౪౧

రుక్మిణీం సున్దరీం దేవీం పద్మామితి తదైవచ
సత్యరూపాం సతీంచైవ సన్నతీంచ క్షమామితి ||

౪౨

ప్రద్యుమ్నంచ సురూపాక్షం దైత్యనాశం మహాబలమ్
అనిరుద్ధం మహాస్తంచ వైరాగ్యమితిచ క్రమాత్ ||

౪౩

సర్వతేజో మయంచేతి అనిరుద్ధం సమాహ్వయేత్
సామ్యం సర్వముఖం చేతి సమ్మద్ధం సర్వగం తథా ||

౪౪

వసుదేవం వృష్ణినాథం సుకర్మంచ ధృడవ్రతమ్
దేవకీం దేవపూజ్యాఞ్చ వసుదేవ ప్రియామితి ||

౪౫

ఉగ్రసేన సుతాంచేతి చిధివైవ సమాహ్వయేత్
నష్టగోపం గోకులేశం సుమనస్కం హరిప్రియమ్ ||

౪౬

యశోదాం దాశశీలాంచ పుణ్యాంచ శుభగామితి
రామం కృష్ణసఖం చేతి పుణ్యం పుణ్యాత్మకం త్వితి ||

౪౭

ఏవమావాహ్య చాన్యేషు నిరూప్యాఞ్చ హుతిర్యజేత్
సత్యసత్యస్థ మిత్యుక్త్వా శతమష్టాధికం యజేత్ ||

౪౮

అష్టావింశతి భిర్వాపి జాహుయాదితి కేచన
సర్వాయేణ క్రమంహుత్వా ప్రధానం చేతి కీర్త్యతే ||

౪౯

స్థాపనం చార్చనం నిత్యం స్తుతనం చోత్సవం తథా
సర్వంహరే రివ ధ్యాత్వా విధివా సమ్యగాచరేత్ ||

౫౦

ఏవం యఃకురుతే భక్త్వా సర్వాన్కామా నవాప్పుయాత్

★ శ్రీ కల్కిస్వరూపమ్ । ★

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి కల్కి విష్ణురితి క్రమమ్ ||

౫౧

గ్రామాదేశృ ప్రకర్తవ్యం కృష్ణస్యాక్ష వదాలయమ్
మధ్యమం దశతాలేన కల్కిరూపేణ కారయేత్ ||

౫౨

అశ్వానన ముఖంకుర్యా దన్యాంశ్చైవ సరాక్షతిః
చతుర్ముజం చతుర్హస్తం క్రమాచ్చైవా యుధీ భవేత్ ||

౫౩

- శజ్జం చక్రంచ ఖడ్గంచ భేటకం చోగ్రరూపిణమ్
దేవం హయాననం కృత్వా శుద్ధస్ఫటిక సన్నిభమ్ ॥ ౫౪
- తేనైవ కౌతుకం కుర్వాద్విష్ణు రూపం చతుర్బుజమ్
స్థాపయేదుక్త మార్గేణ పౌణ్డరీకే విశేషతః ॥ ౫౫
- హౌత్రమత్ర ప్రశంసన్తి మూర్తిరా వాహయేత్ప్రమాత్
కల్పినం వాజిరూపంచ విష్ణుం సంహార కారిణమ్ ॥ ౫౬
- అన్య దేవాన్సుమా వాహ్య పూర్వోక్తేన విధానతః
జుష్టాకారాదిభిః కృత్వా స్మృత్యా దేవం ప్రణమ్యచ ॥ ౫౭
- ధూర్ధోవహన్త మిత్కుక్వా యజేదష్టా ధికం శతమ్
అథవా కల్పినం రూపం అశ్వారూఢం భుజద్వయమ్ ॥ ౫౮
- ఖడ్గంచ భేటకం ధార్యం శ్వేతవర్ణో గ్రరూపిణమ్
ఏవం కృత్వా విశేషేణ స్మృత్యాదేవం ప్రణమ్య చ ॥ ౫౯
- స్థాపనా ద్యర్చనాదీని సర్వం పూర్వవదాచరేత్
★ శ్రీ బౌద్ధ వ్యరూపమ్ ★
అథవక్త్రే విశేషేణ బుద్ధరూప విధిక్రమమ్ ॥ ౯౦
- మధ్యమం దశతాలేన మానోన్మానాది కారయేత్
నవరూపేణ వాకల్ప్య ద్విభుజం మకుటం వినా ॥ ౯౧
- కున్తలం మూర్ఖి చాసీనం స్వస్తికేనైవ కారయేత్
వామపాణిం చ కృత్వాతు అసనస్యోపరి స్థితః ॥ ౯౨
- జ్ఞాన ముద్రాన్య హస్తేన హృత్పదేశేన కారయేత్
ఉత్తరాచ్ఛాదనం కృత్వా రక్తచన్దన సన్నిభమ్ ॥ ౯౩
- దేవీం వినా ప్రకుర్వేత్ ఉక్తవత్కృతుకం కృతమ్
విస్తరేణ మయాప్రాక్తం మూర్తివత్సర్వ మాచరేత్ ॥ ౯౪
- ★ తత్రుతిష్ఠా । ★
అహవనీయే హోతవ్యం పూర్వవద్ధౌత్ర మాచరేత్
బుద్ధం చైవ తపోనాథం వైష్ణవంచా చ్యుతం తథా ॥ ౯౫
- ఏవమాద్యాది మావాహ్య నిర్వాపశ్చాత్ర కారయేత్
ధూర్ధోవహన్త ముచ్ఛార్య యజేదష్టాధికం శతమ్ ॥ ౯౬

అధవా విశ్వజిత్సుక్తం రాత్రిసూక్తం యజేత్కమాత్
పూర్వోక్తన విధానేన ప్రతిష్ఠాప్యార్చయేత్కమాత్ ॥

౬౭

ఏవం దశావతారాంశ్చ రూపం స్థాప్య సమర్చయేత్
ఉత్సవం స్పృహనంచైవ విధినాకారయే ద్దుభయః ॥

౬౮

విపరీతం నకుర్వీత ఇతిశాస్త్రేణ నిశ్చయః

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన కృత్వాశాస్త్రైక్త వత్కమాత్ ॥

౬౯

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగుప్రాక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే కృష్ణ కల్కి బౌద్ధ ప్రాదుర్భావో నామ ఏకవింశోఽధ్యాయః

ద్వావింశోఽధ్యాయః

★ జయంతి నిర్ణయః । ★

అత ఉర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి జయన్త్యాశ్చే త్సవక్రమమ్
సింహే దివాకరే యుక్తే కృష్ణపక్షే విశేషతః ॥

౧

సప్తమీ చాష్టమీచైవ రోహిణ్యా సహితా నవా
ఏతైర్యోగ సమాయుక్తా సాజయన్తీతి పత్యతే ॥

౨

అథవా చేద్వి శేషేణ రోహిణీ చాష్టమీ యుతా
సాజయన్తీతి సంప్రాక్తా కాశ్యపాదితి చోదితమ్ ॥

౩

అర్ధరాత్రా దధశ్చోర్ధ్వం కళయావాపి సంయుతా
అష్టమీ రోహిణీ యుక్తా సర్వపాప ప్రణాశినీ ॥

౪

లీలాయస్థి ధరంకృష్ణం వేణుంచాధర యోజితమ్
సృత్రంవా కృష్ణరూపస్తు తథాకాళీయ మర్దనమ్ ॥

౫

★ జయన్త్యుత్పత్త్యక్రమః । ★

జయన్త్యుత్సవ మారభ్య సర్వకామాభి వృద్ధిదమ్
అధవా చతుర్భుజం చాత్ర ఉత్సవం కారయేత్కమాత్ ॥

౬

యథోక్త దివసాత్పూర్వం పఞ్చమేఽహ్నాబ్జురార్చణమ్
ఉపవాస వ్రతం దానం జపహోమా ర్చనాదికమ్ ॥

౭

- యథావిధి తథాకుర్యా ద్విష్ణుహర్యే విశేషతః
తద్రాత్ర నిత్యపూజానే అస్మానేచా హ్యయేత్రమాత్ ॥ ౮
- పూర్వవత్కృతుకం బద్ధ్వా యధోక్తం చాధి వాసయేత్
తథేన్ద్రదయ కాలేతు దేవ ముత్థాప్య మస్త్రవిత్ ॥ ౯
- ప్రతిష్ఠాక్త క్రమేణైవ కలశై స్సావయే ద్విభుమ్
విష్టరే దేవమానీయ నిత్యపూజావదర్శయేత్ ॥ ౧౦
- విశ్వభేషజ గౌళ్యాదీన్మి శ్రయ్యుక్తం నివేదయేత్
కదళీ పనసం చామ్ర పక్వ జమ్బూఫలం దదేత్ ॥ ౧౧
- క్షీరాపూపైశ్చ పృథుకై రన్యైశ్చైవ ఫలాదిషు
సక్తులాజోదనా స్ఫుర్వే దేవం తత్ర నివేదయేత్ ॥ ౧౨
- పునరాచమనం దత్త్వా ముఖవాసం ప్రదాపయేత్
పుష్పయాగోక్త మార్గేణ పుష్పాంజ్ఞాని మధాచరేత్ ॥ ౧౩
- మహాహవిః ప్రభూతంవా మధుపర్కయుతం దదేత్
నృతగీతైశ్చ వాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేత్రమాత్ ॥ ౧౪
- తత్కాలేన్ద్రం సమభ్యర్చ్య అర్ఘ్యం దత్త్వా సమాహితః
పునః ప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నానకర్మాదినా చరేత్ ॥ ౧౫
- నిత్య పూజోక్త మార్గేణ దేవేశం స్సావయేత్రమాత్
ఉత్సవోక్త క్రమేణైవ దర్శనీయ మలంకృతమ్ ॥ ౧౬
- యానమారో పయేద్దేవం గ్రామాదా వుత్సవం చరేత్
గ్రామ వీధీంశ్చ సమ్మర్జ్య ప్రోక్షయిత్వా శనైశ్చనైః ॥ ౧౭
- హరిద్రాచూర్ణ తైలంచ దేవపాదౌ స్పృశేత్రమాత్
సినీవాలీతి మద్రేణ హరిద్రం చూర్ణమర్చయేత్ ॥ ౧౮
- అతోదేవాది మద్రేణ తైలంచైవాత్ర యోజయేత్ ॥ ౧౯
- విప్రైస్సర్వ జనైర్భక్తై శ్చూర్ణం తైలం ప్రదాపయేత్
ఏవం శనైశ్చనై ర్గత్వా గీర్భిస్సన్మాన పూర్వకమ్ ॥ ౨౦
- ఫల్బదాలయ మావిశ్య పూర్వవత్సర్వ మాచరేత్
ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా జయన్త్యా శ్చేత్సవం చరేత్ ॥ ౨౧

ఇహలోకే సుఖాన్పర్వా న్సంప్రాప్యైవ తతఃపరమ్ ॥ ౨౨

అన్తేవిమాన మారుహ్య సాయుజ్యం పదమాఘ్నయాత్

★ చతుర్మూర్తి విధిక్రమః । ★

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి చతుర్మూర్తి విధిక్రమమ్ ॥ ౨౩

గ్రామాదేశ్య ప్రకర్తవ్యం భూపరీక్షాది చోక్తవత్

మధ్యే చైవాది భూమిన్తు ఘనంచైవ దృఢీకృతమ్ ॥ ౨౪

త్రితలం ద్వితలం చైవ తలమేక మధాపివా

పూర్వే దక్షిణ వారుణ్యాం ఉత్తరాన్తే యధాక్రమమ్ ॥ ౨౫

గర్భాలయా దీన్మత్యేకం ద్వార మణ్డపకైర్యుతమ్

ప్రాచ్యాన్తు పురుషం స్థాప్య శ్వేతవర్ణం చతుర్బుజమ్ ॥ ౨౬

దక్షిణే సత్యమూర్తించ పీతవర్ణం చతుర్బుజమ్

తదైవ పశ్చిమం కుర్యాదచ్యుతం కృష్ణ వర్ణకమ్ ॥ ౨౭

చతుర్బుజ సమాయుక్తం స్థాపయిత్వా విచక్షణః

రక్తవర్ణోఽనిరుద్ధంచ అనంతైశ్చంగ మాచరేత్ ॥ ౨౮

చతుర్బుజ యుతంతత్ర స్థాపయిత్వా పరంక్రమాత్

చక్రం శఙ్గంచ కథితైరభయం వరదం తథా ॥ ౨౯

అథవా వామహేస్తేన వరదం కట్యవలమృతమ్

కేచిత్కేమోదకీం పద్మం ధృత్వావా చాత్ర కల్పయేత్ ॥ ౩౦

అథవా వాసుదేవాది పూర్వాదీని యధాక్రమమ్

స్థాపయిత్వాక్త మార్గేణ కాశ్యపాక్త వదాచరేత్ ॥ ౩౧

పురుషమూర్తించ సచక్రం సత్యమూర్త్య రవిన్దకమ్

శఙ్గం చైవాచ్యుతం చైవ గదాంచైవా నిరుద్ధకమ్ ॥ ౩౨

పురుషాద్య నిరుద్ధాన్తం క్రమాఽన్వైవాత్ర జ్ఞాయతే

సృష్టి స్థితించ మూర్తించ సంహారార్థః చతుష్టయమ్ ॥ ౩౩

విష్ణోర్వికార రూపాణి పురుషాదీంశ్చ జ్ఞాయతే

ప్రత్యేక ముత్సవాద్యాదీన్ కారయేద్దేశి కోత్తమః ॥ ౩౪

స్థితంవా చాసనం కల్ప్య నాచరేచ్ఛ యనంబుడైః
స్థాపనం లక్షణం చైవ నిత్యపూజా క్రమం తథా ॥

37

నైమిత్తికాని కర్మాణి పూర్వమేవ ప్రచోదితమ్
పూర్వతస్తోక్త వత్సర్వం కృత్యాచైవ విచక్షణః ॥

38

ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా ఐహికాముష్మికం లభేత్
ఏవం సంకుచితే నోక్తం గ్రంథ గౌరవ భీరుణా ॥

39

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే జయస్తీ చతుర్్యుక్తి విధానం నామద్వావింశోఽధ్యాయః

త్రయోవింశోఽధ్యాయః

★ ఋషయ ఛాచుః ★

★ విష్వక్సేన అవతార కథనమ్ । ★

బ్రహ్మపుత్రం మునిశ్రేష్ఠ మభిగమ్య ప్రణమ్యచ
కథంచ విష్వక్సేనస్య కథం మాహాత్మ్య మేవచ

౧

తద్రూపన్తు కుతఃప్రోక్తం పురమస్య కుతస్తథా
సారూప్యాది కుతః ప్రోక్తం శ్రోతు మిచ్ఛామ్యహం ప్రభో ॥

౨

★ భృగురువాచ : ★

మయా చైకం సమాఖ్యాతం శృణుధ్వంచ ద్విజోత్తమాః
అమితం స్థాపనంచైవ తస్యచత్పత్తి కాదిషు ॥

౩

యత్తు పూర్వం మయా ప్రోక్తం పరే మాహాత్మ్య ముచ్యతే
పుణ్ణరీకాఖ్య నగరే సుధీష్ఠస్య నృపస్యచ ॥

౪

పుష్టేశాఖ్యా తథాపత్న్యా స్సవితురంశాచ్చ జాతః
ఏ తత్రవర్తతే రాజా పుత్రార్థం చాత్ర చిన్తయేత్ ॥

౫

దేవ దేవం త్రియాయుక్తం తస్మాగ్నే స్థీయ్యతామితి
తద్విక్షీతో మహారాజా అభివన్ద్య ప్రయత్నతః ॥

౬

- కృతాజ్ఞలి రుపస్థిత్యా దేవీయుక్తో నృపోత్తమః
పుత్రమత్రైవ సన్ధార్య బోధయిత్వాక్షరాష్టకమ్ ॥ ౮
- పుత్రమత్ర వరందత్త్వా స్వేచ్ఛయా మోదమా విశత్
నిత్యంభక్తి సమోపేతం స్తూయమానో ముదాన్వితః ॥ ౯
- దేవీయుక్తో నృపః పశ్చాత్సానం సమ్యక్సమాహితః ॥ ౧౦
- ధ్యాత్వాదేవం సమారాధ్య జపిత్వాత త్కథాంశృణు
ఏవం సంవర్తతే రాజా పుత్రమత్ర ప్రజాయతే ॥ ౧౧
- పుత్రహర్షం సమావేశ్య నామనామాది నిర్దిశేత్
శాస్త్రం చైవ హరంచైవ విష్వక్సేనం తథా మితమ్ ॥ ౧౨
- నిత్యానపాయినం పశ్చానామాన్యేవ వినిర్దిశేత్
అష్టవర్ష పరిజ్ఞానం స్వయమత్ర ప్రకాశతే ॥ ౧౩
- తస్యమాతా పితృభ్యాంచ సాలోక్యం పదమశ్నుతే
తతోదేవం శ్రియాయుక్తం స్థిత్యాశాస్త్రంచ చాగ్రతః ॥ ౧౪
- విష్వక్సేనం తతోవీక్య హర్షబాష్పాంబు నేత్రకౌ
పులకైరోమ కూపేషు స్థిత్యాంజలి పుటక్రమాత్ ॥ ౧౫
- స్వర్గలోకా పరేలోకే సూత్ర వత్సాఖ్య జాయతే
తస్మామాతాజయాం కన్యాం దత్త్వాస్మై పుష్పగంధకైః ॥ ౧౬
- సూత్రవత్సాఖ్య యాకన్యా పశ్చాత్పాణిం ప్రగృహ్యచ
వివాహంమన్త్ర విధినా దేవం దేవ్యౌచ కారయేత్ ॥ ౧౭
- తతోదేవం శ్రియాయుక్తం స్వేచ్ఛా విగ్రహమాచరేత్
దేవానా మగ్రత శ్శాస్త్రం మత్ప్రసాదా త్సమాహితః ॥ ౧౮
- తస్మాత్సేనా ధినాధస్య నామంచాత్ర ప్రకీర్తితా
ఏతత్పుణ్య కథాం శృణ్వన్ స్వయమేవ ప్రజాపతిః ॥ ౧౯
- తత్కథాతు మాయాప్రోక్తా శృణ్వంతు ద్విజసత్తమాః
ఏవం వైవాహికం కృత్వా వరేచాత్ర విశేషతః ॥ ౨౦
- సారూప్యత్వం ప్రదాతవ్యం దేవదేవ్యేతు తత్క్రమాత్
శఙ్ఖ చక్ర ధరోభూత్వా గదాచైవాత్ర ముద్రయా ॥ ౨౧

- శ్రీవత్సం బ్రహ్మసూత్రంతు వినాచాన్య త్రుదాపయేత్
నిర్మాల్యం ధారయన్నిత్యం ఉచ్ఛిష్టం భోక్తృతాంపునః ౨౦
- కృతమేత త్రుదాతవ్యం తస్యపత్న్యే స్వయన్తదా
ద్వారస్య వామపార్శ్వేచ కల్పయిత్వా సమర్థయేత్ ॥ ౨౧
- అథవా కారయేద్వి ద్వాన్సమేశానస్య మధ్యనే
స్థానం సజ్గుల్ఫ్య మతిమాన్ధాపయిత్వా యథాక్రమమ్ ॥ ౨౨
- ★ విష్వక్సేన రూపమ్ । ★
- స్థితంవా చాసయే ద్వి ద్వాన్స్వయనం వైవకారయేత్
ద్విభుజం చతుర్భుజం వాకారయేదుక్త మార్గతః ॥ ౨౩
- దేవీయుక్తం వియుక్తంవా కారయేత్తు స్వశక్తితః
సువర్ణం రజతం తామ్రం శిలాంవాధ యథోచితమ్ ॥ ౨౪
- శాస్త్రమేతం సమాఖ్యాతం శృణ్వన్తస్య ద్విజోత్తమాః
ఇహలోకే సుఖాన్సర్వా న్సంప్రాప్యైవ తతఃపరమ్ ॥ ౨౫
- దివ్యం విమాన మారుహ్య సాయుజ్యం పదమశ్నుతే
యథాక్రమేణ లోకేషు వ్రజేదామోదనం క్రమాత్ ॥ ౨౬
- ఆమోదంచ వ్రమోదంచ సమ్మోదంచ తథైవచ
వైకుణ్ఠలోక మాశ్రిత్య క్రమాత్తస్య మనీషిణః ॥ ౨౭
- ఏవం సంకుచితే నోక్తం పరం తస్యార్చనం శృణు
★ విష్వక్సేనారాధనమ్ - పత్నీ సహితమ్ । ★
- అతః పరంప్రవక్ష్యామి విష్వక్సేనార్చనం క్రమమ్ ॥ ౨౮
- శాస్త్రస్య లక్షణం చైవ స్థాపనం స్తుపనమేవచ
స్థితంవా చాసనం చైవ తద్దిబ్బుఖ విధిక్రమాత్ ॥ ౨౯
- ఏవమేవ క్రమం సర్వం పూర్వమేవ ప్రచోదితమ్
నిత్యాన పాయినం శాస్త్రం విష్వక్సేనం హరం తదా ॥ ౩౦
- అమితం చేతి పంచైతే క్రమాచ్చై వార్చనం బుధః
విష్వాది మూర్తివత్కల్ప్య యథాక్రమ మిహోచ్యతే ॥ ౩౧

విష్వక్సేనస్య పరితో కల్పయిత్వా సమాహితః
ప్రాచ్యం శాస్త్రం సమభ్యర్చ్య హరంచైవా త్రదక్షిణే ॥

33

పశ్చిమేత్వ మితంప్రాక్తం ఉత్తరేతు విశేషతః
నిత్యానపాయినం చేతి ప్రాగాదీనర్చ యేత్కమాత్ ॥

34

తదూర్ధ్వే వక్ష్యతే విద్వాన్నిత్య పూజాక్రమం శృణు
పూర్వోక్తే నైవమార్గేణ జలపుష్పాదినా హరేత్ ॥

35

ఉక్తవత్పఞ్చ శుద్ధ్యాదీనా చరద్దేశికత్తమః
తస్య ద్వారాధిపానాంచ నమస్కూర్యా త్రయత్పతః ॥

36

తుహిణం తుందకం చైవ గుణేశం పుష్పదస్తకమ్
పుష్టికాఞ్చ యశస్వినీం కల్పయేద్దేశికత్తమః ॥

37

ఏతాన్ద్వారేచ పద్భిస్తు ద్వారే ద్వారే ప్రతి ప్రతి
ద్వారం తత్ర సమభ్యర్చ్య మూలద్వారోక్త వచ్చరేత్ ॥

38

మార్జనంచ తతఃకుర్యా ద్యద్వాప్రాక్తో పలేపనమ్
పాత్ర ప్రక్షాళనం కుర్యాచ్ఛాస్త్ర స్యాగ్రేతు స్థాపయేత్ ॥

39

సర్వ ద్రవ్యంచ దేహంచ పూర్వవత్ప్రాక్త యేద్బుధః
పూర్వాచ్చితస్తు నిర్మాల్యం విస్మజ్య స్వరమస్త్రవిత్ ॥

40

పఞ్చోపచార మనైర్వా పీఠమత్రైవ కల్పయేత్
విష్వక్సేనం ప్రణమ్యైవ ప్రార్థయేన్నస్త ముచ్చరన్ ॥

41

'మన్వీశతేతి మన్తేణ తత్రకార్యం సమాచరేత్
యథాజపన్తతః కుర్యాత్పూజ కార్యం సమాహితః

42

ఆగ్నేయాయస్మా త్తంచార్చ్య ప్లాతంసర్వం సమాచరేత్
తస్మూర్తి మనైరుద్వార్య ప్లాతవస్త్రా ద్యలంకృతమ్ ॥
తద్భీజం తస్యహృదయే న్యసేత్ ప్రణవ సంపుటమ్

43

తస్య దక్షిణ పార్శ్వేతు దేవీం సూత్రవ తీంతథా ॥
(తదైవవామభాగేతుజయాం దేవీం సమర్చయేత్ 1)

44

అపూరస్వీతి మన్తేణ గన్ధం తత్రైవ లేపయేత్
తత్సవితురితి మన్తేణ ప్రజాచ పరివేష్టయేత్ ॥

45

- అగ్నిందూతమితీతుక్ష్వా ధూపంతత్ర ప్రధూపయేత్
అహమస్మితి మన్తేణ తథాదీపం ప్రదర్శయేత్ ॥ ౪౬
- తన్మూర్తి మన్తముచ్చార్య అర్ఘ్యమాచమనం దదేత్
అగ్న ఆయాహి మన్తేణ చరుం(ఫీలం)తత్ర నివేదయేత్ ॥ ౪౭
- యేతేశతేతి మన్తేణ పానీయాచమనే దదేత్
ఘృతాత్పరీతి మన్తేణ తామ్బూలం తత్రదాపయేత్ ॥ ౪౮
- దేవేశస్యతు నిర్మాల్యం పశ్చాద్ధత్వా సమాహితః
నైవేద్యంచ చతుర్థాంశం పునస్సమ్యక్ జ్ఞేవేదయేత్ ॥ ౪౯
- నివేద్యంచతు నిర్మాల్యం ప్రజ్వాల్యాగ్నౌ క్షిపేద్బుధః
అథవా కారయేద్విద్వా స్తోభ్యశ్శూద్రాయ దాపయేత్ ॥ ౫౦
- అత్రైవ కేచిత్సం ప్రోక్తం నివేద్యంతు విశేషతః
విప్రై స్సృభక్తై రన్యైర్వా భోజ్యమిత్యు చ్యతేబుధైః ॥ ౫౧
- విపరీతం నకుర్వీత సర్వశాస్త్రస్య నిశ్చయః
ఏకకాలం ద్వికాలంవా త్రికాలంవా సమర్పయేత్ ॥ ౫౨
- ఏవంశాస్త్రం సమభ్యర్చ్య సర్వకామ ఫలప్రదమ్
అన్తే విమాన మారుహ్య సాయుజ్య పదమాప్పుయాత్ ॥ ౫౩
- ★ విహంగారాధనమ్ పత్నీసహితమ్ । ★
- అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి విహంగస్వార్చన క్రమమ్
విహంగ లక్షణం చైవ ఆసీనం స్థితమేవవా ॥ ౫౪
- మానోన్మాన ప్రమాణస్తు స్థాపనం స్థానమేవచ
పరివారా లయం చైవ పూర్వమేవ ప్రచోదితమ్ ॥ ౫౫
- నిత్యకర్మ సమాప్యైవ పూర్వవచ్చుద్ధి మాచరేత్
తస్య మన్తం సముచ్చార్య గురుంశుద్ధౌ పదేశినమ్ ॥ ౫౬
- ప్రణవం బిన్దు సంయుక్తం నాదాంతం తత్ర యోజయేత్
సర్వవర్ణాంత కైర్ముక్తం స్వరత్రయ యుతంబుధాః ॥ ౫౭
- షాస్త్రం లాస్తయుతం జ్ఞేయం సాస్త్రం దీర్ఘయుతం క్రమాత్
ఏవం క్రమేణ చోద్ధారస్తార్చ్య పంచాక్షర క్రమమ్ ॥ ౫౮

ఋషిర్నారాయణో దేవః త్రిష్టుష్ఠస్తః ప్రకీర్తితమ్

గరుడో దేవతాతస్య పరే తార్ద్య విశేషతః ॥

౫౯

ప్రణవం బీజమిత్యుక్త్వా స్వాహాతచ్చ క్షీరుచ్యతే

తస్యమస్తస్య సంయుక్తంగరుడం సంప్రణమ్యచ ॥

౬౦

నిత్యపూజోక్త మార్గేణ సర్వకర్మ సమాచరేత్

విశేష మత్రవక్ష్యామి సంక్షేపే నోచ్యతే మయా ॥

౬౧

పూర్వార్చిత సుపుష్పాదీ, న్యస్తౌ హ్యైవ చమస్త్రవిత్

సవీకో భూదితీ త్యుక్త్వా తత్రకార్యం సమాచరేత్ ॥

౬౨

యస్త్రైష్టుభ మితిత్యుక్త్వా పశ్చాత్తర యుతం క్రమాత్ ॥

౬౩

ఆననం తత్ర సంకల్ప్య తేన మస్త్ర ముదీరయన్

పాద్య మాచమనం దత్త్వా ప్రక్రమ్యా ధేతిచ బ్రువన్ ॥

౬౪

యోమాతరిశ్య ఇత్యుక్త్వా విష్ణువత్సాన మాచరేత్

వృషాకపేతి మన్తేణ ప్లాతేన పరిమార్జయేత్ ॥

౬౫

ఓజోబిమానీ త్యుచ్చార్క వస్త్రాభరణ భూషితమ్

పశ్చాత్తర్తస్య దేవస్య స్థితిన్యాసాది నాచరేత్ ॥

౬౬

సంసమీరితి తద్బీజం న్యసిత్వోజ్కార సంపుటమ్

తస్యదేవ్యో సమభ్యర్చ్య సుకీర్తి రుద్రమా తథా ॥

౬౭

దేవస్యోభయ పార్శ్వేతు తత్తన్మన్తేణ చార్చయేత్

తస్య పాదస్య పరితః పుష్పన్యాసంచ కారయేత్ ॥

౬౮

ఖగాధిపం విహజంచ వైనతేయం సుపర్ణకమ్

ఏవం మూర్తిభి రుచ్చార్క తేనకర్మ సమాచరేత్ ॥

౬౯

ఆసాగ్రేతి చమన్తేణ సుగన్ధంచాస్య లేపయేత్

పుష్పైర్నానా విధైశ్చైవ శతధారం సముచ్చరన్ ॥

౭౦

ఓజోబలేతి మన్తేణ ధూపమత్ర ప్రదాపయేత్

కదాపిస్పృశతే త్యుక్త్వా దీపం తత్ర ప్రదర్శయేత్ ॥

౭౧

అపొవిశ్వేతి మన్తేణ తన్మన్తేణ యుతం క్రమాత్

అర్ఘ్యం దత్త్వా విశేషేణ తేనమస్త్ర ముదీరయన్ ॥

౭౨

పూర్వోచ్చైవ మన్తేణ దద్యాదాచమనం బుధః చాతుర్య మస్మీత్యుచ్చార్య దానకర్మాది కారయేత్ ॥	23
భోజ్యాసనం తతఃకల్యు పూర్వమస్త్ర ముదీరయన్ పాద్య మాచమనం దత్వా పూర్వోక్షేనైవ కారయేత్ ॥	24
తయాదిత్యానీ త్యుచ్చార్య చరుంపాశ్రేషు నిక్షిపేత్ శన్నోనిధత్తా ముచ్చార్య ఉపదంశాంశ్చ నిక్షిపేత్ ॥	25
పూర్ణపాత్రం సమాదాయ త్రిపాదస్యాపరి న్యసేత్ పరిషేకం తతః కృత్వా తత్త్రిణీషేతి చోచ్ఛరన్ ॥	26
సుపర్ణాసీతిమన్తేణ హవిస్తత్ర నివేదయేత్ హవిష్మతీతి మన్తేణ పానీయాచమనే దదేత్ ॥	27
తత్పురుషా యేతిమన్తేణ ముఖవాసం నివేదయేత్ తన్మూల మస్త్రముచ్చార్య దణ్ణవత్ప్రణమే ద్బుధః ॥	28
తన్నివేద్యంతు శేషస్య విష్ణోరుచ్చి స్థవచ్చరేత్ ఏవమేవ క్రమేణైవ నిత్యం గరుడ మర్చయేత్ ॥	29
త్రికాల మేకకాలం వా భక్త్యాచైవం సమర్చయేత్	

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రాక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే విష్వక్సేన తార్కార్యనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః

అథ చతుర్వింశోఽధ్యాయః

★ శేషస్వార్చనమ్ ★

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి శేషస్వైవార్చన క్రమమ్
రూపం స్థానం ప్రవక్ష్యామి విశేషేణైవ కారయేత్ ॥

★ అనంతస్య స్వరూపమ్ పత్నీసహితమ్ । ★

నరేణైవా కృతింకృత్వా భుజద్వయ మితిస్పృతమ్
చతుర్భుజం వాకృత్వాతు మూర్తించైవా నిరుద్ధవత్ ॥

అభయం వరదం వాధ కటకంవా యథోచితమ్
మకుటామృతాద్యై ర్భూష్యం సర్పరాజంతు కారయేత్ ॥ ౩

ఉష్ణిషోపరి ఫణాన్సమ్య క్షప్తపజ్జా త్రయస్తథా
ఏకంవాత్ర ప్రకుర్వీత శిల్పశాస్త్రైశ్చ వచ్చరేత్ ॥ ౪

నాభ్యాద ధస్పర్పవత్పుచ్చ మాసీనం స్థితమేవ వా
తస్యైవోభయ పార్శ్వేద దేవ్యోవాత్ర ప్రకల్పయేత్ ॥ ౫

దేవస్య దక్షిణేపార్శ్వే జయాం చైవాత్ర కల్పయేత్
స్తనౌభుజ ద్వయం చైవ ముఖం నాభ్యధశ్చ చోర్ధ్వతః ॥ ౬

అహిపుచ్చం ప్రకర్తవ్యం వర్ణంచోపరి కారయేత్
అభయం చోత్పలం ధార్య మితరేతు తదైవచ ॥ ౭

పుష్టికాం వామభాగేతు మణింతత్ర శిరోపరి
తన్యస్థానం మయాప్రాక్తం శృణ్వస్తస్య ద్విజోత్తమాః ॥ ౮

ప్రథమావరణే కుర్యా ద్ద్వితీయావరణే ౭ధవా
కుబేరక్షితి మూలేవా పార్శ్వే వల్మీక ఏవవా ॥ ౯

అన్యన్మనోరమే దేశే దేవ దేవస్య శార్ఙ్గిణః
స్థాపయిత్వా విధానేన నిత్యం విధిపదర్పయేత్ ॥ ౧౦

ఉక్త వన్నిత్య కర్మాస్తే తోయపుష్పా దినార్పయేత్
ప్రాక్ట్యోపలిప్య మార్జ్యాదీన్నూ ర్మోక్షేనైవ కారయేత్ ॥ ౧౧

న్యాసాద్యాత్మ విశుద్ధ్యాదీ న్కారయిత్వా విచక్షణః
అనన్తం సర్పరాజంచ శేషం భోగ మితీక్రమాత్ ॥ ౧౨

జయాంచ పుష్టికాంచైవ మన్త్రపట్కం సముచ్చరన్
దేవం దేవ్యో తథా సమ్యగ్భక్త్యా తిష్ఠన్ సమాహితః ॥ ౧౩

★ అనన్త మన్త్రేద్ధారమ్ । ★
యథాదేవం తథాధ్యాయ న్మన్త శాస్త్ర విశారదః
షడక్షరేణ మన్త్రేణ చోద్ధారం చ ప్రత్యక్షరమ్ ॥ ౧౪

ఆద్యన్తం సంపుటికృత్య ప్రణవేన యథాక్రమమ్
ప్రథమం విష్ణుబీజేన ధాన్తం తత్రైవ యోజయేత్ ॥ ౧౫

(ణాంతం పునః ప్రయోక్తవ్యం మాంతం తత్ర ప్రయోజయేత్.)

- ఏవం షడక్షరం ప్రోక్షం ప్రతిబిన్దు సముచ్చరన్
ఏవం సంయోజ్య మన్త్రేణ శృణుధ్వం మునిసత్తమాః ॥ ౧౬
- ఋషిర్నాయణ శ్చేతి ఛన్దోగాయత్రి రుచ్యతే
తతో మన్తావసానేచ శక్తిస్స్యోదితి మన్తవిత్ ॥ ౧౭
- న్యాసం పునః ప్రయోక్తవ్యం స్వయం పశ్చాత్తా మచరేత్
నలిఖేచ్ఛ పతేన్మన్తం స్వయమేవ నకల్పయేత్ ॥ ౧౮
- తస్యమన్తం కరేన్యస్య పశ్చాత్తమ్య క్షమర్చయేత్
గురూపదేశా ద్బద్ధవ్య మఖిలం మన్తదర్శనమ్ ॥ ౧౯
- యమర్చయన్తీ త్యుచ్చార్క దేవ్యాదేవ మదాహ్వయేత్
చాతుర్యమస్మీ త్యుచ్చార్క కల్పయిత్వాససరుబుధః ॥ ౨౦
- పాద్యం పశ్చాత్ప్రదాతవ్యం తత్త్రీణీషేతి చోచ్చరన్
(శాలిషిష్ఠం సమాదాయ ఘృతక్షీరాది మిశ్రితమ్)
దేవం దేవ్యాచ సంతర్ప్య మూలమన్తం జపేత్ప్రమాత్ ॥ ౨౧
- అచామస్తు పునర్దత్త్వా ఆపో విశ్వేతి చోచ్చరన్
శ్రమాపనోదనం కుర్యాదప్యపాకపేరిత్యుచ్చరన్ ॥ ౨౨
- త్రయా ఆదిత్య మిత్యుక్త్వా స్నానోక్తాదీని కారయేత్
ఓజోభిమానీ త్యుచ్చార్క వస్త్రాభరణై రలంకృతమ్ ॥ ౨౩
- యోమాతరిశ్వే త్యుచ్చార్క పుష్పందద్వా త్సమాహితః
గన్ధాంజనాది సప్తద్వా దప్సరస్వీతి చోచ్చరన్ ॥ ౨౪
- ఉక్తవద్దాప యేద్విద్వా న్ప్రపాకపి రిహోచ్చరన్
తతోదేవం ప్రదాతవ్యం ప్రత్రమ్యాదితి చోచ్చరన్ ॥ ౨౫
- అర్ఘ్యం పశ్చాత్ప్రదాతవ్యం సఏకోభూదితి బ్రువన్
మధుపర్కం తతోదద్వా ద్యస్త్రైష్ఠుభ మితిబ్రువన్ ॥ ౨౬
- హవిస్తత్ర నివేద్యేవ కయానశ్చిత్ర ముచ్చరన్
శన్నోనిధత్తా ముచ్చార్క పానీయం తత్ర దాపయేత్ ॥ ౨౭
- తతః పుష్పాంజలిం దత్త్వా బహుచాత్ర ముహుర్ముహుః
మూర్తిమన్తం సముచ్చార్క క్షమస్వేతి ప్రణమ్యచ ॥ ౨౮

ఏవం నిత్యం సమభ్యర్చ్య శేషం యుక్త్యా సమాచరేత్
కుష్టాపస్మా రకాదీని వినశ్యన్తి నసంశయః ॥

౨౯

మృతపుత్రీచ వన్ధ్యావా స్తవందేవేన్ద్ర కాదిషు
అన్యన్మనో రమేకామే దదాతితి నసంశయః ॥

30

భాన్వాదివారే సంపూజ్య ఈప్సితం లభతే ధృవమ్
అన్తే విమాన మారుహ్య ఆమోదంలోక మాప్నుయాత్ ॥

3౧

★ ఋషయ ఊచుః ★

★ ప్రదక్షిణ క్రమమ్ । ★

బ్రహ్మపుత్ర మునిశ్రేష్ఠ మునిషు జ్ఞానయోగిషు
త్వమేవ సర్వవేత్తాసి త్వమేవ బ్రాహ్మణః ప్రియః ॥

3౨

దేవదేవస్య విష్ణోస్తు క్రమాచ్యైవ ప్రదక్షిణమ్
యుగ్మాయుగ్మం విశేషంచ ఛాయాయాం లజ్జనేపివా ॥

33

ఉత్తరే సోమసూత్రస్య లమ్పితస్య చదోషకమ్
ప్రదక్షిణ విధానంచ దేశంకాలం తథైవచ ॥

3౪

తత్సర్వం శ్రోతుమిచ్ఛామో వదత్వం వదతాంవర

★ భృగురువాచ । ★

ఏతత్సర్వం సమాఖ్యాతం శృణుధ్వం మునిసత్తమాః
శృతంపక్షం పరంగుహ్యం ప్రదక్షిణ మధాచరేత్ ॥

3౫

పుణ్యాని యానితీర్థాని తపో యజ్ఞఫలాదయః
ప్రదక్షిణాత్పరంనాస్తి ప్రత్యక్ష ఫలదాయకమ్ ॥

3౬

యానికానిచ పాపాని జన్మాంతర కృతానిచ
తానితాని ప్రణశ్యన్తి ప్రదక్షిణ పదేవదే ॥

3౭

ప్రదక్షిణం త్రిధాప్రాక్తం నిత్యకర్మ పరాయణమ్
కామ్యపౌష్టిక శాన్తిం చ త్రిధాచైవ ప్రదక్షిణమ్ ॥

3౮

★ ఫలవిశేషణ, త్రివిధ భేదాః । ★

కామ్యసిద్ధిస్తు కామ్యం స్యాత్పుత్ర సిద్ధిస్తు పౌష్టికమ్
శాన్త్యర్థం సర్వశాన్తిం స్యాత్త్రికాలేతు సమాచరేత్ ॥

3౯

మధ్యాహ్నా కామ్యముద్దిష్టం ప్రాతరేవతు శాన్తికమ్
పౌష్టికంతు తథాసాయం ఇతికాలస్య నిర్ణయః ॥ ౪౦

తద్విష్ణురితి మన్తేణ విష్ణుహర్ష్యం ప్రవేశయేత్
ధాత్రాది భూతపర్యవ్రం నమస్కుర్యాత్ప్రయత్నతః ॥ ౪౧

విమానం పశ్చిమేకుర్యాత్ప్రాతఃకాలే విశేషతః
పాదుకాగ్రేచ గమయేత్ప్రదోషం చస్మృతం భవేత్ ॥ ౪౨

కుడ్యకౌతక యోర్యధ్యే పరనాళస్య పార్శ్వతః
తత్రమధ్యే ప్రకర్తవ్యం సోమసూత్రం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౪౩

కౌతుకాదుత్తరేచైవ యవప్రాసాద విస్తరమ్
తాపశ్చైవావ సానేతు తదూర్ధ్వేతు నలంఘయేత్ ॥ ? ౪౪

అజ్ఞానాల్లం ఘనేచైవ సర్వంభవతి నిష్ఫలమ్
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన పరిహృత్య ప్రయత్నతః ॥ ౪౫

★ గమనే విశేషమ్ జప్యమన్త్రాః । ★

గమనే తద్వ్యపోహ్యైవ ప్రదక్షిణ మధాచరేత్
విష్ణుసూక్తంతు జప్నోతు నామ సత్కీర్తనస్తువా ॥ ౪౬

స్తోత్రేరమ్య కథాభిర్వా జపిత్యాతు సమాహితః
సతిష్ఠేన్న చశీఘ్రేణ గమయేత్ విచక్షణః ॥ ౪౭

★ విష్ణువజ్రా దినేచైవ అయనే విమనే తథా ★

గ్రహద్యయేతు సజ్రాన్త్యాం గురుశుక్రో దయేతథా ॥ ౪౮

తయోస్తు మాసకాలేచ కృత్యాచాగ్ర ప్రదక్షిణమ్
కర్మవ్యాధీని నిర్ముక్త్యా సర్వపాప క్షయంతథా ॥ ౪౯

ద్వికాలేష్టేచ చత్వరో యుగ్మంచైవ ప్రదక్షిణమ్
అర్చనం జపహోమంచ వస్తనస్తు ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౫౦

ప్రదోషే ఉక్తదోషేషు ప్రాస్తంనైవాత్ర కేచన
అసితసిత పక్షాభ్యాం ప్రదోషం చాత్ర సంభవే ॥ ౫౧

శ్రౌతపద్దేవ మభ్యర్చ్య వస్తనాద్వాది కారయేత్
ఆయుశ్చి కామీ తథైవ జయార్థే శత్రుమేవచ ॥ ౫౨

★ తత్సంవిశేషాః । ★

పుణ్యక్షేత్రస్య కామేతు ఉదయాస్తమయం చరేత్

౫౩

స్త్రీభిర్వా పురుషైర్వాపి అన్యద్భక్త జనైరపి ॥

యథావిధి తథాకుర్యాత్ స్నానం పూర్వాదికం చరేత్

౫౪

అరుణోదయ మారభ్య యావన్తి దశనాడికాః ॥

★ ప్రదక్షిణే కాలవిశేషాః । ★

కాలం ప్రాతరితిభ్యాత మపరేచ తద్దైవచ

౫౫

దశనాడిన్తు సాయోహ్న కర్తవ్యంతు ప్రదక్షిణే ॥

ఆచరే దుక్త మార్గేణ దేవదేవం ప్రణమ్యచ

౫౬

ఉదయాస్త మయంకుర్యా తద్దైవాస్త మయోదితమ్ ॥

ఏవంకాల మహారాత్రం ప్రదక్షణ మథాచరేత్

౫౭

అన్తర్హీనం ప్రకుర్యాచ్ఛేత్సర్వ దోషాన విద్యతే ॥

యుగ్మ ప్రదక్షిణం చైవ సవ్యంచాసవ్యమేవచ

౫౮

కారయేద ప్రధానేతు కర్తవ్యం తద్విధానతః ॥

ఆచరేదుక్త మార్గేణ దేవదేవం ప్రణమ్యచ

౫౯

చరణౌ కచ్చపవత్కుర్యా త్కరేచైవ శిరస్తదా ॥

★ అష్టాంగ పందనమ్ । ★

బుద్ధ్యామానాభి మానాభ్యాం స్మృతమష్టాంగ పన్దనమ్

౬౦

కారయేత్తు నమస్కారం దణ్ణవత్ప్రణి పత్యచ ॥

పరాంగతి మవాప్నోతి శతక్రతు ఫలం లభేత్

౬౧

ఏవం ప్రదక్షిణం విష్ణోర్హీనం ప్రతి సమాచరేత్ ॥

ఏవం యఃకురుతే భక్త్వా తద్విష్ణోః పరమం పదమ్

★ అర్ఘ్యద్రవ్యాణి । ★

౬౨

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి అర్పాఙ్గం చాసనాదికమ్ ॥

పీతాదాతు సుఖాసీనం హరింధ్యాత్వా తదాసనమ్

౬౩

కుశాక్షత తిలప్రీహి యవమాష ధ్రియఙ్గవః ॥

★ తదర్థ ప్రమాణమ్ ★

సిద్ధార్థక సమాయుక్త మిత్యర్ఘ్య ద్రవ్యముచ్యతే

౬౪

అష్టద్రవ్యైస్తు సంయుక్త మర్ఘ్యం ప్రస్థద్వయం మతమ్ ॥

★ దేవస్య దక్షిణహస్తే దాపనీయ ద్రవ్యాణి । ★

అర్ఘ్యమాచమనం చైవ హవిః పానీయమేవచ
మధుపర్క పురోధానం క్షీరం తామ్బూల సంజ్ఞికమ్ ॥

౬౫

ముఖవాస మపూపాని నాళికేర ఫలానిచ

ఏతాని హస్తే దేవస్య దక్షిణేతు నివేదయేత్ ॥

౬౬

★ పాద్య ద్రవ్యాణి ★

పద్మంచ విష్ణుపద్మే చ శ్యామాకం దూర్వమజ్జురమ్
చత్వారి పాద్యద్రవ్యాణి ప్రస్తతోయేన యోజయేత్ ॥

౬౭

దానస్తు వారిణః పాద్యం పాదప్రక్షాళ నాయనై

★ స్వాగతమ్ । అనుమానమ్ । ★

సుముఖీ కరణం హస్తే స్వాగతం పరికీర్తితమ్ ॥

౬౮

సంగృహ్య తత్ర సీదేతి వాచకం త్వనుమానకమ్

★ పాదుకా లక్షణమ్ । ★

పాదపద్మం యథావిష్టే తథాహేమాదిభిః కృతమ్ ॥

౬౯

పాదపత్మాదుకయుగం పాదుకం తదుదాహృతమ్ ॥

౭౦

★ దర్శణమ్ ★

దర్శణమ్ కాంస్యసారశ్చ కృతం సంపూర్ణ చస్త్రవత్

ఫాలకం పాదవత్ పాదం సింహ వ్యాళోపరిస్థితమ్

సావర్ణ రాజతాద్యైస్తు యష్టిర్వేదాఙ్గాలం స్మృతమ్ ॥

౭౧

★ దస్తశుద్ధిః । ★

నారికేళస్య వేణోర్వా దస్తశుద్ధ్యర్థ మాహరేత్

తత్తుర్యాంశక విస్తారం జిహ్వపట్టం సమాహరేత్ ॥

౭౨

తత్సంస్మృత్వా జలస్రావం ముఖ ప్రక్షాళనం విదుః

★ ఆచమన ద్రవ్యాణి ★

ఏలాలవంగో శిరాచ్ఛ కర్పూరాగురు చస్తనమ్ ॥

౭౩

ఆచామార్థాని చైతాని యోజయే ప్రస్తవారిణమ్

ఆచమనస్తు తంవిద్యా త్పుష్పాథక నివేదనమ్ ॥

౭౪

శాటకన్తు ద్విహస్తంస్యా ద్వస్త్ర మర్థాధి కన్తువా

★ తాంబూలమ్ । ★

ఏకపూగం త్రిపత్రంస్యా ద్వర్ధనీయో హరిర్వశాత్ ॥

౭౧

పూగద్విగుణ భూతంవా మహా పిప్పలి పత్రకమ్

శుక్తిక్షారేణ సంయుక్తం తామ్బూల మితి సంక్షేతమ్ ॥

౭౬

★ అంగోద్వర్తన ద్రవ్యాణి । ★

అలకామోచనా జ్ఞేయా ధ్యానం తస్యైవ కర్మణి

తైలాభ్యం సముద్దిష్టం మౌళి తైలస్య మర్దనమ్ ॥

౭౭

అలకామోచనం ప్రోక్తం తత్త్రియాంచ నసంస్మృతిః

అథోలమ్పం త్రితాళంస్యా త్తత్రణామాంఘ్రి సంయుతమ్ ॥

౭౮

చామరం సంప్రకల్ప్యైవ తాళవృంతంచ కారయేత్

ముఖ్యమేత ధీరణ్యేన మణీనాచ విభూషితమ్ ॥

౭౯

శ్రీపత్రం మాషచూర్ణంస్యా త్రింత్రిణ్యముల కానిచ

కణజీరేణ సంయుక్తం కేశశుద్ధ్యర్థ మాహరేత్ ॥

౮౦

(శాలిపిష్టం సుగంధంచ పలాలస్యతు భస్మకం ।)

శ్వేతాశ్మచూర్ణం దేవస్య అంగోద్వర్తార్థ మాహరేత్

పరిశుద్ధ నిశాసార మార్ద్రంవాశుష్కమాహరేత్

సుసూక్ష్మం వేష్టయిత్వాతు స్వర్ణకుంజుమ చస్తనైః ॥

౮౧

మిశ్రీకృత్వ పునశ్చేతా న్వేష్టయిత్వా మనోహరమ్

వారిజ పుష్పధూపైస్తు నిశాకల్పన్తు వర్ణకమ్ ॥

౮౨

★ వస్త్రోత్తరీయ యజ్ఞసూత్ర పవిత్రాది లక్షణమ్ । ★

ఏకాఙ్గాళ విశాలేన విహితం బ్రహ్మసూత్రవత్

కర్పానజం సువర్ణంవా ఉత్తరీయం ప్రభూషితమ్ ॥

౮౩

వామగ్రీవా త్వమారభ్య సవ్య కట్యవలమ్బితమ్

త్రిసూత్ర నిర్మితం చైవ ఉపవీతం ప్రచోదితమ్ ॥

౮౪

గ్రన్థిమేకాఙ్గాలం కృత్వా వలయం చతురఙ్గాళమ్

అగ్రంకుశ ద్వయేనైవ పవిత్రం సంప్రకల్పయేత్ ॥

౮౫

పాదేచ పుష్పవిన్యాసం మస్తకాయుధ బాహుషు

మౌళి సంవేష్టితం చైవ పుష్పమేవ ముదీరయన్ ॥

౮౬

స్కన్ధాదాచరణాస్తం వైలమ్పితాప్రక్ ప్రకీర్తితా

★ అష్టగన్ధాః । ★

చన్దనం హిమతోయజ్ఞ కర్పూరాగురు కుఙ్కుమైః ॥

౮౭

కోష్ఠకస్తూరి మాంసీస్యా చ్ఛాష్టగన్ధాః ప్రకీర్తితా :

పిష్టన్తు చన్దనాదీనా మేతద్గన్ధ ముదాహృతమ్ ॥

౮౮

★ ధూపద్రవ్యాణి । ★

గుగ్గుల్వగరు కోష్ఠస్త్తు కర్పూరోశీర చన్దనమ్

సర్పిః ఘనం గుడా బిల్వా ధూపోయం సముదీరితః ॥

౮౯

★ ధూపద్రవ్యాణి । దీపద్రవ్యాణి । ★

దశద్రవ్య యుతాంగారో ధూపమేవ యుతం స్మరేత్

కపిలాది ఘృతంగ్రాహ్యం తైలం శుద్ధ మధాపివా ॥

౯౦

దీపార్థమేవ సంగ్రాహ్యే హేరణ్డాదీని వర్ణయేత్

నవదీప యుతాదీప సప్తపజ్ఞా త్రయశ్చైవా ॥

౯౧

★ సహస్ర ధారాపాత్రమ్ । ★

చషకేన ఘటేనాపి సహస్ర సుషిరేణవా

సేచనం తజ్జలై ర్విష్ణౌ రభిషేకం సమీరితమ్ ॥

౯౨

పూజకేష్టం యథాకుర్యా త్కౌతుకాయత మానతః

ధూర్వాక్షత కుశైర్యుక్తం తోయస్తామ ముదీరితమ్ ॥

౯౩

తణ్డూలస్య చతుః ప్రస్తం తిలప్రస్తం తదర్హతః

తామ్బూల మేవమస్తస్య యథాలాభం ప్రకల్పయేత్ ॥

౯౪

పాదుకజ్ఞా యథాయానం రథ తార్ద్యయుతం పునః

వాజివారణ ముఖ్యేచ సౌవర్ణాన్వేష చాహరేత్ ॥

౯౫

పాదపద్మ ప్రమాణేన పాదుకాదీని కారయేత్

హేమాదినా కృతంకుమ్భం దీపభాజన సంయుతమ్ ॥

౯౬

★ నీరాజనకుంభమ్ । ★

నీరాజనార్థ మేతస్యాద్భుత వర్తియుతం హరేత్

త్రిగుణం పాదపద్మంస్యాత్ వృత్తం చాత్ర మిహోచ్యతే ॥

౯౭

★ మధుపర్కమ్ । ★

ఇక్షుర్మధు దధిక్షీరం ఘృతం ఫలయుతం తువా
ప్రస్థప్రమాణ మేతేషాం మధుపర్క మిహోచ్యతే ॥

౯౮

సుగంధీతు పురోధానం తోయం ప్రస్తార్థ ముచ్యతే
తిలమాష మితిప్రాక్తం తణ్ణులానాం చతుశ్శతమ్ ॥

౯౯

★ కుడుపాది ప్రమాణమ్ । ★

చతుర్మాషం మహాపద్మం కుడుపన్తు చతుర్గుణమ్
ప్రస్థమేవ విజానీయా త్కుడుపన్య చతుష్టయమ్ ॥

౧౦౦

★ హవిః ప్రమాణమ్ । ★

అథకన్తు చతుః ప్రస్థం ద్విగుణం శివముచ్యతే
ద్రోణం తద్విగుణం విద్యాత్పత్త్యోణం భారమేవచ ॥

౧౦౧

తణ్ణులస్యైవ షడ్దోణం తదర్థంవా శివద్వయమ్
తదర్థన్తు చతుఃప్రస్థం ఏవమత్ర హవిస్త్పతమ్ ॥

౧౦౨

దశగుణం మన్తనామ్నా షడ్గుణంవా చతుర్గుణమ్
త్రిగుణం ద్విగుణం చైవ ప్రభూతం పశ్చాధాహవిః ॥

౧౦౩

ద్విగుణం షడ్గుణం వాధ ప్రభూతన్య మహాహవిః

ఉపదంశ సమాదానే చాప్తనిష్క ఫలం సమమ్
ఉపదంశాది సంయోగే చాధకస్యై వమిష్యతే ॥

౧౦౪

ఏక ద్విత్రిచతుః పశ్చ సఙ్ఖ్యా షడ్భుతుకా భవేత్
మధురాదీని సోత్పన్నైః కన్దమూల ఫలైర్యుతైః ॥

౧౦౫

★ వర్షనియ శాకాని । ★

కోశాతకీం అలాబుంచ సూరణంచ వివర్ణయేత్
చతుష్పలం షట్పలంవా ప్రత్యేక ముపదంశకమ్ ॥

౧౦౬

★ అపూపాః ★

ప్రస్తార్థం ముగ్ధసారంచ తదర్థం ఘృతమాహరేత్
గుడం ఫలం తదర్థంవా దధిప్రస్తార్థ మేవచ ॥

౧౦౭

మరీచి ర్గీరకాఖ్యాంచ సర్వపేణచ సంయుతమ్
అథకస్యైవ ముద్దిష్టం ఫలత్రయ సమాహితమ్ ॥

౧౦౮

ద్రోణం ద్రోణద్వయే వాపి భారే ౭పేవస్తు వర్ణయేత్
క్షీరస్తు హవిరష్టాంశం గవ్యంగుడ సుమిత్రతమ్ ॥

౧౦౯

అపూపమేవ ముద్దిష్టం ఏకప్రస్థ ద్వయస్యవై
నవమృత్కుంభం సంతప్తం ఉత్పాతంచ సమాహరేత్ ॥

౧౧౦

★ పానీయమ్ । ★

జలం సూర్యాంశు సంతప్తం సహబిన్దుక వైద్యుతమ్
ఏలాచష్టన కర్పూరై రుశ్మైశ్చ సువాసితమ్ ॥

౧౧౧

పాటలీ కేతకీభ్యాంచ చమ్నై రుత్పలైరపి
ఏతత్ప్రసారితం తోయం పానీయం పరికల్పితమ్ ॥

౧౧౨

మహా పిప్పలి పత్రంచ క్రముకస్య ఫలానిచ
శుక్తి క్షారం తథామిత్రం తామ్బూల మితిసౌజ్ఞితమ్ ॥

౧౧౩

★ ముఖవాసమ్ । ★

శ్వేతపత్రం చ, చూర్ణంచ క్రముకానాం ఫలాని చ
నారికేళ ఫలోపేతం మాతులభ్య ఫలైర్యుతమ్ ॥

౧౧౪

ఏలాతక్కేల కంచైవ ముఖవాసం ప్రచక్షతే

★ నిర్మాల్యేన విష్యక్నేన పూజనమ్ । ★

మకుటస్య లలాటాదీనా దాయశాస్త్ర మర్చయేత్ ॥

౧౧౫

పాదపీఠేర్చితం పుష్పం వ్యపాహ్లావచ తత్ప్రవిత్
యథాదేవస్య నిర్మాల్యం విష్యక్నేనాయ దాపయేత్ ॥

౧౧౬

తథాపవిత్రీ ప్రకృషం సూత్రవతీ జయాభ్యాంచ
దేవదేవస్య పూజార్చం యత్పమాహృత్య సోదకమ్ ॥

౧౧౭

దేవం నైవేద్య సమయే పశ్చాత్కర్మణి యోజయేత్
అర్ఘ్యందత్వా పవిత్ర్యాశ్చ తమానీతం నిదర్శయేత్ ॥

౧౧౮

దేవోపి ద్రవ్య దాతారం ప్రసన్నం పశ్యతి స్వయమ్
ఏతేషామ ప్యలాభేతు తత్తన్నన్తం స్మరేద్దుధః ॥

౧౧౯

★ ఉక్త ద్రవ్యాలాభేకర్తవ్యమ్ । ★

ఉక్తద్రవ్యంచ సంకల్ప్య పుష్పైర్వాపి సమర్చయేత్
ఉక్తద్రవ్యే ప్యలాభేషు యథాలాభం సమాహరేత్ ॥

౧౨౦

సర్వేషా మవ్యలాభేతు తత్తద్ద్రవ్యం సృరేద్దుధః

★ అక్షత స్వరూపమ్ । ★

తణ్బులం వ్రీహీసంయుక్తం అక్షతంచ ప్రక్షీర్త్యతే ॥

౧౨౦

తణ్బులం యవసంయుక్తం సర్వపైశ్చాక్షతం భవేత్

★ గంగోదక తులస్యాదిమ పర్యుషితా భావః । ★

వర్జ్యం పర్యుషితం పుష్పం నవవర్జ్యం తులసీదళమ్ ॥

౧౨౨

వర్జ్యం పర్యుషితం తోయం నవవర్జ్యం జాహ్నవీ జలమ్

సముద్ర గామినీ సర్వనద్యాః తోయం సమాహరేత్ ॥

౧౨౩

కుశదర్పన్తు గోవాలం ప్రతిగర్భం సమాచరేత్ ?

★ పంచపాత్రాసాదనమ్ । ★

పశ్చా పాత్రంతు సంగ్రాహ్య దేవస్యాగ్రేతు స్థాపయేత్ ॥

౧౨౪

అవాహ నార్థం చైకన్తు కల్పయేత విచక్షణః

అర్హ్యార్థంతు ద్వితీయంచ కల్పయేత విచక్షణః

పాద్యార్థన్తు తృతీయంస్యా ద్యాచామస్య చతుర్థకమ్ ॥

౧౨౫

శుద్ధతోయార్థ మేకన్తు కల్పయేత విచక్షణః

చతుష్కాణేషు సంస్థాప్య ప్రాదక్షిణ క్రమేణవై ॥

౧౨౬

స్నానార్థ మగ్నికోణేతు అర్హ్యార్థం వైరుతే తథా

పాద్యార్థం వాయుకోణేతు ఆచామా మీశకోణకే ॥

౧౨౭

తన్మద్యే సాధయేదేకం శుద్ధతోయం విచక్షణః

ప్రతిపాత్రాస్తరక్షిప్త్వా ఉపపాత్రం సమాహితః ॥

౧౨౮

ఏకమేవ విధానేతు కల్పయిత్వా విధానతః

★ పంచ శుద్ధయః । ★

ప్రథమం దేహశుద్ధి స్యాత్స్థానశుద్ధి రతఃపరమ్ ॥

౧౨౯

పాత్రశుద్ధి స్తుతీయం స్యాదాత్మ శుద్ధి శ్చతుర్థకమ్

పశ్చామం బింబశుద్ధిన్తు శుద్ధయః పశ్చాచోచ్యతే ॥

౧౩౦

★ వినియోగిత ద్రవ్యస్య నపునః కరణమ్ । ★

వినియుక్తంతు పూజాయాం దేవదేవస్య పూజనే

తద్ద్రవ్య మితి విజ్ఞేయం సర్వకర్మసు వర్జితమ్ ॥

౧౩౧

స్నానభేరం తథాపాత్రం కైమాద్యా భరణానిచ

అగ్నిఃసృవాదికా దర్శా కారయేత్ప్రతి కర్మసు ॥

౧౩౨

★ ప్రతికర్మసు వినియోగ ద్రవ్యాణి । ★

ఆపాహిష్ఠామయో ఋగ్వి సైన్యభిః ప్రోక్ష్య చార్చయేత్

ఏవ మర్పాజ్ఞం సంప్రాక్తం శ్రుణ్ముద్వం శాస్త్ర చోదితమ్ ॥

౧౩౩

★ మున్నాననవ్య త్రయోద శోపచారాః । ★

ఆవాహనాన నార్హ్యంచ పాద్యం స్వాగతమేవచ

అనుమానం పాదుకాజ్ఞా దర్పణం దంత ధావనమ్ ॥

౧౩౪

జిహ్వోగ్ర శోధనం చైవ ముఖప్రక్షాళనం తథా

ఆచామం ప్లాతవస్త్రంచ తథాకేశ వికీరణమ్ ॥

౧౩౫

ఏవం త్రయోదశైర్వ్యగైః పూర్వం మున్నా ననాశ్రయః

★ స్నానాననవ్య షట్త్రింశ దుపచారాః । ★

ఆననం స్పృశనం పాద్యం ఆచామం ప్లాత వస్త్రకమ్ ॥

౧౩౬

అలకామోచనం తైలం భోగ కేశాజ్ఞా బస్తనమ్

పుష్ప తామ్బూల దానంచ చామరం దంతధావనమ్ ॥

౧౩౭

అమ్ల మామలకం పఞ్చక్షీర మజ్జన్య శోధనమ్

వాసా హరిద్ర కలకం గన్ధాంబు స్నానమాచరేత్ ॥

౧౩౮

వస్త్రం ప్లాతం తథాదామ ముత్తరీయో పవీతకమ్

పవిత్రం కుక్కుమం ప్రకృగన్త ధూపంచ దీపకమ్ ॥

౧౩౯

శుద్ధాభిషేక మాచామం కటకం వస్త్రవేష్టనమ్

ఆచామం పుష్పదామం చషట్త్రింశ త్సాన విగ్రహాః ॥

౧౪౦

★ అలంకారాననే అష్టావింశ దుపచారాః । ★

అలంకారాననే వస్త్రం కుక్కుమం భూషణానిచ

ఉత్తరీయో పవీతకాజ్ఞా పుష్పప్రగన్త మజ్జనమ్ ॥

౧౪౧

ఊర్ధ్వపుష్టం సుధూపస్యోద్ధేవస్యాదర్శ సంత్రా

స్తోత్రపాఠం పాదుకాజ్ఞా యానం రథవరం పునః ॥

౧౪౨

తురభమో గజత్తైవ నీరాజన విలోకనమ్

ఆచామో ధవళచత్ర చామరం పఞ్చవాద్యకమ్ ॥

౧౪౩

నృతమష్టా ధికావింశ దలంకారా సనేదదేత్

★ భోజ్యాసనస్య షోడశపచారాః । ★

భోజ్యాసనం పాదుకజ్ఞా పాత్ర మాచమన క్రియా ॥

౧౪౪

క్షీరపానీయ సూపాద్యా భక్త్య మశ్నాటకే తథా

తామ్బూల ముఖవాసాంత ముపచారాస్తు షోడశ ॥

౧౪౫

అననం పాదుకం యానం ధ్వజం చిత్రంచ చామరమ్

నృతం మృదఙ్గశంఖంచ శృంగకాహళ చిహ్నికాః ॥

౧౪౬

స్తుతిః పుష్పాశ్చలిం చైవ ప్రణామ ధ్యాన సంయుతమ్

అష్టోత్తరం శతంభోగం ఉత్తమజ్ఞాధమం స్మృతమ్ ॥

౧౪౭

అననం పాద్య మర్ఘ్యంచ ఆచామం ముఖవాసకమ్

పశ్చోపచారం దేవస్య మన్తానన పరిగ్రహే ॥

౧౪౮

పాదుకం దస్తమాఙ్గంచ తైలముద్వర్తనం తథా

శిరస్యామలకం తోయం కఙ్కతం ప్లాతమేవచ ॥

౧౪౯

అష్టోపచారం దేవస్య స్నానానన పరిగ్రహే

వస్త్రం యజ్ఞోపవీతంచ గన్ధలేపన భూషణమ్ ॥

౧౫౦

పుష్పదామాం జనాదర్య ధూప దీపార్ఘ్య మేవచ

దశోపచారం దేవస్య అలంకారాననే దదేత్ ॥

౧౫౧

మధుపర్కం హవిస్తత్ర పానీయజ్ఞా గ్నిపూజనమ్

ముఖవాసంచ ఫశ్చై తే భోజ్యాసన పరిగ్రహే ॥

౧౫౨

★ యాత్రాననే పంచోపచారాః । ★

స్తుతిర్ధ్వజంచ చిత్రంచ చామరం వాహనం తథా

పశ్చోపచారం దేవస్య యాత్రానన పరిగ్రహే ॥

౧౫౩

★ పర్యంకాసనమ్ । ★

మృగనాభిశ్చ తామ్బూలం గన్ధం పుష్పం తదైవచ

ప్రదక్షిణ నమస్కారే పర్యంకాసన సంగ్రహే ॥

౧౫౪

★ ద్వాత్రింశ దుపచారాః । ★

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి ద్వాత్రింశ ద్విగ్రహాక్రమమ్

విగ్రహాశ్చప చాదాశ్చ భోగాః పర్యాయక వాచకాః ॥

౧౫౫

అసనం స్వాగతం చైవ అనుమానంచ పాదుకమ్
పాద్యంచ దస్తమార్ద్రంచ అవామం తైలమర్దనమ్ ॥

౧౫౬

కేశ సంశోధనం స్నానం ప్లోత వస్త్రోత్త రీయకమ్
యజ్ఞోపవీతం గన్ధంచ భూషణం పుష్పమంజ్జనమ్ ॥

౧౫౭

అదర్శం ధూపదీపౌచ అర్ఘ్యంచ మధుపర్మకమ్
హవి: పావక పూజేతి పానీయం ముఖవాసనమ్ ॥

౧౫౮

బలిప్రణామ స్తుత్యస్తు పుష్పాంజలి యుతంపున:
ఏతైర్ద్వై త్రింశక్ ర్సగై: నృతగీత యుతోత్తమమ్ ॥

౧౫౯

ఏతైస్తు విగ్రహాశ్చైవ వినియోగంప్రవక్ష్యతే
షడాసన విధానేన పూర్వమేవ ప్రచోదితమ్ ॥

౧౬౦

ఏవం న్యాసత్రయం కుర్యాదేకచేర విశేషత:
పంచపూహం తథాన్మత్వా సృష్టిన్యాసం సమాచరేత్ ॥

౧౬౧

ప్రత్యాసనస్తు సన్యస్య స్థితిన్యాసం నిత్యశ:
అధవాకారయేత్తత్ర స్థితయే యత్ర స్థితిన్యసేత్ ॥

౧౬౨

న్యాసం నిషణ్ణే సృష్టిస్వాచ్ఛయనే సంహృతిన్యసేత్
తత్రన్యాసత్రయం కుర్యాత్రిమకాలే సమాచరేత్ ॥

౧౬౩

★ దేవస్యశ్రావ్యపచారా: । ★

భోగేచోక్తేతు కృత్సుస్య కృత్వా దేవస్య పఞ్చాధా ?
గేయ స్తుతించ తన్వీచ శబ్దకాహళ వేణుమ ॥

౧౬౪

★ నృత్యపచారా: । ★

శృంగభేర్యా దయస్తత్ర స్తోత్రం దేవస్య శ్రావయేత్
నృత్రంచ ధూపదీపౌచ ఛత్రచామర దర్పణై: ॥

౧౬౫

వాహనం దానచా పైకం సాయంరక్తా జలాజనమ్
ఏతైర్దేవాయ సప్తద్యా చ్చక్తుర్పాస్తు విచక్షణ: ॥

౧౬౬

★ ఘాటేంద్రియోపచారా: । ★

గన్ధై స్పర్శై: ప్రదాతవ్యం ప్రూణేచైవ ద్విజోత్తమ:
ప్రాణ్యం గైశ్చ సుగన్ధైశ్చ నృపవత్కర్మ చాచరేత్ ॥

౧౬౭

★ దేవస్య దక్షిణహస్తే దాపనీయోపచారాః । ★

పుదుకం సక్తులాజైశ్చ కదళ్యాది ఫలాదిషు
మధుపర్కం హవిస్తత్ర పానీయ ముఖవాసకే ॥

౧౬౮

అన్యానిచ నివేద్యాని హస్తే దేవస్య దక్షిణే
దేవస్యాస్యేఽర్థవా దద్యాత్కారయేదితి కేచన ॥

౧౬౯

★ త్వగ్నిష్ఠియో పచారాః । ★

వస్త్రంచ పుష్పమాలాచ భూషణై రనులేపనైః
త్వక్భానే దేవదేవస్య దత్త్వాచైవ యథోచితమ్ ॥

౧౭౦

ఏతైస్సు భోగైస్సప్తద్యా స్మస్త్రయుక్తం విచక్షణః
ఏవంపశ్చ విధంప్రాక్తం బాహ్యేచాభ్య న్తరేతువా ॥

౧౭౧

★ అభ్యస్త రోపచారాః । ★

బాహ్యం తద్వివిధం జ్ఞేయం స్పృశ్య మస్పృశ్యమేవచ
భృశ్యా స్పృశ్యా తథాశ్రావ్యా భోజ్యాశ్చైవ చతుర్విధాః ॥

౧౭౨

భోజ్యం లేహ్యంచ చోష్యం భక్త్యం పేయశ్చ పశ్చాచ
ఏతైరభ్యస్తరం చైవ హృదయంగమ ముచ్యతే ॥

౧౭౩

★ బాహ్యభ్యస్తరోపచారాః । ★

దస్తమాన్యంతు జిహ్వగ్రే నిర్లేపం ముఖవాసకమ్
తోయంచేత్సు పచారాశ్చ బాహ్యభ్యస్తర ముచ్యతే ॥

౧౭౪

అననం పాదపీఠంచ పాదుకం ప్రాక్షణం తథా
అర్ఘ్యం పాద్యం తథాతైల మామలక మితి కల్పితమ్ ॥

౧౭౫

అభ్యస్య పిప్ల లేపంచ స్నానేనాభ్యస్య మర్దనమ్
షష్ఠాపవీతా భరణ గన్ధ పుష్పాంజనం తథా ॥

౧౭౬

★ స్పృశ్యోపచారాః । ★

అభగగేతి భోగస్య స్పృశ్యం చైవేతి కీర్త్యతే
దర్పణం ధూపదీపన్తు ఛత్రం నీరాజనం తథా ॥

౧౭౭

చామరంచ ధ్వజం తత్ర తాళవృన్దం తతః పరమ్
నృత్రగేయం తథావాద్యం స్తోత్రశబ్దైస్సు ద్రావిడమ్ ॥

౧౭౮

★ శ్రావ్యోపచారాః । ★

శఙ్ఖభేర్యాదయ స్ఫుర్వే చోపచారాస్తు శ్రావయేత్
త్రయోదశోప చారైశ్చ అనపాయ గణాన్త్య జేత్ ॥

౧౭౯

★ అనపాయనస్త్ర యోదశోపచారాః । ★

అసనం పాద్యమాచమం స్నానం వస్త్ర సుగన్ధస్రక్
ధూప దీపార్ఘ్య హవిషో పానీయంచ ప్రణామకమ్ ॥

౧౮౦

త్రయోదశోప చారాశ్చ క్రమమేవం తతశ్శుణు

అష్టోపచారాః ।

అసనం పాద్యమాచమం ధూపదీపార్ఘ్య మేవచ ॥

౧౮౧

హవిః పానీయ మిత్యష్ట ఉపచారాః ప్రకీర్తితాః
షడుపచారాః ।

అసనం పాద్యపుష్పంచ గన్ధంధూపంచ దీపకమ్ ॥

౧౮౨

షడుపచారం దేవస్య అమూర్తారాధనే ద్విజాః

★ ఏకోపచారకః । ★

పుష్పదామ ప్రణామోచ ఏవమేకోప చారకః ॥

౧౮౩

సర్వేషాముప చారాణాం సామాన్య మభిధీయతే

★ పాద్యమ్ । అచమనమ్ । ★

మస్త్రేణ పాదయోర్గత్ర మాధావం పాద్యముచ్ఛ్యతే ॥

౧౮౪

కూర్చేన దక్షిణేహస్తే దద్యాదాచమ నీయకమ్

★ త్రివిధార్ఘ్యమ్ । ★

దృశ్యం స్పృశ్యం నివేద్యంచ త్రిధార్ఘ్యం పరికీర్తతమ్ ॥

౧౭౫

అలఙ్కారాసనే దృశ్యం స్పృశ్యం స్నానాసనే తథా

మన్త్రాసనే నివేద్యం స్యాత్తత్రాపి స్పృశ్యమేవహి ॥

౧౮౩

ఏవం సంక్షేపతః ప్రోక్తం అర్చాక్షే శాసనాదికమ్

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయాం వాసాధికారే
అనస్తార్చన ప్రదక్షిణ అర్చాంగ సముచ్చయోనామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః

పంచవింశోఽధ్యాయః

శ్రీ విష్ణు పూజావిధి :

ఆరాధనక్రమః

భృగురువాచ

★ భగవదారాధన క్రమః ★

అతః ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి విష్ణోరారాధనం పరమ్
ధర్మార్థ కామమోక్షార్థం చాతుర్వర్ణ సమ్మద్ధిదమ్ ॥

౧

చతుర్ముగ సమ్మద్ధ్యర్థం చాతురాశ్రమ సిద్ధిదమ్

★ బ్రహ్మచారి యోగ్యత్వమ్ ★

గృహస్థో బ్రహ్మచారివా భక్త్యైవార్చన మాచరేత్ ॥

౨

బ్రాహ్మే ముహూర్తే చోత్థాయ పూర్వోత్తర ముఖోవ్రజేత్

స్నాత్వా స్నానవిధానేన తర్పయిత్వా యథావిధి ॥

౩

ప్రాణాయామంచ సావిత్రీం జప్త్వా సన్ధ్యాము పాస్యచ

దేవాగారం ప్రవిత్యైవ ప్రతద్విష్ణు రితిబ్రువన్ ॥

౪

★ ప్రదక్షిణ క్రమః ॥ ★

ప్రదక్షిణం శనైఃకృత్వా ద్వారదేవా నృణమ్యుచ

కవాటం సంవిముచ్యైవ శలాకాయన్త్రి కాన్వితామ్ ॥

౫

★ యన్త్రికాగ్ర హణమ్ ॥ ★

నిరస్తమితి మన్తేణ జపిత్వా మన్త పారగః

★ కవాటోద్ఘాటనమ్ ॥ ★

తతోఽభ్యంతర మావిశ్య దివంచ వివృణోత్పితి ॥

౬

అతోదేవేతి మన్తేణ దేవేశం సంప్రణమ్యచ

దీపానుద్దీప్య తత్కాలే ప్రణవం మన్త ముచ్చరన్ ॥

౭

★ దేవప్రబోధనమ్ ॥ ★

త్రిస్థం ప్రహర్య పాణిభ్యాం శామ్యంత్యితి ఉదీరయన్

భగవతో బలేనేతి దేవేశం ప్రార్థ్య యత్పుతః ॥

౮

తతశ్చిష్యం సమాహరాయ స్నాతం సూత్రోక్త-వత్ప్రమాత్

★ జలాహరణమ్ ॥ ★

తతో ఘటంచ సంగృహ్య బాహ్వోశ్చిరసి విన్యసేత్ ॥

౯

దుహతాందివ మిత్కుక్త్వా గత్వా నద్యాదికం తథా

ఆద్యమభీతి మన్తేణ గృహ్యధావం సబుద్ధిమాన్ ॥

౧౦

ఉత్పూతం వస్త్రఖండేన ఘటచ్ఛిద్రంచ వేష్టయేత్

★ ఆలయ ప్రవేశ : ॥ ★

తథైవాలయ మావిశ్య సోమంరాజేతిచ బ్రువన్ ॥

౧౧

★ తత్తీర్థ నిక్షేపణ ద్రవ్యాణి ★

ఏలాలవజ్ఞో శీరంచ ద్వికర్ణీ చమృకం తథా

ఏవమాదీని గన్ధాంశ్చ పూర్ణకుమ్భాంతరే క్షిపేత్ ॥

౧౨

కుశదర్భేశ్చ వాగ్రాహ్య అభిమృశ్యచ మస్త్రవిత్

★ జలాభిమస్త్రణమ్ ॥ ★

ఇదమాపశ్చివేత్కుక్త్వా తత్కుమ్భస్థ జలం స్పృశేత్ ॥

౧౩

మార్జనంచ తతఃకృత్వా అవధూతేతి మస్త్రతః

★ ఆలయప్రొక్షణమ్ ॥ ★

గర్భాలయాది సంమార్జ్య ప్రాకారాంత్రంచ సర్వశ : ॥

౧౪

ప్రాక్ట్యోపలిప్య తత్పశ్చాద్ధోమయేనైవ కారయేత్

ఆశాసుసప్త ఇత్కుక్త్వా తత్రకార్యం సమాచరేత్ ॥

౧౫

★ పాత్రశోధనమ్ ॥ ★

ఆమావాజస్య మన్తేణ సర్వపాత్రాణి శోధయేత్

పాచయిత్వా విధానేన హవిరాద్యుప దంశకమ్ ॥

౧౬

★ పుండ్రధారణమ్ ॥ ★

సుచన్దనాది భిద్రవ్యై రూర్ధ్వపుణ్ణిజ్ఞాచ్చ సుష్టరమ్

ధారయేత పవిత్రజ్ఞా హస్తాభ్యామబ్జు శీయకే ॥

౧౭

★ ఆసనలక్షణమ్ ★

స్వస్తికాసన మాస్థాయ ప్రాజ్ఞుభోవా ప్యుదజ్ఞుభుః

సుస్థితో వాపి బిమ్బార్థం దేవదేవం ప్రణమ్యచ ॥

౧౮

పీఠేవా విష్టరేచైవ తదూర్ధ్వే చానయేద్బుధః
ఏవం కృత్వాసనే భూత్వా కారయేదితి కేచన

౧౯

★ న్యాసక్రమః : ★

ప్రాణాయామం. తతఃకృత్వా ఇడాపిఙ్గళయా క్రమాత్
అకారాది క్షకారాంతం న్యసిత్వా సర్వ సస్థిమ ||

౨౦

ప్రథమం హృదయే న్యస్య ద్వితీయఞ్చ శిరస్థధా
తృతీయఞ్చ శిఖాంచైవ చతుర్థం కవచాయుధమ్ ||

౨౧

నయనే పఞ్చమం విఘ్నో త్సప్తమస్త్రాయవై క్రమాత్
పృథక్చైవాఙ్గం సంస్పృశ్య మస్త్రేజైవతు సన్యసేత్ ||

౨౨

బ్రహ్మ బ్రహ్మన్త రాత్రేతి హృదయశ్శాఖి మర్శనమ్
ద్యౌర్ద్యౌశ్చ శిరసిన్యస్య శిఖాఇతి శిఖాంస్పృశన్ ||

౨౩

సకృద్దేవా నామిత్యక్వా కవచంవై వినిర్దిశేత్
నారాయణాయ విద్మేతి దశదిగ్గున్ధ ఇష్యతే ||

౨౪

సూర్యోసీతిచ మస్త్రేణ దక్షిణే నయనస్యచ
చంద్రోసీత్యాదినా చైవ న్యసిత్వా వామనేత్రకే ||

౨౫

బీజంచ హృదయే న్యస్య ప్రణవైరపి వేష్టయేత్
శఙ్ఖం చక్రం న్యసేచ్ఛైవ దక్షిణోత్తర పార్శ్వయోః ||

౨౬

అఙ్గాష్టాది కనిష్ఠాంతం క్రమేజైవతు విన్యసేత్
ఆభురణ్యం విధిం యజ్ఞం బ్రహ్మణం దేవమిత్యపి ||

౨౭

అన్తరస్మి న్నిమేత్యక్వా సృరేద్బ్రహ్మణ మాదరాత్
కుర్యాదర్చన కాలేతు పూర్వం సంకల్ప ముచ్యతే ||

౨౮

★ ఋషిచ్చ న్నాదయః : ★

ఋషిచ్చన్దోధి దేవాంశ్చ సృరేచ్ఛైవతు మస్త్రవిత్
ఋషిర్నారాయణ శ్చేతి పరమాత్మాధి దైవతమ్ ||

౨౯

అనుష్టుప్పన్దో విశేషేణ శృణుధ్వ మృషినత్రమాః
ఓంకార బీజమిత్యుక్త మకారశ్చక్తి రుచ్యతే ||

౩౦

★ అనుమానమ్ : ★

అహమేవేద మిత్యక్వా దేవేశస్యాను మానకమ్

- పూతస్తస్యేతి మన్తేణ నిర్మాల్యం విసృజేద్భూహిః ॥ 30
- ఉత్పూతశ్చ తదాధావ మాదాయాభ్యస్త రేపిచ
★ పాదవేద్యాది మార్గనమ్ ॥ ★
- భూరగ్నయేతి మన్తేణ పాదవేద్యాది మార్గయేత్ ॥ 31
- నారాయణాయ విద్మేతి పాదపుష్పం న్యసేద్దుభయః
★ నిర్వాల్కైర్విష్యక్సేనా రాధనమ్ ॥ ★
- ధృవబేరస్య ప్రక్కేపై రమితం చార్చయే త్ర్యమాత్ ॥ 32
- అన్యేషాం చైవ దేవానాం పుష్పశేషం వ్యపాహ్యచ
★ భగవదారాధ నార్థం ద్రవ్య సంగ్రహణమ్ ★
- సర్వద్రవ్యాంశ్చ సంగృహ్య చషకాద్వాది పూర్వకమ్ ॥ 33
- చస్తనం చాగురుంచైవ లవంగ శీరమేవచ
కర్పూరం కుఞ్కుమం చైవ వ్యజనం ఛత్రసంయుతమ్ ॥ 34
- శ్రీపత్రామలకం చైవ జాజితక్మల మేవచ
జమ్బీరాది ఫలంచైవ మణ్ణతక్రం తదైవచ ॥ 35
- సూకరస్యచ కేశంచ తిన్దిణీఫల సంయుతమ్
హరిద్రాంచ శిలాచూర్ణం గళస్తించ సమాహరేత్ ॥ 36
- జిహ్వ శోధకం చైవ వస్త్ర భూషణ మేవచ
పవిత్రం శాటకం చైవ పుష్పం యజ్ఞోప వీతకమ్ ॥ 37
- చూళికాం శఙ్ఖ పద్మంచ కరకశ్చ ఘటంపునః
తైలం సహస్రధారాంచ తామ్బూలం మధుఫర్కకమ్ ॥ 38
- సగ్ధాహ్య చషకం చైవ ధూపదీపాది పాత్రకమ్
పాదుకం దర్పణం చైవ తణ్డులం వ్రీహిసంయుతమ్ ॥ 39
- మాపైశ్చ సర్వపైర్ముక్తం దూర్వాశ్చైవ యవాస్తథా
కుశాగ్రం తిలసంయుక్తం ప్రత్యేకశ్చ సమాహరేత్ ॥ 40
- అర్ఘ్య ద్రవ్యాణి చాఘ్నేతు సమృరేన్మన్త పారగః
గుగ్గుల్వగరు కోష్ఠాదీ న్ధూపార్థన్తు సమాహరేత్ ॥ 41
- ఘృతం తైలశ్చ సంగ్రాహ్య దీపార్థన్తు సమాహరేత్
కుడుప సంపూర్ణ పాత్రం గృహీత్వా భూతసంఖ్యయా ॥ 42

★ ప్రణిధిపాత్రమ్ ॥ ★

కుశాగ్రాక్షత కూర్చంచ పృథక్పాత్రే వినిక్షిపేత్

★ ద్రవ్యేషు ప్రోక్షణమ్ ॥ ★

స్నానద్రవ్యాణి సర్వాణి స్వదేహం ప్రోక్షయేత్పుథీ : ॥

౪౪

పాత్రే తోయం సమాదాయ పుష్పమేకం వినిక్షిపేత్

తజ్జలంచాభి మ్మత్స్యేవ ఇదమాపశ్యవాఇతి ॥

౪౫

స్వదేహముక్త ద్రవ్యజ్ఞా ప్రోక్షయిత్వా విచక్షణ :

తత్పుష్పస్తు శిరోక్షిప్వా పశ్చాన్న్యాసాదికం చరేత్ ॥

౪౬

★ అర్చనాకాలే వీక్షితుమయోగ్యః : ॥ ★

ప్రతిలోమాన్య జాన్త్యైవ పాషణ్ణాన్వాస రోగిణః

దీక్షితంచ దురాచారం చణ్డాలం గురునిష్ఠకం ॥

౪౭

అభ్యహీనా ధికాభ్యాశ్చ కేశహీనా స్తదైవచ

అర్చనాది క్రియాకాలే వీక్షితుం నైవకారయేత్ ॥

౪౮

★ తిరస్కరణీ ॥ ★

తస్మాద్యవనికా మగ్రే విన్యసేన్నస్త్ర విత్రమ :

ప్రమాదా ధర్మవైచైవ తత్సూజా నిష్ఫలం భవేత్

౫౦

సంయుక్త మితి మస్త్రేణ తత్రకార్యం సమాచరేత్

ఉత్సూతం తోయ మాదాయ విష్ణుగాయత్రి ముచ్చరన్ ॥

౫౧

పీఠమభ్యుక్త్య యత్సేన క్రమాత్పుష్పం న్యసేద్గురు :

★ ధృవస్య పుష్పన్యాస క్రమః : ॥ ★

ధృవబేరస్య పాదస్య పరితః కల్పయేద్గణాన్ ॥

౫౨

మథేషుష్పంచ సన్యస్య విష్ణవే నమ ఇత్యపి

పురుషం చైవ సత్యంచ అచ్యుతంచా నిరుద్ధకమ్ ॥

౫౩

కపిలం యజ్ఞదేవాయ ఊహిత్యా మస్త్ర పారగా :

నారాయణాయ పుణ్డ్రాయ నమోన్తైః ప్రథమం న్యసేత్ ॥

౫౪

వారాహాయ సుభద్రాయ నారసింహాయ ఈశితే

వామనాయేతి సన్యస్య సర్వోద్వహాయ ఇత్యపి ॥

౫౫

త్రివిక్రమస్తథా న్యేతు సర్వవిద్యేశ్వ రాయచ
ఏవం న్యాసం నమోస్తేన ద్వితీయా వరణే తథా ॥

౫౯

పీఠాదధస్తు కర్తవ్య మిన్ద్రాదీశాన్త మర్చయేత్
ఏత్యైర్దేవా నృమభర్త్య నమోస్తై ర్విధివద్భుధః ॥

౫౭

★ స్థానక ఆసన శయానస్య పుష్పన్యాస భేదః ॥ ★
పద్మంచేతి దివాసోమం పావకంచే తిచ, క్రమాత్ ?
ప్రసారితస్య పాదస్య ఆసీనస్యార్చనం విదుః ॥

౫౮

తస్య పాదస్య పరితః పుష్పన్యాసం సమస్త్రకమ్
తథైవ శయనే కుర్యా దనంతోర్ధ్వే వినిక్షిపేత్ ॥

౫౯

దేవస్య దక్షిణే పార్శ్వే పవిత్రించ సమర్చయేత్
తథైవ వామపార్శ్వేతు హరిణీంచ సమర్చయేత్ ॥

౬౦

ఏవందేవ్యా సమభ్యర్చ్య తత్తన్మస్త ముదీరయన్
కౌతుకస్యతు పీఠస్య ప్రాదక్షిణ్య వశేనతు ॥

౬౧

★ కౌతుకస్య పుష్పన్యాసః ॥ ★

సుభద్రాయ హయాత్మేతి రామదేవాయ పుణ్యకే
సర్వదేవ మితిత్కుక్ష్వా సుఖావహ మితిస్మృతః ॥

౬౨

సంవహం సువహం చైవ ఇతి దేవాన్సమర్చ యేత్
అథకేచి ద్వదంత్యస్య కౌతుకస్య విశేషతః ॥

౬౩

మిత్రంచైవ తథాచాత్రిం శివం విశ్వమితి క్రమాత్
సనాతనం సనన్దజ్ఞా అర్చయిత్వా తతః పరమ్ ॥

౬౪

సనత్కుమారం సనకం ఈశానాన్తం సమర్చయేత్
ఏతాన్దేవాన్స మభ్యర్చ్య బహిర్ముఖానితిక్రమాత్ ॥

౬౫

★ గర్భాలయస్థ దేవాః ॥ ★

మార్కండేయం సమభ్యర్చ్య దేవదేవస్య దక్షిణే ।
వామపార్శ్వే సమభ్యర్చ్య భృగుమేవ సమాహితః
భిత్తిమూలే సమభ్యర్చ్య బ్రహ్మణం శంకరం తథా ॥

౬౬

ఏవంసమానతోభ్యర్చ్య దేవేశం వీక్షితాన్ క్రమాత్

★ శిష్యేణద్వార దేవార్చనమ్ ॥ ★

ద్వారేచ ద్వారదేవాదీ నిఘ్నేణ విధినార్చయేత్ ॥

౬౭

స్వస్తికాసన మాస్థాయ దేవ దక్షిణ పార్శ్వతః
పూర్వోక్తేన విధానేన ప్రాణాయామంచ కారయేత్ ॥

౬౮

ధ్యాన మావిశ్య తత్కాలే ఆత్మసూక్తం జపేద్గురుః
మూర్ఖి నాభౌచ పాదాంతం దేవస్యాంగే న్యసే ద్దుధః ॥

౬౯

★ వ్యాహృతి వ్యాస : ★

సువర్చువ రూరిత్యాది జపిత్యా మస్త్ర పారగః
ప్రణవై ర్వేష్టయిత్వాతు అకారం హృదయే న్యసేత్ ॥

౭౦

పాదమధ్యే యకారఞ్చ స్థితిన్యాసం, క్రమం విదుః
పృథక్సైవాక్షరే తత్ర ప్రణ వైరపి వేష్టయేత్ ॥

౭౧

★ ధ్యానక్రమః ★

తత్తత్పూర్వేచ సంకల్ప్య దలైష్టాడశభిర్యుతమ్
తన్మధ్యే ప్రకర్తవ్యం భాన్వాద్యం మణ్డల త్రయమ్ ॥

౭౨

గుణాద్యం చావృతం స్పృత్యా రవితత్ర ప్రకల్పయేత్
తన్మధ్యేందుం ప్రకల్ప్యైవ సౌమ్యమేవం ప్రకల్పయేత్ ॥

౭౩

తదూర్ధ్వే కల్పయే ద్విద్వా స్త్ర్య శ్రంవాగ్నిమణ్డలమ్
ఉదుత్యం చిత్ర మిత్త్యుక్త్వా కల్పయే ద్ధాన్యరస్యచ ॥

౭౪

సౌమంరాజనం మిత్త్యుక్త్వా సౌమోధేను మితిబ్రువన్
తత్రైవేష్టుః ప్రకల్ప్యైవ కారయిత్వా తతఃపరమ్ ॥

౭౫

అగ్నిందూతేతి మన్త్రేణ అగ్నావగ్ని రితిబ్రువన్
తత్రైవ కల్పయేద్విద్వా న్తదూర్ధ్వే చాగ్నిమణ్డలమ్ ॥

౭౬

ఏవం సంకల్ప్య తన్మధ్యే ధ్యాత్వా ప్రణవ రూపకమ్

★ ధ్యానమ్ । ★

శ్రీవత్స వక్షసం విష్ణుం శఙ్ఖచక్ర సమన్వితమ్ ॥

౭౭

రక్తనేత్ర ధరం పాణిపాదం రక్తనఖం శుభమ్
దక్షిణేనైవ హస్తేన భక్తానా మభయ ప్రదమ్ ॥

౭౮

కట్యావ లమ్బితం వామే కటకం వరదం తథా
అభవా కౌమోదకీం ధృత్వా దేవదేవ మనుస్మరన్ ॥

౭౯

- శుక పిశ్చామ్బురధరం హేమవర్ణ నిభంహరిమ్
ధృత్వా యజ్ఞోపవీతంచ భన్తు వీరోప శోభితమ్ ॥ ౮౦
- కిరీట హార సంయుక్త మకరం బాహు బన్ధనమ్
కటిసూత్రంచ కటక మఙ్గళ్యోదర బన్ధనమ్ ॥ ౮౧
- ఏవంచ సకలం ధ్యాత్వా ధృవకౌతుక యోరపి
★ కౌతుకాది స్వావాహనమ్ ॥ ★
- ప్రణిధి ముద్భుత్య తత్కాలే దీపాద్దీపమివ క్రమాత్ ॥ ౮౨
- కూర్చే నాయాతుమస్త్రేణ కౌతుకస్యచ మూర్ధని
తథా స్వావాహయే తృశ్చాన్మూర్తిమస్త్ర ముదీరయన్ ॥ ౮౩
- విష్టుంచ పురుషం సత్యమచ్యుతం చానిరుద్ధకమ్
తదైవ బలిబేరజ్చ ఔత్సవం స్నాపనం పృథక్ ॥ ౮౪
- దేవ్యాదీంశ్చ తథావాహ్య నిత్యమేవం సమాహితః
కుశ దర్శంచ పుష్పంవా కల్పయిత్వా సమస్త్రకమ్ ॥ ౮౫
- ప్రతద్విష్ణ్వే తిమస్త్రేణ అస్మాసన మితిబ్రువన్
★ మస్త్రాపనమ్ ॥ ★
- ఏవం మస్త్రాసనం కల్ప్య పూర్వమేవ సమాహితః ॥ ౮౬
- సాథితార్క్ష్యం సమాదాయ స్పృష్ట్యా దేవమనుస్మరన్
త్రీణిపదేతి మస్త్రేణ తదైవేన్ద్రోభి చోచ్ఛరన్ ॥ ౮౭
- దేవస్య సాదౌ ప్రక్షాళ్య తేనమస్త్ర ముదీరయన్
విశ్వాధికానా మిత్యుక్త్వా స్వాగతజ్చ సమాచరేత్ ॥ ౮౮
- మనోభిమన్తా మిత్యుక్త్వా యాచయే దనుమానకమ్
ఉపాసహ వితిత్యుక్త్వా పాదుకం దాపయేత్సునః ॥ ౮౯
- ★ దంతకాష్ఠమ్ । తత్రమాణమ్ ॥ ★
- తత్ర ఆదర్శనం వీక్య దస్తధావన మాచరేత్
కాష్ఠజ్చ నారికేళంచ పూతకాష్ఠస్తువా హరేత్ ॥ ౯౦
- వేదాయామస్తు కృత్వాతు షడఙ్గుళ మధాపివా
రొక్కంవా రాజితంవాధ కారయేదితి కేచన ॥ ౯౧
- అన్నాద్యాయేతి మస్త్రేణ దస్తధావన మాచరేత్

శోధయిత్వాతు జిహ్వగ్రం తేనమస్త్ర ముదీరయన్ ॥

౯౨

యన్మేగర్భేతి మస్త్రేణ ముఖప్రక్షాళనం చరేత్
శన్నదేవీ రితిత్యుక్త్వా దద్యాదాచమనం బుధః ॥

౯౩

పూర్వవస్త్రం విస్మజ్యైవ చాన్యధ్యత్వా సమాహితః
గ్రీవస్య పృష్ఠతః కృత్వా శుద్ధ వస్త్రేణ వేష్టయేత్ ॥

౯౪

కేశాన్వికీర్య మస్త్రజ్ఞః వామభాగేచ సుస్థితః
ఏవ మష్టాప చాతశ్చా ప్రథమం వినియోగతః ॥

౯౫

★ స్నానాసనమ్ ॥ ★

స్నానాసనం తతఃకల్ప్య పూర్వమస్త్ర ముదీరయన్
ప్రాదక్షిణ్య క్రమేజైవ దేవస్య పరితోఽర్చయేత్ ॥

౯౬

అత్వరం దేవమాదాయ పరంరంహేతి మస్త్రతః
సంస్థాప్య దేవదేవేశం పాద్యమాచమనం దదేత్ ॥

౯౭

సుగంధ సహితం తైలం ప్రావయేద్దేవ మూర్ధని
అతోదేవేతి మస్త్రేణ దేవమూర్ధని మర్శయేత్ ॥

౯౮

బన్ధయిత్వాతు కేశాన్వై ప్రజాచ పరివేష్టయేత్
అచామ ముపహరశ్చ మణ్మతక్రం నివేదయేత్ ॥

౯౯

మిశ్రిత్య తైలకర్పూరై స్థాంబూలశ్చ నివేదయేత్
స్కన్ధాద్వస్త్రం విస్మజ్యైవ తాళవృక్షేన వీజయేత్ ॥

౧౦౦

వాయుపరీతి మస్త్రేణ తత్రకార్యం సమాచరేత్
వారాయణాయ విద్మేతి జప్త్వాదేవ మనుస్మరన్ ॥

౧౦౧

లలాటాత్పాద పర్యంతం మర్శయిత్వా విచక్షణః
పరిరిభేతి మస్త్రేణ శోధనీయేన శోధయేత్ ॥

౧౦౨

శాలివిష్టేన గంధైశ్చ దేవాగ్ధం విమృశేద్బుధః
అలకా శోధనం కృత్వా శ్రీ పత్రామలకాంబునా ॥

౧౦౩

అన్యైశ్చ శోధనం కృత్వా అమ్లా ద్వైరుష్ణ వారిణా
వారీశ్చతప్ర ఇత్యుక్త్వా మోక్షాదీన్ క్షాళయేత్కృమాత్
అభిషేకం శనైఃకృత్వా చతుర్వదాదిమస్త్రకృత్ ॥

౧౦౪

(ఇషేత్వర్థే త్వతిజపన్ యథాశుద్ధి స్తథాచరేత్)

- సమావరుణేతి మన్తేణ క్షేరేణ స్నాపయేద్బుధః
శుద్ధవస్త్రం సమాచ్ఛాద్య దేవదేవం వ్రణమ్యచ ॥ ౧౦౫
- పునశ్చ శోధనం కృత్వా శుద్ధతోయేన మస్త్రవిత్
సినీవాలీతి మన్తేణ హరిద్రం లేపయేత్పుధీ : ॥ ౧౦౬
- ద్రవ్యైశ్చ తత్ర సంస్సావ్య దేవదేవం వ్రణమ్యచ
భూరానిలయ మన్తేణ స్నాపయేద్ధంధ వారిణా ॥ ౨౦౭
- పూర్వవస్త్రం విస్మృజ్యైవ అన్యత్తత్పరి ధాయచ
పాద్య మాచమనం దత్వా పూర్వోక్తే నైవకారయేత్ ॥ ౧౦౮
- ఉత్తరీయం దదేత్పశ్చా త్సమస్య తనురిత్యపి
ఉపవీతం దదేత్పశ్చా దగ్నింధూత మితిబ్రువన్ ॥ ౧౦౯
- గన్ధేశ్చక్షత పుష్పైశ్చ మాల్వైరన్యై రలంకృతమ్
వేదైస్త్రైశ్చ సంఘోష్య దేశీయ స్తుతి సంయుతైః ॥ ౧౧౦
- శబ్దకాహళ సంయుక్తం నృత్యగేయ సమన్వితమ్
శతధారేతి మన్తేణ జపిత్వా మస్త్ర విత్రమ : ॥ ౧౧౧
- ★ సహస్రధారాస్స పనమ్ ॥ ★
- సహస్ర ధారా మాదాయా పరభాగేచ సుస్థితః
మూర్ధోపరిచ హస్తాభ్యాం ధృత్వా దేవమనుస్మరన్ ॥ ౧౧౨
- శబ్దం పద్మంచూళికాంచ గృహీత్వోభయ పార్శ్వయోః
ఏలా లవణ్గోళిరాది గన్ధయుక్తం సుశీతలమ్ ॥ ౧౧౩
- చషకస్థం ఘటస్థంవా తోయమాదాయ చాత్వరః
జలంశుద్ధంచ సంగృహ్య పురుషసూక్త మనుస్మరన్ ॥ ౧౧౪
- అభిషేకం శనైఃకృత్వా పశ్చాదాచమనం దదేత్
నీరాజనం తతఃకృత్వా శుబ్రాజ్యోతి రితిబ్రువన్ ॥ ౧౧౫
- మిత్రస్సపర్ణ ఇత్యుక్త్వా ప్లాతేన పరిమృజ్యచ
వస్త్ర మాచమనం దత్వా పుష్పాజ్జలి మతఃపరమ్ ॥ ౧౧౬
- ఏవం ద్వాత్రింశక్తై ర్ఘౌగైస్సాన కాలే వినిర్దిశేత్
జీవస్థానై ప్రతిష్ఠాప్య విష్ణుసూక్తం సముచ్చరన్ ॥ ౧౧౭

★ అలంకారా ననమ్ ॥ ★

అలంకారాననం కల్యూ పాదుకాం దాపయే త్పుధీ :
భూరసేత్యాదినా జప్త్వా చాననం సంవిశేద్భుధః ॥

౧౧౮

పీతాధిపా న్నమభ్యర్చ్య ప్రాగాద్వాదీని కారయేత్
★ అష్టాయుధ అష్టదిక్పాలార్చనమ్ ॥

శబ్దం చక్రం గదాపద్మం ఖడ్గం ముసలమేవచ ॥

౧౧౯

ధనుశ్చ వనమాలాచ అష్ట వస్త్రాణీచార్చయేత్
తద్విహితైవ మభ్యర్చ్య ప్రాదక్షిణ్య క్రమేణవై ॥

౧౨౦

ఇన్ద్రాది లోకపాలాంశ్చ తత్రత్పార్శ్వే సమర్చయేత్
ఏతాన్పదశ దేవాంశ్చ ఆర్ఘ్యాన్తంచ సమర్చయేత్ ॥

౧౨౧

పూర్వవస్త్రం విన్మజ్జైవ నానావర్ణ సమాయుతమ్
ధూపయిత్వా దదే ద్యస్త్రం దర్శనీయం చనుష్ఠరమ్ ॥

౧౨౨

అచ్ఛాదయిత్వా దేవేశం తేజోవత్సావ ఉచ్ఛరన్
విన్మజ్జైవచ కేశాదీనాజవద్ధూపయే త్కృమాత్ ॥

౧౨౩

తత్కేశం బన్ధయిత్వాతు కజ్జతేన సమార్జయేత్
విష్ణుస్త్వాం రక్షణత్కుక్త్వా తత్రకార్యం సమాచరేత్

౧౨౪

భూతోభూతేతి మన్తేణ భూషణైరపి భూషయేత్
ఉత్తరీయం పవిత్రంచ ఉపవీతం దదేత్పునః ॥

౧౨౫

పూర్వోక్తే నైవమన్తేణ పుష్పన్యాసం చకారయేత్
పుష్పైర్నానా విధైర్నాల్లై రలంకృత్యచ మన్తవిత్ ॥

౧౨౬

తద్విష్ణోరితి మన్తేణ తత్ర పుష్పై రలంకృతమ్
ఇమాన్సు మనసేతుక్త్వా బాహ్య దౌమాల్యమర్చయేత్ ॥

౧౨౭

లోచనేచాఞ్చ నైర్లిప్య యదాఞ్చనమితి బ్రువన్
దర్పణం దర్శయేత్పశ్చాద్దేవస్యత్వేతి మన్తవిత్ ॥

౧౨౮

తత్ర ఆదర్శనే ఏక్య లలాటే తిలకం న్యసేత్ +
తద్విప్రాస ఇతిమన్తేణ ఇమేగన్ఢేతిచ బ్రువన్ ॥

౧౩౯

నాభేరూర్ధ్వం తథాలిప్య చన్దనాద్వాది గన్ధకై :
పరోమాత్రేతి మన్తేణ ఇమే ధూపా ఇతి బ్రువన్ ॥

౧౩౦

- ధూపం సందర్శయిత్వాతు ప్రాదక్షిణ్య క్రమేణవై+
విష్ణుః కర్మాణి జప్త్వాతు శుభ్రాజ్యోతి రితిబ్రువన్ ॥ ౧౩౧
- దీపం సందర్శయిత్వాతు తత్తన్నవ్రేణ కారయేత్
యోమేదజ్ఞేతి మవ్రేణ ఖడ్గాదీంశ్చ ప్రదాపయేత్ ॥ ౧౩౨
- త్రిర్దేవ ఇతి మవ్రేణ ఇన్ద్రియాణీతిచ బ్రువన్
అర్ఘ్యం దత్త్వాతు మవ్రజ్ఞః ఆచామంచ దదేత్పునః ॥ ౧౩౩
- దూర్వాక్షతంచ శ్రీపుష్పం దేవమూర్ధ నిచార్చయేత్
సానన్తాది తతోజప్త్వా స్తోమాన్యారోపయేద్దుధః ॥ ౧౩౪
- పాదుకజ్ఞా తథాయానం రథం తార్ఘ్యయుతం పునః
అశ్వయాత్రా గజం ఏక్త్య పాదుకాదీ న్యధాక్రమమ్ ॥ ౧౩౫
- ★ మాత్రాదానమ్ ★
తామ్బూలజ్ఞా ఘృతంచైవ తిలతణ్దుల మేవచ
ప్రత్యేకజ్ఞా సహదాయ దేవస్యాగ్రే నిధాయచ ॥ ౧౩౬
- సోదకజ్ఞా సమాదాయ ఆచార్యస్య ప్రదీయతామ్
దానకర్మ సమాప్త్యైవ దేవదేవం వ్రణమ్యచ ॥ ౧౩౭
- ★ సన్న్యారక్ష కుంభదీపమ్ ★
ఏకత్రి బహుభిః పాత్రై స్సన్న్యారక్షార్థ మాహరేత్
రక్షపుష్పంచ దూర్వాచ శాలిపిష్ట యుతంతథా ॥ ౧౩౮
- ఘృతం తైలం ప్రగృహ్యైవ పిచువర్తి యుతం తథా
పాత్రమధ్యే సుసన్యస్య ఉద్ధీపన మథాచరేత్ ॥ ౧౩౯
- వ్రతస్థ గణికాయాశ్చ శిరస్యపరి ధారయేత్
అథవా న్యజనై ర్ఘృతైస్తే నకర్మతు వాహయేత్ ॥ ౧౪౦
- సీత్యా త్రిపాదే సన్యస్య అర్చయిత్వా తదైవచ
వారాహం నారసింహంచ వామనజ్ఞు త్రివిక్రమమ్ ॥ ౧౪౧
- ఏవం మూర్తిభి రావాహ్స అర్చయిత్వా స్థవిగ్రహైః
ప్రదక్షిణ త్రయంకృత్వా ఏకంవాపి చకారయేత్ ॥ ౧౪౨
- విష్ణుగాయత్రీ ముచ్చార్మ్య తేనకర్మ సమాచరేత్ ।
విస్మృత్యైవచ తద్దీపం పృష్ఠేయూధాధి పన్యచ ॥ ౧౪౩

అనుక్తంచైవ యత్పర్య మూహిత్యా సర్వమాచరేత్

చిత్రైశ్చ వాలవ్యజనై స్తత్కాలే విజయేద్గురుః ॥

౧౪౪

గేయజ్ఞ సుషిరంచైవ తస్మి చైవ ఘటం పునః

వాద్యాది వేదనంయుక్త మిత్యేతత్పజ్ఞానం మహత్ ॥

౧౪౫

సృతంచైవతు తత్కాలే విక్షయిత్యాతు మన్తవిత్

ఏవమస్మా దక్షిర్హగై రలక్ష్మారాసనే దదేత్ ॥

౧౪౬

★ భోజ్యాననమ్ ★

తత్రభోజ్యా ననం కల్ప్య పాద్యమాచమనం దదేత్

అథాననిద మన్తేణ మణ్డలం చతురశ్రకమ్ ॥

౧౪౭

హవిఃపాత్రజ్ఞ సంప్రాక్త్య రవంతత్ర సమర్థయేత్

పుష్పాదీని వ్యపాహ్నాన పాత్రప్రక్షాళనం చరేత్ ॥

౧౪౮

తథాఽజ్యే నాభిఘర్ష్యైవ దేవస్యశ్చేతి చోచ్ఛరన్

అన్తం ప్రక్షిప్య తత్పాత్రే గాయత్రీం వైష్ణవీం జపన్ ॥

౧౪౯

ఉపదంశ ఫలంచైవ గుడం నిక్షిప్య యత్తుతః

అపూపాదీని నిక్షిప్య మద్వాక్తానిచ నిక్షిపేత్ ॥

౧౫౦

ఘృతమాస్రావ్య తత్కాలే నిధాయైవచ మణ్డలే

మధుపర్క యుతం పాత్రం హవిఃపార్వ్య నిధాయచ ॥

౧౫౧

హవిః పూర్వం దదేత్పశ్చాదాజ్యపాత్రము దీరయన్ సమాహతః

యన్మధునో మధవ్యేతి దద్యాదాచమనం పునః ॥

౧౫౨

పరిషేకం తతఃకృత్వా అన్తసూక్తం జపేత్స్పృశన్

తదస్యప్రియ మిత్కుక్తాసుభూః స్వయమితిబ్రువన్ ॥

౧౫౩

హవిస్సమ్యజ్ఞు నివేద్యైవ హస్తేదేవస్య దక్షిణే

★ దేవ్యాదీనాం నివేదనమ్ । ★

దేవ్యైశ్చ స్తవనాదిభ్యో హవిస్తత్ర నివేదయేత్ ॥

౧౫౪

ఇదం విష్ణు రితిత్కుక్తా పానీయాచమనందదేత్

సోదకజ్ఞ సమాదాయ విమృజ్యముఖం పాణినా

౧౫౫

విచక్రమేతి మన్తేణ ముఖవాసం దదేత్పునః

చన్దనాద్యాది గంధైశ్చ విమృశ్యాన్యంచపాణినా ॥

౧౫౬

బాహు మాల్యం విస్మయైవ అన్యధత్వా విచక్షణః ॥

ఘృతాత్పీ రీతి మన్తేణ తైలకర్పూర మిశ్రితమ్ ॥

౧౫౭

శ్వేతపత్రం సమాదాయ చూర్ణయుక్తం నివేదయేత్ ॥

పాదౌ పుష్పాంశులిం దత్వాపశ్చాద్ధృమం సమాచరేత్ ॥

౧౫౮

ఏవమేకా దశైర్ఘృభోజ్యానన మితిస్మృతమ్ ।

★ నిత్యహోమః ॥ ★

నిత్యాగ్ని కుణ్ఠే ఘృల్యాంవా పరిషిచ్యచ పావకమ్ ॥

౧౫౯

పుష్పం గంధం తథాఘాపం దీపమర్ఘ్యం తదైవచ

హుతమేవ మిదంసర్వం హోమేషడ్వీగ ఇష్యతే ॥

౧౬౦

చరుణాశ్యేన సంయుక్తం మూర్తిమస్త్రం సుహూయతామ్

దేవాదిభ్య స్తథాహుత్వా ప్రాతర్మధ్యాహ్నయోరపి ॥

౧౬౧

అనపాయి నమభ్యర్చ్య తత్తన్మస్త్రం సుహూయతామ్ ।

పరిషద్య్మ్య స్తతోహుత్వా త్రిషుకాలేషు ఇష్యతే ॥

౧౬౨

మథ్యమేచ తతోహుత్వా ప్రాతర్మధ్యాహ్నయోరపి

అథమశ్చా చరేద్విద్వా న్నాతరేవ జుహోతివై ॥

౧౬౩

తథాస్త్రః పరిషేకశ్చ కృత్వాతత్ర వ్రజేద్గురుః ॥

తతశ్చిష్యం సమాహూయ సోష్ఠీషం సోత్తరీయకమ్ ॥

౧౬౪

★ బలిదాన లక్షణమ్ ॥ ★

ఉష్ణిపోపరి సంస్థాప్య బలిపాత్రం విచక్షణః ॥

ఉర్ధ్వే పుష్పంచ సన్యస్య ప్రాక్షయిత్వాతు మస్త్రవిత్ ॥

౧౬౫

★ యాత్రాసనమ్ ॥ ★

అలంకృత్యచ మాల్యాద్యైః పూజయేత్తార్ఘ్య వత్సరేత్

ఉద్యస్తమితి మన్తేణ శిష్యస్య శిరసి న్యసేత్ ॥

౧౬౬

అన్తంవా బలిబేరంవా హస్తాభ్యాం బన్ధయే ద్ధృఢమ్ +

బృహస్పతేతి మన్తేణ తత్రకార్యం సమాచరేత్ ॥

౧౬౭

యుగమాత్ర ప్రమాణేతు వీక్షయిత్వా గతిక్రమాత్

సర్వ దిక్పాలయో యత్ర తత్రద్వారం సమర్పయేత్ ॥

౧౬౮

పూర్వాస్త ముత్తరాస్తంచ బల్వాదీన్ క్రమశః క్షిపేత్ ।

సూత్రోక్త విధినాలక్ష్య తత్రమేణా చరేద్విజః

౧౬౯

పూర్వాస్త ముదకందద్వాత్ పుష్పాన్ తదనస్తరమ్

హవిః పశ్చాత్ క్షిపేత్తత్ర పునశ్చైవోదకం క్షిపేత్ ॥

౧౭౦

ఏవం క్రమేణ కర్తవ్యం నమ్రకాయో విచక్షణః

★ ద్వారాగ్రేబలి కర్తవ్యమ్ ॥ ★

సశిష్యాణాంచ భావేతు వర్షాణాంచ సముద్భవే

౧౭౧

అశని పాతాది వృష్ట్యాదౌ బలికాలే సముద్భవే

తత్తద్దేవా స్సమావాహ్య ద్వారాగ్రే నిక్షిపేద్బలిమ్ ॥

౧౭౨

బలిందత్వా గ్రతోగచ్ఛే తృహైవ పృథగేవవా

మృదువాద్య సమాయుక్తం ఛత్రపిశ్చా దిభిర్యుతమ్ ॥

౧౭౩

ధూపదీప సమాయుక్తం నృత్రగేయ సమన్వితమ్

ఘణ్ణారవ సమాయుక్తం భూతపీఠంపరీత్యచ ॥

౧౭౪

ప్రదక్షిణంచ త్రిఃకృత్వా దేవం శ్రీఘ్రం నయేత్క్రమాత్

ఏశభూతాస్తరే తిష్ఠన్నర్చ యిత్వా స్థవిగ్రహైః ॥

౧౭౫

తతః పుష్పాఞ్జలిం దత్వా పూర్వస్థానే నివేశయేత్

విష్ణుసూక్తం తతోజప్త్వా దణ్ణవత్ప్రణమేద్భువి ॥

౧౭౬

★ కవాటబన్ధనమ్ ★

ఏవమష్టాద శాన్సాగాన్ దద్వా ద్యాత్రాసనే తథా ।

సూర్యస్తేతి జపేచ్ఛైవ కవాటం బన్ధయేత్తతః

ఏవం శతాష్టకై ర్సాగైరాచరే దుత్తమోత్తమమ్ ॥

౧౭౭

ద్వాత్రింశద్వి గ్రహైర్యుక్తం అథవా కారయేత్క్రమాత్

★ మధ్యాహ్నార్చనమ్ ★

అతః ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి మాధ్యాన్తే చార్చనాక్రమమ్ ॥

౧౭౮

పుష్పం ద్వారార్చితం శోధ్య పునర్ద్వారే సమర్చయేత్

తతోఽభ్యస్తర మావిశ్య దేవమానమ్య మస్త్రవిత్ ॥

౧౭౯

పుష్పాణి నైవ చోద్భుత్య ఉపయ్యుపరి సన్యసేత్

సర్వమాల్యం విస్తృజ్యేవ పీఠపార్శ్వే నిధాయచ ॥

౧౮౦

పాద్యాది హవిరస్తంచ పూజయిత్వా విధానతః
బలిభ్రమణ హోమాని పూర్వోక్తాన్యా చరేత్త్రమాత్ ॥

౧౮౧

★ రాత్యర్చనమ్ ॥ ★

తదైవ రాత్రౌచాభ్యర్చ్య స్నానాద్యం విచారేత్
పాద్యాది హవిరస్తంచ అర్చయిత్వా సమాహితః ॥

౧౮౨

బలిముద్భుత్య తత్కాలే అగ్నికార్యం సమాచరేత్

★ అర్థయామార్చనమ్ ॥ ★

అర్థయామే ఽర్చనంతత్ర హవిరస్తంచ పూజయేత్ ॥

౧౮౩

పరిషద్బలి హోమది నాచరేచ్ఛాస్త్ర పారగః

★ అన్యవేళార్చనమ్ ॥ ★

అన్యవేళార్చనం వక్ష్యే అర్హాస్తం చ సమర్పయేత్ ॥

౧౮౪

తత్కాలే కౌతుకాదీని ఉద్వాస్య విధివాబుధః

యత్రచావాహనం కుర్యాత్తత్ర చోద్వాసయే ద్గురుః ॥

౧౮౫

★ ప్రాదుర్భావాద్యర్చనమ్ ॥ ★

తత్తన్మూర్తీ స్ఫుయోజ్యైవ సర్వం పూర్వవదర్పయేత్

పాదుర్భావం సర్వం ఆవిర్భావం తదైవచ ॥

౧౮౬

తత్రాప్యభ్యర్చనం వక్ష్యే పూర్వోక్తం మన్తముచ్ఛరన్

★ కేవలధృవార్చనమ్ ॥ ★

ధృవజేరం యదిస్యాత్తు తత్రచాభ్యర్చ్య నాక్రమమ్ “

౧౮౭

కౌతుకోక్తం వినాకుర్యాత్పూర్వవ త్పూర్వ మాచరేత్

ఏకకాలం ద్వికాలంవా స్నాపయిత్వా హరింపరమ్ ॥

౧౮౮

స్నానం త్రిషవణం కృత్వాకారయేదితి కేచన

అవాహనం వినర్గంవా నాచరేచ్ఛాస్త్ర పారగః ॥

౧౮౯

ప్రత్యుషే తత్రచాభ్యర్చ్య పాద్యాది హవిరస్తకమ్

ఏవం క్రమేణ చాభ్యర్చ్య షట్కాలం తదుదాహృతమ్ ॥

౧౯౦

★ పంచమూర్త్యర్చనమ్ ॥ ★

పంచమూర్తి విమానంచే ద్విష్ణుంపూర్వ వదర్పయేత్

పురుషమూర్తిం తతోభర్చ్య అపొహిష్ఠేతి చోచ్ఛరన్ ॥

౧౯౧

అచామఞ్చ తతోదద్వా దర్శ్యం దత్వాసమాహిత :

హిరణ్యగర్భ ఇత్యుక్త్వా తత్రచార్హ్యం నివేదయేత్ ॥

౧౮౨

తదన్య ప్రీయ మిత్యుక్త్వా హవిస్తత్ర నివేదయేత్

సత్యమూర్తిం తతోభ్యర్చ్య యోగేయోగ, ఇతిబ్రువన్ ॥

౧౮౩

తత్రైవాచమనం దత్వా తేనమస్త్రము దీరయన్

ఇదమాపశ్వివేత్యుక్త్వా అర్ఘ్యందత్వా తతఃపరమ్ ॥

౧౮౪

ఇహపుష్టి రితిత్యుక్త్వా హవిస్తత్ర నివేదయేత్

అచ్యుతఞ్చ తతోఽభ్యర్చ్య దద్యాదాచమనం పునః ।

౧౮౫

సమానేత్యాది మస్త్రేణ తత్రకార్యం సమాచరేత్

తత్పురుషా యేతిమస్త్రేణ అర్ఘ్యందత్వా విచక్షణః ॥

౧౮౬

సమావవర్తీ త్యుక్త్వాతు హవిస్తత్ర నివేదయేత్

ఉత్తరే ప్యనిరుద్ధంచ పవిత్రవైతిచ బ్రువన్ ॥

౧౮౭

అత్ర ఆచమనం దత్వా కయానశ్చిత్రే తిబ్రువన్

తదార్ఘ్యంచ తతోదత్వా త్రిణిపదేతిచ బ్రువన్ ॥

౧౮౮

హవిరత్ర నివేద్వైవ దద్యాదాచమనం పృథక్

ముఖవాసం తతోదత్వా పృథక్చైవ సమాచరేత్

౧౮౯

★ చతుర్మూర్త్య ర్చనా క్రమః ॥ ★

చతుర్మూర్తి రితిస్యాత్తు చార్చయిత్వా సలక్షణమ్

ఆచామార్ఘ్యం హవిస్తత్ర మస్త్రైరత్ర విశేషతః ॥

౨౦౦

అన్య్యాని సర్వకర్మాణి నిత్యపూజోక్త వచ్చరేత్

ఏవమేవ క్రమేణైవ నిత్యం విధి వదర్శయేత్ ॥

౨౦౧

పూర్వోక్తేన విధానేన సర్వంకృత్వా విచక్షణః

విశేష మత్రవక్ష్యామి శృణుధ్వం శాస్త్రచదితమ్ ॥

౨౦౨

★ పంచావరణ యుక్త శయన ధృవభేరస్యవిశేషమ్ ॥ ★

పంచావరణ యుక్తేతు శయనంతు ధృవేయది

నిత్యోత్సవ బలింతత్ర పరిషట్కం యథాక్రమమ్ ॥

౨౦౩

ప్రత్యావరణ మేకైకం బ్రామయేచ్ఛ బలిక్రమమ్

మణికాది విహంగాస్త ముక్తవద్బలి మాచరేత్ ॥

౨౦౪

అలయస్యా పరైఃపూర్వం బలిందత్త్వా విచక్షణః

అనన్తస్య బలిందత్త్వా దుర్గాయైవాత్ర నైరుతే ॥

౨౦౫

యామ్యేతు చక్షుసూర్యేశాన్తాదీనాం వినిక్షిపేత్

గన్ధర్వాద్య పురాభ్యాన్తు అలయస్యాత్తరే క్షిపేత్ ॥

౨౦౬

అన్యాసు దిక్కుచ్చేన్ద్వాది భూతాన్తంచోక్త వత్తిపేత్

ఏవం క్రమేణ కర్తవ్యం శయనస్య విశేషతః ॥

౨౦౭

ప్రత్యుషః ప్రాతః కాలేచ మధ్యాహ్నవా పరాహ్ణకే

సాయంచైవా ర్థరాత్రోచ పూజాయాన్తు చషడ్విధః ॥

౨౦౮

అథవా కారయేచ్చైవ ఏకప్రాకారకై ర్యుతమ్

పశ్చావరణ వత్కల్ప్య ఉక్తపద్ధామ యేద్భులిమ్ ॥

౨౦౯

దేవస్యాగ్రే బలిందత్త్వా పృథక్ప్రేవాత్ర కారయేత్

స్నానం త్రికాలే కుర్వీత ఇతిపూర్వజ దర్శనమ్ ॥

౨౧౦

అథవాచైక కాలేవా కారయేదితి శాసనమ్

ఏవమేవ క్రమేణైవ శయనేతంబలిక్రమమ్ ॥

౨౧౧

విపరీతం నకుర్వీత ఇతిశాస్త్రేణ నిశ్చయః

ఏవంచై విభవం ప్రోక్తం శృణుధ్వమ్మపి సత్తమా : ॥

౨౧౨

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్షాయాం సంహితాయాం

వాసాధికార శ్రీహరినిత్య పూజావిధి ర్నామ పంచవింశోఽధ్యాయః ॥

షడ్వింశోఽధ్యాయః

★ శ్రీదేవ్యర్చనమ్ ★

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి శ్రీభూమ్యో రర్చనాక్రమమ్

పృథగ్దేవ్యో సమభ్యర్చ్య పూర్వం షోడశ విగ్రహై : ॥

౦

హిరణ్యవర్ణా మిత్కుక్ష్వా శ్రియమావాహ యేద్భుతః :

తామ ఆవహ ఇత్కుక్ష్వా కల్పయేదాసనం క్రమాత్ ॥

౨

అశ్వపూర్వాం రథేత్కుక్ష్వా పాద్యంచైవ తతఃపరమ్

కాంస్మాన్మితా మిత్కుక్ష్వా దద్యాదాచమనం పునః ॥

౩

చన్ద్రాం ప్రభాసా మిత్తుక్వా స్నానోక్తంచ సమాచరేత్
ఆదిత్యవర్గే తుల్యచార్య ప్లాతం వస్త్రాద్యలం కృతమ్

౪

శ్రీంబీజం తస్యహృదయే న్యసిత్వా ప్రణవ సంపుటమ్
ఉపైతుమాందే వేత్సుక్వా భూషణైరపి భూషయేత్ ||

౫

క్షుత్పిపాసామలే తుల్య పుష్పైరన్యై రలంకృతమ్
గన్ధద్వారేతి మన్తేణ చన్దనాదీ న్సలేపయేత్ ||

౬

మనసఃకామ మిత్తుక్వా ధూపందత్వా సమాహితః
కర్ణమేనేతి మన్తేణ దీపందద్వా త్తతఃపరమ్ ||

౭

ఆవస్థజన్యై తుల్యచార్య అర్ఘ్యం దద్యాద్విశేషతః
ఆర్ధ్రాం పుష్కరిణీం పుష్టిమితి జప్త్వా నివేదయేత్ ||

౮

ఆర్ధ్రాయః కరిణీం యస్థిం పానీయాచమనే దదేత్
తామ ఆవహ ఇత్తుక్వా తామ్బూలజ్ఞా నివేదయేత్
పద్మప్రియేతి మన్తేణ చోద్వాన్య విధినాపునః ||

౧౦

స్నానం వస్త్రం నివేద్యంచ దద్యాదాచమనం పృథక్
ఏవమేవ క్రమేణైవ శ్రీదేవీం సమ్యగర్చయేత్

౧౧

★ మహాదేవ్యర్చనమ్ || ★

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి మహాదేవ్యా ర్చనక్రమమ్
భూమిర్భూమేతి మన్తేణ హరిణ్యావా హనం విదుః

౧౨

ఆయంగః పృష్ఠి రిత్తుక్వా పాదప్రక్షాళనం చరేత్ ||
త్రిగం శ్రద్ధేతి మన్తేణ పుష్పందద్వా త్సమాహితః ||

౧౩

అన్యప్రాణా దితిత్తుక్వా గన్ధంచైవా నులేపయేత్
యత్వాకృద్ధేతి మన్తేణ భూషయిత్వా తతఃపరమ్ ||

౧౪

యత్తేమన్య పరేత్తుక్వా దీపందద్వాత్సమాహితః
మేదినీదేవీ మన్తేణ అర్ఘ్యందత్వా సమాహితః ||

౧౫

దేవీహరణ్య మిత్తుక్వా హవిస్సమ్యజ్ఞీ వేదయేత్
సముద్రవ తీమన్తేణ పానీయాచమనే దదేత్ ||

౧౬

శృగ్ధే శృగ్ధేతి మన్తేణ దద్యాదాచమనం పునః
వాయువరీతి మన్తేణ తామ్బూలజ్ఞా నివేదయేత్ ||

౧౭

- ఏవమేవ క్రమేణైవ హరిణీం సమ్యగర్చయేత్
ఏవం క్రమేణ చాభ్యర్ఘ్య దేవస్యాభయ పార్వతః ॥ ౧౮
- శుద్ధస్సమాహితో భూత్వా త్రిమకాలేషు చార్చయేత్
ఐహికాముష్మికం చైవ సర్వసంపత్సమృద్ధిదమ్ ॥ ౧౯
- ధనధాన్య సమృద్ధించ పుత్రపౌత్రాభి వృద్ధిదమ్
కళత్రం దాసభృత్యాశ్చ పశుభూమ్యాది వృద్ధిదమ్ ॥ ౨౦
- శ్రీసూక్తం పఠతోనిత్యం సర్వదుఃఖ నివాశనమ్ ॥
భూసూక్తంచ తథాజప్త్వా సన్యత్రేత్రాభివృద్ధి దమ్ ॥ ౨౧
- ఏవంకర్తు మశక్తశ్చేచ్ఛ్రీసూక్తం సర్వదా జపేత్
★ ద్వారదేవార్చనాక్రమః : ★
అధవక్ష్యే విశేషేణ ద్వార దేవార్చనా క్రమమ్ ॥ ౨౨
- పూరణ్ణ పశ్చిమశ్చైవ దక్షిణం చోత్తరం పృథక్
ప్రాతః కాలోక్త వన్మార్గ్య స్యైవ చుష్పం వ్యపాహ్య చ ॥ ౨౩
- భూరానిలయ మన్త్రేణ క్షాళయిత్వోక్త తోయతైః ॥ ౨౪
- పూర్వోక్తా క్షత మాదాయ ద్వారమధ్యే వినిక్షిపేత్
పద్మాయేతి చమన్త్రేణ క్షిపేద్దక్షిణ పార్వతః ॥ ౨౫
- జ్ఞానాయ మధ్యమేక్షిప్త్వా ఐశ్వర్యాయ తిచోత్తరే
పునశ్చైవోదకం క్షిప్త్వా విధినా సమ్యగాచరేత్ ॥ ౨౬
- యథోక్త మర్చనాత్పూర్వం ద్వారం సమ్యక్పమర్చయేత్
పునరన్తః ప్రవిత్రైవ పశ్చుశుద్ధ్యాదినాచరేత్ ॥ ౨౭
- అద్యక్షరేణ బీజేన దేవనామ సముచ్చరన్
సంపుటం ప్రణవైర్యష్ట్య బీజయుక్తార్చనం క్రమాత్ ॥ ౨౮
- దంధాత్రేతి చ మన్త్రేణ కవాటే దక్షిణే ౭ర్చయేత్
ఏం విధాత్రేతి మన్త్రేణ కవాటే చోత్తరే ౭ర్చయేత్ ॥ ౨౯
- భుం భువశ్శేతి మన్త్రేణ అథోపట్ట్యాం సమర్చయేత్
పంపతశ్శేతి మన్త్రేణ చార్చయే దూర్వ పట్టికామ్ ॥ ౩౦

పం పతిరేతిచ మన్తేణ దక్షిణ స్తంభమర్చయేత్
పం వరుణేతి మన్తేణ తదైవోత్తర మర్చయేత్ ॥ 30

ఉత్తరాభి ముఖాదౌచ దక్షిణాభి ముఖేతథా
ఉర్వాధశ్చ సమీక్షాభ్యాం అర్చయేదష్టవిగ్రహైః ॥ 31

★ ద్వారాపాలార్చనమ్ ★

మం మణికేతి మన్తేణ మణికం దక్షిణేర్చ ఽయేత్
సం సన్ధ్యేతి మన్తేణ ఉత్తరేచైవ చార్చయేత్ ॥ 33

అన్యోన్యంచ సమీక్షాభ్యాం చార్చయిత్వా సమాహితః
సర్వత్ర ద్వారవామేతు రక్షార్థం శాస్త్రమర్చయేత్ ॥ 34

శం శాస్త్రమితి మన్తేణ చార్చయేద్ద్వార వీక్షితమ్
మూలద్వారేతు చైతేషా మర్చయిత్వా విచక్షణః ॥ 35

ద్వారే దక్షిణతో ఽభ్యర్చ్య దక్షిణాద్యుత్తరాస్తకమ్
ద్వార దక్షిణతో భ్యర్చ్య పూర్వాస్తం పశ్చిమాదికమ్ ॥ 36

ద్వారస్య పశ్చిమే ఽభ్యర్చ్య దక్షిణాద్యుత్తరాస్తకమ్
తదైవ చోత్తరద్వారే పూర్వాస్తం పశ్చిమాదికమ్ ॥ 37

ద్వారేమధ్యేషు సర్వత్ర శ్రియంచైవా ర్చయేద్బుధః
అన్యత్ర గోపూర్తేషు ప్రతిద్వారం సమర్చయేత్ ॥ 38

షడ్భాత్రాదీ స్సమభ్యర్చ్య ప్రతిద్వారే సమర్చయేత్
తాపససిద్ధిదౌచైవ ద్వితీయ ద్వారపాలకౌ ॥ 39

అథవా చక్రశఙ్ఖాతుః చార్చయిత్వా విచక్షణః
దుర్గాగణేశ్వరౌ చైవ ద్వితీయ ద్వారపాలకౌ ॥ 40

గుహం సర్వేషా మభ్యర్చ్య చతుర్థద్వార పాలకౌ
చణ్డ ప్రచణ్డౌ చాభ్యర్చ్య గోపుర ద్వారపాలకౌ ॥ 41

సావాన మధ్యే ప్రథమే శ్రీభూతం ప్రాజ్ఞుభే ఽర్చయేత్
చక్రం శఙ్ఖార విధేచ ధ్వజంచార్య మితిక్రమాత్ ॥ 42

★ ప్రాకారాధిదేవాః ★

న్యక్తం వివస్వన్నితంచ ఉత్తరేచ మహీధరమ్ ॥
ఇన్ద్రంచ హవిరక్తంచ అనన్తం దౌర్గమేవచ ॥ 43

యమశ్చ సప్తమాతృశ్చ వాగ్దేవీం నిర్ముతిం తథా
సర్వేశం వరుణంచైవ శాస్తారం వాయుమేవచ ॥

౪౪

గంగాంచ యమునాంచైవ కుబేరం శాస్తమేవచ ॥

ఈశానం రవిసోమౌచ అక్షహస్తారమర్చయేత్ ॥

౪౫

చతుర్వింశతి దేవాంశ్చ ప్రథమావరణే ధర్మయేత్

నిత్యోత్సవస్య దేవాగ్రే బలిందత్వోదకం క్షిపేత్ ॥

౪౬

యత్రైవతు బలింక్షిప్వా తత్రైవచ బలిభ్రమమ్ ॥

బలిభ్రమం వినాయత్ర బలింతత్రైవ చార్చయేత్ ॥

౪౭

తస్మాత్త న్మూలద్వారాగ్రే దేవానత్రైవ చార్చయేత్ ॥

ప్రతిదేవా న్బలింక్షిప్వా నాచరేద్బలి విభ్రమమ్ ॥

౪౮

విపరీతే నకుర్యాచ్చేత్కూర్తాచైవ వినస్యతి+

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నైవ ఆలోద్యైవాత్రకారయేత్ ॥

౪౯

★ ద్విప్రాకార ★

ద్విప్రాకారస్తు పరితః జయాద్యాదీనిచార్చయేత్

★ తృతీయ ★

ప్రాకారస్తు తృతీయంస్యా ద్విస్తాదీనర్చయేత్ప్రమాత్ ॥

౫౦

★ చతుర్థ ★

ప్రాకారస్తు చతుర్థం స్యాత్ప్రమాచ్చై వాత్రదేవతాః

గదాచక్రాని శంఖంచ శక్తిం శార్ఙ్గం శరంపునః ॥

౫౧

★ పంచమప్రాకార దేవాః ★

భేటకం చాయుధాన్యశ్చై చార్చయిత్వా ద్విజోత్తమాః

ప్రాకారం పరితః పశ్చాత్త్రమాచ్చైవాత్ర దేవతాః ॥

౫౨

ధరో ధృవశ్చ సోమశ్చ అపస్త్యైవా నిలో ఽనలః

ప్రతపశ్చ ప్రవాసశ్చ వసవో ఽశ్చై ప్రపూజయేత్ ॥

౫౩

★ భూతపీఠమ్ ★

ప్రత్యావరణ మేకైకం భూతపీఠం ప్రకల్పయేత్

ప్రథమావరణే స్థితం నకుర్యాదితి కేచన ॥

౫౪

ఏవంక్రమేణ చాభ్యర్చ్య దినం ప్రతి సమాచరేత్
అథవక్ష్యే విశేషేణ భోగస్యాస్య చనిర్ణయమ్ ॥ ౫౫

విగ్రహశ్చైవ చారాశ్చ భోగాః పర్యాయ వాచకాః
శతమష్టాత్తరం కుర్యాద్వింశ త్సుత్తర మేవచ ॥ ౫౬

మన్తాసనం తతః పూర్వం స్నానాసన మతఃపరమ్ ॥
తృతీయం చాప్యలక్ష్మారం భోజ్యాసన మతఃపరమ్ ॥ ౫౭

యాత్రాసనశ్చ పశ్చాతే కల్పయిత్వా సమస్తకమ్
భోగం వక్తు మసంఖ్యాతం దేవానామపి దుర్లభమ్ ॥ ౫౮

ధావయేత్ప్రతి భోగేతు ఆద్యంతేష్వశ్శాలీ పుటమ్
★ మన్తాసనోపభోగాః ★
పాదే పుష్పాశ్శాలిం దత్త్వా భోగేభోగే ప్రతిప్రతి ॥ ౫౯

అవాహవా సనార్హ్యశ్చ పాద్యశ్చ స్వాగతం తథా ॥
అనుమానం తథోపాన మాదర్శం దస్త ధావనమ్
జిహ్వచ శోధనంచైవ ముఖప్రక్షాళనం తథా ॥ ౬౦

అచామం ప్లాతవస్త్రంచ తథాకేశ వికీరణమ్
ఏవంక్రమో దక్షిర్నగై రేవం మన్తాసనాశ్రయమ్ ॥ ౬౧

★ స్నానాసనోపభోగాః ★
ఆసనంచ తథాపాద్య మాచామం తైలమేవచ
అలకాబస్త్త తామ్బూలం తాల వ్యజన మేవచ ॥ ౬౨

అభ్యోద్వర్తనం కేశానాం శోధమామ్యేన తిన్రిణీ
హరిద్రాలేపనం చైవ పాద్య మాచనం తథా ॥ ౬౩

ఉత్తరియో పవీతశ్చ పవిత్రం గన్ధమక్షతమ్
పుష్పదామేన సంవేష్ట్య వేదఘోషణ మేవచ ॥ ౬౪

ప్రబంధస్తోత్ర శబ్దైశ్చ శఙ్ఖకాహళ సంయుతమ్
సహస్రధారా శఙ్ఖంచ చూళిభ్యాం పద్మమేవచ ॥ ౬౫

స్నానాచమన నీరాజ ప్లాత పుష్పాశ్శాలిం తథా
అసనే పాదుకాభ్యాంచ ప్లాతేన పరిమృజ్యచ ॥ ౬౬

- వస్త్రైర్నానా విధైర్దత్వా తథాకేశా నిష్కీర్యచ
కర్పూరాగరూ శీరంచ చన్దనాద్యాది ధూపకమ్ ౬౮
- కంకత్తై ర్భూషణైర్దత్వా ఉపవీతోత్తరీయకమ్
పవిత్రం స్ర గ్వేష్టనం చైవాజ్ఞానాదర్శనం తథా ॥ ౬౯
- గన్ధలేపజ్ఞు తిలకం ధూపదీపాన్తకం తథా
అర్ఘ్యచమన దూర్వాంచ లక్ష్మీపుష్పాక్షతం తథా ॥ ౭౦
- దేవస్యమూర్ఖి చారోప్య దానకర్మ తదైవచ
★ అలంకారసనేప భాగాః ★
ఏక్షయే ద్వాహనాదీని సన్ధ్యారక్షాం సమాచరేత్ ॥ ౭౧
- ఛత్రచామర నృత్రస్తు గేయ శబ్దైశ్చ పజ్ఞుమమ్
ఏవమస్థాధికం వింశదలజ్కారాసనే దదేత్ ॥ ౭౨
- ★ భోజ్యాసనేపభాగాః ★
ఆసనోపాన పాద్యజ్ఞు ఆచామం మధుపర్కకమ్
ఆచామం తత్ర హవిషా పానీయాచమనం పునః ॥ ౭౩
- శాటకేనాస్యం పాణిభ్యాం విమృశ్యచ పునఃక్రమాత్
చన్దనాద్యాధి గన్ధైశ్చ విమృశ్యాన్యజ్ఞు పాణినా ॥ ౭౪
- బాహు మాల్యం విస్మజ్జ్యేవ పునర్దత్వా సమాహితః
తామ్బూలస్తు నివేద్యేవ పుష్పాజ్జలి మతఃపరమ్ ॥ ౭౫
- ఏవం శోడశ భౌగైశ్చ ఆసనేభోజ్యమాచరేత్
★ యాత్రాసనేపభాగాః ★
దర్భాన్తరణ పుష్పజ్ఞు గన్ధంచ తదనన్తరమ్ ॥ ౭౬
- ధూపందీపం తథార్ఘ్యస్తు షడ్భేగజ్ఞాగ్నికుణ్డకే
స్సవనేతు ప్రతిద్రవ్యం ప్రతిభోగా న్నమాచరేత్ ॥ ౭౭
- స్తుతిర్ద్వజజ్ఞు ఛత్రజ్ఞు చామరం వాహనాధికమ్
నృత్యంగేయజ్ఞు ధూపజ్ఞు సంధ్యాదీపద్వయం తథా ౭౮
- వీణావేణు ద్వయం శృంగం మృదంగం ఘణ్టాయాయుతమ్
ఏవం శోడశ భోగేన దత్త్వా యాత్రాసనే బుధః ॥ ౭౯

ప్రదక్షిణం తథాయానం పుషాజ్జలి యుతంతథా
ఉద్వాసనస్తు సర్వత్ర చాసనం పరికల్పయేత్ ॥

౮౦

★ మధ్యాహ్నవర్ణనీయ ఉపచారా : ★

సర్వాణి చోపచారాణి పూర్వాహ్నే కల్పయేద్బుధః
దృశ్యార్థ్య జలదానాని గోగ్రాసాద్వైస్తు పూజనమ్ ॥

౮౧

ఏతైరుక్తాంశ్చ భోగాంశ్చ మధ్యాహ్న వర్ణయేద్బుధః
అన్యాని సర్వభోగాని ఆచరేద్దేశికోత్తమః ॥

౮౨

★ స్నాయాహ్నవర్ణనీయోపచారాః ★

స్నానం స్నానోపచారశ్చ మధుపర్కశ్చ దృశ్యకమ్
దానం దర్పణమిత్సుక్వా స్నాయాహ్న వర్ణయేద్గురుః ॥

౮౩

అన్యద్యగేషు సర్వేషు సమానమితి కథ్యతే
తదూర్ధ్వే వక్ష్యమాణ స్సన్మాస్థానే చోత్పవాదిషు ॥

౮౪

భోగం సముచ్చయే నోక్తం పృథివ్యాదీని పశ్చచ
షట్ప్రిశచిదితి విజ్ఞేయం నిత్యకర్మషు నాచరేత్ ॥

౮౫

ఉపానాదర్శనశ్చైవ దస్తధావన మేవచ
జిహ్వగ్ర శోధనశ్చైవ ముఖప్రక్షాళనం తథా ॥

౮౬

అలకాన్వికీర్య మన్త్రజ్ఞ సైలంచైవాఙ్గ మర్దనమ్
పునఃకేశా స్సుసంబధ్య తామ్ములం తత్రదాపయేత్ ॥

౮౭

అఙ్గోద్వర్తం హరిద్రాయాః విరళం శఙ్ఖకాహళమ్
శృంగద్వయశ్చ సుషిరం సాహస్రేణైవ ధారయా ॥

౮౮

శఙ్ఖం పద్మశ్చ చూళిభ్యాం మణ్డతక్రం తదైవచ
నీరాజనేన తిలకం అలకాదీని ధూపితమ్ ॥

౮౯

కఙ్కుతైశ్చాపి సంమార్జ్య స్తోమారోపణ దానకమ్
వాహనీదీని సందర్శ్యశ్చసన్ధ్యారక్షాం తదైవచ॥

౯౦

గేయం స్తుతింధ్వజం చైవ మహాశబ్దశ్చైవ శ్చకమ్ ।
ప్రాణ్యజ్ఞాది పురీషశ్చ మధుపర్కం తదైవచ ॥

౯౧

రాజవచ్చీప చారాని నిత్యకర్మాణి వర్ణయేత్
అఙ్గిరోక్షన మార్గేణ నిత్యంచై వాత్రకారయేత్ ॥

౯౨

నైమిత్తి కోక్త మార్గేణ నిత్యకృత్యే ౭ భిచారకమ్
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన ఊహిత్యా సర్వమాచరేత్ ॥

౯౩

★ భోగేపమస్త్రే అనుక్షేపతి కర్తవ్యమస్త్రైః ★
మయోక్తంచ పచారేణ ద్వాత్రింశత్సంఖ్యాయా చరేత్
యద్యద్భగవం మస్త్రేణ చోక్తమస్త్ర విశేషతః ॥

౯౪

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తజ్ఞా జప్త్వా తద్దేశికోత్తమః
ఏవమాలోద్య కృత్వాతు నిత్యేనైమిత్తికే కృతే ॥

౯౫

ఉక్తవత్సర్వ మాలక్య కృత్స్నం శాస్త్రం పునఃపునః
ప్రతిభోగేన సంప్రాప్య ప్రణమ్యైవచ మస్త్రవిత్ ॥

౯౬

ఘణ్డాసన్తాడనం కుర్యాత్ప్రతి ద్రవ్యేషుకారయేత్
పాదోరుకంఠ బాహుభ్యః ఘ్రాణాస్యేతు ప్రతిప్రతి ॥

౯౭

పృథివ్యాదీని చాలోచ్య స్పృశ్యా స్పృశ్యం తతోదదేత్ ॥
దత్త్వాదత్త్వాతు మస్త్రజ్ఞో ద్రవ్యాణాం మస్త్రమాచరేత్

★ అచమనకాలః ★

పాద్యావైవ తథార్ఘ్యావై స్నానావై వస్త్రదాపనే ॥

౯౯

మధుపర్మే నివేద్యావై దద్యాదాచమనం పృథక్
ఏవమేవ ప్రకర్తవ్య మితి శాస్త్రేణ నిశ్చయః ॥

౧౦౦

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్రాయాం సంహితాయాం వాసాధికారే ద్వారపూజా విగ్రహోపచార
నిర్ణయః శ్రీభూమ్యో రాజవిగ్రహోపచార విధిర్నామ షడ్వింశో ౭ధ్యాయః

సప్తవింశో ౭ధ్యాయః

★ బలిపాత్ర లక్షణమ్ ★

అథోచ్యతే మయాచైవ బలిపాత్ర విధిక్రమః
సువర్ణం రజతం తామ్రం కాంస్యమన్యం తథైవచ ॥

౧

పలంశతద్వయం చైవ శతమేక మథాపివా
పశ్చాశద్భిః పల్లైర్వాపి పాత్రంకృత్వా విచక్షణః ॥

౨

భువభార్గ ప్రమాణేన సమవృత్తం భ్రమీకృతమ్ ॥

తద్భువభ్య సమంవాథ కారయేద్దేశికత్తమః ॥

3

మహద్వారం యదిస్యాత్తు తద్భువభ్యస్య విస్తృతమ్
యుగభాగైక భాగేన వ్యసాహ్యస్య త్రుగ్భూతః ॥

4

విష్వేఖ్యం వాధకృత్వాతు ద్వ్యంశం తద్వ్యసాహ్యవ
గుణాంశమధవాకృత్వా ద్వియంశంవా ప్రగృహ్యతః ॥

5

బలిపాత్రం సమంవృత్త మష్టాబ్జుల మితిస్మృతమ్ ॥
ద్విరష్టాష్ట దశైర్వాధ సకర్షిక సమావృతమ్ ॥

6

ఏకాబ్జులోచ్చతం కృత్వా గోలకాబ్జుల మేవవా
సమవృత్తాయతం చైవ గోళకం గోళక ద్వయమ్ ॥

7

అర్థాబ్జుళంవా కుర్వీత ఇతి శాస్త్రేణ నిశ్చయః
అమావాజస్య మన్త్రేణ యధార్థం తత్ర మార్గయేత్ ॥

8

★ తద్దేవతాహ్వనమ్ ★

పాత్రాధి దైవతం మధ్యే భాస్కరం చైవ చార్చయేత్
పుష్పం వ్యసాహ్య తత్పశ్చాత్కళయిత్వా విచక్షణః ॥

9

పునశ్చిప్య మలంకృత్య సోష్ఠిషం చోత్తరీయకమ్
కటకాబ్జుళ్యా భరణై ర్గర్భమాల్నై ర్విభూషితమ్ ॥

10

★ బలిపాత్రోద్ధరణమ్ ★

ఉష్ణిషోపరి సంస్థాప్య బలిపాత్రం సమాహితః
శిష్యంతం గరుడంబుద్ధ్వా చార్చయిత్వాష్టవిగ్రహైః

11

బలిజేరం సమాదాయ విష్ణుసూక్తం సముచ్చరన్
బలిపాత్రో పరిస్థాప్య ఉద్యస్తమితి చోచ్చరన్

12

బన్ధయే త్రత్కరాభ్యాంచ సవ్యంచ భ్రామయేత్తతః

★ అలయేబలిస్థానమ్ ★

మణికాద్యన పాయాస్తం బలిందత్వో దకంక్షిపేత్

13

★ బలిహరణమ్ ★

బృహస్పతీతి చోక్త్వాతు శనైర్గత్వా సమాహితః
న్యక్తం దివాకరశ్చైవ వివస్వన్మిత్ర మేవచ ॥

14

మహీధరఞ్చ సోమాన్తం క్షిపేత్తత్ర బలింక్రమాత్
సకృత్పదక్షిణం గ్రామే బలిం దేవస్య సన్నిధౌ ॥

౧౫

★ దిగధిదేవాస్రతి అష్టావచారయుత బలివ్రదానమ్ ★
ద్వితియేన్ద్వాదినా క్షిప్వా భూతాంతంతు సమాచరేత్
అక్షహస్తేతి మన్తేణ భూతపీఠో పరి, క్షిపేత్ ॥

౧౬

తత్రప్రాచ్యాం బలింక్షిప్వా యేభూతేతి సముచ్చరన్
సఏకో భూదిత్యుచ్చార్య యక్షాణాం దక్షిణే క్షిపేత్ ॥

౧౭

పవిత్రస్తేతి చోచ్చార్య పిశాచేభ్యశ్చ పశ్చిమే
శన్ననిధత్తా ముచ్చార్య నాగేభ్యశ్చైవ చోత్తరే ॥

౧౮

నిత్యపూజోక్త మార్గేణ అన్యత్పూర్వం సమాచరేత్
ఏవం నిత్యం బలింక్షిప్వా భూతాన్తం చైవ కారయేత్ ॥

౧౯

తథైవచోత్పనే క్షిప్వా బ్రహ్మద్యమితి కథ్యతే
సకృత్పీఠంపరిత్యైవ శీఘ్రంగత్వాన్య మాచరేత్ ॥

౨౦

ఏకభూతాన్తరే తిష్ఠన్నర్పయిత్వా స్థవిగ్రహైః
అర్ఘ్యంపాద్యం తథాచామం క్షేతగన్ధం ప్రసూనకమ్ ॥

౨౧

ముఖవాసంబలిం చైవ జలంచైవాస్థ విగ్రహైః
పశ్చాద్దేవం సమానీయ పూర్వస్థానే నివేశయేత్ ॥

౨౩

పాదే పుష్పాంజలిం దత్వా క్షమస్యేతి ప్రణమ్యచ
ఏవం బలిం ప్రకుర్వేత్ ద్వికాలంచేతి కీర్తితమ్ ॥

౨౫

మధ్యాహ్నాంత్ర విశేషేణ ద్వారాగ్రే నిక్షిపేద్బలిమ్
బలిభ్రమంన కుర్వేత్ ఇతిపూర్వజ శాసనమ్ ॥

౨౫

అథకేచిద్వదన్తిస్మ శృణుధ్వం మునిసత్తమాః
పూర్వంక్షిప్వా బలింతత్ర పశ్చాచ్చైవ బలిభ్రమమ్ ॥

౨౬

★ బహుప్రాకారాన్తరే కర్తవ్యమ్ ★
సప్తపఞ్చ ద్వయం తిస్రః ప్రాకారం చాత్రసమ్మనే
బలింసకృద్భూమికృత్య బలింమన్తేణచ క్షిపేత్ ॥

౨౭

★ ఏకకాలేబలి కర్తవ్యమితి ★

అథవాకార యేద్విద్వాన్నాతఃకాలే విశేషతః

బ్రామయే దన్నమూర్తిస్తు మధ్యాహ్నా ౭గ్ని బలిస్తథా ॥

౨౮

సాయంపుష్ప బలింకుర్యాదేవం చాభిమతం స్మృతమ్

అథవా కాశ్యపేనోక్తం కాలస్య సవనత్రయమ్ ॥

౨౯

అన్నమూర్తిం పరీత్యైవ బలిభ్రమ మితిరితమ్

మయాచైవాగ్నే రేణైవ కృత్యాదేవం బలిభ్రమమ్ ॥

౩౦

ఏవంబలి విధింప్రోక్తం సంక్షేపేణ ద్విజోత్తమాః

★ అర్చనాంగోపకరణ దేవతాహ్వానమ్ ★

అతఃపరం ద్రవక్త్యామి అర్చనస్యాధిప క్రమమ్

౩౦

ఆసనం పృథివీక్షేయం పాదుకాభృతాభిపమ్

ఆపః పరుణ దైవత్యం పుష్పాణాం సుందరం తథా ॥

౩౧

గన్ధానాం పృథివీక్షేయా ధూపానాం శ్రీరుద్రాహృతా

దీపస్య రుద్రోవిష్ణోయోచార్హస్యస్యతు శచీపతిః ॥

౩౨

ఉద్దిష్ఠానా మధార్హస్యస్య ద్రవ్యాణామధిదేవతాః

పృథక్పృథక్ ప్రవక్త్యామి యవాదీనా మనుక్రమాత్ ॥

౩౩

యవస్యమేదిసీప్రోక్తా సర్వపస్యా గ్నిదేవతా

మాషస్య కామముద్దిష్ఠా ప్రహీణాం సామఏవచ ॥

౩౪

తిలస్య పితరోక్షేయా తణ్ణులస్య రవిర్భవేత్

సిద్ధార్థకస్య వేదాశ్చ కుశాగ్రస్యతు జాహ్నువీ ॥

౩౫

ష్ఠాతపస్తస్య త్వష్టారం భూషణస్యాపి షణ్ముఖః

ఉత్తరీయేతథా దక్షా చంద్రంః యజ్ఞోపవీతకే ॥

౩౬

ఖడ్గేచాపౌ విరాట్ప్రైవ చంద్ర మాదర్శనస్యచ

చామరే ౭నిల దైవత్యం ఛత్రస్యానస్త దేవతా ॥

౩౭

యానానా మధిదైవత్యం ఖగాధిప ఇతిస్మృతమ్

మహాశబ్దస్తు పఞ్చానాం పృథివ్యాదీ న్యధాక్రమమ్ ॥

౩౮

దానద్రవ్యా ధిపాన్యక్ష్యే ఋషయశ్చ తథాభవేత్

మణ్మలం భూమి దైవత్య మలక్ష్మారేచ వాసుకీమ్ ॥

౩౯

- హవి: పాత్రాధి దైవత్యం భాస్కరస్తు విశేషతః
హవిద్రుహ్మణం ముదిష్ట మాజ్యేవిష్టు: ప్రకీర్తితః ॥ ౪౦
- ఉపదంశా స్కరస్వత్వా గుడం విఘ్నేశ మాదిశేత్
ఋగ్వేదశ్చ తథాగ్నియం మధుపర్కస్య దేవతా: ॥ ౪౧
- పానీయం వసుదైవత్యం తామ్బూలే శ్రీరుదాహృతా
పవిత్రం పాత్రమూలేతు కుక్షే సారస్వతం తథా ॥ ౪౨
- అగ్రేసరస్వతీశ్చైవ పాత్రాణా మధిదేవతా:
ఇన్ద్రం శఙ్ఖాది దైవత్యం వరుణం చోదరే తథా ॥ ౪౩
- మేదినీ తస్య పృష్ఠస్య తీర్థాన్సర్వాస్తదగ్రతః
వలయం వాసుకిం జ్ఞేయం త్రిపాదస్యాగ్నిదేవతా ॥ ౪౪
- మార్కన్యా మరుతశ్చైవ సాగరం ప్రోక్షణే తథా
అగ్రం బ్రహ్మాధి దైవత్యం గ్రంధిర్విష్ణు స్తదైవచ ॥ ౪౫
- శేషమీశ్వర దైవత్యం కూర్చానామధి దేవతా:
మహాఘణ్డాధి దైవత్యం వక్ష్యతేతు యథాక్రమమ్ ॥ ౪౬
- ఘణ్డాయాం బ్రహ్మదైవత్యం ముకుశేతు త్రినేత్రకమ్
సూత్రాణాంతు మహానాగం స్వరంచైవ సరస్వతీ ॥ ౪౭
- నాదంప్రజాపతిం వింద్యాద్వజ్ఞా యాశ్చాధి దైవతమ్
ఏవం క్రమేణ చావాహ్యా చార్చయిత్వా విచక్షణః ॥ ౪౮
- విపరీతం చరేద్విష్ణ్వా వ్యసేశ్యతీ నసంశయః
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తం శృణుధ్వం ద్విజసత్తమా: ॥ ౪౯
- ★ గ్రాహ్యపుష్ప విధయ : ★
- అతః పరం ప్రవక్ష్యామి గ్రాహ్య పుష్ప సముచ్చయమ్
జాజీచ చమ్పకంచైవ మల్లికా మాలతీ తథా ॥ ౫౦
- తులసీ బక పుష్పశ్చ శ్రేతకాచ ద్వికర్ణికా
పద్మేద్వే కుముదేద్వేచ తథైవోత్పలక త్రయమ్ ॥ ౫౧
- హయమారంచ వంశశ్చ నన్ద్యావర్త ద్వయంతథా
శ్రేతరక్త పలాశంచ కర్ణికార ద్వయం తథా ॥ ౫౨

నన్ద కాశ్చాతసీం చైమన్దారం ద్వివిధం పునః సుమోదం కేతకీ గ్రాహ్యం శ్వేతంజాతీతి భేదకమ్ ॥	౧౩
వకుళం శ్వేతోత్పలంఘ మస్త్రాంచైవార్జునద్వయమ్ పట్టికా వంశజాతిశ్చ పున్నాగ ద్వయమేవచ ॥	౧౪
ఫిణ్ణీత మాధవీ యుక్తం భూస్థుణం విష్ణుపర్ణకమ్ స్తలారవిన్ద శ్రీపర్ణ బిల్వశ్చ బహుకర్ణికా ॥	౧౫
తమాలశ్చ శమీలక్ష్మీః దమనం సహదేవిచ శబ్ధ కల్పార కుసుమ తాపసాఙ్కుర జాతయః ॥	౧౬
ప్రీబేరో శీరమూలాది పుష్పజాతిం ప్రగృహ్యచ తులసీ బిల్వపత్రశ్చ విష్ణుక్రాన్తంచ దూర్వకం ॥	౧౭
శ్రీవత్రం సహదేవీచ అంకుర స్థల పంకజమ్ పత్రంచ దవనంచేతిపత్రమేతత్త్రిధాదశ ॥	౧౮
శత పత్ర ద్వయం చైవ శమీబిల్వం తదైవచ పద్మంచేత్యాది తత్సర్వే కర్ణికోద్భవ ముచ్యతే ॥	౧౯
పాలాశ కింశుకంచైవ త్రిసన్ధిశాల్యలీ తథా లోధ్రంవిదాడిమశ్చైవ కుసుమ్బంజవస స్తథా ॥	౨౦
రక్తశ్చ కరవీరాఖ్యం మన్దారం మునిపుష్పకమ్ కురటా బృహతీచైవ అశోకం పిచుమం తథా ॥	౨౧
పట్టికా కుతుకంచైవ ఉత్పలస్త్వరవిందకమ్ ఏతైస్తు సర్వపుష్పాణి రక్తపూర్వమిహోచ్యతే ॥	౨౨
కర్ణికార ద్వయశ్చైవ ముష్టించారవిందస్తథా మన్దారశ్చ కురందశ్చ కరవీరం తపోత్కటమ్ ॥	౨౩
ఏతైశ్చాన్యాని పుష్పాణి పీతమేవేతికీర్తితమ్ శ్యామాకం దూర్వకశ్చైవ కుముదం గిరికర్ణికా ॥	౨౪
మాధవీ లాఙ్గలీచైవ కందంచ చార్జునద్వయమ్ మన్దార మతసీ చైవ తమాలం చిత్రపర్ణికా ॥	౨౫

సుహృద్గన్ధాదయస్సర్వే సన్ధ్యాపుష్పం ప్రకీర్తితమ్
కాలపుష్పంద్విధాప్రాక్తం కాలశ్చా కాలమేవచ ॥

౬౬

★ త్రివిధపూజాకాలమ్ ★

ప్రాతర్మాధ్యాహ్నసాయేతు పూజాకాలం త్రిధాభవేత్
జాతజాతి ప్రజాతీచ రుద్రజాతి స్తథైవచ ॥

౬౭

★ తత్తత్కాలోపయుక్తపుష్పాది ★

భూతజాతీతి భేదేన మల్లికావకుళం తథా
మాధవీ కేతకీద్వే సాయాహ్నేతు సమర్చయేత్ ॥

౬౮

ఏతాన్విస్మజ్యనీయ్యచై మధ్యాహ్నాచ విశేషతః
శ్వేతకా పద్మకుముదం పాలాశం కరవీరకమ్ ॥

౬౯

నందకం కర్ణికారశ్చ మన్దారం మాధవీలతా
సుమేధం చార్జునంచైవ ముష్కం కకుభమేవచ ॥

౭౦

బిల్వం బన్ధకరం చైవ భూష్టణంస్థలపఙ్కుజమ్
విష్ణుకాస్తంచ దూర్వాశ్చ మధ్యాహ్నాచా ర్చయేత్క్రమాత్ ॥

౭౧

ఏతాన్యపి విస్మజ్యైవ కాలాకాలంచ వీక్షయేత్
రక్తోత్పలశ్చ పున్నాగం శతపత్రం తథైవచ ॥

౭౨

ద్విపర్ణం పఙ్కుజం చైవ సన్ధ్యావర్తన్తు పాటలీ
ఉత్పలస్య త్రయంచాపి కుముదద్వయమేవచ ॥

౭౩

క్రమాదేతాని సంప్రాక్తం ప్రాతఃకాలే సమర్చయేత్
యామేదూర్వాన్విస్మజ్యైవ ఇతికాలస్య నిశ్చయః ॥

౭౪

★ వర్జనీయపుష్పాది ★

ఏతాన్సుష్పాన్స్వయం జీర్ణాన్గిమిచిహ్నాన్తు వర్జయేత్
పతితం పూతి గంధంచ సఖచ్ఛేదం తథైవచ ॥

౭౫

నిర్మాల్యైర్బుచసంస్పృష్టం నిర్గన్ధాదీని వర్జయేత్
శైవక్షేత్రే సముత్పన్నం అన్యక్షేత్రే తథైవచ ॥

౭౬

★ సత్తేర్గవాదినాఘ్రాతం వర్జయిత్వా సమాహితః
శుద్ధేషాత్రే ప్రగృహ్యైవ అత్వరం శుద్ధమానసః ॥

౭౭

★ స్థలేశగ్లాదినాఘ్రాతం

దివాపుష్పం దివారాధ్యం నిశిపుష్పం తథానిశి
అవక్ష్వశ్చాతి పక్వంచ వకుళంచాపి వర్జయేత్ ॥

౭౮

సూత్రైః లతాదినా వేష్ట్యం నగ్రాహ్య మితిబుద్ధిమాన్
పుష్పైః అనుక్త జాతీనాం క్రూర దేవార్చనం బుధః ॥

౭౯

దుత్కారం పాటలీచైవ బన్ధకం లాంగలీం తథా
★ శ్వేతార్కం కరవీరంచ కరంజం వకుళం తథా ।
భద్రం చైవమహాభద్రం రుద్రపర్ణిం తథైవచ
కృష్ణంచ తులసీవత్రం మునిపుష్పద్వయం తథా
జపా దాడిమ పుష్పశ్చ కురటం చాష్టపత్రికామ్ ॥

౮౦

దుర్ముఖం ద్రోణ పుష్పశ్చ శుద్ధందత్వావతం తథా
విష్ణుక్రాంతక మిత్థ్యాద్యై రుద్రంచాప్య ర్చయేద్బుధః ॥

౮౧

బృహతీ పాటలీచైవ బన్ధకం లాంగలం తథా
జపాకుసుమ పుష్పశ్చ కింశుకాదీ నిశ్శేషతః ॥

౮౨

ఏతైఃపుష్పై స్సమారాధ్య అనలశ్చా దివాకరమ్
సువర్ణేన కృతం పుష్పం మణింరత్నంచ మౌక్తికమ్ ॥

౮౩

క్షౌమాద్యాభరణం చైవ పునఃప్రక్షాళ్య చార్చయేత్
ఏవమేవ క్రమేణైవ గ్రాహ్యపుష్పైః సమర్చయేత్ ॥

౮౪

విస్తారేణచ(న) కర్తవ్యం శృణుధ్యం మునిసత్తమాః

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్రాయాంసంహితాయాం ॥

వాసాధికారే బలివిధి అర్చనాది దైవతగ్రాహ్య పుష్పసముచ్చయోనామ సప్తవింశో ౭ ధ్యాయః

అష్టావింశో ౭ ధ్యాయః

★ బలిబేరలక్షణమ్ ★

అతఃపూర్వం ప్రవక్ష్యామి బలిబేరస్య లక్షణమ్
మానాఙ్గుళేన మానేన ద్వాదశాఙ్గుల మాయతమ్ ॥

౧

అష్టాఙ్గులంవా కుర్వీత శిల్పశాస్త్రేణ కారయేత్
అయుగ్మాఙ్గులం కృత్వాతు యుగ్మాఙ్గుల మధాపివా ॥

౨

★ జపాదాడిమ పూర్వంచ కురటం - చాపటం తథా

ఏవం సంలక్ష్య మతిమాన్ద్రవ బేరాను కూలతః
ఆధికాద్యాది మానేన నకుర్యాదితి నిశ్చయః ॥

3

శయనే త్యాసనే మూలే స్థానకం బలిబేరకమ్
దేవ్యోశ్చరహితం కృత్వా నిత్యపూజా విశేషతః ॥

౪

దేవీయుక్తం తథాకేచిత్తశైవాద్యాదీని చోదితమ్
మయాచైవాగ్నేరేణోక్తం బలిబేర కృతంక్రమమ్ ॥

౫

★ దేవీరహితమేవ ★

ఆసీనం దేవీయుక్తశ్చ నకుర్యాదితి శాసనమ్
దేవ్యోశ్చ సహిత స్థానే రహితం చాత్రకారయేత్ ॥

౬

సౌమ్యేతు స్థానకంచైవ సర్వావయవ శోభితమ్
చక్రశఙ్ఖ ధరందేవం అభయం కటకం తథా ॥

౭

కట్యావలమ్బి వరదం కౌమోదక్యాయుధంతువా
కిరీట భూషణైర్భూష్యం ప్రభామణ్డల మణ్డితమ్ ॥

౮

తత్ప్రీతోఽర్చ్యం యుగాబ్జుల్యం పద్మస్యోపరి ప్రకారయేత్
ద్వియబ్జులోన్నతో త్నేధం పీఠం సంఘట్య బుద్ధిమాన్ ॥

౯

అనుక్తాదీని వర్జ్యం ఉక్తవత్త్వాప యేత్రమాత్
నిత్యయాత్రార్థం దేవేశం కారయేదితి శాసనమ్ ॥

౧౦

అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి హవిష్పాక విధిక్రమమ్
పచనాలయ దేశంచ తత్రమాణం తథైవచ ॥

౧౧

★ ఛల్లీ ప్రమాణమ్ ★

స్తమ్బం స్తంభాద్యలంకారం బోధికోత్తర పట్టిషు
తద్ద్వారస్య ప్రమాణేన ఛల్లాస్థానం తథైవచ ॥

౧౨

జలసంస్థాయ సంస్థానం తథైవేన్ద్రన సంయుతమ్

★ ద్రవ్యసంచయమ్ ★

నిత్యాగ్నికుణ్డ సంస్థానం ధాన్యంతణ్డల సంయుతమ్ ॥

౧౩

సంస్థాయంచోప దంశానాం మరీచి క్షీర సర్వప్రైః

లవణాం ఘృతంశ్చైవ దధిచాన్య ద్గుడంమధు ॥

౧౪

ఏతైస్సజ్జయ సంస్థానం పూర్వమేవ ప్రచోదితమ్

★ వర్జనీయ పదార్థాః ★

వరకోద్రవ ధాన్యాని వర్జయిత్వా విచక్షణః ॥

౧౫

కుళుత్త జాతిభేదజ్ఞా ప్రీయంగుం చైవ వర్జయేత్

సూరణ ద్వయకంచైవ లఘునేజ్ఞ తథైవచ ॥

౧౬

కణ్డానాదీని శాకాని వర్జయిత్వా ప్రయత్నతః

తథాలాబూద్వయంచైవ కోశాతక్యాది వర్జయేత్ ॥

౧౭

ఝూటలీ రక్తపుష్పజ్ఞా శాకేషు గ్రాహ్యముచ్యతే

కన్దజ్ఞా కకుభైర్భేదం సర్వంగ్రాహ్య మితిరితమ్ ॥

౧౮

అన్యైరనుక్త జాత్యాదీన్వర్జయేద్దేశికోత్తమః

బింబాలర్క ఫలాదీని వర్జయేదితికేచన ॥

౧౯

ఉత్పలత్రయ కన్దజ్ఞా కన్దంచ కుముదద్వయమ్

ఏవం కన్దస్తు నగ్రాహ్యం కాన్యపాద్యైశ్చవోదితమ్ ॥

౨౦

★ ఉపయుక్తశాకాని ★

భేదం బృహతీ సర్వంచగ్రాహ్యమిత్యుచ్యతే బుధైః

భేదజ్ఞా కారవల్క్యాదీన్సర్వం గ్రాహ్యమితిరితమ్ ॥

౨౧

కన్దం పిణ్డీతకం చైవ క్షుద్ర కన్దం తథైవచ

మహా కన్దాది కన్దజ్ఞా ఆహరేత విశేషతః ॥

౨౨

ప్రకోట్యాశ్చ భేదజ్ఞా తుతథైవ పనసద్వయమ్

కదళ్యాదిషు భేదంచ గృహీత్వాత్ర ప్రయత్నతః ॥

౨౩

కూష్మాణ్డో ర్వారుకంచైవ సింహీవ్యాఙ్గీ తథైవచ

కర్కటాదీనిచ గ్రాహ్యం కలాజాతాని వర్జయేత్ ॥

౨౪

యథోక్త వైదికాచారం యథోక్త ద్రవ్యమాచరేత్

పరిమాణం పలాద్యాది పూర్వోక్తేనైవ కారయేత్ ॥

౨౫

★ పచనోపయుక్తపాత్రాణి ★

తామ్రబాణ్డం ప్రగృహ్యైవ మృద్ధాణ్డంవాధ కారయేత్

షడ్దోణన్య ప్రమాణేన ప్రభూతమితి సంజ్ఞికం॥

౨౬

★ మహాహవిః ★

సహస్ర ప్రస్థ సంయుక్తం మహాహవి రితిస్మృతమ్
గోకర్ణవత్పుత్రం హస్తం పూరయిత్వాతు తణ్ణలైః ॥

౨౭

★ కుడుపాది ప్రమాణమ్ ★

ప్రమాణం కుడుపం జ్ఞేయం దశనిష్కం ఫలంలభేత్
చతుష్కుడుప సంపూర్ణం ప్రస్తమేకం ప్రచక్షతే ॥

౧౮

చతుః ప్రస్థస్య సంపూర్ణం ఆథకం త్వితి సజ్జికమ్
చతురాథక సంపూర్ణం ద్రోణమిత్యభి ధీయతే
పాచయేదేక ప్రాతేణ ఆథకద్వయ ముచ్యతే ॥

౧౯

ద్రోణాదర్పాధికం కుర్యాన్నప చేదేక పాత్రకే

★ దేవ్యాదీనాం హవిఃప్రమాణమ్ ★

దేవ్యౌశ్చ పరివారాది నిత్యహోమ చరుస్తథా ॥

౩౦

ప్రస్థద్వయం ప్రకుర్వీత న్యూనంచైవాత్రపాచయేత్ ॥

★ షడ్విధహవిర్వేదాః ★

సుగంధి రసపంయుక్తం పాచయేదుప దంశకమ్ ॥

౩౧

పాయసం కృసరం గౌళ్యం ముద్గాన్నస్తు యవోదనమ్
శుద్ధాన్నంచేతి షడ్వేదం పాచయేతప్రయత్నతః ॥

౩౨

★ పాయసమౌగ్ధిక, కృసరలక్షణమ్ ★

ఆథకం క్షీరసంయుక్తం ఆథకార్థం జలైర్యుతమ్
గుడంపలఞ్చ నిక్షిప్య తణ్ణలై రాధకై ర్యుతమ్ ॥

౩౩

యథారుచి తథాకుర్యా ల్లవణం తత్రయోజయేత్
ఏవమేవ క్రమేణైవ కృతంతత్సాయసం భవేత్ ॥

౩౪

ప్రస్థస్య ముద్గఖండేన సప్త ప్రస్థ జలైర్యుతమ్
తణ్ణలై రాధకైర్యుక్తం పాచయేన్మౌగ్ధికం భవేత్ ॥

౩౫

షట్ప్రస్థార్థజలైర్యుక్తం ప్రస్థార్థతిల చూర్ణఖమ్
తణ్ణలై రాధకైర్యుక్తం పాచయేత్పు సరంభవేత్ ।

★ గౌళ్యం, యావకం, శుద్ధాన్నమ్ ★

ఫలమేకం గుడైర్యుక్తం పాచయే ద్గౌళ్యముచ్యతే ॥

౩౬

యావసారస్య పక్ష్యేన యావకం పరిచక్షతే

ఏతైఃపఞ్చ ప్రకారేణ లవణైః సహపాచయేత్ ॥

౩౭

కేవలైస్తఞ్మలైః పక్షైః శుద్ధాన్నమితి కీర్తితమ్ ॥
ఏవంక్రమేణ కృత్వైవ షడ్విధం హవిరుచ్యతే ॥

౩౮

★ తండులక్షాళనమ్ ★

తఞ్మలైః శ్వభ్రమదాయ చతుఃప్రక్షాళనం చరేత్
అపఉందం త్వితిజపన్ తత్రకార్యం సమాచరేత్

౩౯

★ హవిష్సౌక విధిః ॥ ★

దేవస్యత్వేతి మన్తేణ ప్రక్రిపే చ్చుద్ధ తఞ్మలైః
ఘ్రుల్యూమారోప యేత్తత్ర విష్ణవే జుష్టముచ్చరన్ ॥

౪౦

వాచస్పతేతి మన్తేణ పాచయేత్తత్రయత్నతః
పాత్రాంతర గతం శీతం ఉపదంశంచ వర్జయేత్ ॥

౪౧

విప్రాదచవిజాతీనాం దర్శనీయశ్చ వర్జయేత్
జీర్ణభాణేన పాకన్తు యామాతీతన్తు వర్జయేత్

౪౨

★ అంతరస్థి, నిరస్థి, బహిరస్థి నిరూపణమ్ ★

అపక్యం చాతిపక్యంచ హవిరాదీని వర్జయేత్
అంతరస్థి నిరస్థితి బహిరస్థి త్రిధాభవేత్
బృహతీ దాడిమీచైవ ప్రభూత పనసద్వయమ్ ॥

౪౩

మాతులుక్ల ద్వయంచైవ అన్యద్వింబ ఫలానిచ
ఏవమాదీని చాంతస్థి జ్ఞాత్వాచైవ విచక్షణః

౪౪

క్రీరం దధిమధుశ్చైవ ఘృతంచై తైలమేవచ
కదళీపల గుడాది నిరస్థీనితి సౌజ్ఞికం ॥

౪౫

నారికేళం కపిత్థంచ బిల్వస్యాది ఫలాదికమ్
ఏతాన్యస్థి బహిఃప్రాక్తా జ్ఞాత్వాచైవ విచక్షణః ॥

౪౬

★ మాషాది ప్రమాణమ్ ★

తిలమష్ట ప్రమాణేన మాషమేకం ప్రచక్షతే
అష్టమాష ప్రమాణేన ఏక శాణేతి సౌజ్ఞికమ్ ॥

౪౭

ప్రమాణం వింశతిశ్శాణం నిష్కమేకం ప్రచక్షతే
దశనిష్క ప్రమాణేన ఫలమేకం ప్రకీర్తితమ్ ॥

౪౮

చతుష్ఫల ప్రమాణేన కుడుపం ఏకముచ్యతే ।
చతుష్కుడు ప్రమాణేన ప్రస్థమేకం ప్రచక్షతే

౪౯

చతుః ప్రస్థ ప్రమాణేన అధకంచ ప్రచక్షతే ।

చతురాధక సంయుక్తం ద్రోణమిత్యభి ధీయతే ॥

౪౯

ఏవమేవ క్రమైశ్చైవ కాశ్యపేన ప్రకీర్తితమ్

★ పచనాలయస్థానమ్ ★

ప్రథమావరణే చైవ ద్వితీయావరణే తథా ॥

౫౦

ఆగ్నేయాం పచన స్థానం కారయిత్వా విచక్షణః

తృతీయావరణేత్వాది నకుర్యాత్పచనాలయమ్ ॥

౫౧

అనుక్తంచేతి యత్సర్వం మస్తద్రవ్య క్రియాదిషు

అభ్యేరేణోక్త వత్సత్వా విపరీతం నకారయేత్ ॥

౫౨

★ శ్రీ సూత్రోక్త ధాన్యాహరణమ్ ॥ ★

వైఖానసేన సూత్రేణ ఉక్తధాన్యం సమాహరేత్

అన్యధాన్యా దికాదీని సారూఢేతిశాసనమ్

౫౩

చతుష్కుడు పమర్థవాం షడ్విధం హవిరాదిషు

విధినా పాచయేద్వి ద్వాన్పుహిః ప్రక్షాళనం చరేత్ ॥

౫౪

★ మస్త్రేణహవిః పాత్రేషు పుండ్రధారణమ్ ★

చిరాయుషేతి మస్త్రేణ భస్మనా పుష్కరాచరేత్

ధర్మజ్ఞానంచ వైరాగ్య మైశ్వర్యాదీని కల్పయేత్ ॥

౫౫

ఘల్క్యాంబు పార్శ్వమృద్ధిర్వా భస్మనాపుండ్రమాచరేత్ ।

★ ఘల్క్యాఃపోక్షణమ్ ★

ఘల్క్యాంతర్వల యంగత్వా తోయధారాంసమాచరేత్ ॥

౫౬

అథవా ప్రోక్షణం తత్ర ఆశాన్వీతి సముచ్చరన్ ॥

★ హవిఃపాత్రాసాదనమ్ ★

ప్రపద్య హవిరాదీని న్యసేద్యేశస్య దక్షిణే ॥

౫౭

వామభాగే తథాకేచిత్సర్వరం స్థాపయేత్కమాత్

దేవస్య ప్రముఖే వాధకారయేదితి కేచన ॥

౫౮

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే బలిభేర విధి ఘావిఃపాకవిధి

నిష్కుప్రమాణ పచనాలయ స్థాన విధిర్నామ అష్టావింశోఽధ్యాయః

ఏకోనత్రింశో ౭ధ్యాయః

★ సన్ధ్యారక్షా లక్షణమ్ ★

అతఃపర మిదం గుహ్యం సన్ధ్యారక్షస్య లక్షణమ్
పాత్రం తన్మధ్య దీపస్య లక్షణం వక్ష్యతే బుధాః ॥ ౧

లక్షణం తస్య పాత్రస్య హవిఃపాత్రోక్త వచ్చరేత్
అథవా పాత్రమధ్యేచ యవాభ్యాం తత్ర చోన్నతమ్ ॥ ౨

గోశకోన్నతరం వాథ సాష్టపత్రం సకర్ణికమ్
ఏవం పాత్రం ప్రకుర్వీత అన్యధావాపి కారయేత్ ॥ ౩

సర్వలోక సమ్మధ్యర్థం సర్వదుఃఖ వినాశనమ్
సర్వభూత హితార్థాయ తత్కుర్యాత్రిః ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౪

నివృత్త్య నయనాభీష్టం సన్ధ్యారక్షాం సమాచరేత్
పాత్ర ప్రదేశేచ కుర్యాన్మణ్డలం చోపలేపయేత్ ॥ ౫

★ సమర్పణకాలాః ★

ప్రదోషకాలే ధర్మాత్మా అర్చనాస్తే సమాచరేత్
తత్కాలే నృత్యగేయాద్యై స్తుత్యంతం కారయేద్బుధః ॥ ౬

ఏకత్రి బహుభిః పాత్రైర్గుహీత్వా పచనాలయే
ఘ్రాత్యాశ్చ ప్రముఖే కుర్యాన్మణ్డలం చోపలేపయేత్ ॥ ౭

శన్నదేవీరితి ప్రాక్ష్యన్మరే దపురసాం గణమ్
గణికాపాత్ర మాదాయ మణ్డలస్యోపరి న్యసేత్ ॥ ౮

★ తత్పాత్రే నిక్షేపణ ద్రవ్యాః ★

తత్పాత్రేతువి నిక్షిప్య దూర్వా తణ్డల పిష్టకైః
కణసర్వష పుష్పంతు మద్దమన్నం వినిక్షిపేత్ ॥ ౯

పీతం రక్తం తథాశ్యామం కృష్ణం శ్వేతనిభం పృథక్
ముష్టిప్రమాణ మేవోక్తం పాత్రమధ్యే వినిక్షిపేత్ ॥ ౧౦

తైలంవాపి ఘృతంవాథ లబ్ధమాదాయ చాదరాత్
పిష్టం ప్రతినిధిం కృత్వా మధ్యేవర్తిం వినిక్షిపేత్ ॥ ౧౧

వసుసంఖ్యా తపోభూత వేదమేక మితిక్రమాత్
తైలాపుత్య తతోవర్తిం ఉద్దీపన మథాచరేత్ ॥ ౧౨

- అహమగ్నో రితిత్యుక్త్వా తత్రకార్యం సమాచరేత్
ప్రదద్యుర్గణికాశ్చైవ మూర్ధోపరిచకారయేత్ ॥ ౧౩
- అన్యైర్విప్రజనైర్వాధ తేనకర్మతు కారయేత్
దేవస్యాగ్రే తిప్రాదశ్చ న్యసిత్వా దేశికోత్తమః ॥ ౧౪
- తత్తద్దీపంనయేత్పశ్చాద్విష్ణుస్త్వాం రక్షముచ్చరన్
కౌతుకాగ్రే విశేషేణ పాదస్యోపరివిన్యసేత్ ॥ ౧౫
- తద్దీపం ప్రోక్షయే ద్విద్వాన్సుభీ వోహవ్య ముచ్చరన్
★ తదధిదేవతాహ్వానమ్ ★
వారాహం నారసింహశ్చ వామనంచ త్రివిక్రమమ్ ॥ ౧౬
- ఏవం మూర్తిభిరావాహ్య పాద్యాద్వైరర్చయేత్క్రమాత్
అథవా శ్రియమావాహ్య అర్చయిత్వాష్టవిగ్రహైః ॥ ౧౭
- తతో ధ్వుత్యచ తద్దీపం ఏకమేవ ప్రదక్షిణమ్
★ తత్సమర్పణమ్ ★
అథవాబ్రామయేత్రీణి ఇదం విష్ణురితిబ్రువన్ ॥ ౧౮
- పశ్చాత్పీఠం చతుర్దిక్కు బ్రామయేత్తద్వ్యపాహ్యచ
అన్నంప్రాణం తథాత్మానం విజ్ఞానానస్తమేవ ॥ ౧౯
- ఏవంమంత్రం సముచ్చార్య తేనకర్మ భ్రమీకృతమ్
అన్యద్వర్ణాని ద్రవ్యాణి బ్రామయేత్తదనుక్రమాత్ ॥ ౨౦
- విష్ణుస్త్వాం రక్ష ఇత్యుక్త్వా తేనకర్మ సమాచరేత్
ద్రవ్యయుక్తంతు తద్దీపం బహిర్దత్వా త్వనుక్రమాత్ ॥ ౨౧
- అక్షహస్తస్యపృష్ఠేతు తద్దీపశ్చ విస్ఫుజ్యచ
అన్యత్యణాది ద్రవ్యాణి ఛుల్క్యామగ్నో వినిక్షిపేత్ ॥ ౨౨
- పశ్చాదుచ్చార్య మన్తేణ సుధాద్వైః పుణ్యమాచరేత్
తద్విప్రాసేతి మన్తేణ తత్రకార్యం వినిర్దిశేత్ ॥ ౨౩
- సృతర్థగేయం తథాకుర్యాత్సాయంరక్తా క్రమంబుధాః
★ నీరాజనమ్ ★
నీరాజన క్రమంవక్ష్యే శృణుధ్వం మునిస్తమాః ॥ ౨౪

దివారాత్రో ద్వయేకాలే నిత్యేనైమిత్రికే తథా
ఆస్థానేచాన్య పుణ్యార్థే దీపకర్మ సమాచరేత్ ॥

౨౫

★ తత్పాత్రలక్షణమ్ ★

లక్షణం తస్యపాత్రస్య వక్ష్యతే శాస్త్ర చోదితమ్
ద్వాదశాంశుల మానేన దణ్ణంకృత్వా విచక్షణః :

౨౬

తద్దణ్డార్థ్య ప్రమాణేన బ్రామయిత్వా విచక్షణః
ఏవంధ్వయం తదుత్పేథం సమవృత్తం తదూర్హతః ॥

౨౭

ఓష్ఠానాంచ తథోత్పేథం తథాకుర్యాన్మనోహరం
తస్యపాదాన్య విస్తారం తదర్థంవాస్తవకార యేత్ ॥

౨౮

యథాశోభం దృఢంకృత్వా శిల్పినాకారయేత్కృమాత్
ఏవంకృత్వాతు తన్మధ్యే గోళకణ్డ ప్రమాణతః ॥

౨౯

మధ్యేచిద్రం ప్రకుర్వీత ద్వారదీపం విచక్షణః
పూర్వోక్తేన విధానేన ఉద్దీపనమథాచరేత్ ॥

౩౦

ఉక్తక్రమేణ చాలోఢ్య తత్కృమేణ ప్రదాపయేత్
తద్దేవ మర్చయేద్విద్వాన్ త్రినేత్రం చాధి దైవతమ్ ॥

౩౧

ఏవం ప్రదక్షిణీకత్య శుభ్రాఙ్మోతి రితిబ్రువన్
తద్దీపం విస్మజే, తృశ్చా ద్యూతపీఠే వినిక్షిపేత్ ॥

౩౨

అథవా కారయేత్తత్ర ఉపపాత్రే విశేషతః
అన్యథాపి నకర్తవ్యమితి శాస్త్రస్య నిశ్చయః
ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా ఇహలోకే చిరంసుఖమ్ ॥

౩౩

అన్తే విమానమారుహ్య సాలోక్య పదమాప్నుయాత్

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికార సంధ్యారక్తో నీరాజన విధిర్నామ ఏకోనత్రింశో ౭ధ్యాయః

త్రింశో ౭ ధ్యాయః

ఋషయః ఊచుః

★ చరభేరస్య ఆత్మన్యాసమ్ ★

చరజ్ఞ దేవదేవస్య స్థాపనా రాధనం విధిః

నారాయణస్య దేవస్య జగద్వ్యవస్యభావతః

౧

మన్తాక్షరమయంత్యస్య తన్నుత్తాం బ్రహ్మణః ప్రభో

తదారాధన కర్తృణాం ద్విజానాం స్థాపనే తథా ॥

౨

న్యాసమన్తాక్షరం చైవ దేవదేవ సుతప్రభో

ద్విజానామేవ సర్వేషాం ఆత్మ సంస్కార మేవచ ॥

౩

★ భృగురువాచ ★

సమ్యగుక్తంచ యుష్మాభిర్దేవదేవ కథామృతమ్

మయాపి దేవదేవేన బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ॥

౪

యదుక్తమధునాసార్థం పూర్వమేవ ప్రకాశితమ్

చరజ్ఞదేవ దేవేశం మన్తాక్షర మయంప్రభుమ్

౫

జగద్వ్యవస్యమశేషేణ ముక్తిసాధనహేతుకమ్

సావధాన పరోభూత్వా శృణ్వన్తు మునిసత్తమాః ॥

౬

తన్నుస్తం తస్యకాలజ్ఞ అభ్యన్యాస విధిక్రమమ్

దేవదేవస్యచాహ్వాని మునీనాంజ్ఞా ప్రబోధితమ్ ॥

౭

స్వస్తికాసనమాస్థాయ స్వాత్మానం విన్యసేద్బుధః

★ షడంగన్యాసమ్ ★

శిరశ్శిఖాతథాచాస్త్రం నేత్రద్వయ సమంతథా ॥

౮

మాయాబీజం శిరోమధ్యే శిఖాయాం విష్ణుమేవచ

చక్రబీజం తథాచాస్త్రం శ్రీబీజం హృదయేన్యసేత్ ॥

౯

మహీబీజజ్ఞా కవచం కామబీజజ్ఞా చక్రుషీ

ఏతైష్షడంశ మిత్యుక్త్వా ప్రణవం పరివేష్టనమ్ ॥

౧౦

పూర్వం షడంశమావిశ్య ప్రణవేన సహైవతు

తైలధారామవిచ్ఛిన్నం దీర్ఘఘణ్డా నినాదవత్ ॥

౧౧

ఘణ్డానినాదవత్పూర్వం ప్రణవంసమ్యగుచ్చరన్

రేచకం ప్రథమం కుర్యాత్పూరకం తదనంతరమ్ ॥

౧౨

తతః కుమ్భక మా యోజ్య ప్రణవం మూర్ధ్ని విన్యసేత్
ఆకంఠాంతం జపేత్కుమ్భం సర్వకామార్థ సాధకమ్
రేచకం పూరకం చైవ కుంభకంచ త్రిధాభవేత్ ॥

౧౩

౧౪

తథాప్రయుక్తమీంకారం ప్రతినిర్వాప్యమూర్ధని
తదోజ్కార మయోయోగీ ఆక్షరం త్వక్షరీ భవేత్ ॥

౧౫

ప్రాణో ధనుశ్చరో హ్యత్మా బ్రహ్మ తల్లక్ష్యముచ్యతే
అప్రమత్తేన వేధవ్యంశరవ త్తన్మయోభవేత్
అప్రయత్నేనైవ ధన్యం చరంతత్ర సునిశ్చలమ్ ॥

౧౬

నిర్దగ్ధస్తు తథాత్మానం భస్మీభూతం విచిన్తయేత్ ॥

౧౭

భస్మమధ్యే పునర్ద్యాయే త్సేమ్యం సోమస్య మణ్మలమ్
సోమమణ్మల మధ్యేతు శుద్ధస్ఫటిక సన్నిభమ్ ॥

౧౮

పీతామృత ధరంసౌమ్యం సువర్ణంచ కిరీటినమ్
శఙ్ఖచక్ర ధరంధ్యాయే దష్టశక్తిభిరావృతమ్ ॥

౧౯

ఇదం ధ్యానంసమాఖ్యాతం కలాషాడశసంయుతమ్
★ ఏకాక్షరన్యాసమ్ ★

ఏవం క్రమేణ సకలం హృది ఏకాక్షరాదికమ్ ॥

౨౦

తంయజ్ఞ నేతా బాహ్వోశ్చ కంఠేచైవస ఏషకః
హిరణ్మయం తాలుమూలే జహ్వగ్రేచసరస్వతీ

౨౧

శ్రోత్రే ప్రాతాశ్చ విజ్ఞేయ స్సామైశ్చక్షుషివిన్యసేత్
యమధ్వరే భృవోర్మధ్యే త్వంస్త్రీచైవ లలాటకే ॥

౨౨

త్వమేవ ధాతా ఆస్యేతు మూర్ధ్నిత్వంభార్యువేతిచ
యఏవంచ తథాపాదేమనసా బ్రహ్మచిన్తయేత్ ॥

౨౩

బుద్ధిమతేతి మంత్రేణ నాభావిన్యస్య మంత్రవిత్
ఏవమేకాక్షర న్యాసః అచోస్తన్యాస ఉచ్యతే

★ అచోస్తన్యాసమ్ ★

తతఃపాదేత్వకారణ్చ ఆకారం గుల్ఫమేవచ ॥

౨౪

ఇకారం జానుమధ్యేచ ఊర్వోరీకారమేవచ
మూలాధారే ఉకారంతు ఊకారం నాభిమూలతః
ఋకారం హృదయేన్యస్య ఋకారం కణ్ఠిఏవచ
లుకారం దక్షిణేహస్తే లూకారం వామహస్తకే

ఏకారమధరేన్యస్య జిహ్వఐకారమేవచ
 నాసాపుటేచ ఓకారం ఔకారంచైవ చక్షుషి
 అంకారఞ్చ భృవోర్మధ్యే అంకారఞ్చ లలాటకే
 ప్రణవంశిరసిన్యస్య మస్తరాజేన వేష్టయేత్
 యథాదేహి తథాబేరే న్యాసకర్మ సమాచరేత్
 ఏవంన్యాసేతు సర్వాంశం నిత్యం సన్నిహితో హరిః
 తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన న్యాసకర్మ సమాచరేత్
 సర్వేష్వర్చన కాలేషు సమ్యగ్ధ్యానయుతోన్యసేత్
 హృత్పద్మమధ్యే దేవేశం ధ్యాయేత్సమ్యగ్విచక్షణః
 ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
 వాసాధికారే న్యాసవిధ్యాత్మ సంస్కార విధిర్నామ త్రింశోఽధ్యాయః

ఏకత్రింశోఽధ్యాయః

★ చక్రలక్షణమ్ ★

అతః పరమిదం వక్త్ర్యే మూర్తి చక్రస్య లక్షణమ్
 చక్రం ద్వివిధంజ్ఞేయం మూర్తిం చామూర్తిమేవచ ॥
 మూర్తిం సకలమిత్కుక్తం అమూర్తం నిష్కలం స్పృతమ్
 ధృవజేరస్య హస్తేన సర్వస్యాఙ్గుల విస్తరమ్ ॥
 గృహీత్వా ద్విగుణీకృత్య భ్రమీకృత్య ప్రయత్నతః
 అథవా త్రిగుణీ కృత్య బ్రామయేదితికేచన ॥
 ద్వాదశారంతు తన్మధ్యే కృత్వా తత్రయధాక్రమమ్
 ద్వాత్రింశద్వాధ కుర్వీత షోడశారమథాపివా ॥
 పఞ్చనవ శిఖాయుక్తం మధ్యమాది బహిఃక్రమాత్
 గోళకం చక్రమధ్యేతు వృత్తమత్ర ప్రకల్పయేత్ ॥
 వసుధాతలం కుర్వీత కర్ణికాచ సమాయుతమ్
 నేమిమధ్యే స్థితందేవం బలిజేరయుతం క్రమాత్-॥
 భుజాష్టక సమాయుక్తం చతుర్భుజమథాపివా
 వృత్తంవా చతురస్రంవా శిఖాం తత్రైవ యోజయేత్ ॥

బ్రామ మధ్యేతు సంయుక్తం శిఖానల సమాయుతమ్
కిరీట హార వలయైర్భుషణైర్భుషితాన్యకే ॥

౮

ద్విభుజం ప్రాజ్ఞాలిం కృత్వా సకలందేవ మవ్యయమ్
దంష్ట్రాకరాళ వదనం చారుదంష్ట్రైః ముఖాలిస్సమమ్

౯

మూర్తిం తన్నేమి మధ్యేచ అన్తరాళం యవద్వయం
మూర్తి చక్రమితీతుక్తం స్థాపయిత్వాత్రిణోక్తవత్ ॥

౧౦

చతుర్భుజ సమాయుక్తం భుజైశ్చ ర్ద్వైవిశేషతః
పాశాఙ్కుశజ్ఞా సంధార్య అభయం కటకం ధరమ్ ॥

౧౧

భుజాష్టకే విశేషేణ ధృత్వాచైవాత్రమష్టకమ్
అభయం ముసలంచైవ పాశంఖడ్గంచ దక్షిణే ॥

౧౨

అఙ్కుశజ్ఞా ధనుశ్చైవ ముసలం కటకం పరమ్
శఙ్ఖంచక్రం గదాపద్మం ముసలం శార్ఙ్గమేవచ ॥

౧౩

పాశాఙ్కుశధరందేవం ధృతం చైవేతి కేచన
ఏవంచాష్టభుజందేవం స్థితంషట్కాణ మధ్యగమ్ ॥

౧౪

అన్యత్ర కేవలంచక్రం కృత్వాతత్కాశ్యపాక్షపత్
మూర్తిమన్త్రేణహుత్వాతు నిష్కలం, ప్రీతినంజ్ఞకమ్ ॥

౧౫

చతురఙ్గులం తద్దండం వ్యాళసింహో పరిస్థితమ్
స్థాపయిత్వా యథాన్యాయం బలిబేరం సహేతి నా ॥

౧౬

బ్రామయిత్వోత్పవేవిద్వాన్మలిం తత్రైవ నిక్షిపేత్
మూర్తిచక్రం యదిశ్యాచ్ఛేత్ బలిబేరం వినాచరేత్ ॥

౧౭

సకలం సర్వమృద్ధిస్స్య నిష్కలం మూర్తిరేవచ
అలోత్త్యైవోభయందద్వా ద్యజమానస్య చేచ్ఛయా
ఏవం చక్రన్తు సంప్రాక్తం కృత్పుం సఙ్కుచితంమయా ॥

౧౮

వివరీతం నకురీత ఇతిశాస్త్రస్య నిశ్చయః

★ శాన్త్యాది ఉత్పవ క్రమః ★

అత ఊర్ధ్వంప్రవక్ష్యామి దేవేశస్యోత్పవక్రమమ్ ॥

౧౯

శాన్తిజ్ఞా భక్తికాలోపి త్రిధాచైవోత్పవ క్రమమ్

౨౦

అనావృష్టి శత్రుభయ దోషశాన్తిన్తు శాన్తికః ॥

త్రినేత్ర శక్త్యాద్యాగ్నేయే గ్రామమధ్యే కృతోత్పవే
సామ్యోత్పవం పునఃకుర్యాద్భాన్తి రేవేతి కేచన ॥

౨౧

- యథావిభవ విస్తారం శ్రద్ధాభక్తి సమన్వితమ్
ఏవం భక్త్యుత్పవం ప్రోక్తం కాలోత్సవ ఇహోచ్యతే ॥ ౨౨
- గ్రామర్థే యజమానర్థేనృపర్థేచ తథైవచ
అయనే విషువేచైవ ఉత్తరాయణ పూర్వకే ॥ ౨౩
- విష్ణుపజ్ఞాదినేవాధ ధృవస్థాపనఋక్తకే
యథేష్టదినకాలేచ కల్పయేత్తీర్థఋక్తకమ్ ॥ ౨౪
- మేషాది ద్వాదశేమాసే ప్విష్టం నిశ్చిత్య యత్తుతః
అబ్జం ప్రతి అవిచ్ఛిన్నం కల్పయేత్తు స్వశక్తితః ॥ ౨౫
- ఏవం కాలోత్సవం కుర్యాచ్ఛాస్త్ర దృష్టేన కర్మణా
★ అహ్నిక దిన నిర్ణయమ్ ★
ఏకవింశదహం వాధనవాహం పజ్ఞాసప్తకమ్ ॥ ౨౬
- త్రయోదశాహం పక్షాహం కారయేత్తస్య శక్తితః
అథవా త్రింశద్దినేవాధచోత్సవం చేతి కేచన ॥ ౨౭
- ద్విగుణం త్రిగుణం కృత్వా గుణసంఖ్యా క్రమం విదుః
తస్యపూర్వం ప్రకర్తవ్యం ధ్వజస్యాప్యధిరోహణమ్ ॥ ౨౮
- ఆరమ్భుదివసాత్పూర్వం నవమేవాధ సప్తమే
పజ్ఞామేవాఙ్మరాస్తత్ర అర్చయిత్వా విచక్షణః ॥ ౨౯
- ప్రతిష్ఠాక్రమేజైవ యాగద్రవ్యం సమాహరేత్
★ ధ్వజపట లక్షణమ్ ★
ధ్వజార్థం పటమాదాయ వస్త్రయుగ్మేన యోజయేత్ ॥ ౩౦
- తత్పటం ధ్వజవత్సృత్వా తస్యాగ్రే శూర్పవత్సృతమ్
అన్యత్సరం ద్విధాకృత్య త్రిధావాపి చకారయేత్ ॥ ౩౧
- అగ్రే పుచ్చప్రదేశేతు వేణుయష్టిం సుయోజయేత్
తత్పటస్వర్ణభాగేతు పిష్టపాకం ప్రలేపయేత్ ॥ ౩౨
- ఉర్ధ్వే ప్రతిష్ఠయేచ్ఛుష్ణం శోషయిత్వా శనైఃక్రమాత్
పీతంకృష్టం తథాశ్యామం రక్తంవాపి చకారయేత్ ॥ ౩౩
- అన్యధ్యర్థాదిభేదేన శిల్పశాస్త్రాక్రమత్రమాత్
★ పటమధ్యేగరుడప్రమాణమ్ ★
పటమధ్యేతు సంలిఖ్యతార్కరూపం విచక్షణః ॥ ౩౪

ధృవబేర సమంకుర్యాదుత్తమంతు విశేషతః
ఉష్ణీపాత్పాదపర్యంతం కర్ణాంతంవాధ కారయేత్ ॥

37

★ గరుడ లక్షణమ్ ★

గగనే గమనాకారం పక్షవిక్షేప సంయుతమ్
తత్సర్వం రుక్మవర్ణేన అన్యద్వర్ణం నకారయేత్ ।
సర్వావయవ సంపూర్ణం ద్విభుజం ప్రాంజతికృతమ్
మకుటాభరణ సంయుక్తం సర్వాభరణ భూషితమ్ ॥

38

కుశ్చీతం వామపాదశ్చ పృష్ఠభాగోర్మతాన్యకమ్
కిశ్చీదాయత వృత్తాక్షం నీలవర్ణగ్ర నాశికమ్ ॥

39

కిశ్చీణీజాలసంయుక్తం బాహుబన్ధాబ్జుళీయకమ్
పుష్పమాలాపరివృతం నానాపుష్పాద్యలంకృతమ్ ॥

30

పార్శ్వద్వయేచ కుమ్భాచ దీపాన్తత్రైవ కారయేత్
పాదపార్శ్వేతు సంలేఖ్య పాలికాంశ్చాంకురైః తథా ॥

31

ఉపరి చక్రేణ సంయుక్తం పశ్చాయుధ సమన్వితమ్
అష్టమశ్లశసంయుక్తం ధూపదీపాది పాత్రకమ్ ॥

40

చామర గ్రాహణీభ్యాశ్చ పటోపరిసు లేఖయేత్
చన్ద్రంసూర్యం తథాలేఖ్యం మునిచిహ్నాని లేఖయేత్ ॥

41

సనకం సనత్కుమారం లేఖయిత్వా విచక్రణః
భూషణైరష్టనాగైశ్చ వామహస్తేత్వనన్తకమ్ ॥

42

వాసుకిం యజ్ఞసూత్రశ్చ తక్షకం కటిసూత్రకమ్
హారం కర్కటకం జ్ఞేయం పద్మం దక్షిణ కర్ణకే ॥

43

వామకర్ణే మహాపద్మం శఙ్ఖం శిరసిన్యసేత్
గుళికం దక్షిణేహస్తే క్రమాత్సర్వవిభూషితమ్ ॥

44

ఏవం సంలేఖ్య మతిమాన్ శిల్పశాస్త్ర విశారదః
అన్యద్వర్ణేన సంలేఖ్య యథాలాభం తథాభవేత్ ॥

45

అన్యత్పటంతు సర్వత్ర కృష్ట వర్ణేనపూరయేత్

★ ధ్వజపట ప్రమాణమ్ ★

పటస్య లక్షణం వక్ష్యే శృణుధ్వం శాస్త్రచోదితమ్ ॥

46

పాదాయామ సమంవాపి మూలద్వారప్రమాణకమ్
విస్తృతం పశ్చహస్తేన త్రిహస్తంవాపి కారయేత్ ||

౪౭

★ దండలక్షణమ్ ★

అస్తస్సారం బహిస్సారం ద్వివిధం దణ్ణముచ్యతే
తాళశ్చ నారకేశశ్చ వేణుపూగం తథైవచ ||

౪౮

ఏవమాదిమ వృక్షేషు బహిస్సారమిస్త్రిస్త్రితమ్
కదమ్పం చమ్పకం చైవ వకుళార్జునకౌ తథా ||

౪౯

ఖదిరశ్చేతి బిల్వశ్చ క్రముకం నీపకం తథా
ఏతేషుచాస్తస్సారేషు యథాలాభం ప్రగృహ్యచ||

౫౦

★ ధృజోన్నత ప్రమాణమ్ ★

విమానసమ దణ్ణంవా కృత్వాచైవ విచక్షణః
కుర్యాత్పాద సమంవాధ అర్థాధికమధాపివా ||

౫౧

మహాప్రాసాద బైన్నత్యంక పోతాస్తన్తు కారయేత్

★ గ్రాహ్యవృక్షాః ★

పాలాశాశ్వత్థబిల్వాద్యైః బన్ధకం పనసం తథా ||

౫౨

వకుళార్జునా సంయోజ్య ఉక్తదారుం సమాచరేత్

★ వర్షసీయవృక్షాః ★

కృమిచ్ఛిద్రం స్వయంజీర్షం అన్యముద్దేశ్య కల్పితమ్ ||

౫౩

ఏవమాదీని సంత్యజ్య దణ్ణస్థాపన ముత్తమమ్

అక్షహస్తస్య పృష్ఠేవా ప్రముఖేవాపి కారయేత్ ||

౫౪

★ ధృజపటప్రతిష్ఠా ★

ప్రముఖే శఙ్ఖపృష్ఠేవా ఆస్థానాగ్రే ప్రకల్పయేత్

శయనే పాదపార్శ్వేవా ప్రాసాదస్యాపరేపివా ||

౫౫

యథావిహగ్లం సంస్థాప్య కారయిత్వా విచక్షణః

సజ్కుటేస్థానకేయత్ర ఏతేష్యేకత్ర కారయేత్ ||

౫౬

మన్దిరాత్పురతోవాధ ప్రముఖే దక్షిణే ౭ధవా

యథా విభవ విస్తారం ప్రపాంకృత్వా విచక్షణః ||

౫౭

వేదిం కృత్వాతు తన్మధ్యే పూర్వోక్తేన విధానతః

కుణ్ణమౌపాసనం సమ్యక్క్రత్వాహ్వాం కారయేత్క్రమాత్ ||

౫౮

తథైవోత్తర పార్శ్వేచా వాస్తుహోమం సుహూయతామ్ |

పర్యగ్నిపంచ గవ్యాభ్యాంసమభ్యుక్త్య ప్రయత్నతః ||

౫౯

- ఊర్ధ్వవేద్యాన్తు తన్మధ్యే ధాన్యరాశ్య పరిన్యసేత్
చక్రజ్చ దక్షిణేస్థాప్య అమితంచోత్తరే తథా ॥ ౬౦
- అపూరం విధివత్పుత్యా కుణ్ణమౌపానే క్రమాత్
తూలికాయాంసమాదాయ శిల్పినాచాక్షి మోచకమ్ ॥ ౬౧
- తత్పటం, ప్రోక్షయే ద్విద్వాన్తదైవాదాయచాదరాత్
తదాక్ష్యన్మీలనం కుర్యాద్ధ్వజం గరుడమేవచ ॥ ౬౨
- గవాద్యాదీని సంవీక్య ప్రతిద్రవ్యం సమస్త్రకమ్
ఆదర్శంచైవ కూర్చంవా ప్రముఖే తత్ర నిక్షిపేత్ ॥ ౬౩
- సప్తభిఃకలశైస్సానం పూర్వోక్తేనైవ కారయేత్
ప్రతిసరం పూర్వవద్బద్ధా కుమ్భపూజాం సమాచరేత్ ॥ ౬౪
- ధ్యానమావిశ్య తత్కాలే ఆత్మసూక్తం జపేన్మనుమ్
యథాలేఖ్యం తథాధ్యాత్వా కుమ్భామ్భుని సమాహితః ॥ ౬౫
- తత్పటంచాదివాస్యైవ అర్చయిత్వాష్టవిగ్రహైః
ప్రచ్ఛాద్య నవవస్త్రేణ వాద్యగేయాది ఫోషయేత్ ॥ ౬౬
- ఛన్దాన్యధ్యయనం కుర్యాత్ప్రాగాదీనాం యథాక్రమమ్
పశ్చాదగ్నిం పరిస్తీర్య హోత్రంచైవ సుహూయతామ్ ॥ ౬౭
- అగ్రే సప్తదశైర్నుత్వా అన్యత్పూర్వ వదాహ్వాయేత్
జప్తాకారం తథాకుర్యాత్పూర్వోక్తేన విధానతః ॥ ౬౮
- విహజ్గం గరుడంచైవ పక్షిరాజం ఖగాధిపమ్
ఏవం మూర్తిభిరావాహ్య ధ్యాత్వావై దేశికోత్తమః ॥ ౬౯
- విష్ణుసూక్తం తతోహుత్వా పురుషసూక్త సమన్వితమ్
ధ్వజగారుడ మన్త్రైచ హుత్వాతత్ర సమాహితః ॥ ౭౦
- ప్రత్యేకన్తు తతోహుత్వా అష్టోత్తర శతంక్రమాత్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తజ్చ పురుషసూక్త సమన్వితమ్ ॥ ౭౧
- హుత్వా సకృత్ప్రయోగజ్చ కారయిత్వా సమాహితః
సర్వదేవార్చనం తత్ర రాత్రిశేషం నయేత్క్రమాత్ ॥
- ప్రభాతేచైవ శుద్ధాత్మా స్నాన పూర్వాదికం చరేత్
సద్మ ప్రదక్షిణం కృత్వా దేవదేవం ప్రణమ్యచ ॥

పాదప్రక్షాళనాదీని పటశుద్ధించ కారయేత్
 పటముద్భుత్య తత్కాలే ప్రణమ్యైవానుమాన్యచ ॥
 ఉక్తప్రకారంచాలోడ్య న్యసేద్యజాక్షరాదికమ్
 కుమ్భాచ్ఛక్తిం సమాదాయ కూర్చేనైవాహ్వయేత్కమాత్ ॥

౭౪

౭౫

గరుడసూక్తం జప్తాతు విధినా పూజయేద్భుధః
 ముద్గాన్మంచ నివేద్యైవ పానీయాచమనం దదేత్ ॥

౭౬

★ గరుడస్యముద్గాన్మనివేదనమ్ ★
 తామ్బూలం ముఖవాసణ్చ దత్త్వాదేవం ప్రణమ్యుచ
 తన్నివేదితమన్నాద్యం పృథక్పిండాని కారయేత్ ॥

౭౭

★ తత్రసాదేన సర్వాభిష్ట సిద్ధిః ★
 స్త్రియశ్చాహూయ పుత్రార్థం వివాహార్థం తథైవచ
 పుత్రార్థే మృతపుత్రీవా రోగీశత్య జయార్ధినః ॥

౭౮

శుచిస్సమాహితో భూత్వా గరుడం సంప్రణమ్యుచ
 పాదప్రక్షాళ్యవాచమ్యుస్థిత్యాగ్రేచ జితేంద్రియః ॥

౭౯

పశ్చాత్పిణ్యం సమాదాయ దత్త్వాచార్యం ప్రతిప్రతి
 యధేష్టకామం, స్మత్వాతు సగృహీత్వా ప్రయత్నతః

౮౦

కృతార్థో ఽహమితిస్మత్వా భోజయేత్తత్ర సన్నిధౌ
 పశ్చాదాచమ్య శుద్ధాత్మా గరుడం సంప్రణమ్యుచ ॥

౮౧

విపరీతాచర్యోస్తు ఫలంతస్య నవిద్యతే
 పశ్చాద్వాదకమాహూయ భరతస్యోక్త మార్గతః

౮౨

★ భేరీతాడనమ్ ★

బేరీంసద్యోధివాస్యైవ నస్తీశం పూజయేత్కమాత్
 శఙ్ఖకాహళతస్త్రిచ వేణు శృంగద్వయాదికమ్ ॥

౮౩

కకుభం వృషదణ్ణన్తు గోముఖం మర్దళం తథా
 భేరీపటహ జర్హర్హ్య పశ్చవాద్యానిచాహరేత్ ॥

౮౪

తత్ర సంప్రాక్త్య శుద్ధాత్మా శుచీహవాన్యముచ్చరన్
 యష్టిమాదాయ తత్పశ్చ ద్వీశస్యాగ్రేతు తాడయేత్ ॥

౮౫

పశ్చాత్పర్యం గృహీత్వాతు వాదకాన్ష్టోషయేత్పునః

★ గరుడ విష్ణుబ్రహ్మదితాళకమ్: ★

గరుడతాళం తథాఘోష్య విష్ణుతాళమతఃపరమ్ ॥

౮౬

బ్రహ్మతాళాదికం ఘోష్య ఈశానాన్తాని ఘోషయేత్
తద్దైవ వారుణాదీని తద్విక్కుక్తాని ఘోషయేత్ ॥

౮౭

తద్దైవ సాయతూర్వేతు ఘోషణార్థం వ్రజేద్గురుః
గజాశ్వరథ సంయుక్తం యాత్రాయాయాం యాదిశాప్రాక్తా ॥

౮౮

తత్రడోలాది యన్త్రాణి ధ్వజస్యాగ్రే ప్రకల్పయేత్
ఛత్రచామర పింఛాద్యైః పతాకైర్వివిధైర్ధ్వజైః ॥

౮౯

అన్య్యాంశ్చ బహువాద్యాని అన్యాన్సర్వాన్ ప్రకల్పయేత్
ముద్గాన్నయుక్త బలిహరణమ్

ముగ్ధయుక్తం చరుంపక్వా కటాహే ప్రక్షిపేన్నయేత్ ॥

౯౦

మణికాద్యనపాయాన్తం బలింక్షిప్వా యథాక్రమమ్
అక్షహస్త ర్విసాతత్ర అన్యాన్దేవా న్మలింక్షిపేత్ ॥

౯౦

బలిబేరం తథాచక్రం ధ్వజస్యాగ్రే నయేత్కృమాత్
మూర్తిచక్రం యదిస్త్యా ఛేద్బలి భేరం వినాచరేత్ ।
కోపురస్య బహిర్గత్వా బలిస్థానం ప్రతిఫ్రతి ॥

౯౧

శనైర్గత్వా బలిశ్చైవ క్రమాత్తతైవ నిక్షిపేత్
చక్రస్యాగ్రే జపిత్యైవ యజ్ఞసూక్తం విచక్షణః ॥

౯౨

★ దిక్పాలకాన్ ప్రతి అష్టోపచారేణ బలికర్తవ్యమ్ ।★

తత్రద్దైవస్య సూక్తాని జపిత్వా దేశికోత్తమః
తత్రత్థానం సంప్రాక్త్య శుచీహవావ్యముచ్చరన్ ॥

౯౩

తోయం పుష్పం తథాగన్ధం ధూపందీపం చరుంతథా
పునశ్చైవోదకం దత్వా నమస్కారాష్టవిగ్రహైః ॥

౯౪

భూతాది చతురోదేవాన్త దైవతకం పూర్వకమ్
ఏతాన్దేవాన్మలిందత్వా తన్నామ్నామన్త ముచ్చరన్ ॥

౯౫

యే భూతా ఇతిదున్త్రేణ ఊర్ధ్వంత్ క్షిపేద్బలిమ్
పశ్చాద్వా గద్యపద్యైశ్చ ఘోషయిత్వా విచక్షణః ॥

౯౬

★ గ్రామాగ్రహర యోగద్య పద్యాది ఘోషణం వినా, నగర రాజధాన్యాదయోః కర్తవ్యమితి।★

గ్రామాగ్రహారయోత్సైవ వాద్యఘోషం వినాచరేత్
నగర్యాం రాజధాన్యాంవా పట్టణే ఖర్వబేపివా ॥

౯౭

దణ్ణకే కుటికాదౌచ ఘోషయేద్దేశి కోత్తమః
దణ్ణేవీధి ర్యదిస్యాచ్చేత్తద్దిక్పూర్వం బలింక్షిపేత్ ॥

౯౮

ఇన్ద్రస్థానం శనైర్గత్వా సర్వదేవాన్సమాహ్వాయేత్
సర్వంక్షిప్త్వా బలింతత్ర పునర్మధ్యే వినిక్షిపేత్ ॥

౯౯

అన్యత్పూర్వం యథాప్రాక్తం తథాకుర్యా ద్విచక్షణః

★ దికాల్పకా రాగతాళాః । ★

ఇన్ద్రస్య సమతాళస్తు ధావనం తాళమగ్నయే
యమస్య భృంగితాళస్తు నిర్మరుతేర్మల్ల తాళకమ్
ప్రచేతనః భృంగంతు మరుతస్సంకరే తథా ।

౧౦౦

౧౦౧

కౌబేరం బభృతాళఞ్చ ఈశాన్యే వృషతాళకమ్
గాన్ధారం పూర్వభాగేచ కౌశికం దక్షిణేతథా ॥

౧౦౨

పశ్చిమే కామ్యజఞ్చ నాటరాగం తథోత్తరే
నటభాషాచ ఆగ్నేయే తత్కృశిం నైరుతే పునః ॥

౧౦౩

తథాగౌళీతు వాయవ్యాం ఇన్ద్రోశ్చైశాన్య రాగకమ్
ఏవంతస్యైవ తన్మధ్యే మహాదిగ్గేయ ముచ్యతే ॥

౧౦౪

ఏవం రాగమితిప్రాక్తం ఘోషయే ద్గురురత్వరః
యథానిత్యబలింకుర్యా ద్భూతాన్తం తత్రనిక్షిపేత్ ॥

౧౦౫

గ్రామాదీనాఞ్చ సర్వేషాం బ్రామయిత్సైవ కారయేత్
ఏవంక్రమం మయాప్రాక్తం శృణుధ్వంతద్విశేషకమ్ ॥

౧౦౬

ఏవం గ్రామ బలిందత్త్వా పశ్చాదాలయమావిశేత్
చరుశేషం సమూహ్యాత్ర భూతపీఠే వినిక్షిపేత్ ॥

౧౦౭

★ బలిశేషం అక్షహస్తాయ దాతవ్యమ్ । ★

అక్షహస్తేతి మన్తేణ తత్రకార్యం సమాచరేత్
ఉక్షధ్వజస్య సంస్థానం అవటం తత్ర కారయేత్ ॥

౧౦౮

★ ధ్వజస్థాపనమ్ । ★

షట్పాలం పంచుతాలంవా చతుస్తాల మధాపివా
సువర్ణ మణిరత్నజ్ఞు సర్వబీజాని నిక్షిపేత్ ॥

౧౦౯

అశ్వత్థీదుమ్బు రాద్యజ్ఞ క్షీరవృక్షం సమాచరేత్
చతుర్వింశాశ్శులాయామం ద్వాదశాశ్శుల విస్తృతమ్ ॥

౧౧౦

మూలేభిద్రం ప్రకుర్వీత దణ్ణనాహ ప్రమాణకమ్
యష్ట్యాధారార్థమాహృత్య తస్యాగ్రే సుషిరత్రయమ్ ॥

౧౧౧

అష్టాశ్శుల ప్రమాణేన తస్యాగ్రంచైవ కారయేత్
దణ్ణాగ్రే త్రిణిసంయోజ్య యష్ట్యాధారాఃత్రయః పునః ॥

౧౧౨

చతుస్తాల ప్రమాణేన వ్యవధాన మితిస్పృతమ్
అథయష్టిద్వయంకే చిత్కారయన్తి పృథక్పృథక్ ॥

౧౧౩

ఏవన్తు భేరీం సంతాడ్య సామాన్యమితి కథ్యతే
విశేషమత్ర వక్ష్యామి తాడయేద్ధేరికా క్రమమ్ ॥

౧౧౪

పాత్రం ఘనజ్ఞు సుషిరం తస్మిగేయాదికం క్రమాత్
సర్వదేవోత్సవే కాలే ధ్వజాగ్రే భేరితాడనమ్ ॥

౧౧౫

సంక్షేపేణ ప్రయోక్తవ్యం చరితేయోఽమల క్రమః ।

★ భేర్యుపయుక్త దారుక్రమమ్ । ★

భేర్యాశ్చ తాడనం కుర్యాదుక్తదారుం యథాక్రమమ్ ॥

౧౧౬

హోమజ్ఞు బ్రాహ్మణాశ్చైవ క్షత్రియావైశ్య శూద్రకాః
చన్దనంచాసనం చైవ శీర్షంవై సుప్రదం తథా ॥

౧౧౭

చమ్పకం తత్ప్రమేణైవ కుర్యాత్తద్దేశి కోత్తమః
అన్యంవా నిమ్మజాతిజ్ఞు పున్నాగం మధుకం తథా ॥

౧౧౮

శాల్మలీచ ప్రగృహ్యైవ లబ్ధమత్ర ప్రగృహ్యచ
సర్వవాత హతావృక్షా స్ఫుర్వం పక్షిభిరావృతమ్ ॥

౧౧౯

పాషాణ శర్కరాక్షిప్తం భూమిజాతం ప్రగృహ్యచ
వక్రజ్ఞు కోటరం చైవ కృమిభిద్రం తదైవచ ॥

౧౨౦

సర్వగోధాధివాసంచ పిశాచాది నివాసనమ్
స్వయం జీర్ణంచ దగ్ధజ్ఞు ఉల్కాపాతం తదైవచ ॥

౧౨౧

అశస్యల్కా మహాపాత పతితానితు వర్ణయేత్
ఉక్తదారుం ప్రగృహ్యైవ అనయేత్కర్మమన్దిరమ్

౧౨౨

★ భేరిమానమ్ ★

తన్మానం త్రివిధం ప్రోక్తం ఉత్తమం మధ్యమాధమమ్
ఉత్తమం మఖభూతాఖ్యం మధ్యమం యుగతాళకమ్ || ?

౧౨౩

రసార్థజ్ఞా ధమం విద్యాచ్ఛిల్పినా కారయేత్కమాత్

★ భేర్యాది దేవాః । ★

భేర్యాశ్చ భూతదైవత్యం చర్మదైవం ప్రజాపతిః ||

౧౨౪

సూత్రంచైవ మహానాగం దక్షిణే సూర్యమణ్డలమ్
వామేచస్థం విజానీయాత్ప్రస్థైవతు శిరోద్వయమ్ ||

౧౨౫

సుషిరే సప్తమాత్మాశ్చ దక్షిణే ౭త్ర విశేషతః
వామేచైవ తథాస్మత్వా భువన్జైవ చతుర్దిశమ్ ||

౧౨౬

వలయం వృషదైవత్యం తద్భువనేస్త్రైవ ముచ్యతే
వాచస్పతిశ్చ దణ్డేచ నన్దీశం వాదశేస్మతమ్ ||

౧౨౭

★ వాదక లక్షణమ్ । ★

వాదకశ్చ కృతస్నానీ శుద్ధవస్త్రోత్తరీయకః

ఊర్ధ్వపుండ్రం త్రిపుండ్రంవా ధారయిత్వా సమాహితః ||

౧౨౮

అన్యత్ర వర్తులాదీని ధారయిత్వా యథాక్రమమ్

శిఖాయజ్ఞోప వీతశ్చ ప్రవిత్రం ధారయేత్కమాత్ ||

౧౨౯

శుద్ధదంత నఖశ్చైవ నిరాహారో జితేంద్రియః

ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖో భూత్వాప్రాణాయామం సకృత్సకృత్ ||

౧౩౦

మహాకాళన్తు సంస్మృత్య షడంగం చోక్తవచ్చరేత్

యామళోక్త క్రమేణైవ మాతృకాదీని సన్యసేత్ ||

౧౩౧

★ భేర్యభోభాగే ధాన్యవేది లక్షణమ్ । ★

ధాన్యవేదిం ప్రకల్ప్యైవ విస్తృతంచ ద్వితాళకమ్

దీర్ఘకమ్పశ్చ తాళంచ ఉన్నతం గోళకం స్మృతమ్ ||

౧౩౨

ఊర్ధ్వేదర్బాన్ పరిస్తీర్య ప్రాగగ్రం చోత్తరాగ్రకమ్

భేరిం వేద్యుపరిన్యస్య అర్చయిత్వోక్తవ త్కమాత్ ||

౧౩౩

ఉక్తదేవా స్సమావాహ్య నివేద్యాంతం ప్రపూజయేత్
తామ్బూలఞ్చ తతోదత్త్వా సంశోధ్యతాం సవాదకః ॥

౧౩౪

★ భేరీతాడనమ్ । ★

పశ్చాన్మృతజ్జమాహూయ వీశస్యాభిముఖేస్థితః
సదా విష్ణుఞ్చ సంస్మృత్వా త్రిధాచైవాత్ర తాడయేత్ ॥

౧౩౫

భూర్భువస్సువరిత్యుక్త్వా తత్రకార్యం సమాచరేత్
విష్ణుం రుద్రంచ తచ్చస్త్రం బహ్మమిత్యభిదీయతే ॥

౧౩౬

పశ్చాద్వాదక మాహూయ ఘోషయిత్వో చితంక్రమాత్
విపరీతాచరోయత్ర రాజారాష్ట్రం వినశ్యతి ॥

౧౩౭

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన ఉక్తవద్ధోషయేత్క్రమాత్

★ ధ్యజయష్టి ప్రమాణమ్ । ★

యష్టిం ద్వాదశ తాలేన వేణుం సంయోజయే త్క్రమాత్ ॥

౧౩౮

అథయష్టిం సుసంయోజ్య అష్టతాళ మిహోచ్యతే
తస్యద్వితాళమగ్రం స్యాద్యష్టైధారంకృతం చరేత్ ॥

౧౩౯

తామ్రేణైవాన్య లోహేన వలయం తత్ర యోజయేత్
అథవా దారు సుషిరం యోజయిత్వా విచక్షణః ॥

౧౪౦

★ రజ్జు ప్రమాణమ్ । ★

దండాయామ ప్రమాణేన తన్తురజ్జుం సమాహరేత్
ద్విగుణం త్రిగుణీకృత్య తన్తుమాదాయ చాదరాత్ ॥

౧౪౧

దణ్డం త్రిగుణమాయామం తన్తుంకృత్వా సమాహితః
తన్తుం ప్రక్షాళ్య విధినా శుద్ధతోయేన బుద్ధిమాన్ ॥

౧౪౨

★ దర్పమాలా★

దణ్డం ప్రక్షాళ్య తోయేన పరితో దర్పమాలయా
సంవేష్ట్య స్థాపయేత్కాలే కలశః సప్తభిః క్రమాత్ ॥

౧౪౩

పంచసప్త నవైర్వాధ కలశై శ్శుద్ధ వారిణా
దణ్డఞ్చ ప్రోక్ష యేత్పశ్చాత్థాపయేద్దణ్డమత్రవై ॥

౧౪౪

భూరసీత్యాది మన్తేణ తత్రకార్యం సమాచరేత్
సర్వదేవ మయం విష్ణుం గరుత్మన్తం స్మరేద్బుధః ॥

౧౪౫

వనమాలా సమంరజ్జుం స్మరేద్బుద్ధ్యాతు మస్త్రవిత్
విష్ణుస్వామితి మస్త్రేణ తత్రరజ్జుం సుయోజయేత్ ॥

౧౪౬

★ ధ్వజారోహణమ్ ★

పుణ్యాహం వాచ్య తత్కాలే ధ్వజం స్థాప్యాధిరోహయేత్
హవిష్మతీతిచోక్త్యాతు సుపర్వోసి తతోచ్ఛరన్ ॥

౧౪౭

సర్వవాద్య సమాయుక్తం ధ్వజంచైవా ధిరోహయేత్

★ గరుడచిక్షణ ఫలమ్ । ★

ప్రాగుత్తరజ్ఞు వారుణ్యం చీక్షణం సర్వసిద్ధిదమ్ ॥

౧౪౮

వాయవ్యేశాన్య వీక్షేతు వర్షధాన్యాభి వృద్ధిదమ్
అన్యాశాసు నిరీక్ష్యంచేన్మరణం వ్యాధిపీడనమ్ ॥

౧౪౯

ఏవం సజ్కుల్ప్య మతిమాన్ దిక్పలం సంపరీక్షయేత్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ హుత్వా తత్రార్చ యేద్బుధః ॥

౧౫౦

త్రివేది సహితం ఛదినం హస్తార్కర్ష ప్రమాణకమ్
ఊర్ధ్వే దణ్ణస్యమూలేతు పద్మంకృత్వాష్ట పత్రకమ్ ॥

౧౫౧

ద్వికాలంవా త్రికాలంవా ఆసనాద్యైః సమర్చయేత్
ముద్గాన్నజ్ఞు నివేద్యైవ శుద్ధాన్నంవాపి కారయేత్ ॥

౧౫౨

ఏవంకర్తు మశకశ్చే త్సద్యః కాలేతు రోహయేత్

★ మృత్యుంగ్రహణమ్ । ★

పశ్చాదవబృదుద్ధాయ మృదంసంగ్రహ్య బుద్ధిమాన్ ॥

౧౫౩

అధవక్త్యే విశేషేణ ఉత్సవారమ్మ ముత్తమమ్
సర్వత్రాలయ మావిశ్య శ్వేతవర్షై రలంకృతమ్ ॥

౧౫౪

పాత్రం కాంస్యాదికశ్చైవ యధార్చం శోధయేద్బుధః
ప్రణిధీన్కలశాదీంశ్చ నవాని పరిగృహ్యచ ॥

౧౫౫

వినియుక్తజ్ఞు తద్భాణం సర్వంత్యక్త్వా ప్రయత్నతః
సోపదంశ హవిర్ద్రవ్యం హోమద్రవ్యం తదైవచ ॥

౧౫౬

సమిద్గర్భ కుశాదీంశ్చ సృక్కువాదీం స్తదైవచ ।

అష్టమంజుళ యుక్తజ్ఞు వాద్యాదీన్సంప్రగృహ్యచ
రక్తం శ్వేతంతథా శ్యామం కృష్ణంపీతనిభంతథా ॥

౧౫౭

అన్యద్వివిధ వర్ణాని అమ్బరాణి ప్రగృహ్యచ గాయకా స్మరకాంత్రైవ వివిధాన్వాదకానపి	౧౫౮
గణికాంశ్చాన్య భృత్యాంశ్చ సర్వానాహరాయ చాదరాత్ చామరైః ఫట్రపింఛైర్వా వివిధైశ్చ ధ్వజాదికాన్	౧౫౯
అన్యైర్వివిక్త పాత్రాణి సర్వసంభృత్య యత్నతః తామ్బూల ముఖవాసార్థం క్రముకస్య ఫలైర్యుతమ్	౧౬౦
తైలకర్పూర సహితం ధూపద్రవ్యం సమాచరేత్ అగరుద్రవ్య కోష్ఠంచ ఉశీరం గుగ్గులుం తథా	౧౬౧
ఘనచన్దన సంయుక్తం ధూపద్రవ్య మితిస్మృతమ్ అన్యత్సర్వం సమాదాయ నిత్యపూజోక్త మార్గతః	౧౬౨
ఆరమ్భ దివసాత్పూర్వం పఞ్చమేవాంకురార్పణమ్ తద్దినే చాపరాహేతు గరుడం సమలంకృతమ్	౧౬౩
మృద్ధహణార్థమాదాయ గచ్ఛేచ్ఛిరసి ధారయన్ సౌవర్ణం రాజితం తామ్రం కాంస్యపాత్ర మధాపివా	౧౬౪
పాత్రం ఖనిత్రం సంగృహ్య శిరస్యపరి ధారయన్ విష్ణుస్వామితిచోక్త్వాతు గమయేదగ్రతః క్రమాత్	౧౬౫
సాంకురాన్పాలికాన్సహ్య తస్యాగ్రే గమయేత్పుధీః గ్రామాద్భూహిర్గత త్రైవ ఐశాన్యదిశమాశ్రితః	౧౬౬
అథవా సౌమ్యపూర్వేతు అన్యదేశం నగమ్యచ తత్తత్సానంచ సంప్రోక్త్య దధిక్రావణ్ణ ముచ్చరన్	౧౬౭
భూమిరూపం తథాలిఖ్య భూమిర్భూమేతిచ బ్రువన్ ఐశాన్యాంచ శిరోభాగం నైర్ఋతే పాదమాశ్రితా	౧౬౮
ఈర్ష్యముఖం ప్రగృహ్యైవ రూపం తస్యాశ్చ లేఖయేత్ పుష్పగన్ధాది నాభ్యర్చ్య స్మృత్వా దేవీం ప్రణమ్యచ	౧౬౯
ఖనిత్రం గృహ్య తత్కాలే సగరం మనసా స్మరన్ త్వాంఖనామీతి చోక్త్వాతు ఖనిత్రేనైవ కారయేత్	౧౭౦
లలాటే బాహుదేశచ హృదికట్యాం తదైవచ స్తనపార్శ్వే ఖనేచ్చైవ అన్యదేశం సఖాతయేత్	౧౭౧

- మేదినీదేవి మస్త్రేణ మృదం సంగృహ్య బుద్ధిమాన్
పాత్రేమధ్యే సుసన్యస్య పూర్వవచ్చిరసి న్యసేత్ ॥ ౧౭౨
- పశ్చాద్దేవీం తతోద్వాస్య అవటం తత్ర పూరయేత్
అగ్రతో గమయేత్పశ్చాద్గామం తత్ర ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౧౭౩
- ఆలయస్తు ప్రవిశ్యేవ ప్రదక్షిణ మధాభరేత్
పాదోప్రక్షాళ్య చాచమ్య గరుడంతం ప్రణమ్యచ ॥ ౧౭౪
- యథోక్త స్థానమావిశ్య, చార్పయిత్వాష్ట్ర, విగ్రహైః
పశ్చాన్నృదం ప్రగృహ్యేవ తీర్థార్థంచాఙ్కూరార్పణమ్ ॥ ౧౭౫
- ఉక్తవన్మృచ్చ గృహ్యేవ నవాధిక దినంయది
యావత్తీర్థ దినాత్పూర్వం నవమే సప్తమేథ ౭వా
పంచమేహ నివాకుర్యాద్విధినా చాంకురార్పణమ్ ।
పశ్చాద్దేవ్యోశ్చ దేవస్య యాగదీక్షాం సమాచరేత్ ॥ ౧౭౬
- పరం రంహేతి మస్త్రేణ అత్వరం దేశికోత్తమః
నిత్యస్నానోక్త మార్గేణ స్నాపయిత్వా హరిం పరమ్ ॥ ౧౭౭
- ఆస్థానే విష్టరేన్యస్య తస్యోర్ధ్వే వస్త్రమాస్తరేత్
దేవం దేవ్యో సమానీయ శ్వేతవస్త్రైరలంకృతమ్ ॥ ౧౭౮
- కుంజులాఙ్గద హారాది భూషణైరపి భూషయేత్
శ్వేతమాల్యై రలంకృత్య శ్వేతగన్ధంచ లేపయేత్ ॥ ౧౭౯
- పవిత్రంచోత్తరీయఞ్చ దత్వా, దేవం ప్రణమ్యచ
రాజవచ్చపచారాదీనాచరేత్పూర్వవత్క్రమాత్ ॥ ౧౮౦
- ప్రాణ్యం గజాతిభిర్గంధైర్వర్ణ యిత్వా సమాహితః
అన్యద్భీగం యథాన్యాయ్యం కృత్వా తద్దేశికోత్తమః ॥ ౧౮౧
- యాగశాలాం తతోగత్వా వేదిం సంప్రాక్త్య మస్త్రవిత్
దినసంఖ్య క్రమాత్కుమ్భం ధాన్యస్వోర్ధ్వే నిధాయ చ ॥ ౧౮౨
- కోణేషు ప్రహిభిర్వాధ తణ్ణులైర్వాధ ధాన్యకైః
వస్త్రాభ్యాం కంఠమావేష్ట్య కుమ్భం తత్ర సమాచరేత్ ॥ ౧౮౩
- నవరత్నం సువర్ణస్తు కూర్చయుక్తం వినిక్షిపేత్

మధ్యాది నవకుమ్భేషు దేవానావాహయేత్త్రమాత్ #

౧౮౪

విష్ణుంచ పురుషం సత్యం అచ్యుతంచానిరుద్ధకమ
కపిలం యజ్ఞ దైవంచ నారాయణ మతఃపరమ్

పుణ్యదేవం సమావాహ్య ప్రతికుంభేషు పూర్వవత్
అధవాహయేన్నిత్యం తథైవా రారాధయేత్త్రమాత్ ।

పశ్చాదాస్థాన దేవాగ్రే స్థణ్ణిలం పరికల్పయేత్
కృత్యాపరం యథాప్రాక్తం అన్తేహాత్రం ప్రశంస్యచ ॥

౧౮౫

సర్వమూర్తీస్తథావాహ్య దేవస్యాభి ముఖైస్థితః
తత్ర ప్రతిసరాం బధ్యా పూర్వోక్తేన విధానతః ॥

౧౮౬

తమగ్ని ముద్ధరేద్విద్వాన్ సృక్ష్ణవాదీని పూర్వకమ్
యజ్ఞశాలాం సమాగత్య అగ్నికుణ్డే వినిక్షిపేత్ ॥

౧౮౭

అఘారం నైవ కుర్వీత ఇతి పూర్వజ శాసనమ్
దేవం విశేషతో ౨భ్యర్చ్య హవిర్రసం ప్రపూజయేత్ ॥

౧౮౮

పానీయం ముఖవాసశ్చ దత్త్వాదేవం ప్రణమ్యచ
పశ్చాద్దేవం ప్రకుర్వీత దేవావాంచ యథాక్రమమ్ ॥

౧౮౯

అత్రైవ హవిరాజ్యశ్చ నైవేద్యం నైవకారయేత్
నక్షత్రాదీన్ క్రమేణైవ విధిగాగ్నో యజేత్త్రమాత్ ॥

౧౯౦

పలాశంచ శమీబిల్వ స్యగ్రోధోదుమ్పర స్తథా
అశ్వత్థ ఖాదిరస్థక్ బ్రహ్మవృక్షస్త దైవచ ॥

౧౯౧

ఏతాస్సమిధస్సంగ్రాహ్య హుత్యాచైవ దినంప్రతి
పాలాశం బ్రహ్మవృక్షాంతం క్రమాద్భుత్వా ప్రయత్నతః ॥

౧౯౨

అలాభేపర్య సమిధాం అశ్వత్థైర్వాధ కారయేత్
బ్రాహ్మన్తు ప్రధమం జ్ఞేయం ద్వితీయ్యశ్చా ర్షభంభవేత్
తృతీయం రుద్రదైవత్యం చతుర్థం పావకం భవేత్ ॥

౧౯౩

పశ్చామే ౨ హనిసౌమ్యన్తు షష్ఠే వైష్ణవ మీరితమ్
సప్తమే సర్వదైవత్యం అష్టమే యామ్యముచ్చతే ॥

౧౯౪

ప్రాజాపత్యన్తు నవమం హోమశ్చోక్తం దినంప్రతి

అవభృథస్య దినేతు కుమ్భంతత్రాధి దైవతమ్ ॥	౧౯౫
కాశ్యపేనోక్త మార్గేణ కారయేదితి శాసనమ్ అర్చనార్థం విశేషేణ పుష్పంప్రతి దినంశృణు ॥	౧౯౬
పద్మపత్రశ్చ బిల్వశ్చ కుమదం కరవీరకమ్ నన్దావర్తంశ్చ తులసీస్థదైవ స్థలపఙ్కజమ్ ॥	౧౯౭
విష్ణుక్రాంతారవిష్టశ్చ దినంప్రతి సమర్చయేత్ పద్మ పత్రారవిష్టాద్వైః క్రమాత్సమ్యక్ క్షమర్చయేత్ ॥	౧౯౮
పూర్వోక్తేన క్రమేణైవ కటాహే ప్రక్షిపేద్బలిమ్ ముగ్ధం నిష్పావకం చైవ కుతుద్ధం మాషమేవచ ॥	౧౯౯
తిలైరపూపలాజైశ్చ తథాసక్తు యథాక్రమమ్ ముగ్ధాది సక్తుపర్వస్తం దినం ప్రతిబలింక్షిపేత్ ఏతద్ద్రవ్యస్యదాలాభే శుద్ధాస్తం తత్ర నిక్షిపేత్ ॥	౨౦౦
గ్రామాదిమచ సర్వత్ర వీధిః సమూర్థ్య భక్తిమాన్ తోరణైర్దర్శమాలాభిః కద ఛాది సమాయుతమ్ ॥	౨౦౧
క్రముకైశ్చ పతాకాభిః వివిధై స్సమలంకృతమ్ । దీపాఙ్కురాద్వైస్సర్వత్ర గృహంప్రతి సమాచరేత్ ॥	౨౦౨
అపూపసక్తు పృథుకాన్ తామ్బూలం కదళీపలమ్ నారికేళ ఫలోపేతం మాతులుంగం తదైవచ ॥	౨౦౩
అన్యాంశ్చ సహకారాదీన్ సంభారాంశ్చ గృహంప్రతి ధ్వజైః పతాకైర్వివిధైః గృహద్వార మలఙ్కృతమ్ ॥	౨౦౪
నార్యశ్చ సమలఙ్కృత్య ద్వారేద్వారే స్థితాభవేత్ దేవదేవో త్సవందృష్ట్యా సర్వేహర్ష సమన్వితాః	౨౦౫
పశ్చాద్దేవో త్సవోయూయం శృణుధ్వం మునిసత్తమాః రథంవా యాత్రాయానంవా సుదృఢంచ ప్రకల్పితమ్ ॥	౨౦౬
యథామనోహరం కృత్వా తథాచైవా వ్యలంకృతమ్ దేవదేవ్యా సమానీయ స్వస్తిసూక్తం సముచ్చరన్ ॥	౨౦౭
తత్రదేవం ప్రతిష్ఠాప్య యానమారోప యేత్క్రమాత్	

- తామ్రం వాప్యాయ సంవాధ నారాచం యోజయేద్బుధమ్ ॥ ౨౦౮
- త్రిపుటై రజ్జుభిర్బద్ధా విష్ణుస్థామితి చోచ్చరన్
సర్వవాద్య సమాయుక్తం ఛత్రపింఛా ద్యలంకృతమ్ ॥ ౨౦౯
- చక్రంవా బలిబేరంవా శిష్యంశిరసి ధారయేత్
అలయం సంపరీక్ష్యైవ బలిందత్త్వాతు పూర్వపత్ ॥ ౨౧౦
- బలిందత్త్వా గ్రతోగచ్ఛే ధ్వేషస్యా త్వవైస్సహ
అపక్వం పక్వమాదాయ ప్రోక్షయిత్వా విచక్షణః ॥ ౨౧౧
- అమస్తకం నివేద్యైవ బ్రాహ్మణేభ్యో దదేత్సునః
అథవాన్యజనైర్భక్తై ర్దత్త్వాయాత్ర బలింక్రమాత్ ॥ ౨౧౨
- ప్రలాపాద్యన్య కలహా న్యర్థయే ధ్వేషసన్నిధౌ
ఏవంశనై శ్చనైర్గత్వా గ్రామాదౌ వీధీమక్రమాత్ ॥ ౨౧౩
- దర్శినాకాంక్షిణ స్ఫుర్వే శూద్రాశ్చైవాంత్య జాతయః
సర్వాన్ జనాన్ సమంస్సృష్ట్వా స్మృత్వా తాన్వేదపారగాన్ ॥ ౨౧౪
- పదేపదే త్రతుఫలం తత్రతత్రైవ సిద్ధ్యతి
అన్యోన్య స్పర్శనాద్దోషో మారుతేన విశుధ్యతి ॥ ౨౧౫
- శక్యేతశ్చ కృతస్నానీః శీఘ్రంస నరకం వ్రజేత్
తస్మాద్విప్ర సమాస్పర్శ్యే విష్ణోరుత్సవ కాంక్షిణః ॥ ౨౧౬
- శుద్ధాత్మనో భవేయుశ్చ విశేషాద్ధరి సన్నిధౌ
మహాపాతక యుక్తాశ్చ సర్వేవిగత కల్మషాః ॥ ౨౧౭
- పదేపదే యజ్ఞఫలం లభేరన్ నాత్ర సంశయః
పశ్చాద్దేవం సమానీయ పూర్వపచ్ఛేదలం కృతమ్ ॥ ౨౧౮
- అస్థానే స్థాపితం దేవం పాద్యమాచమనం దదేత్
నిత్యస్నానోక్త మార్గేణ దేవేశం స్నాపయేత్సనః ॥ ౨౧౯
- ఉక్తమార్గం సమాలోద్య సర్వాన్యోగా న్నదేక్రమాత్
సప్రాణ్యభ్య పురీషాది లేపయేద్దేశి కోత్తమః ॥ ౨౨౦
- స్మృతంగేయం తథాస్తుత్యం పాద్యాదీన్ సమ్యగర్చయేత్
హవిస్సు మబ్జివేద్యైవ శభ్బచక్రాదినా సహ ॥ ౨౨౧

- పానీయ ముఖవాసాదీన్దత్వాదేవ మనుస్మరన్
ఉపలాల్యచ భక్తానాం గీర్భిస్సన్మాన పూర్వకమ్ ॥ ౨౨౨
- ఔపచారిక మస్త్రాస్తే కార్యం విజ్ఞాపయే త్ప్రభోః
తత్కార్యం వైష్ణవానాంతు క్రమయే త్పూజకః స్వయమ్ ॥ ౨౨౩
- తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన దివ్యంవాక్యం నలంఘయేత్
పశ్చాదగ్నిం పరిస్తీర్య ఉక్తవద్దేశి కోత్తమః ॥ ౨౨౪
- వైష్ణవం విష్ణుసూక్తాచ్చ పురుషసూక్త యుతం యజేత్
శ్రీభూ సూక్తాచ్చ హుత్వాతు ద్గ్రిహత్య సమన్వితమ్ ॥ ౨౨౫
- అధానః పరిషేకాచ్చ కృత్వాతత్ర ప్రజేద్గురుః
పూర్వోక్తేనైవ మార్గేణ బలిందత్వాతు బుద్ధిమాన్ ॥ ౨౨౬
- ఉదయాత్పూర్వ కాలేతు చోత్సవం కారయేద్బుధః
తదైవ చాపరాహ్ణేతు దివాచైవోత్సవం చరేత్ ॥ ౨౨౭
- మృగయాత్రాం తతోవక్త్యే శృణుధ్వం ద్విజసత్తమాః
ఏవం సంపూజ్య సప్తాహం దేవమానమ్య మస్త్రవిత్ ॥ ౨౨౮
- యక్షగంధర్వ దైత్యాశ్చ పిశాచా బ్రహ్మరాక్షసాః
శునాశ్చ పతితానాశ్చ శ్వపథాం పాపరోగిణామ్ ॥ ౨౨౯
- వయసాంచ కృమీణాశ్చ తృప్త్యర్థంచ బలింక్షిపేత్
ఏతైర్మాంచ క్షమస్వేతి ప్రార్థయే ద్విష్ణు మవ్యయమ్ ॥ ౨౩౦
- సంస్నాప్య దేవమానీయ పూర్వోక్తేనైవ కారయేత్
పునశ్చైవా ప్యలంకృత్య దర్శనీయశ్చ సుస్థరమ్ ॥ ౨౩౧
- అలక్ష్మార క్రమంచక్త్యే శృణుధ్వం ద్విజసత్తమాః
క్రౌమంవా పట్టసూత్రం వా కౌశేయాదీని చాహరేత్ ॥ ౨౩౨
- తత్సూత్రం ప్రోక్షయేద్దేవం విష్ణుగాయత్రి ముచ్చరన్
త్రిగుణీకృత్య సూత్రాణి రజ్జుం కృత్వా యథాక్రమమ్ ॥ ౨౩౩
- విష్ణుస్త్వాం రక్ష ఇత్సుక్వా తత్రకార్యం సమాచరేత్
అధవాన్యత్ర కార్పాసతన్తనా కారయేద్బుధః ॥ ౨౩౪
- వస్త్రేణ వివిధాన్రూపాన్ కృత్వాతత్ర పరంబుధః

- సింహవక్షజ్ఞ కృత్వాతు వ్యాలాకృతి మధాపివా ॥ ౨౩౫
- మకరాకార వచ్చైవ పద్మపుష్ప దళాకృతిమ్
ఉత్పలం కుముదాకారం అన్యత్పుష్పా కృతంకృతమ్ ॥ ౨౩౬
- శఙ్ఖచక్రా కృతిశ్చైవ శుకహంసా కృతిస్తథా
అన్యన్మనోరమం కృత్వా యథాశోభం తథాచరేత్ ॥ ౨౩౭
- దేవస్యాభయ పార్శ్వేచ రజ్జుభ్యాం బద్ధయేద్బుధమ్
ఉపరివస్త్ర మాచ్ఛాద్య పుచ్చం కృత్వాతు సుస్తరమ్ ॥ ౨౩౮
- దృఢంధను శృరంహస్తే దేవస్య కటకం తథా
దేవస్యహస్తే ధృత్వైవ కృత్వాతచ్ఛాస్త్ర పారగాః ॥ ౨౩౯
- అశ్వారూఢం గజారూఢం యానారూఢ మధాపివా
కిరీటాది యుతందేవం నానాపుష్పై రలంకృతమ్ ॥ ౨౪౦
- పూర్వోక్తేన క్రమేణైవ హవిరన్తంచ పూజయేత్
ఉక్తహోమం తథాకుర్యా ద్బలిందత్వాతు పూర్వవత్ ॥ ౨౪౧
- బైత్సవం బిమ్బమాదాయ గ్రామశ్చైవ ప్రదక్షిణమ్
బహిర్విధ్యాం తథాగమ్య గ్రామంతత్రైవ కారయేత్ ॥ ౨౪౨
- సీమాన్తరతరం యాత్రాం నకుర్యాదితి శాసనమ్
ఏవం తత్రోత్సవం గ్రామేమ్మగయాత్రేతి కీర్త్యతే ॥ ౨౪౩
- అవభృథస్య పశ్చాత్ చ మృగయాత్రోత్సవం చరేత్ ।
ఆలయాన్తర్గతం దేవం ఆస్థానే స్థిత మాచరేత్ ॥ ౨౪౪
- పాద్యమాచమనం దత్త్వా మండతక్రాదికం దదేత్
ముఖవాసం దదేత్తత్ర పూర్వోక్తేన విధానతః ॥ ౨౪౫
- అన్యంస్నానాదికం సర్వం ఉక్తమార్గేణ కారయేత్
సవాహం సమనుప్రాప్తే దేవేశ మధివాసయేత్ ॥ ౨౪౬
- నిత్య కర్మావసానేతు దేవముత్థాప్య మస్త్రవిత్.....
అలంకృత్యచ తస్యేవం యథా లక్షణమాదరాత్ ॥ ౨౪౭
- ముహూర్తే సమానుప్రాప్తే దేవశ మధివాసయేత్
యానమారోహ్యతం దేవం అగ్రే చక్రాదినా సహ
(అగ్రేధాత్రాదినాసహ)

భ్రామయేచ్ఛ బలింక్తిప్సి గ్రామాదీనాం ప్రదక్షిణమ్
మన్విరేదేవ మానీయ యథాపూర్వం తథాచరేత్ ॥

చక్రశ్చ బలిబేరశ్చ ఉత్సవశ్చ ప్రయత్నతః ॥

★ చూర్ణోత్సవమ్ ★

హవిర్విదా తుతత్రైవ అన్యధ్విగ్రహమాచరేత్ ।
హవిరాదిచ కర్మాణి ధృవేసర్వం సమాచరేత్ ।
అలంకృత్యచ వస్త్రాదిర్వి స్మృత్యైవచ ప్రక్షిపేత్ ।
అన్యద్వస్త్రం సమాచ్ఛాద్యలబ్ధ భూషణ భూషితమ్ ।
ఆస్థానే స్థాప్యదేవేశం పాద్యమాచామనం దదేత్ ।
దక్షిణే చక్రమాదాయ దాన్యవేద్యుపరిన్యసేత్ ।
బలిబేరంచ తత్రైవధాన్య వేద్యుపరిన్యసేత్ ।
ద్విచతుః పంచకలశై స్సాప్తయిత్వా విచక్షణః ।
అధమంచలశమే కేన స్నాపమేద్దేశికోత్తమః ।
దేవస్య ప్రముఖే చైవ మండలం పరిలేపయేత్ ।
ప్రీహిభిః కల్పయేద్వేదిం హస్తమాత్ర ప్రమాణకమ్ ।
స్థాప్యో లూఖలముసలౌ చార్చయిత్వా యథాక్రమమ్ ।
శాస్త్రం సుదర్శనం తత్ర పూజయిత్వా సమాహితః ।
హరిద్రాః న్యన్య సంఘాతం ఆచార్యః కించిదాచరేత్ ।
పశ్చాద్దేవ దాశీభిః తస్యభక్తజనై రపి ।
దాశీ శ్చాప్తసరస్సుత్వా ప్రోక్షయిత్వా విచక్షణః ।
శన్నదేవీరి తీర్తుక్వా తత్రకార్యం సమాచరేత్ ।
పశ్చాన్ము సలమాదాయ ధృఢం ద్రవచావ ఘాతయేత్ ।
చూర్ణయిత్వా యథామార్గం తచ్చూర్ణం కలశేన్యసేత్ ।
తైలమాపూర్వకలశాన్ స్థాపయేద్దేవ సన్నిధౌ ।
స్పృహనోక్త క్రమేజైవ చార్చయిత్వా సమాహితః ।
తైలేనాభ్యంజయేద్దేవం చూర్ణయుక్తం ప్రలేపయేత్ ।
చక్రంచబలిబేరాదీన్ లేపయేత విచక్షణః ।
సుదర్శనమథానీయ గచ్ఛేద్దామం ప్రదక్షిణమ్ ।

పశ్చాద్వానం సమారోప్య బలిచక్రాది పూర్వకమ్ ।
 అథవా కేవలం చక్రం గచ్ఛేయుర్భుమణం చరేత్ ।
 బలిబేరం వినాచేత్తు ఉత్పవం నైవకారయేత్ ।
 తటాకే దేవఖాతేవా సరిద్వా నిర్వరేధవా ।
 మహాతటాకేనద్వాది నిర్వరేపి సమాశ్రితే ।
 ప్రపాంకృత్వాతు తన్మధ్యే విష్టరంచ న్యసేద్బుధః ।
 ఊర్ధ్వే సంస్థాప్య దేవేశం పాద్యమాచమనం దదేత్ ।
 అగ్రేనవపదం కృత్వా లాంఛయిత్వా విచక్షణః
 ఊర్ధ్వే ధాన్యం వికీర్ణైవ కలశాన్ స్థాపయేత్క్రమాత్ ।
 కూర్చే నాదాయ తద్వారి బలిబేరస్య మూర్ధని ।
 తిస్సభిః ప్రాక్షయే త్పశ్చాత్ దేవేశమభిషిచ్య చ । }

★ అవబృథమ్ ★

మూర్తిచక్రం యదిస్యాత్తు బలిబేరం వినాకృతమ్
 తత్రోత్పవస్య దేవస్య ప్రాక్షయిత్వా సమాహితః ॥

౨౫౦

పశ్చాదాచమనం దద్యా ద్వేవదేవం ప్రణమ్యచ
 చక్రందేవం సమాసాద్య హస్తాభ్యాం బంధయన్ దృఢమ్ ॥

౨౫౧

హృత్పదేశేతు సంస్థాప్య శనైర్గత్వా జనైస్సహ
 యేతేశతం సముచ్చార్య వరుణం సమ్యగర్చయేత్ ॥

౨౫౩

నాభిమాత్ర ప్రమాణేతు జలమధ్యేతు సంస్థితః
 సర్వవాద్య సమాయుక్తం నృత్రగేయాదినా సహ ॥

౨౫౪

నిమజ్జైవచ తన్దేవం పూర్వోత్తర ముఖం క్రమాత్
 జనాస్సర్వే సమభ్యుక్త్య సర్వపాపం వ్యపోహ్యచ ॥

౨౫౫

నిత్యస్నానోక్త మార్గేణ దేవేశం స్థాపయేత్క్రమాత్
 ప్లాతవస్త్రోత్తరీయాద్వై ర్దేవేశం సమలబ్ధుతమ్ ॥

౨౫౬

హవిర్వినాత్ర కుర్యాత్తు ఇతిశాస్త్రస్య నిశ్చయః
 అథవా త్రన్నివేద్యంచ కేచిత్పక్ష ముదాహృతమ్ ॥

౨౫౭

యానమారోప్య తన్దేవ, మగ్రేచక్రం నయేత్క్రమాత్

★ చత్వర్తిక్షు వేదాధ్యయనమ్ । ★

చతుర్దిక్షు చతుర్వేదై ర్హోషయిత్వా సమాహితః ॥

౨౫౮

- అత్వరన్ తత్ర ఆగచ్ఛే ద్ధోపురాత్రముఖే స్థితః
 శ్రీదేవీం సమలంకృత్య నార్యశ్చాపి అలంకృతాః ॥ ౨౫౯
- దీపం కృత్వాపసవ్యేన సవ్యం పుష్పస్త్రు ధారయేత్
 దాసీశ్చైవ సమాహూయ సాయం రక్షాం సముద్ధరన్ ॥ ౨౬౦
- (సర్వవాద్య సమాయుక్తం దేవస్యాగ్రేన యేద్భుధః
 మృదువాద్య సమాయుక్తం గాననృతక సంయుతమ్ ।)
- దేవం దేవ్యాచ సంవీక్ష్య నారీభిః పరితోనయేత్
 తోయదారా సమాయుక్తం నారీభ్యామగ్రతో నయేత్ ॥ ౨౬౧
- ప్రదక్షిణం శనైర్గత్వా పశ్చాదాలయ మావిశేత్
 పూర్వస్థానేతు తద్దేవం స్థాపయే ద్దేశికోత్తమః ॥ ౨౬౨
- పశ్చాద్దేవం సమానీయ హర్మ్యమేకమ్ ప్రదక్షిణమ్
 అగ్రే తద్ద్వారపార్శ్వే వా స్థిత్యా సమ్యక్సమాహితః ॥ ౨౬౩
- భక్తైరన్య జనైర్వీక్య గీర్ధిస్తున్మాన పూర్వకమ్
 ఋగ్వేదాది చతుర్వేదాన్ శ్రావయే ద్దేవసన్నిధౌ ॥ ౨౬౪
- ఆస్థానేత్వగ్రతః స్థిత్యా ఆచార్యః ప్రీతి మానసః
 విష్ణుమస్త్రం శతంజప్త్వా విష్ణుమేవాపి చింతయన్ ॥ ౨౬౫
- ★ స్యస్థానే స్థాపనమ్ । ★
- పశ్చాద్భక్తాన్వి సమైశ్యైవ చాలయాన్తః ప్రవేశయేత్
 జీవస్థానే ప్రతిష్ఠాప్య పుణ్యాహమపి-వాచయేత్ ॥ ౨౬౬
- ప్రోక్షయేద్దేవ దేవ్యాచ నిత్యపూజాం సమాచరేత్
 మహాహవిః ప్రభూతంవా హవిస్సమ్య జ్జీవేదయేత్ ॥ ౨౬౭
- సానీయాచమనే దత్త్వా ముఖవాసం ప్రదాపయేత్
 తద్రాత్ర నిత్యపూజాన్తే ధ్వజఞ్చాప్యవ రోహయేత్ ॥ ౨౬౮
- పుష్పయోగా త్పరేవాథ ధ్వజస్యాప్యవరోహణమ్
- ★ మానబలిః ।
- బలిబేరఞ్చ చక్రఞ్చ వినాకుర్యా త్రప్రయత్నతః ॥ ౨౬౯
- శుద్ధాశ్నం చతమాదాయ కటాహే ప్రక్షిపేద్భుధః
 పూర్వోక్తేనైవ మార్గేణ సర్వత్ర బలిమాచరేత్ ॥ ౨౭౦

చైత్యస్థానే ప్రపాయాన్తు ఉద్యానే వృక్షమూలకే

తటాకే నిర్ధరేకూపే వాపీ వల్మీక పార్శ్వకే ॥

౨౭౦

శృశానేన్యత్ర దేవాగ్రే వీధ్యన్తేషు సమాక్షిపేత్

అథవా కారయిత్యైవ సర్వవీధ్యన్తరేసతి ॥

౨౭౨

తన్యదేవాలయాగ్రేతు నిత్యం తత్ర బలింక్షిపేత్

మానం సర్వత్ర చాగమ్య వాద్యంతత్ర సకృత్సకృత్ ॥

౨౭౩

★ స్నానమ్ । ★

పశ్చత్సానం ప్రకుర్వీత ఉక్తకర్మ సమాచరేత్

పశ్చాదాలయమావిశ్య ధ్వజశ్చైవ ప్రణమ్యచ ॥

౨౭౪

ముద్గాన్తుశ్చ నివేద్యైవ తార్థాయచసుమస్త్రవిత్

★ ధ్వజావరోహణమ్ । ★

హవిష్మతీతి చోక్త్వాతు సుపర్ణోసీతిచ బ్రువన్ ॥

౨౭౫

ఏవం మస్త్రం సముచ్చార్ప తత్రకార్యం సమాచరేత్

పశ్చాత్తద్ధ్వజమాదాయ రజ్జుభిస్సహితం పునః ॥

౨౭౬

శిరసా ధారయేద్విద్వానాలయేతు ప్రదక్షిణమ్

సహైవాన్తః ప్రవిశ్యైవ దేవపాదే వినిక్షిపేత్ ॥

౨౭౭

ఉర్ధ్వే పుష్పాంజలిందత్వా దణ్డమేతత్రప్రణమేద్భువి

ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా తద్విష్ణోః పరమంపదమ్ ॥

౨౭౮

★ ధ్వవఠేరే కుంభారోహణమ్ । ★

కుమ్భాచ్ఛక్తిం సమాదాయ ధ్వవేఛారోపయేద్భుధః

అథ కుమ్భంసమాదాయ చక్రం చాప్యభిషేచయేత్ ॥

౨౭౯

అథవా దణ్డమూలేతు తజ్జలం విస్మజేద్భుధః

పశ్చాచ్ఛక్రం సమాదాయ జీవస్థానే ప్రతిష్ఠయేత్ ॥

౨౮౦

అథవా కారయేద్విద్వాన్ పుష్పయాగావసానకే

ధ్వజస్యాప్యవరోహన్తు కారయేదితి శాసనమ్ ॥

౨౮౧

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగుప్రాక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే ఉత్సవ విధిర్నామ ఏకత్రింశో ౭ధ్యాయః

ద్వాత్రింశో ౭ ధ్యాయః పుష్పయాగః

★ శ్రీ పుష్పయాగః । తత్కారణమ్ । ★

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి పుష్పయాగం సుఖోద్వహమ్
న్యూనంచాప్యధికం కర్మ తద్దోష శమనాయవై ॥

౧

అస్తే తదుత్పన్నేచైవ రాత్రౌ పూజావసానకే
బద్ధ్వ ప్రతిసరం కుర్యాచ్చాయ యిత్వా హరింపరమ్ ॥

౨

★ ప్రాతఃకృత్యమ్ । ★

ప్రభాతే దేవముత్థాప్య పాద్యాద్యైరర్చయేత్క్రమాత్
సద్య ఏవాధివాస్యైవ కారయేదితి కేచన ॥

౩

పూర్వవత్సమలంకృత్య మణ్డపాస్తే విశేషతః
ప్రాగస్తజ్చోత్తరాస్తజ్చ సూత్రస్య పదమాచరేత్ ॥

౪

★ పదకల్పనమ్ । ★

హస్తమాత్రాస్తరే చైవ సూత్రేసూత్రే ప్రతి ప్రతి
షోడశాని పదంకల్ప్య లాఙ్ఘయిత్వా విచక్షణః ॥

౫

ఏవంకృత్వాతు కోష్ఠంవై ద్విశతం పఞ్చ వింశతిః
సర్వకోష్ఠాని బాహ్యైవ ప్రాదక్షిణ్య క్రమేణవై ॥

౬

అష్టమంగళ దీపాంశ్చనిధాయ పరికల్పయేత్
పూర్వవత్పరితో పఞ్చై సర్వదేవాన్సమర్చయేత్ ॥

౭

తత్పూర్వేతు పదానిద్వే చారణాయ ప్రకల్పయేత్
తత్పూర్వేత్ర పదంచాత్ర న్యాసయే ద్రవ్యమేవచ ॥

౮

తత్పూర్వైక పదంచాత్ర వినియోగాయ కల్పితమ్
శేషం నవపదం మధ్యే పూజాస్థానం ప్రకల్పయేత్ ॥

౯

ఏవమావరణం పఞ్చకృత్వాచార్యో ముదాన్వితః

★ యాగోపయుక్తతలసీ పుష్పాద్యాహరణమ్ । ★

కరవీరోత్పలం చైవ పున్నాగం తుళసీంతథా ॥

౧౦

పద్మబిల్వాది చాన్యాని యథోక్త విధినాహరేత్
విధినాపృర్థనా ద్రవ్యం సర్వం సంభృత్య యత్నతః ॥

౧౧

కలశైస్సౌప యేద్దేవం యథోక్తవిధినా చరేత్
సర్వావయ సంపూర్ణాన్ ఋత్విజో వరయేత్కమాత్ ॥

౧౨

★ పుష్పయాగః । ★

మణ్ణపేచోత్తరే చైవ వాస్తుహోమం సుహూయతామ్
తిలతణ్ణుల సమ్మిశ్రమర్చాపీఠం ప్రకల్పయేత్ ॥

౧౩

పరితః పురుషాదీనాం పీఠంకృత్వా యథోచితమ్
ఊర్ధ్వేపద్మం సమాలిఖ్య సాష్టపత్రం సకర్ణికమ్ ॥

౧౪

దర్శనాస్తీర్య తత్కాలే స్థాపయేద్దేవమవ్యయమ్
పరితస్త్రచాభ్యర్చ్య శివాదీన్పూజయేత్కమాత్ ॥

౧౫

సనకాదీన్ తథాకోణే ౭ ప్యర్చయిత్వా విచక్షణః
న్యాసోక్త ద్రవ్యపుష్పా దీంస్తత్పదేషు సమాహరేత్ ॥

౧౬

తత్పక్ష్యాచోత్తరే పార్శ్వే విష్వక్సేనం సమర్చయేత్
తత్పదేషు ప్రదక్షిణ్యాదర్చయేత ప్రయత్నతః ॥

౧౭

న్యక్తం వివస్వంతం మిత్రం క్షత్తారం పూజయేత్కమాత్
తత్కీణే ప్యర్చయేద్దేవం మార్కణ్డేయం ప్రజాపతిమ్ ॥

౧౮

ఈశానాం భృగుశ్చైవ పీఠేతు విధినార్చయేత్
సర్వదేవార్చన పదే చైశాన్యాది ప్రదక్షిణమ్ ॥

౧౯

రుద్రాం బలిరక్షాం వాగ్దేవీంచ రవితథా
ఇంద్రం శ్రియం హవిఃపాలం పావకం పశ్చిమాముఖమ్ ॥

౨౦

అగ్గారం సృష్టం దుర్గాంచ మధ్యస్థంచ తథాపరే
సౌరాం సప్తరోహిణ్యాః సప్తమాతృశ్చ పూజయేత్ ॥

౨౧

ఉత్తరాభిముఖేభ్యర్చ్య ప్రాజ్ఞుభేతు విశేషతః
నిరీముతిం కాళిం పురుషం వరుణాం తథాబుధమ్ ॥

౨౨

జ్యేష్ఠాం పుష్పేశవాయుం పూజయిత్వా యథాక్రమమ్
శక్రం మునీంశ్చ భృగ్వాదీన్ గంగాంధన్యం నిశాకరమ్ ॥

౨౩

పంచ భూతానిచాభ్యర్చ్య దక్షిణాభి ముఖాన్రమాత్
ద్వారేచ ద్వారదేవాంశ్చ ప్రముఖేత్వనపాయినః ॥

౨౪

- చతుర్ద్వారం చతుర్దిక్షు కల్పయిత్వా విధానతః
పూర్వోక్తేన విధానేన పౌండరీకం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౨౫
- ఆ ఘారం విధివత్సృత్వా పరిషిచ్యచ పావకమ్
చతుర్వేదాది ఘోషణ్చ చతుర్దిక్షు విశేషతః ॥ ౨౬
- అబ్జహోమం క్రమేణైవ జుహుయాన్మన్త విత్తమః
పూర్వోక్తేన విధానేన ధ్యాయేద్దేవం ప్రణమ్యచ ॥ ౨౭
- పూర్వోక్త విధినా సమ్యక్పఞ్చమూర్తిం సమర్చయేత్
పాయసాదీని పక్వాని యథార్హన్తు నివేదయేత్ ॥ ౨౮
- పానీయాచమనం దత్త్వా ముఖవాసం దదేత్పునః
పరితస్సర్వ దేవానాం బలిందత్త్వార్చ్య సాదకమ్ ॥ ౨౯
- సృత్యగేయైశ్చ వాద్యైశ్చ జయశబ్దైశ్చ ఘోషయేత్
తద్దినోత్సవసంఖ్యాతుసంఖ్యానీవ సమర్చయేత్ ॥ ౩౦
- ప్రధానదేవపాదౌచ కుర్యాత్పుష్పాంజలింభువి
జాన్యస్తన్తు తథోర్వస్తం కట్యస్తన్తు సమర్చయేత్ ॥ ౩౧
- నాభ్యస్తన్తు స్తనాస్తంవా బాహ్యస్తమితిచక్రమాత్
గ్రీవాస్తన్తు లలాటాస్తం మౌల్యస్తమితిచార్చయేత్ ॥ ౩౨
- తత్రత్పూజావసానేతు హవిస్సమ్యజ్ఞి వేదయేత్
హౌత్రణ్చ ఘోషణం చైవ మూర్తీరావాహయేత్ క్రమాత్ ॥ ౩౩
- హోమం పూజాక్రమంచైవ సర్వమంత్రై స్తతః క్రమాత్
ప్రతిష్ఠాక్రమేణైవ సర్వంకృత్వా సమాహితః ॥ ౩౪
- కార్యం విజ్ఞాప్య తత్కాలే విష్ణుసూక్తం జపేత్క్రమాత్
అనుక్తం సర్వమూహిత్యా ఆచరేద్దేశికోత్తమః ॥ ౩౫
- యాత్రాయానే సమారోప్య స్వస్తిసూక్తం సముచ్చరన్
పరీత్య మన్దిరం విష్ణోరర్చాస్థానే నివేశ్యచ ॥ ౩౬
- సువర్ణపశు భూమ్యాది గురవే దక్షిణాం దదేత్
రాజారాష్ట్రస్య విప్రాణాం సర్వప్రాణి హితాయచై ॥ ౩౭

సర్వపాపం వ్యపాహ్నావ పునర్జన్మ నవిద్యతే

★ రథాదినవయాత్రా క్రమః । ★

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి నవయానాదికం కృతమ్ ॥

3౮

ఉక్తధారు మయశ్చైవ రథయాత్రాదికం తథా

అయామం విస్తృతశ్చైవ అలజ్కారోచ్ఛయం క్రమాత్ ॥

3౯

పూర్వమేవ మయాప్రాక్తం శృణుధ్వం ద్విజసత్తమాః

అథవా శిల్పినోక్తేన కారయేదితి కేచన ॥

౪౦

తస్యైవారోహణం ప్రాక్తం మస్తద్రవ్య క్రియాదిషు

ఉక్తక్రియావసానేతు రథయానాదినా హరేత్ ॥

౪౧

శుద్ధతోయేన సంక్రాళ్య ఆపాహిష్ఠేతిచోచ్ఛరన్

వాస్తుహోమం తతఃకుర్యాత్పర్యగ్నిం చైవ కారయేత్ ॥

౪౨

పశ్చాగవ్యేన సంప్రాక్త్యాణోరణీయానితి బృవన్

సభ్యంవా పౌణ్డరీకం వా కారయేద్దేశికోత్తమః ॥

౪౩

ఆఘారం విధివత్సుత్వా పరిషిచ్యచ పావకమ్

గార్గుడం వైష్వక్సేనశ్చ హుత్వాచై స్తపసంచరేత్ ॥

౪౪

స్తవనోక్త క్రమేనైవ కలకైర్నవ సంఖ్యయా

స్నాపయిత్వా విధానేన ప్రతిసరం తత్రకారయేత్ ॥

౪౫

సద్యశ్చైవాధివాస్యైవ దీపాస్తం తత్రచార్పయేత్

దివైవ సాయా త్సూర్యేతు హోమాద్వాదీని కారయేత్ ॥

౪౬

యాత్రాయానే రథేచైవ వాయుసూనుం సమర్పయేత్

గజాశ్వమౌఞ్చికాయాశ్చ ఖగాధివమితి స్మృతమ్ ॥

౪౭

ఆసనోపాసహౌధైవ అన్యద్విష్టర ఏవచ

శేషంచైవాత్ర సంపూజ్య పుణ్యాహమపి వాచయేత్ ॥

౪౮

(పశ్చాదగ్నిం పరిస్తీర్య హుత్వాచైవ విచక్షణః

ఇమగ్న్ స్తోమేతి మంత్రేణ త్రాయుషమితి బ్రువన్ ।

ఇమం మేవరుణ మంత్రేణ జయాంశ్చాత్ర సుహూయతామ్ ।

ఋతాపాహం స్పృధఘ్నుత్వా అష్టావింశతి సంఖ్యయా ।

అధవాత్ర సకృద్భుత్వా దేవదేవమనుస్మరన్ ।)

(ఉదుత్యం చిత్రమిత్యక్వా ఇమాస్సుమనసాచ్చరన్ ॥

అప్పురస్వేతి చోక్వాతు ప్రతిష్ఠేష్ఠ ఇతిభృవన్ ॥

౪౯

రథస్తరమసేత్యక్వా అఙ్గాన్యజ్ఞౌచ హూయతామ్

అయంవామశ్వినే త్యక్వా అశ్వోసిచ హయోసిచ ॥

౫౦

ఇష్టస్యవజ్రోసేత్యక్వా విష్ణుసూక్తం సవైష్టవమ్

ప్రత్యేకం చతురావర్త్య హుత్వా దేవం ప్రణమ్యచ ॥

౫౧

ఆరాధ్యా ధనివేద్యేవ తస్య తస్యాధి దైవతమ్

తత్రైవ పరితోభ్యర్చ్య జయాద్యాదీని కారయేత్ ॥

౫౨

ఇన్ద్రాది లోకపాలాంశ్చ ఉక్తవత్పూజయేత్త్రమాత్

బల్యస్తంవా ప్రకుర్వీత ముఖవాసన మాచరేత్ ॥

౫౩

బహుశః పుష్పాక్షేలిష్టత్వా పృథక్చైవాధి వాసనమ్

దేవేశం సమలబ్ధృత్య యన్త్రాద్యాః పార్శ్వతో నయేత్ ॥

౫౪

తంవీక్య దేవదేవేశం రథాదీన్సంప్రగృహ్యచ

బ్రాహ్మణాశ్చాపి సంవీక్య గోగ్రాసం తత్రదాపయేత్ ॥

౫౫

యథోక్త మాచార్యాదీనాం సోదకం దక్షిణాం దదేత్

పశ్చాద్రథాదినారోప్యసానన్దాది జపేద్గురుః ॥

౫౬

ఉత్సవోక్త క్రమేణైవ గ్రామాదేశ్చ ప్రదక్షిణమ్

గణికాద్యాశ్చ శూద్రాద్యాదారోహం వైవశాసనమ్ ॥

౫౭

బ్రహ్మఘోషం తతఃకృత్వా పశ్చాదాస్థానకం ప్రజేత్

ఉత్సవోక్త క్రమేణైవ సర్వంకృత్వా విచక్షణః ॥

౫౮

అన్యత్తు విపరీతం చేద్విసశ్యతి నసంశయః

ఏవం యఃకురుతేభక్త్యా సాయుజ్యం పదమాప్నుయాత్ ॥

౫౯

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే పుష్పయాగ నవయాత్ర యానారోహణ విధిర్నామ ద్వ్యత్రింశోఽధ్యాయః

త్రయస్రింశో ౭ధ్యాయః

బలిక్రమ విధిః

★ గ్రామనగర పట్టణాదిమ బలిక్రమ విధిః । ★

అతః ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి గ్రామాదీనాం బలిక్రమమ్
రాజధాన్యాం మహాగ్రామే బహుధావిధిరుచ్యతే ॥

౧

రాజవీధీ మహావీధీ బహువీధీ తదైవచ
అల్పవీధీ సమాయుక్తా రాజధానీ విశేషతః ॥

౨

నాభివీధీ మహావీధీ భాహ్యవీధీ తదైవచ
క్షుద్రవీధీ సమాయుక్తం చతుర్విధ మితిస్మృతమ్ ॥

౩

నాభ్యామభ్యంతరేచైవ తన్మధ్యేమంశువీధీ
బాహ్యే పైశాచ వీధీచ నారాచేన సమాయుతమ్ ॥

౪

నారాచే మధ్యమేచైవ తిర్యగ్వీధిషు క్షుద్రకాః
ఏవం వీధీ క్రమశ్చైవ మహాగ్రామే విశేషతః ॥

౫

త్రిసహస్రం తదూర్ధ్వేతు మహాగ్రామ ఇతిస్మృతః
యామ్యపార్శ్వే విమానంచేత్పూర్వం బ్రహ్మణీ నిక్షిపేత్ ॥

౬

సర్వేషామన్య దేవానాం ప్రాదక్షిణ్య వశేనతు
వాస్తుభేదా నహన్యన్తు బలిమేవ విశేషతః ॥

౭

దేవేశస్యాత్మవే చైవ పృథగేవ యథాక్రమమ్
రాజధాన్యత్మవే చైవ బలిక్రమ మిహోచ్యతే ॥

౮

పూర్వోక్తేన విధానేన ద్వారపాలాన్వి నిక్షిపేత్
పశ్చాద్వేశ్య ప్రవిత్యైవచాతి భూమేస్తుమధ్యమే ॥

౯

సర్వభూతబలిం క్రిప్వా బ్రహ్మణశ్చ బలింక్షిపేత్
పూర్వేతు యక్షరాజాయ బలిన్దద్యాత్ప్యనామతః ॥

౧౦

ద్వారస్య దక్షిణేచైవశంఖస్యతు బలింక్షిపేత్
వామే పద్మనిధేశ్చైవ బలిందత్వా యథాక్రమమ్ ॥

౧౧

వేశ్యనిగ్రమనేచైవ ఐష్ట్యస్థానం ప్రవిశ్యచ
ఇన్ద్రాది లోకపాలానాం బలిన్దత్వా యథాక్రమమ్ ॥

౧౨

- ప్రదక్షిణస్తధావేశ్య ప్రవిశేదాలయం పునః
యస్యాందిశి విమానచేత్త ద్విక్పూర్వం బలింక్షిపేత్ ॥ ౧౩
- అథవా జనవాసేచ రక్షాయైవబలిం క్షిపేత్
మహావీధి బలిశ్చైవ ఉత్పవేనతు శక్యతే ॥ ౧౪
- రాజవేశ్య బలిశ్చైవ వాస్తుదేశే విశేషతః
అన్యేషామపి దేవానాం రాజవేశ్య బలింవినా ॥ ౧౫
- గ్రామమధ్యే విమానం చేత్ బ్రహ్మస్థానే బలింక్షిపేత్
బ్రహ్మజ జ్ఞానమిత్యుక్త్వా హిరణ్యగర్భ ఇతిబ్రువన్ ।
ఏవం మంత్రో నముచార్య ఘోషయేద్దేశికోత్తమః ।
తత్తత్పూక్షం జపిత్తైవ ఘోషయేద్దేశికోత్తమః
మహావీధి గతేచైవ ఇన్ద్రాదీనాం బలింక్షిపేత్ ॥ ౧౬
- సన్ధేసన్ధే బలింక్షిప్త్వా భూతాదిభ్యాం బలింక్షిపేత్
పశ్చాదాలయమావిశ్య భూతపీతే బలింక్షిపేత్ ॥ ౧౭
- ఏవంబలిక్రమం పశ్చాదుత్పవం తత్రకారయేత్
ఉత్పవే త్రివిధేచైవ ధ్వజారోహణ పూర్వకమ్ ॥ ౧౮
- ద్వికాలఞ్చ బలిందద్యా త్కేవలం చక్రమూర్తినా
బలిబేరఞ్చ శాస్త్రఞ్చ వీశశ్చైవ వినాచరేత్ ॥ ౧౯
- అన్యత్పూర్వత్ర కర్మసు పూర్వోక్తేనైవ కారయేత్
వాస్తుశాల యదేవాగ్రే బలిందత్త్వా పృథక్పృథక్ ॥ ౨౦
- తద్దేవానాంచ మన్తైశ్చ సకృద్దత్త్వా బలింక్షిపేత్
అరమ్భ దివసాత్పూర్వ మవసాన దినాదధః ॥ ౨౧
- కాలద్వయం బలిందద్వాద్విశం ప్రతి తదైవచ
సర్వద్రవ్య బలిన్ద ద్యాన్మూర్తి చక్రస్య సన్నిధౌ ॥ ౨౨
- బ్రహ్మదీశానపర్యంతం కుర్యాన్మధాలయే ౭పిచ
తథాపి పశ్చిమేకుర్యాద్వరుణాది క్రమాత్క్షిపేత్ ॥ ౨౩

ప్రముఖే మూర్తి చక్రస్య చోత్పవస్య బలింక్షిపేత్
మృదువాద్య సమాయుక్తం తేనకర్మ సమాచరేత్ ॥

౨౪

ఉత్పవం చక్రహీనంతు నకుర్యాదితి శాసనమ్
భూతాది చతురోదేవా దిగ్దేవత్య సమాయుతమ్ ॥

౨౫

గన్ధర్వైశ్చాపురోభిశ్చ సప్తైతే సన్ని దేవతాః
అనురైః పన్నగైర్ముక్తం నవదేవాశ్చ కేచన ।
ఇన్ద్రాదీశాన పర్యవ్తమాలయేతు పృథక్పృథక్ ॥

౨౬

(తద్దిగ్దేవత్య పూర్వాదిబ్రహ్మణే కారయేద్బలిం
బలిశేషం సమాదాయ భూతపీఠే వినిక్షిపేత్ ।

ఏవమేవ క్రమేణైవ విశేష ఇతికథ్యతే ।)
గ్రామపార్శ్వే విమానం చేద్గ్రామం తత్రప్ర విశ్యచ ।
ప్రథమం యత్రదృశ్యేతే తద్దిగ్దేవత్య పూర్వకమ్
మహాగ్రామే విమానం చేద్బలికర్మ ఇహోచ్యతే ।
ప్రాతఃకాలే బహిర్విధ్యాం సాయేచాభ్యంతరే తథా ।

ద్వికాలముత్పవ శ్చైవ బహిర్విధ్యాం నశక్యతే ॥

౨౭

క్షుద్రమేవ బలిర్విధ్యాముత్పవం సర్వమాచరేత్
మహావాతే మహావర్షే సర్వత్రాశన పీడితే ॥

౨౮

తటిత్సమాకులేచైవ చాన్ధికారే తదైవచ
నిత్యన్నైమిత్తికే చైవ హోమేతత్ర విహీనకే ॥

౨౯

అమాత్య సేనాఫత్యోస్తు ద్వన్వయుద్ధే సమాకులే
చోరశత్రు భయేచైవ రాష్ట్రసంక్రమం ఏవచ ॥

౩౦

ఏవమేవ విరోధశ్చేదశక్త్యం చోత్పవం స్మృతమ్
ప్రాకారాన్తే బలిస్తద్యా ద్రామే చైవోత్పవం చరేత్ ॥

౩౧

అథవా కారయేద్విధ్వాన్దృష్టాకార క్రమం విదుః
ఆలయోచోత్పవం కుర్యాద్దోషప్రత్ర నవిద్యతే ॥

౩౨

- (ఏవం విరోధే సంజాతే ద్వారాగ్రేనిక్షిపేద్బుధః ।)
అథ దేవాలయేవాపి ధ్వజాదీనాం బలింక్షిపేత్
ఉత్సవఞ్చ తథాకుర్యాత్తీర్థం పూర్వవదాచరేత్ ॥ 33
- పర్వతాగ్రే నదీతీరే అభిపార్శ్వే తదైవచ
వనమధ్యే విమానశ్చేదుత్సవం తత్రవక్ష్యతే ॥ 34
- పూర్వోక్తేన విధానేన కృత్వాహోమం యథాక్రమమ్
బలిందత్త్వా యథాన్యాయమాలయఞ్చ ప్రదక్షిణమ్ ॥ 35
- ఉత్సవఞ్చ తథాకుర్యాత్సాయంప్రాతర్ద్విజోత్తమాః
మాతృధ్వజం సమారోహే ధ్వంసధ్వజమనంతరమ్ 36
- పశ్చాద్ధ్వజధ్వజశ్చైవ వీశధ్వజమనంతరమ్
ఔధధ్వజాదినారోహేద్ధామాదీన్విశేషతః ॥ 37
- (బౌద్ధధ్వజంవినారోహ్య గ్రామాదౌచ విశేషతః)
విష్ణు ధ్వజం నకుర్యేత సర్వశాస్త్రస్య నిశ్చయః
రుద్రాది క్యారదేవానాం గ్రామే పూర్వ కృతోత్సవే ॥ 38
- తైః కృతంచ అలఙ్కారం తోరణాదీన్వ్య పోహ్యచ
అన్యత్సర్వం సమాహృత్య పునస్సామ్యోత్సవం చరేత్ ॥ 39
- ఏవం ధ్వజక్రమశ్చైవ పృథగ్దేవ్యోత్సవం చరేత్
అన్యోన్య సజ్జరం శ్చైవ వినశ్యతి నసంశయః ॥ 40
- సౌమ్యస్య దేవదేవస్య ఉత్సవేగ్రామవర్తితే ।
అన్యదేవోత్సవం చైవ నకుర్యాదితి శాసనమ్ ।
- ఉత్సవం యదికుర్యాత్తు గ్రామేతతాన్యదైవతమ్
★ ఉత్సవోనిష్ఫలం స్యాచ్చ అశుభాశ్చ భవన్తిహి ॥ 41
- అన్వేషాం క్యారదేవానాం ప్రవృత్తేబోత్సవే తథా
సామ్యోత్సవం సమారభ్య దోషవృత్త నవిద్యతే ॥ 42
- దేవోత్సవే హరే ర్భుష్టావర్ణంతే సర్వసమ్మదః
సర్వశాన్తికర శ్చైవ రాజదోష వినాశనమ్ ॥ 43
- తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన హరేరుత్సవ మాచరేత్
బలిందత్త్వాలయే నిత్యం భూతాంతఞ్చ యథాక్రమమ్ ॥ 44
- ★ ఉత్సవోనిష్ఫతో స్యాతాం అశుభాశ్చ భవన్తిహి

తథాబలిం క్షిపేద్దామే బ్రహ్మవ్రజోత్సవే కృతే యద్వాప్స్వ జ్ఞాలయే గ్రామే తత్రైవ బలిమాచరేత్ ॥	౪౫
కల్పితే జనసంఘారే గోచరే ఽత్ర బలింక్షిపేత్ రుద్రాద్యన్యోగ్ర దేవేషు పూర్వేగ్రామే కృతోత్సవే ॥	౪౬
తత్తద్విధీష్వల జ్ఞాన దర్శనాలైశ్చ తోరణైః కదళీ క్రముకైశ్చన్యైః పతాకాభిర్ధ్వ జైర్యుతమ్ ॥	౪౭
ఏతాన్సర్వాన్య పోహ్యైవ కృత్యాతద్దామ శాన్తికమ్ సౌమ్యోత్సవం కర్తవ్యం సర్వసమ్మత్సమ్మృద్ధిదమ్ ॥	౪౮
సర్వత్రైవోత్సవం కుర్యాత్సర్వ శాస్త్రస్య నిశ్చయః అజ్ఞానాదర్థలోభాద్వా అథవా వైరకారణాత్ ॥	౪౯
అనుక్తాలంబితే గ్రామే యది సౌమ్యోత్సవం చరేత్ రాజ్ఞోరాష్ట్రస్య తద్దామ మహాదోషో భవేద్భుధః ॥ (రాజాగ్రామస్య రాష్ట్రస్య మహాదోషో భవేద్భువమ్)	౫౦
అన్యవాస్తు గతానాం రాజధాన్యాం తథైవచ మహాగ్రామేచ పౌరాణే నక్షత్రే సన్నికృష్టకే ॥	౫౧
సర్వేషాముత్సవంకుర్యాద్దోషో నాస్తి నసంశయః శ్రద్ధావిత్రేచ సంపన్నే ఉత్సవం శ్రీఘ్రవదాచరేత్ ॥	౫౨
కాళ్యాణే ఇతరాద్యాశ్చ గ్రామేచోత్సవమాచరేత్ తత్తద్విధీష్వలజ్ఞాన దర్శనాలాది తోరణాన్ ॥	౫౩
వ్యపోహ్యైవ తత్సర్వం పునసౌమ్యోత్సవం చరేత్ విపరీతాచరేద్విద్వాన్తద్దామస్య మహాభయమ్ ॥	౫౪
తోరణైర్దర్శనాలాభిః కదళీ క్రముకైర్యుతమ్ అంజురైశ్చ పతాకైశ్చ ఛత్రైశ్చాపి ధ్వజైర్యుతమ్ ॥	౫౫
తాలవృక్షైశ్చ పింఛైశ్చ పాత్రాణ్యపి పరిచ్ఛదాన్ యాత్రాయానేషు వస్త్రేషు రథమౌణ్యేచ భూషణైః ॥	౫౬
అన్యదాగ్నియ దేవస్య కృతే సౌమ్యేచ సజ్కరే అగ్నిదాహం భవేచ్ఛైవ విత్తనాశం భవేదితి ॥	౫౭

- వీర్యనాశం తపోనాశం తాద్గ్రామిణ్య విసశ్యతి
తస్మాత్పుర్య ప్రయత్నేన మహాశాన్తిశ్చ కారయేత్ ॥ ౫౮
- అన్యత్పుర్యం సమాహృత్య పునస్సామ్యోత్సవం చరేత్
శఙ్ఖభేర్యాది వాద్యైశ్చ శృంగకాహళకాదిషు ॥ ౫౯
- అన్యోన్య సజ్గురం కుర్యాద్దోషస్తత్ర నవిద్యతే
ఏవమేవ క్రమేణైవ శ్రుణుధ్వమ్మపిసత్తమా : ॥ ౬౦
- ★ వసంతోత్సవః ★
- అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి వసంతంచోత్సవం శ్రుణు
వసంతకాలే సంప్రాప్తే మదనప్రియ కామ్యయా ॥ ౬౧
- దేవదేవం సమభ్యర్చ్య విధినైవోత్సవం చరేత్
మకరాదీని షడ్భిస్తు వసంతమితిచోచ్యతే ॥ ౬౨
- తథాతస్య విశేషేణ ఫాల్గునాది త్రయం విదు :
ఇష్టమాసస్తు సంగ్రాహ్య విష్ణోరర్చనమారభేత్ ॥ ౬౩
- త్రిమాసేమాత్రమ శ్చోతి మధ్యమశ్చ ద్విమాసతః
అథమశ్చైక మాసస్తు ఇతి శాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥ ౬౪
- ఉత్తమం మాసమేకంస్యాత్తదర్థం మధ్యమంభవేత్
తదర్థమథమం ప్రోక్తమితి కేచిద్వదన్తివై ॥ ౬౫
- ఏకాది మాసపర్యంతం దినే సజ్గుల్వ్య ధీమతః
యత్ర యత్ర దినంగ్రాహ్యం తస్యపూర్వేజ్జురార్పణమ్ ॥ ౬౬
- ఉత్పవాది దినాత్పూర్వరాత్రౌ ప్రతినంరంకురు
తతఃప్రభాతే ధర్మాత్మా యజమానయుతో గురుః ॥ ౬౭
- స్నాత్వాస్నానవిధానేన ప్రవిశేదాలయం శనైః
దేవదేవం ప్రబోద్ధ్యైవ ప్రణమ్యైవాను మాన్యచ ॥ ౬౮
- (అర్చయిత్వాహ విస్సమ్య జ్ఞి వైద్యైవ విశేషతః ।
అపరాహ్ణే అలంకృత్య దేవేశ మనుమాన్యచ ।)
- భక్తైఃపరివృతోగచ్ఛేద్వేదధ్వని సమాకులమ్ ।
అస్థానే స్థాపయేద్దేవం కూటంవాపి ప్రపామపి ॥ ౭౦

- చన్దనం చమృకశ్చైవ నారికేళామ్రమేవచ
పున్నాగం తథాపూగం కదళీచాన్యవృక్షైః ॥ ౭౧
- ఏవమాదీని చాహృత్య మణ్డనైర్మృక్షితః క్రమాత్
పుష్పదామాది చాశ్వత్థ పల్లవైరభి భూషయేత్ ॥ ౭౨
- దర్శమాలా పరివృత్తైర్ద్యుజాదిభిరల జ్ఞుతే
తాలవృన్దైస్తదా నైశ్చవ్యజనైర్వజయేత్కృమాత్ ॥ ౭౩
- ఏలాలవంశ కర్పూర చన్దనశీరమేవచ
జమ్బూజాతీఫలాదీని కుంజుమైశ్చ విశేషతః ॥ ౭౪
- చషకైః పూరయేత్ యమేత్తైర్నైశ్చ నిక్తిపేత్
నవకుమ్భైస్సమాదాయ కల్పార సుఖశీతలైః ॥ ౭౫
- పురతోభ్యుక్త్య తత్తాయం పార్శ్వయోరపరే తథా
సర్వైః పుష్పైర్విక్రీర్త్యైవ జలేన సహితం శనైః ॥ ౭౬
- దేవదేవం ప్రణమ్యైవ పాద్యాద్యర్ఘ్యాన్తమర్చయేత్
కదళీపనసంచైవ నాళికేరస్తు మంజుకైః ॥ ౭౭
- దాడిమంశ్చ తథాచూతఫలం తస్యనివేదయేత్
పృథుకైర్గృహ సంయుక్తైరపూషంశ్చ నివేదయేత్ ॥ ౭౮
- పానీయాచమనం దత్త్వా ముఖవాసం దదేత్పునః
ఆచార్యో దేవమాదాయ దేవీయుక్తో ౭థవాపునః ॥ ౭౯
- భక్తైఃపరివృతో గచ్ఛేద్వేదైస్తాత్రైశ్చ ఘోషమేత్
స్నానాసనే సమారుహ్య యథోక్తస్నానమాచరేత్ ॥ ౮౦
- అలంకారాసనం ప్రాప్యచాల జ్ఞుత్వార్చయే త్ర్యంబుమ్
భోజ్యాసనం సమారుహ్య ప్రభూతంశ్చ నివేదయేత్ ॥ ౮౧
- అమూర్తార్చన మావిశ్య దేవదేవ మనుస్మరన్
యద్యద్భవ్యం నివేద్యైవ తత్తద్భవ్యం సమాహరేత్ ॥ ౮౨
- ఆజ్యమిశ్రేణతత్సర్వైర్మూర్తి మన్తేణ హరాయతామ్
అతోదేవాది మన్తేణ సమిదాజ్యేన హరాయతామ్ ॥ ౮౩

క్రమాదగ్నిం విస్మజ్యైవ దేవపార్శ్వం ప్రజేత్సుధీ :
మధుపర్కఞ్చ సందద్యాత్పానీయాచమనం దదేత్ ॥

౮౪

తామ్బూలఞ్చ నివేద్యైవ భక్తానాన్తు ప్రదాపయేత్
అచార్య దక్షిణాం దత్వా బ్రాహ్మణానపి భోజయేత్ ॥

౮౫

దేవదేవం ప్రణమ్యైవ యానేచారోపయేత్ప్రభుమ్
వేదైఃస్రోతైశ్చ వాద్యైశ్చ ఘోషయిత్వా ప్రదక్షిణమ్ ॥

౮౬

వసన్తాన్తే దినేచైవ డోలమారోపయేత్సుధీః
పునరన్తః ప్రవిశ్యైవ నిత్యపూజాం సమాచరేత్ ॥

౮౭

ఏవమేవ విధానేన దినంప్రతి సమాచరేత్
తదన్తే స్తవన శ్చైవ యజమానస్వశక్తితః ॥

౮౮

ఏవం యః కురుతేభక్త్యా వసన్తోత్సవమాదరాత్
సర్వాన్కామానవాప్నోతి విష్ణోస్సాలోక్యమాప్నుయాత్ ॥

౮౯

★ డోలోత్సవః ★

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి డోలావిధి మనుత్తమమ్
దేవాదినా కృతశ్చైవ అప్సరాణాం తదైవచ ॥

౯౦

దేవీభ్యాఞ్చ విశేషేణ ప్రియే మహతివర్తతే
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన డోలార్చనమధాచరేత్ ॥

౯౧

వసన్తస్యాత్సవేకుర్యా ద్భుశ్చికేచైవ కృత్తికే
అన్వేషాముత్సవేచాపి డోలారోహణ మాచరేత్ ॥

౯౨

ఖాదిరైరర్చునై శ్చైవ వృక్షైఃస్సారం ప్రగృహ్యచ
శైలజైర్లోహ జైర్వాపి రత్నైశ్చాపి విశేషతః ॥

౯౩

విమాన నాసికాన్త ఞ్చ కర్ణాన్తంవా విశేషతః
ప్రస్తరాన్తమితిఖ్యాతి మృజుం సుషిర వర్జితమ్ ॥

౯౪

తాళద్వన్తం తదగ్రేచ ముకుళం కారయేద్బుధః
తదధస్తా ద్ద్వయేరేఖా కర్ణంకృత్వా విచక్షణః ॥

౯౫

కణ్ఠాదధస్తాచ్ఛతుస్తాలం అగ్రనాహం విదీయతే
తన్మధ్యే పఞ్చతాలం స్యాన్మూలే షట్తాలముచ్ఛతే ॥

౯౬

- ద్వితీయావరణే చైవ తృతీయావరణే తథా
ఆలయస్యాత్తరే పార్శ్వే దక్షిణేవా మనోరమే ॥ ౯౭
- శుభార్థే శుభలగ్నీచ స్థాపనారమ్భ మచరేత్ ।
ద్వస్తమ్భే స్థాపయేత్తత్ర దక్షిణోత్తరతః క్రమాత్ ॥ ౯౮
- ధృవసూక్తం జపిత్వాతు ధృడీకరణ మచరేత్
స్తమ్భాంతరం చతుర్థస్తం పశ్చాహస్తమధాపివా ॥ ౯౯
- తత్సమం పట్టికాయామ మూర్ధ్వం పట్టిశ్చ తత్సమమ్
ముకుళాధస్తా ద్వియశ్శుశ్య మూర్ధ్వ పట్టిశ్చ కారయేత్ ॥ ౧౦౦
- తదధస్తా ద్వియశ్శుశ్యం పద్మపట్టిశ్చ యోజయేత్
వలయద్వయ సంయుక్తం ప్రాదేశాత్పట్టికాంతరమ్ ॥ ౧౦౧
- పట్టికాయాశ్చ విస్తారం తాలం, తాలార్థ మేవవా
అలంకారాది సర్వశ్చ శిల్పిభిః కారయేత్క్రమాత్ ॥ ౧౦౨
- ధర్మం జ్ఞానం ద్వయోస్తమ్భౌ పట్టికా రవిసోమయోః
ఆయసైరశ్శుభిఃకృత్వా తథాన్వైర్యాపి కారయేత్ ॥ ౧౦౩
- చతుర్వేద మయీంరజ్జుం చతుష్కణేషు యోజయేత్
దోలాంకృత్వా యథాయోగ్యం దేవపీఠస్య చార్హతః ॥ ౧౦౪
- మహీశ్చ ద్వికతాలేన వర్ణయేల్లమ్భయేద్బుధః
దోలాయాశ్చాధిపా బ్రహ్మ వలయోచాశ్చినామతే ॥ ౧౦౫
- ఇన్ద్రాదిలోకపాలాంస్తు తత్తద్దేశే సమర్పయేత్
జయాదీంశ్చాప్సరాదీనామర్పయిత్వా బలింక్షిపేత్ ॥ ౧౦౬
- మణ్మనం వస్త్రమాల్యైశ్చ నానావర్ణైస్సమాయుతమ్
తద్దినాత్పూర్వరాత్రౌచ విధినైవాశ్మారార్పణమ్ ॥ ౧౦౭
- తద్దినాత్పూర్వ రాత్రౌచ స్పృహనంచాథ మోత్తమమ్
నవవస్త్రోత్తరీయాద్వైర్భూషణైరపి భూషయేత్ ॥ ౧౦౮
- పూర్వోక్త విధినాస్తీర్య శయనాని యథాతథా
శయనే దేవమారోప్య పూజయిత్వా నివేదయేత్ ॥ ౧౦౯
- తతఃప్రతిసరంబద్వా దేవం దేవ్యో సహైవచ
శాయయిత్వా విధానేన రక్షాం తత్రైవ కారమేత్ ॥ ౧౧౦

- ఔపానాగ్నిం సంస్థాప్య డోలాపూర్వే ౭ధ ఉత్తరే
ఆపూరం విధివత్సృత్వా శాన్తింహుత్వా విశేషతః ॥ ౧౧౧
- వైష్ణవం విష్ణుసూక్తాచ్చ శ్రీసూక్తాచ్చ యజేత్సూమాత్
నారాయణాయ విద్మేతి శతమష్టాధికం యజేత్ ॥ ౧౧౨
- తన్మంత్రైశ్చహు తంకృత్వా ౦౦౦౦౦
పయోదధి ఘృతైర్యుక్తం హుత్వాలాజైశ్చ వైష్ణవమ్ ॥ ౧౧౩
- సృతైర్గేయైశ్చ వాద్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేత్సూమాత్
ప్రభాతే సమనుప్రాప్తే యజమానయుతో గురుః ॥ ౧౧౪
- స్నాత్వా సన్ధ్యాముపాస్యైవ దేవేశస్యాలయం వ్రజేత్
ప్రదక్షిణ సమస్కారైస్తత్ర తత్రైవ కారయేత్ ॥ ౧౧౫
- ★ కించిత్పటంముద్భుత్య దేవము ద్వీక్త్య చాననమ్
సంబోధ్య దేవదేవేశం పుష్పాంజలిమధాచరేత్ ॥ ౧౧౬
- విమోచ్య వస్త్రమాల్యాదీన్పునరన్యైశ్చ భూషయేత్
పాద్యాద్యర్ఘ్యాన్త మభ్యర్చ్య అపూపాదీన్చి వేదయేత్ ॥ ౧౧౭
- పశ్చాద్దేవం సమానీయ యానమారోప్య చాదరాత్
పుష్పగంధైశ్చ ధూపైశ్చ దీపైరంజుర సంయుతైః ॥ ౧౧౮
- నయేద్ధోలా సమీపేతు దేవం దేవ్యోసహైవచ
పుష్పవృష్టి సమాయుక్తైర్వేదధ్వని సమాయుతైః ॥ ౧౧౯
- సృత్రగేయ సమాయుక్తైర్వానా వాద్యసమాయుతైః
ఆస్పృట జయశబ్దైశ్చ తోయధారా సమాయుతమ్ ॥ ౧౨౦
- ఛత్తైః పింఛ్యైశ్చ మాయూరైశ్చామరై స్తాలవృక్షైః
డోలాసమీపే గత్వాతు చార్చయేత్తదను క్రమాత్ ॥ ౧౨౧
- పుణ్యాహం వాచయేత్తత్ర ద్విజేభ్యో దానమాచరేత్
డోలామారోప్య దేవేశం విష్ణుసూక్తేన వైష్ణవైః ॥ ౧౨౨
- శ్రీభూసూక్తైః జపిత్వైవ దక్షిణోత్తరతః క్రమాత్
దేవీభ్యాశ్చ సమారోప్య రక్షాంతత్రైవ కారయేత్ ॥ ౧౨౩

- వాయుమస్త్రేణ దేవేశమానయేత శనైశ్శనైః
అభ్యర్చ్య గంధపుష్పద్వైరర్చయిత్వా విశేషతః ॥ ౧౨౪
- అపూపాదీని భక్ష్యాణి దేవేశాయ నివేదయేత్
పానీయాచమనం దత్త్వా ముఖవాసం దదేత్పునః ॥ ౧౨౫
- పశ్చాద్దేవం సమానీయచాస్థానే స్థాపయేద్గురుః
స్నానంకృత్వా విశేషణ దేవమానీయ చాదరాత్ ॥ ౧౨౬
- (పూర్వస్థానే ప్రతిష్ఠాప్య అర్చయిత్వా హవిర్దదేత్ ।
పాయసాదిని వేద్వైవ పానీయాచమనే దదేత్ ।)
- కర్పూరచూర్ణ సంయుక్తం ముఖవాసజ్చ దాపయేత్
పుష్పైశ్చలిజ్చ బహుశో దేవదేవస్య పాదయోః ॥ ౧౨౭
- ఆచార్యో యజమానశ్చ దేవమానీయ చాదరాత్
ప్రాణస్థానే ప్రతిష్ఠాప్యహ్యర్చయిత్వా విశేషతః ॥ ౧౨౮
- ఆచార్యో యజమానశ్చ దేవేశమనుమాన్యచ
దేవేశం శ్రీమహీయుక్తం మహాభాగవత్కైరుత్తమ్ ॥ ౧౨౯
- అత్యస్త శాన్తికోదేవః పూజానం ప్రతిగృహ్యతామ్
ఇత్యను జ్ఞాప్య దేవేశం ప్రార్థయేత పునః పునః ॥ ౧౩౦
- ఆచార్య దక్షిణాందత్వా బ్రాహ్మణానపి భోజయేత్
ఏవంకృత్వా విధానేన డోలారోపణ మాదరాత్ ॥ ౧౩౧
- సప్తజన్మకృతం పాపం తదహ్నేన ప్రణశ్యతి
ఇహలోకే సుఖం భుక్త్వాచాస్తే సాయుజ్యమాప్నుయాత్ ॥

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే వాస్తు బలిహరణవిధి అన్యదేవోత్సవాకరణ
వసంతోత్సవ డోలారోహణవిధిర్నామ త్రయస్రింశో ౭ ధ్యాయః ॥

చతుస్త్రింశో ౭ థ్యాయః

స్మవన విధిః

- అధవక్త్యే విశేషేణ దేవదేవస్య శార్థిణః
సంక్షేపేణైవ సంప్రాక్తం స్మవనస్య విధిక్రమమ్ ॥ ౧
- ఉత్తమం మధ్యమశ్చైవ అథమశ్చ త్రిధాభవేత్
ప్రత్యేకం త్రివిధం ప్రాక్తం నవధామార్గముచ్యతే ॥ ౨
- పృథక్పృథక్చేత్కర్తవ్యం యథావితాను సారతః
శ్రద్ధాభక్తి యుతశ్చైవ దేవస్య స్మవనం చరేత్ ॥ ౩
- ప్రతిష్ఠాంతోత్సవాంతేషు సర్వోపద్రవ నాశనమ్
విష్ణుపశ్చ దినేచైవ గ్రహణే చప్రసూర్యయోః ॥ ౪
- అయనే విషువేచైవ ఉత్తరాయణ ఏవచ
గురుశుక్రోదయేచైవ తదైవాస్తమయేపిచ ॥ ౫
- మాసర్థే యజమానర్థే అన్యసంక్రమణేషు చ
దుస్యప్నే వ్యాధిసమ్మాతే దుర్భిక్షే శత్రుపీడితే ॥ ౬
- భూకమ్పే ౭శని పాతేచ దిగ్దాహే పాంసువర్షకే
దేవస్య హసితేచైవ రుధిరే స్వేదనే తథా ॥ ౭
- చలితేచాన్యజాతీయ సూతకోదక్య సంస్పృశే
శ్వకాక కుక్కుటాస్తస్థే సర్పగోధాస్తదైవచ ॥ ౮
- అకాలే పూర్ణచంద్రేతు తథామాస క్షయేబుధాః
గన్ధర్వనగరే దృష్టే ప్రతిసూర్యే తదైవచ ॥ ౯
- అనావృష్ట్యల్పవృష్ట్యాంచ అన్యదుత్పాతకాదిషు
ఏవమాదౌ సముత్పన్నే స్మవనశ్చాత్ర కల్పయేత్ ॥ ౧౦
- తదర్థమఙ్కురం తత్రచార్పయేద్దేశికోత్తమః
పశ్చాద్భవ్యం ప్రగృహ్యైవ ప్రవక్ష్యామి క్రమంశృణు ॥ ౧౧
- శాలివ్రీహి యవాశ్చైవ ముద్గగోధూమ తిల్వకమ్
తిలం మసూరచణక సర్షపాంశ్చ దశైవతు ॥ ౧౨

ఏవంచైవాఙ్కారార్థం గృహీత్వాతు విశేషతః

★ అష్టమృత్తికాః ★

వల్మీక సస్యక్షేత్రేతు నదీతీర తటాకయోః ॥

౧౩

గజశృంగోద్భుతే చైవ గోశృంగేనవిశేషతః

దర్శేచ కుశమూలేతు కుశీరావాస ఏవచ ॥

౧౪

ఏవంచుద్భమృదం గ్రాహ్యం హిమవదాదిపర్వతాత్

★ అష్టపర్వతాః ★

హిమవన్మేరు విన్ధ్యాశ్చ విదూరం వేదపర్వతమ్ ॥

౧౫

శతశృంగం హరిశ్చంద్రం మహేంద్రాద్యష్ట పర్వతాః

శ్వేతం పీతం తథాకృష్ణం రక్తంశ్యామ నిభన్దధా ॥

౧౬

అష్టాఙ్గులన ముత్సేధం విస్తృతం పడఙ్గుళమ్

అగ్రంత్రయఙ్గులంశ్చైవ మూలస్యార్థంచ విస్తరమ్ ॥

౧౭

★ అష్టమంగళాని ★

శ్రీవత్సం రుక్మవర్ణం రక్తాభం ఘటముచ్యతే

భేర్యంగారనిభం విన్ధ్యాత్పితంబాదర్శనం క్రమాత్ ॥

౧౮

శ్వేతాభం మత్స్యయుగ్మం తన్నేత్రం రక్తముచ్యతే

అసితౌ తస్యపక్షౌతు మత్స్యయుగ్మం ప్రచక్షతే ॥

౧౯

ఘ్రాణం కృష్ణసమాయుక్తమఙ్కుశం రాగమేవచ

తద్వర్ణ వర్ణంశఙ్ఖఞ్చ తదావర్తం రక్తకమ్ ॥

౨౦

సప్తాఙ్గుళోచ్చయం తత్ర తన్మూలం చతురఙ్గుళమ్

ఏవం కృతేష్టమథల్యే వృక్షైర్వృక్షైర్దారుభిః ॥

౨౧

అథవా మృత్పూతం దగ్ధం తద్వర్ణైర్వర్ణం వర్ణకమ్

పర్వతానాం విశేషేణ కేచిత్తత్రోప పీఠికమ్ ॥

౨౨

ప్రధానైర్వాదైర్ధైర్ధైః పఞ్చగవ్యాదినాహరేత్

ప్రత్యేక మాధకం జ్ఞేయం గృహీత్వావ యథాక్రమమ్ ॥

౨౩

పంచగవ్య లక్షణమ్ ।

అథకాత్వదశాంశం పృతంచైవాత్ర యోజయేత్

ధధిత్ర్యంశం గమయేచ్ఛత్ర్యంశం క్షీరం తథైవచ ॥

౨౪

గోమయం చతురంశంచ గోమూత్రస్తు షడంశకమ్
యోజయేత్పృష్ఠగవ్యేన మస్త్రంజప్త్వా యథాక్రమమ్ ॥

౨౫

శుక్రమసీతి మస్త్రేణ దధిక్రావణ్ణ ఇత్యపి
అప్యాయస్వేతి చోచ్చార్య గన్ధద్వారాన్త ధైవచ ॥

౨౬

గ్రాయత్రాచ క్రమేణైవ గోమూత్రాదీని యోజయేత్

★ అన్యాని ప్రధాన ద్రవ్యాణి । ★

ఘృతంమధు దధిక్షీరం గన్ధోదజ్ఞాక్షతోదకమ్ ॥

౨౭

ఫలోదక కుశోదజ్ఞ రత్నంజప్యోదకం పరమ్

సర్వోషధ్యుదకం చైవ ద్వాదశైతాని చాహరేత్ ॥

౨౮

★ మధులక్షణమ్ । ★

పుష్పద్రావణకం చైవ ఫలద్రావణకం మధు

ఏవన్వలాభే సత్సాహ్యం నారికేళజలస్తువా ॥

౨౯

★ కుశచందన అక్షతఫలోదకాదీనాం లక్షణమ్ । ★

చన్దనాద్యాది గన్ధైశ్చ యుక్తం గన్ధోదకం స్మృతమ్

కుశదూర్వాగ్రదర్భైర్వా మిశ్రితంవా కుశోదకమ్ ॥

30

ప్రీహితణ్ణుల సమ్మిశ్రమక్షతోదకముచ్యతే

కదళీచూత పనసైర్నారఙ్గం నారికేళకమ్ ॥

3౧

మాతులుభ్యఫలైర్యుక్తం ఫలోదకమితిస్మృతమ్

రత్నోదక జప్యోదక సర్వోషధ్యుదక తత్తత్ప్రమాణమ్ ।

పద్మరాగజ్ఞ పుష్కజ్ఞ వైడూర్యం వజ్రసంయుతమ్ ॥

3౨

మౌక్తికజ్ఞ ప్రవాళజ్ఞ మాణిక్యం మరకతం తథా

గోమేధికేన్ద్ర నీలాదియుతం రత్నోదకం భవేత్ ॥

33

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తజ్ఞ పురుషసూక్తయుతం జపేత్

ద్వాదశావర్త్య జప్యన్తు జప్యోదకమితిస్మృతమ్ ॥

3౪

కైశ్చిదుక్తం విశేషేణ అపోహిష్టాదిభిస్త్రిభిః

అష్టోత్తరశతం జప్యం జప్యోదక మితిస్మృతమ్ ॥

3౫

సర్వబీజాని సంక్షిప్య సర్వోషధ్యుదకం భవేత్

ప్రత్యేకమాధకం గ్రాహ్యం న్యూనంచేదాభిచారికమ్ ॥

3౬

దేవానాం ఋషీణాం నృపాణాం కృతం యది

ద్రోణైర్ద్రోణార్థకైర్మిత్రాణాం శాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥

32

అన్యద్రవ్యం సంగ్రాహ్యం యథాక్రమమిహోచ్యతే

ప్రాధ్వ్యం చాప్యనుద్రవ్యం ద్వివిధం తదుదాహృతమ్ ॥

3౮

త్వక్పూర్ణం కషాయం మూలగ్రన్థమితి త్రిధా

సద్యం కుముదశ్చైవ బిల్వపత్రం తదైవచ ॥

3౯

కరవీరస్తు తులశీ పుణ్యపుష్పేతి సౌజ్ఞితమ్

జాతీఫలం కర్పూరం కోష్ఠంచోశీరమేవచ ॥

౪౦

మరువం దమనశ్చైవముగ్ధం చణకం తథా

ఏతైరేషైస్తు సంచూర్ణ మజ్జేద్ద్యుత్తన ముచ్యతే ॥

౪౧

★ కషాయ పంచతీర్థ ప్రమాణమ్ ★

మధుకాశ్వత్థ న్యగ్రోధఖాదిరం చాసవైర్యుతమ్

వకుళశ్చైతి షట్పూర్ణం కషాయశ్చైతి కథ్యతే ॥

౪౨

నదీతటాకకూపేషు వాపీపల్వల పచ్చకమ్

ఏతైస్తీర్థం దివాగ్రాహ్యం విపరీతం నకారయేత్ ॥

౪౩

నిశిస్నానం యదిస్యాత్తు జలంగ్రాహ్యగ్ని సన్నిధౌ

★ వనోపధి ద్రవ్యాణి । ★

దూర్వాచ సహదేవీచ పాఠాసాహ్వయ మేవచ ॥

౪౪

సింహీచనకులీ వ్యాఘ్రీ అనన్తాదిత్య సంయుతమ్

ఏతాన్వనోపధీః గ్రాహ్యం నవసంఖ్యైశ్చ సౌజ్ఞికమ్ ॥ ?

౪౫

★ హరిద్ర సర్వగ్రన్థ, తత్తద్యస్తు ప్రమాణమ్ । ★

హరిద్రాచాత్ర సంగృహ్య చూర్ణయిత్వా సమాహరేత్

హరేణుకం స్థాణేయం పత్రం వ్యాఘ్రసఖా గురు ॥

౪౬

మరుర్ద మనకశ్చైవ మేరువాల యుతం తథా

జాతీఫలం మాంసీచ కర్పూరైలా లవణకమ్ ॥

౪౭

చన్దనోశీర సంయుక్తం స్థిరనారద సాదరమ్

కుస్తుమ్బురాదిభిర్ద్యుత్తేజ్యైశ్చోనముచ్యతే ॥

౪౮

సర్వగ్రన్థమితి శ్లేయం ప్రమాణమిహ ఉచ్యతే

సప్తాష్టపం నిష్కంవా ప్రమాణం తత్ప్రగృహ్యచ ॥

౪౯

ఉత్తమజ్ఞాప్త నిష్కంతు మధ్యమం సప్తనిష్కకమ్
అధమం పంచనిష్కంతు ప్రతిద్రవ్యం సమాహరేత్ ॥

౧౦

అథవా త్రయనిష్కంవా న్యూనంచేదాభిచారికమ్
ఇతిక్రమేణ తద్గ్రాహ్యం నగ్రాహ్యం విపరీతకమ్ ॥

౧౧

ప్రాణ్యజ్ఞాది పురీషాది వర్జ్యమన్యత్రగృహ్యచ

★ మూలగంధాః । ★

పలాశక్షూర్యాపామార్గం భూపత్రం కరవీరకమ్ ॥

౧౨

సన్ధ్యావర్తం కుశజ్జైవ మూలగన్ధాని సప్తచ

★ ధాతుని । ★

జాతిహింగుళకం చైవఅజ్ఞానంతు మనశ్శిలా ॥

౧౩

గోరోచనం హరితాశం ధాతుద్రవ్యజ్ఞా సంగ్రహేత్
కార్పాసేన కృతంవస్త్రం ఖణ్డప్లాతార్థమాహరేత్ ॥

౧౪

వస్త్రం యజ్ఞోపవీతజ్ఞా పవిత్రం భూషణాదికమ్
ఏవమాదీని సంగ్రాహ్య మృద్భాణ్డాదీని చాహరేత్ ॥

౧౫

★ శరావకుంభ కరకాది లక్షణమ్ । ★

శరావం ప్రస్తసంపూర్ణం ద్రోణపూర్ణఘటం భవేత్
ద్రోణార్థం కరకంవిన్ధ్యాత్కల శైరాధకం స్ఫుటమ్ ॥

౧౬

ఉదధానీం చతుర్ద్రోణం పూరితం సర్వమాహరేత్
సువర్ణేన కృతంసర్వం రాజతం తామ్రమేవవా ॥

౧౭

పిత్తశైర్లోహ మిశ్రంతు కృత్వాపాత్రంతు సున్దరమ్
చపకజ్ఞా హవిఃపాత్రం దర్పణజ్ఞార్ఘ్య పాత్రకమ్ ॥

౧౮

కాంస్యలోహాన తామ్రేణ సర్వపాత్రాణిచాచరేత్
ఏవంకర్తుమశక్తశ్చే త్సమ్యగ్దగ్ధం మృదాకృతమ్ ॥

౧౯

ఖణ్డస్ఫుటిత కాళాదీన్వర్ణయిత్వా సమాహరేత్
కలశార్థం కుశంకూర్చం సప్తవజ్ఞా త్రయఃక్రమాత్ ॥

౨౦

పరిస్తరణ కూర్పార్థం దశపఞ్చోత్తరం పునః

పూర్వరాత్రౌ విశేషేణ నిత్యపూజావసానకే ॥

౨౧

విశేషం దేవమభ్యర్చ్య హవిరంతం ప్రకల్పయేత్

ఆలయాద్దక్షిణే కుర్యాత్ప్రథమావరణే తథా ॥

౨౨

★ శయనాస్తరణమ్ । ★

ప్రతిష్ఠాక్త క్రమేణైవ అణ్ణజాదీనిచాహరేత్
అథవా పశ్చివస్రాణి కల్పయిత్వా సమస్త్రకమ్ ॥

౬౩

తతః ప్రతినరంబధ్వా శాయయీత హరింపరమ్
స్మత్తగేయైశ్చ వాద్యైశ్చ రాతిశేషం సయేత్క్రమాత్ ॥

౬౪

ప్రభాతే దేవముత్థాప్య దీపాస్తజ్చ సమర్చయేత్

★ స్నానాలయ క్రమః । ★

అధవక్త్యే విశేషేణ స్నానసస్యాలయక్రమమ్ ॥

౬౫

ప్రముఖేచోత్తరే చైవ ఈశాన్యాంవా ప్రకల్పయేత్
ద్వాదశైష్వాదశైస్తమ్మైః చతర్వింశతిరేవ ॥

౬౬

★ స్నాననవేది ప్రమాణమ్ । ★

ద్వాత్రింశత్పుష్ప సంయుక్తాం శతాంతం-వాదికారయేదితి
మణ్ణపం తత్రకుర్వీత కూటంవాధ ప్రపామపి ॥

౬౭

★ పదభాగ నిర్ణయః । ★

సూత్రస్యారోపణోక్తేన వితానాద్యైరలఙ్ఘితమ్
చతుర్ద్వార సమాయుక్తం మధ్యేశ్వభ్రం సమాచరేత్ ॥

౬౮

ద్వివేదిసహితం శ్వభ్రమున్నతస్తు యుగద్వయమ్
అఙ్గుళైశ్చ చతుస్త్రింశద్విస్తారమితి సౌజ్ఞికమ్ ॥

౬౯

విస్తారాద్విగుణందీర్ఘముత్తరే జలమార్గకమ్
వేద్యోర్భాగస్తు విస్తారమేకైకం భాగమున్నతమ్ ॥

౭౦

మృదావా సికతాభిర్వా శ్వభ్రం కుర్యాద్విచక్షణః
అథవా కారయేచ్చైవ శిలయాచేష్టకాథవా ॥

౭౧

సుధయా పరిసంలేప్యమితి శాస్త్రస్య నిశ్చయః

★ తత్తత్పదే ద్రవ్య విన్యాసమ్ ★

పరస్తరణకూర్చస్తు మధ్యవేద్యుపరి న్యసేత్ ॥

౭౨

పశ్చాద్విల్వ పలాశాది మధ్యేక్షిప్వా విచక్షణః

పద్మస్యముకుళస్త్వైవ మోచపత్రం పగ్మహ్యచ ॥

౭౩

- తద్వేద్యుపరిచాస్తీర్య స్వాసంఘంచేతిచోచ్చరన్
తచ్ఛుభ్రస్యైవవరిత ఐశాన్యాది ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౭౪
- ద్వితాళ విస్తారయుతం భాగోన్నతయుతం క్రమాత్
తణ్ణులైర్వహిభిర్వాధ పంక్తింకృత్వా యథాక్రమమ్ ॥ ౭౫
- ద్వారార్థస్తు చతుర్దిక్కు ద్వితాలం తద్వ్యపాహ్యచ
ఏతైస్తు పక్ష్యం కృత్వాధ గోళకం తత్రచోన్నతమ్ ॥ ౭౬
- అధవా తద్విశేషేణ సూత్రస్య పదమాచరేత్
పూర్వాస్తముత్తరాస్తజ్ఞ పట్నూత్రస్తు ప్రసార్యచ ॥ ౭౭
- ఏవస్తు పఞ్చవింశద్భిః పదమత్ర ప్రకల్పయేత్
మధ్యే శ్వభ్రజ్చకర్తవ్యం పరితో ౨త్రవిశేషతః ॥ ౭౮
- అష్టాపదానిపరితో లోపయేద్దేశికోత్తమః
పూర్వస్తు దక్షిణంచైవ పశ్చిమశ్చోత్తరం క్రమాత్ ॥ ౭౯
- చతుఃపురం విలోప్యేత ద్ద్వారమేతద్విచక్షణః
అన్యైర్ద్వాదశభిఃకోష్ఠైః ద్వారమత్ర ప్రకల్పయేత్ ॥ ౮౦
- ద్వితాల విస్తృతశ్చైవ ఉన్నతస్తు షడఙ్గులమ్
త్రివేదీసహితం పీఠం అహిసంఖ్యం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౮౧
- పక్ష్యేశస్యార్థపీఠస్తు నీలవారుణ మధ్యకే
ఈశాన సోమయోర్మధ్యే శాస్త్రపీఠం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౮౨
- తద్విహితైవ సఙ్కల్ప్య జయాదీనాంప్రకల్పయేత్
ప్రాగాదీశాన పర్యంతం పృథక్పీఠం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౮౩
- ప్రోక్షయిత్వాతు తత్పక్ష్యం గాయత్రీజ్ఞ సముచ్చరన్
సుమిత్రామితి మన్తేణ స్థలంచోల్లేఖయేద్బుధః ॥ ౮౪
- దర్శనాస్తీర్య మన్తజ్ఞో హిరణ్యపాణి ముచ్చరన్
ఉక్తోదకజ్ఞ సంగ్రహ్య ధారాస్థితి సముచ్చరన్ ॥ ౮౫
- వస్త్రేణోత్పనంకృత్వా ప్రణవం మన్తముచ్చరన్
కలశాదీనిచాదాయ ప్రక్షాళ్యేవ చ బుద్ధిమాన్ ॥ ౮౬

తస్తునా పరివేష్ట్యేవ ప్రాదక్షిణ్య క్రమేణవై
యవాస్తరస్తు సంవేష్ట్యచాంగుళ్యంతరమేవవా ॥

౮౭

ద్రవ్యైః యథోక్తైస్సంపూర్య కలశంప్రతికారయేత్
ధాన్యస్యాపరి సంస్థాప్య ప్రతిద్రవ్యం సమాచరేత్ ॥

౮౮

★ ప్రాద్రవ్యమ్ ★

పర్వతాశ్చ మృదశ్చాపి అఙ్కురం ధాన్యమేవచ
మగ్గళాదీని సర్వాణి ప్రాద్రవ్యమితి కథ్యతే ॥

౮౯

★ అనుద్రవ్యాణి ★

చూర్ణశ్చ పుణ్యపుష్పశ్చ తీర్థంవారోకషాయకమ్
తథావనౌషధీర్ముక్తం చూర్ణం హరిద్రమేవచ ॥

౯౦

మూలగన్ధశ్చ సర్వశ్చ అనుద్రవ్యాణి కీర్త్యంతే
పక్షైర్యథోక్త స్థానేతు న్యసేద్రవ్యం మృదాదికమ్ ॥

౯౧

ఈశానస్య హరేర్ముఖ్యే మృదాదీన్యష్టసంన్యసేత్
పృథక్పరావే సన్యస్య ఉదుత్యంచిత్రముచ్చరన్ ॥

౯౨

ద్వారస్య వామకోణేతు ఇదంవిష్ణురితిబ్రువన్
హిమవత్పర్వతాదీని న్యసిత్వా దేశికోత్తమః ॥

౯౩

ఇన్ద్రపావకయోర్ముఖ్యే శుక్రంతేతి సముచ్చరన్
శాలిధాన్యాది సన్యస్య యమపావక మధ్యమే ॥

౯౪

అఙ్కురంచాత్ర సన్యస్య సోమ ఓషధిముచ్చరన్
ఇన్ద్రాదీశానకోణేషు ద్వారదక్షిణ పార్శ్వతః ॥

౯౫

మగ్గళశ్చ సుసన్యస్య శ్రీవత్సాదీన్యధాక్రమమ్
శంసాని యచ్ఛత్సుక్వా తేనకర్మ సమాచరేత్ ॥

౯౬

ఇన్ద్రాదీని తథాస్థాప్య ఇదం విష్ణురితి బ్రువన్
ప్రధానైర్ద్వాదశైఃస్థాప్య ఐశాన్యాదీని కారయేత్ ॥

౯౭

తత్కౌణే పశ్చాగవ్యస్తు ఉపస్థానయుతం న్యసేత్
ప్రధానస్యైకముద్దిష్టముపస్థానం పృథక్పృథక్ ॥

౯౮

తత్రప్రధానస్య పరిత ఉపస్థానాని అష్టకమ్
ఏవంప్రతిపదంన్యస్య పశ్చాగవ్యాదిషు న్యసేత్

౯౯

ప్రాదక్షిణ్య క్రమేణవై సోమేశానాన్త మేవచ
ఏవంషణ్ణవతిస్థాప్య మన్వైశ్చైవ ఋతుద్వయమ్ ॥ ౧౦౦

చతుర్ధరిద్రచూర్ణార్థమన్యతీర్థోదకం స్మృతమ్
సాతిష్ఠేతిచ మన్తేణ ఉపస్మానేషు సన్యసేత్ ॥ ౧౦౧

అథవా తస్యవామేతు స్యసిత్వా మన్తపారగః
ఇమాస్సుమనసే త్యుక్త్వా యమనైర్ఋతమధ్యమే ॥ ౧౦౨

పుణ్యపుష్పాణి నిక్షిప్య స్థాపయిత్వా విచక్షణః
నీలవారుణయోర్మధ్యే చూర్ణం జాతీపలస్యచ ॥ ౧౦౩

వన్ద్యోనఏష ఉచ్చార్య ఏతద్ద్రవ్యం న్యసేద్బుధః
వరుణోదానయోర్మధ్యే యేతేశతమితి బృవన్ ॥ ౧౦౪

అశ్వత్థాది కషాయశ్చ స్థాపయిత్వా తతఃపరమ్
తతఃపరం తీర్థతోయంన్యసేద్వారుణ ముచ్చరన్ ॥ ౧౦౫

ఉత్తరేశానయోర్మధ్యే సింహికాది వనౌషధీః
రుద్రమన్యేతి మన్తేణ తేనద్రవ్యశ్చ సన్యసేత్ ॥ ౧౦౬

నీలపక్ష్యశయోర్మధ్యే సినివాలీతిచోచ్చరన్
హరిద్రచూర్ణంసంస్థాప్య సోమేశానస్య మధ్యమే ॥ ౧౦౭

హరేణుకం సర్వగన్ధం ఇమేగన్ధేతి కారయేత్
తత్పురుషాయేతి మన్తేణ ఐశాన్యేఽత్ర విశేషతః ॥ ౧౦౮

భూషణైర్యజ్ఞసూత్రన్తు ప్లాతవస్త్రోత్తరీయకమ్
మూలగన్ధం పలాశాద్వైరుక్తధాతూన్న్యసేత్క్రమాత్ ॥ ౧౦౯

విష్ణుగాయత్రిముచ్చార్య ప్రణవంవా సముచ్చరన్
మృదాదీనిచ సంస్థాప్య అష్టోత్తర శతంక్రమాత్ ॥ ౧౧౦

ప్రచ్ఛాద్యచనవైర్వస్త్రైర్ద్రవ్యం ప్రతిసమాచరేత్
దేవం దేవ్య సమానీయ శ్వభ్రమధ్యే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౧౧

★ స్నానశ్యభేదేవ స్థాపనమ్ ★

అథవా వినాచరేద్దేవీం స్వస్తిసూక్తం సముచ్చరన్
తద్వేద్యాన్తు జయాదీనిచార్చయేత్తదనుక్రమాత్ ॥ ౧౧౨

★ జయాద్యర్చనమ్ ★

జయాఞ్చ విజయాం విన్దాం నస్తకాంపుష్టికామపి
కుమద్యతీముత్పలకాం విశోకామపి పూజయేత్ ||

౧౧౩

★ తత్తద్రవ్యాధిధేవతాహ్వనమ్ ★

ప్రాగాదివేద్యాఃపరితః పఙ్క్తిః పర్చయేత్
మృద్దేవతాతు భూదేవీ పర్వతేశస్తు పావకః ||

౧౧౪

వాయుర్వై ధాన్యదేవో ఽభూద్ధరుడో ఽఙ్కురదేవతా :
మఙ్గళాధిపతిశుక్రః పంచగవ్యాధిపశ్చివః ||

౧౧౫

తదైవ విశ్వేదేవాస్సుగ్రుపస్సానాధి దేవతా :
సామవేదేఘృతేశస్సాదుపస్సానస్యవత్సరా :

౧౧౬

ఋగ్వేదో ,మధుదేవస్సాపస్సానే ప్రజాపతిః
యజుర్వేదో దధీశో ఽభూదుపస్సానే కపర్దినః ||

౧౧౭

క్షీరే ఽధర్వణ వేదఞ్చ ఉపస్సానే ఽశ్వినౌస్త్రితః
గన్ధదకే షడృతవో మరుతస్తదనన్తరమ్ ||

౧౧౮

అక్షతేశో విశ్వమూర్తిరుపస్సానే బృహస్పతిః
ఫలోదకేతు సోమఞ్చ ఉపస్సానేత్వనన్తకమ్ ||

౧౧౯

కుశోదకస్య మునయో ఉపస్సానేతు తక్షకః

విష్ణుః రత్నోదకేశస్యార్ధస్థర్వాస్తదనన్తరమ్ ||

౧౨౦

మత్తః జప్యోదకేశస్సాదుపస్సానేతు పుష్టికః

(శ)

సర్వేషభ్యుదకే భానురుపస్సానే ఽపురోగణాః ||

౧౨౧

పుణ్యపుష్పేషు ధాతారం చూర్ణేచాప్యనపాయినమ్
వరుణః కషాయదేవస్సాత్తిర్థే దేవంజ.గద్భువమ్ ||

౧౨౨

వనోషధీశోరుద్రో ఽభూత్సినీవాలీ హరిద్రకే

ఉపస్సానే రాకాస్యాత్పర్వగన్ధే శతక్రతుః ||

౧౨౩

బ్రహ్మణం మూలగన్ధేతు షోఠవస్త్రై పురస్తరమ్

ధాతూనామపి దుర్గాశ్చ తత్తద్రవ్యధరా అమీ ||

౧౨౪

ఇతి శ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయం వాసాధికారే

స్వపనద్రవ్యసముచ్చయ స్థాపనక్రమ ద్రవ్యాధిప విధిర్నామ చతుస్త్రింశో ఽధ్యాయః

పంచాంగింశో ౭ ధ్యాయః

★ నవవిధ స్మపన లక్షణమ్ ★

అతఃపరం నవవిధం కలశైస్సుపనక్రమమ్

శతాధిక సహస్రాంత ముత్తమాధమ మధ్యయమ్ ॥

౧

ఏకైకం త్రివిధంజ్ఞయేం నవధామార్గముచ్యతే

స్మపనం ద్వివిధంప్రాక్తం భద్రంక్షుద్రమితి ద్వయమ్ ॥

౨

క్షుద్రశ్చాత్ర ప్రకుర్వీత దేవస్య ప్రముఖేకృతే

★ క్షుద్రమ్ ★

పూర్వాంతముత్తరాంతంతు వేదాఖ్యం సూత్రమాలిఖేత్ ॥

౩

ఏవం నవపదంకృత్వా మధ్యమాదీని కారయేత్

సన్తాఖ్యం కలశంగ్రాహ్యం పూరయేదుక్తవారిణా ॥

౪

నిక్షిప్యకూర్చం ప్రత్యేకముపస్థానయుతః బుధః

ఏవమష్టాదశైః స్థాప్య మధ్యమాద్యాదినాకృతమ్ ॥

౫

సునర్ణం రత్నబీజశ్చ కుశంపుష్పం తదైవచ

క్షీరగన్ధాక్షతంతత్ర మధ్యమాదీని నిక్షిపేత్ ॥

౬

నవవస్త్రేణ సంచ్ఛాద్య కలశాన్ప్రతిచాచరేత్

వైష్ణవం విష్ణుగాయత్ర్యా ఆపాహిష్టేతిచోచ్చరన్ ॥

౭

హిరణ్య పనమానాభ్యాం పురుషసూక్తయుతం పునః

ఋతం సత్యం పరమితి శ్రీభూసూక్త ద్వయంక్రమాత్ ॥

౮

యథాక్రమేణ సంస్థాప్య దీపాంతం తత్రచార్చయేత్

అభిషేకం తతఃకృత్వా తత్తన్మన్త్రేణ కారయేత్ ॥

౯

నమోవరుణేతి మన్త్రేణ తదుపస్థాన మాచరేత్

కలశైశ్చతుర్దశైః స్థాప్య ప్రతిష్ఠాక్షత్రమేణవై ॥

౧౦

దేవేశం చాభిషిచ్యైవ పురుషసూక్తం సవైష్ణవమ్

కలశైఃపంచ వింశద్భిః స్థాపయిత్వా విచక్షణః ॥

౧౧

ప్రధానమేకం తత్రైవ ఉపస్థానైక ముచ్యతే

పదమేకం ద్వయంస్థాప్య ఏకం హరిద్ర చూర్ణకమ్ ॥

౧౨

- ఏవమేవ క్రమేనైవ కలశైః పశ్చా వింశతిః
అర్చయిత్వాభిషిచ్యైవ మధ్యమాధమముత్తమమ్ ॥ ౧౩
- ఏవంత్రివిధంక్షుద్రం భద్రంచా శ్రుణుత్రద్విజాః
★భద్రస్సపనమ్★
శతాధికం యదిస్యాత్తు తథావిత్తానుసారతః ॥ ౧౪
- విస్తృతం దశహస్తం పక్ష్యంకృత్వా ప్రదక్షిణమ్
యథోక్తవచ్ఛతుర్ద్వారం కల్పయేద్దేశికోత్తమః ॥ ౧౫
- పశ్చావరణ వత్సాప్య పూర్వవచ్ఛేద్యతద్వయమ్
ఏవంసహస్ర కలశైఃస్థాపయిత్వాభిషేచయేత్ ॥ ౧౬
- అథవా కల్పయేద్విద్వాన్దశ పక్ష్యాత్ర కల్పయేత్
ప్రతిపక్ష్యున్తరేతస్య మార్గాన్తం తద్వితాలకమ్ ॥ ౧౭
- సర్వం ప్రధాన ద్రవ్యశ్చ స్థాపయిత్వా ప్రతిప్రతి
అష్టాధికశతం స్థాప్య పృథక్చైవాత్ర కారయేత్ ॥ ౧౮
- చతుర్వింశతి సంస్థాప్య అనుప్రాగ్రవ్య మాచరేత్
అథమాధమమిత్కుక్తం జ్ఞాత్వాచైవ విచక్షణః ॥ ౧౯
- అనుప్రాగ్రవ్యయుక్తం శతమష్టాధికం చరేత్
అథవా మధ్యమం ప్రోక్త మధమోత్తమ ముచ్యతే ॥ ౨౦
- కలశైశ్శతద్వయం ప్రోక్తమధమోత్తమముచ్యతే
కలశైశ్శత ద్వయం ప్రోక్తం సర్వద్రవ్య యుతం పునః ॥ ౨౧
- దేవేశం చాభిషిచ్యైవ అథమోత్తమ ముచ్యతే
శతద్వయం మధ్యమంస్యాదధమం శతాష్టకమ్ ॥ ౨౨
- అథవాచేద్విశేషేణ సర్వద్రవ్యయుతం క్రమాత్
అనుప్రాగ్రవ్యయుక్తశ్చ చత్వారింశాష్టైర్యుతమ్ ॥ ౨౩
- అథమంమధ్యమంజ్ఞేయ ముత్తమం విశేషతః
తత్క్రమం ద్విగుణంకుర్యాదుత్తమం తదుదాహృతమ్ ॥ ౨౪
- త్రయస్త్రయః ప్రధానాది ఉపస్థానాది పశ్చాకమ్
ఏవంచైవాభిషిచ్యైవ మధ్యమంచేతి కీర్త్యతే ॥ ౨౫

- ద్వౌద్వౌ ప్రధానమేవాత్ర ఉపస్థానం గుణద్వయమ్
ఏవంచైవాభిషిచ్యాద అధమంతదుదాహృతమ్ ॥ ౨౬
- ప్రధాన శ్చైకముద్దిష్టముపస్థానస్తు సప్తకమ్
ఏవంక్రమేణ సంస్థాప్య కేచిచ్చైవోత్తమం భవేత్ ॥ ౨౭
- అధవాకారయే ద్విద్వాన్విశేషజ్ఞాత్ర వక్త్యతే
చతుస్తీర్థోదకైర్మక్తముపస్థానాష్టకైర్మతమ్ ॥ ౨౮
- అనుప్రాద్ధవ్యయుక్తస్తు అష్టోత్తరశతం క్రమాత్
అష్టోత్తర శతైః స్థాప్య అధమోత్తమముచ్యతే ॥ ౨౯
- శతాష్ట ద్విగుణం స్థాప్య మధ్యమాధమ మీరితమ్
త్రైగుణం మధ్యమంప్రాక్తం పఞ్చభిర్గుణయేత్తథా ॥ ౩౦
- మధ్యమోత్తమ మిత్యాహషడ్గుణం చోత్తమంతథా
అహిసఙ్ఖ్యాభిషిచ్యైవ ఉత్తమా మధ్యమంస్మృతమ్ ॥ ౩౧
- దశభిర్గుణయేస్థాప్యముత్తమోత్తమమీరితమ్
అథకేచిద్వదస్త్వస్మిన్ స్పృహనశ్చోత్తమం భవేత్ ॥ ౩౨
- అశీతుత్తర సాహస్రకలశైస్సాపయేద్దుభః
ఏవం నవవిదైస్థాప్య యజమానస్యచే చ్చయా ॥ ౩౩
- ★అశక్తస్యవిక కలశస్సపనమ్★
ఏవంకర్తు మశక్తశ్చేల్లఘూపాయేన చోచ్యతే
సౌవర్ణం రజతంవాద పూరయిత్వాధకం కృతమ్ ॥ ౩౪
- ఏకంకలశమాదాయ ధాన్యవేద్యుపరి న్యసేత్
తస్మైవ పరితో ఒభ్యర్చ్య సర్వదేవాన్యథాక్రమమ్ ॥ ౩౫
- ఉక్తద్రవ్యాద్యలాభేతు స్మృత్వా పుష్పంసమర్చయేత్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తజ్ఞా పురుషసూక్తయుతః పునః ॥ ౩౬
- సూక్తమేకాక్షరం జప్త్వా సహస్రార్త్య కారయేత్
ఏవంశ్చైవాభిషిచ్యైవ సర్వదోషన్య శాస్తయే ॥ ౩౭
- అన్యత్కామార్థ సిద్ధిస్యాద్దేవేశజ్ఞాభిషేచనమ్
ధృవార్చనం యదిస్యాత్తు శ్వభ్రజ్ఞాత్ర వివాకృతమ్ ॥ ౩౮

తత్పదస్యోపరిస్థాప్య కుమ్భమాపూర్య బుద్ధిమాన్
అన్యత్పూర్వం తథాకుర్యాత్పూర్వశాస్త్రేణ నిశ్చయః ॥

3౯

తదూర్ధ్వే వక్త్యమాణస్సన్ మన్తంచ శృణుతద్విజాః ॥

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే స్తుపనమార్గభేదోనామ పంచుత్రింశో ఽధ్యాయః

షట్టింశో ఽధ్యాయః

★మంత్రాభిషేచనమ్★

★ స్తుపనప్రయోగ క్రమః ★

అథవక్త్రే విశేషేణ క్రమాన్మంత్రాభిషేచనమ్
పూర్వమాచార్య మాహూయ వస్త్రాభరణ కుణ్డలైః ॥

౧

పూజితో యజమానేన పశ్చాత్కార్యం సమాచరేత్
ప్రాశయేద్దధి మన్తజ్ఞో దధిక్రావణ్ణచోచ్ఛరన్ ॥

౨

అప ఆచమ్య శుద్ధాత్మా ఉష్ణిషణ్చోత్తరీయకమ్
ధారయేత పవిత్రజ్ఞ హస్తాభ్యామశ్శులీయకౌ ॥

౩

ఉర్ధ్వశ్శుణ్డాఙ్గితాదీని కుర్యాత్తద్దేశికోత్తమః
దేవదేవం సమభ్యర్చ్య ఉపచారైస్తయోదశైః ॥

౪

అథవాచాష్టభగేన చార్చయేద్విష్ణుమవ్యయమ్
శ్వభ్రస్య వామభాగేచ గన్ధపుష్పాదినాహరేత్ ॥

౫

కలశం కూర్చయుక్తన్తు పూరయిత్వాహరేద్బుధః
ద్రవ్యంప్రతి సమభ్యుక్త్య కూర్చయుక్తేన వారిణా ॥

౬

ప్రణవం మన్తముచ్చార్య తేనకర్మ సమాచరేత్
ఆదాయ ద్రవ్యముద్భృత్య లలాటాంతస్తుకారయేత్ ॥

౭

సకృత్ప్రదక్షిణం కృత్వా తన్మంత్రేణాభిషేచయేత్
ప్రదక్షిణ త్రయంవాపి కారయేదితికేచన ॥

౮

- విష్ణుఞ్చపురుషం సత్యమచ్యుతంచానిరుద్ధకమ్
ఏవంమన్త్రం సముచ్చార్య తత్రకార్యం సమాచరేత్ ॥ ౯
- తత్తత్సాత్రం వ్యపోహ్యైవ పాణిభ్యాం క్షాళయేత్పునః
అథవా పాత్రమాదాయ పూర్వస్థానేతు సన్యసేత్ ॥ ౧౦
- ద్రవ్యంప్రతివిశేషేణ శోధయిత్వార్చయేత్ప్రమాత్
★స్నానేఽభిష్టపచారాః★
- ఆచామం శాటికాచ్చాద్య పుష్పగన్ధఞ్చ ధూపకమ్ ॥ ౧౧
- దీపమర్ఘ్యం తథాచామమర్చయిత్వాప్త విగ్రహైః
ఏకాక్షరమితీత్యుక్త్వా మృదాదీంశ్చాభిషేచయేత్ ॥ ౧౨
- విశ్వేనిమగ్న ఇత్యుక్త్వా పర్వతేన ప్రదక్షిణమ్ (?)
(ధాన్యైశ్చ) యవాద్యైః స్నాపయిత్వైవ ప్రాణప్రసూతిముచ్చరన్ ॥ ౧౩
- వితత్యబాణ మిత్యుక్త్వా అఙ్కురేణైవచార్చయేత్
త్వంవజ్రేణేతి మన్తేణ మఙ్గళేన ప్రదక్షిణమ్ ॥ (?) ౧౪
- వసాఃపవిత్రమిత్యుక్త్వా పఞ్చగవ్యాభిషేచనమ్
వారీశ్చతప్ర ఇత్యుక్త్వా సర్వోపస్నానమాచరేత్ ॥ ౧౫
- అగ్నిఆయాహి మన్తేణ ఘృతేనైవాభిషేచయేత్
అగ్నిమీశేతి మన్తేణ మధునాచాభిషేచయేత్ ॥ ౧౬
- పశ్చాదిషేత్సౌర్వేత్వేతి దధ్నావైస్నాపయేద్ధరిమ్
శన్నదేవీరితీత్యుక్త్వా క్షీరంవైచాభిషేచయేత్ ॥ ౧౭
- అభిత్వాహుర ఇత్యుక్త్వా స్నాపయేద్ధన్యవారిణా
ఇమాఽషధ ఇత్యుక్త్వా స్నాపయేదక్షతోదకైః ॥ ౧౮
- జపందత్వేతిచోచ్చార్య ఫలోదంచాభిషేచయేత్
చత్వారితిచమన్తేణ కుశోదంచాభిషేచయేత్ ॥ ౧౯
- నారాయణాయ విద్మేతి రత్నోదంచాభిషేచయేత్
పూతస్తస్యేతి మన్తేణ జప్యోదంచాభిషేచయేత్ ॥ ౨౦
- చత్వారి శృక్లేత్యుచ్చార్య సర్వోషధ్యుదకం దదేత్
ధాతా విధాతేత్యుచ్చార్య పుణ్యపుష్పేణచార్చయేత్ ॥ ౨౧
- ఋచోయజుగ్ంషీత్యుచ్చార్య చూర్జైఃస్పంస్నాపయేద్గురుః
సఏషదేవేత్యుచ్చార్య కషాయోద్వర్తనంపునః ॥ ౨౨

- ససర్వవేత్త మన్త్రేణ తీర్థదైశ్చాభిషేచయేత్
సామైశ్చసాంగమితుక్యా అర్చయిత్వా వనోషధీః ॥ ౨౩
- హరిద్రాచూర్ణ సంస్నానం అతోదేవాదిచోచ్ఛరన్
యమధ్వరేతి పుష్పంవా సకృద్దేవం పరీత్యచ ॥ ౨౪
- పాదాపుష్పాశ్శీలిందత్వా క్రమస్పేతి ప్రణమ్యుచ
త్వంస్త్రీపుమానితి ప్రోచ్య లేపయేత్సర్వగన్ధైః ॥ ౨౫
- ఉష్ణాదకేన సంస్నాప్యచాపాహిష్ఠి చోచ్ఛరన్
నిత్యస్నానోక్తమార్గేణ శుద్ధాదైరభిషేచయేత్ ॥ ౨౬
- మిత్రస్సృపర్ణ ఇతుక్యా ప్లాతేన పరిమృజ్యచ
సువస్త్రాద్వైరలబ్ధ్యుత్య పూర్వోక్తేనైవ కారయేత్ ॥ ౨౭
- త్వంభూర్భువేతి మన్త్రేణ మూలగన్ధేన మార్జయేత్
య ఏవం నిత్య మితుక్యా భూషణైరపి భూషయేత్ ॥ ౨౮
- బుద్ధిమతామితుక్యచ్చార్మ ధాతుంశ్చైవాప్యలబ్ధ్యుతమ్
పాద్యమాచమనం దద్యాదాలయఞ్చ ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౨౯
- స్వస్తిసూక్తాది సూక్తైశ్చ జప్త్వావైవాత్రకారయేత్
అర్చాస్థానేతు సంస్థాప్య పూజయిత్వోక్త మార్గతః ॥ ౩౦
- మహాహవిః ప్రభూతంవా యధాశక్తి నివేదయేత్
ధృవార్చనం యదిస్యాచ్చేత్థాపయేన్మంటపాస్తరే ॥ ౩౧
- ధృవేణాభ్యస్తరం స్థాప్య సర్వం పూర్వవదాచరేత్
★ స్నపనేభేర విశేషః ★
- అథవా బలిభేరంవా ఔత్సవంవాధ కారయేత్ ॥ ౩౨
- ఏవంచైవాభిషిచ్యైవ విశేషంచాత్ర వక్త్యతే
బలిభేరాది హీనంచేద్ధృవేనైవ సమాచరేత్ ॥ ౩౩
- అత్రైవచోత్సవాదీని నకుర్యాదితి శాసనమ్
ఏవంయఃకురుతే భక్త్వా ఐహికా ముష్మికాయచ ॥ ౩౪
- ఏవంక్రమేణ సంప్రోక్షమితి శాస్త్రస్య నిశ్చయః
అనుక్తంచైవ యత్సర్వం యుక్తితఃకారయేత్కృమాత్ ॥ ౩౫

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయం
వాసాధికారే మన్తస్మవనప్రయోగవిధిర్నామ షట్రింశో ౭ధ్యాయః

సప్తతింశో ౭ ధ్యాయః

★ శుద్ధస్సపనవిధిః ★

★ శుద్ధస్సపనమ్ ★

- అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి శుద్ధస్సానవిధిం పరమ్
అస్థానమణ్ణపేచైవ స్సవనాలయవివవా ॥ ౧
- అలఙ్కృత్య వితానాద్వైర్ధర్మమాలా విలమ్బితమ్
ప్రోక్ష్యోపలిప్య విధినా శ్వేతచూర్ణైరలఙ్కృతమ్ ॥ ౨
- శన్నోనిధత్తాముచ్ఛార్య సాఙ్గరైః పాలికాదిభిః
తన్మధ్యే విష్టరంస్యస్య తదూర్ధ్వే వస్త్రమాస్తరేత్ ॥ ౩
- స్నానద్రవ్యాణి సంభృత్య నిత్యపూజోక్తమార్గతః
పునరన్తః ప్రవిశ్యైవ దేవదేవం ప్రణమ్యచ ॥ ౪
- ఉచ్ఛార్య శకునసూక్తాఞ్చ దేవమాదాయ చాదరాత్
అతో దేవాది మశ్రేణ స్థాపయేత్తం హరింపరమ్ ॥ ౫
- పూర్వ వస్త్రం విస్సజ్యైవ అన్యత్తు పరిధాయచ
ఆవాహనాది పాత్రాఞ్చ పూర్వపత్నాపయేద్బుధః ॥ ౬
- బ్రాహ్మమాసన మాస్థాయ దేవదక్షిణ పార్శ్వతః
దేవేశం ప్రాఙ్ముఖం వీక్ష్యం ఉత్తరాభిముఖో ౭ర్చయేత్ ॥ ౭
- ఉత్తరాభిముఖం దేవం పశ్చిమాభి ముఖోర్చయేత్
తదైవ దక్షిణేవీక్ష్యం ప్రాఙ్ముఖస్సమ్యగర్చయేత్ ॥ ౮
- విపరీతేనచైవాన్యద్విజ్ఞుఖంనార్చయేద్ధరిమ్
తస్మాత్పూర్వ ప్రయత్నేన దక్షిణే సమ్యగర్చయేత్ ॥ ౯
- అన్యథా వామపార్శ్వేతు అర్చనం సార్వత్రిహరేః
నిత్యపూజోక్త మార్గేణ దేహ(వే)న్యాసాది కారయేత్ ॥ ౧౦
- స్నానద్రవ్యాణి సర్వాణి యధార్థం ప్రోక్షయేత్సుధీః
ఇన్ద్రాది పరివారాదీన్ తత్తత్స్థానే సమర్చయేత్ ॥ ౧౧
- ప్రణమ్య దేవదేవేశం స్థితిన్యాసం సమాచరేత్
పూర్వవత్ ధ్యానమావిశ్య దేవమానమ్య పూర్వవత్ ॥ ౧౨

అత్వరం దేవమాదాయ స్నానపీఠే నివేశయేత్
పూర్వం మన్త్రాననోక్తేన కారయేద్దేశికోత్తమః ॥

౧౩

★ అభ్యంగస్నాన వర్జనీయతిథయః । ★

అష్టమ్యాశ్చ నవమ్యాశ్చ చతుర్థస్యాంచపర్వణి
(అష్టమ్యాశ్చ చతుర్థ్యాశ్చ పశ్చాదస్యాం త్రిజన్మని)
ధావనాభ్యంజనే చైవ వర్జ్యం శాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥

౧౪

పశ్చాత్సానానం కల్ప్య పాద్యమాచమనం దదేత్
నిత్యస్నానోక్త మార్గేణ కారయిత్వా విచక్షణః ॥

౧౫

అలఙ్కారాసనం కల్ప్య పాదుకం దాపయేద్బుధః
భూరసీత్యాది మన్తేణ చాసనం సంవిశేత్పుణ్ధిః ॥

౧౬

నిత్యార్చనోక్త మార్గేణ సర్వందత్వా విచక్షణః
దణ్ణవత్ప్రణమే ద్భూమౌ క్షమస్వేతి ప్రణమ్యచ ॥

౧౭

పశ్చాద్భజ్యాసనం కల్ప్య తస్మాక్తం సర్వమాచరేత్
అపూపాదీని భక్త్యాణి దేవేశాయ నివేదయేత్ ॥

౧౮

పునరాచమనం దత్వా ముఖవాసం ప్రదాపయేత్
ఉపలాల్యచ దేవేశం యానమారోప్య పూర్వవత్ ॥

౧౯

యాత్రాసనోక్త మార్గేణ కృత్వాసర్వం సమాచరేత్
ప్రదక్షిణం శనైఃకృత్వా ప్రవిశ్యాన్తః పురేపునః ॥

౨౦

ద్వారపార్శ్వే చ తిష్ఠన్తం భక్తాంజ్ఞైవ సమీక్ష్యచ
విసర్జయిత్వా భక్తానాం గీర్ధిస్తున్నాన పూర్వకమ్ ॥

౨౧

అర్చాపీఠే ప్రతిష్ఠాప్య పూర్వవన్మన్త ముచ్చరన్
పుష్పాంజలిం దదేత్పశ్చాద్విష్ణుసూక్తం సముచ్చరన్ ॥

౨౨

దివ్యోపచార హీనశ్చై త్క్షమస్వేతి ప్రణమ్యచ
భక్తియుక్తస్య యాపూజా అథమాప్యత్త మాభవేత్ ॥

౨౩

భక్తిహీనాచ యాపూజా ఉత్తమా అపినశ్యతి
ఏవం యఃకురుతే భక్త్యా విష్ణులోకం సగచ్ఛతి ॥

౨౪

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాదికారే శుద్ధస్నానోక్త విధిర్నామ సప్తతింశో ౭ ధ్యాయః

అష్టత్రింశో ౭ ధ్యాయః

★ పవిత్రోత్సవః ★

★ ఋషయ ఊచుః । ★

బ్రహ్మపుత్ర మునిశ్రేష్ఠ నమస్తే బ్రహ్మచిత్తమ
త్వత్ససాదాదశేషేణ సూత్రస్యారోపణం పరమ్ ॥

౧

సూత్రసంఖ్యా విశేషేణ మానోత్సృష్ట్యం తదైవచ
తత్సర్వం శ్రోతుమిచ్ఛామో వదత్వం వదతాంవర ॥

౨

భృగురువాచ ।

ఏతత్సర్వం ప్రవక్ష్యామి శ్రుణుధ్వం మునిసత్తమాః
యుష్మాభిశ్చేదితం సర్వం ప్రవక్ష్యామ్యాను పూర్వశః ॥

౩

సాధూక్షం సర్వకర్మణాం సారమేతద్వి నిశ్చితమ్
అస్యార్థస్యతు జిజ్ఞాసా యదియజ్ఞఫలం లభేత్ ॥

౪

★ ఋషయ ఊచుః । ★

అకృతేచైవ కాహానిః కృతే కింఫలమేవచ
కఃకాలః కాతిధిః ప్రోక్తా కేచిత్తంతు విశేషతః

౫

విధిరేషాంచ సూత్రాణాం ఏకబేరం విశేషతః
బహుబేర విధానేన పరివారైర్గదాక్రమమ్ ॥

౬

కిం ప్రమాణం పవిత్రాణాం గ్రన్థభేదాః పవిత్రకే
అధివాస విధానం తత్కృతుకస్యచ బన్ధనమ్ ॥

౭

తత్సన్న్యాసం కథ్యైవ తేషాశ్చైవాభి మన్త్రణమ్
హోమకాల విధానజ్ఞా పవిత్రారోపణం హరేః ॥

౮

వక్ష్యతేచ విసర్వజ్ఞా విష్ణో రారాధనం నృణామ్

★ పవిత్రారోపణ క్రమః । ★

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి సూత్రస్యారోపణ క్రమమ్ ॥

౯

భుక్తిం చైవతథాముక్తి మాయుః కీర్తిం ప్రవృద్ధిదమ్
ధనవృద్ధిజ్ఞా పుణ్యానాం సర్వపాపహరం తథా ॥

౧౦

సూత్రస్యారోపణం తస్మాత్సత్పవిత్రం పరమం స్మృతమ్
సంవత్సరం నరోభక్త్యా సంపూజ్యైవ జనార్దనమ్ ॥

౧౧

తత్పూజా ఫలమాప్నోతి సంపూర్ణం లభతేధ్వమమ్
వర్షే వర్షేచ కర్తవ్యం కారయేద్దేశికోత్తమః ॥

౧౨

సూనాతిరిక్త మాఖ్యాతం సర్వదోషస్య శాస్త్రయే

★ మాన నిర్ణయః । ★

అపాథే శ్రావణేచైవ మాసేభాద్రపదే ౭పివా ॥

౧౩

ఏవం మాసే సితేపక్షే ద్వాదశ్యాంరోపణం హరేః

ఏతశ్చాస్త్ర మసేవాపి సౌరేవాపిచ కారయేత్ ॥

౧౪

★ వర్షనీయ మాసాః । ★

సంసర్పశ్చాధి మాసశ్చ తిథిశూన్యం దినత్రయమ్

దశమ్యేకాదశీమిశ్రం మాసశూన్యం తదైవచ ॥

౧౫

అహస్సతి యుతంచైవచాన్య దోషాదినాయుతమ్

ఏతైర్దోషయుతైర్యత్ర సూత్రస్యారోపణం నచ ॥

౧౬

కర్తాచ త్వరితే చైవ నృపస్యైవాజ్ఞయా యది

తత్రైవారోపయేద్ద్వి ద్వానుక్తదోషో నవిద్యతే ॥

౧౭

రవౌతులాగతే చైవ నకుర్యాదితి శాసనమ్

అథవాచేద్ద్వి శేషేణ కుర్యాత్తద్భిన్న పారగః ॥

౧౮

జ్యేష్ఠాషాఢ శ్రావణ్యాం భాద్రపదాశ్వయుజస్తథా

కార్తీక మార్గశీర్షాస్తం కారయేదితి కేచన ॥

౧౯

★ తత్తద్దేవతా ప్రయుక్త తిథయః । ★

అగ్రైశ్చ ప్రతిపచ్ఛక్వా శ్రియశ్చైవ ద్వితీయయా

భార్గవస్య తృతీయాచ యమస్యైవ చతుర్థ్యపి ॥

౨౦

సోమస్య పంచమీజ్ఞేయా గుహప్షస్యాస్త దైవచ

సప్తమీ భాస్కరస్యోక్తా దుర్గాయాం అష్టమీ తథా ॥

౨౧

మాతృణాం నవమీప్రోక్తా వాయోశ్చదశమీతథా

ఏకాదశ్యాం ఋషీణాశ్చ ద్వాదశ్యాం చక్రపాణినః ॥

౨౨

శంకరస్య త్రయోదశ్యాం బ్రహ్మణేచ చతుర్దశి

విష్ణోస్తు పౌర్ణమాస్యాశ్చ కైశ్చిదుక్తం విశేషతః ॥

౨౩

తిథయః పౌర్ణమాస్యాంతం ప్రోక్తా శ్చైవాధవామయా

అధవా కృష్ణపక్షేచ ద్వాదశ్యంతం ప్రగృహ్యచ ॥

౨౪

విష్ణుపంచదినే కేచిత్సూత్రానారోపయే ద్దుభాః

అర్చయిత్వా విశేషేణ ఏతత్కార్యం నిరూప్యచ ॥

౨౫

విజ్ఞాపయేన్నమస్కృత్య తిష్ఠచైవ కృతాఞ్జలిః

భగవతో బలేనేతి ప్రార్థయేద్ద్విష్ణు మవ్యయమ్ ॥

౨౬

అఙ్కురార్పణకం కృత్వా పూర్వోక్తేన విధానతః

పూర్వరాత్రో విశేషేణ దేవేశం సమ్యగర్చయేత్ ॥

౨౭

★ ద్రవ సంగ్రహణమ్ ॥ ★

అతఃపరం ప్రవక్త్యామి ద్రవ్యాణాం సజ్జహక్రమమ్

మణ్డపంఛా ప్రపాంఛాపి మద్ధిరంఛా విశేషతః ॥

౧౮

తద్ద్రవ్యం సర్వమాహృత్య సమ్భారఞ్చ విశేషతః

(తోరణం మంగళం చైవ సృక్సృపౌచవిశేషతః దర్శంచైవ కుశాంశ్చైవ పూర్వోక్తానాహరే త్తతః ॥)

౨౯

సువర్ణేన కృతం సూత్రమారోపే దుత్తమోత్తమమ్

రజతేన కృతం సూత్రమారోపే దుత్తమం స్పృతమ్ ॥

౩౦

తామ్రసూత్రం కృతారోప్య మధ్యమస్తు విచక్షణః

క్షౌమంఛా పట్టసూత్రంఛా కౌశేయేనాత్ర సూత్రకమ్ ॥

౩౧

★ పవిత్రోప యుక్తసూత్రాణి నిర్మాణంచ ॥ ★

తేషాం చైవత్వలాభేతు సూత్రంకార్వాన తన్ననా

బ్రాహ్మణ్యా నిర్మితం వాపి కన్యయాత్వధవా పిచ ॥

౩౨

సాధుశీలవతీ గ్రాహ్య సూత్రంకేశాది వర్జితమ్

నీలరక్తాది దోషైశ్చానుపయుక్తాని వర్జయేత్ ॥

౩౩

స్థూలత్వఞ్చ కృశత్వఞ్చ నగృహ్ణీయాత్కదాచన

తమేకనేమి మిత్యుక్త్యా జపేచ్ఛైవాదరా త్పునః ॥

౩౪

త్రిగుణీకృత్య సూత్రాణి పవిత్రాణిచ కారయేత్

అధవాత్ర విశేషేణ కారయేద్దేశి కోత్తమః ॥

౩౫

ఏకైకం త్రిగుణీకృత్య కారయేచ్ఛ పవిత్రకమ్

ఆమావాజేతి మన్తేణ తన్నస్త న్దన్నితి బ్రువన్ ॥

౩౬

నవతన్తూ స్ఫుహిత్యైవ క్షాళయిత్వా విచక్షణః
అపోహిష్ఠీతి మన్త్రేణ యన్మేగర్భేతిచ బ్రువన్ ॥ 32

కుశాగ్రైః పఞ్చగవ్యేన సూత్రాణాం ప్రోక్షణం చరేత్
ఉపలిప్తే శుచాదేశే పఞ్చవర్తై రలబ్ధుతే ॥ 3౩

స్వాసస్థేతి జపేచ్యైవ చాసనం కల్పయేత్తథా
దర్శనాస్తీర్య సూత్రాణి నిధాయాచార్య శిష్యకౌ ॥ 3౪

గాయత్రీఞ్చ తతోజప్యై సూత్రశంకూంశ్చ భానయేత్
కల్పయేత పవిత్రాణి తత్తద్దేవాను రూపతః ॥ ౪౦

పరివారైశ్చ దేవానాం తత్తత్స్థానేషు యోజయేత్
ఉత్తమం మధ్యమం చైవ అధమఞ్చ త్రిధాభవేత్ ॥ ౪౧

★ ఉత్తమమధ్యమాధమసూత్రాణి । ★

తత్రోత్తమస్య సూత్రాణి అష్టోత్తర శతం క్రమాత్
గ్రీవా వృష్ణ సమారభ్య జాన్వంతంచ సమన్వితమ్ ॥ ౪౨

మధ్యమస్యచ సూత్రాణి చతుఃపఞ్చా శదిత్యపి
ఊర్వంతం తత్ప్రమాణంవై కనీయశ్చ విశేషతః ॥ ౪౩

సప్తవింశతిభి స్సూత్రై ర్నాభ్యంతం తత్ప్రమాణతః
అష్టోత్తర సహస్రాణి వనమాలా విశేషతః ॥ ౪౪

దేవప్రమాణే నావేష్ట్య విశేషేణైవ కారయేత్
ఏతత్ప్రమాణం సర్వంవై శాస్త్రఞ్చగరుడం తథా ॥ ౪౫

ఔత్సవం బలిబేరఞ్చ ఉక్తలక్షణ సంయుతమ్
ఇన్ద్రాది లోకపాలాదీన్ శ్రియశ్చైవ సరస్వతీమ్ ॥ ౪౬

భాస్కరశ్చైవ సోమాదీన్ దుర్గాంచఋషయస్తథా
విత్తానుసారతః కుర్యాద్యజ మానస్య చేచ్ఛయా ॥ ౪౭

తత్తత్స్థానేషు కుర్యాదేత్తత్తత్కాలే విశేషతః
తత్తత్దేవాన్ సమారోప్య తత్తన్మన్త ముదీరయన్ ॥ ౪౮

గ్రంథయేచ్ఛ పవిత్రం యద్యవాన్తరంతు పర్వయా
అధివాసంచ పవిత్రాణాం తత్సంస్కృతం సప్తవింశతిః ॥ ౪౯

తత్ప్రమాణం కనిష్ఠేచ పరివారైర్యుతం తథా
ద్వాదశే సూత్ర సంఖ్యానాం విశేషేజైవ కారయేత్ ॥ ౧౦

యజమానాచార్య శిష్యాణాం సోపవాస వ్రతంచరేత్
తదుక్తేషు పవిత్రాణాం సప్తవింశతిభిః క్రమాత్ ॥ ౧౧

ప్రమాణం నాభిమాత్రంవా హస్తమాత్ర మధాపివా
కనీయాంసి పవిత్రాణి ద్వ్యజ్గులం బన్దయేత్క్రమాత్ ॥ ౧౨

మధ్యమేచతు సంబధ్య చతురజ్గుల మేవవా
ఉత్తమేచ పవిత్రాణి బన్దయేదష్టాజ్గులం విదుః ॥ ౧౩

★ గ్రంథి నిర్మాణమ్ । ★

అథకేచి ద్వాదశ్యస్మిన్ గ్రన్థిసంఖ్యాం విశేషతః
షట్త్రింశద్గ్రన్థి సంయుక్తం కేచిదుత్తమ సంక్షేతమ్ ॥ ౧౪

మధ్యమశ్చ పవిత్రశ్చ చతుర్వింశతి బన్దయేత్
కనిష్ఠే ద్వాదశేబన్ధం వనమాలాం విశేషతః ॥ ౧౫

వదన్త్యష్టోత్తర శతగ్రన్థినా ముఖ్యముత్తమమ్
పునగ్రన్థీ నివేశేషణ ఉత్తమే ౨౦ గుప్త మాత్రకమ్ ॥ ౧౬

బన్దయేన్మధ్యమస్యోక్తం తస్యార్థం బన్దయేత్క్రమాత్
కనిష్ఠానామికా మధ్యపర్వమాత్రేణ బన్దయేత్ ॥ ౧౭

వనమాలా విశేషేణ బన్దయేచ్ఛతురజ్గులమ్
ఏవంగ్రన్థీ నివేశేషణ ఉక్తం సంక్షేపతో మయా ॥ ౧౮

తదూర్ధ్వే వక్త్రమాణస్సన్ అధివాసక్రమం శ్రుణు ॥

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రాక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే పవిత్రారోపణకరణే పవిత్ర నిర్మాణ విధిర్నామ అష్టత్రింశో ౨ ధ్యాయః

ఏకోనచత్వారింశో ఽధ్యాయః

★ పవిత్రాధివాసః ★

★ పవిత్రాణా అధివాసక్రమః । ★

అధివాస విధింవక్ష్యే కారయిత్వా యథాక్రమమ్

అధివాస పవిత్రాణాం గ్రన్థింశ్చైవాధి వాసయేత్ ॥

౧

పరివార పవిత్రేషు గ్రన్థినామష్ట బన్ధయేత్

ఆచార్యాది పవిత్రంచే ద్ధన్వీనష్టే సమాచరేత్ ॥

౨

అథవా ద్వాదశగ్రన్థీ స్మృత్వా చైవ విచక్షణః

ఏవం దశమ్యాం యత్నేన యాగద్రవ్యాణి సర్వశః ॥

౩

సంగ్రాహ్యమేవ సర్వేషాం నీయతాం యాగమన్దిరే

స్సాత్వాచమ్య విధానేన దశమ్యాం ప్రాతరేవహి ॥

౪

దేవాలయం ప్రవిశ్యైవ ప్రతద్విష్ణురితి బ్రువన్

ఇదం విష్ణురితి ప్రోచ్య విష్ణుగాయత్రి ముచ్చరన్ ॥

౫

ఏవంజప్యాతు సర్వంవై ప్రదక్షిణ మధాచరేత్

పాదప్రక్షాళ్య చాచమ్య ప్రవిశ్యైవాస్తరే తథా ॥

౬

బన్ధయిత్వాతు సూత్రాణి విష్ణుసూక్తం సముచ్చరన్

హరిద్రాం కుఙ్కుమశ్చైవ గోరోచనమధాపివా ॥

౭

★ వర్ణపయుక్త ద్రవ్యాణి ★

సిన్ధారం గైరికంవాపి పవిత్రాణాం విశేషతః

అఞోరణీయా నిత్యుక్త్వా వర్ణమిశ్ర క్రమేణవై ॥

౮

కర్పూరం కుంకుమం చైవ వర్ణంశ్రేష్ఠ మిహోచ్యతే

గోరోచనం చ సిన్ధారం మిశ్రంవై మధ్యమం విదుః ॥

౯

హరిద్రం గైరికం మిశ్రమధమం చేతికీర్త్యతే

అలాభే కుఙ్కుమాదీనాం హరిద్రం గ్రాహ్యమేవచ ॥

౧౦

ఏవంగ్రన్థీ నలఙ్కుత్య వర్ణమేవం విధానతః

ఇమేధూపేతి మన్త్రేణ ధూపయేత విచక్షణః ॥

౧౧

ఉశీరాద్యైశ్చబైర్ద్రవ్యైః గ్రంధీనాశ్చ సుధూసయేత్
ఏకాదశ్యాం ప్రభాతేవా స్నాత్వాచైవ విచక్షణః ॥

౧౨

దేవాదీస్తర్పయిత్వాతు ప్రాణాయామశ్చ కారయేత్
సావిత్రిం చైవ జప్త్వాతు బ్రహ్మయజ్ఞమతః పరమ్ ॥

౧౩

పరీత్య మన్దిరం పశ్చాదతోదేవా ఇతీరయన్
ఏతత్కర్మ క్షమస్వేతి యాచయేదనుమానకమ్ ॥

౧౪

ఉపవాసశ్చ సర్వేషాం ప్రార్థయేద్దేవ సన్నిధౌ
స్త్రీశూద్రాదీన సంభాష్య కామక్రోధాది వర్జయేత్ ॥

౧౫

ఏవం కల్ప్యేపవాసంవై యాగశాలాం ప్రవిశ్యచ
భగవతో బలేనేతి ప్రార్థయేద్దేవ సన్నిధౌ ॥

౧౬

ఋగ్యజుస్సామభిర్మునై స్త్పాయమానో ముదాన్వితః
ఏవం కృత్వాప్యలఙ్ఘ్యత్య తోరణైః పల్లవాఙ్మరైః ॥

౧౭

దర్శమాలాది సంవేష్ట్య పుష్పమాలాది సంయుతమ్
ముక్తాదామ వితానాద్యైః పతాకైర్ఘ్నజ సంయుతైః ॥

౧౮

ఘణ్డాభిశ్చమరైశ్చాపి దర్పణం చూతమేవ వా
నాళికేరశ్చ నారఙ్గ మాతులుంగాది సంయుతమ్
కదళీక్రముకం చాపి స్తమ్భవేష్టన మాచరేత్ ॥

౧౯

ఏవంకృత్వా విధానేన మణ్ణపాదీన్యలఙ్ఘ్యతమ్
సూర్యస్త్వేతి జపేచ్ఛైవ యజమానా దరాన్వితమ్ ॥

౨౦

ప్రావణం చైవ పరితోరక్షాం చైవ సమాచరేత్
ఏవంకృత్వాతు తన్మధ్యే పాణ్డరీకం ప్రకల్పయేత్ ॥

౨౧

అథవా కల్పయేత్తత్ర సభ్యంకృత్వా సమాహితః
ఆఘారం విధివత్కృత్వా పరిషిచ్యచ పావకమ్ ॥

౨౨

మణ్ణపే పశ్చిమేభాగే ధాన్యైః పీరాని కల్పయేత్
షడ్వీణాని తదర్థంవా శాలితణ్డూల సంయుతమ్ ॥

౨౩

దర్చానాస్తీర్య తన్మధ్యే ప్రతద్విష్ణురితి బ్రువన్
కౌతుకస్య తథాబన్ధం పుణ్యాహం వాచయేత్సుధీః ॥

౨౪

★ సూత్రాణాంకౌతుకబంధనమ్ । ★

కౌతుకం బంధయేద్దీమాన్ రక్షయా చైవ బంధనమ్
తద్వత్ప్రతి సరాంచైవం త్రివిధం చైవ పర్యయా ॥

౨౫

★ ధాన్యధివాసమ్ । ★

స్వస్తి సూక్తం సముచ్చార్య స్వస్తిదా విశముచ్చరన్
సౌవర్ణం తాన్తవం వాధ ప్రతిసరం పూర్వవచ్ఛరేత్ ॥

౨౬

అతోదేవాదినా జప్త్వా దేవేశం ప్రార్థయేత్తతః
పాద్యాద్యైరర్చయేద్దేవం అర్ఘ్యాన్తన్తు సమర్చయేత్ ॥

౨౭

తద్ధాన్యోపరి సంస్థాప్య అండజాదీన్నకల్పయేత్
యద్వైష్ణవేతి మన్తేణ పవిత్రాణ్యధివాసయేత్ ॥

౨౮

ప్రచ్ఛాద్యైవ నవైర్వస్తైర్హర్షార్వాకత సమన్వితమ్
సూత్రం స్ఫుష్టై జపేన్మన్తం పురుషసూక్త సమన్వితమ్ ॥

౨౯

సూత్రస్పర్శ పూర్వక జప్తమన్తాః ।

రుద్రసూక్తం తతోజప్త్వా ధృవసూక్తమతః పరమ్
దుర్గాసూక్తం తతోజప్త్వా రాత్రిసూక్త మతఃపరమ్ ॥

30

సారస్వతం తతోజప్త్వా విశ్వజిత్సూక్తమేవచ
ఋతం సత్యమితీత్యుక్త్వా సహస్రం శీర్షమేవచ ॥

3౧

శ్రీసూక్తం తతోజప్త్వా భూసూక్తంచ తతఃపరమ్
విష్ణుసూక్తం తతోజప్త్వా సూక్తం గోదాన సంయుతమ్
ఆత్మసూక్తం తతోజప్త్వా వైష్ణవం సూక్తమేవచ ॥

3౨

ఏవం పఞ్చదశ సూక్తాన్ జపేదుత్తమ మేవచ
దశసూక్తం జప్యైవ మధ్యమం విచక్షణః ॥

33

అథమం పఞ్చసూక్తాని జపేద్వైవాధమంబుధాః
ఏవంకర్తు మశక్తశ్చే ద్యైష్ణవం జపేత్పునః ॥

3౪

ఊర్ధ్వ చక్రంచ, సంపూజ్య రక్షించైవ విశేషతః
తస్యైవ పరితః కల్ప్య కుర్యాదావరణ త్రయమ్ ॥

3౫

★ అవరణ దేవతాహ్వనమ్ । ★

దేవదేవమలఙ్కృత్య స్వస్తికం భద్రకన్తువా

ఈశాన్యస్థాప్య కుమ్భంచ వస్త్రయుగ్మేన వేష్టయేత్ ॥

3౬

ప్రాదక్షిణ్య క్రమేణైవ జయాదీనర్చయేత్కృమాత్
ఏతాన్దేవా స్సమభ్యర్చ్య ప్రథమావరణే విదుః ॥

3౭

ద్వితీయావరణే చైవ తత్తన్నృత్రం జపేత్కృమాత్
ఇన్దాది లోకపాలాంశ్చ తత్తత్స్థానే సమర్చయేత్ ॥

3౮

తృతీయావరణే చైవ ఆచార్యస్సమ్యగర్చయేత్ ।

★ అష్టదేవతాహ్వనమ్ । ★

శాస్త్రంచ గరుడం చైవ చక్రం శంఖమతః పరమ్ ॥

3౯

న్యక్షం వివస్వతం చైవ మిత్రంచైవ మహీధరమ్
ఏవమిత్యాది దేవానాం ధాన్యావీతం పృథక్పృథక్ ॥

౪౦

ఆయామం విస్తృతం చైవ హస్తమాత్రం క్రమేణవై
త్రివేది సహితం పీఠమున్నతస్తు షడఙ్గులమ్ ॥

౪౧

యథాలాభోన్నతం చైవ పృథక్పీఠం ప్రకల్పయేత్
ఊర్ధ్వే కూర్చున్న నిక్షిప్య ప్రణవం మస్త్రముచ్చరన్ ॥

౪౨

పాద్యాద్యైర ర్చయేద్విద్వా నర్హాస్త్రస్తు సమర్చయేత్
ముద్గాన్తం కృనరాన్నశ్చ బలిన్దత్వాతు సోదకమ్ ॥

౪౩

పాదౌ సంక్రాళ్య మతిమాన్ కర్ణంతద్దక్షిణం స్పృశేత్
అగ్నిం ప్రజ్వాల్య తత్కాలేహోమశ్చైవ సుహూయతామ్ ॥

౪౪

★ ప్రధానహోమః । ★

పాదౌప్రక్షాళ్య చాచమ్య సోదకం దక్షిణాం దదేత్
హోత్రం ప్రశంస్య తత్కాలే మూర్తీనావాహయేత్కృమాత్ ॥

౪౫

విష్ణ్వేది పశ్చాత్తమూర్తీంశ్చ దేవ్యోర్మూర్తీ స్సమాహ్వయేత్
జప్తాకారంచ కృత్వాతు మూర్తిహోమ స్సుహూయతామ్ ॥

౪౬

పూర్వోక్తేనైవ విధినా స్నాపయిత్వా హరింపరమ్
అష్టాత్తరశతైర్వాపి కలశైస్సాపయేద్బుధః ॥

౪౭

మిత్రస్సుపర్ణ ఇత్యుక్త్వా పోతేన పరిమృజ్యచ
తేజోవత్సావ ఇత్యుక్త్వా వస్త్రపదద్వాద్వి చక్రణః ॥

౪౮

పూర్వోక్తే న క్రమేణైవ అలఙ్కృత్య ప్రయత్నతః

ఏకచేర విధానేన ధృవేసర్వం సమాచరేత్ ॥

౪౯

ప్రాదుర్భావం సర్వేషాం ఆవిర్భావం తదైవచ

ఏతాన్దేవాన్సమభ్యర్చ్య పూర్వోక్తం మన్తముచ్చరన్ ॥

౫౦

స్పవనోత్సవ బేరాణాం అర్చయిత్వా తతఃపరమ్

★ విశేష ఆరాధనమ్ । ★

బిల్వంశ్చ కరవీరంశ్చ జాజీవకుళమేవచ ॥

౫౧

కల్పారంశ్చ తథాశోకం పద్మం కుముదమేవచ

నీలోత్పలంశ్చ మందారం ద్వికర్ణంచ మధాపివా ॥

౫౨

నన్ద్యావర్తంశ్చ పున్నాగం శ్వేతదూర్వాక్ష తైర్ముతమ్

స్థలారవిన్దం శ్రీపత్రం విష్ణుక్రాన్త మితిస్తథా ॥

౫౩

తులసీం చైవ సర్వేషాం గృహీత్వైవ సమర్చయేత్

సప్తవింశతి భేదేన క్రమేణైవార్చయేత్తథా ॥

౫౪

ధూపం దీపంచ తత్తైవమర్ఘ్య మాచమనం దదేత్

అధివాస పవిత్రాణి దేవమారోపయేత్తథా ॥

౫౫

దేవ్యాదిభిస్తథా చైవ సూత్రమారోపయేత్తథా

శాస్తాది సర్వదేవానా మారోపణ మధాచరేత్ ॥

౫౬

అలయం మణ్డపంచైవ సూత్రేణావేష్టయేద్బుధః

ఆరోపణస్య మన్తేణ విష్ణుసూక్తం సముచ్చరన్ ॥

౫౭

ద్విద్రోణంశ్చ తదర్థంవా యథాశక్తి నివేదయేత్

పానీయాచమనం దత్త్వా బలిస్తత్త్వాతు పూర్వవత్ ॥

౫౮

యజమానస్య శిష్యాణాం ఆచార్యాయ దదేత్పుధిః

తద్దేవ సన్నిధౌ దద్యాద్ద్యాగశాలాం ప్రవిశ్యచ ॥

౫౯

అగ్నిం ప్రజ్వాల్య తత్కాలే హుత్వా తద్దేశికోత్తమః

శ్రీభూసూక్తం తతోహుత్వా విష్ణుసూక్తమతః పరమ్ ॥

౬౦

హుత్వాతు పౌరుషం సూక్తం సూత్రసంఖ్యాం స్మరేదితి

గ్రన్థిసంఖ్యా విశేషేణ ప్రత్యేకం వైష్ణవం యజేత్ ॥

౬౧

★ ప్రధాన హోమః ★

- ప్రత్యేకం శతమావర్త్య అష్టోత్తర శతంక్రమాత్
ఈంకారాదీని హుత్వాతు పారమాత్మిక సంయుతమ్ ॥ ౬౨
- అష్టాశీతిం యజేత్పశ్చాత్పశ్చాద్దోమం పృథక్పృథక్
హుత్వాతు సర్వదైవత్యం ధాతాదీంశ్చ సుహాయతామ్ ॥ ౬౩
- ఏవంకర్తు మశక్తశ్చే ద్విష్ణుసూక్త మధాచరేత్
దేవానాం నామమన్త్రేణ హుత్వాచైవ విశేషతః ॥ ౬౪
- ఏవంస్తు యజనం సర్వం ఉత్తమోత్తమ ముచ్యతే
హోత్రాది సర్వమూర్తీనాం పారమాత్మిక ముచ్యతే ॥ ౬౫
- సర్వదేవం వినాకుర్యాన్మధ్యమంతు విదుర్బుధాః
అన్యచ్ఛిష్ట సమాయుక్త మదమంచేతి కీర్త్యతే ॥ ౬౬
- త్రివిధం చైవ చాలోచ్య యజమానస్య చేచ్ఛయా
చతుర్దిక్షు చతుర్వేదైః క్రమాదధ్యయనం చరేత్ ॥ ౬౭
- సృత్తైర్గేయైశ్చ వాద్యైశ్చ స్తోత్రధ్వని సమాయుతమ్
ఏవం ఘోషేణ సంయుక్తం రాత్రిశేషం నయేత్ప్రమాత్ ॥ ౬౮
- సూత్రం చైవ పవిత్రంచ తుల్యార్థంచ విచక్షణః
అనుక్తం చైవ తత్కాలే యుక్తితః కారయేత్ప్రమాత్ ॥ ౬౯

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రాక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే సూత్రాధివాస హోమక్రమోనామ ఏకోన చత్వారింశోఽధ్యాయః

చత్వారింశోఽధ్యాయః

★ కౌతుకోత్పన్న స్పృహన బలిబేరాదీనాం పవిత్రరోపణమ్ । ★

- తతఃప్రభాతే ధర్మాత్మా స్నానాద్యాదీని కారయేత్
దేవాలయం ప్రవిశ్యాథ క్రమాచ్యైవ ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౧
- పాదౌ ప్రక్షాళ్య చాచమ్య ఊర్ధ్వే పుష్పాదినాచరేత్
ప్రాణాయామం తతఃకృత్వా హ్యేతత్సూక్తాదినా చరేత్ ॥ ౨

- పూర్వోక్తేన విధానేన మాతృకాన్విన్యసేత్ప్రమాత్
దేవపార్శ్వే సమాసీనః ప్రాజ్ఞుభోఽద్రజ్ఞుభోఽపివా ॥ ౩
- బిమ్బార్ధశ్చ తథాతిష్ఠన్ ప్రణమ్యైవాను మాన్యచ
తత్ర సంపూజ్య నిర్మాల్యం చాదాయ శాస్త్రమర్చయేత్ ॥ ౪
- భూరగ్నయేతి మన్తేణ వేదీంప్రోక్ష్యేవ మన్తవిత్
నారాయణాయ విద్మేతి పాదౌ పుష్పం సువిన్యసేత్ ॥ ౫
- అన్యేషాశ్చైవ దేవానాం నిర్మాల్యం శోధయేత్తథా
అవధూతేతి మన్తేణ మార్జయేద్ధామ పూర్వవత్ ॥ ౬
- ఆశాసుసప్త ఇత్యుక్త్వా ప్రోక్షణైశ్చేలివ్యచ
శ్వేతచూర్నైరలజ్ఞుత్వ నిత్యపూజాం సమాచరేత్ ॥ ౭
- నిత్యపూజోక్త మార్గేణ నైమిత్తిక మధాచరేత్
స్నానకాలేషు సర్వేషాం సూత్రమాదాయ వైక్రమాత్ ॥ ౮
- స్నానాన్తే పునరారోప్య ప్రోక్షయిత్వా విచక్షణః
ఆపోహిష్ఠాదిభి ఋగ్విః ప్రోక్షయేత్తత్రిభిః క్రమాత్ ॥ ౯
- సౌవర్ణం పుష్పమిత్యాది భూషణైరపి భూషయేత్
యాగశాలాం ప్రవిశ్యాధ నిత్యహోమం సుహూయతామ్ ॥ ౧౦
- చరుణాజ్యేన సంయుక్తం అతోదేవాది చోచ్చరన్
విష్ణుసూక్తం తతోహుత్వా శ్రీభూమ్వాది సమాయుతమ్ ॥ ౧౧
- ప్రత్యేకంస్తు తతోహుత్వా అష్టావింశతి పర్యయా
సమిదాజ్యేన సంయుక్తం తదర్థం జుహూయాత్సుధీః ॥ ౧౨
- సూత్రం స్పృష్టాతు తత్సర్వం హవయేద్దేశి కోత్తమః
పుణ్యాహం వాచయిత్వాతు పూర్వబన్ధం విస్మజ్యచ ॥ ౧౩
- అధివాస పవిత్రం యదుత్థాప్యైవ విచక్షణః
ఆలయం మణ్డపంవాపి ప్రదక్షిణ మధాచరేత్ ॥ ౧౪
- తోయధారా సమాయుక్తం నృత్తగేయ సమన్వితమ్
ఛత్రచామర మాల్యాద్యైర్భూషదీప సమన్వితమ్ ॥ ౧౫
- ఉద్యంతమితి మన్తేణ శిష్యశ్చిరసి ధారయేత్
మృదువాద్య సమాయుక్తం నృత్తగేయైః ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౧౬

స్వప్తిసూక్తం సముచ్చార్య అలయాన్తః ప్రవేశయేత్ ।
 ధృవస్య ప్రముఖే పశ్చాద్ధాన్య పీఠేసుసన్యయేత్ ।
 యజమానో గురుశ్చైవ భక్తైరన్యై స్సహైవతు ।
 దేవం ప్రణమ్యతత్కా లేస్తూయమానోముదా న్వితః)
 దేవస్యాభిముఖే స్థాప్య దేవదేవం ప్రణమ్యచ ॥

౧౭

(ఆచార్యహస్తా దాదాయ జపేన్మంత్ర క్రమేణతు)
 పవిత్రాణి సమాదాయ కనిష్ఠాది క్రమేణవై
 అతోదేవాది మద్రేణ విష్ణోఃకర్మాణి చోచ్చరన్ ॥

౧౮

(అతోదేవాది ముచ్చార్య కనిష్ఠా రోపయేత్తతః
 విష్ణోః కర్మాణి జప్యాతు మధ్యమారోపయేత్తతః
 విష్ణోర్ముకం సముచ్చార్య ఆరోపేదుత్తమోత్తమమ్ ।
 ఉష్ణీషం శంఖచక్రాభ్యాం గదాపద్మ విశేషతః ।
 తత్ప్రమాణ కృతం సూత్రం ఆరోపే చ్ఛైవ మంత్రవిత్ ।
 గంధం పుష్పం తథా ధూపం దీపాహ్వానం సమర్చయేత్ ।
 వనమాలాం గృహీత్వాతు పురుష సూక్తం సముచ్చరన్ ।
 దేవమారోపయేత్తత్ర దండపత్రప్రణమే ద్భువి ।
 తత్కాలే యజమానశ్చ ఆచార్యాదీన్ ప్రపూజయేత్ ।
 సువర్ణ పశురత్నాది సోదకం దక్షిణాందదేత్ ॥)
 మధ్యమారోప్య తేనైవ ఉత్తమశ్చాధిరోపయేత్
 అభ్యర్చ్య గన్ధపుష్పాద్యైర్వనమాలాం విశేషతః ॥

౧౯

పురుష సూక్తం సముచ్చార్య దేవమారోపయేత్పుధీః
 అర్చాబేరోత్సవే స్నానే బలిబేరే తదైవచ ॥

౨౦

ఏకబేర విధానంచే ద్భువేసర్వం సమాచరేత్
 ప్రాదుర్భావాది సర్వేషాం పరివారాన్యధాక్రమమ్ ॥

౨౧

తత్తన్మంత్రం సమాచ్చార్య సూత్రమారోపయేత్పుధీః
 అగ్నావగ్నిరితి ప్రోచ్య అగ్నికుణ్డే సమాచరేత్ ॥

౨౨

అగ్నికుణ్డ ప్రమాణేన సూత్రమారోపయేత్పుధీః
 ఆపోవా ఇదమిత్యక్వా కుమ్భేచారోపయేద్దుధః ॥

౨౩

దణ్డాగ్గంచ నమస్కృత్య క్షమస్వేతి ప్రణమ్యచ
మహాహవిః ప్రభూతంవా దేవేశాయ నివేదయేత్ ॥

౨౪

పాయసం కృసరంకృత్వా శుద్ధాన్నశ్చ గుడోదనం
ముద్గాన్నశ్చ తతోదద్యాదుపదంశంచ సంయుతః ॥

౨౫

నివేద్య బలిహోమంచ నిత్యపూజోక్త వచ్చరేత్
ముఖవాసశ్చ దత్త్యాతు బలిభ్రమణ మాచరేత్
ఆచార్య దక్షిణాం దద్యాద్విధినా ఋత్విజాంతథా ॥

౨౬

★ (పవిత్రోత్సవస్య అహిన్నక నియమః ।) ★
అబ్ధాంతమేవం సంపూజ్య ఉత్తమోత్తమ ముచ్యతే ।
తదర్థం మధ్యమం వింద్యాదధమం మాసమిష్యతే
అర్థమాసం విశేషేణ కృత్వాత ద్దేశికోత్తమః
పంచాహమేవ సంపూజ్య కృత్వా చేదేవముత్తమమ్ ।
త్రిరాత్రమేవ సంపూజ్య ఆచరే నృధ్యమం బుధః ।
ఏకాహంచాత్ర సంపూజ్య అధమం చేతిక్రీర్త్యతే ।
తన్నివేదిత మన్నాద్యం దాపయేత్సర్వ వర్ణినామ్ ।
పవిత్రంనా హరేద్యావ త్సావద్రాహ్మణ భోజనమ్ ।
స్వకులం బంధువర్గంచ శ్రద్ధాభక్తి సమన్వితః
పూజయేద్దేవ దేవేశం అనన్తం పురుషోత్తమమ్ ।
వేదిత్రయాణామారోపే దగ్ని కుండ ప్రసూణతః ।
మండలోద్ధార విధినా భద్రమండలకం తథా ।
మండలం సూత్రమారోపేత్త ద్విష్టోరితిమం త్రతః
కుంభమారోపయేత్తత్ర ఇదం విష్ణురితిబ్రువన్ ।
మండలం విష్ణుదైవత్యం పరమాత్మాతు కుంభశే ।
పూర్వేతు వాసుదేవంచ దక్షిణే బలభద్రకమ్ ।
ప్రద్యుమ్నః పశ్చిమేచైవ ఉత్తరే అనిరుద్ధకమ్ ।
ఏతాన్దేవాన్ తద్దిక్షు బాహ్యే చైంద్రాది అర్చయేత్ ।
పద్మేపద్మిని దైవత్యం కోష్ఠే ఇందుస్త ధైవచ ।
వర్జులం భానుదైవత్యం పంచవర్ణై రలంకృతమ్ ।
శ్వేతంచ విష్ణుదైవత్యం పీతం పురుషమేవచ ।
కృష్ణం సత్యాధిదైవత్యం రక్తమచ్యుతకం తథా ।

కుంకుమంచా నిరుద్ధంచ పంచవర్ణాధి దేవతాః ।
 తత్తన్నామ్నాస మభ్యర్చ్య ఏతైర్మండలమర్చయేత్
 కుంభేషు ధ్యాన మావిశ్య నిష్కలం పరమాత్మకమ్ ।
 కుంభం మండల మధ్యేతు అర్చయి త్వష్ట విగ్రహైః ।
 సూత్రమారోప యేత్పశ్చాత్త్ర భూతం చ నివేదయేత్ ।
 ఇహలోకేసుఖాన్ విద్వాన్ సంప్రాప్యైవ తతఃపరమ్ ।
 విసర్గదివ సంయావ త్తావచ్చైవ విశేషతః
 పూజాం కృత్వాతు హోమాస్తేషుఖ్యాహం వాచయేత్తతః ।
 సూత్రాన్ సర్వాన్ విస్మజ్యైవ నిర్మాల్యం శోధయేత్తతః ।
 విష్వక్సేనం సమారాధ్య ఆచార్యాయ దదేత్పునః ।
 సోదకం దక్షిణాం దద్యా ద్విపరీతం న కారయేత్ ॥
 ఏవం నవాహం సప్తాహం పంచాహం త్రియహస్తవా
 ఏకాహంవా విశేషేణ పవిత్రోత్సవ మాచరేత్ ॥

౨౭

సమాప్త దివసేచైవ కుర్యాద్బ్రాహ్మణ భోజనమ్
 అగ్నిం విస్మజ్య తత్కాలే యజమానయుతో గురుః ॥

౨౮

★ పవిత్రదారణ ఫలమ్ । ★

వర్షే వర్షే సమారోప్య ఈప్సితంలభతే ధృవమ్
 పవిత్రం దేవదేవస్య యోనరశ్శిర సాధరేత్ ॥
 తస్యకాయగతం పాపం తత్తణాదేవ నశ్యతి
 ఇహలోకే సుఖీభూత్వా అన్తేవైకుణ్ఠ మాప్నుయాత్ ॥

౨౯

30

★ ఆశౌచ విషయః । ★

అఙ్కురార్పణ కాదూర్ధ్వ మవసాన దినాదధః
 ఆశౌచ మాచార్యాదీనాం సూతకం ప్రేతకం యది ॥
 మార్జనేనైవ శుద్ధిస్యాత్పునః కర్మసమాచరేత్
 పవిత్రాన్యాహరే ద్యావత్రావ ధోషైర్నలిప్యతే ॥
 నవభిః కలశైఃస్నాప్య దేవదేవం ప్రణమ్యచ
 నిత్యపూజోక్త మార్గేణ విశేషంచాత్ర పూజయేత్ ॥

3౧

3౨

33

ద్రోణైర్ద్రోణార్థకర్వాపి దేవేశాయ నివేదయేత్
 పానీయాచమనం దద్యాత్తామ్బులఞ్చ నివేదయేత్ ॥

3౪

- వేదదూషక పాషణ్ణ పావరోగాది స్పర్శనే
అన్యజాతి సముద్భూతాన్ శ్వకాదీన్విశేషతః ॥ 3౫
- మణ్ణపాదీని సంస్పృష్ట్యా తద్దోషమపహాయచ
మృద్భాణ్డాదీని సంత్యక్వా నవాసి పరిగృహ్యచ ॥ 3౬
- పాత్రం కాంస్యాది సర్వేషాం యధార్థం శోధయేద్భుధః
మణ్ణపాదీని సంశోధ్య వాస్తుహోమం సుహూయతామ్ ॥ 3౭
- పర్యగ్ని పఞ్చగవ్యాభ్యాం సంశోద్యైవ విచక్షణః
పుణ్యాహం వాచ్య తత్కాలే మహాశాన్తించ కారయేత్ ॥ 3౮
- బ్రాహ్మణాన్భజయిత్వైవ అన్యేషాం పూర్వవచ్చరేత్
అగ్నిం విస్మజ్య తత్కాలే యజమానయుతో గురుః ॥ 3౯
- వర్షే వర్షే సమారోప్య ఈఘితం లభతేద్ధృవమ్
దేవదేవోప యుక్తన్తు తత్సూత్ర మపిభక్తితః ॥ ౪౦
- (అశ్వమేధ క్రతుఫలం సంప్రాప్నోతి నసంశయః
ఏవం కర్తు మశక్తశ్చేత్ప్రేక్షం బోధాయన క్రమమ్ ॥ ౪౧
- సూత్రోక్తేన విధానేన సర్వంకృత్వా విచక్షణః
అలయార్చా గృహార్చేతి ఉభౌ ఆరోపయేత్ప్రమాత్ ॥ ౪౨
- భోదాయనస్య సూత్రస్య సూత్రం విఖనసాకృతమ్
కింబుద్ధేదం తయోస్తత్ర దోషోనైవాత్ర సంశయః ॥) ౪౩
- తస్మాత్పూర్వ ప్రయత్నేన గృహే దేవాలయే ఽర్చయేత్
అన్యత్ర వైదికాదీని నాచరేత్తత్ర సజ్కరమ్ ॥ ౪౪
- తత్ర సజ్కరదోషేణ రాజారాష్ట్రం వినశ్యతి
తస్మాత్పూర్వ ప్రయత్నేన ద్వయోరత్రైవ కారయేత్ ॥ ౪౫
- ఏవం క్రమేణ కర్తవ్యం విష్ణోస్సాయుజ్య మాఘ్నుయాత్
మహాపాతక నాశఞ్చ త్రిమకాలేషు విద్యతే ॥ ౪౬
- సర్వాన్కామానవాప్నోతి విష్ణులోకం సమాఘ్నుయాత్

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రాక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే సూత్రస్యారోపణ వినర్జన ప్రాయశ్చిత్త విధిర్నామ చత్వరింశో ఽధ్యాయః

ఏక చత్వారింశో ౭ధ్యాయః

★ ప్రసాద వినియోగ క్రమః । ★

అధవక్త్యే విశేషేణ దేవదేవస్య శాస్త్రిణః

తన్నివేద్యం విశేషేణ వినియోగక్రమం శ్రుణు ॥

తదస్యప్రియ మిత్యాది శృతిరత్రైవ చోదితా

శుద్ధం భక్తైశ్చ తద్విప్రై ర్భజ్యమిత్యుచ్యతేమయా ॥

సర్వయజ్ఞ ఫలంలబ్ధ్వా సర్వపాపం వ్యపాహతి

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన గృహీత్వా భోజయేద్బుధః ॥

పాదోదక శిరో ౭భ్యం పుష్పశేషం శిరోధృతమ్

నివేద్యం ప్రాశయేద్విప్రో మహాపాతక నాశనమ్ ॥

దత్త్వైవ పుత్రశిష్యాణాం గురోరుచ్ఛిష్ట భక్షణమ్

తదాచ వేదవిద్వద్భిః అన్యైర్భక్త జనైరపి ॥

విష్ణోరుచ్ఛిష్టమాదాయ భుక్త్వాశుద్ధ మితిస్మృతమ్

తస్మైవ నిద్ధితం పుంసాం సపాపీయాన్భవేన్నరః ॥

ఆచార్యఏకత్ భుక్త్యై తద్భావం భావచిన్తయన్

జగ్గమం స్థావరం చేతి ద్వివిధం పరికీర్తితమ్ ॥

గురుర్జగ్గమ మిత్యుక్తం స్థావరం బేరముచ్యతే

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన భుంక్తే శాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥

పరిచారకార్చకాభ్యాన్తు శేషమత్రైవ భోజయేత్

శుద్ధం నివేద్యం విష్ణోర్భుక్తం మునివరోచ్యతే ॥

భుక్త్వాన్య దేవశేషం యత్ప్రకృప్రం చరేన్నరః

శ్రియోమహాశ్చ భుక్త్వాతు శేషం సర్వాఃస్త్రియోదదేత్ ॥

ఉమాదుర్గా సరస్వత్యాః కాళికాయా స్తద్వైవచ

జ్యేష్ఠాచ రోహిణీ చైవ నివేద్యం నైవభోజయేత్ ॥

అథవా తన్నివేద్యన్తు భోజయేదన్తు కాంక్షిణః

రుద్రాది క్రూరదేవానాం నివేద్యం నైవభోజయేత్ ॥

తస్మాన్నివేదితం శేషం నాశ్చియాద్వేద పారగః

విద్యార్థీ విజయార్థీచ తథాశత్రు జయార్థినః ॥

చక్రస్యశేషం యోభుక్త్యై సర్వరోగ వినాశనమ్

తార్క్ష్యశేషం సమాదాయ దేవశేషోక్త వచ్చరేత్ ॥

శాస్త్ర శేషం సమాదాయ గోభ్యశ్శుద్ధాయ వాదదేత్
అథవా తస్యభక్తైశ్చ విప్రైరన్య జనైరపి ॥ ౧౫

తస్యశేషం గ్రహీతవ్యం భోజ్యమిత్యుచ్యతే బుధైః
అన్యైశ్చ విష్ణుభక్తైశ్చ నివేద్యంతు విశేషతః ॥ ౧౬

తథైవ శేషపుష్పాదీ నిష్ప్రైశ్చైవ నభోజయేత్
అనుక్తం చైవ యత్సర్వం పూర్వమేవ ప్రచోదితమ్ ॥ ౧౭

★ దమనోత్పవమ్ ★

తస్యాపరే మయాప్రాక్తం దమనారోపణం శృణు
అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి దమనారోపణ క్రమమ్ ॥ ౧౮

ద్వాదశ్యాం చైత్రమాసేచ పౌర్ణమాస్యా మధాపివా
అఙ్కురానర్చ యిత్యైవ పూర్వోక్తేన విధానతః ॥ ౧౯

తోరణాదీన్యలఙ్కారం పూర్వవచ్చేద్యధా విధి
ఉద్యానాదీంశ్చ గత్వాతు చక్రం గరుడసంయుతమ్ ॥ ౨౦

వనస్య దేవతాస్పర్శే బలిన్దత్వాతు సోదకమ్
వసన్తం తత్రచావాహ్య చార్చయిత్వాష్ట విగ్రహైః ॥ ౨౧

విష్ణుసూక్తం సముచ్చార్య దమనం సంప్రగృహ్యచ
సౌవర్ణం రజతంవాధ తామ్రంవా కాంస్యమేవవా ॥ ౨౨

తత్పాత్రే నిధాయాచార్య శ్శిష్యశ్శిరసి ధారయన్
గ్రామ ప్రదక్షిణంకుర్యా దాలయాన్తః ప్రవేశయేత్ ॥ ౨౩

సమూలం దమనం గ్రాహ్యం మన్మథాయ నమో ఇతి
తద్విష్ణోరితి మన్తేణ దమనారోపయేద్ధరిమ్ ॥ ౨౪

కుమ్భమణ్డల సర్వేషాం అధివాసక్రమం విదుః
పరిషద్బలి హోమాదీనభి మన్త్రణ మేవచ ॥ ౨౫

ఆరోపణాది సర్వేషాం సూత్రైవారోపణం చరేత్
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తం దమనస్యారోపణం విదుః ॥ ౨౬

విస్తారేణ నవక్తవ్యం గ్రన్థగౌరవభీరుణా

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

మాసాధికారే నివేదన వినియోగ దమనారోపణ విధిర్నామ ఏకచత్వారింశో ఽధ్యాయః

ద్వి చత్వారింశో ౭ ధ్యాయః

★ పునర్యసూత్నవః । ★

అత ఉర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి ఉత్సవంచ పునర్య సౌ
మాఖమాసేచ ద్వాదశ్యాం పూర్వపక్షే పునర్య సౌ ॥ ౧

జయేతి పూర్వమేవోక్తం తస్యాం రామస్య ధీమతః
సీతాలక్ష్మణ సంయుక్తం సర్వాలంకార సంయుతమ్ ॥ ౨

యానమారోప్య తద్రామం కారయేత్త త్రృదక్షిణమ్
దేవాలయం ప్రవిశ్యైవ స్నాపయిత్వా సహైవతమ్ ॥ ౩

మహా హవిః ప్రభూతంవా విధినైవ నివేదయేత్
రామస్య లక్ష్మణ స్త్యైవ సీతాయాశ్చ తదైవచ ॥ ౪

ఉపచారాన్నిశేషేణ కారయేదితి శాసనమ్
సీతాయా లక్ష్మణస్యాపి పృథక్పాతస్థాప నాదికమ్ ॥ ౫

హరిర్యదైవ రామో ౭ భూత్ శ్రీశ్చసీతా భవత్తథా
పృథక్ప్రతిష్ఠా శ్రీదేవ్యాః యథాపూర్వం తదైవచ ॥ ౬

పృథక్సీతా ప్రతిష్ఠాయాం తథా సర్వం సమాచరేత్
తస్మాద్రామస్య తస్యాంశో లక్షణో ౭పి భవేత్తథా ॥ ౭

లక్ష్మణస్య ప్రతిష్ఠాయాం రామవత్సర్వ మాచరేత్
ఏష ఏవ విశేషేణ మన్తవత్సర్వ మాచరేత్ ॥ ౮

మూర్తి మన్త్రో విశేషేణ మన్తవత్సర్వ మాచరేత్
వాయోరంశః కపిర్ముఖ్యో, హనూమానభవత్తతః ॥ ౯

హనూమతః ప్రతిష్ఠాయాం వాయోరివ సమాచరేత్
ఏవమేవ క్రమేణైవ పునర్యసూత్నవ మాచరేత్ ॥ ౧౦

అపుత్రః పుత్రమాప్నోతి సర్వవృద్ధి కరంభవేత్
ఇష్టాన్కామా నవాప్నోతి సాయుజ్య ఫలమశ్నుతే ॥ ౧౧

★ తీర్థోత్సవ శాస్త్రోత్సవ భక్తుత్సవ భేదాః । ★

ఏకాహికోత్సవస్యాపి పూర్వవత్ప్రవిధ స్మృతః
తీర్థోత్సవస్తథా చైవ శాస్త్రికోత్సవ మిష్యతే ॥ ౧౨

భక్త్యుత్పవశ్చేతి తథాత్రిధా భేదశ్చ కథ్యతే

★ తీర్థోత్పవ క్రమః । ★

జనానాం తీర్థదానాయ కృతస్తీర్థోత్పవ స్మృతః ॥

౧౩

ద్రష్టుంభక్త్యా కృతేయస్తు భక్త్యుత్పవ ఇతిరితః

గ్రహపీడాది శాస్తర్థ్యం కృతశ్శాన్త్యుత్పవ స్మృతః ॥

౧౪

పూర్వోక్తేన క్రమేణైవ ఉత్పవంచ సమారభేత్

అమావాస్యః యథాతస్యం శ్రవణరేతదైవచ ॥

౧౫

ద్వాదశ్యాంచ ద్వయోస్తస్య పార్థమాస్యాం తదైవచ

అన్యస్మిన్నుణ్య నక్షత్రే స్వస్యజన్మదినే తథా ॥

౧౬

తస్మాత్తదివ సాత్పుర్వమంకురానర్చయే త్రమాత్

పూర్వేద్యురేవ పూర్వస్యాం రాత్రి పూజావసానకే ॥

౧౭

దేవం ప్రణమ్య విధినా విశేషేణార్చయే త్తథా

హవిష్యాది నివేద్యైవ ముఖవాసం నివేదయేత్ ॥

౧౮

శయనాని తథాస్తీర్య బద్ధ్వాప్రతిసరం తతః

పూర్వోక్త విధినా దేవం శాయయిత విచక్షణః ॥

౧౯

తతః ప్రభాతే స్నాత్వైవం దేవముద్ధాప్య మస్త్రవిత్

అర్ఘ్యాన్తాచమనాస్తేచ పాద్యాద్యైర్దేవ మర్చయేత్ ॥

౨౦

ఫలాని ముఖవాసంచ యథాశక్తి నివేదయేత్

తీర్థాత్పుర్వంతు తందేవం యథాశక్తి నివేదయేత్ ॥

౨౧

ధ్వజారోహణ హీనంచ తథాభూతబలిం వినా

వస్త్రైర్గన్ధైశ్చ మాల్యైశ్చ సర్వైరపి చ భూషణైః ॥

౨౨

దేవ దేవ మలజ్కృత్య యానమారోప్య పూర్వవత్

పాద్యాద్యైరర్ఘ్య పర్వంతం అర్చయిత్వా పునః ప్రభుమ్

౨౩

దేవస్య పురతశ్చక్రం స్థాపయిత్వా తథార్చయేత్

పూర్వవత్కలశాన్పఞ్చ పూరయిత్వాచ విన్యసేత్ ॥

౨౪

తత్త్రయేన తథాదేవం ప్రోక్షయిత్వా తదైవచ

శేషతోయేన తచ్చక్రం స్నాపయేత్తదను క్రమాత్ ॥

౨౫

తచ్చక్రచ్చ పునస్తీర్థే మజ్జయేద్దేవ సన్నిధౌ

తీర్థే సర్వజనాస్తత్ర నిమజ్జేయుశ్చ సన్నిధౌ ॥

౨౬

పశ్చాద్దేవం తథానీత్వా మన్దిరం సంప్రవేశయేత్

కలశై స్నాపయేద్దేవం శుద్ధోదైరభిషేచయేత్ ॥

౨౭

అర్చయిత్వా యథాశక్తి హవీంషిచ నివేదయేత్

ఏతత్తీర్థోత్సవం ప్రోక్తం సర్వపాప ప్రణాశనమ్ ॥

౨౮

తీర్థోత్సవస్తు మధ్యాహ్నా కారయేత ప్రయత్నతః

శాస్త్రుత్సవస్తు కుర్యాచ్ఛేద్ధోమం హుత్వా విశేషతః ॥

౨౯

★ శాస్త్రుత్సవమ్ । ★

ప్రభూతంచ బలిందత్వా వస్త్రాద్వైరపి భూషణైః

అలఙ్కుత్యచ తందేవం యానమారోప్య పూర్వవత్ ॥

30

సర్వాల జ్ఞాన సంయుక్తం గ్రామేకుర్యాత్ప్ర దక్షిణమ్

అలఙ్కుత్యచ తచ్చక్రం దేవస్య పురతో నయేత్ ॥

3౧

ప్రదక్షిణం తతఃకృత్వా తతోగత్వా జలాశయమ్

స్నాపనం మార్జనం తద్వత్సృత్వాలయ ముపప్రజేత్ ॥

3౨

ఏవమేవం కృత్యంస్తు శాస్త్రోత్సవ ఉచ్యతే

శాస్త్రోత్సవ మేవస్తు పూర్వాణ్ణై కారయేద్బుధః ॥

33

★ భక్తుత్సవమ్ ★

భక్తుత్సవస్తు కుర్యాచ్ఛే ధృక్త్వా దేవం ప్రణమ్యచ

చక్రేణ విధినాదేవ మర్చయిత్వా హవీంష్యపి ॥

3౪

నివేద్యేవ విశేషేణ వస్త్రమాల్యాది భూషణైః

అలఙ్కుత్యచ దేవేశం యానమారోప్య పూర్వవత్ ॥

3౫

గ్రామ ప్రదక్షిణం కుర్యాత్సర్వాలజ్ఞాన సంయుతమ్

పశ్చాదాలయమావిశ్య స్నాపయిత్వా నివేదయేత్ ॥

3౬

ధ్వజారోహణ హీనేచ హీనేమ్మర్గణేపివా

హోమేచక్ర విహీనేచ హీనేభూత బలౌతథా ॥

3౭

భక్తుత్సవేకృతే తస్మిన్మోషానస్తీతి నిశ్చయః

భక్తుత్సవస్తు కుర్యాచ్ఛేదపరాహ్ణాచ కారయేత్ ॥

3౮

విధినైవ హరేర్భక్త్యా విష్ణోరుత్సవ మాచరేత్
తదూర్ధ్వే వక్త్యమాణస్సన్భూపరీక్షాది నిష్పుటిమ్ ॥

3F

సంక్షేపేణ ప్రయోక్తవ్యం శ్రుణుధ్వం మునిసత్తమాః

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే పునర్వస్యేకాహ్నిక తీర్థశాన్తి భక్త్యుత్సవ విధిర్నామ ద్విచత్వారింశో ఽధ్యాయః

త్రిచత్వారింశో ఽధ్యాయః

ప్రాయశ్చిత్త విధిః

★ కర్షణాది ప్రాయశ్చిత్తమ్ ★

అతఃపరం ప్రవక్త్యామి కర్షణాది వినిష్పుటిమ్

భూపరీక్షా క్రమేహీనే కర్షణేచ తదైవచ ॥

౧

ఉక్తధాన్య విహీనేచ హలాదీనాం తదైవచ

గోగణానాం నివేద్యం చ హీనేతత్ర విశేషతః ॥

౨

సౌమ్యంచ వైష్ణవం హుత్వా ప్రత్యేకం పునరారభేత్

చతుష్ష్టి పదేహీనే దేవతా బలిహీనకే ॥

౩

భూసూక్తం ఋషిదైవత్యం హుత్వా పూర్వవదాచరేత్

సౌమ్యతాహారకే హీనే శిలాసంగ్రహణే తథా ॥

౪

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ తత్తన్నూర్తి స్సహాయతామ్

చతురావర్త్య హుత్వాతు పునఃకర్మ సమాచరేత్ ॥

౫

అన్యదేవ సముద్దిష్టంకృత్వా స్థానం భవేదితి

తత్థానంచ తదన్యేషామేకదానచకారయేత్ ॥

౬

యదివాంఛతి తత్కర్తుం శాన్తిహోమం సుహూయతామ్

తత్థానే దేవదేవేశం స్థాపయిత్వా సమాహితః ॥

౭

బాలాలయస్య బేరస్య ప్రమాణే తస్యహీనకే

తస్యవై భూషణేహీనే దోషమత్రన విద్యతే ॥

౮

ఆత్మసూక్తం జపిత్యాతు స్థాపయిత్వా తదర్చయేత్
పుణ్యాహేచ తథాహీనే బ్రహ్మపద్మావతే తథా ॥

౯

కపాలాస్త్రీని సందర్శ్య శివారుత సముద్భవే
భూకమ్యేశనిపాతేచ నృపామర్యా మృతేసతి ॥

౧౦

ఏతైర్దోష సమాయుక్తైః తస్యదోషస్య శాస్త్రయే
వైష్ణవం భూమిదైవత్యం బ్రాహ్మ్యం హుత్వా శతాష్టకమ్ ॥

౧౧

ప్రత్యేకం తత్రహోతవ్యం పశ్చాత్కర్మ పృథక్పరేత్
భూపరీక్షాధికం సర్వం సద్యఏవ హుతం పునః ॥

౧౨

★ ప్రతిష్ఠానిష్కృతిః ★

అతఃపూర్వం ప్రవక్ష్యామి ప్రతిష్ఠా నిష్కృతి క్రమమ్
అచార్యేణాన్య సూత్రేణ కృతేచైవతు నిష్కలమ్ ॥

౧౩

మన్తశ్చా పఠితశ్చైవ తథాశాస్త్రస్య పారగః

తాభ్యామత్రకృతం కర్మ నిష్కలంత్వీతి శాసనమ్ ॥

౧౪

తస్మాత్పూర్వ ప్రయత్నేన గురుంసిద్ధోప దేశికమ్

తన్నియోగస్తు తత్కర్మ తస్మైవాత్ర ప్రవృద్ధిదమ్ ॥

౧౫

అన్యేనైవం కృతంకర్మ ఆభిచారికముచ్యతే

తద్దోషస్యైవ శాస్త్ర్యర్థం పౌణ్డిరీకే విశేషతః ॥

౧౬

మహాశాన్తిం త్రిరాత్రస్తు హుత్వాతద్దేశికోత్తమః

పునః ప్రతిష్ఠాంకుర్వీత అచార్యేచైవ కారయేత్ ॥

౧౭

తథాభావేతు తత్పుత్రం పౌత్రంశిష్య మధాపివా

అథవా తన్నియుక్తేన కారయేదితి కేచన ॥

౧౮

విపరీతమారేచ్యైవ దోషం తత్రైవ శాస్త్రయే

అథాగ్నిం సాధయిత్వైవ మహాశాన్తిం యజేద్బుధః ॥

౧౯

అన్యధాకురుతే విద్వాన్ తద్రామ యజమానయోః

అర్థంతేజో వినాశంచ అల్పాయుశ్చ భవేన్నరః ॥

౨౦

తస్మాత్పూర్వ ప్రయత్నేన ఉక్తవత్కర్మ చాచరేత్

అక్షిమోచన హీనేచ హీనేచైవాధివాసనే ॥

౨౧

- పునరత్ర ప్రతిష్ఠాచే త్సూతా తచ్చాస్త్రపారగః
అనితేదైవ పక్షేతు దేవస్థాపన మాచరేత్ ॥ ౨౨
- నక్షత్రసూత్రవారాణాం కరణాది యుతేనచ
ధృవస్య కౌతుకాదీనాం నాచరే ద్దేశికోత్తమః ॥ ౨౩
- రాష్ట్రాస్తర గతేరాజ్ఞి తద్రాష్ట్రస్య విశేషతః
విష్ణ్వాది సర్వదేవానాం స్థాపనంచాచరేద్బుధః ॥ ౨౪
- అనుక్త ముహూర్త రుక్తే తిథివారాది సర్వశః
స్థాపనం ధృవబేరాది నాచరే దితి శాసనమ్ ॥ ౨౫
- నిరీక్షతే ౭శుభేదైవ గ్రహయుక్తేతు లగ్నకే
అన్ధకారాది నక్షత్రే దేవానాం స్థాపనం నచ ॥ ౨౬
- అజ్ఞానాత్మాపితే చైవ తద్గ్రామ యజమానయోః
రాష్ట్రం సృపతిరాచార్యో వినశ్యతి నసంశయః ॥ ౨౭
- అనావృష్ట్యర్ధనాశాయ అల్పాయురితి కీర్తితమ్
ఏవం దోషయుతే స్థాప్యం దేవమత్రైవ నార్చయేత్ ॥ ౨౮
- పశ్చాద్విధిజ్ఞ మాహూయ విధినా స్థాపయేద్బుధః
ఉక్తేతు ద్రవ్యహీనేతు హీనేదైవ బహుక్రియా ॥ ౨౯
- క్రియామస్త్ర విపర్యాసే కుమ్భపూజాది హీనకే
తదైవ ధ్యానహీనేచ స్తుపనస్య విహీనకే ॥ 30
- అణ్ణజాదీని హీనేచ శయనేచ తదైవచ
హౌత్రస్య శంసనేహీనే మూర్తిరావాహనే తథా ॥ 3౧
- విపర్యాసేత్ర హోమేచ రత్నాది న్యాసహీనకే
తదైవ విభ్రమేదైవ బుద్ధి రాచార్య శిష్యయోః ॥ 3౨
- తస్మిన్కాలే మహోత్పాత దుర్నిమిత్తస్య దర్శనే
ఏతైర్దోషయుతే తత్ర ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్ ॥ 33

★ పునస్థాపనమ్ ★

- అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి పునస్థాపన మార్గకమ్
రాష్ట్రక్షోభే మహోత్పాతే భూకమ్పే ౭శనిపాతకే ॥ 3౪

- చోరవ్యాఘ్రాది బాధాచ తస్కరేచాగ్ని దాహకే
వల్మీకే పాదపాద్యాదీన్ జిర్ణమత్ర సముద్భవే ॥ 3౫
- విమానం చైవ బేరంచ నవీకృత్య ప్రయత్నతః
గ్రామాంతర గతేభిమ్మే ఆలయాన్తర్గ తోపివా ॥ 3౬
- నిర్హరేచ సముద్రేచనద్యాద్యాలయలంఘనే
వృక్షమూలేతు సంక్షిప్య వాపీకూపాన్తరే క్షిపేత్ ॥ 3౭
- కౌతుకాది ధ్రువాంతానాం జననం సమ్భవేద్యది
ముఖ్యగౌణాధినా లక్ష్యం గౌణేముఖ్యం సమాచరేత్ ॥ 3౮
- ముఖ్యేగౌణం నకురీత ఇతిశాస్త్రస్య నిశ్చయః
అక్ష్మ్యన్మేషంచ రత్నంచ త్యక్త్వాచైవాధి వాసనమ్ ॥ 3౯
- అఙ్కురాదీని సంత్యక్త్వా అన్యత్సూర్య వదాచరేత్
అధవాచాంకురాదీని కారయేదితి కేచన ॥ ౪౦
- పంచాగ్నిం పరికల్ప్యైవ సభ్యమజ్ఞ మధాపివా
శిలాయాం ధృవబేరం స్వాద్ధర్మనీయంచ సున్దరమ్ ॥ ౪౧
- అధవాచే ద్విరూపస్తు స్థాపయిత్వా త్వరాన్వితః
విరూపావయవం యత్ర యదితత్ర పరీక్షయేత్ ॥ ౪౨
- రేఖాసుషిర సంయుక్తం భిన్నేచాంగ విహీనకే
గురులాఘవ మాలక్య బేరంత్యక్త్వా విధానతః ॥ ౪౩
- పౌరాణే చార్షికేచైవ దైవికాదీని సమ్భవే
ంంంం వీక్య నవీకృత్య ప్రయత్నతః
తత్ర కాలమనిర్దిష్టం పౌరాణికమితిస్మృతమ్ । ౪౪
- రత్నానాం సమ్భవే చైవ పునఃరత్నాని నిక్షిపేత్
శిలాభిస్సుదృఢంకృత్వా అష్టబద్ధం ప్రలేపయేత్ ॥ ౪౫
- యాగశాలామలంకృత్య వాస్తుహోమం సుహృద్యాతామ్
పూజయేత్సూర్య వత్కుమ్భం అణ్ణజాదీని పూర్వవత్ ॥ ౪౬
- కౌతుకం చాధివాస్యైవ ఔత్సవం స్తవనం వినా
అధవా కారయేద్విద్వాన్ శయనం స్తవనోత్సవమ్ ॥ ౪౭

అన్యత్పర్వస్తు యఃకుర్యా దుక్తవత్పర్వ మాచరేత్

ఏవమేవ క్రమేణైవ ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్ ॥

౪౮

నయనోన్మీలనే హీనే హీనే చైవాధివానకే

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తస్తు జాహుయాత్పునరాభేత్ ॥

౪౯

ఉక్తస్య యాగశాలాయాం హీనాత్మైవ విశేషతః

తదైవ శయనే స్థానమలంకారస్య వర్జితమ్ ॥

౫౦

తద్దేశాన్యకృతేచైవ న్యూనాధికే తదైవచ

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ శ్రీభూసూక్తం యజేత్కమాత్ ॥

౫౧

ఉక్తవత్కల్పయే ద్విద్వాన్ విపరీతం నకారయేత్

యజ్ఞోపకరణే హీనే ద్రవ్యాణాంచ విపర్యయే ॥

౫౨

బ్రాహ్మమాగ్నీయ సంయుక్తం యజేదుక్త వదాచరేత్

ప్రమాణం కుణ్ఠహీనేచ శల్యలోష్ఠాది సంయుతే ॥

౫౩

వైష్ణవం భౌతికం హుత్వా పునఃకర్మ సమాచరేత్

పావక మధితేహీనే మధితోగ్నిస్తు హీనకే ॥

౫౪

చరుణాజ్యేన సంయుక్తం అగ్నీయం వైష్ణవం యజేత్

పావకే పునరాదాయ కృత్వా సర్వంసమాచరేత్ ॥

౫౫

పరిస్తరణ కూర్పంచ ప్రణిధిరా జ్యస్థాలీచ

సృక్ష్ణవాద్యాది నాచైవ ఆజ్యదోషం తదైవచ ॥

౫౬

రోమమక్షిక సంయుక్తం చరుణాజ్యేవి శేషతః

ఏపీలికాది పతనే ప్రాయశ్చిత్తం యజేత్కమాత్ ॥

౫౭

ప్రాజాపత్యం తథాగ్నీయం వైష్ణవంచ యజేద్బుధః

పూర్వోక్తేనైవ మార్గేణ పృథక్పూర్వా సమద్రకమ్

౫౮

పావకం ప్రతికుణ్ఠేషు అగ్నావనుగతం పునః

అయన్తేయోని రిత్తుక్వా తేనకర్మ సమాచరేత్ ॥

౫౯

ఆ ఘరం విధివత్పూర్వా సమిధంతా నిధాయచ ।

ప్రజ్వాల్యాగ్నిం పరిస్తీర్య ప్రాయశ్చిత్తం క్రమాద్యజేత్ ॥

౬౦

వాహ్మతిదైష్టవం చైవ మిన్దాహుతి సమాయుతమ్

విచ్ఛిన్నాస్తం యజేత్వేవ పునఃకర్మ సమాచరేత్ ||

౬౦

అగ్నౌజలే నిపతితే కుణ్డేగర్తస్య హీనకే

(దర్భాః పరిథి పుష్పైశ్చ సమిధ్యక్షత హీనకే |)

ప్రణష్టేచలితే చైవ వైష్టవం వ్యాహ్మతిర్యజేత్ ||

౬౧

ఊర్ధ్వాగ్ర సమిధౌతత్ర వర్షిష్టంచ తదైవచ

దణ్డేచ పతితనస్థే మహావ్యాహ్మతిభిర్యజేత్ ||

౬౩

ఆగ్నేయం వైష్టవం చాపి వ్యాహ్మత్యస్తం యజేద్భుధః

సృవేణాజ్యం యజేద్విద్వాన్ తథాసృక్చరుణా యజేత్ ||

౬౪

జుహుయా దుపభృదాజ్యం వసోర్ధారాం యజేత్కమాత్

దర్వాచరుం సమాదాయ జుహుయాద్దేశికోత్తమః ||

౬౫

(విపరీతంచరేచ్ఛైవ దోషంనైవాత్ర కారయేత్

ఉక్షద్రవ్యస్యహీనేతు లభ్యేనైవాత్రకారయేత్ |

రత్నానామప్యలాభేతు సువర్ణంవాత్ర నిక్షిపేత్ |

అలా భేసర్వ ధాతునాం పారదంవాత్ర కారయేత్ |)

ఉక్షబీజమలాభేతు సర్వంధాన్యేన కారయేత్ |

సర్వక్రియా విపర్యాసే సకృన్ముస్తం తదైవచ ||

౬౬

యజ్ఞకర్మణి సర్వత్ర హీనేన్యూనే విపర్యయే

వస్త్రం లక్షణహీనేచ భిన్నే ఛిన్నే తదైవచ ||

౬౭

త్యక్వాన్యాన్ సర్వమాదాయ కారయేద్దేశికోత్తమః

ప్రమాణ హీనేన్యూనేచ తోరణాదీన్ముదక్ష్నుధక్ ||

౬౮

దర్శమాలా విహీనేచ కుమ్భేదోష యుతేతథా

ఏతైర్దోషయుతై స్స్యాచ్ఛేత్ ప్రాయశ్చిత్తం యజేత్కమాత్ ||

౬౯

వైష్టవం విష్ణుసూక్తంచ శ్రీభూసూక్త యుతం పునః

సౌరమాగ్నేయ సంయుక్తం జుహుయాద్దేశికోత్తమః ||

౭౦

పృథక్కుదక్ర కర్తవ్యం పూర్వవత్పూర్వ మాచరేత్

కృతం స్యాదవటం చాత్ర నోచే తృతితమేవచ ||

౭౧

బ్రహ్మచ వైష్ణవం చైవ పురుషసూక్తం తద్దైవచ
విష్ణుసూక్త మార్షేయంచ శతమష్టాధికం యజేత్ ॥ ౭౨

ఉక్తవత్కుమ్భమాదాయ పూజయిత్వా చరేత్కమాత్
శ్వానకుక్కుట కాకాద్వైః పతితైః పాపరోగిభిః । ॥ ౭౩

ప్రతిలోమాన్యజాతాదీ స్సర్పనంచాత్ర సమ్భవే
సౌరమాగ్నేయ సంయుక్తం బ్రాహ్మం వైష్ణవ సంయుతమ్ ॥ ౭౪

పౌరుషం విష్ణుసూక్తంచ పౌణ్డరీకే యజేత్కమాత్
అష్టాధిక శతంహుత్వా ప్రత్యేకం దేశికోత్తమః : ॥ ౭౫

పూర్వోక్తేనైవ విధినా కృత్వాచైవ విచక్షణః
అస్సృశ్య స్సర్పనేకుణ్ణే పూర్వవజ్జుహుయాత్కమాత్ ॥ ౭౬

పునః కుండాదీనాహృత్య పూర్వవత్సర్వమాచరేత్ ॥
ఆచార్య ఋత్విజశ్చైవ శతమష్టాధికం తథా । ౭౭

పౌరుషం వైష్ణవం చైవ బ్రాహ్మం సౌరస్వతం యజేత్
క్షమస్వేతి ప్రణమ్యైవ పునఃకర్మ సమాచరేత్ ॥ ౭౮

భూపరీక్షాది కర్మాణి మిధ్యాచోర్ధ్వం యథాగమే
తాని సర్వాణి కృత్వాతు పశ్చాత్కర్మ సమాచరేత్ ౭౯

అనుక్తం చైవ యత్సర్వం ఆచరేద త్రిణోక్తవత్
అధవా కాశ్యపాక్షేన కారయేదితిశాసనమ్ ॥ ౮౦

ఏవం సంక్షిప్యమత్సృక్తం ప్రతిష్ఠాయాశ్చ నిష్క్రుతిః
గురులాఘవ మాలక్య కృత్వాచైవ ద్విజోత్తమాః ॥ ౮౧

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే ప్రతిష్ఠా ప్రాయశ్చిత్త విధిర్నామ త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః

చతస్త్వత్వాలింగో ౭ ధ్యాయః భూగుప్తార్థతబింబ ప్రాయశ్చిత్తమ్

★ ఋషయ ఊమః ॥ ★

బ్రహ్మపుత్ర మునిశ్రేష్ఠ నమస్తే బ్రాహ్మణదీయ

భూగుప్తార్థతబింబేషు వారిగుప్తార్థతేషుచ

౦

ప్రాయశ్చిత్తవిధిం తత్రవదత్వం వదతాంవర

★ భృగురువాచ ★

యుష్మాభిః పరిపృష్టైః యత్రత్సర్వ మ్మషిసత్తమాః ॥

౨

సాధూక్తం సర్వకర్మణాం సారమేతద్వినిశ్చితమ్

అస్యార్థస్యకు జిజ్ఞాసా ఋషీణా(సురాణా)మపి దుర్లభమ్ ॥

౩

అథాతస్యం ప్రవక్ష్యామి ప్రాయశ్చిత్త విధింపరమ్

భూగుప్తార్థత బింబాది బింబానాం నిష్క్రుతిం పునః ॥

౪

ప్రాయః పాప సమూహస్య చిత్తం తన్నాశ కారణమ్

తద్విధానేక్రమో యత్రత్రాయశ్చిత్త విధిర్భవేత్ ॥

౫

అరాజకే రణేజాతే వరచక్రే సమాగతే

సౌవర్గం రాజతాదీంశ్చ బింబాన్ సంగోపయేద్భుధః ॥

౬

లోహశ్చైలశ్చ చైవ మృణ్మయే మూలభేరకే

తత్తదంగాది బింబస్థాం శక్తిముద్వాస్య గోపయేత్ ॥

౭

అన్యవేళా క్రమేజైవముద్వాసే ధ్వేవసూర్వని

గ్రామాదీనాం తతఃకుర్యాత్పరివారాంశ్చ సర్వశః ॥

౮

లోహజం మూలబింబంచ సంజాతే రాష్ట్ర సంకులే

పీఠశక్యత్వా తుతతఃస్థానే తస్మిన్నుద్వాస్య గోపయేత్ ॥

౯

భూమౌవాధ జలేవాధహ్యరణ్యే వర్వతేపివా (కూపికాఖర్వతే ౭పివా)

గోపయేద్ధేమ జాతీంశ్చ భూషణాదీంశ్చ సర్వశః ॥

౧౦

స్తవనేచోత్పన్నే చైవ బలిభేరాది కౌతుకే

బేరాణామర్చనార్థాయ మధ్యేపీఠం ప్రకల్పయేత్ ॥

౧౧

శ్శుత్రంవా చతురశ్రంవా త్రివేది సహితం కురు

ఘోడశాంగులమాయామమున్నతస్తు తదర్థకమ్ ॥

౧౨

- ఇష్టకాభిర్బుధం కృత్వా పీఠమభ్యుక్త్య గవ్యకైః
పద్మాకృతిశ్చ సౌవర్ణం వేదాంగుళ సమున్నతమ్ ॥ ౧౩
- యథాలాభోన్నతం వాపి కేచిదాహుర్మనీషిణః
తస్మిన్ సౌవర్ణకే పద్మే శక్తిమావాహ్య పూజయేత్ ॥ ౧౪
- సౌవర్ణం రాజతంవాపి తామ్రబింబమథాపివా
భూమౌగుప్తం సముద్దిశ్య పద్మసౌవర్ణకే ౭ర్చయేత్ ॥ ౧౫
- పద్మే సౌవర్ణకేవాపి సకలేవా సమర్చయేత్
ద్వైవికే మానుషేచైవ భూషణే నకదాచన ॥ ౧౬
- సౌవర్ణేవాథ సౌవర్ణం రాజతేవాథ రాజతం
తామ్రేణ తామ్రజం కుర్యాదితి కేచిద్వదంతిచ ॥ ౧౭
- మూలబింబాది బింబానాం తామ్రాదీనాంచ సర్వశః
ప్రత్యేకం భ్రామయేత్పద్మే తత్తద్రూపస్తు భావయేత్ ॥ ౧౮
- శైలజం మృణ్మయం చైవ ధ్రువబేరం నచాలయేత్
ధృవే శిలామయేవాథ చాలయిత్వాత్ర గోపయేత్ ॥ ౧౯
- యావత్పుఖం భవేత్తత్ర తావత్తత్రైవ పూజయేత్
స్వప్నేరాష్ట్రేషు కాలేపి బింబానుద్భుత్య పూజయేత్ ॥ ౨౦
- భూగుప్తౌద్భుత బింబాది ప్రాయశ్చిత్త విధిం శ్రుణు
ప్రాయశ్చిత్తస్తు కృత్వైవ పూజయేద్దేశికోత్తమః ॥ ౨౧
- ప్రాయశ్చిత్త విధింవక్ష్యే సర్వసావహరం పరమ్
సర్వకామప్రదం చైవ భుక్తి ముక్తి ప్రదాయకమ్ ॥ ౨౨
- భూగుప్తౌద్భుతబింబేషు వారిగుప్తౌద్భుతేషుచ
ఏతైర్దోషం సముదిశ్య ప్రాయశ్చిత్తం శృణుష్వాథ ॥ ౨౩
- నైమిత్తికాని కామ్యాని కర్మాణ్యన్యాని సర్వశః
అంకురార్పణ పూర్వాణి తానిసర్వాణి కారయేత్ ॥ ౨౪
- అంకురార్పణ హీనాని నిష్ఫలాని ననంశయః
ప్రాయశ్చిత్త దినాత్సూర్యం యస్యాందిశి నిధానతః ॥ ౨౫
- మూలబింబాది బింబానాంతామ్రాదీనాంతు సర్వశః
ఏకకాలే ప్రతిష్ఠాచేదేక మేవాం కురార్పణమ్ ॥ ౨౬

- వారమృతస్తు తిథయో నపరీక్షేత్కదాచన
పూర్వ్యద్వ్యధికభూత్వా మితాహారో జతేంద్రియః ॥ 22
- స్నాతః స్నానవిధానేతు జపేత్సమ్యక్సమాహితః
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ పురుషసూక్తమతః పరమ్ ॥ 23
- శ్రీభూసూక్తం తథాద్వేతు జపిత్వాత్రనసంశయః
అపరేతు దినేప్రాప్తే పశ్చాత్కార్యం సమాచరేత్ ॥ 24
- ప్రముఖేచోత్తరేవాపి దక్షిణేవా మనోరమే
ఇష్టదేశే యథాన్యాయం యాగశాలాం ప్రకల్ప్యచ ॥ 30
- ఏకద్విత్రిదినే చాపి భూగుప్తేతు సముద్భవే
తత్రదోషం సముద్దిశ్య ప్రాయశ్చిత్త విధిం శ్రుణు ॥ 31
- ఔపాసనాగ్నికుండంచ కృత్వాపూరంసు హూయతామ్
వైష్ణవం శతశోహుత్వా విష్ణుసూక్తం తథాయజేత్ ॥ 32
- శ్రీసూక్తంచ మహీసూక్తం శర్వదైవత్య సంయుతమ్
శ్యభ్రంకృత్వా విధానేన విధిస్తాప్తవనం చరేత్ ॥ 33
- ప్రతిష్ఠాక్త క్రమేభైవ కలశైస్సప్త సంఖ్యయా
మూలబింబాంగ బింబానాం ప్రత్యేకం స్నావయేత్పుద్గః ॥ 34
- జలాధివాసనం కృత్వా అస్మశ్య స్పర్శనేయది
పూర్వముద్వాస్య దేవోక్త శక్తిమాదాయ బుద్ధిమాన్ ॥ 35
- పీఠం విసృజ్యతత్కాలే జీర్ణోద్ధార విధానతః
సర్వం యత్సేనకృత్వాతు హోమమేకంచ కారయేత్ ॥ 36
- కుంభేవా ప్రణిధౌవాపి శక్తిమావాహ్య పూజయేత్
తత్రత్థానే న్యసేద్బింబాన్ క్రమాదావాహయే త్రతః ॥ 37
- అర్చయేత్పూర్వ విధినా అధికంవా సమర్చయేత్
మహాహవిస్తతో దద్యాచ్చర్కరా ఘృతసంయుతమ్ ॥ 38
- బ్రాహ్మణాన్బజయేత్పశ్చాత్తేషాం దద్యాత్తు దక్షిణాం
అచార్యాదిషు సర్వేషు విధినా దక్షిణాం దదేత్ ॥ 39
- ఏవమేవ ప్రకారేణ మాసాస్తస్తు దినే దినే
కించిద్దోమే విశేషోస్తి శృణుధ్వమ్మషి సత్తమాః ॥ 40

- దినమేకంతు గుప్తం చేత్సకృద్ధుత్వాతు బుద్ధిమాన్
ద్వితీయే ద్విగుణం కుర్యాత్తుతీయే త్రిగుణంచరేత్ ॥ ౪౧
- ఏవం మాసాస్తమిత్సుక్తం అన్యథాతునకారయేత్
ద్విమాసేచోద్భతేభింబే ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే ॥ ౪౨
- పూర్వోక్త లక్షణోపేత పౌండరీకాగ్నికుండకే
ఆ ఘారం విధివత్సత్వా పరిషిచ్ఛచ పావకమ్ ॥ ౪౩
- పూర్వోక్త హోమమనైశ్చ యద్దేవాదీనతః పరమ్
కుర్యాచ్ఛతాప్త పర్యాయం అష్టాశీతి సమాయుతమ్ ॥ ౪౪
- ఈంకారాదీన్ తథాకుర్యాత్పశ్చాత్పుపన మాచరేత్
స్నాపయేద్విధినా పశ్చాత్ఫలశైః పంచవింశతైః ॥ ౪౫
- శక్తిమావాహయే త్పశ్చా త్పూర్వోక్తేన క్రమేణవై
బ్రాహ్మణాన్భిజయేత్పశ్చా త్పహస్రాష్ట సమాయుతమ్ ॥ ౪౬
- నవభేదేష్వ దైకస్మిన్ ఉత్సవంచ సమాచరేత్
మహా హవిస్తతో దద్యాచ్ఛర్కరా ఘృతసంయుతమ్ ॥ ౪౭
- ఏవం సంవత్సరాంతంతు కృత్వాత త్రైవ బుద్ధిమాన్
ద్రువేవా పీఠకేవాపి విమానేవాధ సంస్మృతే ॥ ౪౮
- చండాలాద్యంత్య జైర్వాపి భగ్నేచ్ఛేదే తదైవచ
దోషమన్యం యదిభవే త్తత్కాలే శక్తిముద్వసేత్ ॥ ౪౯
- విమానే దోషదుష్టేతు తద్రువే శక్తిముద్వసేత్
అశక్త్యాంవా సతత్రైవ ధృవశక్తిం విసృజ్యచ ॥ ౫౦
- అర్కమండల మధ్యేతు ప్రణవే నైవముద్వసేత్
గ్రాహ్య మగ్రాహ్యకం జ్ఞాత్వా సంలక్ష్య విధినాసహ ॥ ౫౧
- పంచగవ్యైస్సమభ్యుక్త్య వాస్తుహోమం పునర్యజేత్
పర్యంగ్నిం చైవ కృత్వాతు విమానాదీనిసర్వశః ॥ ౫౨
- యథాపూర్వం తథాకుర్యాత్ప్రతిష్ఠామాచరేత్పునః
ఏకాబ్దాది దశాబ్దాంతం ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే ॥ ౫౩
- పూర్వోక్త మాసనక్షత్రే ప్రాయశ్చిత్తం సమారభేత్
ఆలయార్ధక్షిణేపార్శ్వే పద్మాగ్నిం సాధయేత్తతః ॥ ౫౪

ఆఘారం విధివద్దుత్వా పరిషిచ్యచ పావకమ్
పారమాత్మిక సంయుక్తం ఈంకారాదీని హరాయతామ్ ॥

౫౫

అష్టశీతి సమాయుక్తం రాత్రిసూక్తం సుహరాయతామ్
పురుషసూక్తం తుహుత్వా విష్ణుసూక్తంతు హరాయతామ్ ॥

౫౬

శ్రీసూక్తంతు మహీసూక్తం విశ్వజిత్సూక్తమేవచ
సర్వదైవత్య సంయుక్తం క్రమాదష్టోత్తరం శతమ్ ॥

౫౭

సమిదాజ్యేన చరుణా ఏవమేవతు కారయేత్
ప్రాయశ్చిత్తంచ కృత్వైవ ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్ ॥

౫౮

సహస్ర భోజనంకృత్వా విప్రేభ్యో మునిసత్తమాః
ద్వాత్రింశద్ధాఃప్రదాతవ్యాం యథాలాభ మధాపివా ॥

౫౯

ఆచార్య దక్షిణం దద్యాదుత్తమోత్తమ దక్షిణామ్
త్సవంచ పునఃకృత్వా స్నవనంచ శతాష్టకైః ॥

౬౦

అర్చయేద్దేవ దేవంతం పూర్వోక్త విధినాసహ
మహా హవిస్తతోదద్యాద్గృధం చాత్ర ఫలైర్యుతమ్ ॥

౬౧

ఏకాబ్దాది దశాబ్దాంతం ఏవమేవ విధీయతే
దశాబ్దాది శతాబ్దాంతం ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే ॥

౬౨

పూర్వోక్తమాస నక్షత్రే ప్రతిష్ఠావిధి మారభేత్
ప్రతిష్ఠాక్త దినాత్పూర్వం పంచమేవాత్ర్య హే ౭ధవా ॥

౬౩

పద్మాగ్నిం సాధయేద్విద్వాన్విధినాతేనకారయేత్
పూర్వోక్తేన విధానేన ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ ॥

౬౪

వాస్తుహోమం తతోహుత్వా పూర్వోక్తేన విధానతః
గుప్తాద్భింబాన్సమాదాయ శోధయిత్వా విశేషతః ॥

౬౫

శిల్పినా తీక్ష్ణ శస్త్రేణ శోధయిత్వా ప్రయత్నతః
ఏకద్విత్రిది నైర్హీనే నదోషమితి కధ్యతే ॥

౬౬

పశ్చాద్భుష్టిం సముత్పాద్య విధినాతేనకారయేత్
జలాధివాసం కృత్వాతు పశ్చాత్థాపనమాచరేత్ ॥

౬౭

స్థాపనాత్పూర్వ దివసే స్నవనం సమ్యగాచరేత్
శతాష్టకలశ్చర్దేవం విధినా తేనకారయేత్ ॥

౬౮

ప్రతిష్ఠాంతం తతఃకృత్వా స్థాపయేద్దేవ మవ్యయమ్ పూర్వవత్పూజయే తృశ్చాత్ మహాహవి స్సమాయుతమ్ ॥	౬౯
ఆచార్యదక్షిణాందద్యాత్పూర్వోక్తేన విధానతః బ్రాహ్మణాన్బీజయే తృశ్చాత్పూసాస్థా సమాయుతమ్ ॥	౭౦
గవాం శతాష్టకం దద్యాద్యధాలాభ మధాపివా పశ్చాదుత్సవమారభ్య పూర్వోక్తేన విధానతః ॥	౭౧
శతాబ్దాది సహస్రాంతం ఏవమేవన్తు కారయేత్ సహస్రాబ్ద వ్యతీతేతు బేరనాశాన సంశయః ॥	౭౨
అథవా సంభవేచేత్తు శుద్ధింకృత్వా విచక్షణః పూర్వోక్తేన విధానేన ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ ॥	౭౩
పశ్చాత్ప్రతిష్ఠా కర్తవ్యమితి పూర్వజ ధర్మనమ్ భూగుప్తౌద్భుత బింబేషు ప్రతిష్ఠావిదిమాచరేత్ ॥	౭౪
ప్రతిష్ఠాయాః పరంనాస్తి ప్రాయశ్చిత్తం ద్విజోత్తమాః పత్న్యపత్య మనుష్యాణాం పశూనాం వృద్ధిమాప్నుయాత్ ॥	౭౫
సంతతీనాం కులస్యాపి యానవాహన భూమిభిః ఐహికాముష్మికం సర్వం దదాతీతి నసంశయః ॥	౭౬

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రాక్తాయాం సంహితాయాం వాసాధికారే
భూగుప్తౌద్భుత బింబ ప్రాయశ్చిత్త విధిర్నామ చతుశ్చత్వారింశో ౨ధ్యాయః

పంచ చత్వారింశో ౨ధ్యాయః

★ ప్రతిష్ఠా ప్రాయశ్చిత్తమ్ పునః ప్రతిష్ఠా । ★	
అతఃపూర్వం ప్రవక్ష్యామి ప్రతిష్ఠా నిష్కృతిక్రమమ్ ఆచార్యేణాప్యనుక్తేన కృతంత త్రైవ నిష్ఫలమ్ ॥	౧
మస్త్రస్యా పఠితం చైవ యథాశాస్త్రస్య సాధకమ్ తయోరత్ర కృతంకర్మ నిష్ఫలం త్వితిశాసనమ్ ॥	౨
తస్మాత్పూర్వ ప్రయత్నేన గురుసిద్ధోపదేశతః తన్నియోగంతు యత్యర్మ తస్యైవార్థ ప్రవృద్ధిదమ్ ॥	౩

అన్యత్ప్రవక్తృతం కర్మ ఆధిచారక ముచ్యతే

తద్దాష స్త్యైవశాస్త్ర్యం బిండరీక విశేషతః ॥

౪

మహాశాన్తిం త్రిరాత్రంతు హంత్యాతద్దేశికోత్తమః

పునః ప్రతిష్ఠాం కుర్వీత ఆచార్యేష్టైవ కారయేత్ ॥

౫

తదభావేచ తత్పుత్రం పౌత్రం శిష్యమధాపివా

అథవాతన్నియుక్తేన కారయేదితి కేచన ॥

౬

విపరీతాచరేష్టైవ దోషం తస్యైవశాస్త్రయే

అబ్ధాగ్నిం సాధయిత్వైవ మహాశాన్తిం యజేత్తతః ॥

౭

అన్యధాకృతమత్రైవ తద్దామ యజమానయోః

అర్థంతేజో వినాశంచ అల్పాయుశ్చభవేన్నరః ॥

౮

తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన ఉక్తవత్కర్మచారేత్

అక్షిమోచన హీనేచ హీనేచైవాధివాసకే ॥

౯

పునరత్ర ప్రతిష్ఠాచేత్పుత్రా తచ్ఛాస్త్ర పారగః

నితేచైవతు పక్షేతు దేవస్థాపన మాచరేత్ ॥

౧౦

నక్షత్ర శున్యవారశ్చ కాణాంధయుతమేవచ

ద్రువస్య కౌతుకాదీనాం నాచరేద్దేశికోత్తమః ॥

౧౧

రాష్ట్రాస్తరగతరాజ్ఞీ తస్యరాష్ట్రే విశేషతః

విష్టాది సర్వదేవానాం స్థాపనం నాచరేద్భుధః ॥

౧౨

అనుక్తే ముహూర్తే ఋక్తే నక్షత్రే తిథివారాది సర్వశః

స్థాపనం ధృవబేరాది నాచరేదితి శాసనమ్ ॥

౧౩

నిరీక్షితే శుభేష్టైవ గ్రహాయుక్తేతు లగ్నకే

అంధకాణాది నక్షత్రే దేవాదిస్థాపనం నచ ॥

౧౪

అజ్ఞానాత్మాపనంచైవ తద్దామ యజమానయోః

రాష్ట్రం స్పృహతిరాచార్యో వినశ్యతి నసంశయః ॥

౧౫

పక్షేక్షణ మహీనేచ దేవానాం స్థాపనం చరేత్

గ్రామం జనపదం సర్వం వినశ్యతి నసంశయః ॥

౧౬

అనావృష్ట్యర్థనాశాయ అల్పాయురితి కీర్తితమ్
ఏవం దోషయుతే స్థావ్య దేవమత్రైవచాలయేత్ ॥

౧౭

పశ్చాద్విధిజ్ఞ మాహూయ విధినా స్థాపయేత్పునః
ఉక్తేషు ద్రవ్యహీనేషు హీనేచైవ బహుక్రియా ॥

౧౮

క్రియామన్త్ర విపర్యాసే కుంభపూజాది హీనకే
తదైవ ధ్యానహీనేచ స్తువనస్య విహీనకే ॥

౧౯

అండజాది విహీనేచ శయనేచ తదైవచ
హౌత్రస్య శంసనేహీనే మూర్తిరావాహనే తథా ॥

౨౦

విపర్యాసే లైత్ర హోమేచ రత్నన్యాసాదిహీనకే
తదైవ విభ్రమేచైవ బుద్ధిరాచార్య విభ్రమే ॥

౨౧

తస్మిన్కాలే మహోత్పాతే దుర్నిమిత్తస్యదర్శనే
ఏతైర్దోషయుతే యత్ర ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్ ॥

౨౨

★ పునఃస్థాపనమ్ ॥ ★

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి పునఃస్థాపన మార్గతః
రాష్ట్రక్షభే మహోత్పాతే భూకంపే లశని పాతకే ॥

౨౩

చోరవ్యాఘ్రాది బాధాయాం తస్కరేదాగ్నిదాహకే
వల్మీకపాదపాద్యాది జర్ధమత్ర సముద్భవే ॥

౨౪

విమానేచైవ బేరస్య నవీకృత్య ప్రయత్నతః
గ్రామాంతరగతే బింబే ఆలయాంతర గతేపివా ॥

౨౫

నిర్ధ్వజేచ సముద్రేచ నద్యాద్యాలయ లంఘనే
వృక్షమూలేతు సంరక్త్య వాపీకూపాంతరేక్షిపేత్ ॥

౨౬

కౌతుకాది ధృవాంత స్వాత్మనితే సంభవేయది
ముఖ్యాన్ గౌణాదికాన్వీక్య గౌణేముఖ్యం సమాచరే ॥

౨౭

ముఖ్యేగౌణం నకుర్వీత ఇతి శాస్త్రస్య నిశ్చయః
అక్షిమోక్షంచ రత్నంచ జలేచాప్యధివాసనమ్ ॥

౨౮

అంకురాదీని సంత్యక్వా అన్యత్సూర్యవదాచరేత్
అధవాహంకురాదీని కారయేదుక్త వద్భుధః ॥

౨౯

- పంచాగ్నిస్పరికల్యైవ సభ్యమజ్జమధాపివా
తద్ధేరోత్పాతనం యత్ర యదితత్ర పరీక్షయేత్ ॥ 30
- రేఖాసుపిడ సందయుక్తం భగ్నీదాంగాది హీనకైః
గురులాఘవ మాలక్య జేరంత్యక్వా విధానతః ॥ 31
- శిలాయాం ధృవజేరంచ దర్శనీయంచ సుందరమ్
అథవాచేద్విరూపంతు స్థాపయిత్వాత్వరాన్వితః ॥ 32
- పౌరాణేచార్థే చైవ దైవికాదీని సంభవే
అవైదికమలక్షణ్య మప్రమాణం నదోషకృత్ ॥ 33
- కర్మకాల మనిర్దిష్టం పౌరాణిక మితిస్మృతమ్
దేవ్యాది పరివారాణాం ప్రభావితం తదైవచ ॥ 34
- విధినామార్గ మాలక్య నవీకృత్య ప్రయత్నతః
రత్నన్యాసం భవేచ్ఛైవ పునఃరత్నంచ నిక్షిపేత్ ॥ 35
- శిలాభిస్సు దృఢంకృత్వా అష్టబంధం ప్రలేపయేత్
యాగాశాలా మలంకృత్య వాస్తుహోమం సుహూయతామ్ ॥ 36
- పూజయేత్సూర్యవత్కుంభ మండజాదీని పూర్వవత్
కౌతుకం త్వధినాస్త్వివ బైత్సువం స్తవనం చినా ॥ 37
- అథవాకారయేద్విద్వాన్మయనం స్తవనోత్సవమ్
అన్యత్తు పూర్వం యఃకుర్యాదుక్త వత్సర్వమాచరేత్ ॥ 38
- ఏవమేవ క్రమేజైవ ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్
నయనోన్మీలనే హీనే హీనేచైవాధివాసకే ॥ 39
- వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ జుహుయాత్సునరారభేత్
ఉక్తస్య యాగాశాలాయాం హీనాధిక్యే విశేషతః ॥ 40
- తదైవ శయనస్థానమలంకార వివర్జితః
తద్దేశాన్యకృతేచైవ న్యూనాధిక్యే విశేషతః ॥ 41
- వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ శ్రీభూసూక్తం యజేత్కృమాత్
ఉక్తవత్సల్పయేద్విద్వా స్విపరీతం నకారయేత్ ॥ 42
- యజ్ఞోపకరణే హీనే ద్రవ్యాణాంచ విపర్యయే
బ్రాహ్మమాగ్నీయ సంయుక్తం యజేదుక్త వదాచరేత్
కుండే ప్రమాణ హీనేచ శల్యలోష్ఠాది సంయుతే ॥ 43

- వైష్ణవం భౌతికం హుత్వా పునఃకర్మ సమాచరేత్
పావకే మధితేహీనే మధితాగ్నిస్తు హీనకే ॥ ౪౪
- చరుణాశ్యేన సంయుక్తమాగ్నేయం వైష్ణవం యజేత్
పావకం పునరాదాయ కృత్వాసర్వం సమాచరేత్ ॥ ౪౫
- పరిస్తరణ కూర్చంచ ప్రణిధీరాజ్య పాత్రయోః
స్మృవాద్యాది వినాచైవ ఆజ్యదోషం తదైవచ ॥ ౪౬
- రోమమక్షిక సంయుక్తం చరావాజ్యే విశేషతః
పిపీలికాదిపతితే ప్రాయశ్చిత్తం యజేత్ప్రమాత్ ॥ ౪౭
- ప్రాజాపత్యం తథాగ్నేయం వైష్ణవంచ యజేద్బుధః
పూర్వోక్తేనైవ మార్గేణ పృథక్కృత్వా సమస్త్రకమ్ ॥ ౪౮
- పావకం ప్రతికుండేషు అగ్నిశ్చానుగతం పునః
భస్మసోష్ణయుతం వీక్త్య సమిధ్యారోపణం కురు ॥ ౪౯
- అయన్తే యోనిరిత్యుక్త్వా తేనకర్మ సమాచరేత్
ఆఘారం విధివత్కృత్వా సమిధం వా నిధాయచ ॥ ౫౦
- ప్రజ్వాల్యాగ్నిం పరిస్తీర్య ప్రాయాశ్చిత్త క్రమంయజేత్
వ్యాహృతి రైష్ణవం చైవ మిహావృతి సమాయుతమ్ ॥ ౫౧
- విచ్ఛిన్నాంతం యజిత్యైవ పునఃకర్మ సమాచరేత్
అగ్నైజలేచ పతితే కుండే గర్తేతుహీనకే ॥ ౫౨
- దర్శాన్పరిధి పుష్పైశ్చ సమిధ్యక్షత హీనకే
ప్రణస్తేచలితే చైవ వైష్ణవం వ్యాహృతిర్యజేత్ ॥ ౫౩
- ఊర్వాగ్రసమిధౌ తద్వద్వర్తిష్టుంచ తదైవచ
దగ్ధచపతితేనస్తే మహావ్యాహృతిభిర్యజేత్
అగ్నేయం వైష్ణవంచాపి వ్యాహృత్యన్తం యజేద్బుధః ॥ ౫౪
- సృవేణాజ్యం యజేద్విద్వాన్ తథాస్మక్పరుణాయజేత్
జుహూపజుహూభ్యాంచ వసోర్ధారాం యజేత్ప్రమాత్ ॥ ౫౫
- దర్శ్యాచరుం సమాదాయ జుహూయాద్దేశికోత్తమః
విపరీతాచరేచ్ఛైవ దోషం నైవాత్రకారయేత్ ॥ ౫౬

రత్నానామప్యలాభేతు సువర్ణంవాత్ర కారయేత్
అలాభే సర్వధాతూనాం పారదం వాత్రకారయేత్ ॥

౫౭

ఉక్తబీజేత్పలాభేతు యవంచాపిచ కారయేత్
సర్వక్రియా విపర్యాసే సకృన్నన్తంత దైవచ ॥

౫౮

యజ్ఞకర్మణి సర్వత్ర హీనేన్యూనే విపర్యయే
వస్త్రే లక్షణహీనేచ చిన్నే భిన్నే తదైవచ ॥

౫౯

త్యక్త్వాన్యం సమాదాయ కారయేద్దేశికోత్తమః
ప్రమాణహీనే న్యూనేచ తోరణాదిన్నధక్కుధక్ ॥

౬౦

దర్శమాలా విహీనేచ కుంభేదోషయుతే తథా
ఏతైర్దోషం యదిస్యాత్తు ప్రాయశ్చిత్తం యజేత్కృమాత్ ॥

౬౧

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ శ్రీభూసూక్తయుతం పునః
సౌరమాగ్నీయ సంయుక్తం జూహయాద్దేశికోత్తమః ॥

౬౨

పృథ క్షుధక్ష్మకర్తవ్యం పూర్వవత్పూర్వమాచరేత్
కృతంసాధ్యమటం చాత్ర హీనేచ పతితేసతి ॥

౬౩

బ్రాహ్మణం వైష్ణవం చైవ పౌరుషం సూక్తమేవచ
విష్ణుసూక్తం తథాద్వైతం శతమష్టాధికం యజేత్ ॥

౬౪

ఉక్తవత్కుంభమాదాయ పూజయిత్వార్చయేత్కృమాత్
శ్వానకుక్కుట కాకాద్వైః పతితైః పాపరోగిభిః ॥

౬౫

ప్రతిలోమాంత్య జాతినాం స్మర్యనంచాత్ర సంభవే
సౌరమాగ్నీయ సంయుక్తం బ్రాహ్మం వైష్ణవ సంయుతమ్ ॥

౬౬

పౌరుషం విష్ణుసూక్తంచ పౌండరీకే యజేత్కృమాత్
అష్టాధికశతం హుత్వా ప్రత్యేకం దేశికోత్తమః ॥

౬౭

పూర్వోక్తేన విధానేన కృత్వాచైవ విశేషతః
అస్పృశ్య స్మర్యనేకుంభే పూర్వవజ్జూహయాత్కృమాత్ ॥

౬౮

పునఃకుంభాదినాహృత్య ఆచార్యో పూర్వవద్యజేత్
ఆచార్య ఋత్విజశ్చైవ శపనే భర్తసే తథా ॥

౬౯

పౌరుషం వైష్ణవంచైవ బ్రాహ్మం సౌరస్వతం యజేత్
క్షమస్వేతి ప్రణమ్యైవ పునఃకర్మ సమారభేత్ ॥

౭౦

భూపరీక్షాది కర్మేతు విధ్యాచోద్ధ్వం మయాపురా
పూర్వోక్తస్య ప్రకారేణ పశ్చాత్కర్మ సమాచరేత్ ॥ ౭౧

అనుక్తం చైవ యత్సర్వ మాచరేద త్రిణోక్తవత్
అథవాకాశ్యపోక్షేన కారయేత మరీచివత్ ॥ ౭౨

ఏవం సంక్షేపతః ప్రోక్తం ప్రతిష్ఠాయాశ్చ నిష్కృతిః
గురులాఘవమాలక్య కృత్వాచైవ ద్విజోత్తమాః ॥ ౭౩

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే పునఃస్థాపనంనామ పంచ చత్వారింశోఽధ్యాయః

షట్పత్వారింశోఽధ్యాయః

★ విత్కార్యన ప్రాయశ్చిత్తమ్ । ★

అథనిత్యార్చనాహినే ప్రాయశ్చిత్తం ప్రవక్ష్యతే
నిత్యేనైమిత్తికే కామ్యే జపహోమాదినార్చనే ॥ ౧

తత్తత్కారేతు సుముఖమన్యథా విముఖం భవేత్
యథోక్త మర్చనాదీనాం స్నానహినే విశేషతః ॥ ౨

★ అర్చకాదీనం స్నానహినే । ★

అఘమర్షణ సూక్తంతు జపిత్యాష్ట శతంబుధః
హుత్వాతు సౌరమన్తేణ మునిమన్త్రంచ హరాయతామ్ ॥ ౩

సావిత్ర్యాష్ట శతంహుత్వా ప్రత్యేకం దేశికోత్తమః
పునః స్నానాదికం కుర్యాన్నిత్య పూజాం సమాచరేత్ ॥ ౪

★ హర్మ్యప్రదక్షిణ హినే । ★

హర్మ్య ప్రదక్షిణేహినే పరిషద్వందనే తథా
వైష్ణవంచ యజేచ్ఛైవ హుత్వా తద్ధ్వారదేవతాః ॥ ౫

కవాటోద్ఘాటనే హినే హినేతద్దీప శున్యకే
కవాటమన్త్రం హుత్వాతు రుద్రమన్త్రం జుహోతివై ॥ ౬

దేవస్యవందనే హీనే హీనేపాణి ప్రతాడనే
వైష్ణవస్తు శతంహుత్వా పునఃకర్మ సమాచరేత్ ॥

౭

★ నిత్యనైమిత్తికస్య పూర్వాపర విచారః । ★

యదిన్దైమిత్తికంకర్మ దివా నిశేచనస్థిమ
సమాప్య నైమిత్తికంచ పునర్నిత్యం సమాచరేత్ ॥

౮

ఆదాయతోయ హీనేచ గన్ధహీనేత దైవచ
వారుణంచ జపేచ్ఛైవ గారుడంచ తథా యజేత్ ॥
మార్దనంచ తథాహీనే హీనేప్రాక్షణ లేపనే
వాయుమస్త్రం తతోహుత్వా(శ్రీ) భూసూక్తంచ యజేత్కృమాత్ ॥

౯

౧౦

పాత్రప్రక్షాళనే హీనే రవేర్మస్త్రం జపేత్కృమాత్
ఉపదంశం హవిస్తత్ర పాకహీనే విశేషతః ॥

౧౧

బ్రాహ్మంచ విష్ణుగాయత్రీం యజిత్వా విధివత్పునః
ఉర్ధ్వ పుండ్రాది హీనేచ హీనేతన్యాస కర్మణి ॥

౧౨

పాంచభౌతిక మన్త్రేణ జపేచ్ఛైవచ బుద్ధిమాన్
వేద్యా సమూర్హనేహీనే హీనేనిర్మాల్య శోధనే ॥

౧౩

ద్రువసూక్తం తతోహుత్వా మహావ్యాహృతి మేవచ
ఋషిచ్చందాధి నృరణహీనే ।

ఋషిచ్చన్దో ధిదేవాంశ్చహీనేచ బ్రహ్మణస్థరే ॥

౧౪

ఋషయస్సర్వ దైవత్యం బ్రహ్మసూక్తం యజేద్బుధః
స్వాగతచానుమానౌ ద్వోహీనే శాస్తస్య పూజనే ॥

౧౫

విష్ణుగాయత్రీముచ్చార్గ్య వైష్ణవేనం యజేద్బుధః
సర్వద్రవ్యైశ్చ హీనేచ లబ్ధమాదాయ చాదరాత్ ॥

౧౬

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ జపిత్వా దేశికోత్తమః
ప్రాణ్యంగంచ పురీషంచ మండతక్రంచహీనశే

౧౭

కంకతాది చతుర్నిశ్చ నిత్యంనైవ సమాచరేత్
పూర్వద్వారేతు సంపూజ్య తథాచైవాన పాయినమ్ ॥

౧౮

పశ్చాద్ధామ ప్రవిశ్యైవ పుష్పన్యాసాదినార్చయేత్
చండాలం పతితం శ్వానం దుశ్శీలం గురునిందకమ్ ॥

౧౯

- కుష్టాపస్మారకాదీంశ్చ వర్జయేద్దేవ సన్నిధౌ
అథవాచేద్వి శేషేణహృన్మిన్నర్థే విశేషతః ॥ ౨౦
- భగవద్ధ్యాన హీనంచ పాషండం గురునిండకమ్
దుశ్శీలంచ దురాచారం కుష్టాపస్మారకాదిషు ॥ ౨౧
- గోవురస్య బహిర్మాత్రా పశ్చాత్కర్మ సమాచరేత్
ప్రమాదాద్ధర్మనే చైవ తత్సూజా నిష్ఫలా భవేత్ ॥ ౨౨
- తస్మాద్ధ్యవని కామగ్రే విన్యసేద్దేశి కోత్తమః
అస్యాద్ధస్య విశేషేణ కైశ్చిచ్చైవచతంశ్రుణు ॥ ౨౩
- బిడాలధ్యానశీలంచ మూకం చైవాన్ధకం తథా
వక్రదంతంచ పింగాక్షాన్ తైలసిక్తంచ దుర్ముఖమ్ ॥ ౨౪
- శవవాహక పాషండ ప్రతిలోమం చనిండకమ్
వృత్తిహీనంచ షండంచ అంగహీనాధికాంగకమ్ ॥ ౨౫
- ప్రచ్ఛన్న బౌద్ధ సమయేవీక్షణం నైవకారయేత్
ప్రాకారాచ్చ బహిర్మాత్రా పునరర్చన మాచరేత్ ॥ ౨౬
- అగ్రేయవనికాహీనే విష్ణుసూక్తం జపేద్బుధః
సంబంధకూర్ప హీనేచ లంఘనేచ విశేషతః ॥ ౨౭
- ప్రతద్విష్ణు రితిత్వక్వా అధిపం మస్త్రముచ్చరన్
తత్తన్నస్త్రం సుహౌతవ్యంపొండరకే విశేషతః ॥ ౨౮
- పునఃకూర్పం నిధాయైవ విధివా సమ్యగర్చయేత్
అథవా కారయేచ్చైవ కృత్వాతద్దేశికోత్తమః ॥ ౨౯
- చలేచైవాచలేచైవ తయోర్మధ్యే విశేషతః
సంబంధస్యకు కూర్పస్య క్షిప్వాతస్య సమర్చయేత్ ॥ ౩౦
- సంబంధ కూర్పకేక్షిప్వా హీనేగత్వాతు కౌతుకే
సత్వాకౌతుకభంగంతు ధృవే చారోపయే ద్బుధః ॥ ౩౧
- హీనే కూర్పేతు నిత్యేచ పూజనంయత్తదాసురమ్
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన క్షిప్వానిత్యం సమర్చయేత్ ॥ ౩౨

- అథవాకార యేద్విద్వాద్వేషేశం న్యాసమాచరేత్
భవేద్విగ్గుప్తనేయత్ర తత్రకూర్చం నచార్చయేత్ ॥ 33
- అన్త్యవేశార్చనాత్పూర్వం కూర్చస్యోల్లంఘనేపిచ
యదిస్యోల్లంఘనేయత్ర తత్ర దోషస్య శాస్త్రయే ॥ 34
- బ్రాహ్మంచ వైష్ణవం రౌద్రం హుత్వా తత్రసమర్చయేత్
పుష్పన్యాస విహితేచ కౌతుకస్య తదైవచ ॥ 35
- తత్తన్నూర్తిం సముచ్చార్య జుహుయాత్తత్ర వైష్ణవమ్
ఈంకారాదీస్తతోహుత్వా అష్టాశీతిం యజేద్భుధః ॥ 36
- ఉక్తక్రమేణ పుష్పాదిన్యాసం కుర్యాద్విచక్షణః
ప్రాతరావాహనే హేనే హేనేచోద్వాసనే తథా ॥ 37
- నిత్యాగ్నించ పరిస్తీర్య జుహుయాత్తత్ర వైష్ణవమ్
శౌరంచ గారుడంహుత్వా శ్రీసూక్తమ్ తతఃపరమ్ ॥ 38
- ఏవం మత్త్రం సకృద్భుత్వా పునరావాహనం చరేత్
మార్కండేయం భృగుంచైవ బ్రహ్మణం శంకరం తథా ॥ 39
- ఏతద్దేవార్చనే హేనే తత్తన్నూర్తి స్సుహూయతామ్
వైష్ణవేనచహోమాది న్యూనాధిక్యాక్తరం యది ॥ 40
- తత్తత్త్రియా విభాగేన దోషా నైవేతి కీర్త్యతే
ధ్యానమావాహనం చైవ న్యాసంచైవాహ్ని పూజనమ్ ॥ 41
- తతోద్వా సంచపంచైతే కృత్వాచార్యోదినం ప్రతి
పూజకైరాచరేదష్టవిగ్ర హైరాసనాదిషు ॥ 42
- వర్ణయేత్తేయ సంగ్రాహ్యం ప్రాక్షణం చోపలేపనమ్
ఉపదంశ హవిః పాకైర్భూప దీపాదినా సహ ॥ 43
- నిత్యయాత్రా భ్రమణ్యాది శిష్యేభైవ కృతంభవేత్
ఏవం శిష్యార్చక గురుద్దినం ప్రతికృతం క్రమాత్ ॥ 44
- ఏకాక్షరేణ కృత్వాతు అథవాకారయేద్విజః
యథోక్తధ్యానహితేచ రూపంబింబస్య మానసే ॥ 45
- వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ పురుషసూక్తయుతం పునః
ధృవసూక్తం జపిత్యైవ తత్తత్సూక్తం సుహూయతామ్ ॥ 46

- సారంచ సోమసూక్తంచ అగ్నిసూక్తం యజేత్కమాత్
యధోక్షధ్యానమా విశ్వ నిత్యం విధివదర్శయేత్ ॥ ౪౭
- హీనేదేవ్యోత ధావాహ్య శ్రీభూసూక్తం యజేద్బుధః
దేవ్యోచ విధినావాహ్య చార్చాహీనే విశేషతః ॥ ౪౮
- నిత్యాగ్నిం సాధయిత్వాతు పరిషిచ్యచ పావకమ్
శ్రీసూక్తం భూమిదైవత్యం దుర్గాసారస్వతం తథా ॥ ౪౯
- హోమే చాష్టదశైః ప్రోక్తమష్టావింశతి సంఖ్యయా
యథావిధి తథావాహ్య చార్చయేద్దేశికోత్తమః ॥ ౫౦
- పూర్వం మంత్రాసనే హీనే హీనేచేదాపచారికే
పృథివ్యాదీని హుత్వాతు గారుడంచ యజేత్కమాత్ ॥ ౫౧
- విష్ణుగాయత్రి ముచ్చార్వ హుత్వాతత్ర సవైష్టవమ్
పశ్చాచ్చైవాసనం కల్ప్య భగం తద్యుక్తమాచరేత్ ॥ ౫౨
- పాదయోః పాదుకాహీనే హీనేద్రవ్యాంజనాదికే
ఏతైస్తు విగ్రహార్హీనే ప్రత్యేకం వైష్టవం యజేత్ ॥ ౫౩
- అలకాశోధనే హీనే హీనే తైలాంగమర్దనే
దస్తధావన హీనేచ హీనే జహ్వగ్రశోధనే ॥ ౫౪
- ముఖప్రక్షాళనే హీనే హీనేచ ముఖవాసనే
గళాచ్ఛాదన హీనేచ ద్రవ్యశోధన హీనకే ॥ ౫౫
- ఏతైస్తు విగ్రహార్హీనే విష్ణుగాయత్రియా యజేత్
హరిద్రాస్నానహీనేచ హీనేవా శంఖపద్యకే ॥ ౫౬
- సహస్రధార్మా హీనేచ తస్యభోగస్య హీనకే
ఏతైర్దోషస్య శాస్త్యర్థం పౌండరీకే విశేషతః ॥ ౫౭
- హుత్వాతు పౌరుషం సూక్తం విష్ణుసూక్తం సవైష్టవమ్
సౌదర్శనస్తు సౌపర్ణం విష్ణుగాయత్రియా యజేత్ ॥ ౫౮
- ప్రత్యేకం దశపర్యాయం హుత్వాతచ్ఛాస్త్ర పారగః
నీరాజనే తథాహీనే రుద్రమస్త్రం సవైష్టవమ్ ॥ ౫౯
- ష్లోతేన మార్జనేహీనే హీనేచాభ్యుక్తజే తథా
ఐన్ద్రమాగ్నీయ మస్త్రంచ జపిత్వాత్ర విశేషతః ॥ ౬౦

- వస్త్రైరాచ్ఛాదనే హీనే హీనే పుష్పైరలంకృతే
భూషణేచ తథాహీనే హీనేచైవోప వీతకే ॥ ౬౦
- ఏతైర్దోషస్య శాన్త్యర్థం పౌండరీకే విశేషతః
పద్మైర్వా బిల్వపత్తైర్వా ఘృతాక్షేన జుహోతివై ॥ ౬౧
- వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ (గాయత్ర్యా) శతమష్టోత్తరం యజేత్
యథోక్తమాచరేద్విద్వాన్దేవ దేవమనుస్మరన్ ॥ ౬౨
- గన్ధైశ్చ లేపనేహీనే శ్రీమన్తంచ యజేత్పునః
ధూపైర్దిపై స్థథాహీనే హీనే హీనే చార్ఘ్య ప్రదర్శనే ॥ ౬౩
- శ్రీమన్తం రుద్రమన్తంచ సౌమ్యంచాత్ర యజేత్త్రమాత్
స్తోమాన్యారోపణే హీనే దానేహీనేచకర్మణి ॥ ౬౪
- వైష్ణవం మునిమన్తంచ సకృద్భుత్వా ప్రణమ్యచ
సన్ధ్యారక్షణ హీనేచ హీనే తద్వాహనాదికే ॥ ౬౫
- చక్రమన్తం యజేత్తైవ జయాదీన్నన్త ముచ్చరన్
ఛత్ర పింఛాది హీనేచ మహాశబ్దంచ పంచకమ్ ॥ ౬౬
- తద్దోష శమనార్థాయ పృథివ్యాదీన్యధాక్రమమ్
జుహుయాత్తత్ర దేవేశం క్షమస్వేతి ప్రణమ్యచ ॥ ౬౭
- సతన్త్రీ గళగానంచ సుషిరం చర్మకాన్యజమ్
ఏతైఃపంచ మహాశబ్దము దితం బ్రహ్మణాపురా ॥ ౬౮
- నృత్యంగీతంచ తత్కాలే జయాదీన్నన్తముచ్చరన్
ప్రముఖే మండలేహీనే హీనేచైవాప్యలంకృతే ॥ ౬౯
- హవిఃపాత్ర విహీనేచ తత్రస్యాత్మద్వి దైవతమ్
తత్తన్నన్తం సుహోతవ్యం పశ్చాత్కర్మ సమాచరేత్ ॥ ౭౦
- భాణ్యేభిన్నే చ పతితే స్థాల్యాంచైవోపదంశకమ్
ఏతైర్దోషయుతే యత్ర తత్రదోషం సలిప్యతే ॥ ౭౧
- హవిస్తత్ర విహీనేచ ఉపదంశం తదైవచ
మృతస్రావణ హీనేచ హీనేదధుస్త దైవచ ॥ ౭౨
- గుడఖణ్ణ ఫలేహీనే మధుపర్కస్య హీనకే
బ్రాహ్మంచ వైష్ణవం చైవ పునఃకర్మ సమాచరేత్ ॥ ౭౩

- హవిర్నివేదనే హీనే హీనే ఉత్తమ విగ్రహే
నిత్యాగ్నించ పరిస్తీర్య జుహుయాత్సర్వ దైవతమ్ ॥ ౭౫
- వారుణం వైష్ణవం హుత్వా హవిస్సుమ్య జ్ఞివేదయేత్.
తుషకేశ నఖాస్థీని మక్షికైరన్య జన్తుకైః ॥ ౭౬
- శల్యలోష్ఠ తుషాంగార మత్స్యద్వాది యుతేతథా
ఏతైర్దోషైస్తు దృశ్యేతే దేవేశం సన్నివేదయేత్ ॥ ౭౭
- తద్దోష శమనార్థాయ పౌండరీకే విశేషతః
ఈంకారాదీం స్తథాహుత్వా జుహుయాత్సర్వ దైవతమ్ ॥ ౭౮
- వైష్ణవంచ తతోహుత్వా అష్టాశీతిం యజేద్బుధః
శుద్ధస్నానోక్త మార్గేణ దేవేశం స్నాపయేత్సునః ॥ ౭౯
- బ్రాహ్మణాన్భజయేత్పశ్చార్ధ విస్సుమ్యజ్ఞీ వేదయేత్
దేవీభ్యాంచ విహీనేతు తత్రత్సూక్తం యజేద్బుధః ॥ ౮౦
- పునరన్తః ప్రవిశ్యైవ దేవీభ్యాంచ నివేదయేత్
ముఖవాస విహీనేతు శ్రీమన్ద్రంచ సుహూయతామ్ ॥ ౮౧
- నిత్యాగ్ని పూజనే హీనే హీనే దర్శాదినా తథా
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ పౌరుషేణ సమన్వితమ్ ॥ ౮౨
- మిన్దాహుతిం యజేత్పశ్చాత్సర్వం పూర్వవదాచరేత్
బలిభ్రమణ హీనేచ బలిదాన విహీనకే ॥ ౮౩
- గారుడం విష్ణుసూక్తంచ వైష్ణవేనంచ వైష్ణవమ్
ఆలయాన్తర్గతాన్దేవాన్ హుత్వాతత్ర సమాచరేత్ ॥ ౮౪
- అథవా బలికాలేచ తూర్యఘోషాది హీనకే
అశనిపాత వాతాది శిష్టాభావే తదైవచ ॥ ౮౫
- దుర్దినే మేఘగర్జైశ్చ కలహాది సముద్భవే
గారుడం విష్ణుసూక్తంచ వైష్ణవేనంచ సవైష్ణవమ్ ॥ ౮౬
- ఆలయాన్తర్గతాన్దేవాన్స్తుత్వా తత్ర సమాచరేత్
నిర్వాప బలి కాలేతు తూర్యఘోష విహీనకే ॥ ౮౭
- తత్ర దేవాన్సమావాహ్య ద్వారాగ్రే నిక్షిప్తేద్బలిమ్
బలిభ్రమణంచ కర్తవ్యమితి శాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥ ౮౮

యుగ్మప్రదక్షిణం బ్రామ్యం అయుగ్మన్వాభిచారికమ్
ఏవం ప్రదక్షిణం యుగ్మం కారయేదితి కేచన ॥

౮౯

ఏకావరణ యుక్తేతు పరీత్యైవా త్రకారయేత్
మస్తస్య పాఠకం చైవ తథాశాస్త్రస్య పాఠకే ॥

౯౦

అమస్తజార్చనే నిత్యం భవేచ్చైవాభిచారికమ్
ఏతైర్దోషస్య శాస్త్యర్థం పౌండరీకే విశేషతః ॥

౯౧

బ్రాహ్మంచ వైష్ణవం చైవ సూక్తం పౌరుషమేవచ
సూక్తమేకాక్షరం చైవ హుత్వాదేవం ప్రణమ్యచ ॥

౯౨

పశ్చాద్విధిజ్ఞ మాహూయ విధినాసమ్యగర్చయేత్
సర్పం దృష్ట్వానరో యావత్కంపతేచ ముహుర్ముహుః ॥

౯౩

అమస్త మర్చకం దృష్ట్వా తథాభీతో జనార్దనః
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన విధిజ్ఞేనైవచార్చయేత్ ॥

౯౪

ఏకకాలార్చనేహీనే మధ్యాహ్నే ద్విగుణం చరేత్
ప్రాతర్మధ్యాహ్నయోర్హీనే సాయేతు త్రిగుణంచరేత్ ॥

౯౫

దినమేకస్య హీనేతు తస్యదోషస్య శాస్త్రయే
అబ్జాగ్నిం సాధయిత్వాతు జుహుయాత్సర్వ దైవతమ్ ॥

౯౬

అష్టాశీతిం యజేత్పశ్చాన్నిత్యం విధివదర్చయేత్
ఏకాహేద్వ్యయహే హీనే త్ర్యహేవర్షయేదర్చనక్రమమ్ ॥

౯౭

పూర్వోక్తేన విధానేన ప్రాయశ్చిత్తం యజేత్త్రమాత్
మాసం పక్షం తథాచైవ వర్షయేదర్చనం క్రమాత్ ॥

౯౮

అజ్ఞానకృత పూజాయాం హీనేతత్ర విశేషతః
ఉక్తి ప్రకారం చాలోద్య తత్తత్సర్వం సమాచరేత్ ॥

౯౯

★ శఠారి దోషయుక్తేన బుద్ధిపూర్వకృతే తథా
రాష్ట్రక్షోభ భయోత్పన్నే మృగచోరాది బాధకే ॥

౧౦౦

ఏతైర్దోష యుతేయత్ర ప్రతిష్ఠాంపునరాచరేత్
ప్రతిష్ఠాయాః పరంనాస్తి ప్రాయశ్చిత్తం ద్విజోత్తమాః ॥

౧౦౧

ఇతి శ్రీ వైఖానసే భృగు ప్రోక్తాయాం

సంహితాయాం వాసాధికారే నిత్యార్చనహీన ప్రాయశ్చిత్తంనామ షట్పత్వారింశోఽధ్యాయః

సప్తచత్వారింశో ఽధ్యాయః

క్రియా విపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తాని

* క్రియావిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ *

అధవక్త్య విశషణ క్రియాయాశ్చ విపర్యయే

తస్యైవ నిష్పుతిం కుర్యాద్విధా చైవ ప్రచోదితమ్ ॥

౧

గురుంచ లాఘవంచైవ ద్వివిధం దేవకర్మణామ్

వికర్మంచాభిచారంచ ద్వివిధంచేతి పర్యయా ॥

౨

నిత్యపూజా క్రమంచాపి స్పృహనన్య తదైవచ

ఉత్సవం స్థాపనం చైవ వస్తనేచ ప్రదక్షిణే ॥

౩

నిత్యపూజా క్రమాద్యాది విపర్యాస క్రమోచ్యతే

ఆసనావాహనం చైవ పాద్యమర్ఘ్యం తదైవచ ॥

౪

అనుమానం తథోపాన స్వాగతాంతాని సప్తచ

అన్యోన్య సంకరేయత్ర దోషం లాఘవముచ్యతే ॥

౫

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ జపిత్యైవాచరేద్బుధః

ఆస్థానేచోత్తరే చైవ అర్చన స్పృహనాదిషు ॥

౬

దోషోయత్ర సమీక్ష్యేవ తథాచైవ క్షణార్థయేత్

అన్యధావిపరీతం చేద్విసశ్యతి నసంశయః ॥

౭

తస్మాత్పూర్వ ప్రయత్నేన ఉక్తవత్సమ్యగాచరేత్

అజ్ఞానాదర్చయిత్వాతు దోషమత్రైవ శాస్త్రయే ॥

౮

పౌరుషం విష్ణుసూక్తంచ తత్తద్దేవం సుహూయతామ్

జిహ్వగ్రకోధనే చైవ దస్తస్యైవచ మార్జనే ॥

౯

ఆదర్శనం త్రయంచైవ క్రమస్యాపి విపర్యయే

ఏవం దోషలఘుశ్చైవ శ్రీసూక్తం తత్రసంస్మరేత్ ॥

౧౦

ఆచామం ముఖవాసంచ కేశంచాత్ర వికీర్యచ

స్థాతేనాచ్ఛాదనం చైవ చతురత్ర విపర్యయే ॥

౧౧

దోషంచాత్ర లఘుప్రాక్తం సూక్తమేకాక్తరం జపేత్

మన్త్రాసనశ్చ యత్సూర్యం ఏతస్యైవ త్రయోదశ ॥

౧౨

- స్నానాననశ్చ భోగశ్చ విపర్యాస క్రమం శ్రుణు
పాద్యం చైవాననం చైవ తైలమాచామమేవచ ॥ ౧౩
- తాంబూలం కేశవేష్టంచ అంగోద్వర్తంచ చామరమ్
హరిద్రాకేశ శోధంచ ఆచామం ప్లాతకం తథా ॥ ౧౪
- ద్వాదశేతు విపర్యాసే దోషశ్చాత్ర గురుస్తథా
వాయవ్యం వారుణంచైవ సోమం సౌరంచ వైష్ణవమ్ ॥ ౧౫
- ఏవంహుత్వా క్రమేజైవ పునః పూర్వవదాచరేత్
ఉపవీతోత్తరీయంచ అక్షతం గన్ధమేవచ ॥ ౧౬
- పవిత్రంచేతి పశ్చాతే సాంకర్యం చాభిచారకమ్
దోగ్ధం సారస్వతంసూక్తం పౌరుషన్తు యజ్ఞేత్కమాత్ ॥ ౧౭
- యథాక్రమం తథాకుర్యాద్దేవదేవం ప్రణమ్యచ
పురాణ స్తోత్ర శబ్దేశ్చ వేదహోషణమేవచ ॥ ౧౮
- పుష్పదామ్నాతు సంవేష్ట్య విపర్యాసం భవేద్వది
శ్రీసూక్తం భూమిదైవత్యం సకృద్ధుత్వాచరేద్బుధః ॥ ౧౯
- చూళిభ్యాం శంఖపద్మంచ సహస్రం చైవధారయా
నీరాజనం తథాచామం స్నానంచైవ విపర్యయే ॥ ౨౦
- ఏవంచైవాభిచారేతు శాస్త్ర్యర్థం చైవ హూయతామ్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ జయాదీన్ ఋషిదైవతమ్ ॥ ౨౧
- ప్రాజాపత్యం వృధస్ముత్వా ఉక్తవత్సర్మ చాచరేత్
విపర్యాసేతు షట్రింశద్భగస్నానాసనే బుధః ॥ ౨౨
- అలంకారాసనేచైవ విపర్యాసక్రమం శ్రుణు
పాదుకం చాననంచైవ వస్త్రంప్లాతేన మార్జనమ్ ॥ ౨౩
- అలకాస్కంకతం చైవ పశ్చాచ్చైవాత్ర ధూపితమ్
ఉపవీతోత్తరీయంచ పవిత్రం భూషణం తథా ॥ ౨౪
- విపర్యాసాచ్చ దశభిర్భవేచ్చైవాభిచారికమ్
తద్దోష శమనార్థాయ నిత్యాగ్నించ పరిస్తరేత్ ॥ ౨౫
- భూసూక్తం గారుడంచైవ షణ్ముఖం రౌద్రసూక్తకమ్
శ్రీసూక్తాన్తం సకృద్ధుత్వా ఉక్తవత్సర్మ మాచరేత్ ॥ ౨౬

- పుష్పంగస్తం తథాధూపం దీపదానమితీక్రమమ్
యథారుచి తథాకార్యం కారయేద్దేశికోత్తమః ॥ ౨౭
- అన్యోన్యం సంకరేయత్ర దోషస్తత్ర నవిద్యతే
కేచిచ్ఛైవాచరే ద్విద్వాన్ విశేషం శ్రుణుతద్విజాః ॥ ౨౮
- ధూపం దీపంతు దత్త్వేవ అర్చయిత్వా సమాహితః
తదైవ విపరీతస్తు కారయేత్తదనుక్రమాత్ ॥ ౨౯
- అన్యోన్యం సంకరేకుర్యాద్దోషోనాస్తి మనీషిణః
ఆదర్శం చాంజనంచైవ వస్త్రంచార్ఘ్యం తదైవచ ॥ ౩౦
- దానంస్తోమేతి షడ్భిశ్చ విపర్యాసంచ శాస్త్రయే
భౌతికం మునిమస్త్రంచ యజిత్వా సర్వమాచరేత్ ॥ ౩౧
- సాయం రక్షాంతథా చైవావాహనాద్యాది దర్శనమ్
నృత్తస్తు ఛత్రచామర్యం మహాశబ్దంచ గేయకమ్ ॥ ౩౨
- ఏవం విపర్యయే సప్త లఘుదోషమితిస్మృతమ్
రోద్రం బ్రాహ్మంచ భూసూక్తం వైష్ణవం తత్రహోమయేత్ ॥ ౩౩
- యథాక్రమేణ కర్తవ్య మాచరేద్దేశికోత్తమః
భోజ్యాసనోపచారంచ విపర్యాసక్రమం శ్రుణు ॥ ౩౪
- ఆచామం పాదపీఠంచ పాదుకంచ విపర్యయే
ఏవంచైవాభిచారస్య దోషమత్రైవ శాస్త్రయే ॥ ౩౫
- పౌరుషం విష్ణుసూక్తంచ పర్యయాష్టశతం యజేత్
స్తుత్వాదేవం ప్రణమ్యైవ పునరేవోక్త వచ్ఛరేత్ ॥ ౩౬
- హవిర్ని వేదనాత్సూర్యం మధువర్కంతు దాపయేత్
విపర్యా సద్వయంకుర్యా నృహదోషోభవే ద్దుభయః ॥ ౩౭
- అగ్నిమీశే ఋచంహుత్వా విష్ణుసూక్తం సవైష్ణవమ్
బ్రాహ్మారోద్రంచ హుత్వాతు పునఃకర్మోక్త వచ్ఛరేత్ ॥ ౩౮
- హవిర్నివేదనాత్సూర్యం క్షీరంచైవ నివేదయేత్
యజుర్వేదాది జప్త్యైవ వైష్ణవం వ్యాహృతీయజేత్ ॥ ౩౯
- నివేదనాచ్ఛ పూర్వేతు సర్వంభక్త్యం నివేదయేత్
నివేదనాత్పరేదత్వా అపక్వం సర్వదాచరేత్ ॥ ౪౦

- తాభ్యామేవ విపర్యాసే సర్వసస్య వివాశనమ్
తద్దోష శమనార్థాయ గారుడం వైష్ణవం యజేత్ ॥ ౪౦
- ఈంకారాదీన్ సకృద్భుత్వా ఉక్తవత్సునరాచరేత్
నివేదనేతు సర్వత్ర ముఖవాసాన్తమాచరేత్ ॥ ౪౧
- విపర్యాసేన సంప్రాక్తం విశేషంచాపరం శ్రుణు
ముఖవాసం నివేద్యాది తైలాన్తే నైవకారయేత్ ॥ ౪౩
- స్నానకాలేతు సర్వత్ర నగ్నంనైవాత్ర కారయేత్
రాత్రోచదంతమార్జనం తైలేనాభ్యంజనం తథా ॥ ౪౪
- ప్రాణ్యంగాది పురీషాదీన్వర్ణయేద్దేవ సన్నిధౌ
ఆస్థానేచోత్సవాద్యాది కుర్యాచ్ఛ్చేద్దేశికోత్తమః ॥ ౪౫
- పక్షద్వయే ప్రదోషశ్చే దర్శనస్తు కథంక్రమాత్
యథాచైవాగ్ని హోత్రాదీన్ సవనత్రయ మాచరేత్ ॥ ౪౬
- తథాచైవాలయే విష్ణుం విధినాసమ్యగర్చయేత్
వర్తమానార్చనాగ్రామే మరణం చాత్ర సంభవే ॥ ౪౭
- యావత్స్వేతం బహిర్భీత్వా తావత్కాలం నచార్చయేత్
అజ్ఞానాదర్శనం కుర్యాన్మహాదోషో భవేద్బుధః ॥ ౪౮
- బ్రాహ్మించ వైష్ణవంహుత్వా విధినాసమ్యగర్చయేత్
అధవాచేద్విశేషణ శ్రౌతవత్కర్మచాచరేత్ ॥ ౪౯
- ★గ్రామమధ్యేశవేనతి★
అస్తశృవం భవేద్యత్ర చణ్డాలస్యేతరస్యవా
వేదంచాత్ర వినాధ్యాయే త్తత్రకార్యంత్యజేత్తుచ ॥ ౫౦
- తత్రైవచాలయే విష్ణోరర్చనం నైవకారయేత్
కుటికం పత్రనంచైవ ఖర్వటం రాజధానికమ్ ॥ ౫౧
- యథాక్రమార్చనం కుర్యాదుక్తదోషో నవిద్యతే
భుక్తిముక్తి ప్రదత్వాచ్చ సూత్రోక్తవిధినార్చయేత్ ॥ ౫౨
- నవాస్త్వంగాలయేగ్రామే తథాచైవ సమాచరేత్
స్నాపనేతు విపర్యాసే స్థాపనేతు తదైవచ ॥ ౫౩

గురులఘవమాలక్య ప్రాయశ్చిత్తం యజేద్గురుః సభ్యంవా పౌండరీకంవా కారయిత్వా సలక్షణమ్ ॥	౫౪
అఘారం విధివత్సత్వా పరిషిద్యచ పావకమ్ పౌరుషం విష్ణుసూక్తంచ మహావ్యాహృతి వైష్ణవమ్ ॥	౫౫
దుర్గా సారస్వతంచైవ విశ్వజిద్రాత్రిసూక్తకమ్ ప్రతికర్మ సకృద్ధృత్వా ఉక్తవత్కారయేత్కమాత్ ॥	౫౬
ధ్రువస్యస్థాపనే చైవ కౌతుకాదీన్పుధక్తధా గారుడ స్థాపనేచైవ ప్రథమస్య దినోత్సవే ॥	౫౭
పుష్పయాగాదినాచైవ సూత్రస్యారోపణేతథా అన్యేషుచావతారాదీన్ స్థాపనేహూత్రముచ్ఛరన్ ॥	౫౮
అన్యానిసర్వకర్మాణి హూత్రంనైవాచరేద్బుధః అజ్ఞానాద్ధౌత్రముచ్ఛార్య రాజారాష్ట్రం వినశ్యతి ॥	౫౯
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన ఉక్తకాలేతుహోషయేత్ ఏవంస్తు నిష్క్రుతింకుర్యాత్పుషనం స్థాపనంచరేత్ ॥	౬౦
సూత్రస్యారోపణేహేనే నిత్యం విధివదర్శయేత్ ఆభిచారిక మిత్సుక్తం పురాచైవ ప్రచోదితమ్ ॥	౬౧
తస్మాచ్ఛైవోక్తమాసేతు సూత్రస్యారోపణంచరేత్ అధవామార్గశేర్షేతం మహాధ్యయన పూర్వకమ్ ॥	౬౨
తయోర్వివాకృతేయత్ర రాజారాష్ట్రం వినశ్యతి తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన పవిత్రం చాధిరోపయేత్ ॥	౬౩
ఉక్తప్రదక్షిణేహేనే అనుక్తంసంభవేద్యది పౌరుషం వైష్ణవంజప్త్వా యుగ్మం చైవాత్రకారయేత్ ॥	౬౪
అయుగ్మం విష్ణుహర్షేతు ప్రదక్షిణ మధాచరేత్ పూర్వాశ్చిత్తంచ యత్పుణ్యం వినశ్యతి నసంశయః ॥	౬౫
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన యుగ్మంతత్ర ప్రదక్షిణమ్ తద్దోష శమనార్థాయ స్నాత్వాచాభ్యుక్తణంచరేత్ ॥	౬౬
వైష్ణవం పౌరుషంసూక్తం జపిత్వాత్రప్రణమ్యచ ఉక్తప్రదక్షిణంకృత్వా విధినా వస్తనంచరేత్ ॥	౬౭

అగ్ని నైర్ఋతి వాయువ్యాం నకుర్యాద్దేవవస్తనం
అధవాచేద్విశేషేణ శ్రౌతవత్కర్మచారేత్ ॥

౬౮

శిత్రైవ వస్తనంకృత్వా మహాన్దోషాభవేత్పునః ॥

౬౮

సహస్ర శిరషందేవం పురుషసూక్తయుతం జపేత్
క్షమస్వేతి ప్రణమ్యైవ పునఃకృత్వోక్తవచ్ఛరేత్ ॥

౬౯

ఏవమేవ వివర్యానం సంక్షేపేణోచ్యతేమయా
తదూర్ధ్వేవక్ష్యమాణస్సన్ తంత్రసంకర నిష్కృతిమ్ ॥

౭౦

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్రాయాం సంహితాయం వాసాధికారే
వివర్యాన నిష్కృతిర్నామ సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః

అష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః

★తన్త్రసంకర నిష్కృతిః★

అతఃపూర్వం ప్రవక్ష్యామి తన్త్రసంకర నిష్కృతిమ్
విష్ణోస్తన్త్రం ద్విదాప్రాక్తం వైదికావైదికం శృణు ॥

వైదికం ద్వివిధంప్రాక్తం పూర్వం వైఖానసంస్మృతమ్
అపరం బోధాయనంచైవ తయోస్తత్తుల్యముచ్యతే ॥

౨

పూర్వవద్వైదికం కృత్స్నమాదౌ శాస్త్రేణ నిశ్చయః
పురుషసూక్త విధానేన పూర్వంయత్తత్ప్రతిష్ఠితిమ్ ॥

౩

జర్ణాది రంగహినేతు యది అప్పు విస్మయజ్ఞచ
శిలాగ్రహణ మార్గేణ శిల్పిభిస్స హితంక్రమాత్ ॥

౪

పూర్వరూపం తథాలక్య ధ్రువరూపం సలక్షణమ్
వాస్తవంగే వైదికం ప్రాక్తం తాన్త్రికేణ కదాచన ॥

౫

వైఖానస విధానేన వైదికంపూజనక్రమమ్
పురుషసూక్త విధానేన విమానం కర్షణాదికమ్ ॥

౬

వైఖానస విధానేన ప్రతిష్ఠాంపునరాచరేత్
వైదికే వైదికంచేత్తు దోషానాస్తి మనీషిణః ॥

౭

వైదికం పూజయేత్తత్ర పాంచరాత్రం నచాచరేత్
అవేదమూలాదాగ్నేయాత్పమయేనైవ దీక్షయేత్ ॥

౮

తస్మాత్సర్వం బ్రయత్నేన వైదికేనైవ సంకరమ్
అజ్ఞానాదర్చనం కుర్యాద్రాజారాష్ట్రం వినశ్యతి ॥

౯

★ ఋషయ ఊహుః ★

బ్రహ్మపుత్ర మునశ్రేష్ఠ సమస్తంవదతాం వర
తరుణాలయ కల్పంచ దిగ్భేదంచ విశేషతః ॥

౧౦

అలంకారంచ మానంచ మానభేదంచ సువ్రత
తత్సర్వం శ్రోతుమిచ్ఛామో వదబ్రహ్మ సుతప్రభో ॥

౧౧

★ భృగురువాచ ★

శృణుధ్వం మునయస్సర్వే బాలాలయవిధింప్రతి
మంటపంవా ప్రపాంవాపి శిలాకూటమథాపివా ॥

౧౨

పంచహస్తైః త్రిహస్తైర్వా సర్వాలంకార సంయుతమ్
కారయిత్వా యథామార్గం బాలస్థానక్రమేణవై ॥

౧౩

యధార్చం పరివారాణాం పీఠంచ పరికల్పయేత్
బాలస్థానస్య మధ్యేతు బ్రహ్మభాగే విశేషతః ॥

౧౪

ప్రతిష్ఠావ్యవ తందేవం పూజయేద్ధరిమవ్యయమ్
ఏవంవైస్థాపితేదేవే కలహేతు సముద్భవే ॥

౧౫

చోరైర్వా శత్రుభిర్వాపి మృగైర్వాయేనకేనచిత్
సరిత్కాదపి వల్మికైః క్షీడవ్యాఘ్రాదినాసహ ॥

౧౬

సతామవ్యర్థనాయాంవై బాలస్థానే విశేషతః
తత్కాలే యజమానస్తు ఇష్టదేశం నిరీక్ష్యచ ॥

౧౭

పూర్వేగ్నైర్ముతేచైవ బాలస్థానం ప్రకల్పయేత్
యమవారుణ వాయవ్యం సోమేశానాది వర్షయేత్ ॥

౧౮

పూర్వోక్తేనైవ మానేన దారుణేష్టకయాధవా
బాలస్థానం యథాసమ్యగ్వి విమానస్యాను రూపతః ॥

౧౯

- పూర్వోక్తేన విధానేన ప్రాక్రవణోత్తరే తథా
భూమియజ్ఞం తతఃకృత్వా అగ్నించాపి ప్రకల్పయేత్ ॥ ౨౦
- బిల్వపత్తైరధాజ్యైర్వా హుత్వా తత్సారమాత్మికమ్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ మిన్దాహుతి సమన్వితమ్ ॥ ౨౧
- తదాలయ గతేభ్యశ్చ కుంభపూజాననమాచరేత్
వాద్యైర్గేయైశ్చ నృత్యైశ్చ రాత్రిశేషం నయేత్కృమాత్ ॥ ౨౨
- తతః ప్రభాతే త్యాచార్యో దేవేశమనుమాన్యచ
కించిత్కాలంచ దేవేశ అత్రైవస్థీయతామితి ॥ ౨౩
- ప్రాసాదం కురుతావద్వై అస్మిన్దేశే జగత్పతే
ఇత్యుక్త్వాచైవదేవేశ మనుమాన్య జగత్పతిమ్ ॥ ౨౪
- పూర్వోక్తేన విధానేన శేషంకృత్వా యథాక్రమమ్
విశేషావక్త్యతే విద్వాన్ శ్రుణుధ్వం శాస్త్రచోదితమ్ ॥ ౨౫
- తరుణాలయం ద్వయంప్రాక్తం ప్రథమంచ ద్వితీయకమ్
అన్యత్ర జీర్ణకాలేతు కృత్వాతద్దేశికోత్తమః ॥ ౨౬
- జీర్ణాదినాన్య సంభూతైర్జీర్ణ సంధార్థమందిరమ్
హర్మ్యన్య ప్రముఖేచైవ ఆగ్నేయ్యాందిశికల్పయేత్ ॥ ౨౭
- అన్యత్రలాది సంజీర్ణే తతోదేవస్యచాగ్రతః
కల్పయేజ్జీర్ణ సంధార్థం హర్మ్యమేక విధానతః ॥ ౨౮
- ఏవం సంకుచితేనోక్తం బాలాలయ విధిక్రమమ్

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే తరుణాలయకల్పనామ అష్ట చత్వారింశోఽధ్యాయః

ఏకోనపఞ్చాశోఽధ్యాయః

భక్తాదీనామస్సృశ్యస్సర్వనే సంప్రోక్షణవిధిః

★ భక్తదీనాం అస్సృశ్యస్సర్వశనే । ★

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి భక్తసంప్రోక్షణక్రమమ్

భక్తానాం ధృవబేరేచ కౌతుకేచ విశేషతః ॥

౧

చండాలాద్యంత్య జాతైర్వా సూతికోదక్యయాధవా

పాపందైర్భమితైశ్చైవ తథాన్యప్రతిలోమజైః ॥

౨

మేఘచ్ఛపపాతకైశ్చైవ గురునిందాది దూషితైః

ఇత్యేవమాదిభిస్సృష్టే భక్తాగారే విశేషతః ॥

౩

స్సృష్టే ప్రవేశనేవాధ పూజాకాలేధ దర్శనే

అన్యసూత్ర ద్విజాతీనాం స్సర్వనేచార్చనేఽపివా ॥

౪

అర్చాహీనే క్రియాహీనే సంప్రోక్షణ విధించరేత్

సంప్రోక్షణ విధానస్య నకాలనియమఃస్మృతః ॥

౫

నిమిత్తే సమనుప్రాప్తే సద్యఃకృత్యా సమర్పయేత్

పుణ్యర్థ తిథివారేషు కారయిత్వాంకురార్పణమ్ ॥

౬

వాస్తుహోమంతతఃకృత్యా ప్రోక్షయేత్పంచ గవ్యకైః

ఉత్పాద్య పూజాద్రవ్యాణి స్నాతశ్చుద్ధాంబరశ్చుచిః ॥

౭

ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య పుణ్యాహమపివాచయేత్

అశ్వక్రాశ్నేన తద్బింబం మృద్ధిరద్ధిః ప్రమృజ్యచ ॥

౮

దోషమల్పం వినిశ్చిత్య జ్ఞాత్యైవగురులాఘవమ్

అలయాత్పురతోవాపి దక్షిణేవా మనోరమే ॥

౯

ఔపాసనాగ్ని మాదాయ అఘారం విధివద్యజేత్

భక్తబింబం సమభ్యుక్త్య శుద్ధోద్దైరభిషేచయేత్ ॥

౧౦

అర్చనాకాల హీనస్య వ్యతీతదినోదక్షిణామ్

భక్తభ్యో వైష్ణవేభ్యశ్చ దద్యాచ్చైవ స్వశక్తితః ॥

౧౧

అగ్నేఃపశ్చిమభాగేతు ధాన్యపీఠం ప్రకల్పయేత్

నవకుంభం సమాదాయ తన్నునాపరివేష్ట్యచ ॥

౧౨

- క్షాళయేద్విష్ణుగాయత్ర్యా తన్నున్నస్యన్నితిబ్రువన్
ధారాస్వీతి మస్త్రేణ పూరయేద్ధన్ధవారిణా ॥ ౧౩
- వస్త్రయుగ్మీన వేష్ట్యైవ సువర్ణం తత్రనిక్షిపేత్
కుంభం సంసాద్య విధినా తన్నామ్నావాహ్యతజ్జలై ॥ ౧౪
- సంస్థాప్య సప్తకలశైః భక్తబింబం విశేషతః
ధాతాదిమూలహోమంచ పంచవారుణ సంయుతమ్ ॥ ౧౫
- ఈంకారాదీంశ్చజుహుయా ద్విష్ణుసూక్తం సవైష్టవమ్
తులసీపద్మ పుష్పైశ్చ గృహీత్వామృతసంయుతమ్ ॥ ౧౬
- విష్వక్సేనస్య మన్తాభ్యాం శతమష్టోత్తరం యజేత్
తస్యనామ సముచార్య విష్ణుభక్త విశేషతః ॥ ౧౭
- చతుర్వ్యవ్రతం తథాజ్యేన శతమష్టోత్తరం యజేత్
అస్తహోమం తతః కృత్వా పుణ్యాహమపివాచయేత్ ॥ ౧౮
- మహానామ్ని అపాంకుంభం సంస్పృశ్యన్నభిమన్త్యచ
తంసముధృత్య భక్తాగ్రే పూర్ణకుంభం న్యసేద్దుభధః ॥ ౧౯
- ప్రోక్షయేద్భక్త బింబాని కూర్చేనాదాయ తజ్జలం
ఆపోహిరణ్య పవమానైరన్తైరద్భిశ్చ పావనైః ॥ ౨౦
- తత్రసంస్థాప్య తన్నామ్నా కుంభాదావాహయేత్సునః
తన్నామూద్యక్షరం తస్య బీజాక్షర ముదాహృతమ్ ॥ ౨౧
- సమభ్యర్చ్య నివేద్యైవ నిత్యం విధిపదర్పయేత్
విశేషేణ నివేద్యైవ భక్తాగ్రేగురు మర్చయేత్ ॥ ౨౨
- వైష్ణవాంస్తర్పయేద్విద్వాన్ భక్తాన్సాగవతానపి
యథాశక్తి సువర్ణేన భోజయేత్పాయసైరపి ॥ ౨౩
- ఏవం సంప్రోక్త్య విధినా నిత్యం విధిపదర్పయేత్

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం

వాసాధికారే భక్తసంప్రోక్షణవిధిర్నామ ఎకోవక్ష్యాశ్చ ౨ధ్యాయః

పశ్చాత్ ౭ధ్యాయః

ధృవబేరస్య నిష్క్రుతిః

- అతం పరం ప్రవక్ష్యామి ధృవబేరస్య నిష్క్రుతిమ్
అంగోపాంగ మహంగంచ ప్రత్యంగంతు పృథక్పృథక్ ॥ ౧
- మకుటంచ శిరశ్చైవ కణ్ఠభావూచ హృత్తదా
ఉరుజాను ప్రదేశాది మహంగమితి సంజ్ఞితమ్ ॥ ౨
- నాసాకర్ణాంగులీచైవ నేత్రాభ్యాం సమశ్రోత్రకమ్
ఉపాంగమేతత్సంస్మృత్య విశేషేచైవ బుద్ధిమాన్ ॥ ౩
- శిరశ్చక్రం గదాంచైవ శంఖచక్రార విస్తకమ్
ఏవమాదీని చాంగాని జ్ఞాత్వా తద్దేశికోత్తమః ॥ ౪
- నఖరోమచదంతంచ తత్తత్ప్రత్యంగ ముచ్యతే
అథవా కటకంవస్తం బాహుబంధంచ హరకమ్ ॥ ౫
- అన్యచ్ఛబ్రహ్మసూత్రాది ప్రత్యంగమితి సంజ్ఞితమ్
హస్తపాదతలానాంతు ప్రభాషితం తదైవచ ॥ ౬
- ఓష్ఠద్వయ కపోలంతు జిహ్వతాలుస్తదైవచ
ఉపాంగమేతత్సంప్రొక్తం సంక్షేపేణోచ్యతేమయా ॥ ౭
- సర్వోపాంగ విహీనేతు తస్యతస్యసమీకృతే
ఉక్తవత్సోక్షణంకృత్వా విధినాసమ్యగర్చయేత్ ॥ ౮
- తలతిల్వ ద్వయంచైవ మాషంమాషద్వయం పృథక్
ప్రత్యంగేచ తదాహీనే తత్తత్స్థానే సమీకృతే ॥ ౯
- ప్రోక్షయిత్వా విధానేన విధినాసమ్యగర్చయేత్
ఉపాంగ ప్రత్యంగ హీనే బాలస్థానం వినాచరేత్ ॥ ౧౦
- పాదాభ్యాస్తు కరాభ్యాస్తు అంగుల్యశ్చ త్రయోదశ
ఏవంషష్ఠక సచాష్టైవ హీనేతత్ర విశేషతః ॥ ౧౧

- దుక్మంతు రజతంవాపి తదన్యం తత్ర యోజయేత్
బాలస్థానం వినాకుర్యాత్ప్రక్షయిత్వా సమర్పయేత్ ॥ ౧౨
- శిరశ్చక్రార విందంచ శంఖచక్రగదాంతథా
ఏతద్బాంగ విహీనేతు బాలస్థానం ప్రకల్పయేత్ ॥ ౧౩
- లబ్ధబేరం ప్రతిష్ఠాప్య విధినా తత్రపూజయేత్
పశ్చాద్దేవం సమీక్ష్యైవ శిల్పినాసార్థమాచరేత్ ॥ ౧౪
- సువర్ణం రజతంతామ్రం మృచ్ఛిలాదారుణాప్పుధక్
ముఖ్యగౌణం సమీక్ష్యైవ గౌణేముఖ్యం సమాచరేత్ ॥ ౧౫
- ముఖ్యేగౌణం నకుర్వీత ఇతిశాస్త్రస్యనిశ్చయః
పూర్వరూపం వినిశ్చిత్య ముఖ్యద్రవ్యేణకారయేత్ ॥ ౧౬
- అర్థతాలం ద్వితాలంవా తాలమున్మానముచ్యతే
స్థాపయిత్వా యథాన్యాయం పూజయిత్వావిధానతః ॥ ౧౭
- వీరంచ విరహంచైవ యోగంభోగం చతుర్విధమ్
స్థితే నిషణ్ణేశయనే ప్రత్యేకంచైవ సంక్షిప్తమ్ ॥ ౧౮
- మార్గం వీరం పురాస్థాప్యం జీర్ణమత్రైవ సంభవే
సంధానం కారయిత్వాధ విరహంచైవ కారయేత్ ॥ ౧౯
- అగ్రేచ విరహంస్థాప్య తత్రజీర్ణాది సంభవే
యోగమార్గే పునః కుర్యాత్ప్రాప్య భోగం పురాకృతమ్ ॥ ౨౦
- అత్రైవ జీర్ణసంభూతే యజమానస్యచేచ్ఛయా
యోగం వీరంచ విరహం భోగంచైవహిపూర్వవత్ ॥ ౨౧
- ఏవమేవాత్ర కుర్వీత శయనే త్వాసనే స్థితే
యథాపూర్వం తథాకుర్యాద్విధిశ్చైరితికేచన ॥ ౨౨
- వర్ణయుక్తం శిలాబేరం దైవికేస్థాపయేత్పురా
జర్ణాదిషర్ణహీనంచేత్స్థాపనాదీనిచార్చయేత్ ॥ ౨౩
- తత్రైవ కౌతుకంహిత్యా ఉత్పవాదీనికారయేత్
వైష్ణవం నిష్ణుసూక్తంచ పురుషసూక్తంయజేత్కృమాత్ ॥ ౨౪

- మహాంగహినేసత్సత్ర జీర్ణంతత్రభవేద్యది
తత్తద్వేనైష్టం తద్దేవం గృహం తత్రైవచార్చయేత్ || (?) ౨౫
- పశ్చాద్దేరన్తు సన్త్యక్వా గ్రామాద్యాద్వాహ్యముచ్యతే
గోవాలరజ్జుభీర్భద్వా జలేచైవాత్ర గోపయేత్ || ౨౬
- బాలాలయం తతఃకల్ప్య జౌత్సవే కౌతుకేతథా
కుంభాచ్ఛక్తిం తథావాహ్య విధినాస్థాపయేత్ || ౨౭
- రూపంద్రవ్యం ప్రమాణంచ పూర్వవత్కారయేద్బుధః
స్థాపయేన్ముల హర్షేతు కాలాపేక్షానవిద్యతే || ౨౮
- కౌతుకాద్యాది బేరేతు జీర్ణాది సంభవేద్యది
ఉక్తవత్సర్వమాలక్య విధినాస్థాపయేత్సునః || ౨౯
- దేవ్యేనస్థే ధృవేస్థిత్యా పునర్దేవ్యేచకారయేత్
ఉక్తవస్థా పయేద్విద్వాన్వివాహవిధి మాచరేత్ || ౩౦
- పూర్వం మహ్యశ్శకృత్వాతు స్థాపయేత్పాణినంగ్రహమ్
పరంధృత్యైవ సంస్థాప్య పాణినంగ్రహణే కృతే || ౩౧
- తయోస్సాంకర్యమేవేతి దోషోనైవాత్రయత్పురా
దేవ్యేస్థిత్యా ధృవేనస్థే అన్యద్దేరం సమాహరేత్ || ౩౨
- కుర్యాద్గోణం పునర్ముఖ్యం ముఖ్యేగోణంచాచరేత్
స్థాపయిత్వా విధానేన వివాహంవైవకారయేత్ || ౩౩
- అన్యోన్యసంకరేయత్ర తత్రదోషానవిద్యతే
నష్టబేరస్యదేవీస్యాదన్యద్దేరం సమాహరేత్ || ౩౪
- దోషం వినాశేద్రష్టవ్యం నృషింహవతతత్సృతమ్
స్తంభోద్భవ నృసింహస్య నఉత్సన్నేశ్రియా ఇతి || ౩౫
- తస్మాద్వివాహం నాస్త్వైవమేవం పూర్వవదేవతత్
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన అకృతేకృతమాచరేత్ || ౩౬
- పునః ప్రతిష్ఠాచావాహ్య దేవాన్వైదేవీమాచరేత్
ఏవంసంకుచితేనోక్తం ధృవబేరస్య నిష్కృతిమ్ || ౩౭

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే ధృవబేర నిష్కృతిర్నామ పశ్చాత్ ౨ధ్యాయః ||

ఏక పంచాశో ఽధ్యాయః జీర్ణభేర స్వరూపమ్

- అతఃపరమిదంవక్ష్యే జీర్ణంతత్రవిధంభవేత్
స్థితే నిషణ్ణే శయనే పృథగ్భిన్నే పునఃక్రియా ॥ ౧
- శయనం యుగభేదేన తథాసీనే స్థితేపిచ
యోగం భోగం తథావీరం విరహాన్తు చతుర్విధమ్ ॥ ౨
- దైవికంచార్జికంచైవ పౌరాణికమితి క్రమాత్
దైవికం బ్రహ్మశానాద్వైస్సార్చయిత్వాతుదైవికమ్ ॥ ౩
- తదైవచార్జికం వింద్యాత్పనకాద్యాదిసార్పితమ్
కర్తుకాలం ననిర్దేశ్యం పౌరాణికమితిస్మృతమ్ ॥ ౪
- ప్రత్యేకాన్తు ధృవేనస్థే పూర్వద్రవ్యం నిరీక్షయేత్
రూపంద్రవ్యం తథావర్ణం దీర్ఘం పూర్వవదాచరేత్ ॥ ౫
- పూర్వేతు శయనేజీర్ణే పశ్చాదాసీనమాచరేత్
తథానిషణ్ణేపూర్వత్ర స్థితంవాకారయేత్క్రమాత్ ॥ ౬
- ప్రకృష్టోత్కృష్టద్రవ్యంచ ఉభౌసంవీక్యబుద్ధిమాన్
పూర్వచోత్కృష్టకం విన్యాత్తదైవోత్కృష్టమాచరేత్ ॥ ౭
- అవకృష్టేకృతం పూర్వం పశ్చాదుత్కృష్టమాచరేత్
తదైవ విపరీతంచేత్ జీర్ణంవాత్ర పృథక్చరేత్ ॥ ౮
- పూర్వంస్థిత్యా నయేత్పశ్చాన్నిషణ్ణేశయనేక్రమాత్
ఏవంచాత్ర విశేషోక్తం విపర్యాసం పునఃక్రియా ॥ ౯
- సర్వేషు శిల్పశాస్త్రేషు సారం సంక్షేపతోచ్యతే
సౌవర్ణం మణిరత్నంచ రాజతం తామ్రమేవచ ॥ ౧౦
- అంగప్రత్యంగహీనంచే ద్యత్తదంశం సముద్భవే
గళాద్యాది విహీనంచేత్ప్రాయశ్చిత్తం సుహూయతామ్ ॥ ౧౧
- బ్రాహ్మంచ వైష్ణవంచైవ విష్ణుసూక్తాంగహోమకే
అన్యద్భేరం పునఃకృత్వా తద్భవ్యేణ ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౨

ఏవంకృత్వా విశేషేణ ఉదితం బ్రహ్మణాపురా
ఏవం సంలక్ష్యమతిమాన్యజమానస్యచేచ్ఛయా ॥

౧౩

యథాపూర్వం తథాకృత్వా స్థాపయేద్దేశికోత్తమః
ఏవంసంకుచితేనోక్తం శ్రుణుధ్వంమునిసత్తమాః ॥

౧౪

హర్మ్యస్య పతితేభిన్నే పాదమాత్రాదినాహరేత్
అశనివాత హతాద్యాది విచ్ఛిన్నస్య విశేషతః ॥

౧౫

సుధావ్రలేపనేహినే స్ఫుటితేచ తదైవచ
పునశ్చ సుధయాలేప్య శిల్పిభిస్సర్వమాచరేత్ ॥

౧౬

స్థాపిక్వీలాది కీలంచ హీనేజీర్ణతదైవచ
బాలస్థానం వినాకుర్యాత్పునః కీలం ప్రతిష్ఠితమ్ ॥

౧౭

దేవం విశేషతో ౭భ్యర్చ్యహవిసమ్యజ్జీవేదయేత్
శిఖరం కర్ణకూటంచ మహాశాశ్యాది నాశికమ్ ॥

౧౮

మహాంగోపాలికా పాదముపానాద్యాదికం ప్రతి
జీర్ణేచ వర్ణ భిన్నేచ ప్రత్యేకం తరుణాలయమ్ ॥

౧౯

యథాలాభేనమానేన దారవంబింబమాహరేత్
స్థాపయిత్వా యథాన్యాయం పశ్చజ్జీర్ణం సమీక్యచ ॥

౨౦

గురులాఘవ మాలక్య శిల్పినా సార్థమాచరేత్
తత్తద్రవ్యంతు సంయోజ్య శిల్పిభిస్సుధృఢంచరేత్ ॥

౨౧

స్త్రీబేరనాశే పురుషబేరనాశే ౭ధ వాస్త్రియకు
సామాన్యాయం విధిఃప్రాక్తం పునస్సంధానకర్మణి ॥

౨౨

పునస్సంధాన కర్తుస్యోత్తనస్మాలాద్విగుణం ఫలమ్
జంగమేషుచ గుప్తేషు హీనేచస్థాపరార్చనే ॥

౨౩

మహాశాన్తించ హుత్వాతు తత్కాలానుగుణం పునః
పునః ప్రతిష్ఠామార్గేణ ప్రతిష్ఠాం పునరాచరేత్ ॥

౨౪

అర్చ్యమానం గృహేబేరం సున్దరం లక్ష్మణాన్వితమ్
ధృవబేరానురూపం చేద్గ్రామస్యానుగుణం తథా ॥

౨౫

లబ్ధంచేదోత్సవార్థంతు స్తవనార్థమధాపివా
నిత్యోత్సవార్థంవా తత్రస్థాపయిత్వా సమర్పయేత్ ॥

౨౬

తద్ద్వింబసంస్థితాంశక్తిం నివేశ్యాదిత్యమణ్ణలే
ధృవాత్త స్మాత్పమావాహ్య స్థాపయేత్పూర్వవత్సుధీః ॥

౨౭

లోకికస్య ప్రతిష్ఠాయాం లోకికాగ్నేజుహోతివై
ఏషఏవ విశేషస్యాదన్యత్పూర్వం సమంభవేత్ ॥

౨౮

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే ధృవబేర నిష్ఠుతిర్నామ ఏకపంచాశోఽధ్యాయః

ద్వి పంచాశోఽధ్యాయః

★ కర్షణాది పునఃక్రియాః ★

★ జీర్ణాలయోద్ధరణ విధిః ★

అతః ఉద్వం ప్రవక్ష్యామి కర్షణాది పునఃక్రియాః

పౌరాణికాలయేయత్ర తృణగుల్మలతాదిమ్ ॥

౧

సర్వం వ్యపాహ్యతత్పశ్చాత్ న్యూనాధిక్యం సమీక్యచ
దైవికేచార్షకేచైవ తథాపౌరాణికే వృధక్ ॥

౨

ఏవంత్రివిధమాలోద్య కృత్వాతత్ర పునఃక్రియామ్
దారుకేష్ఠ శిలావాధ యత్తద్దేవేషు సన్యసేత్ ॥

౩

సుధయాపరిసంలేప్య దేవంకృత్వైవ సుష్టరమ్
ఉక్తవత్పూర్వయ్యైవ హలంరూప్యకృతం పునః ॥

౪

వాస్తుహోమాది సర్వంచ విధినాకారయేత్ప్రమాత్
పుష్పాదీనిచ సంశోధ్య పుణ్యాహమపివాచయేత్ ॥

౫

ఆద్యేష్టికా విధానేన కృత్వాచా హవనీయకే
ఆఘారం విధివద్ధృత్వా పరిషిచ్యచ పావకమ్ ॥

౬

ప్రథమస్యేష్టకాస్థానం సంస్పృశ్య మతిమాన్త్రమాత్
వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ దిగ్దేవత్యం సుహూయతామ్ ॥

౭

విశేషంచాత్రహుత్వైవ మస్త్రమత్రైవచోచ్యతే
“నాగరాజాయ, సర్వరత్నేభ్యో ధాతుభ్యః సర్వలోకేభ్యో
నన్నిభ్యః పాతాళేభ్యో దిగ్గజేభ్యః”

ఏవంమస్త్రైశ్చహోతవ్యం వాహ్మత్యంతం సమాచరేత్ ॥

౮

భూసూక్తం పునరసూక్తంచ జపిత్యాస్థానమాచరేత్
పరిషేకం తతఃకృత్వా పునశ్చైవ పరిస్తరేత్ ॥

౯

వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ విమానస్యైవ పాలికామ్
ఏవంకృత్వా విధానేన ప్రథమేష్టకముచ్యతే ॥

౧౦

పశ్చాన్నూర్దైష్టకార్థం స్పృష్ట్యాహుత్యాతుమస్త్రవిత్
స్థాపికిలా దధస్సుశ్య చతుర్వేదాది ముచ్చరన్ ॥

౧౧

ఏవంమూర్దైష్టకాన్యాసం విపరీతం నకారయేత్ ॥

౧౨

అభ్యస్తరేధ్వవేచైవ జీర్ణాదిస్సంభవేద్యది
అంగప్రత్యంగ హీనేతు తమగ్నినచైవముజ్జ్వలన్ ॥

౧౩

స్థాపనేచోక్తవద్భుత్వా సమ్యగ్ధ్యాన పరాయణః
రత్నన్యాసోక్తమవ్రేణ జపిత్యాదేశికోత్తమః ॥

౧౪

పునఃస్థాపనసూక్తాది జప్తాదేవం ప్రతిష్ఠితమ్
బాలస్థానం వినాకుర్యాన్నిత్యం విధినదర్శయేత్ ॥

౧౫

కౌతుకాదీన్యదిస్యాత్తు గౌణంముఖ్యం సమీక్యచ
పూర్వరూపం నవీకృత్య ఉక్తవత్పాపయేత్పునః ॥

౧౬

స్థితేహర్త్యై ధ్వవేనస్థే ఉక్తద్రవ్యం సమీక్యచ
గౌణంముఖ్యం సమీక్యైవ గౌణంముఖ్యం సమాచరేత్ ॥

౧౭

ముఖ్యేగౌణం నకురీష్వ ఇతి శాస్త్రేణ నిశ్చయః
స్థాపయిత్వా విధానేన బాలస్థానం సమాచరేత్ ॥

౧౮

నరవృక్ష గజాద్యాదిమహా .....

..... ర్వతుకారయేత్ ॥

౧౯

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రాక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే (జర్ణాలయోద్ధరణవిధి) కర్షణాది
పునఃక్రియావిధిర్నామ ద్వీపశ్చాత్ ౭ధ్యాయః ॥

త్రి పజ్ఞానో ఽధ్యాయః ఉత్పన్ననిష్ఠుతిః

- అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి ఉత్పన్నస్యచ నిష్ఠుతిమ్
ఉత్పన్నే నిష్ఠుతించైవ తదూర్ధ్వే వక్ష్యతేమయా ॥ ౧
- పటస్య లక్షణోహినే కృతంనిష్ఠులముచ్యతే
ఉక్తవర్ణ విహినేతు ప్రజాస్పర్శమసంకరమ్ ॥ ౨
- తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన ఉక్తవర్ణేనలేపయేత్
సుపర్ణలక్షణోహినే అధికేచ తదైవచ ॥ ౩
- అధికేవ్యాధిముత్పన్నం అధికే అతివర్ణనమ్
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన ఉక్తవత్కారయేద్బుధః ॥ ౪
- అస్తస్సారం బహిస్సారం ధ్వజదండ మితిస్మృతమ్
తయోరేకం ప్రగృహ్యైవ నాచరేత్తస్య సంకరమ్ ॥ ౫
- సంకరస్తు తయోర్యత్ర ఆభిచారికముచ్యతే
పరార్థంచ యథాన్యాయం గృహీతందారుణాకృతమ్ ॥ ౬
- (దేవార్థం తత్ర గృహ్యైవ వికర్మభవతి నిశ్చయః ।
అజ్ఞానాత్సంగృహ్యైవ రాజ్యరాష్ట్రం వినశ్యతి ।
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన ఉక్త వద్దారుణాహరేత్ ।
అధవాదారుణా మన్యగృహీత దారుణాకృతం ॥ ౧)
ఆచార్యస్యార్చకానాన్తు మహావ్యాధి ర్భవిష్యతి
వృక్షన్తు సాలదండం స్వాదేవమేవ ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౭
- బహునాంచాధిరోహణ దోషమత్ర నవిద్యతే
అన్యద్భహిశ్చసారేతు ప్రత్యజ్ఞన్తుపుధక్కుధక్ ॥ ౮
- విపరీతాచరేద్విద్వాన్వినశ్యతి నసంశయః
మధ్యాహ్నాచాపరాహ్ణాతు పూర్వాహ్ణాచతదైవచ ॥ ౯
- ధ్వజస్యైవాధిరోహణ ఆభిచారికమిష్యతే
తద్దోషశమనార్థాయ దేవదేవం ప్రణమ్యచ ॥ ౧౦
- అబ్జాగ్నించ పరిస్తీర్య జుహుయాత్సర్వదైవతమ్
ధ్వజంచ గారుడంచైవ విష్యక్సేనం సుమాయతామ్ ॥ ౧౧

- ప్రదోషేనమనుప్రాప్తే ధ్వజంచైవాధిరోహయేత్
ధ్వజారోహణ కాలేతు రజ్జుభేదంభవేద్యది ॥ ౧౨
- పునరన్యత్ర సంయోజ్య ధ్వజంచైవాత్ర యోజయేత్
వైష్ణవం గారుడంజప్త్వా ధ్వజదేవం ప్రణమ్యుచ ॥ ౧౩
- పశ్చాత్తారక్ష్యం సమారోప్య ఉత్తవద్దేశికోత్తమః
వర్షేతథాతపేచైవ విద్యున్మారుతమేవచ ॥ ౧౪
- ఏతైస్సంబాధితే తార్క్ష్యం నదోషమితికథ్యతే
పశ్చాదన్యధ్వజంసాధ్యం లబ్ధవర్ణేన లేఖయేత్ ॥ ౧౫
- తద్ధ్వజంచాధివాస్యేవ సద్యశ్చైవాధిరోహయేత్
దిగ్దేవఘోషణాద్యాదినాచరేచ్ఛాస్త్ర-నిశ్చయః ॥ ౧౬
- అన్యత్సర్వం యథోక్తేన కృత్వాతద్దేశికోత్తమః
అథవా ఘోషణేహీనే గానహీనే తద్దైవచ ॥ ౧౭
- తత్తదుక్తం జపేచ్చైవ తత్తన్మస్త్రం జుహోతివై
సందీశపూజనేహీనే హేనీభేర్యాది తాడనే ॥ ౧౮
- సౌరం సౌమ్యం తథాగ్నీయం పాంచభౌతికసంయుతమ్
సకృద్ధత్వా యథోక్తేన కారయిత్వా సమాహితః ॥ ౧౯
- బలిస్థానేతు చలనే తద్దిగ్దేవం ప్రణమ్యుచ
తత్తత్సూక్తం సుహోతవ్యం పూర్వవచ్ఛాత్రనిక్షిపేత్ ॥ ౨౦
- అంకురార్పణ హీనేచ తథామృద్ధహణేపిచ
సద్యఃకృత్వాతు మస్త్రజ్ఞః భూసూక్తం జుహుయాత్పునః ॥ ౨౧
- బలిజేరస్యపతనే దీపశూన్యే తద్దైవచ
రుద్రసూక్తం జపేచ్చైవ జుహుయాత్పాంచభౌతికమ్ ॥ ౨౨
- కృత్వా పూర్వోక్తమార్గేణ విపరీతం నకారయేత్
మృదాగ్రహణ హీనేచ హీనేకుంభ ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౨౩
- వారుణం వైష్ణవంహుత్వా భూసూక్తం పాంచభౌతికమ్
ఏవంమస్త్రం సకృద్ధత్వా సర్వంపూర్వవదాచరేత్ ॥ ౨౪
- హీనేదీక్షాచ దేవేశం దేవ్యోర్హీనే తద్దైవచ
శ్రియమేకాంసమానీయ నయేద్దీక్షాం ప్రవర్తయేత్ ॥ ౨౫

- అధవారహితందేవం కర్తాదావాహనంచరేత్
ఏతైర్దోషైశ్చదేవేశం హౌత్రం మూర్త్యాది హీనకే ॥ ౨౬
- వైష్ణవం విష్ణుసూక్తంచ పురుషసూక్తయుతంక్రమాత్
ఏతైస్తు జుహుయాత్తత్ర దీక్షాదేవీయాశంచరేత్ ॥ ౨౭
- దుర్గాసారస్వతంచైవ అష్టాశీతిం యజేత్కృమాత్
పశ్చాద్ధౌత్రం ప్రశంస్యైవ మూర్తీరావాహనం చరేత్ ॥ ౨౮
- యదర్థం యస్యదేవస్య రక్షాంకృత్వా విచక్షణః
యావత్కర్మ సమాప్యైవ నైవేద్యం నైవకారయేత్ ॥ ౨౯
- తస్మాత్పుర్య ప్రయత్నేన సద్యశ్చైవాత్రబంధయేత్
అధవావర్తతేషాజ్య స్తుపనాదీని సంభవే ॥ ౩౦
- శయనం ప్రతిసరంతత్ర సద్యశ్చైవాత్రకారయేత్
విపరీతం నకుర్వీత సర్వశాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥ ౩౧
- బలిద్రవ్యోక్తహీనేతు శుద్ధాన్నం పాత్రేనిక్షిపేత్
సోమసూక్తం జపిత్యైవ దేవమానమ్య మున్త్రవిత్ ॥ ౩౨
- యథోక్తపుష్పహీనేచ గాయత్రీం వైష్ణవం జపేత్
దేవదేవం ప్రణమ్యైవ లబ్ధపుష్పం సమర్పయేత్ ॥ ౩౩
- యథోక్త సమిధాహీనే వైష్ణవంగారుడం యజేత్
లబ్ధం కృత్వాతు మన్తజ్ఞ దేవేశం సంప్రణమ్యచ ॥ ౩౪
- మధ్యాహ్నాబలిహీనేచ సాయేచ్ఛోత్సవహీనకే
బలింతధైవరాత్రించ బలించోత్సవ హీనకే ॥ ౩౫
- ద్యౌహేవర్థయేత్కృత్వాచ ప్రాయశ్చిత్తంజుహోతివై
సభ్యాగ్నింతు పరీస్తీర్య జుహుయాత్పుర్వదైవతమ్ ॥ ౩౬
- బ్రాహ్మంచ వైష్ణవంహుత్వా షిరుషంసూక్తమేవచ
ఏవంద్వాదశపర్యాయం కాలంప్రతిసమాచరేత్ ॥ ౩౭
- యావత్కాలం సమీక్ష్యైవ తావత్కాలమనుక్రమాత్
శతాష్టకలక్షైవేవం స్నాపయిత్వా విచక్షణః ॥ ౩౮
- పంచదశస్య సూక్తస్య సకృద్ధృత్వాసమాహితః
వైఖానసాశ్చ సూత్రాద్యై అన్యసూత్ర ప్రవర్తితాః ॥ ౩౯

- ప్రమాదాన్ముఢ మనసా యస్మాత్తస్మాచ్ఛకారణాత్
దేవేశస్సర్వనేచైవ మహాన్దోషోభవిష్యతి ॥ ౪౦
- బోధాయనేతు సంస్పృష్టే వైష్టవస్తుయశేద్బుధః
అపస్తంభేన సంస్పృష్టే వైష్టవం విష్ణుసూక్తకమ్ ॥ ౪౧
- (బోధాయనేతు సంస్పృష్టే వైష్టవస్తు యశేద్బుధః)
అన్యైశ్చైవచసూత్రాద్వైః పరమావైర్ముజైరపి ॥ ౪౨
- దేవస్య స్సర్వనేచైవ దేవదేవస్య శార్థిణః
అప్యోత్తర శతైస్సన్న్విప్య కలశైరభిషేచయేత్ ॥ ౪౩
- నిత్యాగ్నించ పరిస్తీర్య జుహుయాత్సర్వదైవతమ్
చందాల సూతికో దక్యా బ్రహ్మహత్యాదినాతథా ॥ ౪౪
- అలయాన్తర్గతేచైవ స్పృష్టాచైవ విచక్షణః
గర్భాలయాదీన్సమృజ్య తథాప్రోక్త్యంబలిప్యచ ॥ ౪౫
- మృద్ధాండాదీన్వ్యపోహ్యైవ నవాని పరిగృహ్యచ
కాన్యపాత్రాదికం సర్వం యధార్థం తత్రశోధయేత్ ॥ ౪౬
- యస్త్ర యానాది సర్వంతు ప్రక్షాళ్యైవ విచక్షణః
ధృవజేరంచ సంప్రోక్త్య కౌతుకాదీని వర్జయేత్ ॥ ౪౭
- భూషణం సర్వమాదాయ ప్రక్షాళ్యైవ విశేషతః
వాస్తుహోమం సకృద్భుత్వా పర్యగ్నించాత్రకారయేత్ ॥ ౪౮
- పౌండరీకంచ సభ్యంచ ద్వయోశ్చాత్ర పరిస్తరేత్ ।
స్థాపనోక్త క్రమేణైవ వ్రత్యేకం జుహుయాత్ప్రమాత్ ।
పశ్చాత్తదుత్పవక్తేన పునరుత్పవ మాచరేత్
లీలయాచోత్పవేదేవో సీమాన్తరగతయది ॥ ౫౦
- శుద్ధతోయేన సంస్నాప్య వైష్టవంగారుడంయశేత్
అచార్య ఋత్విజాంచైవ చలనే పతనేతథా ॥ ౫౧
- రక్తస్రావాది దోషైశ్చ యదితత్ర విశేషతః
బ్రహ్మసూక్తంచ హుత్వాతు ప్రాజాపత్యంసవైష్టవమ్ ॥ ౫౨
- సావిత్ర్యాష్టశతం హుత్వా పశ్చాత్సర్వసమాచరేత్
పతాకైశ్చత్ర పింఛాద్వైర్హీనే దగ్ధే తథైవచ ॥ ౫౩

వాయుమస్త్రం సకృద్భుత్వా పూర్వవత్పూర్వమాచరేత్
గజాశ్వరథ చక్రేషు యాత్రాయానాదయస్తథా ॥

౫౪

బ్రాహ్మణాద్యాది సర్వేషు ప్రమాదాన్మరణం యది
దేవేశం తైస్సమానీయ ఆస్థానే స్థావ్యమస్త్రవిత్ ॥

౫౫

అగ్రే యవనికాంకృత్వా నృత్యగేయాది వర్జయేత్
పూర్వవస్త్రం విస్మజ్జైవ అన్యత్ర పరిధాయచ ॥

౫౬

తిలాన్వీహీనుమాదాయ బ్రాహ్మణేభ్యోదదేత్పునః
శ్రీశాస్త్రే ధర్మశాస్త్రేవా తద్దోషంతు విచార్యచ ॥

౫౭

గురు లాఘవమాలక్య తద్దోషమపహాయచ
నిష్కంవా దశనిష్కంవా తదర్థాంశంప్రదాపయేత్ ॥

౫౮

అర్థనిష్కత్రయంచాపి బ్రాహ్మణేభ్యోనివేదయేత్
శుద్ధస్నానోక్త మార్గేణ దేవేశంస్నాపయేత్పునః ॥

౫౯

నిత్యాగ్నించ పరిస్థిర్య జుహుయాత్పూర్వ దైవతమ్
ఈంకారాద్యష్టాశీతించ జుహుయాద్దేశకోత్తమః ॥

౬౦

పుణ్యాహమపి వాచ్యైవ క్షమస్యేతి ప్రణమ్యచ
మహాహవిః ప్రభూతింవా సశ్చాద్దేవం నివేదయేత్ ॥

౬౧

ఏకాదిద్వాదశాజ్ఞంతు హీనేచైవోత్సవం యది
పూర్వోక్తేన క్రమేణైవ జుహుయాత్పునరారభేత్ ॥

౬౨

ఉత్సవస్య దినా దూర్ఘం పుష్పయాగదినాదధః
ఆచార్యఋత్విజస్సర్వే సూతకాదీని సంభవే ॥

౬౩

తస్యాశౌచం నలిప్యేత పుష్పయాగావసానకే
యథోక్తముత్సవంకుర్యా ద్విపరీతం నకారయేత్ ॥

౬౪

వర్తమానార్చనేదేవే కాలంప్రతివిశేషతః
పంచశుద్ధిం పృథక్పూజ్యా స్నానాదీన్నోక్తయేద్బుధః ॥

౬౫

శంనోదేవీరితిత్పూజ్యా తత్రకార్యం సమాచరేత్
అథసన్ధ్యాస్తరేపూజా యది తత్ర విశేషతః ॥

౬౬

స్నానద్రవ్యైశ్చదేవాంస్తాన్ ప్రోక్షయిత్వాసమర్చయేత్
హిరణ్య పవమానాద్వైరాపోహిష్ఠాదినాచరేత్ ॥

౬౭

ప్రోక్షయిత్వోక్త మార్గేణ పునఃపూర్వం సమాచరేత్
విపరీతం నకుర్వీత ఇతి శాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥

౬౮

(కర్తాయోవైశ్య శూద్రాదిఃపంచమసంభవేద్యది
కటికాది ప్రవేశేచ అర్చనాద్యాదిసంభవే)
ప్రాణాయామస్తు పూర్వాదీన్పంచశుద్ధిర్విచారయేత్
అత్రైవశోషణాదీన్మృత్వా సమ్యక్సమర్చయేత్ ॥

౭౦

అనుక్తం యత్కృతం తత్రతత్కృతం నిష్ఫలంభవేత్
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన అపోహ్యైవార్చయేద్బుధః ॥

౭౧

ఆస్థానేచోత్సవేచైవ అర్చయేత విశేషతః
పూర్వం మన్తాసనం కల్ప్య పంచశుద్ధాదికారయేత్ ॥

౭౨

కౌతుకాద్యుత్సవాద్యన్తం అర్చయిత్వాపృథక్పృథక్
పంచశుద్ధిం నకుర్వీత ఇతి శాస్త్రస్య నిశ్చయః ॥

౭౩

చక్రస్తు బలిబేరంతు ఉత్సవాద్యాదినాపృథక్
పతితేభేదనేచైవ భిన్నేచాంగాది హీనకే ॥

౭౪

శ్రీఘ్రుంసంపూర్య మతిమాన్ దేవముద్భుత్య చాదరాత్
దోషేతురహితం దృష్ట్వా దేవముద్భవ్య పూర్వవత్ ॥

౭౫

ఆస్థానే చాలయేస్థాప్య క్షమస్వేతి ప్రణమ్యచ
నిత్యస్నానోక్త మార్గేణ స్నాపయిత్వా హరింపరమ్ ॥

తద్దినాధిప దైవత్యం విష్ణుసూక్తం సవైష్ణవమ్
ఏతైస్తు చతురావర్త్య హుత్వాతచ్ఛాస్త్రపారగః

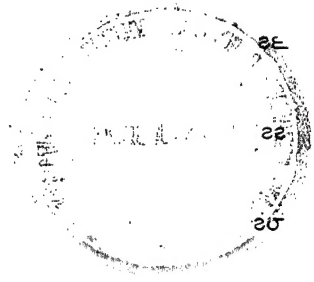
యథావిధి తథాకుర్యాదుత్సవం తత్రకారయేత్
అంగోపాంగ మహంగాది హీనేతత్ర పునఃపునః ॥

ధృవబేరోక్తవత్కృత్వా అన్యంకృత్వాభిచారకమ్
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన కాశ్యపాదుక్త వచ్చరేత్ ॥

౭౬

యద్యద్భువం సమీక్యైవ ఆస్థానేచోత్సవం యది
తథావాన్యం సమీక్యైవ భోగాద్యాదీనికారయేత్ “

౮౦

ఇతిశ్రీవైఖానసే భృగుప్రోక్తాయాం సంహితాయాం
వాసాధికారే ఉత్సవనిష్ఠుతిర్మామ త్రివక్రాశో ౭ద్యాయః
వాసాధికారస్సమాప్తః